

TOMI TEXTVS PARMENIDIS ET IN HVNC LIBRVM COMMENTARIA DIGESTA ET ANNOTATIONIBVS DIGRESSIONIBVSQ; ILLVSTRATA AC ILLVSTRISSIMO FEDERICO GONZAGAE MARCHIONI BOZOLI DICATA PER REVERENDVM SACRAE THEOLOGIE DOCTOREM AC EPM LAMOCENSEM ET SVFFRAGANEVM MANTVANVM AMBROSIV PAR THENOPEVM.

Index principalium sententiarum: quę hoc in libro continentur.

3

Bonum et aequale ipsi uno Cap. 20. par. vlt. in digr.

Boni esse aeque ipsi vno Capo. 20. par. vlta. i digr.

3.

Elementa illa duo finitum et infinitum an sint 2m se ab omni subiecto separata. Cap. 12. part. 2ta

Ens a Parmenide dici finitum Cap.o 2o. part. a prima in digres.

Ens unum et immobile quo sensu dictum sit. Cap.o 2o. par. 1a in digres.

Ens esse immobile probatur Cap.o 1o. part. 1a in digres.

Ens omne esse unum ratione Zenonis probatur Cap.o 2o. par. 2a.

Ens omne esse unum quo sensu a Parme. asserat. Cap.o 2o. par. 3a.

Entis participatio triplex. Cap.o 2do. par. ultima.

Entis ratio est alia a ratione unius. Cap.o 2do. par. ultima in digres.

Ens tantum id dici: quod formam habitum, actionemque possidet. Cap.o 2do. par. ulta in digress. Ens est aliquid non entis particeps. Cap.o 37. par. ulta.

Ens omne esse quoddam totum. Cap.o 2do. par. ulta. in digress.

Ens esse inferius uno uerbis Platonis probatur. Cap. xy. in digress.

Entis ratio differt a ratione unius. Cap.o xy. part. p.a

Entes unum dici omnia. Cap.o xy. par. prima

Ens universum non esse omnino unum: neque omnino multa probatur. Cap.o 12. par. 1a

Ens universum, et multa esse et unum concluditur Cap.o 12. in digres. part. prima in digressione.

Ens unum est maxime unum formale Cap.o xy. part. p.a in digres.

Ens quatenus simpliciter est ab uno, sortitur essentiam, quatenus uero procedendo existit ab illo: alteritatem nanciscatur, atque motum. Cap.o xiy. par. p.a

Entis rationem aliam esse ab unius ratione, quare ubi unius Cap. xiy. par. prima

Ens primum quid 2m Speusippum. Cap. 17. par. 2da.

Ens unum dicitur totum intelligibilium genus. Cap. 18. par. p.a

Ens componi ex esse et essentia. Cap. 18. par. 2a.

Ens proprie id dici in quo essentia atque esse distinguuntur. Cap.o 18. par. 2a.

Entitas ratio est entis formalis. Cap.o 18. par. ulta.

Ens unum quid Cap. 21. par. ultima. Epicuri prouidentiam abnegantis deliratio ac ratio. cap. 8. par. ya.

Equalitatis ideam ad omnia concurrere. Cap.o 3. par. 2da.

Equalitatem esse rationem essendi omnibus. Cap.o 3. par. yda.

Ideas seorsum a participantibus existere. Cap.o 4. par.la pa.

Ideas ee in participes quiditates. Cap.o iiij.o par.la pa.

Idee quibus modis a materia participentur. Cap.o iiij.o par.la pa.

Idee per officia supercoelestium Celestium et subcoelestium perueniunt in materiam
Cap.o iiij.o par.la pa.

Idee et ideato nulla e communis ro. Cap.o iiij.o par.la pa.

Idea quid sit. Cap.o iiij.o par.la 2da.

Ideas non ee singularium, quatenus singularia sunt. 2m procul. Cap. iiij.a par.la 2a.

Idea duplicter posse intelligi: vz ut est ro: et ut e exemplar in digressione.
Cap.o iiij.o par.la 2da in digressione.

Ideas non ee partium proprias. Cap.o iiij.o par.la 3da in digressione.

Ideas non ee vilissimorum. Cap.o 4.o par.la iij.a

Idee an sint scientiarum et moralium virtutum. Cap.o iiij.o par.la 3.a in digressione.

Idee quomodo participentur. Cap.o 5.o par.la pa. 2a. etc.

Ideam non participari partibiliter: ut calor a subiecto. Cap. 5. par.la 3a.

Ideas ee omnino magnitudinis mortes impar.bes Cap.o 5.o par.la iiij.ta

Idee sunt ab omni diuisione loco motu tempore absolute. Cap.o 6. par.la 2da.

Ideata in quibus conueniant cum eorum ideis. Cap.o 6. par.la 2da.

Idee non sunt intelligentie quedam intellectus diuini: sed obiecta species viris seq.
illius nales: circa quas intelligentia eius uersatur. Cap.o 6. par.la iiij.ta

Ideas non ee intelligentias firmam predicatione probatur. Cap.o 6. par.la 5.ta

Idealis proprietas per identitatem in tota serie sibi succedentem distribuitur Cap.o
6. par.la 5.ta

Idee lunaris virtutes per lunarem ideam ibi vigentes omnes quidem in lunam
quodammodo discendunt. In demones uero lunares similiter non oes etc.
Cap.o iij.o par.a 5.ta

Ideas in rerum natura existere. Cap.o 6. par.la 6.a

Idee quomodo participentur. Cap.o 6. par.la vij.a

Ideas suis ideatis non ee similes. Cap.o 6. par.la ultima et 7.

Ideata sint similia suis ideis non tamen remeat. Cap.o 6. par.a vlt.a

Ideas ee necessarias ad generationem scientiarum in nobis. Cap.o 9. par.la pa. digres. 3a.

Mensurã motus et quietis non eẽ eadẽ. Cap.^{o} 30. par.^{la} p.^{a}

Mediũ necessario eẽ inter oppositos motus. Cap.^{o} 30. par.^{la} p.^{a}

Motus localis an sit in aĩa. Cap.^{o} 30. par.^{la} 2.da

Motus aĩe diuersificantur a corporis motibus. Cap.^{o} 30. par.^{la} vlt.^{a}

Motuũ oppositorũ nullus fit indiuiduo sup tps exñte. Cap.^{o} 31. par.^{la} p.^{a}

Motuũ oppositorũ nullus fit in ipõ indiuiduo, qd est ^{a} tps. Cap.^{o} 31. par.^{la} vlt.^{a}

Multitudo quomodo se habeat ad vnũ. Cap.^{o} 33. par.^{la} 2.da

Mundus Intelligibilis ẽ actu vniformis virtute aũt ẽ oĩformis. Cap.^{o} 34. par.^{la} ^{a}

Mutatio dr̃ improprie motus. Cap.^{o} 31. par.^{la} p.^{a}

Multitudinẽ nullã eẽ oĩoumius expte. Cap.^{o} 33. par.^{la} p.^{a}

Motus entis ẽ omnis operatio eius et exitus ipius eẽ ab ea. Cap.^{o} 14. par.^{a} p.^{a}

Motus quomodo oriatur. Cap.^{o} 14. par.^{la} p.^{a}

Motus emicat in primo ente atq3 tempus. Cap.^{o} 26. par.^{la} p.^{a}

Motus in aĩa quis, et quotuplex. in dig.^{m} an̄ caput et 9.^{m}

Mouetur nihil ea rõne, quia quiescit. Cap.^{o} 30. par.^{la} 2.da

Motus mensura alia est a mensura quietis. Cap.^{o} 30. par.^{la} p.^{a}

Motus eẽ in tempore. Cap.^{o} 29. par.^{la} 2.^{a} Cap.^{o} 30. par.^{la} 2.^{a} et vlt.^{a}

Moueri quid. Cap.^{o} 16. par.^{la} vlt.^{a} Motũ in aĩa eẽ actionẽ in corpore aũt passionẽ euadere. Cap.^{o} 6. par.^{a} p.^{a}

Motus quid in primo ente. Cap.^{o} xvj. par.^{la} 2.da

Motus Alterationis in aĩa quis. Cap.^{o} xvj. par.^{la} 2.da

Multitudo pura vnitatis jmparticeps si eẽt oĩa eẽnt similia et dissimilia Cap.^{o} 2.º par.^{la} vj.^{da}

Multitudinem omnem ad aliquã vnitatẽ reduci. Cap.^{o} vj. par.^{la} 3.^{a}

Multitudo quelibet ad propriã redigit vnitatẽ. Cap.^{o} xv. in Digres.

Multitudinẽ eẽ omnino vnius imparticipẽ impos.^{le} est. Cap.^{o} xv. par.^{la} p.^{a} in dig.^{m}

Multitudo an sit opposita vni. Cap.^{o} xv. par.^{la} p.^{a} et par.^{la} 3.^{a}

Multa et vnum an sint in ente vno penitus segregata an ad inuicẽ commixta. Cap.^{o} xv. par.^{la} p.^{a} in Digressione

Multitudo est vniuersalius qd q3 totũ parti(s). Cap.^{o} xv. par.^{la} vj.^{da}

Multitudo ea, que de ipõ vno negatur, que sit. Cap.^{o} xvj. par.^{la} p.^{a}

Vacuum nihil est. Sext. Â... Cap.o 1. par.la p.a in digressione

Veritatem non intelligi sine aequalitate. Cap.o 3.o par.la 3.a

Veritas sincera quid. Cap.o viij. par.la 1.a in digressione p.a

Veritatem sinceram non esse a sensibilibus, et persona... Cap.o 9.
par.la p.a in digres. p.a

Veritatis cognoscendae modi plures. Cap.o 9. par.la p.a digres.

Veritates eternae quid. Cap.o 9. par.la p.a digres. 2.da

Veritatem incommutabilem esse Deum. Cap.o 9. par.la p.a digres. 2.da

Veritas in quadratione, et congruitate ad ideam consistit. Cap. 9. par. p.
digressione tertia. Velissimorum an sit idea. Cap. iiij. par.a 3.a

Virtutes omnes in aequalitate fundari. Cap.o 3.o par.la ij.a

Vniversum tripliciter dici. Cap.o 2.o par.la p.a in Annotationibus

Vnum duplex est participes et imparticeps. Cap.o 2.do par.la ult.a

Vnum particeps est triplex. Cap.o ij.o par.la ult.a

Vnum est eminentius ente. Cap.o ij.o par.la ult.a in digres.

Vnum aequale esse ipsi bono. Cap.o ij.do par.la ult.a

Vnitates ideales non confundi, et si sensibilia confundantur. Cap. 3. par.ma 2.a

Vnum esse multa. Cap. 3.o par.la 3.a

Vnum actu esse multa potentia. Cap.o 3. par.a iiij.ta

Vniversale a nostra intelligentia fieri. Cap.o 6. par.la p.a et 2.da

Vnum non esse quod sensu attingimus secundum Augustinum. Cap.o 9. par.la p.a digr. 2.a

Vniversalia a nobis inquisita ubi sint, et qualia. Cap.o 9. par.la 1.a digr. 3.a

Vnum esse ente eminentius verbis Platonis probatur. Cap.o xij. in digres.

Vnum ens esse omnia. Cap. xij. par.la p.a

Vnum si est: non erit multa. Cap.o 12. par.la p.a

Vnum esse superius ente, non quidem praedicatione, sed causalitate. Cap. 12. par.la 1.a

Vnum vere esse impartibile omnino. Cap.o 12. par.la p.a

Vnum ipsum non esse nomen ab ... factum, sed rerum omnium principium. Cap. 12. par.la p.a

Vnum esse omnium rerum principium. Cap.o xij. par.la ... in digres.

Vnum ens simul tangere, et tangi. Cap. 24. par.la prima

Virtus sup. 10 ... agit, et unitas ... Cap. 8. par.la 2.a

Unũ ens ceteris idem eẽ, atq3 alterum. Cap. 12. par.a ultima.

Unione fit, et seruatur unũquodq3. Cap.o xij. par.a p.a in digres.

Uni oppositum est non unum, quod graece dr̃ uden. Cap. 12. par.la p.a in digr.

Unum formale et unum formabile quomodo differant. Cap.o 12. par.la p.a in digr.

Unum ipm nõ eẽ totum. Cap. 12. par.la 3.a

Unum ipm non eẽ principium, mediũ, et finem. Cap. 12. par.la iiij.ta

Unum ipm eẽ infinitum omnimodq3 fine. Cap.o xij. par.a 5.a

Unum ipm nõ eẽ figurã aliquã figuratum. Cap.o xij. par.a ult.a

Unum ipm nusq3 eẽ. Cap. 13. par.la p.a

Unum ipm eẽ omnino incomprehensibile. Cap. 13. par.la p.a

Unum neq3 moueri, neq3 stare. Cap. 13. par.la 2.da

Uni aufert Proclus actionem. Cap. 13. par.la ij.a

Unum ipm nec circulariter neq3 recte moueri. Cap. 13. par.la iij.a

Unum ipm non stare. Cap. 13. par.la ult.a

Unum ipm nec alterum eẽ sibi, neq3 idẽ alijs. Cap. 14. par.la p.a

Unum ipm nec idẽ eẽ sibi, neq3 alijs. par.la 2.a

Unum eẽ eminentius ente. Cap.o 14. par.la p.a

Unum non eẽ ab alijs alterũ. Cap.o xiiij. par.la 3.a

Unum ipm nõ eẽ sibi ipsi idẽ. Cap. 14. par.la ult.a

Unius rõ est alia ab identitatis rõne. Cap. 14. par.la ult.a

Unum ipm nõ eẽ sibi ipsi simile, uel alteri. Cap.o 15. par.la p.a

Unum ipm nõ eẽ uel sibi uel alteri dissimile. Cap.o 15. par.la [illegible]

Unum ipm nulli sit aequale, uel inaequale. Cap. 15. par.la 3.a et 4.ta

Unius rõ e alia ab aequalitatis rõne. Cap.o 15. par.la ult.a

Unum ipm nõ eẽ aliq antiquius uel iunius, uel illi coetaneũ. Cap. 16. par.a p.a

Unum ipsum eẽ super aeternitatẽ, et tps et motũ, nec ulla rõne eẽ in tempore. Cap. 16. par.a ult.a

Unũ ipm eẽ sup tempus, et quare eius conditiones effugiat. Cap. 17. par.la p.a

Unum ipm nõ eẽ particeps essentie, nec ipm essentia, nec ipm eẽ, sed longe superius. Cap. xvij. par.la ij.a

Unum ens quia est idẽ et alterũ sibi et alijs, io ẽ simile et dissi. sibi et alijs. Cap. 5.

Digressiones tresdeci huic comentario additę hę sut

FRATRIS AMBROSII AVGVSTINIANÆ FAMILIĘ AC EPISCOPI LAMOCENSIS, ET SVFFRAGANEI MANTVANI AD ILLVSTRISSIMVM FEDERICVM GONZAGAM MARCHIONEM BOZOLI, ET CHRISTIANISSIMI FRANCISCI GALLIARVM REGIS CAPITANEVM FIDISSIMV̄, INVICTISSIMVMQ; PRĘFATIO IN PARMENIDIS COMMENTARIA.

SI CVI AB INEVNTE ĘTATE ITA INHĘSI, ut addicerem me totum ueluti Ridicę cuidam firmiori tu is es Illustrissime Federice, ac princeps semper inuicte. Sit enim hæc tui præfatio uerissima. Ad quem in angustiis meis rebus censui diffugiendum perpetuo. Ne in huius uitę fluctibus; ac lubrico constitutus animi egritudine, a rationis rectitudine abirem longius. Tu uero rerum diuturniore usu prudentissimus me clementissime amplexatus, perinde ac fratrē es nullo unq; incōmodo reclinato. Nec id consiliis modo eminentissimis, fidissimisq;, sed opera quoq; uel amplissima: ut tuę pietatis ædes nunq̄ mihi occlusas senserim. Nec illud omittendum duxi, quibus me semper tum apud omnes, tum apud Christianissimū Serenissimumq; Galliarum Regem Franciscum primū laudibus etiamq; ultra meriti rōnem extollendum sis arbitratus. Quę quidem sunt mentis prope diuinę germina, reminiscentisq;. Quid nam uicturi gignimur. Ordo quis datus. Quam obrem immensa sunt (quæ tibi a me hoc nomine debeantur. Nec aliud fere solicitius, aut anxie magis diu perpendi: q̄ ut rationem inirē

aliquam: quę tibi et si non gratissimum (qđ mei calculi modus non patitur.) at non ingratum omnino præmonstraret saltem. Verum omnem (qđ aiũt) funiculum, mouenti illud se demum nostræ obtulit imbecillitati: ut hisce commentatiunculis nostris (quas in Parmenidem euigilauimus, si modo tantæ rerum excellentiæ futuræ pares sunt) nomen clarissimum tuum, mihi nunq̃ non uice quidam numinis habitum, imperpetuitatis memoriam darem. Vt ubicunq; latinæ linguæ sonus fuerit nõ infrequens, mortales intelligant uniuersi q̃ clementer, q̃q; officiosissime mecum egeris: q̃q; hoc uno nomine tuæ excellentiæ debeam, si uolo is esse: qui ut essem adnixus perpetuo sum. Tue uero partes erunt Clarissime Federice, que pro uirili offerimus, lętiore fronte excipe. Tenuia quidem hec sunt: sed beneficia te non fęnerari certe scio. Immensa fateor sunt, quę inde tibi debent: insita uero imbecillitate pauca, uel prorsum nulla præstare queo. Quid ergo faciam? In hoc diuerticulum reclinabo, ut procliue saltem (nec opinor ingenerosum) animi propositum tibi ingerã: inq; memoriam cæteris dabo. Et (qđ ille apud Senecam facit) ipsum me oblatum uoluerim, etiam, atq; etiam comprecatus munus istius modi (qualecunq; id sit) boni consulas: putesq; cęteros, et si amplissima contribuunt, plura tamen multo sibi relinquere. Qui uero me ipsum tibi tradidi: reliqui mihi feci nihil. V A L E.

Ad Lectorem

Vuat nunc mi Lector candide te alloqui: tueq occurrere opinioni: quem insigniter admiraturum haud ambigo: qd Platonica musea spatiatus frequenter in nobilis Platonici uireta diuertam: ita ut nulla non pagina eius doctrina perinde ac legittimi platonici sacrum agnoscar uenerari. Delector siquide summopere huius eruditione: quem cerno diuinum aurum; hoc est sapientiam: in Platonis sinu reconditum mundissimo intuitu. Sed quoniam id cerneba nescio quibus obductum, conuelatumq ambagibus. Ideo illud expurgare sæpius excoctu statui: ut plane pustullatum fieret, ac obrizu: defecatissimumq. Sequar Platonicos ueteres, nostrosq Theologos: quibus explanatoribus cuncto terrarum orbi illuxit inenarrabilis platonicę sapientię amplitudo: atq maiestas. Ego aut et si existime uoculis meis uel indisertissimis platone ab ijs elucidatu, minime indigere: tame ob quosda huius Thesauri incuriosos, has nostras anotationes addidi: Ne illud spernere aut de cętero improbare audeant. Tu uero simodo candidus es, uespertilionibus ijs sub diuo platonis lumine cecutientibus interi consules: ne luce hanc hominibus salutare incusent. Sed ipam suo mor diffugiant potius: atq (ut par est) in diuino lumie assidue delitescant. Vale.

Argumentum Marsilii in Parmenidem de uno rerum omnium principio.

Vm Plato per omnes eius dialogos totius sapientie semina sparserit: in libris de Rep.ca cuncta moralis philosophie instituta collegit: omnem naturaliu rerum scientiam in Timęo: uniuersa in parmenide complexus est theologia: cumq in alijs longo interuallo cęteros philosophos antecesserit i hoc tande seipm supasse uidetur: et ex diuine mentis aditis intimoq philosophię sacrario celeste hoc opus diuinitus deprompsisse. Ad cuius sacra lectionem quisqs accedet: prius sobrietate animi, mentisq libertate se preparet: q attrectar misteria celestis operis audeat. Hic. n. diuus Plato de ipo uno subtilissime

disputat: quemadmodū ipm unum rerum omnium principiū est: super oīa, omniaq; ab illo. Quo pacto ipm extra oīa sit: et in omnibus, omniaq; ex illo, per illud atq; ad illud: At huius qd super essentiā est, unius intelligentiam gradatim ascendit. Unū quippe in triplici ordine reperit: In ijs que fluunt, atq; sensibus subijciuntur: et sensibilia nominantur. In ijs et que semp eadē sunt: et intelligibilia nuncupantur, non sensibus amplius, sed sola mente percipienda. Nec in ijs tm: uerū etiā supra sensū et sensibilia, intellectuq; et intelligibilia ipm unū existit. Quaobrē hoc in dialogo Zenon eleates primo parmenidis pythagorici discipulus unū esse in sensibilibus probat, ostendens q, si hec multa eēnt: nullo modo unius nā participantia, errores plurimi sequerent: Deinde Socrates Zenoni nō repugnans quidē, sed eū altius eleuans, ad considerationē unius et unitatū, que in rebus intelligibilibus insūt, perducit: ne in hō uno, qd sensibilibus īest, moretur. Ex hō igitur ad ideas inuestigandas perueniunt: in quibus rerum unitates consistit: postremo parmenides ipe senior haud quaquā Socrati contradicens, sed incohatā contemplationē eius absoluens, integram idearum explicat rationē. Ubi quatuor de ideis questiones inducit: primo utrū sint: secundo quorum idee sint et quorum minime. Tertio quales sit, quāue uim hēant: quarto quomodo ab ijs que infra se sūt, participant: hinc iā ad unū: qd super intelligibilia et ideas existit: ascendit ipe, nouemq; de illo suppositiones adducit. Quinque si unū sit, quatuor: si non sit unū, querens qd utrinq; sequatur: he uero suppositiones a triplici unius et duplici ipius nō esse partitione ducuntur. Unū quippe triplex super eē: in eē: post eē, repertū. Ipm uō non eē gemine considerationi subijcit: Aut enim nullo modo eē, aut partim eē: parti nō eē quis cogitat: prima itaq; suppositio tractat, si unū super eē existit, quid circa illud ad ipm et ad alia sequit. Secunda, si unū cū eē ē, quomodo se habet ad se ipm atq; ad alia. Tertia, si unū sub eē ponit quid illi ad seipm aliaq; contingit. Quarta, si unū super eē consistit, quomodo se hēnt alia et ad se et ad unū. Quinta, si est illud unū, qd cū eē locat, quid alijs ad se et ad illud accidit. Sexta, si nō ē unū, ita ut parti sit, parti minime sit, qua se rōne ad sese et ad aliā hēat. Septima, si non est unū, ita ut nullo

modo sit, quo pacto se habet ad seipsum atque ad alia. Octaua, si non est unum ita: ut partim sit: partim non sit, quid aliis ad se, et ad illud eueniat. Nona, si non est unum: ita ut nullo modo sit. quid alia ad sese et ad illud denique patiantur. In iis omnibus generatim intendit parmenides potissimum hoc asserere quod unum omnium principium sit, eoque posito ponantur omnia. sublato autem, interimantur. Itaque in primis quinque suppositionibus quinque rerum gradus posito uno in rerum ordine tradit. In quatuor uero sequentibus inquirit quot absurda quot errores: quantaque mala ipso uno sublato sequatur. Prima ex quinque superioribus de uno supremoque deo disserit: quomodo procreat disponitque deorum sequentium ordines. Secunda de singulis deorum ordinibus: quo pacto ab ipso deo proficiscuntur. Tertia de diuinis animis. Quarta de iis que circa materiam fiunt: quomodo a supernis causis producuntur. Quinta de materia prima quemadmodum suapte natura specierum est expers, et a primo uno dependet. Illud insuper aduertendum est, quod in hoc dialogo cum dicitur unum pythagoreorum more queque substantia a materia penitus absoluta significari potest: ut deus: mens: anima. Cum uero dicitur aliud et alia: tam materiam quam illa que in materia fiunt, intelligere licet. His ergo premissis atque seruatis ad ipsum dialogum ueniamus.

Digressio prima de libri huius materia, atque forma.

Voniam uero materiam libri huius Platonicus nobilis in argumento suo paucis attigit: altius, generosiusque excitemus animum ne rei huius inscitie caligine circumfusi lapsitemus. Querendum itaque [illegible] liqua sit huius libri materia? Principio respondenti Marsilio materiam huius esse unum ipsum quod est rerum omnium principium: asseuerantique hic agi de eo, quatenus sit super omnia exaltatum; omniaque ab illo pendeant: sitque ex omnia, et in omnibus: omniaque ex illo, per illud, et ad illud reducantur. Vir omni ex parte excellentissimus Jo: Picus Comes Miran. in libro de ente et uno ca. 2° obiicit dicens hunc dogmaticum non esse: quippe, qui totus nihil aliud sit quam dialetica exercitatio. Quod si aduersus hanc sententiam platonis interpretes in iudicium uocabimus: eos cunctos reiicit,

arcetq dicens nullas extare magis et arbitrarias, et uiolentas enarratioes,
q̄ que ab illis afferuntur: qui sic parmenidē platonis interptari uoluerūt.
Hoc aūt ex lr̄a hac tatū colligit dicens. Ipam inspiciamus dialogi seriē:
quid ordiatur: quo tendat: quid promittat: quid exequatur? Porro ita se hȝ.
cū ab ea disputatione unum ne sint omnia an sint multa que sunt: Socrates
ad ideas diuertisset, multaq super his a parmenide sciscitaretur. Respondet
parmenides placere sibi impetū illū: propensionēq animi ad res altissimas defi
niendas: ceterū collige inquit te ipm diligentiusq te dū iuuenis es, in ea fa
cultate exerce: que inutilis multis uidetur. unde ab illis nugacitas siue gar
rulitas nuncupata alioquin ueritas te fugiet. Confessū aūt apud omnes quod
et sequentia manifestant. Per hec uerba ab illo dialecticā significari. Postque
cū ita parmenidē Socrates interroget quis exercitationis huius modus est par
menides? respondet ille primo eum ēē quē a Zenone audierat tū particularius
de hac re docens admonet ut perspicaci solertia circumspiciat nō solū quid conseqt̄
si res aliqua sit: sed et quid consequatur si non sit: tū uideat: quid consequat̄
rē illā quā ēē aut nō ēē ponimus ut se respicit ut alia: quid itē alia ut se ut
illā respiciunt et cū plura ille in hac sententiā. Tū socrates ita. Arduū opus
affers nec te omnino intelligo. Sed cur ipe aliquid non ponis atq isto quē probas
modo pertractas: quo mihi dilucidior huius rei fiat intellectus? respondet par
menides hoc sibi seni esse laboriosū. Deniq Zeno faciendū hoc dicit ēē parme
nidi quando in paucorū conuentu est alioqui parū decorū ait huiusmodi quedā
in celibritate multorū tractari a sene: qm quotusqsq nouerit tractationē huius
modi et euagationē ad ueritatē adipiscendā ēē necessariā faciunt uel hec uerba
Zenonis plenā fidē eius qd diximus. qd. n. parmenides tractaturus est. Tale
ē si credimus Zenoni ut non sit palā in multorū concessu a sene tractandum
at sicut illi uolunt de diuinis ordinibus de primo rerū omniū principio agit
q tractatio seni congruentior aut erubescenda minus? sed citra oēm est contro
uersiā: nisi nos ipos uelimus fallerē. Id circa quod uersaturus erat parmenides
dialeticum ēē negociū neq aliud ab eo. Socrates postulauerat. Id aūt iuuenilis
potius q̄ senilis officij Zeno indicauerat. Quibus et testimonijs si nō credimus

ipsum percurramus dialogū. Videbimusq nusq aliquid affirmari. Sed ubiq solū queri hoc si sit: Quid consequet᷑. Quid itē si non sit. Occasionem autem suæ sententiæ de ente et uno hinc achademici aucupati sunt. Q prima positione hoc se problemate exercet ut uideat si omnia sint unum quidnā consequatur respondetq futurꝝ ut illud unū quod eē ponimus sit impertibile sit infinitū nusq sit et cū id genus multa enumeret affert et hoc inter aliā. Futurꝝ. s. ut illud unū non sit ens. Attende aūt etiā si hæc dialetica non sit exercitatio. Sed de ente unoq dogma tradat᷑: q̄tū hæc differant: asserere. s. unū super ens eē et hoc asserere futurꝝ ut si omnia sint unum: illud unum ens non sit. Nos uō animaduertentes platonem pythagoram immitari solitū qui diuina mysteria figuris, in uolucrisq obtegebat, et sapientiam suā contra sophistarꝝ iactantiā modestē dissimulabat: Iocabatur serio: et studiosissime ludebat, dicimus cū siariano Plutarcho atq Marsilio Platonē in parmenidē sub ludo q̄dā dialetico, et quasi logico excitaturo uꝫ ingenium ad diuina dogmata, passim theologica multa significasse. Mos. n. horꝝ hic fuit, plures inuicē materias, partim morꝫ n̄rē, partī rōnē q̄rē oportunē miscer᷑. Itaq in phędro conflat cū Theologiā oratoriā ac poesim. In Thimęo physicis inserit mathematicā. Disserendi artē cū diuinis, uel ēt cū moralibus sępē coniungit. Diuisiuā quidē et diffinitiuā in philebo et polytico atq sophistē. Demonstratiuā in parmenide simili᷑ copulat cū diuinis. Ne forte si sola logica tradiderit rudimenta, tāq̄ pedagogus quidā erudir᷑ pueros uideatur. Ea pp sic demonstratiua ars diuisiuā et diffinitiuā antecellit tāq̄ finis: ita eā in m̄a quadā diuiniore traditā arbitram᷑. Est aūt hęc m̄a theologica plurimū forma aūt logica pręcipue. Hinc Aristoteles, platonē imitatus Theologiā in 6°. de Rep.ca sub dialetico nominē designantē, dialeticā sūmā miscuit cū diuinis. Absconsi ōnis m̄ę talis sub logico uelamine rōnem alias reddidimus, dicentes hoc pythagorā, pythagoreosq omnes iō fecisse; ne diuinorꝫ secreta ad indignos homines peruenirent. Quod et principes religionis n̄rę fecerūt, dū diuina uerborꝫ

uelaminibus contexerunt. Quibus et prophanæ libri pleni sūt, imo et Euā-
gelia cuncta allegoriis, relationibus, translationibus, suspectionibusqꝫ plena
sunt. Vn̄ et dn̄s inhibuit Margaritā (qua regnū dei figurat) ante porcos
proiici: in quibus non est intellectus. Quē imitatus aplus ea, que ab hoc
Mundo raptus in tertium intellectile cælū uidit) dicit reuelari nō licere:
qm̄ ubi non capitur ueritas, ibi non solū nō fert fructū uitę: sed ulipedit:
et mortē inducit. Vn̄ Dionisius Ariopagita libro de diuinis no. ca. p.º ait.
Oportet te inter prophanos nō eloqui: aut efferr̄ diuina. Et in libro de mis-
tica Theologia ait. Hec aūt caue nē quis prophanus audiat. Quibus oc-
cultanda diuina censebat pp̄ iudicii defectū: excessū ue superbię. Ne
.s. falsas, uanasqꝫ opiniones inde concipiant: uel res ueneratione dignas de
rideant. Quibus suffragantur q̄ in primo ca. de Ecclīastica Hierarchia scri-
bit: et que in Epl̄a noua. Ante quē plato in Epl̄a. 7. de diuinis nō mō nō
debe͛ scribe͛, sed nec posse asseuerat. d. Nec de ipis scripsi unq̄: neqꝫ
scribā: Id naqꝫ ullo pacto uerbis exprimi pōt q̄ꝫ admodū cęterę disciplinę.
Sed in Theteto ab diuinoꝝ auditione prophanos arcens ait. Diligenter
caue nē quis prophanus hec audiat. In Epl̄a aūt 2.ª ait. Dicendū est
igitur nūc tibi per enigmata queda: ut si quid huic tabellę uel mari
uel terra contingat, qui eā legerit, intelligi nō ualeat. Et infra. Caue
attn̄ inquit, nē excidant hec unqꝫ in aures hominū disciplinę, eruditio
nisqꝫ expertiū. Nulla sūt (ut mea fert opinio) quę dicta ad populū
magis ridicula uideantur: neqꝫ quę apud ingenuos prolata magis mira
bilia, et diuina. Et infra. Maxima uero huius rei custodia est, nihil
scribe͛: sed adiscere. Nā quę scribuntur: contineri non pn̄t. Ista de
cā nil ego de iis scripsi unq̄ neqꝫ ē platonis opus perscriptū aliqd:
neqꝫ erit: Quę aūt modo dicuntur, Socratis sunt: qui uir dū Iuuenis
eēt, uirtute claruit. Vale et nobis crede: Atqꝫ hanc Epl̄am, cū sę-
pius eā legeris, s̄tatī combure. hactenus plato. Dicamus itaqꝫ
decenter platonē dialetico tegmine diuina hic texuisse, qd̄ eorꝫ
dignitas exigat: ut ex mete in mete uerbis potius q̄ scribendo

in exteriores materias traducantur. Etenim qui in plebe sunt infimi hec tanq͂ monstruosa riderent. Et qui paulo in plebe superiores sunt, iis auditis uel in falsã heresim inciderent: uel obleuã quãdã altiorẽ rerum opinionem, uani sup modũ, contentiosiq; euaderent. Didicit aũt hoc ex iudeis à quibus hauserat misticũ diuine legis sensũ ab ipo deo per Moisem nõ tã litteris traditũ, q͂ animis cõmendatũ. Que res ex libris Esdre clare colligitur. Quapp lr̃e platonis inherẽdum non est: sed sensui: nã cortex non nutrit, sed medulla. Et lr̃a animam occidit ignorantie morte: quã sp̃s recta intelligentiã uiuificat: que ligatis mẽtib per autoritatẽ inueterate consuetudinis denegatur. Cuius uis tãta ẽ ut facilius vita multorum euellatur q͂ consuetudo. Ut igitur huic disceptationi uela complicemus dicendũ ex uerbis Socratis parmenidis atq; Zenonis colligi librũ huc non eẽ simpliciter logicũ: sed inter dogmaticos enumerandũ. Ait n. ca. x. huius libri Zeno subridens. Ipm o Socrates oremus parmenidẽ: neq; n. leue quiddã ẽ, qd ait. An nõ uides q͂tũ sit negotiũ quod iubes? et paulũ infra ait parmenides. Ego mihi admodũ trepidarẽ uideor, cũ cogito quo pacto possim iã grandis natu tã profundum disserendi pelagus transnatarẽ. quibus patet hoc opus grande pelagusq; profundũ non tã propter ipam dyalecticã siue logicã dialogi formã, q͂ propter subiectã huic materiã plurimũ Theologicã appellatũ. Alioqui minime decuisset tã magnificis uerbis totiens hic prefari. Neq; rursus deceret pythagoricũ senem nugã logicã pertractare. quo aũt mõ intelligendũ sit, qd iuuenis hic mirãdũ dũ eẽt attulit, Ibidẽ dilucidabitur. qui utinam disputationes hasce discursionesq; omnes diligenter considerasset, an q; confidenter tangeret preceptorẽ: ac tã secure contra platonicorum omnium sententiã diuulgaret diuinum parmenidẽ simpliciter eẽ logicũ. Sed de hoc alias.

ANNOTATIONES IN PARMENIDEM PLATONIS EX PLVTARCHO, SIRIANO, PROCLO, MARSILIO, ET ALIIS DECERPTĘ, PER R.VM. SACRĘ THEOLOGIĘ DOCTOREM FRA. AMBROSIVM AVGVSTINIANĘ FAMILIĘ EREMITAM ATQ. EPISCOPVM LAMOCEN. ET SVFFRAGANEVM MANTVANVM EDITAE

Parmenides de uno rerum omnium principio.

CEPHALVS: ADIMANTVS: ANTIPHON: GLAVCON PYTHODORVS: SOCRATES: ZENON: PARMENIDES.

Caput primum de dispositione occasioneq; ad dialogum.

CVm domo, e, Clazomenis Athenas prouecti essemus:
iuxta foru adimantu et Glauconem offendimus. Et ma-
nu mea prehendens Adimantus, salue inquit, o Cephale:
et si quo indiges, qd nostre facultatis sit, iube. At ego inq ad id
ueni: in quo uestra opera indigebo. Expone inquit qd sit, quo indi-
ges. Tum ego: Fri uestro germano qd nome erat? Non.n.memini.
Erat.n. ferme puer quando huc e clazomenis accessi. Longu uo inter
cessit temporis internallu. Patri tn eius Pyrilampes nomen fuisse
arbitror. Prorsus inquit. Ipsi uo nome Antiphon. Sed quid potis
simum queris? Isti inq concives mei ardentes sunt sapientie amatores:
audieruntq hunc antiphonem die pythodoro Zenonis socio familiariter
usu: rones (quas quonda Socrates, Zenon atq Parmenides inuice pertrac
tarunt) cu a pythodoro frequentius accepisset: memoria retinere. Vera
inquit dicis. Has itaq audire desideramus: Haud difficile id est: na
du eet adolescentulus, eas diligentius meditabat. Nunc uero apud auum

(cui idem est nomen) circa rem equestrē ut plurimum uersatur. Ceterum si opus est, ad eū proficiscamur. Nuper enim hinc domū abijt: habitat aūt prope in melita. Cū hec dicta fuissent, accessimus domū. inuenimus Antiphonē frenū quoddā aptandū fabro tradentem: Postq̄ uero a fabro .s. discessit, et frēs nostri aduentus causā retulerūt: agnouit me ex p̄ori illuc accessu: et congratulatus est: Nobis aūt orantibus ut disputationē illā referret, primo quidē recusabat: eē enim operā nō mediocrem; deinde tamē exposuit. Dixit ergo Antiphon pythodorū enarrasse, Zenonem atq; parmenidē uenisse quondā ad magnorū panatheneorū celebritatē: et parmenidē iā senē fuisse atq; canū, aspectu decorū, annos ferme quinq; et sexaginta aetatis agentem. Zenonē uō annos prope quadraginta natū: procero insuper et grato corporis habitu: parmenidisq; familiarē. Diuertisse aūt illos ait apud pythodorū extra menia in ceramico: quo et aduentasse socratē, aliosq; cum socrate plurimos: scripta Zenonis audirē cupientes: Nam tūc primū ab illis in eā urbē inuecta: socratē uō eo tempore admodū iuuenem extitisse: legisse aūt illis Zenonē ipsum: parmenidē enim forte extra domū fuisse: Ac parū superfuisse legendum; quando se intrasse domū una cū parmenide et Aristotele (qui de triginta viris unus fuit) pythodorus aiebat: Unde pauca que legenda restabāt audisse: Verūtamē a Zenone prius omnia percepisse. Annotationes.

Ostq̄ in Platonis Parmenidē nuper incidimus, et pleraq; nobis scitu digna ingesserunt se: inde spicilegiū fecimus: ne nobis tm̄ et musis (qd̄ dr̄) incineremus: atq; hisce nr̄is cōmentationibus librū hunc conspersimus: ut quisq; exigit locus. Huc igitur illud enotamus: libro huic (ut pote de diuinis diuine admodū disserenti) nōnullos theomiminum dentem infigisse: q̄ nō nisi oīnas, diuisiones q; doceat, solāq; dialeticā contineat absq; methaphisico, aut phisico sensu: ut quidā ante proclū scripserunt. Contra quos et nos in digressione prefata diximus: et proclus ipe in Theologia inquit, nō ulterius pugnandū sibi fore. Jā enim a platonica familia fuisse deuictos. Sūt qui uictori frigidā mihi

dant aquā, qđ et malus fuerit, et (ut ait Dicearchus) extra rōnis modulū, extra doctrinę normā docuerit. Jmo extra prudentię perscriptū amoris habenas laxarit. Sūt qui maledicentię, dicacitatisq; illū notā velint inustā. Qn̄ et Gorgias, cū in dialogū sibi cognomen incidisset, ad familiares conuersus dixisse fertur. Quā bn̄ plato nouit proscinder! Mitto que Antisthenes uirulenti in eū lingua effuderit. Nā uirtuti, honestati, rebus diuinis prefigi meta nulla pōt. Terminos ipa nesciunt. Nullis circūscribuntur pomerijs. quo progrediar amplius: eo cumulatior inde promicat platonis nitor: et perfectio plausibilior. Quā primo plato concipit: et mox geniosiore foetura ex feracissimo promit ingenio. E cuius fontibus Ambrosia iucundiore manantibus nil foedū, nil sese prefert non illustr: nō magnificū. Et qđ nō sapiat pythagoreorum uetus Symbolū Todion. Nā (ut uix Theognis) e squilla non prouenit rosa: non itē hyacintus: ita ex platonis museis nil oīo profluit, qđ nenias redoleat hibericas. Grauia omnia: sublimia: nitida: sed quę delium sępe requirant natatorem. Dixerā in principio, et iterz dico, non eē platonis uerba attendenda sed sensus: qn̄ quidem (ut ait Dionisius ariopagita) temerarij hōis est, nō uī rei attendere: sed uim facer uellē uocabulis. Solent enī philosophastri qdā de nominibus altercari: qui non diuinos platonis sensus exquirunt. sed sonos uerborz sequuntur: et aurīū tenus ea recipiunt: que mente, uoluntate recta, pioq; iudicio debuisset. Quid ǧ miri si librz hunc carpunt, ipmq; simplr logicū arbitrantur. Si platonicā hanc amenitatē, doctrinē maiestatē, et diuinitatē indibno afficiunt. E quidē nō ibis inficias rapi nos interdū transuersos huius doctrinę sublimitatē simul et secretiore rerz dignarz cura. Sapit enī doctrina hec diuinū ideā. qđ afflata mens uix dilectione diuelli pōt. Mitto (qđ admirari nō uacat satis) christiane ueritati sanguine diuino seruatoris prepotentis sancitę uestigijs platonicae doctrinę amplitudo, atq; maiestas innixa: coniunctim ita ut ē: ut similitudo maior cogitari magnopr nulla

possit. At q. hic liber merito diuinus appellandus sit. nō solū ex cunctis probatissimis platonicis probari pōt: sed et ex dionis. Ariop. confirmari queit. Qui in libro de mistica Theologª. omnia de ipso deo affirmat et pariter negat. Nemo itaq; suspicari debet Parmenidem ipm seniorem ac longe diuiniorē introductū a platone fuisse. quasi contentiosis redargutionibus incūbentē: logicū (leuē) institutiq; ludentes. Sed quid? Nūquid cū Siriano et proclo dicendū in singulis uerbis singula latere misteria: et quot sunt clausulę, ferme totidē esse numina? Nequaquā: sed mediā sententiam tm̄ saltē Theologię subeē putandū: quātū admittit artificiū (ut communiter dr̄) dialeticū. Ideoq; nō ubiq; oīo continuatas, sed q̄nq; diuulsas de diuinis mēē sententias. Diuiditur hic dialogus in partes duas p̄mēnas. Quarū ydª. in suppōnes nouē: que in 31. capitibus continent̄. Prima uō in ca. xj. In quorū primo nos ad dialogū preparat. Sed q̄m de quibusdā hic nominibus mentio fit, insistamus paulisper, dicētes hanc fuisse platonis geneologiā. Fuit. n. Plato, ut Laertius scribit (lº. tertio) Aristone p̄re; et peritione m̄re natus: cui frēs fuer̄ ex eisdē parentibus Glauco, et Adimanto. Uerū p̄re mortuo, et Pyrilampide uiro m̄re nupta Antiphō est genitus. Clazomene autē Ciuitas est in confinibus Aeolię, et Ionię. Hanc nōnulli sub lidia posuerunt. Dicta est aūt Ionia (ut scribit Uitruuius iiij. de Architectura) a Ionio duce: a quo et Clazomene fundamenta sumpsit. Melita est insula in mari siculo haud longe a Sicilia: periculoso tn̄ disiuncta mari (ut ait Plinius lº. 3º. et Cicero lº. 6. Verrinarū. Ubi oppidū erat: in quo phanū Iunonis cunctis celebre colebatur. Uerū hic pro Ciuitate sumitur: que in Ionia regione ab eodē duce edificata fuit. Panetenea deniq; festa fuer̄ Minervę dicata: que q̄nquatria dicebantur. Dicuntur aūt Panathenea quasi communis celebritas: ubi gymnici ludi fiebant in honorē Mineruę: quos Primus Theseus Athenis instituit author Plutarcho. Ergo Cephalus

diger' d[illegible] cogitationem ipius. Et Aristoteles quidē profunditatē ipius sapię subinnuere uidet' cu' dicit. Parmenides aūt uisus est aliquo respuer'. Et ij quidē interdu' complentes q̄d relictu' erat. Interdu' quod dictu' obscur' fuerat declarantes. Interdu' ea, quę de rebus intellectibus dicta erant: ut pot' quę nequirent physicis aptari discernentes: ueluti in ijs cu' dicerent unu' ens et immobile. Hactenus simplicius. qui cu' aliq̄ tulu' processisset, dixit. Constituit aūt Alexander in ijs, quę ad ueritatē pertinent. sicuti est de ente intellectibili Parmenidem unu' ens eē et immobile et ingenitu' dicere Cu' aūt secundum multorꝝ opinionē, et ea, quę apparent, physice loquitur: neq3 unu' dicit amplius eē ens: neq3 ingenitu'. Principia siquidē eorꝝ, quę fiunt, posuit ignē et terrā. Hanc etenim terrā taq̄ mam sustituens. Ignē uo ueluti cām agentē. Et noīa inqt ignē, lucē: Terrā uo tenebras. Hec ille: illustri dno Jo. Fr. Miran. dno interprete. Quod aūt ita sit prout rettulit Simplicius. Bessario Car^us^ et priarcha Constantinopolitanus li^o^. 2° cont^a^ calumniatorē platonis carminibus parmenidis patefecit. quibus parmenides ipm unu' non solu' infinitu' sed et ingenitu' et incorruptibile' appellat. Ait. n.

= Ingenitum qm est: sit et immortale' necesse:
V ingenitum: immotu': immersu': sine fine perenne':
Q uod nec erat: nec erit: totu' nunc eē fatendu' est.
V num: continuu': nā quē eius dixeris ortum?
A ut quo tandē? aut undē? nec ex nō ente putandu' est.
N ec dici opere pōt: nra nec mente reuolui,
Q uod nihil est: Namq̄d post ipm fecit oriri.
A ut prius? entis. n. non sunt primordia primi.
N ūq̄ ergo, aut semper, de q̄ nūc dicimus, ens est.
E x nihiloq nihil fieri sententia prestat.
E rgo ortus nullus: nec erit post secula finis. Hec parmenides: quibus statuit ipm ens esse unu', eē ingenitu', incorruptibile': infinitum: im

mobile. Mellissus uero idem infinitum asseruit: argumento quod eius substantia immensa est: et uirtus infinita. Ingenitum etiam eadem ratione dixit. Est autem ratio hec. Cum igitur inquit non genitum sit: semper et erat: et est: et erit: nec principium habet: aut finem: sed infinitum omnino est. Nam si genitum esset: principium certe haberet: incepisset enim aliquando gigni: finem et haberet: desineret et aliquando esse. Cum itaque nec inceperit: nec desierit: semperque fuerit: futurumque sit: sequitur ut neque principium habeat: neque finem: proindeque infinitum sit. Atque ita Mellissus quoniam ipsum ens caret temporis principio atque fine: semperque est: infinitum esse asseueravit; quod et parmenides carminibus predictis confirmavit. Quibus Aristotelis calumnia manifestatur: qui in parte 1a 23. Mellissum in sua argumentatione peccasse 2m argumenti formam uolens ostendere ait. Quod quidem igitur paralogisat Mellissus manifestum est. Opinatur enim accipere: si quod factum est, habet principium omne: quoniam et quod non factum est, non habet. Deinde et hoc inconveniens omnis esse principium rei et non temporis: et generationis non simpliciter: sed alterationis: quasi non fieret ulla mutatio simul. Quibus putat se rationem Mellissi improbabilem reddidisse. Sed o, Aristoteles nonne aduertis te sic refellendo positionem Melissi duplici fallacia laborare? Etenim id omne quod tertio modo sumit vel summatim desumunt tu ac si dictione hac 2o modo, hoc est congregatim uterentur uel distributiua esset, argumentaris. Ex quo illud proculdubio nascitur quod instantia de alteratione subita, ut uerbo et sententia Averrois utar in 2o commento, et in 6. physicorum commento 5?) puerilis est, et non ad propositum. Sermo enim est non de uno quoque ente: sed de ipso, quod est omne ens, et rerum omnium principio, quod ipsum omne appellatur. Tua itaque potius ratio et non illa Melissi duplici errore labitur. Siquidem infinitum in tempore propria sua discriptione id dicitur, quod temporis terminis caret. Meretur ut et ipse talionem patiatur: qui hos philosophos a naturalibus in parte 1a 6a discernens, eos naturalibus fundamentis insectatur. Ait enim ibi. Necesse est aut unum principium esse aut plura. Et si unum

aut immobile, ut Parmenides aut et Melissus: aut mobile ut physicis placet. Qua si dicat Parmenidē et Melissū inter physicos minime enumerandos. Et rursus ad extremū part.[ia] 31. Q. quidē igitur sic unū eē, qd est, impossibile sit, manifestū est. Et statī partā 32. Sicut aūt physici dnt duo modi sunt etc. quibus uerbis eos a physicis discernit. Qui re uera erant in hac positione nō physici sed methaphysici qui non de principijs physicis. hoc ē. de nālibus: sed de supernālibus. sed de diuinis. sed de intelligibilibus disserebant. Nā qd methaphysica: nisi supramundana et supnālis scia ē? Quę res si ita se habet, ut reuera se hī: cur in eos tāq in physicos inuehit? Qua .n. rōne ut eos reprehendat, q de rebus agunt omnis motū citat part.[ia] xi et dicit. Nobis aūt subijciāt quę sunt nā, aut oīa, aut q̄dā moueri. Si .n. si unū hoc est et immobile qd ē considerar nō ē de nā considerar ut idē ait part.[la] 8. cur motum manus admouet? An forte ut eos repelleret? Sed si de principijs naturalibus minime disserebant: cur eos tāq si de nālibus disseruissent, reprehendit? Dices: induebat Aristoteles hītum Methaphysici: de principijs hīi disserebat. Quid tū? An propterea confunder facultates debebat: et adscriber physicis qd Methaphysicorum erat? Cū tū ipi de utraq facultate, sed diuersis in locis disseruissent. Amplius nōne Aristoteles in methaphysicorum libro 12. ipm unū dicit, et immobile, et eternū? Vituperari et id in Aristotele et iur pōt. qd dixerit ad melissū dicentem ipm unum eē infinitū sequi et eē oīa unū: putans oē infinitum in quantitate consister. patet part.[la] 15. Atq et parmenides ibidem ubi ipm unū infinitū appellauerat, mox finitū ijs uersibus nuncupat dicens.

Est et idem: per seq manens ens semper eodem.
Immotū, fixumq simul: uis magna necessi.
Implicat hoc circū, summo quoq fine coercet.
Quod si fine uacet: nequaq dicimus esse
Si quid nāq deest: opus est ens omnē deesse. In primo carmine

morem secutus uulgatiorem: Et quia que manent nequaquam moueri perspicuum est: idcirco cum ens ipsum immobile uellet significare: manere dixit. Amplius si ens ipsum est, nec non ens: nihil desiderat: nulloque eget. Nullo autem egens perfectum est. Perfectum quod est, finem habet. Non itaque infinitum est. Quod enim finem habet: terminum, atque exitum habeat necesse est. Annotatione dignum ipsum ens dici a parmenide et finitum: quoniam cum omnibus sit prius, terminum illis et finitudinem imprimit. Est enim idea rerum finitarum creandarum representans. Unde terminus in philebo uocatur. Ad hec infinitum si priuationem signat, de ipso uno nequaquam dicitur. Est enim infinitum hoc modo desumptum perfectionis indigenum, et ideo imperfectum: ut potentia quod congruenti uacet fine. Quemodo infinitam primam materiam dixerunt nonnulli: hoc est debita forma et termino naturali carentem. Hinc Theologi deum (cuius uirtutis, et potestatis nullus terminus, nullus limes, nullusque finis est) negatiue dixerunt infinitum. Cum igitur infinitum priuatiue sumptum (quemadmodum et in quantitate considerari potest) imperfectum sit: idcirco parmenides ipsum unum noluit infinitum haberi. Melissus uero infinitum cepit alia ratione, qua id videlicet nominis excellentiam et supereminentiam uirtutis, et potestatis indicat. Quo pacto, et posteriores dicunt infinitum negatiue: idest nullo fine, nullo comprensum limite: quomodo non moli: sed potestati et uirtuti preberi solet infinitas. Quod quidem infinitum ad Methaphysicum spectare certe scimus. Nulla ergo in eorum sententijs controuersia fuit, ut putauerat Aristoteles. Quod uero parmenides de ente intelligibili abstracto ab omni materia, et primo, uero que ente loquutus fuerit, carmine alio indicat. Postquam enim talia premiserat, mox subdit.

Hactenus: et ueri mentem intemerataque uerba
Hinc res mortales: carmen quoque sumito fallax.

Ueram sententiam, et rationem usumque sermonis intemeratum hic appellat eum: quem de ente intelligibili habemus. Sensus autem et opiniones mortales: et sermonem fallacem rebus naturalibus tribuit. Non quod mentis intelligibilis et considerationi falli, decipique homo possit: sed quia ens ipsum sua natura

est certissime, firmissimeq; rōnis. Res aūt nāes qm̄ sub sensū cadunt:
et fluxe, atq; mutabiles sunt: opinioni potius comprendi, q̄ scīa dixr.
Scīa enim est cognitio certa, et immutabilis: quā rōe in rebus (que sēsibus
percipiuntur) non possumus: sed decipi: falli, errare, ut parmenides inquit)
necesse est: quemadmodo et plato in Timeo ca. 6. ea (que semp sūt, nec
unq̄ gignunt, mente īquit pcipi posse, ac certa rōe cognosci. Contra
uo que semper gignuntur nec unq̄ sunt: hec opinione cū sensu rōnis
ex parte in sequentibus comprehendi. que quidem carmina, et alia para
cū recitasset Simplicius subintulit interptē eodē pro Jo. Gr. Sed hec
quidē ob eā (que nunc muta est) ueterū lrāx ignoratione dilatarē ogor.
Illur aūt unum dicentes ens et immobile dicebāt: siquidē ni de physicis
disputabat. Simul eñ induceretur et locus. Etenī physicus erat mo
tus. Id aūt diversū ab eo qd motū est. Sedenim parmenides de intel
lectili ente uere locutus est. Hec Simplicius et multo alia plura. Qui
nō contra hoc, ut pote nō nāle: sed contra id qd ad nām pertinet, repre
bat Aristoteles dubitarē inter initia physicorū. Nā neq; falsa assumebat
Parmenides atq; Melissus, ut ipse particula 22. calumniabat Aristoteles:
neq, discursu errabant: alioqui forme silogistice rōnes hēri quid opus
ē cū carmina promittur? Debuit et aduertere Aristotēs particula 23.
nō omnibus in rebus oportere eos dānarē: qui ab inexistentis propositiōis
sublatione sublatū iri uolunt consequētē, atq; cōnexā. Alioqui quo
pacto defenderetur Aristoteles in primo de aīa libro particula 13. qui
perempto assumpto pmo id qd inde peperit perimeri uoluit? Num
Themistius falli ab impossibilibus et contingentibus docet? Et Egi.
Romanus in reciprocis et iis que convertuntur pariter euenirē scribit?
Reciprocari aūt et converti in rebus infinitis predicationes eas, illi quoq
putauerunt. Hinc illa accusatio tollit, qua utunt quidā, cauisse Ari
stotelē contendentes ne uerbis improprie, et per translationē poitis lectores
hallucinati deciperentur. Cur ipso id nō effecit, qd post Galenus
cū de Xenophane preceptore Parmenidis disseruit, in hystoria phisica?

Cū enim.

Cum enim docuit de omnibus rebus quidē ambiger: hac una ex cepta q. d. doceret unum omnia esse. et hoc esse deū. Exponer itaq bom uiri mor. q3 longo progressu confutar, in eaq in uehēr debuisset: si talia erant, ut per se quidē uera haberentur. Defendit hec quoq, Nicolaus Cusa in libro de filiatione dei: cū de uno, et mō unius subtilis sime disputat: docetq3 unū eē, qd in omnibus ē oīa: quę idipsm mō suo participant. Sed ad ea que parmenides affert principia rerū nālium descendamus. Hic. n. in libro de opinabili rone. de elementis rerū trac tans p. oppositionē suo uersu flamā et nocte appellat: qī lumē et tene bras. Rarū et et densum; aut leue et graue; aut idē et diuersum. et omnia opposita dicit: que proculdubio ad priuationē et habitū referunt. Hec formē aut n. nomē ignorar uidetur: q. q. uocabuli diuerticulo utit uel carminis grā: uel ut superiorū philosophorū consuetudinē seruaret: nisi qd reor illū et uersu philosophię precepta tradiderit. In uersibus aut translatio sepe uocabulorū concedi solet. Ita. n. scriber uetustiores illi solebat. Et primū pherecidē soluta orone usum legimus. Verū animad uertit. que duobus superioribus uersibus addidit parmenides.

Principio duplicem statuerunt dicer formam:
Altera, sed minus est tali cognomine digna:
Quod simulans uerū: fallit mortalia corda:
Has contra aduerso posuerunt ordine metas:
Hic summā ætheream: statuunt: raraq3: leueq,
Ipsa sui similis, semperq3 sibi undiq3 constat:
Illic obscurā, aduersantemq, undiq noctem:
In compta: humidam: gelidā: densamq3: graueq:

Hec de principijs nālibus refert parmenides. Ens aut illud intelligibile et uer ac proprie ens, qd unū nō solū ens, sed et uetustiores phi et po munt et nominant; qn unū soluq3 opinat, nō sine cā immobile affir mat. d.

Immotum ualidis iniecta in finibus arcet

Vnicula: principijq; expers: finisq; futuri.
Hinc etem longe finisq;, ortusq; recedunt:
Vera fides hęc est. nec hoc qui credit aberrat. Et eam qr immobile sit reddens ea dicit, quę simul et finitu et immobile eē demonstrant. Ait. n. ut in superioribus retulimus.
Immotu fixuq; manet uis magna necessi.
Implicat hoc circu: sumo quoq; fine coercet. Et que sequuntur. Ita eni existimat: cu nō ens. i. mā. omnibus careat, cuius grā mouetur, neccio sequi: ut ens immobile sit. quod aut mouetur ea re careat (cuius grā mouetur) neccio sequi: ut ens immobile sit, qd Melisso quoq; placer ur: cu ec medio (qd nihil uacuu, atq; inane sit) immobilitate entis conatur demonstrar. Eius uerba hęc sunt. Hec uacuu ullu est: quippe uacuu nihil est. Ergo qd nihil est, eē nō pōt: nec uero moueri ens pōt. quo enim fieri posset: cu nihil sit prętr ens ipm? Na si uacuu foret quicq;: iretur ad uacuu. Sed quoniam nihil est, qd uacuu dr: iō uno ente omnia complent: et quo ens ipm mouer queat nihil est (cu plenu sit) nihil ē. Qui et cu nullo oio motu ens mutabile omne ostenderet: Vnu inquit et idē sibi semper simile est. quod aut simile h°. modo est: nūq; uel perir, uel augeri; uel dolere, uel alia huiusmodi mutatione affici pōt. Na si quo huiusmodi motu afficeret: eē nō posset: quod enim motu quouis mouetur: id de altero in alteru mutari necesse est. At nihil ē preter ens ipm. Ergo ens ipm immobile ē. Hec viri illi philosophi ac talia dixer: quos Aristoteles part.^la x. et xxiiij. falsa sensisse: nec rōne quicq; scripsisse criminat. Sed magis inquit part.^la x. Melissi rō importuna est: et nulla dubitatione hēt. Qui an uera excarauerit (ut phm decet) facile ex ijs iudicari poterit. Disserunt. n. isti de ipo ente intelligibili simpliciter: et de ipa forma prima in mali, intelligibili, ęterna, que oēm phici considerationem excedit. Sentiuntq; ea, quę nemo theologus negar auderet. Et ea probant argumetis debita forma dispositis. Verum

ab Aristotele quasi minus recte uel senserint, uel scripserint, reprehendunt. Et que illi de diuinis loquuti sunt: quasi de naturalibus dicta essent a physica ratione propulsant. Testis est Theophrastus alter Aristoteles: qui Xenophanem (quem parmenides audiuit, atque sequutus est) nequaquam inter physicos numerandum, sed alio loco constituendum censet. Hominem inquit unius et uniuersi dominum Xenophanes appellauit: quod unum ingenitum, immobile, eternum dixit. Ad hec aliquo quidem modo, neque infinitum, neque finitum. Alio uero modo et finitum: tum etiam conglobatum diuersa scilicet notitie ratione, mente et uniuersam hoc idem esse affirmauit. Hec et Alexandrum rettulisse iam et Nicolaum superius testati summus. Opusque de ente et natura Melissi inscriptum dicunt. Parmenidis uero libros de ueritate, et opinatione. Quod si hoc isti nouerunt: quis dicere audebit hec Aristoteli incognita extitisse. An forte (ut ait magnus Bessarion, a cuius fontibus hec manant) auditoribus Aristoteles consuluit: ne forte diuinarum rerum disciplinam ad naturalium considerationem impudenter transferrent. Itaque dissimulat uerbis in physicis: que in diuinorum aperte fatetur. Ubi uersu Homeri hoc affirmat particula 12. ne parmenidis carmen usurpare uideretur. Quare non sunt recipiende peripatheticorum calumnie: quibus suspicemur parmenidem (ubi dicit omne ens esse unum) omnem penitus ex uniuerso multitudinem auferre. Alioquin plato in Theeteto (ubi de uno immobili ente fit mentio) parmenidem non reueritus quidem esset: sed potius insequutus. Enimuero Plato una cum pythagoricis multitudinem et in primo ente ponit, scilicet oppositorum generum et idearum uarietatem: omnemque prorsum originem numerorum. Sed illud interea una cum numero usque adeo unum esse uult: ut post primum aliquid magis unum cogitari non possit. Hactenus de digressione.

PARTICVLA. II.

Quomodo id dicis o zenon: quod si multa sunt ea que sunt: oportet illa similia, atque dissimilia esse: hoc autem esse impossibile? Neque enim dissimilia, similia: neque similia dissimilia esse posse. Nonne sic

dicis? Sic certe respondisse Zenonē: Nōne si impossibile ē dissimilia similia eē, et similia dissimilia; impossibile ēt multa eē? Nā si multa eēnt: impossibilia ista contingerent. Num hoc ē q̄d sermones tui uolunt? Neq; aliud quicq̄ intendunt, q̄ per oīa (quæ d̄nt) asserer̄ q̄ multa non sint: huiusq; ipsius unā quāq; rōem coniecturā eē putas: ac totidē coniecturas inuestigasse te censes: quot rōnes attulisti q̄ multa nō sunt. Sic ne dicis? An ipse nō recte percipio? Immo r̄ndisse Zenonē: optime, quid hec scripta sentiunt, intellexisti. Annotationes.

CVm integro libro Parmenides probasset omne ens eē unum quodāmodo, et unius particeps. Zeno eius auditor aduersus calumniatores hoc idē alia positione confirmauit: probans q̄ si in rebus esset aliqua multitudo, nullius unionis particeps: sequeretur, ut res z^m idem similes inuicem forent, atq; dissimiles. quod unicuiq; eē falsum patet maxime. Si.n. entia plura eēnt solū multa, nec p̄ter multitudinē eorū eēnt participia unitatis: eēnt proculdubio inter se penitus dissimilia: nec inuicē uel aliq° ordine inter se, uel aliq° quopiā conuenirent. Ad hec, qua rōe ita eēnt inter se dissimilia: eadē quoq; similia forent. quod est stultū dictu. Siquidē in hoc simili inuicē se haberent: q̄ sic hoc discrepat prorsus ab illo: ita uicissim, et ab hoc illud penitus discreparet: pari (ut d̄r) inuicē differentia. Quatenus ergo nullū hērent unū: dissimillima forēt. Similitudo enim in quadā unione, uel unitate consistit: ut d̄r v. Math. particula xx. Eadē q° rōe similia, siquidē hoc ipm commune sortirentur inter se hērent: q̄d fingebamus, unū.s. nō hēr. Itē neq; similia neq; dissimilia forent. Non quidē similia, si priuarentur uno oīs similitudinis authore. Non ēt dissimilia: dū simili in hac ipsa priuatione congruerent. Hec utiq; sequentur absurda: si quis multitudinē rerū finxerit unitatis oīo expertē. Sequentur itidē si plura rerū principia prima assererentur. Siue enim unius, euisdēq; participia sint, sub illo uno tāq; principia, ipsa iā nō principia locabuntur. Siue nullū comunē unū habuerint, iā neq; communiter principia erūt: neq; inter se similia. Rursus neq;

poemtus dissimilia: siquidē unius comunē absentiā patiant̄. Deniq
eadē iterꝫ rōne cū dissimilia tū similia probabuntur

PARTICVLA . III .

INtelligo dixisse Socratē, ô, Parmenides q̄ Zenō iste non amicitia solum conspirare uult tecū: sz iis et̄, que composuit. Idem .n. quodāmodo (qd̄ et tu) scripsit: uerum permutatione quadam nos decipere tentat quasi aliud q̄z tu dicat. Nam tu in poematis unum ais esse ipm oē: atqz huius argumēta q̄z pulcherrima exhibes Hic uō rursus nō multa eē ait: coniecturasq et ipse per multas q̄z ac ualidas prebet. Dū q̄ alter unū dicit, alter nō multa, et eū in modum utroqz loquitur, ut nō uideantur idē inferri: cū tn̄ eadem ferme dicāt, uidentur nobis ista sup nos dici. Ita est, o Socrates dixisse Zenonē: nō oīo tn̄ ueritatē eorꝫ (que scripta sūt) persensisti: quāuis seu cāes lacomici bene transcurris, et inuestigas dicta. Annotationes.

QVe sunt duorꝫ horꝫ parmenidis et Zenonis discipuli propoēs: prima parmenidis, et est, omne ens ē unū. ij.da Zenonis, et ē: Ens nō est multa. Primā putantes peripathetici eē ūlem propoēm, distinguunt. sed nō ad mētē parmenidis: qm ūlis illa aut expoīt per ij.am expo nente de li nihil: aut per nō plura. Sensus primus est. Ens unū est. Et nihil ē ens, quin illud sit unū. Ad qd̄ sequit̄ uerꝫ consequens, uz oē ens ē unū. Sensus secundus est. et (ut perperā uaticinant̄) ad mētem Parmenidis. Ens est unū: et nō plura q̄z unū: q̄ omne ens est unum. Ad qd consequens falsū sequitur, qd̄ est positio Parmenidis. Atqz ij sic nonnulli existimant sese falsitatē positionis detexisse: quasi Parmenides taliter omne eē unū asserat, quali precedat ad inferendū omnē multitudinis et pluralitatis ablationem. At qui ij uiri non recte Aristotelis uerba attēdunt: qui in libris Methaphysicorꝫ nō ita eos insanos facit, ut inter ignē et aquā nequaqz discrimē eē cognouerint. Immo uō in .i.o .2.o de generatione et corruptione tā ipe, q̄z eius expositores referunt parmenidem

in eo volumine (qd̃ de opinabili rõne inscripsit, quia vz res sensibi
les et opinabiles in eo tractantur) genẽ ac terrã principiũ rerũ oium
statuisse. Licet in eo (qui de veritate inscribit, ubi de intelligibilibus
et diuinis agit in quibus solis veritas certa, precipuaq consistit) unũ
omnia eẽ dictũ ab illo fatentur. quã q̃ plato hic omne ipm scribat,
ut nobis insinuet summatim hanc dictionem desumi. Sed esto sic distri
butionis nota: nūquid hec vera est (ut Zenoni placer vr) Omnia sunt
unum? Simpliciter hec prolata, falsa est. Vera aũt sic intellecta. Oiã
quodãmodo unũ sũt, hoc ẽ, participant unũ. Et ad unũ reducunt. Oiã
enĩ in eẽ conspirant: et in eodem conueniunt: et unitate in ente analogicã
hñt. Amplius ab eodẽ principio proficiscunt: et ad eundẽ finẽ tendunt.
Amplius innumerabiliũ multitudines ad proprias rediguntur unitates. Nã
hoim multitudo ad specificã unitatẽ reducit. Et multitudo sperũ ad uni
tatẽ gñis. Et multitudo gnerũ ad unitatẽ analogicã. Et hec ad unitatẽ
primi analogati tãdẽ refert. Nã ita et omnes mẽ ad unã materiã. Et
omnes formẽ, seu nẽ ad unã formã, seu nãm. Et omnia corpora ad
unũ corpus pm. Et omnes uite ad unã. Et omnes motus ad unũ motũ
pm et motores omnes ad unũ motorẽ pm terminant. Omnia g° unũ qq
modo .i. reductiue et participatiue sunt. Non tñ unũ dicendũ est eẽ
multa .i. solũ multa: sz preter multitudinẽ eẽ participiã unitatis fatẽdũ
est. Nisi enim in tanto diuersorũ entiũ nũo aliqua unitatis particip°
foret: eẽnt inter se penitus dissimilia: nec ulla rõe inter se conuenirent:
ut deductũ est. Unũ itaq ens cũ sit nõ ẽ multa penitus. Quid ergo
allucinantur neoterici peripatheticorũ .d. Parmenidẽ negasse multi
tudinẽ rerũ secundũ spõm: et non 2m indiuidua: dũ illud Aristotelis
explanarẽ volunt primi phy. partla 15. Si sba, et quãtitas sũt, multa
sunt, que sunt? Aut cur tot argumẽtorũ laberinthis Aristoteles ue
tustiores inuoluerẽ satagit, si scit eorũ decreta distinctionibus egerẽ: et
nõ argumẽtis expugnari posse?

PARTICVLA VLTIMA.

Sed primum quidem hoc te latuit, q non omnio sic se extollunt huiuscemodi scripta: ut eam ob causam scripta sit: quam tu putas ut homines celent: quasi egregium quiddam hinc efficiat. Verum tu quidem contingens quidd dixisti. Sunt aut hec reuera conscripta in suffragiu Parmenidis aduersus eos qui illu carper nituntur, dicentes: siquide unu sit omni, ridicula plurima hinc opinioni ac et repugnantia sibi penitus euentura: Hec quoq scripta eos qui multa ee uolunt impugnant, ac plura obijciunt: ut pateat multo absurdiora ex opinione illorx sequi: q scilicet multa sint, qz ex opinione parmenidis q sit unu si quis diligenter examinauerit. Ob hanc itaqz contentione in ipa iuuetuti librx composui: que surripiens quispia edidit. anq consultar mihi liceret an efferendus ee t in luce nec ne? Id q° te fugit O Socrates, q existimas no a iuuenili certamine sed a senili ambitione scriptu fuisse. Verx tn ut dixi, non inepte coniecisti. Accipio inquit Socrates: et puto sic se (ut dicis) habere.

Annotationes

Duo dixerat Socrates. primum dicta .i. a Parmenide et Zenoe in re significata concurrer: qd uerx ee affirmat Zenon. 2.m (qd falsum ee asseuerat Zenon) est q ca ta alte assertionis Zenonice non fuit, ut ipa nos lateret. hoc est, non io ta obscur scripsit Zenon. ita ut sermo sup nos dictus uideat, quia nolebat a nobis intelligi. Sed simpliciter dictus esse asseuerat ut Parmenidi contra calumniatores eius suffragaretur: qui concedebant entia ita ee multa ut nullius eent participia unitatis. Qui sermo si supra nos ee uidet: hoc rone obiecti (de quo est) contingit. Est .n. unu duplex particeps .s. et imparticeps. p.m est triplex. Primum em participatione unu est ens oio temporale. 2.m est qd eternitati tpus hct admixtu. Tertiu e qd oio eternu dicitur. Sunt aut hec ens sensile, aia: Angelus. de quibus in Timeo diximus. Huc aut membra hec ad inuice compando, dicimus prima entis participationem ee iperfectiore: 2.dam imperfecta: Tertia demqz perfecta: Sed

preter unitatem illã participẽ in Mundo intelligibili repertã, eminẽtissimam excogitant ij unitatẽ uniuerso ente uno excelsiorẽ. Sed qm̃ hoc pensiculatione indiget: quamquam plura in comentarijs utriusque Timei scripsimus. fuerit operepretiũ tñ digredi latius, ut ostendamus qua rõne platonici unum entẽ superius asseuerent.

Digressio eam questionem dissoluens an sit unum superius ente apud platonem.

PArmenidis interpretes quosdã, aliosque grecarũ antiquitatũ et sititor: ac inexplebile (ut sic dicã) doliũ accuratius, attentiusque diu uolutarẽ, precerturus indidẽ, quod hasce comentatiunculas meas adiutu iret, incidi tandẽ in libellũ Illmi Jo. Pici Comitis. Ubi contra Platonicorũ omniũ sententiã diuulgat platonem una cũ Aristotele ipm̃ cũ ente unũ et bonũ adequauisse. Sed quoniã necessitatẽ in suis probationibus nullã uideo non inoportune suas rõnes in mediũ adducere: et eas dissoluere bonũ eẽ existimaui. Aut. n. Age, examinemus in quẽ sensũ dici uere potuerit enti unũ equale esse iaciẽtes inter Aristotelẽ et Platonem hunc in modũ fundamẽta ac preaccipiẽtes, dictionẽ hanc. ens, de qua ambigitur unine equalis sit, duplicẽ in modum accipi posse. Primus est, ut cũ ens dicimus: omne id intelligamus: quod est extra nihil. Quomõ usus est Aristoteles cũ uni ens equale fecit. Imo et Parmenides. d. unũ eẽ id quod est. Dm̃. n. intellexit si simplicio credimus, alijsque permultis: qui tueri Parmenidẽ uolunt aduersus eos, qui illũ calumniantur. qua si omnia dixerit eẽ unũ: una. n. uoce respondent nunquam creditum a parmenide nõ eẽ in rebus diuisiõe, multitudinẽ pluralitatẽ. Sed cũ dixit unũ esse quod ẽ: indicatũ ab eo illud, cui uere entis appellatio congruit et quod uere est, eẽ unũ tñ: quod unum deus est. Quare si parmenidi credimus, eiusque defensoribus et platonicis: unũ super ens esse nõ põt, nisi sit super dm̃: tmque abest ut dm̃ eẽ ens neget parmenides ut soli deo uerã entis appellationẽ concedat. Ad hec Dyonisius ariopagita (quẽ qui contra nos disputant fautorẽ

suę sententię faciunt, nō negabit ueṙ a deo apud Mosen dici, Ego sum qui sum: qđ græce ita legimus. Ego imi o on. i. ego sū ens. Amplius platonici cū dicant nihil siue nō ens opponenti, sic multitudo opponitur uni, concedent necessario illud, qđ non est ens, esse uel nihil, seu non ens. Sic qđ nō est unū, est multū, uel multitudo. Qr si eādem seruant legē locutionis, fateant oportet deū aut nihil eē (quod aures ipē formidant), aut ens eē. Hoc modo ens cū accipitur, illud primum axioma, et uniuersale prologuium statuimus: de re q̄libet necessario dici aut eē eā, aut nō eē: de nulla aūt utrūq3 simul aut dici, aut cogitari posse. Cū g°. ex omnia nihil sit, prēter ipm nihil: si hoc modo acceptū ens solū nihil a se excludit: oīa ambiat, proculdubio necesse est. Quare plura eo ambire unū nō pot, nisi ipm ambiat nihil: qđ plato negat in sophistę. Cū dicit nō ens, siue nihil unū dici nō posse. Si neq3 ambit pauciora (ut ipi uolunt) æqualia ergo sūt et ens et unū. Rursus si unū eēt cōius ente: eēt propterea quia mā est una, et nō ens. Sed si platonē seruari uolumus ad unguē mām necessario concedemus unius hr̄e rōnem minus q̄3 entis. Nec. n. plato uult eā eē prorsus nihil: alioqui quomō receptaculū formarum quomō nutrix, quomō nā quedā et reliqua erit: qui oīa eē ille in Timeo confirmat! Non est igitur nihil. i. nō oīo entis expers: si platoni credimus: qui tn̄ in philebo eādē uocat nō solū multitudinē: que (ut platonici uolunt) oppont uni: sic nihilū opponitur enti; sed infinitū. Multitudo aūt si sit finita, non omnino fugit rōnes unius: qm̄ qua finita est, una est. At infinita multitudo ita rōez unius ueram nō hr̄et: sicut nec termini: Materia g° prima magis est ens 2m platonē q̄3 una. Amplius Jamblicus in eo libro (quē facit de secta pythagorica) mām p°s uocant dualitatē: eo q̄ dualitas prima sit multitudo, et reliquarum omnium multitudinū radix. Mā ergo prima 2m eū nō solū nō est una, sed multitudo, q̄3 radix omnis multitudinis est. Ult°. si unū eēt cōis ente: aliquid eēt, qđ sub ambitu entis: nō tn̄ unius effugeret. Erit itaq3 nō.

ens, (q̃ ambitum effugit entis) unũ. Ergo unũ de nõ ente predicabitur: qđ plato negat in sophistã. Hec isti, et peripathetici omnes qui putant ens bonũ, et unũ equalia eẽ. At uero platonici (inter quos sunt Amelius, Sirianus, Olympiadorus, Jamblicus, Porphirius, Dionisius Ariopagita inter platonicos obtinens principatũ) hec duo enti ex controuersia an̄ ponunt: tãq̃ amplius, simplicius, prius, sufficientius. Alia ẽ enim ipius entis, alia ipius unitatis rõ. Entis siquidẽ rõni multitudo et compositio non repugnat. Vnitatis aũt rõni repugnat. Illi preterea non ens contradicit: hic aũt nõ unũ oppositum est. Dicer̃ uero nõ ens, non ẽ prorsus idẽ, atq̃ non unũ dicer̃: siquidẽ nõ unũ non necessario nihilũ significat: s3 diuersũ et multitudinẽ. Unũ igitur ens nõ ẽ ipm simpliciter unũ: sed quoq̃ modo compositũ, multitudiniq̃ permistũ. Constat .n. saltẽ ex finito et infinito, ceterisq̃ consequentibus. Omne ergo ens ẽ aliquod totũ. Igitur primũ ens ẽ ipm simpliciter, primumq̃ totũ. Origo quidẽ formarum: ac penitus omi forme. Qm̃ igitur ẽ omni forme, minime est participatione unũ. Non ẽ q̃ ipm simpliciter unũ. Qm̃ ipm simpliciter unũ non potest esse totũ: Siquidẽ totũ necessario partes hẽt, atq̃ plura: que ipm simpliciter unũ haber̃ nõ põt. Itaq̃ cũ ens primũ sit totũ, atq̃ multiplex: beatturq̃ unitatẽ desuper uenientem: merito entis, atq̃ unius rõ ẽẽ diuersa. Atq̃ hec est platonis sententia in sophistã ca. 26. Amplius q̃admodũ a calorẽ uel lumine misto frigori, aut tenebris, ad calorẽ lumẽq̃ purissimũ perueniendũ rõ, naq̃ docet; et a sb̃a incorporea quidẽ, sed coniuncta corpori, ad incorporea substantiã a corpore separatã. Itẽ ab ente temporali (quod quodãmodo est nõ enti permistũ) ad ens eternũ: Sic ab unitate cũ eẽntia iuncta ad unitatẽ ab eẽntia penitus absolutã. Que quidẽ qua rõne est simplicior q̃ eẽntia, eadẽ est necessitate superior. Hoc nõie rerum principiũ finemq̃ omniũ ꝑꝑ sumã simplicitatẽ, uirtutẽq̃ unitatẽ significatã Parmenides nũcupauit. Ad hec quicqđ est amplius amplior id et eẽ minus amplo necesse est. Intelligibili est amplius primũ principiũ: cum sit ipã simplicitas infinita. Hic intellectus agendo per multiplicẽ et diuiduã

actione ad obiectu intelligibile dirigit necessario multiplex: cu proport. quedda cu intelligentia subeat. At qui ipm intelligibile e ipo ente latius atq3 perfectius. Na qd excuperet ens ex h. patet: quia et que sut, et que non sunt intelligimus: et ee pariter et no ee. Et aliquid ente et eentia et ipo ee perfectius. Ergo ipm principiu uniuersi du excedit intelligibile ens ite multo magis excedet: quod propter eius inextimabile simplicitate eminentiaq ipsum unu cognominamus. Et excelsius ente dicimus, qa ens qua rone ens est, multiplicitate, diuisionemq3 no necessario refugit: sed uel pntem sustinet: uel futura. Ipm uo unu, et uniuersi principium talia longe propulsat. quapp unu quide nominar licet simpliciter. Unu uo ee reuera dicer no licet. Indulgendu tame est humani sermonis inopie. Ult. no appellamus z.m platomcos entia, nisi que formas, habitus, actionesq possident. Unu uo dicimus no solu eiusmodi aliquid: ut puta uisu unum, unuq3 auditu. Verum et priuationem habituum, uelut una cecitate, unaq surditate, unuq simpliciter habitum, ac priuatione pariter una. Unu igit ente latius, superiusq3 censendu. Deniq participatio unitatis ad priuatione, materia prima usq3 protendit. Nec tn entis huc usq participatio. Nepe cu ee per forma distribuat: materia p.a priuatioq quatenus cadit a forma eatenus ab eentia labit. Neq tn pariter ab unitate degenerat. Nam propter singulare ab alijs q3 secreta informitate ferme non minus una materia dicitur: qua res formata dici soleat una. Quauis ob defectu forme materia minime nucupatur eentia. Cu igitur participatio imperiuq3 unius amplius sit entis imperio: merito unu excelsius ente conijcimus. Similiq3 bonu. Na ma propter potentia appetituq3 ad bonu, et necessitate eius in uniuerso appellationem boni no eque ac minus eentie amisisse uidet. Bonu sumatim atq3 unu ide penitus ee uolumus. Bonu. n. sic unu unione cuncta perficit, et conseruat. Un quecuq3 ab unione cadunt a bono similiter et ab eentia delabuntur. Ia uero cu ad principiu reru primu maxime pertineat: tu simplicitas, et singularitas supereminens: tu uirtutis propagatio usq quaq3 diffusa: merito inde quide unu. Hinc uero nominat et bonu.

Ac reuera propter ipam eminentiam singulare, diffusio q3 uniuersalis adest. Atq3 uicissim ex amplissima largitat singularis agnoscitur eminetia. Quæ quide unitas propter propria sibi suma simplicitate omniu obtinuit principatu: atq3 ob prouidentia uniuersa, beneficiu declarauit imperium. His premissis ad rones singulas sigillati respondeamus. Ad prima qde dr q, unu dupliciter a platonicis cogitatur. pro uno simpliciter: et pro no simpliciter uno. Primu deus primus est: et ente ipo superius. De quo pa suppositio e 2m plutarchu, atq3 Proclu. Unu 2do mo dictu in qtuor distribuit, vz i ens pm (qd deus 2dus dr) de q° in 2da suppone agit. Ite in aiam, forma naalem, ac maam prima: de quibus in tribus sequentib3 tractat. Igitur ipm ens, et si deus dicat a simplicio: no tn primu rerx ee principium affirmabit, qd sup ens ee asserimus. Equiuocationi itaq labit ratio prima. Ad 2da ronem (que ex dicto Exodi ca° 3° prosiciscit) dicendum enuntiatione hanc uera esse vz: deus est ens cali quide appellatione, no formali. Causali mq3: qm primum principuim solu procreat ee simpliciter et no esse, cu solus sit potentie infinite ds uerus. Vn iiij° de diui: no. Bonu ipm ut uer ens, atq3 ijs (que sut) omnibus eentiam tribuens ia laudemus etc. Ubi nota illa atq3 expositiue tenet. Hac eteni rone appellatur ens; qm totius entis auctor e, et perfector, et conseruator. Formali aut no: qm concretu hoc no conueit simplicitati primi: cu sit qd totu hens partes. Abstractu aut. vz ee et illi no conuenit, qm hoc consideratur quasi forma inconcreto exns. Est em ee actus quida per eentia sua in concreto exns. Ad tertiu argumetu dicendum qd si nihil dictio cu non ente conuertitur (qua rone concedit hec enuntiatio deus e no ens. eade roe et ista Deus est nihil. Neq3 hoc audiri recte intelligentiu aures formidabunt. Prima uera est per excessu. qm deus informis est: idest superior forma: omneq3 facies forma. Sic materia informis est et per defectu: quia qualib3 est inferior forma. omnesq patitur. si modo pati illas concedendu est a Plotino Enn. 3a libro 6° ca° vj°. Atq ita proprie rndet. In proprie uo

sic nihilū nō ens simpliciter dicit. qđ est omne inferius mā: qr de deo minime asserendum est. Non .n. deus ē purum nō ens: sed aliq mō ens: iꝫ improprie talr dicat. Na' proprie ens est totū quia partes hēns ut dictū est. Est aūt ens pa.. mens pura, atq idea. Etem anima et Celū nō tm entia dicuntur. sed entia simul atq nō entia propter motum. Magis tn dicuntur eē q3 nō eē. Licet composita sub luna pariter sint et non sint rōne tn diuersa, ut in Timeo patuit. Ca pp dictū Platonicorū nō est tā pertinaciter intelligendū: qn et deus et mā aliq° pacto entia (sed improprie) eē concedenda sint: licet proprie et exacte ista uera sit deus est nō ens. Quod aūt primus loquendi modus platonicus sit: patet ex quinto de Rep.ca: ubi plato hoc ait: Quod uō nō est: nō est unū aliquid: sed nihil potius est dicendū. Quibus patet nihil et nō ens pariformiter sumi. Ad illud de prologuio illo, similr dicendū ut in q° loco dictū est. Ad iiij.m quod est platonis in sophiste dr platonem illic uelle ipsi nō enti (quatenus) est nō ens, neq nūm nec unū conuenire: quoniā cū p° ente primus numerus orit: et maxe ad eentia numerus pertinet. Cū igitur in genere numeri sit eius unū, et multitudo eius: sequit ut nō enti seu nihilo (qua rōne nihil est) neq nūs neq unū conueniat: sic neq eentia. Competit tn quatenus in cogitatione est: quod ens imperfectū est. Est em conceptio mentis nō ens perfectū. Ait itaq plato in sophiste ca. xviij. in persona Melissi magnū Parmenidem precepisse cauendū ne qn ipsi oīo nō enti aliquid entis admoueremus: ne uidelicet contradictione maxe inter ens atq nō ens temere concedamus. Ubi per non ens significat omnimodā orbitatē. Non aūt ipm unū superius ente: nec mām ab ipsa entitatis integritate deficientē: minimūq; entis gradum entis hentem. Hanc orbitatē qui fingit: nō debet ei quicq (quod ad ens pertineat) adhiber. qr cū numerus gradū nō minimū in ente possideat: nō licet (inquit) orbitati confictē uel multitudinē, uel unitatē ad nūm pertinentē aliquā admouere. Sed de hoc in ca. q°. huius libri dicemus. Ad quintum concedimus mām eē nō ens proprie: hoc ē nō proprie ens: quoniā eē effectus forme est: cuius ipsa omnis expers est. Hinc Platinus ubi supra mām dicit

materiã eẽ uerũ nõ ens: id est nõ eẽ uerũ ens. Nõ ẽ tamẽ purũ nõ ens: ut patet ex 5° ae Rep.ᵉ: Cũ hoc sit quicquid fingit infra mãm. Ergo materia dr̃ eẽ et non eẽ quodãmodo: sed magis nõ eẽ. Itaq cũ nõ sit simpliciter nõ ens: sed nõ ens nõ simplr (simpliciter .n. non ens est prorsus nihil.) et 2ᵈᵘ quid nõ ens (quia nihil est actu formali) ideo illa oiã Timei et Jamblici de mã uerificari poterunt. Sed de ijs alias fusius loquemur. Hactenus d̃ digressiõe.

Q ipsa unitas idealis et ipsa multitudo idealis non confũdantur: q̃uis sensibilia confundentur. Caput tertium.

Particula prima:

Sed hoc mihi responde: putas ne eẽ ipsã per seipsã spẽm quandã similitudinis: et huic aliã quandam contrariam dissimilitudinis speciẽ: in quibus duobꝰ et ego et tu participemus et alia que utiq multa uocamus? atq ea quecũq in similitudine participant, similia fieri eatenꝰ quatenus participant: que uero dissimilitudine dissimilia: et que utrisq utraq.

Annotationes.

1 Dirimitur hoc caput in particulas ·26· Inquarũ p̃. Socrates idearũ semper amicus nũc cũ ijs pithagoricis disserens (qui sunt idearũ et amatores ut in sophistẽ scribit) hanc Zenoniã disputationẽ de multitudinẽ participantẽ uno ad ideas transfert. Et ex tot interogationibus hoc brĩe intendit vz. Q sup̃ multa similia, et dissimilia sunt ideę similitudinis oĩs, et dissimilitudinis. Ait itaq his interogatiõibus amputatis. Est in sublimi intelligibili Mundo similitudinis spẽs, seu idea: que est ipsa per se similitudo i particips. Est et alia quędã idea dissimilitudinis huic contraria. In qbus duabus nos duo aliquo mõ sumus similes, et alio dissimiles: et quibus participamus. Immo quecunq uocamus similia, uel dissimilia, eatenus similia uel dissimilia dnr̃, quatẽs idea similitudinis, uel dissimilitudinis participant. Imo que utroq se hñt modo utrisq participare dnr̃. Quas ideas iõ contraria appellauit: qm̃ contraria sensilia sũt principia cognoscẽdi et faciendi: nõ quia ipsę inter se dissideant. Quo .n. pacto fieri poterit

ut inter se dissideant: que neq3 in malo sũt: neq3 sub aliquo et particip̃e bono: Sunt enĩ idee sub ipo uno: et prime intelligentie pie sunt et in bono .i. intellectu primo, primaq3 forma. Sic .n. forme nãles (quãuis diuersissime) in una tamẽ nãa sunt: ita ideales forme in una eadẽq3 mẽtis forma. Que (quoniã ẽ omniformis) a superior̃ pendet simplicissimo penitus: Et (ut ita dixerim) uniformi. Forme quidẽ in nãa exẽtes (qm̃ sunt in malo) pugnant inuicẽ. Idee uõ (quoniã sũt sub ipo bono) statĩ sunt in optimo: neq3 mutuo aduersant̃. Ignis illic cũ aqua, nãa et humana cũ bruta nulla uiolentia dissident: sic et in nãa celesti (tãq3 et ipa diuina) uirtutes contrariarũ apud nos qualitatũ, imo et motiones opposite, sine iniuria, et mutua expulsionẽ simul ẽe possunt. Dicuntur q̃o idee a Socratẽ inter se ẽe contrarie: quoniam apud nos contraria faciunt: et ipẽ deus per illas contraria uidet, atq3 agit. Annotatione dignũ q, Socrates in pñtia eiusmodi inuit rõnem. Spetialis quelibz singularium multitudo in una quadã proprietatẽ, nãq3 conuenit spiali: ut hoies in una humanitatẽ multi. Id uero commune unũ neq3 dependet a multis: qua rõne multa sũt et uaria: neq3 a cõibz multorũ qua rõne proprium ẽ quodlibz, atq3 differens: neq3 per sẽ et ex sẽ existit: qñquidẽ nec in se ipẽ manet: sed in multitudine iacet. Neq3 purũ, perfectuq3 unũ est: siquidẽ ẽ particeps multitudinis. Neq3 perfecta nãa: qñquidẽ alienis est mixta conditionibus: atq3 mutabilis. Hec igit̃ tãq3 in ijs multis una ab una tãdẽ perfecta dependet ijs multis longẽ superior̃: s. ab idea hominis humana nãa: ab idea ignis ignea quoq3 nãa. Humana profecto spẽs (q̃d sempiterna sit) nõ ht̃ nisi a cã quadã immobili. Item quod uniuersalis nõ ht̃ a particulari cã: sed tm̃ uniuersali. Causa uõ immobilis simul uniuersalisq3, necessario ẽ intellectus: et intellectualis idea. Definitioẽs sciasq3 naturarũ ad has ipãs ideas existimat Socrates pertiner̃: si modo quod definitur atq3 scitur absolutũ sit, neq3 possit aĩr sẽ haber̃: atq3 ita intrinsecus moueat intellectũ, quod reuera intelligibile est: quẽadmodũ quod reuera sensibile extrinsecus mouet sensuũ. Idee rursus multẽ sũt

Q[...] ,aut inquit nulla duo reperiant̄ omnino equalia: h°. iō est. quia duo equalitat̄ equalitate participar̄ nequeunt. Nil igr̄ expers est aequalitatis: cū vō equalitatis sit forma eēndi: sine qua nō pōt quicq̄ subsistir̄. Quiditas igr̄. oīum (quę st̄) ē equalitas: nā oē (q̄d est) nec est plus, nec minus. Sed omnibus subsistentibus ē equalis eēndi ratio. Hinc quiditas nō pōt recipr̄ magis neq; minus: quia est equalitas. Nihil igr̄ omnium (quę sūt) est immultiplicabile: quia omnia in tātū st̄: in q̄ntū equalitatis rōnem participant. quā rōez plura entia participar̄ nequūt. Igitur entitas immultiplicabilis aequalitas: Ita sbā aīalitas, et hūmanitas et omnē genus, et omnis spēs, & omnē indiuiduū. Indiuidualitas enī est inmultiplicabilis aequalitas. Neq̄ ē quicq̄ uerū nisi i tātū participat aequalitatis unitatē seu rōnem: sic nec iustū, nec studiosum, nec bonum, nec perfectū. Omnis scīa et ars in aequalitat̄ fundat̄. Regulę Juris, aut grammaticales, aut alię quęcūq;: nō sūt nisi participatiōnes rationis aequalitatis. Reducer̄. n. diuersitatē motuū astror̄ in aequalitatem: et scīa astronomię reducer̄ diuersitatē connexionum grāmaticaliū in regulā: est scīa gramaticae ita de oībus. neq; aliquod nomē hr̄ quicq; ueritatis in significatione nisi in aequalitate significantis et significati. Sic et ars quęcūq;: fundat̄ in aequalitatē. Ut pictoria in aequalitatē signi et signati imaginis et exemplaris. Sic medicina ad aequalitatē complexionis respicit. Justitia in regula aequalitatis, q̄d tibi uis fieri alteri fac. fundatur. Sublata aequalitatē, cessat temperantia et omnis virtus: qm̄ in medio q̄d ē aequalitas consistit. Sine aequalitate nō intelligr̄ ueritas: quę est adequatio rei et intellectus. nō est nec vita, nec eē, nec tempus, nec motus, nec continuū: sine aequalitatē. nō. n. est motus: nisi quietis continuatio. Et quid quies: nisi aequalitas? sic de nūc. qm̄ tempus nō est nisi ipius nūc continuatio. Et quid nūc: nisi aequalitas, quę nec pōt eē maior nec minor? sic linea: non est nisi puncti euolutio. Quid punctū: nisi aequalitas? et ita uides penitus nł posse subsistr̄: nisi in aequalitatē. In omnibus enī quę sūt: quatenus sūt, relucet aequalitatis rō. Et nō est illa rō multipli

cabilis, aut alterabilis aut corruptibilis: cu͂ sit omnium e͂e͂ndi ratio adequata. que no͂ e͂e͂t adequata ro͂: si no͂ e͂e͂t absolut͂ aequalitatis ro͂. Una e͂ ig͂. omnium ro͂ siue mensura adequata: scilicet aequalitas. que aequalitatis ro͂: nec est maior, nec minor omnibus mensurabilibus. Sic una ro͂ circuli: est omnium circulorum dabiliu͂ p͂cisa ro͂ et adequata, cur nec plus, nec minus sunt q͂ circuli, siue circuli fuerint inter se aequales siue inaequales q͂ad quantitate͂, et c͂. accidentia. Concordia, et pax, et ordo aequalitas su͂t: per que͂ omnia et sunt et conseruant͂. Sic pulchritudo, Harmonia, delectatio et amor et id genus talia aequalitas sunt. Non potes uider͂ plura ni aequalia: sine͂ aequalitat͂. In hoc. n. concordat͂. q͂ inaequalia. concordia au͂t et similitudo quid aliud sunt q͂ aequalitas. sic et delectatio et amicitia et simile simili applaudit ob aequalitatem: Et q͂uis unitas uideat͂ p͂r aequalitatis. quonia͂ aequalitas est semel su͂pta unitas, ut alibi h͂es: tn͂ aequalitas absoluta complicat unitate͂. Id enim est aequale: q͂d uno modo se h͂t. In unitate e͂m: non nisi aequalitas u͂r. Sic bonu͂, cu͂ sit sui ip͂ius diffusissimu͂: no͂ h͂t hoc nisi ab aequalitate͂. Et aequaliter ab omnibus appetit͂: ob aequalitate͂. Omnia su͂t a seip͂is indiuisibilia: propter indiuisibile͂ cuiuslib͂ ad se͂ aequalitate͂. Et quodlibet est modus quida͂ participationis aequalitatis. Sic si diceret͂: qu͂atitate͂ participar͂ absoluta͂ magnitudine͂ et linea͂ qu͂ata͂: e͂e͂ tale͂ modu͂ participationis magnitudinis scilicet longitudine͂ et superficie͂, secu͂du͂ latitudine͂. et corpus secu͂du͂ profunditate͂ et figura͂: secu͂du͂ superficie͂ exteriorem terminante͂. et circulu͂: secu͂du͂ figura͂ circulare͂. et sphera͂: secundu͂ fig͂.am sphericam͂. Et cubu͂: secu͂du͂ figura͂ cubica͂. Et ita de infinitis talibus: Varie magnitudine͂ modo qu͂atitatis participantibus. que quide͂ magnitudo: no͂ e͂ nisi aequalitatis participacio. q͂r͂ similit͂ homo: no͂ est nisi quidam modus participationis animalitatis. Et sic leo, et equus: et animalitas: e͂ participatio aequalitatis. Aequalitas u͂o͂: aequalit͂ omne͂ e͂e͂ndi modu͂. siue elementale͂, siue uegetabile͂, siue animale͂, siue ro͂nale͂, siue intellectuale͂ complicat. Sed in alijs participat͂ alr͂: cu͂ precisio sit impossibilis. Aeq͂alitas

igitur omnibus aequalr adest: sed nõ aequalr recipit. Sic solaris radius in prato omnibus herbis aequalr adest: sed nõ aequalr recipit ut herbe non sint nisi uarij modi receptionis uigoris radii solaris: qui per spas participat. Nonne sublata aequalitate nihil intelligitur, nihil uidet, nihil subsistit, nihil durat? quato eni complexio aequalior: tato sanior perfectior et durabilior. Aequalitas ipa: est eterna duratio. Aequalitas que uiuit: est aeterna uita. Intelligere: intellectus est uiuere. Vita in aequalitate consistit. Existimat et Socrates ex participationibus idearum plurium comunis fieri. Ideam uõ nullam cum idea confundi et si penes unius diuine mentis intelligentiam cunctae consistunt. Alr quidem cum ideis suis communicant intellectus ipi, intellectualesque uitae: atque rõles. Alr uõ res corporee: uitaeque additae corporibus. Illa namque sunt uelut quedam progenies uel propagines idearum: quamuis quodamodo inter degenerantes. Hec aut sunt duntaxat imagines nullam ideale naturam in se hntes: sed illas speculari quadam similitudine referentes. Annotatione dignum est cum Socrates subdit. Si quis enim ipa similia dissimilia eẽ diceret etc. intelligit monstruosam hanc ee assertionem, si aliquis asserat simile quatenus est alicui simile, eẽ illi dissimile. Et contra dissimile quatenus est dissimile alicui eẽ illi simile. Hoc .n. nõ eẽt aliud dicere quam fateri rõnem similitudinis eẽ dissimilitudinis rõnem: quod est omnium absurdissimum. Secus eẽt si quis fateretur simile participes similitudinis eẽ re ipa et (ut nri dicunt) idemptice eẽ dissimilitudinis participes. Suffragatur huic quod nri aiunt theo. in mũ de attributis uz. quod licet diuina iustitia sit sapientia idemptice: nõ tñ formalr predicatione: qm rõ iustitie nõ est rõ sapientie: hae n. quidem rones nõ se inuicem confundunt in simplici suppositione. Similr licet homo sit albus: tñ alia est hois, alia albi rõ. Deinque ad principalem questionem de uno et multo descendens ait quod licet uni sit multa: ut hõ est partes eentiales eius. alia uz et corpus collecti acceptus: tñ rõ unius diuersa est a multitudinis rõne. Ergo omnia sunt uni quatenus ipius unius participia sunt.

PARTICVLA. III.

Tex.

Tenim siquis me unum ac multa esse demõstret; cur mirandum? Siquidem uolẽs mlta me asserere, dixerit alia ẽẽ dexterã meã, sinistrã aliã: Alia anteriora: alia posteriora. Et superiora deniq3, et inferiora similiter. Multitudinis quippe (ut arbitror) particeps ipse sum. Et qñ unũ me ostendere uelis; dixerit, q. e. nobis (qui septẽ sumus) ego unus homo sim unius particeps: similiter nihil mirum. Quamobrẽ uera utraq3 affirmant. Annotationes.

Nunc exemplis pluribus rem aggreditur indicare. Et primo agit de uno homine. Nã hic hõ u3 Socrates, est unũ et multa. Est enim unus homo: et partes multę collectiue corporis. qui ex eo q est ipsius unius particeps, dr unus homo. Quatenus uero est ipsius multitudinis ideę particeps multa nuncupat. Concurrunt, confunduntur q3 unũ et multa in supposito, uel subiecto: sed distincta manent in rõibus suis; seu in ideis: quę re ipsa inter se et differũt: alioqui una eẽt idea. Et quod in ordine rerũ ẽ secundũ: simplicissimũ eẽt sic primũ: et distinctio in sequẽtibus casu quodã forte contingeret. Annotatione dignum q nõ est existimandũ ideas ita inter se distingui, quin una aliquid hẽat aliarum. Alioqn Mundus ille primus diuersior erit q secũdus: primusq3 unitatis diuinę fętus unionem forte nullã in se hẽbit: nulla in sequẽtibus erit unio. Nullus ordo. Vna queq3 igitur idea nãm quandã atq3 uim hẽt propriam: ab alijs reuera dissimilẽ. Et accipit interim nõ nihil a cęteris: traditq3 uicissi: sũtq3 coniunctę inuicem: cũ presentia tũ cõmunione mirabili. et inuicẽ mirifice sua quadã proprietate disiunctę. Coniunctę niq3 absq3 confusione: disiunctę rursus absq3 disiunctione. Cũ .n. in mũdo corporeo tria consideremus. mãm dimensionesq3, et corporeas qualitates: Materiam quidẽ esse dep̃hendimus cõmutationis et confusionis originẽ. Dimensiones aũt distantię cãm. Qualitates demq3 cãm repugnantię. Quo fit ut corporea formęq3 corporeę. cũ propter dimensiones et qualitates inter se disiũt

atq; desideant: nec in unu facile conciliari queant: tu et pp materia, si
quo forte congregant impetus commisceant tande atq; inuice confundant.
Verum ideales ille forme eiusmodi conditionibus nullis obnoxie et simul
sunt sunt cuncte penitus in eode prorsus indiuisibili communione maxima
conseruantes: et interi ita inter se proprietate distincte: ut nulla puritate
proprietateq; sua ex aliarum comertio amittere uel remittere possit. Radi
ales uisibilium spes: qm magis a ma distant q; uoces: odoresq; et sapores
atq; tractiles qualitates, ferme similiter atq; idee se habent. In eode em
impartibili cuncti sunt simul: semelq; toti: neq; se inuice ullo pacto con
fundunt. Aliquato minus ad uoces: potius manus odores. Cetera uero mi
nime. Hic ia profectus ad aiam cognosces et rones seminales in uegetali
na et artificiosas rones in arte atq; in ipa scia notiones ee simillimas ide
arum seruantes uz una cu indiuidua quada communione distinctione
quoq; mirifica. Ut aut iis calculu addamus theologoru. Annotatione
dignum q; lz uaria sit sententia platonicoru ubi idee sint ut meminim
me alias sup Timeu dixisse, tame ille ut in deo sunt minore
distinctione distant: q; ut sunt in ipo ente. Siquide ut sunt in deo sola
rone distinguuntur. Ut uero in ipo ente formaliter. Etem idea uite
est diuina eentia prout se conspicit per uite modu imitabile: et no
cognoscentis. Idea animalis e na diuina ut se cognoscit per modum
cognitionis et no intelligentie imitabile. Fallit itaq; ro conrandi et
Augustini Romani qua nos urgent contendentes tm una et idea
si idea idest: siquide idee ro imitabilitatis respectu intrinsece cludit
quo fit ut iis pluribus existentibus plures sint idee desumpte formaliter:
secus aut eueniet si denominatiue sumat. Eatque i Mundo intelli
gibili confusionis ro inter ideas nulla erit: ubi maius discrimen.

PARTICVLA .IIII.

I ergo quispiã talia conet unũ et multa eadẽ
demonstrare: lapides uidelicet ac ligna, et re
liqua huiuscemodi: unum et multa ipm ostẽ

disse fatebimur: nō tn̄ vnū multa: neq; multa vni: neq; mirabile quippiā predicasse: sed quod omnes confitemur. At si quis eorū (que paulo an̄ dixi) primū quidē spēs ipas ꝯm se ipas seorsū distingueret: uelut similitudinē dissimilitudinē multitudinē: vnū statū: motū: cetera huiusmodi: deinde in se ipis ista cōmisceri, secernique posse assereret: eū stupescerē equidē ò Zenon.

Annotationes.

Xemplo altero rem omnē patefacit. d. si quis conetur vnū eē multa, et contra multa eē vnū demonstrar, nō tn̄ vnū quatenus vnū eē multa neq; contra multa eē vnū, nl̄ mirabile et nō ab omnib; receptū conabit: quī potius hoc illud vnū est ꝗ omnes confitemur. (Vt enim Aristoteles ait physicorꝫ p° part. 20. vnū subiecto ē plura diffinitionē: et vnū actu est multa in potentia: ut unus est homo ꝯm subiectū, qui albus est et musicus. Et eē eius (inquit Auerroes) ꝯm albedinē est aliud ab esse eius ꝯm musicā. Et est subiectū utriusq; ꝯm humanitatē. Et sic aliquid erit vnū uel plura duobus modis diuersis. Vnū ꝯm subiectū: plura uō per accidens. Et simil' pot eē aliquid vnū, puta lignum, ꝯm copoem: ꝯm aūt diuersionē plura. quibus patet posteriores Parmenide Zenone atq; Melisso mētes eorꝫ nō introspexisse: sed id negasse ꝗd nō taꝗ manifestū predicat. Itaq; nō solū nō ē possibile entia eē vnū: sed hoc est manifestū necessariū. Quid ꝗ° Lycophron et alij hoc negarē moliunt? Annotatione dignū ꝗ error ijs forte accidit ex fallacia ista: vz qm̄ ꝗ erat īpossibile in formis ab omni mā seperatis, isti putabant eē impossibile in concretis, atq; communibus. Sūt. n. he quidē vnite intellectu p° (ut diximus) sed quoniā ipi proprias seruant discretiones atq; vnitates: non confundunt: ut de luminib; dictū ē.

PARTICVLA, V.

T si ea (que scripsisti ut uirum fortē decet) pertracta ēe reor: multo tamē magis mirarer, atq; letarer, siquis posset hanceandē questionē in ipis spēbus poenitus implicitā, queadmodū in rebus q

uidétur) expositum est: ita in ijs quę rõne comprehenduntur, clarius explicar.

Annotationes.

Vo pacto idearũ absq; confusione manentiũ quelibet aliquid hãt aliarũ, difficile admodũ ẽ fatu. Illud tñ sic balbucientes explicar' gestiamus admonentes nãm cũ intellectu in superno intelligibilig; mũdo comunicari: siquidẽ licet ibidẽ nãm intellectualẽ simul et intelligẽtiã nãlem excogitar. In qua unaquęq; rõ seu ius seu forma, sic est notio et contemplatio quedã: ita et quedã sit nã. Rursusq; si est nã, pariter sit et notio. Eiusmodi est idea quelibet cognotionis pariter generationisq; fundamentũ. Illic est qñ ipe status. Ipse motus quibus status omnes resq; stabiles, ita motus omnes resq; mobiles et cognoscunt et fiũt. Identitas illic similiter, et alteritas. Spẽsq; reliquę. Status ipe nec est ipẽ motus, neq; uq; minus status euadit: neq; qua rõne status est, ullo pacto mobilis iudicari põt. Participat tñ ipm motũ. omnes. n. ideę inuicem quoq̊modo participant. Et quatenus participat ipm motũ. s. idę alẽ in effectibus ipius motus quoq̊modo conspirat. Idẽ identitas nec ẽ alteritas. Hec quarõne identitas ẽ, eadẽ est et altera. Participatiõe tñ alteritatis hẽt ut altera sit ab alijs. De cęteris simil' iudicandum. Ideę cũ sint etherne: et ad puritatis sũmũ intellectuales effectus procreant in eadẽ sub ipis seriẽs stabiles atq; puros priusq; mobiles et ipuros. Ita sub ideis elemẽtorũ, elemẽta immaterialia sũt i cęlis, ac materialia que sub cęlo. Leo et equus et arbor quelib; cęlestis. Deinceps elemẽtalis sub homine ideali. Homo primo cęlestis subinde aerius et terrenus. Et sic quilibet intellectus omnia intellectuali et intelligibili rõne comphẽdit. Intellectus sane circuli quidã sũt atq; Mũdi, ita sphera quelibet oĩa corporali qd conditione sed sua quadã proprietat' complectitur.

PARTICVLA. VLTIMA.

Vm hec Socrates diceret: aiebat Pythodorus se putasse Parmenidẽ et Zenonẽ in singulis ẽẽ aduersus Socratem indignatos. eos aũt sũ

ma quadam attentione auscultasse: ac frequenter alter utrum respicientes subrisisse: quasi Socratē admirantes. Vnde cum finē Socrates loquendi fecisset: dixisse Parmenidē o Socrates q̄3 dignus es admiratione propter īpetū, quoad rōnes promptus accedis. Annotationes.

Quemadmodum Socrates obstetricis filius (ut de seipso fatetur) erga pueros adulescentesq3 passī obstetricis munerē fungitur idq ꝑceteris profitetur ita Parmenides iā senex socratē adhuc adulescentem veris quibusdā ac firmē diuinis opinionibus grauidū propemodūq3 parturiētem piē cuiusdā obstetricis morē prouocat adiuuatq3 ad partū. Nascentes preterea foetus uel minus formosos non respuit quidē uel disperdit. Immo suscipit fouetq3 mirificē. Teneriores confirmat. Obliquos dirigit. Conformat informes. Perficit imperfectos. Nemo itaq3 suspicetur Parmenidē pythagoricū suorꝫ morē ideaꝝ amicū. ipiusq3 entis à sensibilibus sepatī atq3 ipius unius entī superioris asseueratorē. opiniones eiusmodi reprobarī. Sed meminerit unusquisq3 Platonicus Socratē à Parmenide in dialecticis diligentius exerceri. Ut in diuinis misterijs sit admodum obseruantior. Incedat cautius: tutiusq3 perueniat

Vtrum ideę sint: & quorꝫ. Caput q̄rtū part. prima.

Erum mihi dicas oro. Tu ita (ut dicis) seorsū quidem ipas spēs discreuisti: seorsum ēt spēbus participantia. Videturq3 tibi quiddā esse ipsa seorsum similitudo: cuius ēt nos particeps sumus. Et unum rursus ac multa. Et omnia quecūq3 nuper á Zenone audisti? Mihi quidē uī Socratē respondisse Annotationes.

Caput hoc in q̄tuor particulas scindit̄. In quarꝫ prima parmenides duo a Socratē sciscitat̄. quorꝫ primū hoc est. Utrū Socrates ideas seorsū a participantibus existentes affirmet. Annuit hoc Socrates: et rectē quidē: siquidē nō sūt hę participes quiditates, ut sup̄ī inquī diximus, sed in participes: quas quomodo sensilia ideata parti

cipere uidendū ē. Annotatione itaq dignū: q et si modus quo mā fit particeps idearū cū modis apud nos consuetis conferri omnino non pōt. triplicitur tamē hunc prouiribus comparare fas est. Tres. n. Plato partim in Timeo partim in Sophista significat. Itaq; tres merito platonici prosequuntur. Semper contemplari licet cū munda architecti uirtute tū et formabilē materię facilitatē. simplicitatēq; perpetuā. tū demq; rerū naturū si conditionis conspirantur: ut ita loquar) exilitatē atq; uanitatem. Si igitur participationem idearū in mām similē dixeris: uel signorū impressionibus ex sigillo: uel simulacris per aquā et speculū apparentibus: uel picturis, et proprie q tū fas est comparaueris. et cū Plotino platonicisq; consenseris. Ideales utiq rōnes et in conditorē sūt intellectu: et in ipā mūdi aīa: et in uniuersali nā. Itē per officia super celestiū deorū et celestiū, et subcelestiū perueniunt in mām. Si horū illorūue triū prima consideres: picturā quodammodo finges. Si 2da idolū merito speculaberē. Si tertia: iure picturā. Annotatione dignū q ideis participans et idealis participantibus nulla rō est eadē 2m platonē: nulla nā communis. Quod io annotamus ut uel hinc peripathreticorū calūnia falso, ac ruinoso mixta fundamento appareat. Ait. n. Aristoteles vij Methaphisice part. (a) 48. hoīem coēm, i. ideā hoīs, et hūc particularē hominē in noīe et rōe hoīs conuenire. Cui consequens eē sibi vr ut illis unus alius, et quidē tertius hō dandus sit simili rōne, qua duobus singularibus hominibus plato tertiū coēm assignat. Ratio aūt eius fuit: quomā illi in noīe et rōne una hominis conuenire uident. Amplius x. Meth. part. vlta. Platonē fingit dixisse hoīem per se, et hunc hominē eē rōnis eiusdē. Io probat hoc nō eē uerū argumento q corruptibile et icorruptibile differunt plus q gnē, ig spē. Sed hō per se, et iste homo sīt corruptibile, et incorruptibile. Igitur non sūt eiusdē rōnis. Nos uō dicimus hoc nō eē ad mētē Platonis: sed Aristotelis inuēti studio contradicendi:, qnquidē illis uix nomē, et illud analogū, coē concedendū est, ut et Beatus Augustinus Romanus in sup. tertiā distinctionē primi sententiarū 2m

Augustinum deduxit. Ut in hoc illud Auerrois 2.do ca. de sbā orbis et elicit ex 2.to de celo cōmēto 42. et 49. et sup. ūlia porphirij: ęternis (v̄t sic uerū) et corruptibilibus nihil ē commune uniuocū. Hoc aūt deducere cupientes: premittamus q 2.m quosdā ex platonicis (ut in Timeo patefactū est) mā ipā ex ipō bono (ex q° et intelligibilis Mundus processit) deducta est: utrūq3 boni unionisq3 auida: sed Mundus intellectilis seu opifex uniuersi secundus efficacissimus factus ē et promptissimus ad formandū. Materia aūt facillima procliuissimaq3 formatu. Ex quibus aiūt formationem facilē admodū: perpetuamq3 prouenire. Quo premissa ad rē descendentes proximus q ea (quę apud nos denominant hec aut illa) nō sūt ueri perfectiq3 talia. Ut qui dr homo sensilis, uel equus nō est uerus homo, ut equus. qm̄ hęc et similia ijs mista sūt uel oppositis aut conditionibus diuersis. Sic calida frigus habent: equalia inequalitatē ut Timeus dixerat: leuia pondus: formosa deforme non nihil: homo brutū. Ac semel per unicā formā (ut dicebat Pythagoras) homo ē: per partes aūt plurimas articulatī nō ē hō. In motu in tempore ē aliquid, quod nō est motus, nec tēpus. Quid plura? Ipē quietiā ignis (q putatur mistionis impatiens apud nos) nescio quid crassū hēt: et iners: atq3 fuscū. In celestibus ēt motus ipē et oppositū motū tolerat: atq3 statū. Neq3 quicqd ē in sole ē Sol ipē totus. Et compositio, dimensioq3 celestiū nō per se prorsus prorsus indissolubilis est: neq3 motus stabilis in eternū. Hinc plato in Timeo et vij. de Rep. ca. concludit sbās quidē ueras ideas existere: res uō nrās rerū uerarū idearū ēē imagines. Quaobrē nulla ijs communiter atq3 illis denominatio ē uniuoca, sed hic et ille tā communiter homo dr aut equus: quēadmodū apud nos pictus Socrates, atq3 uiuens. Proinde sic hęc inde nām habent, et hanc quidē imaginariā: ita denominationē sortiunt inde. Prima enī nomina sūt apud superos: quibus mutuo sua cognominant, atq3 nrā. 2.da uero apud nrōs sapientū: qui per conceptus ideales, uel nāliter sibi notos constituentes nōia, res quidē diuinas p° reuera deinde ad illorū similitudinē nrās nominauerunt.

PARTICVLA, II.

Vm talia quędam inquis rogasse parmenidem, ceu iusti spēm quandā ipsā per se ipsam: et pulchri et boni, atq3 omnium deniq3 talium? Prorsus. Nunquit spēs hominis seorsū; a nobis, et cęteris eidē q̃nis: et ꝗms ē: et aquę spēm? sepenumero inquit in hac sū ambiguitatē uersatus: utrū de ijs perinde ut de superioribus dicendū sit: an secus.

Annotationes.

R incipio quid idea sit scirē debes: ut scias q̄rū ē idea eē asseratur. Est quidē a Xenocrate (proclo teste) talr definitur. Idea ē cā exemplaris eorū: quę ꝯm nām semper consistunt. Dixit exēplarē: qm̄ finalis cā, puta ipm̄ bonū, est superior. Causa uō efficiens ꝓprie est quodammodo, puta ut talis cā, est inferior. Est aūt hęc causa ipē quidē artifex intellectus: qui exemplar idealē, qd insup est et efficax, suspicit. Adiunxit eorū quę ꝯm nām: quia eorū, quę uel prēter nām uel per artē fiunt, nō sūt ideę. Addit eorū, quę semper consistunt: quia singularium mutabiliū non sūt ideę. Mutabiliū inq3: qm̄ immutabiliū ꝯm substantiā ꝯm Proclū sūt. Ait n. hic: q̄ animę rōles, cū neq3 per ipām nām, neq3 per nāles conditiones inter sē distingi possint (sunt n. separabiles a nā.) p̄ formales spāles q3 distinguuntur proprietates. Quot ergo sūt aię, tot spēs sūt: totidēq3 animaliū rōnaliū sunt ideę. Irrationales aūt cū a causis mobilibus .i. a diis inferioribus simul et animabus rōnalibus dependeant, ideoq3 sint mutabiles per eēntiam, et circa corpora diuidant: taq3 singulati mortales, solā spēm sempiternā hn̄t. quę quidē spēs ꝑpetuitatē sortita est ab immobili causa .i. idea. Iccirco et unius communiter spēs una est idea. Quot insuper spēs nārū corporūq3 sūt in Mundo: totidē eorū in cōditorē intellectu sūt ideę. Hec proclus. Nos aūt dicimus non rectē dictum id de rōnalium animarū specifice distinctionē. Siquidē (ut ferūt Platonici alij, ac pythagorici) spēs aīę nrē, et si nō ꝑꝑ nām externam

etenim sic originē a mā nō hn̄t, ita neq; numerum ? in induidua ? funditur: tamē ob diuinos quosdā conceptus multiplicatur. Distinguit enim aīam petri ab Adriani aīa diuinus quidā conceptus, qui uiuificā aīe petri uim pº ad talis cuiusdā temperam. celestis corporis indumētū: perq; hoc ad talē quādā precipue elemētalis corporis complexionē gignē dā, regendamq; accomodauit. Ita et ad sua quedā Adriani aīam. Sic qº uiuificas aīarum uires discreuit pp māam: imo pp compositū ex materia mundam ornamenti grā. Vires aūt aīarum easdem intellectuales discreuit ad aīarum distinctionē: ob aliū. atq; aliū diuinitatis intuitū. Sub uarijs ideis frui possumus mentē diuina. Per uaria uestigia illā inuestigar. Varijs ad hūc finē callibus proficisci. Voluit sane deus non solum corporeis, sed et spiritalibus oculis seipm infinitis (ut ita loquar) modis communicare: atq; in innumerabilibus oculis innumerabiles suiipsius uultus ostender. Theolō. uō quidā per corpora distingui nr̄as aīas confitentur ac sustinēt. Alij uō ālr. quid aūt de re hac An.s. particulariū sint idee et ceterorum omnium: que nō scilit à deo ? nūc digredientes speculemur.

Digressio inuestigans quorum idee sint: et quorum non sint secundum philosophos.

On omnium particularium esse ideas proclus insup allegatis decreuit: et platonici nōnulli cōfirmant: dicentes non ēē singularium corporum, qua ratione singularia sunt, proprias quasdā ideas. Etenim idea causa est prorsus immobilis. Quod aūt ab eiusmoi cā fit, est immutabile per eēntiā. Sed singula corpora nō sūt talia. Igitur nō hn̄t proprias ideas. Itē si singulorum mutabiliū, successione innumerabiliū, idā actu sūt idee: duo sequuntur absurda. Primū q idea nūc quidē erit exemplar imaginis uz existētis: nūc uō nō erit exemplar imaginis desinētis. Secūdū, q innumerabiles idee forent: et multitudo illa intelligibilis unitati proxima (qm infinita erit) erit et minimē una. Quibus uoluit eorum

quidem eē cām, nō tn̄ ideas, siue exemplaria. Est. n. dr̄ia apud hos inter exemplaria et cās. Nā omnē exemplar tale intelligibile est cā: nō tn̄ remeat. Non. n. omnis cā ē exemplar. singularia itaq3 et si nō 2ᵐ. sui propriū exemplar fiunt: efficiunt tn̄ 2ᵐ. causas proprias atq3 particulares. s. differentes Mūdi motus. Vnū ijs diuus Thomas calcu-lū apponens in prima part. sūmę q. 15) de idea distinguit. d. eā posse dupiciter sumi uno modo ut exemplar: 2º. ut rō. Nā ēt apud Plato-nē (qui ideę nomē primus inuenit 2ᵐ. Augustinū) ad duo seruiunt ideę: v3 ad generationem rerꝝ, ut sup. Timęū disseruimus: 2ᵈᵒ. ad cognitio-nem faciendā. primo mō ad practicā seruit notionē. 2ᵈᵒ. aūt mō ad con-templatriā. Ergo interrogam̄ an omniū particulariū corporꝝ sint ideę. rn̄t. Indiuidua nō hr̄e ideā aliā q̄ ideā spēi 2ᵐ. platonē. qm̄ (inquit) singularia indiuiduantur per m̄am: quā ponebat eē increatā (ut quidā dicūt) et concausā ideę. Adde q̄d intentio naturę consistit in spēbus: nec particularia producit nisi ut in eis spēs saluētur. Quibus efficit ut ideā (quatenus exemplar est) particularia eiusmodi minimē hr̄ant pro-pria. Habent tn̄ ut rō quedā: qm̄ diuinā prouidentiā nō effugiunt. Sed Egis. Rom. in p. Theologicarꝝ sententiarꝝ librꝝ scribens, dicit. Particularia per omneę modū hr̄e ideā distinctā. v3. cognitionē, quatenus v3 deus illa distincte nouit. 2ᵈᵒ. actu et forma: quatenus eorꝝ formę ab inuicē sepant. 3º. factione: qm̄ nō oportet ea simul produci ab autorē. 4º. existentia: qm̄ solū ipa (quę primę substantię dn̄r) per se existūt: cętera uō. quę secundę nominant (ut in predicto sbē dr̄) sūt in p̄mis. Hęc ish. sed diui Thomę sententia platonicę est vicinior. Licet hęc rōnes sal-uat aliorꝝ. d. singularia a deo numerari: cui numerus ōis finitus est. Et nō eē preter eius intentionē, cū sit uniuersalissimus agens. Secus aūt ē de particulari. Sed quid de m̄a dicendū sit nūc discutiamus. Aiūt enī platonici m̄e (quoniam omni penitus spē caret) nullā eē ideā. Si quidē idea spēs est. Spēs aūt nō pōt rei omni spē carentis exemplar eē. Hęt q. informis m̄a cām quidē apud superos diuinā, puta ipm boni, ut ex

Timeo liquet. Exemplar uō nō hēt. Hec de sublunaria. Materia uō celi propria (siquidē sibi propriā spēm, inseparabilemque uendicat, qd est probabile, ut super imperfectā māam sit perfecta) propriam hēt exēplar: si proclo credimus. Hec platonicorum rō. Sed diuus Tho. aliam ... rōnem non 2m omnes constantē platonicos. d. māam iō nō hrē ideā: qm plato 2m quosdā eā increatā asseruerit; ideoque eā ideam nō hrē decernit: s3 idee eē concausā. Verum quia nos misericordiā creatā a deo fuisse fatemur; seu potius concreatā; iō eā ideā hrē concedimus, sed non propriā: sed eandē cū totius compositi idea: quādem māa suapte nā sic nō hēt eē: ita neque cognoscibilis ē; ut Timeus quoque asseruit. Hec sanctus Tho. Ego uō inceder' aliter uir sed ad idē tendit. Ait n. māam hrē quidē ideā, quā imitatur: que distincta est solū cognitione: qm per hanc deus nouit māe nām aliā eē a nā forme. Non tn proprie ē distincta actu: qm alius ois suapte nā expers est. Et oēm (quē hīt) a forma suscipit. Nec ēt est distincta opē: qm absque forma produci nequit. Nec demum est distincta existentia: quia absque forma exors sit existentie ois. Sed quid generum sūt idee? Dicit eodē mō horum eē ideas cognitione solū distinctas. qm ulla ds nouit a particularibus distingui: non tn distincta sūt existentia, uel actu: quia nō per se sunt. Nec ēt opē et factione: quia non per se fiant. Nam eorum fieri est ex eo, quod particularia generantur: quorum solū eē actiones et passiōes physicus Aristoteles testatur in Meth. De partibus uō totius (quas integrales uocāt) dr; quod hrē ideas, nō hēnt proprias ac distinctas ab idea totius. Ignis n. totius illic est idea: eius uō partium nulla. Humani ēt corporis est totius idea: nō aūt capitis; manus, pedis, proprie sūt idee. Nam penes multitudinē illā incolucibilē unitatique proximā, unā ante omnē multitudinē: impartibile partita totū partes: et sub illorum rōne continentur et ista. Penes uō naturā uegetalē minus unitā proprie iam rōnes sūt singulorum membrorum seminales. Que oīa uera dicimus prout idea exemplar dr: nō aūt prout est rō. Sed quid de accidentibus

Rn̄r q. accidētales qualitates: que aliquibus ꝑ rebus, generibus uel sp̄ebus proprie sūt, atq3 eentias ibi necessario complent atq3 perficiunt: minime omnes in ipsis sub earum ideis exemplariter comprehendunt. Si que uō forte sūt nullis ꝑ rebus proprie: sed passim per singularia contingentes: cas adē remotas hn̄t, hē quoq3 hn̄t ideas: exemplaria uō nequaq3. Cas uō propinquas nō solū in complexionibus corporum: sed in ipsis q3 naturis: in quibus taliū insuper rōnes quedā sūt seminales. Hec platonici. Nr̄i uō de inseparabilibus idē asseruēt dicendū, qd̄ de generibus: qm̄ nec simul fiunt cū subiecto. Que aūt superueniunt subiecto ꝑpalem hr̄e ideā dnr. Artifex .n. (inquit .S. Tho.) per formā domus facit omnia accidentia: que a principio cōcomitant domum. Sed ea que superueniunt domui iā facte, ut pictur, uel aliqd̄ aliud, facit per aliquā aliā formā. Ex q̄s. inquit inseparabilia hr̄e ideam distinctā nō solū cognitione: ut quia dī cognoscat naturā eorum eē aliā a nā subiecti. Sed et actu: qr aliquā hn̄t actualitatē ab ea subiecti. Accidentia igr̄ hec et si ideas proprias hēant et distinctas, nō tn̄ actione seu factione, et existentia: qm̄ cū subiecto simul fiunt: atq3 existūt: nec per se existere queūt nāliter, seu 2m rerum ordinē, quē uidemus. quāq3 miraculo fieri alr̄ credamus. At separabilia accīa indiuiduū ideas quidē hn̄t proprias ac distinctas: nō solū cognitione, quia distincte cognosci possunt: nec solū actu: quia actū addunt aliquē sup̄ subiecti formam: sed et factione: quia non simul cū subiecto fiunt. Ut quia nō ꝑstati cū ē sortes, est musicus: iō tali accidenti propria rr̄it idea, distincta a sortis idea et factione. Hec tn̄ accidentia distinctā nō hn̄t ideā existentiae: quia nō per se eēnt 2m ordinē quē uidemus. Ex quibus, quid de artificiorum formis dicendū censeant doctores liquet. Ur̄ tn̄ plato .x. de Rep̄ca asserere eas hr̄e ideas: nō quia ideā lecti, et ideā mense, seu scanni intellectus diuinus aut nr̄ hēat nāliter: sed qm̄ intellectus nr̄ et artificiosā industriā diuinitus hn̄t: et per hac q̄ ideas quasdā artificiorum in se machinatur. Totum uō illud exempli cuiusdā grā apud Platonem

Socrates illuc adduxit. Ideales profecto rones cuiuscumq3 intellectui naliter insunt, siue diuino, siue nro, no aliter q3 per media nam uiuentia et inde formata transeunt in mam: in qua et uiuentia generant. Artificiosa uo neq3 per media nam ab intellectu procedunt: neq3 uiuunt. Nusq3 igr nalem hnt idea. que ex definitione idee superius data a Zenocrate confirmantur. Sed quid de sciis dicendu? Ait Nobilis Platonicus scias practicas (que ad malia deducunt, et humana curant) nulla hre idea. Sed harx facultate p° quide ee in demonibus: ut medicina in quoda pireloo: Agricultura in Cerer: Erraria fabrica in vulcano. Textilis i Minerua ee asseuerat. Secundo illic ee dr in nobis: s3 in illis alia rone, atq3 admodu excellentius. Sciarx uero contemplatiuarum (que aium ad intelligibilia reuocant) generales qda quodamodo dnr idee. Simlr moraliu virtutu: no ciuilium i q3: sed excellentiorx: que purgantes aiam ad intelligibilia ducunt. Quid demq3 de malorx ideis dicendu sit non sileamus. Et quidem Platonici in primis dicunt mala exemplar nullu apud dm hre propm: sed boni solu alioqui illud aut malu foret, aut boni. Non primum: quia in ipo optimo non est malu. Itr illud neq3 bonu est: faceret enim pro na sua boni: nullu uo malu. Demq3 si penes dm sit idea mali: facit deus mala. Idea enim ultra exemplar ca est efficiens. Io ds eet malus, si propria mali hret idea. quelibet .n. idea est ipe ds idemptitr. Ja uo cu plato in Timeo dicit Architectu Mundi uelle sibi omnia q3 similia facer: nullu uo malu, sed bona prouiribus oia: plane declarat nullu penes dm malorx exemplar exister. Quod uerx ee et nos fatemur: siquide mali nullo mo ee idea dicimus neq3 2m q, idea est exemplar, n3 2m q est ro. S3 omne id per ronem boni cognoscit. Egidius aut dicit mala idea hre i deo, no qua innitentur et cu qua concordent: sed a qua recedant discordentq3. Cade qnquide idea (qua ds cognoscit bonu uelut illi concordans) cognoscit malu ceu discordans ab ea. Habent igitur quoqmodo idea: no aut simpliciter: qm

nõ habent quam inueniuntur. Ideo dicuntur a platonicis, et ab aliis absolute nõ hr̃e. Et adeo nescia multotiens asseruntur. quod auct. Aug. 12. de ciui. dei. ca. viij. roboratur. Ubi loquens de cognitione priuationum ait. Per id idem cognosci priuatiua per q̃d cognoscũtur positiua. Non in sp̃e: sed in sp̃ei priuatione unde quodãmodo sciẽdi nesciuntur. De aliis aũt in sequẽtibus statĩ dicetur.

PARTICVLA. TERTIA.

Trum de iis ẽt dubitasti o, Socrates: que ridicula forte quis putet: sic de pilis, lutoue, et macula, et aliis ignobilissimis rebus; atq; uilissimis. Num ambigis utrũ ponenda sit hoꝝ cuiusq; separata sp̃es: aliud quiddã ab illis extãs: uel eorũ, que nos pertractamus, siue nõ? Nullo pacto inquit Socrates.

Annotationes.

Armenides nũc secũdo a Socrate sciscitatur nunquid oium uel uilissimoꝝ ẽe putet ideas. Cui respondens Socrates affirmat nõ ẽe quorũlibz proprias. Et rebus quidẽ: qm nõ sũt ideç priues proprie nisi eoꝝ que ip̃e facit et perficit. Non sũt igitur ideç sordiũ .i. degratiomum et detrimentoꝝ atq; maloꝝ q̃ uel diuisioꝝ confluentia caꝝ uel uiis actionibus et passionibus accidũt. Hec dignitati idea piloꝝ sed corporis semel totius nõ partiũ particulariumue seorsũ. Cognoscit aũt ille priuationes in forma mala per ideas bonoꝝ et formaꝝ atq; honoꝝ. Nõ est idea luti, sed aque terreq; idea. luti uõ nõ est adhuc sp̃es ulla ad aliqd naturae absoluta qualis ad ideã referri solet. contingit aũt uel sorte uel arte.

PARTICVLA. VLTIMA.

Ed hec (que uidemus) hec ẽe: sp̃em uero nullã illoꝝ ẽe putare, forte nimis ridiculũ eẽt. Aliqñ me olim ea cogitatio perturbauit: ne quid forte sit de omnibus idẽ. Postq̃ uõ paulisp institi: inde discessi metuens ne in profundã delirationẽ mersus forte perirẽ. Un̄ reuer-

sus adea, que spēs habēr prediximus: circa illa iā uersor. Iuuenis es o Socrates: necdū te philosophia complexa ē. Amplectet autem (ut mea fert opinio) qn nihil istorum neglexeris. Nūc uō ad opinionē hoīum obaetatē respicis.

Annotationes.

Ocrates horum que modo dicta sunt, infimorum defectū considerans insuspitiones geminas incidit. prima est ne preter ideas fuerent. 2da ne forte et preter omnē diuinā causā prouidentiāq; contingerent. Primā quidē suspitionē nō corrigit Parmenides. sed secūdā: cognoscens vz nihil eē in mūdo sapientissimi et pulcherrimi optimiq; dispositio tā deformē, tā abiectū, qd nō et ad pulchritudinē redigat uniuersalem: et alicuius boni sit particeps. Ipās qn et particulas animalis ad finem certū institutas totiq; necessarias. informē quoq; mām diuino huic opificio necessariā nemo dubitat. Omnia igitur eius rōni et ī prouidētia procuidubio comprehendunt: et saltē a prima cā, ipo vz bono dependent. Ad qd sanē pertinet veritatē, bonitatē, essentiā, omnibus īpartiri. Ad intellectū uō per ideas oīa formis insuper exornare: que igitur deformia et informia sūt, et si preter speciosissimum illud exemplar euenīut, non tn uel preter omnē mentis illius intuitum uel pter actionē ipius boni proficiscuntur. Articulorum quoq; corporis animali seminarie rōnes qqmō diuine inuicem quadā nā consistunt. Et que formas sortiunt ab arte nrā, hec ab intellectu diuino naciscunt eentiā: queādmodū que ab illo formarum uarietatē hnt: antiquiorem hnt ab ipo bono substantiam.

Quomodo participentur ideę Caput Quintum
Particula prima.

T hoc mihi dicas: Videntur ne tibi (ut aiebas) spēs quędā existere: & ea (quę illis participāt) illarum cognomenta sortiri: veluti similitudīe participantia similia. Magnitudine, magna: Pulchritudīe, atq; iustitia, pulchra et iusta uocari: Et maxime quidē inquit Socrates.

Annotationes.

c Aput hoc in particulas sex partit̃. In quarũ prima Parmenides Socrate percunctatur quomõ ideas inferiora participent. Est enim participar̃ parte caper̃ uel tribuer̃ 2m uerbi rigore. At qui nõ q3ta partiũ sũt expertia. Quomõ ig̃ dm̃ participar̃ dicuntur: qui partes nõ h̃t? An fort̃ 2m equiualentiã h̃et in denominationi perfectionali. quo pacto una sp̃es altera dr̃ perfectior: eãq3 continer̃. Notũ eni est latitudinem illã (que inter duas ẽ sp̃es) nõ eẽ realẽ, atq3 formalẽ: sed cuius dã equiualentie in denominatione p̃dicta. Pars itaq3 hic in proprie sumit̃: cũ aliquo ties replicata finita perfectio nũq̃ reddat ipsissima3 bonitatẽ. Neq3 resecatio fiet realis (ut ita loqui liceat) sed intellectu: qm̃ al̃r quidẽ corpus hoc participat illud. Al̃r corpus aĩam. Al̃r rursus aĩa mentẽ: et mens ipsa boni. Quod ut Parmenides Socratẽ doceat, ait Parmenides.

PARTICVLA. IIa.

Onne quodcũq3 sp̃ei particeps fit, uel totam sp̃em, uel partem accipit? An est alius preter istos participandi modus? Et quis alius Socrates ait? Vtrum uidetur tibi tota sp̃es in uno quoq3 m̃ltorũ eẽ una existens: an al̃r? Quid prohibet eẽ unã? Unũ g° et idẽ in multis seorsũ positis totũ simul unũ erit: atq3 ita ip̃m a se ipso seorsũ existet? Nequaq3 inquit Socrates. Verũ sic dies unus, idẽq3 ubiq3 simul adest: nec ip̃e tñ a se ipo secernitur: ita nihil proibet q̃libet sp̃em unã et eadẽ simul multis adeẽ: nec tamẽ a se ipa secerni. Annotationes.

Is verbis Parmenides Socratẽ prouocaturus ad contemplandũ uerũ illũ participationis modũ: quo ab inferioribus participant̃ idee: modos paulati nõ legiptimos reprobat. Maxime uõ corporeã participandi conditionẽ. Si corpus aliquod accipis aut totũ assumis sic escã. Aut p̃tẽ quẽadmodũ elemẽtũ. Si aquã bibis aut totã, aut partẽ probat igitur non euismodi conditionẽ corporea ideas accipi posse: ut ita uel tota que uis idea, uel quedã dũtaxat portio capiat̃. Ut Socrates ãmoneatur incorporeũ quẽdã imo diuinũ participationis morẽ excogitare. Aut. n. virtutẽ

ideę, aut proprietatē consideramus. Nulla quidē rerū nrarū totā capit ideę virtutē .s. eternā illā efficatiā, indiuiduā prorsus ēentiaz, vitam intelligentiamq; perfectā. quecūq; in eadē spē sūt. idealē propietatem illi spēi concessā ēq; capiunt. Sic g° nō corporali quidē mō, sed alia rōne idea ē tota in quolibet, et nō tota. Jtē cū in seipa consistat, pōt per pñtiam tota simul multis inter se disiunctis adesse. quod sane neq; corpori certum deinceps locū requirenti neq; virtuti corporali q̄ certo cuidā subiecto est addita, competere pōt. Socrates igr̄. tāq; ad idearū contemplationē nāliter aptus uerū quidē putat, totā multis ideā q° q° mō simul adesse posse. Atq; ad modū quēdā pñtię in corporeū dimittur, sed non prorsus assequitur. preterea ideā diurno lumini comparans, recte uaticinatur.

PARTICVLA, IIIª.

Elle, o, Socrates unum idē simul in multis ōndis: ac si super multos uel-um quoddam extendens, dicas unum in multis, totum ēe: nōne tale qddā dicis? forsitā. An ergo totū ueiū singulis: uel pars eius alia alteri aderit? Pars. Diuisibiles igitur inquit o, Socrates spēs erūt: et quę illis participāt, partē capient: nec amplius in quolibet tota: sed pars cuiusq; unū erit? Sic apparet. Volesne, o, Socrates unā spēm reuera diuidi: ac et unā ēē. Nullo mō.

Annotationes.

Dixi Socratem non recte uaticinatū, dū ideā tempori, seu diurno lumini compauit: qm̄ suspicat̄ lumē diei ita per aerē extendi, sic extenditur calor: et sic uelū sup multorū capita extendit̄. Ea pp asserens ideā hoc modo multis adeē participantibus ea, a Parmenide redarguit̄. A Parmenide neq; dicente ad Socratē hoc absurdū sequi, Jdea .s. nō totā cuiq; sed per partes sui alias alijs rerū partibus affuturā, si eod mō adest sui participibus: ut Socrates fatebatur; ut calor partibus sui subiecti. Argumēto itaq; tali ad inconuemens hoc deducens Socratem adulescentē compellit accuratius rñdere. Arguit iterū et quidē manifestius.

PARTICVLA, IIIIª.

Onsidera itaq; si ipam magnitudinẽ partiaris: et unumq̊dq; plurium magnorꝝ parte magnitudinis minore q; ipsa sit, magnum erit: nõne procul a rõne uidebitur? Prorsus. Annotationes.

Iuisio passio quedã ẽ nõ qualitatis uel uirtutis proprie sed quãtitatis. Postq; ergo diuisisti corpus uniforme uides partes semp inequales toti nec inter se semper equales: qualitate tñ et uirtute consimiles. Ipa magnitudo equalitas paruitas ideales ad quãtitatẽ pertinere uidentur, quantitatis n. notionẽ necessario secũ afferũt. Neq; tñ sũt condictione corporea diuisibiles. Itaq; multo minus idee relique sunt partibiles. Sit aũt si uis ipã magnitudo idealis ita partibilis participabilisq; p partes sic moles quedã cuius partes sint toto minores atq; parue, duo statĩ sequentur absurda. Primũ qdẽ quod ipa uõ magnitudinis ex oppositis par uisq; constabit: perinde ac si calor ipe igneus confletur ex frigidis. Secũdumq; hec multa (que apud nos magna per participatione ipius magnitudinis denominari solent) facta iã eiusmodi sectionẽ magnitudinis illius in partes paruas certe per paruitatẽ quãdã quelibet potius q; per magnitudinem magna inepte nuncupabuntur. Sed profecto idealis illa magnitudo nõ mole primo soluq; decernit sed excellentiã et hãc qdẽ communissimam. Qua et incorporea se inuicẽ uirtutibus superãt eisdẽ corporea prorsus excedũt. Qua rursus et hec inter se corporalia nõ virtutibus solũ sed dimensionibus q; superant. In idea (qdẽ illa nõ partes multe sũt sed uires) in cunctis uiribus proprietas eadẽ: que quidẽ ipã magnitudo uocat. Vires quidẽ sequẽtibus deinceps factis inde magnis: gradatĩ aliis distribuit alias. Ideale uõ proprietatẽ consimilẽ et eadẽ.

PARTICVLA QVINTA.

Vuid uõ ipsius aequalis parte unumquodq; paruum participans hẽbit: quo minore existente q; ipm equale id (qd hẽt) aequale alicui sit? Impossibile. Annotationes.

Ost magnitudinẽ consideramus idealẽ equalitatẽ .s. rõnem quã dam intellectualem tã exemplarẽ q̃ conciliatricẽ uniuersę congruitatis et proportionis harmonię æqualitatisq; cuiuslibz. Que q̃dẽ rõ idealis cũ tota proprietate suã, q̃z uis nõ cũ uirtutes omnes in omnibus aequalibus inuenitur. Si fingas ipãm q̃ molẽ aliquã in duas diuidi ptes inequales toti q̃ participatur a duobus equalibus absurdẽ confiteri cogeris equalitatẽ ipãm per inequalitatẽ quãdã equalia facerẽ, quãdo quidẽ in duo membra inequalia toti diuidit necũ, ut cetera per ipius participationem inter se reddantur equalia. Erit itaq3 horũ uerborũ sensus ac textura. Quid uero sequet? Sequetur iq3 hoc. unũ quodq3 participans parte ipius equalis, hẽbit in se paruũ. Quod paruũ minus existens q3 idipm totũ (quod hẽt equale in se) sequitur q hoc paruo alicui ẽ sit equale. At qui hoc consequens est impossibile. Naq3 si pars parti erit aequalis: et inequalis toti: ipm equale idẽ ipa per se equalitas per inequalitatẽ faciet equalia.

PARTICVLA, SEXTA.

Ed et aliquis nr̃um ip̃ius parui paruitatem hẽbit: qua ip̃um paruum maius est: quippe cũ ea pars ip̃ius existat: atq3 ip̃m puũ maius erit. Id autẽ (cui ablata pars addiicitur) maius erit: et nihilo maius q3 antea fuerit. Istud inqt fieri nõ posse.

Annotationes.

Post equalitatem parmenides circa paruitatem exercet adolescẽtem, nõ tã quia existimet eẽ propriã paruitatis ideã (quę forte sub magnitudine clauditur) q3 ut passim ostendat nõ posse ideã ullã per diuisionẽ in partes suas more quodã molis alicuius participari. Sũt uõ q putent paruitatis ideã significari quicquid est in uniuerso collectiuẽ uel indiuiduũ uel unificũ, hęc illi uiderint. Sed argumẽtationẽ iã disponamus.

PARTICVLA VLTIMA.

Vo igitur modo o Socrates ait, cætera sp̃ebus participabunt: quum nec secundũ totas, neq3

2.m partes capere nequeant? Per Iouē nō leue quiddā hoc ad determinandum ur.

Annotationes.

Ed argumentationē id disponamus. Sit q; si licet fingere, ipa paruitas idealis, diuidaturq; in partes duas, duobus quibusdā distribuendas: ut per eas duo hęc parua reddant, duo etiam sequentur errata. Primu quidē q ipa paruitas idealis euadet magna, du ad partes proprias cōparabit ipā tota minores. Nos uero nunc ipam paruitatis rōnem seorsu consideramus cui nihil oppoite magnitudinis sit admistu. Secūdu q illa quib; post ipius sectionē sectarum partiu fit additio, aut maiora q; prius per additionem fient aut forte minora. Si maiora, quēadmodu probabile quoq; ur, frustra fingebas hęc per ipām paruitatē parua futura. Sin minora, id q ipē querebas, stultu erit dictu aliqua per additamētu fore minora. Socrates paulati per hęc instruitur ut participationē idearum sublimiori quadā rōe q; corporea cogitet. Cui quidē eruditioni ipe facile assentit, ut potē ad hāc nā propensus.

De consimili questione idearum Caput Sextum

PARTICVLA P.a

D illud autē quid ais? Quid nā? Reor te ex hoc unam quālibet spēm ponere. Cum plura quedā magna tibi uidentur: una quedā forsā idea tibi uidetur, per omnia respicienti: unde ipum unum magnum eē putas. Uera dicis. Scindit caput hoc in particulas viij. In quarum prima Parmenides exquirit a Socrate an putet comune aliquid inee ideę cu participantibus eā: socrates aut suspicat ideas eē notiones quasdā. Annotatione dignu q Socrates ne forte sbales spēs infinitas in ipa rerum nā ponere cogeretur: tamq; adulescens, nec satis adhuc eruditus ad comunē quādā de singulis conceptionē confugit a nra intelligentia fictā. quā appellat Noema. Nos uero comodiore uocabulo notionē. Dicit aūt noema ab intellectu. hęc est intelligentia quęlib; proprię: quāuis more coi appellare eā possimus intellectionē, seu conceptu. Hec aūt non est intelligibile primu:

A Annotiones

sed qi mediu.

sed quasi mediu' quoda' inter utru'q3 conceptus quida' circa rem intelle'ta' desinitiuus: in que' intus intelligentia desinit. Hinc error eorum (qui nonnullis inter peripatheticos appellantur) existimantium ulia no' esse alia preter conceptus: omnisq3 ea' ab aia' admuenta quaq3 horum assertor Xenophanes primus assertor extiterit. Sed Socrates hec affirmans (que diximus, inquit.

PARTICVLA SECVNDA.

Vuid si ipsum magnum atq3 alia (que magna sunt) animo eode' mo' per oia respicias: nonne unum quidda' magnum ueru' apparebit: quo hec omnia magna uideri necesse est? Apparet. Iccirco alia ia' magnitudinis spe's preter ipa'm magnitudine', iterum elucebit. Et in ijs oibus alia rursus: qua uniuersa sit magna. Nec amplius unaqueq3 spe's una erit: sed mo' potius infinite. At forsita' inquit Socrates q'libz harum sperum notio queda' est: nec alibi ee' q3 in animis po't: sit.n. unaqueq3 una erit: nec contingent ulterius: que dicebantur.

Annotationes.

RRores duos Socrate' incurrisse hactenus constat. quorum p's ille fuit; quod putabat ideas participari mor' corporeo ac diui sibili conditione'. S'dus e' quod mo' existimat ideas ee' aie' notiones: et no' recte'. Na' idea magnitudinis, equalitatis et paruitatis (de' q'bz superius meminimus) neq3 q3h' su't: neq3 notiones. Adsu't enim omnibus participibus suis eode' mo': siue illa sit maiora: siue minora: siue sint in oriente': siue in occidente'. siue sint nu'c: siue alias. Non ig'. locis, no' temporibus uel sub'iectis addicte su't: sed ab ijs sibi absolute'. Rursus quomo' conceptus erut me'tis uel corporalia queq, qn' iaee post temporales alterationes formas exhibent speciales mate rijs preparatis ad generationem? De' qua re' sup' Timeu' du' disse reremus ro'nes Aristotelis diluimus. Quibus plane' constat ideas procul ab omni diuisione' loco motu, tempore' et impartibiles imobiles

2.m partes capere nequeant? Per Jovē nō leue quiddā hoc ad determinandum vr̄. 'Annotationes.

Ed argumentationē id disponamus. Sit q, si licet fingerē, ipa paruitas idealis, diuidaturq3 in partes duas, duobus quibusdā distribuendas: ut per eas duo hęc parua reddant, duo etiā sequetur errata: Primū quidē q ipa paruitas idealis euadet magna, dū ad partes proprias cōparabit ipā tota minores. Nos uō nūc ipam paruitatis rōnem seorsū consideramus, cui nihil oppōite magnitudinis sit admistū. Secūdū q illa quib; post ipius sectionē sectarū partiū fit additio, aut maiora q3 prius per additionem fient aut forte minora. Si maiora, quēadmodū probabile quoq3 vr, frustra fingebas hęc per ipām paruitatē parua futura. Sin minora id quod ipē querebas, stultū erit dictu aliqua per additamētū fori minora. Socrates paulatī per hęc instruitur ut participationē ideaꝝ sublimiorī quadā rōe q3 corporea cogitet. Cui quidē eruditioni ipse facile assentit, ut potē ad hāc nā propensus.

De consimili questione idearum Caput sextum

PARTICVLA P.a

D illud autē quid ais? Quid nā? Reor te ex hoc unam quālibet spēm ponere. Cum plura quedā magna tibi uidentur: una quedā forsā idea tibi uidetur, per omnia respicienti: unde ipum unū magnum eē putas. 'Uera dicis. Scindit caput hoc in particulas viij. In quaꝝ prima Parmenides exquirit a Socrate an putet commune aliquid inee ideę cū participantibus eā: socrates aut suspicat ideas eē notiones quasdā. Annotatione dignū q Socrates ne forte sbāles spēs infinitas in ipa reꝝ nā poneē cogeretur: tāq3 adulescens, nec satis adhuc eruditus ad commune quādā de singulis conceptionē confugit a nr̄a intelligentia fictā. Quā appellat Noema. Nos uō commodiore uocabulo notionē. Dicit aūt noema ab intellectu. hęc est intelligentia quęlib; proprię: quāuis mor coi appellar eā possimus intellectionē, seu conceptū. Hec aūt non est intelligibile primū:

A Annotiones

sed qi mediū.

sed quasi medium quoddam inter utrunque conceptus quidam circa rem intellectam definitiuus: inquit inter intelligentiam desinit. Hinc error eorum (qui nonnullis inter peripatheticos appellantur) existimantium ultra non esse alia preter conceptus: omnisque esse ab anima adinuenta quamque horum assertor Xenophanes primus assertor extiterit. Sed Socrates hec affirmans (que diximus) inquit.

PARTICVLA, SECVNDA.

Quid si ipsum magnum atque alia (que magna sunt) animo eodem modo per omnia respicias? nonne unum quiddam magnum uerum apparebit: quo hec omnia magna uideri necesse est? Apparet. Idcirco alia iam magnitudinis species preter ipsam magnitudinem, iterum elucebit. Et in iis omnibus alia rursus: qua uniuersa sint magna. Nec amplius unaqueque species una erit: sed modo potius infinite. At forsitam inquit Socrates quelibet harum specierum notio quedam est: nec alibi esse quam in animis potest: sic enim unaqueque una erit: nec contingent ulterius: que dicebantur.

Annotationes.

ERRores duos Socratem incurrisse hactenus constat. quorum primus ille fuit; quod putabat ideas participari more corporeo ac diuisibili conditione. Secundus est quod modo existimat ideas esse anime notiones: et non recte. Nam idea magnitudinis, equalitatis et paruitatis (de quibus superius meminimus) neque corporales sunt: neque notiones. Adsunt enim omnibus participibus suis eodem modo: siue illa sint maiora: siue minora: siue sint in oriente: siue in occidente. Siue sint nunc: siue alias. Non igitur locis, non temporibus uel subiectis addicte sunt: sed ab iis sibi absolute. Rursus quomodo conceptus erunt mentis, uel corporis una queque: quoniam idee post temporales alterationes formas exhibent speciales materiis preparatis ad generationem? De qua re super Timeum cum disserebamus rationes Aristotelis diluimus. Quibus planum constat ideas procul ab omni diuisione loco motu, tempore et impassibiles immobiles

eternas ubique presentes. Ita presentes ut cuiuslibet idee proprietas quedam ad ultimas perveniat mundi formas. Tales enim platonici rerum series ab ideis hucusque deducunt, nempe sub idee solis, lune, leonis sunt eiusmodi stelle: demones denique tales, similes quoque animalia les. Eiusmodi metalla, lapilli. Iam vero cum ultimis etiam idearum atque celestium proprietates reperiantur, multo magis mediis inesse necessarium est. Unde sane contingit ut eiusmodi membrorum mundanorum contextus summa infimis, infima summis compatiantur atque consentiant. Meminisse vero nunc oportet formas in materia non proxime ab ideis sed per vires seminales nature illic infusas effici. Formasque materiales cum eiusmodi seminibus non in natura quidem communicare (sunt enim incorporea semina) sed in conditione quadam particulari ad modum atque mobili: cum ideis autem neque natura neque conditione communicare, sed relatione et dependentia quadam atque cognomento: quia videlicet certe rerum forme a certis proficiscuntur ideis: quas etiam potissimum sequuntur et precipue representant. Neque tamen propterea tertia res quedam exquirenda est, in qua res iste cum ideis convenire dicantur: sicut nec speculares imagines aut umbre cum corporibus suis in re tertia congruunt. Annotatione dignum quod Parmenides non retractat quod Socrates per quasdam rerum multitudines in uno certo quodam convenientes, scilicet ratione formali, speciali, naturali, perfecta, unam unius cuiusque specialis multitudinis ideam excogitaret. Est enim pythagoricus Parmenides, idearumque cultor. Sed socraticum impetum corrigit ne forte confiteatur quamlibet preterea rerum communionem ad ideam propriam referri debere. Et si in adventitia quadam, vel relativa duntaxat conditione, vel defectu quovis, vel figmento quodam, vel cognomento convenire invicem videantur. Ita enim et multorum preter naturalem rationem accidentium certe quedam in natura rationes forent, et idee iam infinite. Quod autem Parmenides argumentatur in multis magnis atque ipsa magnitudine idem intelligi de multis hominibus et ipsa humanitatis idea: hec enim singula cum idea in nomine quidem conveniunt quoniam hec proprie sunt ex illa, et ipsam precipue referunt. In natura vero et conditione nequaquam. Non igitur hec cum illa invicem in tertia quadam spe

congruunt per quã ad superiorẽ ideã sit ulterius procedendum. Itemq; ab illa simul atq; ipsis ad aliã, et absq; fine deinceps. hactenus Socrates sit admonitus non ex qualibz apparẽti cõmunione ideas nouas effingere.

PARTICVLA TERTIA.

Quid ergo inquit? Quelibet notio una est? Notio autẽ nullius notio? At hoc impossibile. Sed cuiusdã? Cuiusdã sane. Existentis, uel nõ existentis? Existentis. Num unius cuiusdam: qđ notio illa in omnibus sequentem intelliger licet ideã unã? Prorsus.

Annotationes.

Confugerat Socrates ad notiones mẽtis. i. rectas intelligẽtias: quod Parmenides non reprobat. Sed qđ in eis gradũ sistere uideatur Socrates, hoc confutat: studens eũ per hac notionũ nouarum inuẽtionẽ iã s rebus insitis propinquitatẽ deinceps nõ solũ ad ipas formulas insitas, sed et ad diuinas reuocare. Annotationũ dignũ. qđ super conceptus huiusmoi quotidie nobis excogitatos nris mẽtibus insunt notiones natr infuse diuinitus: spẽs inqz medię inter intelligentiam: atqz intelligibile. quoniã intelligentia nrã per huiusmoi spẽs qn̄ ideas ipas (quę precipue intelligibilia sũt) agnoscit. Et sũt sit quedam spẽs seu formulę nobis ingenitę hac rõnẽ probamus. Quãto intellectus prestantior et uerior est qz sensus: tãto intelligibilia sensibilibus perfectiora sũt atqz ueriora. Intelligibilia uõ sũt ad quę nãliter conuertitũ intellectus, quotiens expeditus ẽ. Hę uõ sũt cõmunes quędã rerũ absoluteqz rõnes. Si igr sensibilia substantię quedã sũt in ordine rerũ multo magis eiusmodi rõnes. Sed hę neqz eẽ nisi penes intellectũ quendam possũt: neqz primę omnium sũt. quę a nobis nuper concipiuntur. Mobiles. n. sũt et intelligentia nrã posteriores. Uera aũt intelligibilia & immutabilia sũt et intelligẽtiã antecedũt. Primę igr eiusmodi rõnes sũt in mẽtẽ diuina. Sed in nobis qz an aduẽtitios, (quos dixi) conceptus rõnes sũt nãliter insitę: per quas et conceptiones eiusmodi parimus: et

hinc ascendimus ad ideas. Inde uero animi penetralibus rones eiusmodi ipsi tunc maxime declaramus, cum res quasdam absolute definituri, iam singulis externis confugimus ad communia, et intima mentis penetralia petimus. Ubi nobis occurrunt intelligibilia proxima. Idee uero intelligibilia sunt remota; proxima quidem hec intelligibilia tanquam perfectiora a sensibilibus tanquam imperfectis collecta non sunt, sed a primis infusa: per que horum ipsorum virtute dum particulare aliquid circumspicimus ronem specialem, que in singulari non est uniuersalis, uniuersaliter cogitamus, resque corporeas ad incorporeas causas recta rone reducimus. Demique quod Socrates ad notiones illius modi confugerit Parmenides reuera non reprobat: sed quod in eis gradum sistere uideatur. Studet igitur eum per hanc notionum nouarum mentionem iam speciebus naliter insitis propinquantem deinceps non solum ad has ipsas species reuocare sed etiam ad diuinas.

PARTICVLA, QVARTA

Preterea nonne species erit hoc, quod intelligitur unum esse semper in omnibus idem? Necessarium hoc quoque uidetur. Annotationes.

Recta hec est ratio. Siquidem species quid intelligibile est commune cunctis participantibus ipsum immutabile, absolutum, notiones nostras precedens. Nam quemadmodum verus sensus circa sensibile quiddam uersatur: quod et reuera existit: et antecedit sensum: ac demique cum sensu iam sentiente coniungitur: sic intelligentia uera (quam nunc nominat notionem) ad intelligibile suum dirigitur, reuera existens, atque precedens: et magis cum notione coniunctum, quam cum sensu sensibile. Sed intelligibilia sunt speciales omnium rationes communes et immutabiles, et absolute. Notio igitur semper intelligit unum aliquid commune speciem unam ubique essentiam in se ueram immutabilemque in se possidens: proprietatemque et appellationem suam singulis sub eadem specie comprehensis impartiens. Id autem intelligibile neque est in singulis: alioquin iam diuisum et mutabile foret. Neque est ipsamet notio nostra noua: alioquin et mutabile foret atque figmentum: neque iam esset intelligentia uera,

Hec rursus ẽ precipue notio illa superior mẽ hĩ nrę nãliter insita, hęc
enim rebus cognitis mihi tribuit: neq; communis ẽ ullis. Ẽt igĩ id quod
mõ dicebam intelligibile, spẽs q̃dã in ipõ intellectu rerũ omnium conditor.
Cuius spẽi proles quedã ẽ, et rõ seminalis circa quib; s pẽm oculi nostri
illic infusa diximus. Ubiq; uõ intelligibilia intelligentias antecedunt sic
sensibilia sensũ. Nisi enim precederent consequens profecto eẽt ut intel
ligentię uicissi antecedentes intelligibilia eo ipõ prior momẽto uacue fo
rent in obiectũ uz nullũ directẽ sed mox sibi met quod intelligerent
confincture. Qñ igĩ loquimur de ideis: nõ tãq; intelligentias sĩue actio
nes quasdã ideas excogitarẽ debemus, sed tãq; obiecta et spẽs uiresq; nãles
intellectus prim eẽntias comitantes: circa quas intellectus illius uersatur
intelligentia: sequens quidẽ illas quodãmodo sed mirabiliter ipsis uincta.
Hec etiã significantẽ Parmenide ipẽ nescit quomodo Socrates assentitur.

PARTICVLA, QVINTA.

Vid uero inquit Parmenides, annon necesse
est cum cætera spẽbus participent, ex notio-
nibus unũquodq; constare et intelligere sin-
gula: uel cũ sint notiones nihil intelligere. Annotatiões.

Rgumento hoc ut mihi uř Socratẽ redarguit Parmenides. Si
spẽs, seu ideę notiones .i. rerũ intelligentię sũt formali predica
tione omnia intelligendo: qñs eẽt ut quecũq; spẽbus participãt, intelligẽ
tia participarent formali proprietatẽ. Sed omnia spẽbus participant: nõ
tñ omnia intelligentia: quoniã non omnia intelligũt. Igitur spẽs nõ sũt
rerũ intelligentię. Annotatione dignum q̃ sic quecũq; uitã uel sapiẽtiã
uera proprietatẽ participant, uiuunt aut sapiunt ita quę intelligentiarũ
participia sũt intelligunt. Omnia uero nãlia spẽs participant primas:
neq; tñ omnia hęc intelligũt. Non igĩ primẽ spẽs formaliter intelligentię
sũt: sed intelligibilia quedã: idest eẽntiales formalesq; et uiř rões
omniũ exemplares atq; uirtutes omniũ effectrices: in uno uz omnium
conditore. In quo preter eiusmodi plenitudinẽ spẽrũ et uita et intellectus

existit. Et quãuis omnes ibi spẽs mox uiuẽ et intellectuales existãt: non omnia tamẽ ad spẽs illas hic effecta, uiuunt aut intelligũt, cũ nõ idẽ omnino sit ibi spẽs et intellectus et vita: sed quę prętir spẽalem formam illinc insuper uitali et intellectuali munerẽ sũt donata. Sed hęc alibi. Redeamus ad primã. Intelligentia quidẽ formaliter actio quedã est et quasi motus. spẽs aũt eẽntia est, et uirtus et terminus. Non igr̃ idẽ intelligentia spẽsq; prima per intelligentiã ubiq; percepta. Plerisq; eĩ ad m̃lta intelligentia vna quedã cõmunis intelligentia sufficit. Spẽs aũt intelligibiles quibus illa formaliter distinguuntur, ibi sũt multẽ presertĩ in superiorib; intellectibus. Quinquidẽ et nos uno quodã intuitu formas sepẽ plurimas cõtuemur. Iam uero in intellectu p.º intelligentẽ se ipm̃, quod intelligibile ẽ, melius ẽ q̃ intelligentia uel intelligens intellectus, hic .n. appetit: hoc aũt ẽ appetitus. Illud uõ est appetibile. Illud igitur melius est tã q̃ sũmo bono cognatius. Quapropter uniuersũ hoc nõ tã ab intellectu uel intelligẽtia q̃ ab intelligibilibus .i. ab eẽntia p.ª intelligibiliũ spẽrũq; uirtutũq; plena sumpsit exordiũ. Vbiq; igr̃ eẽntię spẽsq; sũt: non ubiq; intelligẽtia intellectusq; omnibus distribuitur. Annotatione dignũ, q̃ penes ideam quãlib; considerarẽ possumus tũ idealẽ proprietatẽ, tũ ẽt plenã Archĩtecti uirtutẽ. Proprietas quidẽ illa per idemptitatẽ in totã seriẽ sibi succedẽtẽ similr̃ distribuitur. Plenitudo uõ uirtutis per diuersitatẽ sub diuersis gradibus distribuitur. Nã virtutes penes lunarẽ ideã ibi vigẽtes, omnes quidẽ in lunã quodãmodo descenderũt. In demones uõ lunares: nõ similr̃ omnes. Pauciores insuper et hę quidẽ, modo ẽt remissiorẽ in homines in terra lunares. Pauciores quoque etiã, debilioresq; in bruta, plãtas metalla, et cętera deinceps propriẽ subiecta lunẽ. Sic itaq; virtus illa Architecti sapiẽa moderantẽ modis varijs distribuitur. Lunaris uero sub idea proprietas (per quã et illa idea a cęteris differt ideis) et naturẽ lunares dissentiunt a solaribus, uel una est in lunaribus deinceps gradibus omnibus: uel certẽ similibus. Per quã sanẽ cognationẽ una quedã series appellatur. In qua quidẽ serie graduũ diuersitas uariã

uirtutum distributione sequit: illa interi unione seruata. Hinc Egiptii Apim cognouer lunare: piscemq3 selineten innam, figura, et motibus imitantes. Lapillum quoq3 non solu uirium, figuraq3 luna: sed et aug[m]mento quoda, et decremeto sequete. Demiq3 si innatis idealisq3 illa proprietas et apparet in ultimis: multo magis in superioribus eminet. Ex quibus hec ro conflari poterit. Na cu cetera speciebus participent: (quas notiones Socrates dixit) necesse est uniquodq3 ex notionibus co[n]star. i. intelligentia ee pdctu: et singula intelliger. Vel cu idee tua assertione notiones sit, contingeret nihil intelliger. Qu. n. aequa sit de cunctis ro: aut omnia participia erunt: aut nulla intelligent.

PARTICVLA. VI.

Erum q3 maxime sic ista mihi se habere uidentur. has quide spes taq3 exemplaria in na consistere. Cætera uo iis similia fieri: atq3 esse simulachra: nec aliter ista spebus participare, q3 q illis similia fiunt. Annotationes.

Vod Parmenides Socrate passi non insequatur, atq3 refellat, sed obstetricis mor prouocet, adiuuet, foueat, dirigat, et emedet, ex hoc plane perspicit: quod Socrates adulescens paulati no deficit: sed gradati proficit: et demiq3 ad meliora perducit. Vnde a Parmenide ceu pedagogo ductus, vera certamq3 de ideis sententia profert, affirmans exemplaria .i. ideas in rerum na consister. quibus uerbis nos docet ideas spes nouas no ee: uel quomodolibet nras: neq3 ex nos per uarios intellectus sparsas ut nubeculas per aera uolitar. Ait ergo eas in na ipa consister. In na inq3 una uitali, simul atq3 intellectuali: qua Joue philebus nominat, dice[ns] in na Jouis regia intelligentia, atq3 anima exister. Preterea du hic nam nominat, admonet ne ideas existimemus notiones quasda formaliter esse: sed eentiales spes uiresq3 nales. Na si in naturis ultimis animaru[m] nales formę uiresq3 membrorum sut: et in ultima mundani uitę na sut vires omnium seminales effectoria uim hentes: multo magis in ipa

dum mentis essentia sunt rerum species efficientes, atque finales. que quidem non solum tanquam exemplaria quedam ad hec effingenda extant Architecto mundano (quod Socrates palam expressit) sed unum ad hec et efficientem habent, conservantemque et unificam. Quod quia minus expressisse videtur Socrates: propterea Parmenides ad hec plenius explicanda Socratem adducturus, deinceps argumentis multis instabit. Socrates enim et si virtutes huiusmodi clam significasse videtur (ubi ait ideas quidem in natura stare .s. tanquam eterna rerum principia: hec autem fieri .s. ab ideis, et temporali conditioni mutari) solam tamen virtutem assimilantem manifeste protulit. que sola nunc expressa occasiones parmenidi deinceps dabit argumentandi. Tu vero interim memineris que apud nos discreta sunt in anima, illic esse coniuncta: ut intellectualis idea non solum exemplarem virtutem habeat: sicut artificiose species in artifice: vel quolibet intellectu: sed et efficacem: quemadmodum seminarie vires in genitali natura: quamvis exemplaris vis quidem usque ad rerum species: effectoria vero usque ad singula protendat. Denique Socrates ubi ait inferiora hec ad ideas non aliam conditionem habere, quam ut imagines: satis respondisse videtur interroganti, quo modo participentur idee. Est autem modus iste. quia neque tota quelibet idea, neque pars eius corporea conditione suscipit: neque ipsa idee natura ad hec nostra transfertur: neque hec ideo in re ulla conveniunt cum ideis sed solum illas referunt: quemadmodum specularis imago vultum

PARTICVLA VLTIMA.

I quid igitur ut ais speciei simile est: num possibile est speciem ipsam non esse similem eius quod ipsi simile factum est? quatenus ipsi factum est simile? An cogitari potest simile non esse simili simile? Non certe. Simile autem non unius eiusdem speciei necessario particeps est, cuius et illud cui simile sit? necesse est. At quo similia participantia similia fiunt, non illud ipsa species erit? Omnino. Non igitur potest quicquam speciei simile esse: nec species alteri. Nam preter ipsam speciem species alia semper emergeret. Et si illa cuique sit similis: alia rursus: nec unquam progressus iste cessabit: quoniam nova species semper occurret: si species par

ticipantis similis sit. Verissima loqueris. Non ergo per similitudinem cetera speciebus participant: sed aliud quiddam praeterea quaerendus est participandi modus. Apparet.

Annotationes.

Vorum Socrates ideas esse in rerum natura confessus est: Idcirco Parmenides in controversiam reuocat: praecipue si idea et participantia ideam dicantur uicissim esse similia. Non igitur Parmenides ideas extare quidem in natura retractat: sed modum similitudinis horum ad illas diligenter inquirit. Tentatus itaque Socrates a Parmenide mutuam inter haec similitudinem temere in animo acceptauit. Hanc mutuam similitudinis sortem ille redarguit. Solet enim mutuum id consortium inter duo consimilia esse: quae in eadem qualitate communicant ab eodem vel authore percepta. Inde fit inter illa conuersio: sicut hoc illi: ita illud huic est simile. Si igitur inferiora haec eiusmodi coniugio et conuersione reciproca idealibus speciebus similia foret, atque ipsae vicissim illae: proculdubio sequeretur haec una cum ideis tertia rursum specie quadam participare: atque in infinitum stulte procederet. Oportuit igitur Socratem uidere similitudinis modum esse duplicem. Nam hoc illi simile: aut quoniam ambo sunt ab eodem: aut quia hoc fit ab illo. Ibi quidem fit conuersio: hic autem minime. Nam hic alterum quidem est exemplar: alterum uero similitudo. Sicut ergo quod est exemplari simile, non habet exemplare ad illud virtutem, aut appellationem: ita quod est exemplar non habet ad similitudinem hanc suam similitudinis rursus conditionem. Hac itaque ratione inferiora haec ideis quidem similia sunt: quoniam inde dependent. Ideae uero ad haec (quoniam in nulla qualitate conueniunt) non similia sunt: sed exemplaria tamen atque principia. Modus ergo participationis idearum non fit per eam similitudinem: qua haec cum illis in communi quadam qualitate conueniant: sed quoniam haec formantur ab illis: atque illas ideo representant. Ex iis colligitur intellectus imaginis, cum 6° Topi. ca. p° describitur. Imago est cuius generatio s. per artem uel per naturam uel per immutationem facta est eius, cuius est imago. Vel (ut Hilarius describit) Imago est rei ad rem coequandam similitudo indifferens. Imago itaque imitatio est illius cuius est: et similitudo expressa in eadem uel equali natura: dependens ab ea

93.

cuius est: ut in primis sin[...]q[...] sententiarum scribentes disputant: distinctione 3.ª Creatura [...] quadrat exemplari: et illud imitatur: non autem remeat. Item entia ex eo uera sunt: quia propriis exemplaribus quadrant: seu assimilantur: non autem remeat. Ut uerum aurum illud est, quod ideae auri simile est. Et uerus leo qui ideam leonis perfecte implet. Et unumquodque uere tale dicitur: quod conformitatem habet ad exemplar diuinum. Sed de hoc sup. 19. dist. Theologi plura: et Io. Picus Comes in libello de ente et uno.

DE consimili questione idearum Caput Sept.^m

PARTICVLA PRIMA.

Ernis o Socrates quanta sequitur ambiguitas siquis (quasi species sint) ipsas secundum seipsas distinguat: Et maxime inquit. Annotationes

Diuiditur hoc caput in particulas .X. In quarum prima Annotatione dignum quod Socrates faciliorem idearum consequutionem existimabat atque ex sola rerum multarum communione definitioneque illas asseuerabat, Parmenides admonet adolescentem obhoc ipsum deinceps accuratius inquisiturum ut cogitet in primis difficillime comprehendi posse, quid sint ideae: et ubi primo sint. quomodo et ad se, et ad nostra se habeant. Item per quos gradus et quales earum uires ad nostra procedant. Neque temere ex communione qualibet rerum affirmandas: ut Aristoteles 7.mo Metha. part.ª 48. calumniatur. Oportet sane reuera duas ideam apud Platonem proprietates habere: Primam quidem substantiam eminentem, nec commistionem communionemque non, neque inclinationem ullam ad naturales formas habentem. Secundam uero uirtutem, actionemque per uniuersum communicabilem: suaque passim munera propria et potentia diffundentem. Primam igitur appellamus eminentiam. Secundam uero communicabilem prouidentiam. Difficillimum autem nobis est individuis utrumque seruare. Hac Stoici quidem diuinitatem eminentia sinceritateque priuauerunt. Prouidere enim illam, et agere putauerunt per mundum usque quaque diffusam: et instar spiritus ignei discurrentem. Quidam uero Peripathetici opinari uidentur substantias diuinas non curare

sensibilia: sed omnino segregatas existere. Celestia uero per appetitum ad illa moueri mouere fateri. Quorum errores alias explodimus. Igitur Parmenides Socratem admonet ut erga diuinas ideas obseruet utrunque et eminentiam nempe, et uirtutis communionem. Errat enim qui primam proprietatem absque secunda confitetur: et contra qui secundam absque prima. Quo enim pacto uera profert qui eminentiam illis concedit tantam ut eas dicat non esse nobis sua munera collaturas. Ait quoque o Socrates terminis quanta sequitur ambiguitas si quis distinguat ipsas ... ipsas a nobis ideas: asserens eas non esse communicabiles nobis: neque nobis sua munera ... turas: quasi ipse sit absolute for... idest ad nostram proportionem nulla ... ! Hactenus de prima proprietate absque secunda disserens ressellit.

PARTICVLA II.ª

Cito insuper te nondum (ut ita dixerim) comprehendere quanta sit difficultas si unumquodque existentium unam speciem semper quiddam distinguendo posueris. Quomodo id inquit? Annot.nes

Admonuerat Socratem Parmenides in superioribus ne circa diuinas ideas errans eminentiam nempe absque uirtutis communione confiteretur. Quod enim communicabilitas idearum sit illis necessaria satis significauit, ubi alioqui quid absurdi sequeretur ostendit. Hunc autem eam ipsam communicabilitatem eminentia nempe preditam[a] hortatur. Debet utique idea communicabilis esse: debet et esse eminens contra materiam subiectam. Erit autem talis: quoniam cum suis participantibus non communicabit in natura: nam si sic communicaret: oportet utique illis similis: ut illa illi in natura communi. Est itaque hic uerborum sensus. Scito o Socrates nondum te comprehendere quanta sit difficultas si posueris unamquamque idearum quae per se subsistit esse formam denudatam a proprietate primo semper distinguendo quiddam per se existentium a participibus suis.

[a] ut dicat

PARTICVLA III.ª

Vlta quidẽ alia sunt: sed hoc est maximũ.

Annotationes.

Vod eminentia illa nõ debeat omni communicabilitate carere ostendit deinceps: per absurda quedã: ad que hinc argumẽtando deducit. Primum quidẽ absurdũ ẽ qđ ita nullo modo a nobis cognoscerent ideę. Secũdũ (qđ infra poñt in eodẽ capit.) qđ nec ipse nra cognoscerent: uel curarent. Patet primũ sic de deo: qui (ut vnũ est) et est a rebus longissime segregatus (qm̃ sit immenso spatio cuncta supereminet) super omnẽ intellectũ est: et nobis manet incognitus et absq; nomĩe: ut dicit Dionisius Ariop. li.º de diui. no. Ut aũt ob suam bonitatẽ se rebus communicat creando conseruando mouẽdo perficiendo &c. inuisibilia sua per ea, que a se facta sũt nobis manifestat. Vires suas pro excellentia sua gradibus et actiones longius latiusq; diffundit. Qua consideratione presentissimus nobis fit, et idem assumitur: nomẽq; fit. Ergo lz multa sequãtur absurda ad talia. Asserentẽ .i. dicentẽ ideã communicabilitate carerẽ: tñ hoc est maximũ.

PARTICVLA, QVARTA.

I quis asserat illas dignosci nõ posse: cũ sint tales (quales eẽ spẽs oportere dicimus: eum sane (qui ista diceret) non posset aliquis redarguere: nisi multarum rerũ peritus sit (qui dubitat) & ingeniosus: uellitq; preterea sequi demostrantẽ: dũ plurima longo ordine transigit: Verũtamẽ nec ẽt persuaderi poterit: qui ignotas esse coget. Annotationes.

I quis tecũ disputet de ideis, et utrisq; uestrũm solã idearum sinceram consideret excellentiã humana proportionẽ superiorẽ: ex hac facile poterit (qui tecũ disputat) demõstrarẽ ideas a nobis cognosci non posse. Neq; tu dubitans contra illũ facile poteris redarguerẽ uel emendarẽ: nisi et nã aptus sis ad diuina et in dialecticis rationibusq; et Mathematicis eruditus: et ad hoc spm̃ certamẽ ardens atq; perseuerans. Hisq

si ita (ut tu ego) fueris institutus: denique maeoris et uim hominis co
gnitiua actu quidē primo directoque ad humana et naturalia simul ua q.
referri. Itaque hec a nobis per propriū scię modū cognosci posse: idest
per conclusionem, ex causis ad effectū rite collectā. Diuina uero neque
p°. rectoque intuitu, neque scię mor comprehendi: sed uel actu quodā reflexo
per hec uelut uestigia, uel imagines et effectus conjectari diuina, ide
asque tāque horum causas et exemplaria: uel saltē ideas apprehendi posse
non per consuetā ratiocinatione scię cām: sed insolito mor per simplicē
quandā intelligentiā perfectē purgatā, rite exercitatā, diuinitus illustra
tā: ut in mistica Theologia, et 3ª dist. primi sent. habetur. Itē in libro
de docta ignorantia Cardinalis Cusē, et apud S. Bona. libellū de mistica
Theol. Formę uero intellectuales quidē spēs intellectibus nrīs, superioribusque
naturaliter insitę per industriā nrām certo sciri pnt; ut spēs suas intelligibi
les deprehendit Aristotiles in 3°. de aīa. Intelligibiles aūt spēs. et ideę
primo intellectui naturales, nrā quauis sagacitatē certaque rōne apprehendi
nō pnt: neque rē hanc aliter se hre illi (qui tecū disputat) persuadere
ualebis. Neque.n. communes ideas. spēsue primas directa quadam
a nobis, uel propria virtute comprehendi. Illas enim nō nisi purgatus
oculus inspicere ualet. Hinc Augus. libro 83. q. q. 46. Aīa uero negat
eas intueri posse: nisi rōnalis ea sui parte qua excellit. i. ipa mente et
atque rōne quasi quadā facie, uel oculo suo interiori atque intelligibili.
Et ea quidē ipa rōnalis aīa nō omnis: sed quę sancta, et pura fuerit.
hec asserit esse illi uisioni idonea: que illū ipm oculū (quo uidentur ipa
sanum et sincerū et similē iis rebus, quas uidere intendit) habuerit.
Quo oculo sano si Diogenes non caruisset: nequaquam miratus fuisset
qd ideas uidere nequiuisset. Cui Plato dixit ideo has uidere nō po
tuisse: quia oculos (quibus ipa uidentur) hūisset. iisque uteretur ad
hec cernenda: Mente uero non utebatur: qua sola diuina exemplaria
cernuntur. O si Aristotiles hebitudine fortē liuore causata nō fuisset
infectus: profecto nequaquam ideę sibi monstra uisę fuissent. Sunt ergo

ac uisit eas uaueri gauderiq cachinno: nō obaliud nisi quia nosfro
rint. Liceat nobis hic uelut inuidū ac libeat ridere: cū Pla
tonē uulgo p̄dixt tā̄ imaq ideas rerum posuisse cū a corporibus sepatas
tū a diuina intelligentia tū a se ipsis. Et tā̄q nubeculas quasdam
per aera uolitare a cęlo dissipatas. Huius allucinationis causam
Plato in 7.mo de Rep.^ca^ reddens ait: Hoc accidere ex nimia consuetudine
ad umbras sensibiliū, atq affectu. Et subdit. Nempe arbitror in
ordine ipo intelligibiliū bonū ipsius ideā supremā existere: vixq uideri.
Si aūt uisa fuerit: asserendū eā omnibus omnium rectorum atq bonorum
cām ee: cū ipā in loco uisibili lumē creauerit: et luminis authorē. In ipo
uo intelligibiliū regnet ipā: ueritatēq et mentē protulerit. Et Timeus
locrus iis diebus a nobis dilucidatus inquit. Mundus est eorum (que
genita sūt) optimus: quoniā ab optimo authore est illo genitus. Qui
respicit nō manufacta: sed in ideā: intelligibilemq substātiā. Ad quā
quidē qd factū est, ex amussim atq perfectē pulcherrimū, et inemenda
bile sit. Perfectius uo semper est q̄ī̄ sensibilia: quoniā illud ipius exē
plar (quod omnia in se continet intelligibilia) nihil exterius aliud reli
quit. Ausculta Peripatetice: falsitati fidē adhibere dedisce. Hic
enī cū diceret omnia sensibilia deū fecisse ad similitudinē intelligibiliū:
subiunxit, eū omnia sui ipius fecisse similia: qī idē sit exemplar
atq ds. Quoniā uero quot sūt in hoc mundo rerum spēs creatarum, tot
saltē in deo sūt ideę, et intelligibiles rōnes (per quas cuncta creantur)
et createę spēs (quia sūt ī materia per se nō uiuentē) uel nō uiuunt
uel vix uiuunt: ideę uero (quia sūt in deo per se uiuentē uiuunt)
ideo Timeus ait. Quot et quales mens ideas in ipo uiuentē inspicit:
totidē et tales in hoc mundo spēs secū cogitauit effingere. Quibus satis
constat quo oculo Aristotelici has ideas inspexerint. Qui 7.mo li.^o^
Methaphisicorum cartas uerbis implentes multa nō ad rē argumēta con
texunt. Arguit .n. Aris.^lis^ ibidē par.^la^ 45. et cōmētator eius sic
omnis substantia alicui propria ē: Sed idea est cōis pluribus. Ergo

idea non est sbá. Ad hec par.la 46. Quorum substantia est unum, et quod quid é unum: ipa unũ sũt. Sed sbá sortis et platonis itẽ et quod quid é unũ est. Ergo ij duo unum sũt. Consequẽs falsũ. Ergo et precedens. Rõ hec non est nisi de universali platonico. In ibidẽ nulla substantia dicit de subiecto; sed universale platonicum ponit dici de subiecto. Igĩ et cetera. Itẽ par.la 47. sbá ẽẽt et non substantiis: qm̃ ex ideis: que sũt non sbé (ut conclusũ é) Etenĩ signi ficant quale quid. Ratio quippe indigna philosopho: apud quẽ et ideẽ substantie tales significare asseuerantur. Dicũt quidã contra Platonẽ ideo rõnem ualer: q secundũ ipm idee significent qualitates. Atq hoc pacto dilacerant ueritatẽ. Amplius 48. par.la sic. Sequit q una substantia erit in duobus: s. ideal in homine et sorte: et ita nõ erit propria unius una. Amplius par. 49. si idea ẽẽt substantia: ex duobus existentibus in actu fieret unũ: et ita actus nõ distingueret. Capp qui uicerit par.la 51 concludit .d. Manifestum igĩ quale incon ueniens eueniat ponentibus ideas ẽẽ substantias: et separabiles: et si mul facientibus spẽm ex gener. et differentijs. Verum enimuero argu menta hec exibilatione potius q̃ responsione digna sũt: cũ ideas non sint participes quiditates: neq nõ eminentes substantias: i. cõmixtionẽ communionẽq nature cũ indiuiduis hñtes. Sed tales quales ẽẽ diximũ. Que et si ita se hñant ut prefati sumus: nõ tñ poteris obtinerẽ ipam diui sciam (qua deus intus contuetur ideas) sic ad nrã referri, ut intuitu quodam recto nec uinr obiecta prima contueatur. Intelligit enim hec consequenter actu quodã re uera reflexo per ideas ipius quasi effectus et imagines idearum.

PARTICVLA QVINTA.

Vt o Parmenides ait Socrates? Quoniam o Socrates arbitror et te, & quicũs aliũm quicũq essentiã quandã cuiusq ipam secũ dum seipam existentẽ ponit) nullã nobis inesse spem con-

98.

cessurum. Quo enim pacto inquit Socrates ipsa secundum seipsam esset? Recte loqueris. Annotationes.

Bi Parmenides ait, si sunt prime species in se ipsis idest totaliter ab ideatis seggregate, sequi non sint in nobis: concedere debuit Socrates: non ipsas quidem in esse nobis uelut qualitates aliquas in subiectis: ut Platonice doctrine exortes calumniantur: sed imagines illarum quasdam et perspicuas illinc mentibus nostris infundi: quas formulas nuncupamus: et uniones[illegible] les in materijs resultare. Non enim steriles sunt, sed secunde species ille prime ac longe fecundiores quam naturales qualitates et forme celestes. Si ita est: et nos certa possumus conijcere uestigia ad ideas inuestigandas: et intellectus ille primus, quem mundus intelligibilis, et idearum fecundissima plenitudo nuncupatur, per ipsas uelut sequentium causas, hec omnia cognoscit: prouidet atque dispensat. Annotatione dignum quod idea ideo dicitur in se ipsa, quia non inest intellectui primo ut qualitas in subiecto: neque ut pars in toto: neque alio modo heret: sed idee in intellectu sunt ut numeri in unitate: in centro [illegible] in Solis lumine radij uel colores: in Geometria secundum artem perfecta necessarie propositiones eius: seminarie uires in genitali natura: si modo unam cum efficacia genitali intelligentiam coniunxerit naturam. Recte itaque Socrates inquit. d. Quo enim pacto idea esset secundum se. i. in se ipsa si nobis inesset.

PARTICVLA, SEXTA.

Onne igitur quecunque ex ideis inuicem respiciunt: que sunt ipse ad seipsas essentiam habent, non autem ad ea que circa nos sunt: seu simulachra siue quomodocunque illa quispiam nominet: quibus nos participantes singula esse denominamur? Que uero circa nos sunt illis equiuoca: ipsa similiter ad se ipsa, non ad species sunt: et sui ipsorum non illarum quecunque rursus similiter nuncupantur.

Annotationes.

I hinc quidem res nostras ut aliquid in se sunt, inde uero ideas ut prorsus in se ipsis existunt, consideremus: neque hec ad illa: neque illa referuntur ad ista. Verum si rem hanc contemplemur ut [illegible]

et imaginem quandã: ideam uõ ut effectricem atq; exemplar. hac utiq; conditione mutuo referuntur: nõ tñ cũ simili relatione (ut nõi sententiarum p.° dist.^m 30. dixerunt. Reali enim relatione nr̃a ad exemplaria referunt.^r Contra uõ illa ad nr̃a rõnis relatione. Sic ergo Parmenides. Quæcunq; ideę inuicẽ se respiciunt: et ipę essentiã hñt ad se ipsam .i. reali relatione ad se dicuntur: nõ aũt ad nr̃a refr̃di. quę simulachra illorum sunt. Sed idpita hęc supremis ideis equoca ad se ipsa relata sũt: et nõ ad spẽs illas: et sui ipsorum sũt .i. dicunt^r ad inuicẽ sub habitudine genitiui casus: nõ illarum: sũt aũt hęc quę et rursus simil^r nuncupant^r .i. cuisata sunt suorum: et nõ illarum p̃dicto modo.

PARTICVLA SEPTIMA.

Vomodo dicis inquit Socrates? Veluti siquis nostrum alicuius dñs, aut seruus sit: non ipsius dñi (quod dñs est) seruus existit: neq; ipsius serui (quod seruus ẽ) dñs ẽ: qui dñs dicit^r: sed hęc utraq; est tanq; homo. Ipsa uõ dominatio seruitutis ipsius existit id qd ẽ: et ipsa iterum seruitus eodẽ mõ ipsius dñationis ẽ seruitus. Nec ea (quę nobis insunt) ad illa: nec ẽt (quę illic sũt) ad nos referuntur: sed (ut dixi) sui ipsorum, et ad se ipsa sũt: et que hic sũt, similiter ad se ipsa respiciunt. Intelligis ne quod dico? Prorsus intelligo. Annot.^nes

Exemplo relationum horum videlicet dñs et seruus (quę ad inuicẽ dicuntur sub habitudine genitiui casus) rem hãc aperit. Ubi idealem ipsam dñationem excogitamus: nõ debemus illã ad hanc seruitutẽ nr̃am coniugata relatione referr^e: quẽadmodũ inter nos solem̃ dicere, humanus dñs, humani serui ẽ dñs: sed idealẽ illã dñationẽ ad idealẽ seruitutẽ quasi [illegible] conferr^e debemus. Deinde ad dñationẽ nr̃am, uelut exemplar et cãm ad imaginẽ uel effectũ. Quæ sic nr̃e dñationis, consequenter et nr̃ę seruitutis est author: tãetsi seruitutẽ nr̃am ad idealem seruitutẽ proprie ut ad cãm referimus ut exẽplar. Proinde relationes in ipsis ideis ut aduenticias quide [illegible].

sic ut ego te circueuntē mihi mō dextrū dico: mō uō sinistrū. Imo rellationes aliquas ñales, sic meā dextrā ad sinistrā meā comparo. tā p̄ efficatiorem ad minus efficacē labor̄ uel motu. Itē quēadmodū gen̄ rante ad genitum comparamus, ñali virtuti faciētem ñali processu nascentē. Preterea sic intelligentiā ad intelligibile: et propter quādā ad intelligibile propriū ñali quadā habitudine et proportione referimus. Simile quodammodo relatione idee ad se inuicē hīc vident. Hoc tñ excepto, quod nō quēadmodū apud nos diuerse eorū que referunt substantie sūt: sed eadē. una enim illic ē genitoris idealis prolisqz ipius eēntia. Eadē intelligentis intelligibilisqz sbā. Et si omnes ualde coniuncte sūt: maxime tñ que sūt mutua relationē consortes. Idea quidē caloris necessario seorsū ab idea frigoris calores efficit: neq interē necessario generat eos cū humoris ideā. Idea uō dextri quotiens facit dextra, agit hec simul cū idea sinistri interē facienti sinistra. Sunt enim hec correlatiua 2m eē. que posita se ponunt: et per empta se perimunt. Annotatione dignū q̄ idealis dñatio est ipa uera dñandi rō: per quā ubiqz ñaliter, quod superius ē et melius preest inferioribz: prouidetqz minus bonis. Horz opera utit ad suū opus: hec conformat ad suum bonū. Idealis uō seruitus est uera subministrandi ratio: per quā quod minus bonum ē: ñaliter meliori ministrat. Similiter superiores idee ideis quodāmodo inferioribus presūt. Dii demonibus ñā ultroqz obtemperantibus imperant. Demones hominibus sapientiores uiri sapientibus minus ñatr (ut in politicis scribit Aris.) dñantur. Annotatione dignū q̄ Socrates debuit Parmenidi rñdere idealē dñationem atqz seruitutē non ad nos referri: sed inuicē. prima dico, coniugataqz rellationē: que realis parisiensi more uocatat. Verūtamē consequenter quodā relationis modo, seu rōnis ad nos quoqz referri: quatenus omnis dñatio atqz seruitus talis effectus aliquis et imago descendit ex prima ñaliter dñandi seruiendiqz rōne. Per quā illa ad nrā consequenter, et nrā ad illa referuntur.

PARTICVLA OCTAVA.

Omne & scientia ipsa (quod scia est) illius ipsius (quod est ueritas) scia est. Omnino quidem. Quelibet rursus sciarum (que est quod est alicuius existentium) est scia an non? Profecto. Scia uero nostra nonne ueritatis (que circa nos) scia erit? & rursus unaqueque nostra scia uniuscuiusque eorum (que circa nos sunt) scia? Necesse est.

Annotationes.

In hac particula declaratur quomodo ipsa simpliciter scia ad ipsam simpliciter ueritatem referatur. Diuina ad diuinam. humana ad humanam. Est autem declaratio huiusmodi. In intellectu est idealis ipsa simpliciter scia nihil aliud quam intelligentia: certaque sui ipsius, omniumque comprehensio. Est item idealis ipsa ueritas. i. prima omnisque essentia. namque ipsius boni lumine fulgens. Quo quidem lumine et intelligentia spectat: et cernit intelligibile suum: et hoc intelligibile (quod appellauimus ueritatem) se ipsum offert: et infert ipsi intelligentie penitus comprehendendum. Hinc multi[?] scie in sequentibus intellectibus similes sunt: ueritatesque consimiles [?] ad sua intelligibilia intelligentie quelibet referunt: scilicet diuine ad diuina et humane ad humana: similique intuitu u[?] primo atque directo. Nam (ut superioribus diximus) per consequentiam, reflexionemque et dii nostra sciunt: et nos diuina percipimus. Nos presertim amatoria purgatione et illustratione quadam. quemadmodum Plato describit in Phedro. animos scilicet purgatos et furore correptos ad sublimia deorum spectacula prouehens. Quo modo autem per inferiorum rerum formas speciesue nobis innatas agnoscamus ideas quasi per imagines exemplaria: est alibi dictum. Annotatione dignum quod nemo more quorundam dicere debet deum nostra per suam sciam non attingere. Nam cum omnium causas in se perfectissime complectatur: se ipsum per exactissime comprehendens, similiter complectitur omnia. Presertim quia si scia prima sciarum omnium scia est: (unde scie omnes aliqua ratione scie sunt dependent) minimum cognoscendo efficit omnes: & faciendo cognoscit. Si [illegible]

omnes sibi note sunt: consequenter et sensibilia omnia sibi sunt cognita. Coniugata enim sunt scientiis suis sensibilia quoque. deum uero non habere sciam. dictu nefas est: sicut quod dat vitam, vita carere. Dico. n. quicquid in ipsa scientia uitaque boni est, non debere pro bono deese. Deinque ipse idee prime quam plurimis ab anima nostra gradibus remote sunt. Neque nobis insunt per caracterem aliquem expressissimum: neque circa nos sunt. i. nunquam nobis per absolutissimam imaginem offeruntur. Neque tamen illas certissima ratione comprehendimus. imo neque intellectus angelici nedum nostri illas ea perfectione definiunt qua deus ipse definit. Nam in intellectu diuino sicut et ceterarum rerum sunt idee: sic est et ipsa scientie ipsius idea: que quidem uero coniugio ut obiecta propria tenet spectatque ideas. Ipsa uero scientia (quam modo diximus) idealis non dum in nobis, nec proprie in ipsis est angelis: cumque in nobis multo minus merito nec ideas (que eiusmodi sunt scientia comprehendende) comprehendimus. Cognoscimus autem per formas tum nobis obiectas, tum innatas, atque intellectua les ideas in mentibus post primam perspicue refulgentes. Per quas deinque presertim a superioribus mentibus illustrati post expiationem in Phedro descriptam, ad ideas primas (que proprio nomine intelligibiles species nominantur) quo ad fieri potest: ascendimus humana iam sorte superiores effecti.

PARTICVLA NONA.

Erum tamen ipsas species neque nos habere, neque circa nos esse posse assentiris: Non profecto. Cognoscuntur ne ipsa scientie specie genera ipsa, que singula sint? Certe. Quam speciem nos haud habemus? Non certe. Annotes.

Ec sunt que diximus. Species enim prime idee non sunt in nobis per alicuius caracteris expressionem: neque sunt circa nos id est, nobis nusquam per absolutissimam imaginem offeruntur. Cui consequens est i. neque ipsas habemus: neque cognoscimus certissima ratione que sint singule: et quot sint. Si autem illas haberemus in nobis: nosceremus eas fortasse sicut ceteras que in nobis sunt, hac scientie specie nouimus .i. recto aspectu, et proprio lumine, ac naturali irradiatione. Quomodo igitur idee nobis notae sint pl.

PARTICVLA VLTIMA.

Vlla igitur species a nobis cognoscit̃: cum ipsius scientię participes minime simus. Non apparet. Ignotum itaq; nobis ipm pulchrũ, & ipum bonum est: & omnia deniq; que ut ideas eē supponimus. Videtur.

Annotationes.

Diximus ideas nõ nisi mediante prima scię spe (quę in solo intellectu primo est) posse a nobis sciri ex concessione Socratis. Dicamus et nũc quod ad precedentia sequitur v3. q. si: ponantur idee a nobis adeo segregate ut nihil ideale sit in nobis (quod Socrates concessit perperã) erũt nobis prorsus ignote. Sed hoc consequens v3 nihil circa ideas nobis eē notũ, ideo aliquid ideale nobis inee concedendũ erat. Quomodo aũt id nobis insit est cognitu difficillimũ. Vt aũt huic capitulo uela complicemus, fateamur cũ Parmenide oportet grauiter eos errare, qui quibuslibz argumẽtationibus confiteri coguntur, nos penitus ignorare diuina; quippe cũ receptũ sit ab antiquis aīę rõnalis sbām eē diuinã. lz em̃ nõ recto intuitu ideas cognoscamus: nõ tñ sequit̃ eas nos penitus ignorare. Hactenus de capite isto.

De quadam ambiguitate circa ideas Caput octauũ

PARTICVLA PRIMA.

Onsidera et hoc et̃ grauius. Quid nam? Num fateris si est ipm quiddã scię genus: multo illud exactius esse hac nr̃a sciã: et ipam pulchritudinẽ, ac reliqua eodẽ pacto? Imo. Nõne siquid aliud est ipius scię particeps: nullũ nisi deũ dices supremã hr̃e sciam? Necesse ē. Num poterit deus (cũ ipam sciam sit amplexus) hęc nr̃a dinoscere? Cur nõ? Quoniã inquit Parmenides confessi sumus o Socrates neq; spẽs illas ad nr̃ã vim hr̃e quã hñt: neq; nr̃a et̃ ad supna: verũ utraq; ad se ipa referri. Consensimus plane. Ergo si apud deũ suprema ipa dñatio ē, atq; ipa suprema sciã: nũq̃ aũt dñatio

omnes sibi note sūt: consequenter et ꝯsibilia omnia sibi sūt cognita. Coniugata enim sūt scījs suis ꝯsibilia q̄ꝫ: deū uero nō hr̄e sciām. dictu nefas est: sic quod dat vitā, vita carere. Dico .n. quicquid in ipā scientia uitaq̄ꝫ boni est, nō deesse p° bono deee. Denīqꝫ ipe idee primū q̄ꝫ pluribus ab aīa nr̄a gradibus remote sūt. Neqꝫ nobis insunt per caracterē aliquē expressissimū: neqꝫ circa nos sūt: i· nūqꝫ nobis per absolutissimā imaginē offeruntur. Neqꝫ scīa illas certissima rōne comprehendimus. Imo neqꝫ intellectus angelici nedū nr̄i illas ea perfectionē definiunt qua ds ipe definit. Nā in intellectu diuino sic et ceterarum rerum sūt idee: sic ē et ipā scientie ipius idea: que quidē uero coniugio ut obiecta propria tenet spectatq̄ꝫ ideas. Ipā uero scīa (quā modo diximus) idealis nō dū in nobis, nec proprie in ipis ē angelis: cūqꝫ in nobis multo minꝰ, merito nec ideas (que eiusmodi sūt scīa comprehendende) comprehendimꝰ. Cognoscimus aūt per formas tū nobis obiectas, tū inatas: q̄nqꝫ intellectuales ideas in mentibus post primā perspicue refulgentes. Per quas denīq̄ꝫ presertī a superioribus mentibus illustrati post expiationē in Phedro descriptā, ad ideas primas (que proprio nomīe intelligibiles spēs nominantur) quoad fieri pōt: ascendimus humana iā sorte superiores effecti.

PARTICVLA NONA.

Erūtamen ipās spēs neqꝫ nos hr̄e, neqꝫ circa nos esse posse assentiris: Non profecto: Cognoscuntur ne ipā scīe spē genera ipā, que singula sint? Certe. Quam spēm nos haud habemus? Non certe. Annotatiōes

Ec sunt que diximus. Ipē enim prime idee non sūt in nobis per alicuius caracteris expressionem: neqꝫ sūt circa nos idest nobis nusq̄ per absolutissimā imaginē offeruntur. Cui consequens ē, i. neqꝫ ipās habemus: neqꝫ cognoscimus certissima rōne que sit singule: et quot sint. Si aūt illas hr̄eremus in nobis: nosceremus eas forte sicut cetera, que in nobis sūt, hac scīe spēcie nouimus .i· recto aspectu, et proprio lumine ac nāli irradiati. Quomō igitur idee nobis nō sit pl.

PARTICVLA VLTIMA.

Vlla igitur species a nobis cognoscit̃: cum ipsius scientię participes minime simus. Non apparet. Ignotum itaq; nobis ipm̃ pulchrũ, & ipsum bonum est: & omnia deniq; que ut ideas ẽe supponimus. Videtur.

Annotationes.

Diximus ideas nõ nisi mediante prima scię spẽ (quę in solo intellectu primo est) posse à nobis sciri ex concessione Socratis. Dicamus et nũc quod ad precedentia sequitur v3. q. si ponantur ideę a nobis adeo segregatę, ut nihil ideale sit in nobis (quod Socrates concessit perperã) erũt nobis prorsus ignotę. Sed hoc consequens v3 nihil circa ideas nobis ẽe notũ, ideo aliquid ideale nobis inẽe concedendũ erat. Quomodo aũt id nobis insit est cognitu difficillimũ. Vt aũt nũc capitula complicemus, fateamur cũ Parmenide oportet grauiter eos errarẽ, qui quibuslibz argumẽtationibus confiteri coguntur, nos penitus ignorarẽ diuina; quippe cũ receptũ sit ab antiquis aĩę rõnalis sbam ẽe diuinã. lz em̃ nõ recto intuitu ideas cognoscamus: nõ tñ sequit̃ eas nos penit⁹ ignorarẽ. Hactenus de capitę isto.

De quadam ambiguitate circa ideas Caput octauũ

PARTICVLA PRIMA.

Onsidera et hoc ẽt grauius. Quid nam? Num fateris si est ipm̃ quiddã scię genus: multo illud exactius esse hac nr̃a scĩa: et ipsam pulchritudinẽ, ac reliqua eodẽ pacto? Imo. Nõne siquid aliud est ipius scię particeps: nullũ nisi deũ dices supremã hr̃e sciam? Necesse ẽ. Num poterit deus (cũ ipam sciam sit amplexus) hęc nr̃a dinoscẽr? Cur nõ? Quomã inquit Parmenides confessi sumus o Socrates neq; spẽs illas ad nr̃ã vim hr̃e quã hñt: neq; nr̃a ẽt ad superna: verũ utraq; ad se ipa referri. Consensimus plane. Ergo si apud deũ supprema ipa dñatio ẽ, atq; ipa supprema scĩa: nisi dñi dñatio

ipa nobis dnabit: aut ipa scia nos uel aliud neque quicq3 cognosceret: sed et nos similr dijs minime imperabimus imperio nro: neq3 diuinu quicq3 scia nra percipiemus. Et illi ite eade rone nec nri erut dni: neq3 res humanas (cu dij sit) animaduertent. Annotationes.

Vnt huius capitis particule. iij. In quarz prima pnotandu est q3 hec grauiter errent iiqui ui argumetorz a ueritate pulsi nos penitus ignorare diuina fatent: grauius tn eos errare Parmenides dicit: qui negare no formidant superis prouidentia humanorz: ad quorz bonitate necessario pertinet prouidentia. Intendit itaq3 hoc mo Parmenides ex temere concessis a Socrate hoc mo argumetari. Si ipa scia dnatioq idealis nulla ad nra communicabilitate habitudineq3 hnt: forte neq3 ds ipe sciet nra: uel prouidebit: neq3 nos de illo quicq3 intelligemus. Sed precedens, communiter huius a Socrate receptu est: et consecutio bona apparet. Ergo et quod sequit e uerz. Hac argumetatione Socrates hic circa ideas diligenter exercitatur: ut discat soluere dubitatioes contingentes circa illas. Que minus solute prouidentie diuine detraherent. Annotatione dignum q3 deus ht quodda scie genus nullo mo conscia nra aliquo mo conuenies. Dnatio q3 eius nullo pacto cu nra dnatione congruit. Quatenus ig. ronem aliqua sciendi, uel dnadi nram aut nre quoquo mo simile cogitamus: confiteri possumus deu nec ita neq3 similr scire nra uel dnari nobis. Hactenus fuerit procul ab errore concessu. At uo si deu uniuerse cognitionis, dnationisq prorsus experte dixeris: & a ueritate, et a Platonis sententia nimiu aberrabis. Annotatione dignu quod in deo est quidda scie genus multo pstantius hac nra scia: quonia illa scia est ca rerz: nra uo e cata a rebus. Illa omnia nouit anteq3 fiant: cu eius ro latissime uim sua per cuncta diffundat: et formam hat amplissima: uirtuteq3 representante oia simul atq3 faciente. Unde sic ad deu spectat perfecta productio omnium: ita et perfecta cognitio: no quo ad communia tm: sed q ad propria. Cognoscit ig. sic efficit no uniuersalia solu: sed et singula

suis minorem formis. proprietatibusque distincta. Cognoscit ipsum bonitatis omniumque idearum naturam perfectissimam: atque virtutem. Scit quot modis. quot gradibus. quousque procedere participarique possit. Res igitur infimas tanto certiore cognitione quam sensus et opinio comprehendit quanto cognitio (que fit per omnes causas) certior est quam cognitio que non per omnes fit. Quis tamen rationis exercitii gratia inducit hec. Divina scientia non refertur ad nostra sensibilia: ergo deus non cognoscit hec. Similiter de dominatione arguendum. Precedens patet ex hoc: quoniam ut dictum est, scientia divina ad propriam veritatem utitur ad proprium obiectum eius refertur: sic idealis dominatio ad idealem servitutem. Annotatione dignum quod ideo Parmenides divinam scientiam cum dominatione coniunxit divinam: quia Socratem ammonere volebat divinam dominationem cum intelligentia esse coniunctam: quare sic nullo modo negandum est deum nostra cognoscere: ita neque concedendum ipsum nobis minime dominari. Nam quemadmodum actio supreme cause prepotens ad ultima usque procedit tamquam domina: ita et cognitio certa infimis quibusque providet. Annotatione dignum. quod et nos sic diis minime imperamus: ita neque eos nostra scientia exacte percipimus. Que quidem negatio non defectum sensibilis, sed potius excessum sonat. Ita et Dionisius sepe nos admonens privationes omnes seu negationes defectum intelligentie et excessum obiecti significare astruit. Scintilla enim procul minima dicitur invisibilis. Invisibilis quoque dicitur ingens illa lux intima Soli. Sed prima quidem dicitur invisibilis quia infra proportionem visus latet. Hec autem magna existens supra proportionem visus effugit intuitum. De quo cap. 7o. de divi. no.

PARTICVLA SECVNDA

ET nonne valde mirabilis (inquit) hic sermo videbitur: siquis deum cognitione privaverit?

Hec quidem o Socrates (inquit Parmenides) aliaque preter hec multa necesse est rebus contingere: siquidem hee rerum idee sint. et aliquis ipsam quandam unamquamque speciem determinet. Annotationes.

Itaq₃ ualde mirabilis, uel potius rediculus sermo Epicuri est. Qui propter fortunam, cuius ordinem minime uidebat, prouidentiam negauit: Immo quoniam hic turpia multa esse et mala cernebat, intellectum huius seriei diuinum abnuit: uerens forsan ne talium considerationem contaminaret. Qua ratione (ne diuinus intellectus uilescat si hec intelligat) Auerroes perterritus super par.ᵗᵉ 3 91. 12. Meth.ᶜᵒʳᵘᵐ deo horum sciam negauit. i. deum tantum se nosse. Sed agendum saltem breuiter contra Epicurum est: qui cum deum ab omnibus materiarum mobiliumque rerum conditionibus semotissimum esse sciat: inde statim argumentantur, deum nullam harum rerum materiarum cognitionem habere posse: si modo cognitio cum re cognita congruere debeat. Ipsa uero diuina cognitio nullam habeat cum rebus materialibus infra lunam mutabilibus, congruentiam. Profecto si uerum sit (quod aiunt) uim cognoscendi oportere cum re cognoscenda congruere, in nostra forsan cognitione uerum fuerit. Cum enim nos per cognitionem non sumus authores rerum: nulla forsan est ratio qua percipiamus eas: nisi proportio quedam. Cum uero diuina scia sit causa prima rerum teste Aris.ᵗᵉ ubi supra: non ideo res cogniturus est deus: quia congruat cum natura rerum, sed ideo cognoscit quoniam ipse est causa rerum: Qui cognoscendo seipsum principium omnium perfectissime: omnia statim cognoscit. Sed neque etiam in cognitione nostra uerum est, ipsum cognitionis modum pro ipso rerum modo esse deberi. Quin quidem et efficientes cause pro modo suo non pro conditione operis opus efficiunt. Homo enim nascens effectus quidem est unus. Aliter uero ab homine fit: aliter et a Sole. Ab homine quidem particulariter, atque etiam consultante, atque solicito a Sole uero uniuersaliter: neque ad hoc indigente consilio: Multo magis a prima causa absque negocio fiunt omnia. Annotatione dignum quod cum actio transiens in materiam non cogat causam pro modo effectus ipsius efficere: multo minus actio in agente manens .i. cognitio adducit agentem .i. cognoscentem pro ipso cognoscendorum modo cognoscere: quod omne cognoscens non simpliciter pro rei cognite qualitate sed pro ipsa cognitiue uirtutis natura, et forma et dignitate cognoscat, et iudicet. Hinc apparet, quia homine nobis obiectum aliter quidem sensus exterior, aliter autem imaginatio iudicat

aliter item ratio: aliter intellectus. Sensus .n. sola rem presentem percipit: et accidentia sola. Imaginatio et absentem repetit: et quodammodo speciem suspicatur. Componit, diuidit sola summatim conficit, que singulatim quinque sensus. Ratio uero et hec efficit omnia: et preterea ad uniuersalem speciem incorpoream que nam argumentando se transfert. Intellectus denique simul quodam intuitu conspicit, que ratio multifariam argumentando circumspicit: quemadmodum uisus obiectum globum solis semel percepit ut rotundum: tactus autem aliud sepius attingendo. Profecto nam uis que superior percipit, agitque quicquid inferior: atque melius. Et preterea absque presentia inferioris potestatis usu comprehendit, et agit ea sepe: ad que inferior non ascendit. Quapropter sic circa idem percipiendum aliter uis inferior, aliter meliusque superior agit: et quod sigillatim quinque sensus attingunt: imaginatio quasi summatim. Et quod hactenus indiuidua corporeaque conditione perceptum est: ratio pro dignitate nature sue iam specialiter quadam et incorporea concipit ratione. Intellectus autem iam quasi diuinus unice, immobiliterque saepe comprehendit: que ratio multifariam, atque mobiliter. Et multa preterea. que ratio non attingit. Sic intellectus primus longe aliter foeliciusque quam ratio, uel mens humana haec omnia et alia nouit. Neque rerum cognitarum conditiones: sed naturam ipse suam sequitur cognoscendo. Nam unique uniformem indiuisibilem, immutabilem. Multa igitur forma unica contuetur: inmateriali materialia: composita simpliciter immutabiliter mutabilia: necessitate certa semel tenet, que nobis quotidie sorte contingunt. Hec Boetius Proclusque confirmant. Ac si liceat Procli exemplis uti. Cogita si placet nauem uentis circum et fluctibus agitatam. Age interim imaginationem tuam adeo potentem, ut dum imaginaris mare, effluat inde mare. Imaginaris nauim: construatur eiusmodi nauis. Imaginaris multiplices uentos et fluctus et ictus: similiter ad imaginationem tuam statim singula consequantur. Si hec ita se habuerint: non cogeris circa hec perspicienda suspicari uel distrahi: sed unice, facile, semel confingendo facies pariter et cognosces. Similiter diuinam intelligentiam ad inferiora conficienda simul et contuenda Proclus habere se putat. Preterea diuinus intellectus

providet singulis sic agit singula: et cognoscit. Hec enim quatuor per
1. Cognitio cuncta eq3 procedūt. Virtus actio. prouidentia. Profecto si in illo
ē idealis eentia vitaq3: sensus et ē idealis: sed intellectualr omnia.
Per sensu' igr̄ intellectuale' sensibilia nr̄a perspicue sentit. Hinc illud
Procli contra peripatheticos quosdā (quos ob impietatis notā Epicuros sup
ius nuncupauimus) ut opportune dicendū. Si intellectus primus perfecte
intelligit se ipm ut omnium effectore', et oībus appetibile' cū et effector
ad effectū, et appetibile ad appetentia relatiue dicat', necessario et eadē
perfectione cognoscit: et suos effectus omnes: et quecūq3 ipm appetunt: nō
communiter tm̄, et confuse: sed rōne distincta. Sic.n. definita rōne se
ipm tū effectore' omniū tū omnibus appetibile' admaduertit: ita nimirc
et rōne distincta, que inde fiunt, et que ipm appetūt omnia prorsus agno
scit. Neq3 tn̄ scīa illa tāq3 absolutissa intuitu recto fert' in obiecta
absolutissima .i. ideas spēsq3 primas. In q̊ quide' gradu fingi potest
res nr̄as nō intueri. Contuetur em' eas subinde per consequētia quādā
conspectis ideis. Neq3 nos et intuitu scīe recto alia preter inferiora hic
hēmus obiecta. Cū superiora em' consequēter quasi uaticinamur. Neq3
turpia intelligendo contaminatur intellectus ille siquide' cū illa intelligit,
nō ad illa aspicit, ut ipa prospiciat. sed ad se ipm. ut intus inspiciat. Pe
nes que' omnia sūt pulcherrima. Qui et neq3 apud nos ē quicq3 simplr
malū: sed huic uel illi malū aut turpe'. Alijs aūt et vniuerso bonum
atq3 pulchrū. Rursus que apud nos opposita sūt: apud deū inuice'
sūt coniuncta. Et sepe' ad formā et rōnem vnicā rediguntur: ut sub
forma boni atq3 pulchri malū consequēter cognoscat, et turpe'. Hā et
mens humana per boni formā augurat' sepe malū: et cognitio mali ita
forme est intelligentie bona: queadmodū et cognitio boni. Annotatiōe
dignū q. Parmenides nō ex eiusmodi suspicione' (que nullius est apud
ipm) Socrate' adducit in dubiū: sed ex eo potius si quis solā ipam di
uinorc consideret eminētiā: bonitate' uero communicabile' nō aduertat.
Alioquī dū omne' diuinis communicabilitate' aufert tollit et ipis cognitiōem

et prouidentiam humanorum. Annotatione dignum quod non ab re inter disputandum Parmenides adiunxit: Cum dij sint. quippe cum sciret intellectum meum si diuinitatem propterea nullam habeat, uniuersalia quaedam naliter cognituros: ideasque similiter diuinitatis expertes ad uniuersalia tantum, et species processuras. Tu uero inter hec vbi Parmenides deo exactissimam supremamque scientiam tribuit: animaduerte hanc propterea singula certissime cognoscere. Hec dubia ideis contingunt: an ipse sint? an sint nobis similes habeantque rationem nobiscum communem? an referantur ad nos primo? an nos cognoscant? an denique a nobis cognoscantur? et similia alia.

PARTICVLA. VLTIMA.

Nde uacillat quisquis hec audit: ac dubitat ne forte ideę nihil sint omnino: uel si sint necesse eas esse humane nę ignotas existimat. Adeo ut qui ista dicit, inferre aliquid uideatur. (Et ut paulo ante dixi) mirum est quod sit incredibile et uiri admodum ingeniosi percipere posse quod sit genus quoddam cuiusque et ipsa per se ipsam essentia: nec non mirabilioris uiri officium est hec postquam inuenerit alios docere posse sufficienter omnia discernentes. Annotationes.

Armenides inceptum ab initio pium erga Socratem obstetricis officium ubique prosequitur: ingenium eius prouocans ad excelsissimam idearum contemplationem: dum ostendit passim ex opinionibus responsionibusque parum accuratis errata grauissima sequi. Item ardui opus et excellentis ingenij esse demonstrare ideas existere: et quomodo se habeant et dubitationes incidentes recte dissoluere: et auditorem perspicua ratione docere. Que omnia Socratem cautissimum accuratissimumque efficiunt. Tu uero fallacias argumentationum ne negligas. Arguitur enim (ut ita loquamur) ab inferiori ad suum superius negatiue negatione preposita superiori et inferiori. Verbi gratia Deus primo modo non cognoscit hec quod non cognoscit aliquo modo. Item nos eadem cognitione non cognoscimus diuina scilicet aspectu recto: quo nullo modo cognoscimus. Annotatione dignum pro cognitione sex ordinum formarum, quod ideas in primo principio non absolutis quidem, sed relatiuis tamen rationibus inter se distinguit.

nullo mō uel nobis, uel ullis intelligibiles: sūt . n . super omnes ipius intelligentie terminos. Ideo nō intelligētia: sed occultiorē quodā actu frui p°. uniuersi principio possumus. Sequuntur post eas iā intelligibiles idee quidē simpliciter: nobis aūt vix, et tādē intelligende. Rōnes . s . rerū omnium in intellectu primo: et (ut nři dicerent) angelo primo absolutis iā rōnibus inter se discret'. Sunt tertio intellectuales idee et in sequētibus intellectibus a corporū cōmertio sepatis. Quarto sūt animales et in ipis animarū uel diuinarū, uel humanarū mētibus uel cogitationibus insitę. Quinto nāles idee spēsq; sūt in uegetali nā: seminarie v3 formarū corporaliū rōnes: in nā quidē et uniuersali aīę: et in naturis animarū superiorū atq; nrarū. Sexto formę sūt in materia. que quidē tāq; a superioribus omnibus dependentes, aliquid a singulis hñt: a diuinis occultū aliquid et diuinum, et unitatē atq; bonitatē. Ab intelligibilibus eternitatē spālem: distinctionē q; necessariā. Ab animalibus distinctiorē pulchritudinē: et actionē atq; motū. A nālibus ortū et diuisionē ultimā atq; processum. Animotatione dignū q; ordines sperū quinq; sub p° propter euidentem distinctionē Mundi quilib; appellar' possūt. quos forsitā quinq; Mundos apud platonē Timeus uaticinatur. Denīq; in primo quidē sub unica forma sūt omnes idee. In 2do Idee sūt multę formę: sed in paucissimo numero amplissima virtus ad faciendū atq; cognoscēdū. In ordine tertio sperū distinctio numerosior. In quarto insuper amplior in spetialissimas spēs distributio. In quinto particulariū iā et mēbrorū corporis seminarię uires. In sexto aduentitia insuper sūt: et pter nālē ordinē accidentia. Atq; iis diuinum ingenium ambiguitates circa ideas contingentes soluere poterit.

Quod oporteat esse ideas Caput [illegible]num particula pª.

Sentior, o Parmenides inquit Socrates: que enim dicis menti meę mirifice consonant. Verūtamē inquit Parmenides: siquis predictis rationibus motus spēs rerum existentium auferat, neq; spē3

ipam uniuscuiusq3 distinguat. Haud sane reperiet, quo conuertat intelligentia cu no permiserit idea uniuscuiusq3 existentiu rerz eande semper existere: et in hunc modu disserendi et facultate funditus subuertet.

Annotationes.

Dirimitur hoc caput in particulas .iij. in quarz p.a error eorz grauis exprimitur: qui quibusda argumetationibus perciti audent ideas ee negare: neq3 ab suis participantibus distinguunt. Quibus negatis non erunt nobis obiecta firma: ad que mentis acies dirigatur. Atq3 ita ars disserendi legitima omnis et plena peribit. Quibus uerbis Parmenides adulescente Socrate admonet ne forte in hac inuestigatione ad negandas ideas declinet: sed conetur ad affirmandas ne fateri uelit uera intelligentia perituram: quiquide uera desimus obiecta: ad que intelligentia dirigamus. Erit itaq3 ad hoc argumetationis totius suma talis: Si no fuerint idee, tu in se ipsis penes dm, tu et pp earz ueraces formulas mentibus nris naliter insitas: uera intelligentia, et sincera ueritas no habebitur. Consequens e omnino absurdu: ergo et pcedens. Sed consecutio eiusq3 probatio grauiter a Jo. scoto 3a. d. primi grauiter impugnatur: io circa hoc digrediamur oportet.

Digressio de pceptione sincere ueritatis secundum Herricum et scoticarum ronum contra eundem dilutione.

Sed nos deniq3 ad hanc idearum difficultatem forsan obscuriore (qz ut facile percipi ab mediocriter eruditis ualet) diuertamus: Quoniam Jo: Scotus 4a. q. tertie distinctionis primi sententiarz contra Henricu Gandauense pugnat: et Accademicis putat se nullu euadendi locum reliquisse. Dimissis itaq3 iis, que de supernali lumine disputantur. Queramus utrz ad certa et sincera ueritate habendam necessaria sint diuina exemplaria in deo, et formule in aia. Principio Henricus de Gandauo in suma sua q. 2a. Arti. p.o premissa distinctione de exemplari increato, atq3 creato: qd ipse spem intelligibile ex re obiecta

·:113·

deducta dicit, hanc conclusionem v3 sincera veritate de aliq re haberi per comparatione ad exemplar creatu omnino e impossibile probar nititur tribus rationibus. Est aut sincera ueritas (ut in centhilogio de conceptibus Jo. Gerson. scribit) conceptus entis simplex viatoris in vtero (ut eius utar uerbis) puri intelligentie geminus, si dici possit posset sine inuolucro, et commixtione phantasmatu. Et hanc ee pro statu vie sincera ueritate auctoritati Aug. confirmat. que mox, ut illuxerit, resorbet: et inuoluit nubeculis phatasmatu, si mens no stabiliat. Sed hoc quoniam magis pertinet ad p^m in complexu ue mentis conceptu: ad 2^m uero (qui in compositione est) veritas dr proprie ptinet: Jo 2^m. Henricus dicamus sincera ueritate id ee: qd de re concipitur aio uere, sine mixtione falsitatis ullius inter re concepta et aimu concipiente: quacuq in afformationi ta simplici q3 composita: ita ut sciat ita ee certissime. Qd aut ita sint (ut prefati sumus) hac p^a Henrici argumetatione patefiat: Nulla certa cognitio de re aliq, seu sincera ueritas haberi pot de re mutabili per respectu ad mutabile exemplar, uel sub rone alicuius mutabilis. sed exemplar creatu est mutabile: qm res obiecta, un species exemplar ue creatu deducit, e mutabilis: et mutabile nullius immutabilis ca ee pot. Est aut istius exemplaris ca creati. Ergo illud mutabile est. Ergo sub eius rone sincera ueritas haberi no pot. sed firmiori re aliqua nec mutabili opus est ut mens firmetur. Hinc Aug. li^o 83. q. 9. A sensibilibus inquit no ee expectada sincera ueritate: qm sensibilia sine intermissione mutant. Ad hec aia in falsitate a veritate delabit: quapp firmiori aliqua re ea regulante ne erret nec mutabili opus hit, ut firmetur. Sed spectare exemplar ue a re sensibili fluxaq3 desuptu firmu minus est: aut magis mutabile. Ergo illud no e idoneu de uera relig^m ca. 30. cu ait. Hec aut lex omnium artiu cu sit omnino incommutabilis mens uo humana cui tale lege uider concessu e, mutabilitate pati possit erroris: satis apparet sup mete nram ee lege que ueritas dr. Ad hec: qsquis

certá: nec ullo mó fallacé, et errabundam rerū notitiá sibi asciscit, et uendicat, necessario hrē debet id unde falsū à uero, et verissimile di ri nrī queat: atq3 dispescer. Alioqui semper erit ambiguus, uero inhæ reat firmiter an lubrica falsitati delabatur. Sed per exemplar præ iiclū, et spēm a re desumptá hoc fieri neqt: Etem et sesquatemus talis ē res; et se tá q3 rem obiectá repræsentar pót. In altero veritas: in altero falsitas consistit. Vider id licet in somnis: in quibus si se p° illo modo spēs offerunt: verū offerunt. Si secundo: falsū. Jg per tale spectrū seu spēs sufficiens discrimiculū hrī nimé, qñ repræsé tat se ut se: et qñ se ut obiectū. Ergo neq3 sufficiens distinctiuum ueri à falso. Hinc igitur euenit ut obliquo saltē aspectu radij (qui nobis diuinus impartiatur) egeamus: táctū nō eū proprie directeq3 spectemus) id enim munus beatorū mentium est.) Cum aūt q3q3 obiugs susceptum radiū, et acumen addér, et immutare spēm, et excé plar conformare sibi dr. Vt g° perfecta hrātur ueritatis notitia, oportet ut illæ duæ spēs i mentē concurrant: Altera quæ inhæreat .s. à re desumpta: altera, quæ sit illapsa diuinitus nō causata in mente lucendo. De quibus spēbus rei vna rōne confecta ad intelligendum rem (cuius est) mens concipit uerbum ueritatis perfectū. Hæc fere suma eorū é: quæ decreuit Henricus. A quibus paucis amputatis mutatis q3 alijs, rōnes pro Platonis assertione roboranda fient. Sed ad Scotū i primis nrē mētis intuitum dirigamus. Hic eni Henricū urget sequi affirmās, ut neqat quocūq3 in lumine hrī certitudo. Hoc quoq3 ita probat. Naq3 si rei obiectæ immutabilitas requireretur, ut certitudo hrātur: de nulla re illa hrī posset ad qdcūq3 exemplar compararetur: quādoquidē si obiecta res suapte nā mutatur: sub rōne immutabilis certé sciri neqt: qñ alr q3 se hēat res obiecta cogno scatur. Nā que certitudo eē poterit, quando res alio mō q3 se ha beat dignoscit.? Quod tū fieri asserit: qui mutabile (quod obijcit) ut immutabile cognoscit.? Amplius id qd de mutabilitate rei có

tima in antecedente desumpsit Henricus; falsu quide ee probatur. Siquide id Heraclti fuit: ut iiij° Methaphisicorum libro para xxij re censuit Aristoteles. Hec contra pa Henrici ronem. At hic seqt inquit Scotus, ut unqz ulla caper possemus ueritate si illa ro solido niteretur fundameto. Nulla n. ueritate nuqz hoies niterentur: cu qcquid in aia colocetur, sit mutabile: nec ipm intelligendi actum eximere ab hac mutatione possumus. Quo cira ait inueniri nequire un aia certa ueritate polleat. Amplius contra illud de speciez concursu sic instat. Qn aliquid concurrit, qd repugnat cercitudini, cercitudo hri no pot. Exemplo conclusionis syllogisticy. que, et de altera propoe (cui modus necessitatis copulatur) et de altera, que contingeti modo conexa est) corrogatur et pendet: Hec. n. no nisi de contingenti ee poterit: ut in primo lo analyticorum porum scripsit Aristoteles. Ut igitur de hac euenit: ita ex certa et incerta propone prouemens conclusio no erit certa. At qui spes inhrens in cercitudine hret. Ergo illius concursus cu ea (qua diuinus radius impartit) pariter assuerat. Aduersus tertia ronem sic. Si spes illa a re desupta sensili ad omne cognitione concurrit, et no pot diudicari, qn illa representat se ut se, et qn se ut obiectu: qzlicuqz aliud concurrat, cercitudo hri non pot, per qua uerum a uerisimili secernatur. Amplius probare intendens hac no ee Augni mete, multa congerit. Et prima auctoritas e eius lo. 2°. solilogorum: udicit spectamina disciplinarum quisqz uerissima ee nulla dubitatione concedit. Et Boetius de Hebdomatibus. Communis animi conceptio e, qua quisqz probat udita. Et phus 2° Metha. para pa. Prima principia sunt omnibus nota: sicut ianua in domo. Ex quibus probatur q no tm de principijs natr: sed et de Conclusionibus ex ijs deductis cercitudo hri queat. Na omni qd sequitur natam alicuius spes est simpliciter nale. Sed posse hre cercitudine euidentem de principijs, et qonibus uirtualiter in illis contentis est tale. Ergo illud est simpliciter nale

Minor sic. Quod omnibus convenit alicuius spei naturam specificam sequitur: sed posse habere infallibilem certitudinem de principijs, convenit omnibus individuis alicuius spei: ut patet autoribus predictis. Ergo hoc naturam specificam sequitur. Quod si de primis certitudo nobis naturaliter est possibilis: de quibus in illis virtualiter contentis similiter habebitur. Est enim cuiuslibet forma sillogistica perfecta evidens. Est enim sillogismus perfectus ut primo capitulo primi priorum dicitur qui nullius indiget, preter illa que supposita sunt, ut appareat necessarius: quia neque conversione, neque terminorum transpositione. Secundo Augustinus 15 libro de trinitate capitulo 12 concedit esse que sensuum experientia didicimus esse certa dicens. Absit a nobis ut ea, que dedicimus per sensus corporis, vera esse dubitemus. Per eos quippe didicimus celum et terram, et ea (que in eis nota sunt nobis) quantum ille, qui et nos et illa condidit, innotescere nobis voluit. Ergo si de via sensus notis non dubitamus, nec fallimur: certi sumus. Item ibidem concedit certitudinem de nostris actibus: ut sunt vivere: vigilare: dormire, beatitudinis appetere: et nolle errare. Hec et alia reperiuntur (que adversus Accademicos valeant: qui nihil ab homine sciri posse contendunt. Hec scotus adversus Henricum congessit. Deinde rationibus ipsis respondet in articulo eius 3º dicens primo antecedens esse falsum secundo consequentiam non valere. Precedens inquam falsum dicens quoniam sensibilia non continue moveri dicit commentator Aristotelis 4º Metaphysicae. Sed hic error Heracliti extitit. Verum enimvero falsum esse sensilia non continue mutari (licet in Trinitate dixerimus, tamen nunc strictius explicabimus. Notum enim est hoc experientia, notum ratione: quia quod compositum est ex pugnantibus inter se qualitatibus continue commentator naturam mutari necesse est: tametsi ipsa singulis momentis mutatio non percipiatur. Omne autem sensile ex contrarijs et semper inter se bellantibus qualitatibus conflari manifestum est. Notum et Aristotelis authoritate primo de Gen. par. 38. et in libro de coloribus. Denique Augustinus lib. 83 q. q. 9 ait. Omne quod Corporeus sensus attingit, quod et sensibile dicitur, sine ulla intermissione temporis commutatur: velut cum capilli nostri crescunt: vel corpus ver

git in senectutē: aut minuentiuta efflorescit, perpetuo id fit: nec omnino intermittit fieri. Quod aūt nō manet: percipi nō pōt. Illud enī percipit. qd scīa comprehendit. Comphendi aūt nō pōt: qd sin intermissione mutat. Non ē igr expectanda sincera ueritas a sensibus corporis. Hactenus Aug. que saltē uera sūt de sublunarijs lȝ gnōem moueat immediatē de ijs que sp eodē mō stare uidentur, ut de sole et stellis.. 2do loco Scotus negat in connexo veritatē spectari. Nā et si res obiecta mutabilis hēatur: non tn̄ in sequi ait, ut qd ex ea gignitur spectrū: nō possit quicqȝ immutabiliter repñtari. Mutabilitas enī inquit in obiecto, nō ē rō gignendi: sed nā eius qd est mutabile: fieriqȝ preterea posse asseuerat ut per id (qd est mutabile aliud sub rōne immutabilis representetur. Quod enī ab altero gignit ut intelligibilis spēs ab obiecto representat illud. ijdu eā ipām rōnem 2du quā gignitur ab eodē. gignitur aūt à nā mente mutabili exnte, ut natura mutabilitatē precedit. Igr eā representat nām absolutē: nō aūt sub mutabilitatis ratione. Hec ex q. 6. eiusdē d. decerpūt. Amplius adidē admisso qp precedens uerx sit: iō consequētiā negari se dicit, quod 2m Aristotelē hoc sciri poterit. Omnia mouentur. Quibus et nos dicimus. qp illud nihil officit, qd ait v3 mutabilitatē nō eē rōnem in obiecto gignendi: sed nām obiecti: qd est mutabile: qm gignendi rō ē nā sub mutatione exns. Et qd apprehenditur ē ipā uarietas et rei obiecti mutatio, qlr se nūc qȝ prius offerentis. Quarē et exemplaria diuerse capiuntur diuersis temporibus. Tunc ex diuersitatē organi nūc se alr qȝ prius hntis: tū ex rei mutatiōe. Tū ex inter medij uario et irrequieto hītu. Unē Aug. lio. 83. q. viij ait. Sed ne quis dicat eē aliqua sensibilia eodē mō semper manentiā: et gnēz nobis de sole atqȝ stellis afferat: in quibus facile conuinci nō pōt. Illud certē nemo est, qui nō cogatur fateri, nihil eē sensibile qd nō hēat simile falso: ita ut internosci nō possit. Nā (ut alia pter mittā) oīa (que per corpus sentimus) et cū ea nō adsīt sensibus

imaginationes tn̄ eorꝫ patimur, tā q̄ꝫ prorsus assit, uel in somno, uel in furore. Quod cū patimur: oīo utrꝫ ea ipis sensibus sentiamus: an imagines sensibilium sint, discernere non ualeamus. Si sunt imagines sensibiliū falsę, quę discerni ipis sensibus nequeunt: et nihil percipi pōt, nisi q̄d a falso discernitur: nō ē constitutū iudiciū ueritatis in sensibus. Hec aug.ˢ que q̄ꝫ perperā Fr.ᶜᵘˢ Marōis ibidē fuitⁿ interptatus ex ijs (que diximus) satis liquet. Addit ad hec Comes Jo. Fr.ᶜᵘˢ Picus in examinis liᵒ. 5ᵒ. (a qᵒ plurima ex parte hec nr̄a finxere) nō ā bonis iudicijs hoc recipiendū. Quod ē mutabile sub rōe mutabilis representari posse: siquidē sincere q̄cq̄ꝫ nō pōt offerri, q̄d in se nō h̄t: aut proprie. i. formalr̄: aut precellenter. i. uirtualiter. Quāto minus q̄d ē diuersū, atq̄ꝫ repugnans? Qr̄ ex ipis terminis, qui de rebus sensibus capiuntur, talis (quā sibi ille optat potius, q̄ꝫ probat) euidentia nō facile pōt asciscí: qn̄ et intellectus ita iudicat, ut ē sibi per internuncios sensus indicatū. Quo fit ut ipā cognitrix potestas (quā nō errarē n̄ sit indisposita Scotus affirmat) erret frequentissime: quia male disposita reddit ad iudicandū ex represētatione fallaci. Ē. n. (q̄d offertur, interstitiū ueri, falsi q̄ꝫ iudicij. Nā si uerū offertur, uel spēs simulachrū uē rei, uel phātasma: uera sententia prodibit. Si falso: fallax iudiciū dep̄hendetur. Parꝫ q̄ꝫ se se efficax illudhondit: quo euidentia nō admissa disputaturꝫ se non recipit. Si. n. hoc Scot' agis: quomō communes Academicos: quos confutasse te sup̄ quodamodo gestiebas? Quomō Scepticos: quorꝫ libros (ut puto) nūq̄ꝫ uidisti? Quomō et de actibus tuis certus fueris Aristoteli inscius: qui de suis sæpenumero dubitabat? Et cū sentimus, an sentire nos sentiamus in caleᵈⁱ ijᵈⁱ. de aīa ambigebat? Quo itē mō effugies quin utaris circulo? quin principiū petas in disputando? Nā q̄ꝫ ex indisposīone et dispositione potentię id (q̄d est per se notū) deprehendi posse contendis. Dispoita uᵒ et potentia per se notū esse. Altero enim alterꝫ probas: et utroq̄ꝫ usus ad alterius probatiōꝫ

circulo uteris: petisq3 et, qd principio negatu est. Na humanitati quicq3 ee per se notu sine demissi luminis adiumento negaret Henric. Academici et (qui eius luminis no meminer) inter id, quod est apparet, ut quicq3 per se notu sit, et id, qd uer per se notu est; acute distinguerent. Ac sane pter rones et experientia docuit; per se notu non ee. An potentia sit disposita. Ex quibus patet facile potest q3 no dissoluat Scotus rones Henrici. Na ad secudu argumetum de mutabilitate aie dicit, q et si anima mutabilis sit ab ignorantia negatiue ad noticia cuiuscuq3 obiecti: et contra: tn circa principia per se nota mutatur minq3 a deceptione in rectitudine uel e contra stante apprehensione terminorum, et vnione eorum: qm fieri no posse asserit ut terminis per se notis et compositione eorum apphensis aliquis per se no ti no heat infallibile certitudine de tali complexo. Cui consequens e ut sit omnino impossibile aiam decipi tale circa tale complexum. Sed iste mihi rideat uelim, quomo id dicat, cu a sensibus et a qbus principia colligi Aristoteles testatur in calce 2i libri Analyticorum posteriorum, no ee expectanda sinceram ueritate Aug. lib. 83 q. 9. asseruerit? Q si de spectaminibus sciarum idest principijs talia protulerit: id uerum ee de innata notitia certe scimus: no aut de ea (que sensu, aut imaginatione indagatur, et comperitur. Adde q (ut in sequenti digressione deducemus, Aug. multis in locis sinceram ueritate cognosci sine resolutione ad exemplar eternu no credit. Idq3 no Henricus solu: sed et alij indicauer ea Augustini sententiam fuisse: qua et notat Egregius Theo. Jo. Gerson. in lo. de oculo. Sed enim ea uerba Aug. ex primo retractationu id apertissime videntur significare: imperitos disciplinarum uera aln de eis disciplinis respodere, cu bene interogantur: quia pns est eis (qn id caper possunt) lume ronis eterne. Neq3 eni sensui id acceptu retulit Augustinus: neq3 nali lumini: qd principiorum lume plerique nuncupant: sed lumini ronis eterne. vbi (ut eius uerbis utar) hec immutabilia

uera conspiciuntur. Et dū ipē cū sua met rōne disputat p° Soli
loquiorum, clarissime asserit: uera (que in disciplinis traduntur) Su
perno lumine patescere. Ergo inquit, et illa (que in disciplinis
traduntur que quis uerissima ēē nulla dubitatione concedit) cre
dendū est ea non posse intelligi, nisi ab alio, qi suo Sole illustrent.
Subditq3. Ergo quomō in hoc sole tria quedā licet animaduertere:
quod est, qd fulget, qd illuminat: ita in illo secretissimo deo, quē
vis intelligere: tria quedā sūt: qd est, qd intelligitur: qd cetera
facit intelligi. Amplius xij. lib° sup Genesim ad lram cap. 31 ait.
Aliud est ipm lumen quo illustrat aīa, ut oīa uel in se uel in illo
ueraciter intellecta conspiciat. Nā illud ipē deus ē: hoc autē crea
tura: q3uis rōnalis et intellectualis ad eius imaginē facta. Que cū
conatur lumē illud intueri: palpitat infirmitate et minus ualet. Inde
est tn̄ quicquid intelligit sic ualet. Cū g° illuc rapit: et a carnalibus
subtracta sensibus: illi visiōni expressius presentatur: nō spacijs localibꝫ:
sed modo quodā suo et sup se uidet illud: quo adiuta uidet quicquid et
se intelligendo uidet. Quibus apparet sincerā ueritatē nolle per sensus
corporis aut sensuū contestationē accedentē et rōnis et mentis acumine
posse penetrari. Ea igitur que per se nota dicuntur, dicit Augusti
nus uel indito, uel illapso diuinitatis lumine patefieri. Quaq3 Acca
demici, et sceptici nihil ē tā notū, qd si ope sensus, aut imaginatiōis
aut humani discursus sibi uendicet, in dubiū nō uerterint. Deinde
super nexu acriter bellarent, darentq3 operā ut tolleret illa conformi
tas: atq3 ita conarentur illa principia labefactare. Amplius si sensus
aberrabit (ut prediximus) uana erunt principia, oē dū discursus oīs
atq3 conclusio: que manabit ex illis. Est enī cā sensus ut intellec
tus simplicium terminorum notitiā hauriat, et nō solū occasio, ut dicit
Scotus. Quapp si sensus fallit: intellectū falli conuenit: qui s. inditio
sensus utatur ut iudex. Quid etiam ipē aliud iudicat naliter, nisi id,
quod ei indicat sensus? Quod et per ea (que paulo post adiecit) uerba

negari posse iure non vr. Et si inquit ex ratione talium simplicium sit complexio euidenter uera: intellectus virtute propria, et terminorum assentiet. Si inquit est euidenter uera. At quomodo euidenter uera? Si sensus fallitur: a quo termini seu notiones depromuntur? Quo itaque pacto, si uel utriusque simplicium terminorum uel alterius falso deprehendantur? Multa enim ex affectione uoluntatis, et ex falsa apparentia possunt ita intellectum uexari: ut contraria primo principio decernat. Quod et in primum sententiarum librum Cameracensis Car[dina]lis affirmat. Ad iii^am^ rationem Scotus suo more respondet. Sed cum sibi obiicit de phantasmate, iterumque obiicit ac respondet, tandem ait notum esse in uigilia phantasticam virtutem non esse uigilie tempore indispositam, in disponente faciente phantasma representari se tanquam obiectum. Quia per se notum est intellectui, quod intelligens uigilat: ita quod uirtus phantastica non est ligata in vigilia; ut in somnis. Sed contra inquit istam certitudinem dictam de actibus, et non patet cum solutione in littera. Verum mihi dicat uelim. Quomodo scit aliquid esse per se notum? si per se notum notitia ex sensibus pendet? Aut quomodo ueri termini erunt, si eorum iudicatio falsa erit? Si falsum est eorum siue fundamentum, siue principium? Et quomodo Judex intellectus ueram promet sententiam, falsis nitens in sensuum testimoniis? Ad hec in progressu conatur Scotus deducere quod ex quibusdam experimentis non omnibus, nec semper, ita tamen est ut semper et (ut eius utar uerbo) infallibiliter cognoscitur. Qua in re ipse maxime fallitur. Primo quia a minori numero argumentatus ad maiorem concludendum incurrit fallaciam connexionis, consecutionisque ab Aristotele damnatam. Siquidem minor numerus a maiori includitur, non contra. Valeret enim conexio si ex omnibus inferret plurima: non autem cum ex multis aut plurimis infert omnia. 2do quia que ex causis naturalibus proueniunt non semper ita se habent: ut alias se breuiter uisa sunt. Exempla huius rei in Aristotelis libris de animalibus multa reperies. et Theophrasti de stirpibus referuntur. Unde quod talis herba hec

uel talis sit uirtutis certissime et sine admixtione falsitatis: nullis ex perimentis percipi pot. Na contrariu sepe muenitur; unde negat propo (que dr de omni) uniuersalis inferri. Neq3 et aptitudo illa (ad qua postremo se refert.) herbarx illarx pot comprehendi per experientia, nisi pariter fuerit rerx (quibus aptat) et explorata, et penitus notatura. Illa et (que de iiij. Methaphisicorx libro (quibus Scotus mittit) et Sceptici, et Accademici riderent: qn alr sibi, q3 Aris. uisu dicerent: no tn omnibus eque: adeo ut gnalis regula confici posset. Ite qd contingens dr ee alr posse q3 sit, nulla iniuria affirmari. Videri q3 talia nihilominus ambigeret. Sed diceret illusione prohiberi, no uisione simpliciter, et absolute: Sed talis obiecti rei: et talis modi. Itaq3 alterx caperetur pro altero: et certitudinis loco fallacia suboriretur: que nec uitari ex concursu sensuum pot: q3 admodu vr argumentator imaginari. Na quod uni eorx apparet idem alteri diuersu vr, alieneq3 nre. Si uo diuerse iudicat: certitudo exacta non pot fieri per ulla proponem: qm et ipa (qualiscuq3 fuerit) cuius exma extrinsecus posita sint, pendebit a sensu. De quo cu fiat questio: certus ne ipe sit, an minime certiora se nequibit alia facere. Ex hnc accedit similitudo inter uerx ipm, et quod multis ex causis pot apparere uerx, cu no sit. Qr regula discernente dare oportet. Henricus diuina: Scotus humanam arbitratur esse. Vter rectius decreuerint iudicent, qui multiplice sensus fallacia experti sunt. Qui, ex uerissimili ad uerx allucinati sut. Qui rei similitudinem et re ide non ee cognoscunt. Et alterutrum sine utrisq3 notitiam discernere se no posse perceperunt. qui et ex eo (quod experimur in nobis de aliqua re) notitiam uidere probe nequiri An talis ipa sit res. Et iq Henrici rones Scotus no soluat, patet ex ijs. At q suę rones no id (qd intendunt) optineant uidere gestimus. Non quide prima: que est no posse et quocuq3 in lumine fieri aliqua certitudine sub rone inmutabili, de obiecto, quod continue mutetur. falsu enim ad hoc res

pondentes, id esse asserimus. Alio n. lumine altiori, illustriq3 mag suppleri pot. Eoq3 mag. q configurari pot exemplari illi primo a labili et pereunti fluxu rerum (a quo sensile exemplar desumptum est) longe remoto. Pot. n. qd uno in lumine obtuso mag. et debile mutabile cognoscit: id tanq3 immutabile percipi, eo in lumine, quod imago quedam e exemplaris omnino immutabilis: qd in deo esse omnes una consitentur. Quo circa non alr q3 se hrat res percipietur, qm et si in se mutabilis est: et talis esse in se percipit: tn in suo uero exemplari et eterno (cui nihil fluit) est immutabilis. Atq3 ita et pcipiet vn et alr dephendetur primo in exemplari: et altr in 2o. Atq. per idem supernum lume diuersa sub ratione poterit vtrumq3 cognosci. Ad 2m. de actus aie mutabilitate dicendu id no sequi: qnqdem actus quatenus actus in sese considerat ut exiens aiam, no pot mutari: quia no subsistit. Quicqd aut mutatur, subsistisse quoqmo intelligit. Mutatur n. anima q3tu res incorporea mutari pot: et exactu et mutatur. Oritur n. subito dum elicitur: ac subito dum cessat aie munus, disperit, et abolescit. Ad 3m. de concursu spei et decerpte, et illabentis, et similitudinis cu mixtione necessarij et contingentis (quam vr Scotus magnificare) nullius vr momenti. Ea ein inuenit ab eo quod ille cupit, longe dissimilis. Siquidem sillogismi conclusio partem sequitur debiliorem, ut Auerroes in digressione 2a. asseruit, et alterum propo aduersatur alteri. Cognitio uo sequitur lume potetius: et spes illabens no aduersatur inherenti et decerpte a re: que ipsi cognitrici potestati obijciebatur. Jmo illam ipa3 (cuius origo res sensilis hetur) illapsa perficit spes, tanq3 lux potentior: cuius ptes illustrare est, et perficere, que sut apte fulgori suscipiendo. Perficit itaq3 intellectus certitudine: que nisi luce intellectili no perficitur. Tantu abest, ut ei repugnet: q3admodu Scotus falso vr imaginari. Nec certu concurrit incerto: nisi quatenus hoc illo perficitur: & certu euadit. Ad quartu qd est contra tertiam rationem, dicimus manifestu esse.

manifestum eē consecutionē illā complexuq; nō tenēr. Inde s.
seq; ut nō possit hēri certitudo ex ullo concursu: qm̄ superm̄ illius
luminis fulgor hēri eā posse monstrauimus. Hec itē eo in cōnexo
ueritatē manerē disserimus, tolli u3 extra opinionē omnē certitudinē:
et muelti opinionē Accademicorū: et Augustini sensui contrariari.
Nā de exacta certissimaq; et sincera prorsus ueri certitudinē fit mē
tio: nō de probabili et morali. Est. n. quedā probabilis certitudo.
Est et moralis, et physica. Est et maior. s. Mathematica ut dicit
Auerroes 2° Metha. qmēto 16. Est et omnino maxima que diuino
lumine percipit. Quis em̄ abnegauerit hos gradus in humana certi
tudinē si Mathe.ce in primo gradu certitudinis eē dnr̄ et n̄ales sequūt.
Mathe.cas demonstrationes? Et qui dicūt certitudinē hēri per prop.m
principium num et clarius et obscurius hēri principia diuersis ex
cāis et intrinsecus et extrinsecus positis, planē concederent? Qnī
& illud Seuerini nō admittunt solū: sed et celebrant, eē quasdā
propōnes omnibus notas. Esse que solū sint notē sapientibus: ut
Incorporalia in loco nō eē. Id quoq; nō eē certius affirmat: qd hēt
certiorem cām: et hoc absolutē, atq; simpliciter. Quod diuus Tho.
2da partē 2ē uoluminis Theologice sūme constanter asseuerat. Ac
cademicorū aūt opinio quomō eē poterit ea, que radiis diuinitus de
missos asciscit? Hec. n. lumē supern̄ale nō nouit. Ad hec Aug.
consiliū Accademicorū (dū de is dissereret, explicaturus, nō eiusmoi
fuisse dixit, ut Scotus, et pleriq; opinant. qui sensibus nullo pacto
sincerā tribuit ueritatē. Sed ut de Augustini opinionē cirā hec pro
lixius tractemus: iterū digrediendū.

Digressio in referenda opinione Augustini de mō quo anima cognoscat uerum: ubi ōnditur secundū eundē dm̄ eē formaliter omnium sensilium, et intelligibiliū specificas quiditates.

Erum quia in res difficiles admodum incidimus: adiiciamus porro, quę scitu digna comperta nobis sunt de ueritatis cognoscędę modo, et rerum rónibus pręsertim ex Augustini doctrina locupletissima. Sũt. n. de primo plures, ac diuersę opiniones. Quarum Antiquior animã asserit non in se, sed sup se in alciori vz lumine uera cognoscere. Idq; diuersę explicatũ est. Nã dicunt nõ nulli, q dũ se conuertit aĩa ad lumẽ superius radiũ (in quo uideat ueritatẽ) ab illo suscipit lumine. Qui radius nõ est in ea mõ formę permanentis: qm si cessat conuersio: cessat et quę inde cognitio prodibat, instar uisus se se ad rẽ uisilẽ et conuertentis, eiusq; spẽm recipientis: et auertentis ab illa: nihilq; (qđ hauserat) retinentis. Quam fuisse opinionem Auicennę doctissimi existimarunt. Alij malunt nõ recipi in aĩa radiũ (in quo videat ueritas, sed in illud lumẽ (qđ ẽ ex se) animã spectarẽ: tãq; in id, quo ueritas representatur. quod lumẽ dicũt eẽ dm: in quo uideri asserunt ueritatẽ: quatenus ille sit omnium rerum ideę: et imparticipes quiditates. Atq; idcirco dici soluerẽ ab intellectu, ueritatem in ęternis rõnibus uideri (hoc ẽ) in non qua ẽ ds: sed qua est illę rões ęternę, et hãc eẽ Aug. opinionem insignis Theologus Petrus de trabibus, Augustinusq; Rhomanus nr̃ et alij existimarunt. Franciscus Maironeus sup xij de Genesi ad lrãm, veritatẽ xj. ca. 31, opinionẽ aug. censuit fuisse, ut diuina eẽntia sit nobis rõ cognoscendi cuncta, nõ in rõne obiecti cogniti, ut precedentes dixerẽ: sed in rõne medij, et in rõne causę uniuersalis concurrentis in notitiã. Gregorius de Arim 3.a d. in primi .s. q. 4. distinguit, q aliquid cognosci in ueritatẽ superna bifariã intelligi põt: uno mõ q in ea noscat obiectiue, siue in obiecto cognito, ut res absens in spẽ propria cognoscit. 2.o causaliter, ceu color in lumine cernit: nõ quia lumẽ ipm in eo tãq; in medio cognito uideat cũ color in seipo imediatẽ cernatur. Sed quia lumẽ est partialis visionis cã: qua color

in se uidetur. Quo quidē mō principia uideri dr̄ in lumine intellectus agentis. i. qd est intellectus agens. Ergo pº sensu falsū dicit hoc eē, vz ueritates intelligi in regulis ęternis, uel aliqª cognosci in prima ueritate. 2do aūt mō id concedit. Jo. deniq3 Scotus per iiijor propōes rndt quaꝝ pª ē ista. Veritates infallibiles uidentur in regulis ęternis (hoc est) in creaturis tn̄ eē cognitū hn̄tibus, siue in terminis cognitis tāq3 in obiectis proximis immediate cāntibus conformitatē illoꝝ, et illius conformitatis notionē: Vt notia huius hō ē aīl atq3 terminoꝝ horꝫ conformitas dignosci dr̄ in hoīe et aīi 2m eē cognitū existentibus, quiā notitia terminoꝝ ē cā notitię infallibilis conformitatis terminoꝝ. 2da propō. Veritates hę uidentur in ijs regulis ęternis ut in continēte obiectum proximū: qm̄ in actu intellectus diuini: qui actus 2º continet proximū obiectū, uno mō ut proxima cā, in eē deducens cognitū terminos. 2do ut similitudo illoꝝ obiectoꝝ. 3ª propō. Hę ueritates uidētur in regulis ęternis ut in aliqº, cuius uirtute proximū obiectū mouet intellectū ut in alijs uirtute phantasmatis obiectū (qd ē mālis quiditas) 2m aliquos intellectum nrm̄ mouere dr̄. Ita in proposito eē dicit: qm̄ in uirtute actus intellectus diuini obiectū proximū. i. termini in eē cognito mouent, et euidenter causant conformitatē. iiijta propō hę ueritates in ijs continentur regulis ut in obiecto remoto, hoc ē in memoria fęcunda: qm̄ ipā est quasi cā actus intelligendi et terminoꝝ. Sūt aūt hęc obiecta, seu termini lux, ueritates ęternę, cognita. Lux quidē qm̄ regulāt intellectū obiectoꝝ quiditates in notitia complexa circa probonum et sillogismoꝝ formationes uti lux oculū regulat in uidenda. Dicuntur ueritates. i. conformitates actiuę qī exemplaria reꝝ ad ex° Vel quatenus sunt conformes diuino exemplari. i. intellectui diuino. Dr̄ ęternę: non q̄ sint realr̄ ęternę, cū in tali eē nihil sint realr̄: sed quia ab ęterno deo prītia fuer̄ et erūt. Vn̄ dicunt ęternę secundū qd. Dicunt cognita: quia eē in diuina cognitionē hn̄t: et in tali eē cogito causata sunt per actum intellectus diuini. Vn̄ secundaria dicunt

obiecta. quibus modis dicta Aug. intelligenda decernit. Hos uero ijs obmissis deducere ex dictis Aug. intendimus, regulas eternas esse diuinas: ipsumque esse obiectum intellectus nostri. Imo ipsum esse omnium rerum sensibilium & intelligibilium proprias ac specificas quiditates: Pro quorum deductione hec sit conclusio prima. Cuiuslibet rei create propria ratio specifica, (secundum quam specifice denominantur) est communiter ab omnibus sola mente perceptibilis: ita quod nulla ratione est sensibilis, ut potius, que sit a materialibus conditionibus absoluta. Hec est Aug. 2° lib° de libero arbitrio ca. viij. cum ait. Age nunc, attende, et dic mihi. Utrum inueniatur aliquid: quod omnes ratiocinantes sua quisque ratione, atque mente communiter uideant: cum illud quod uidetur presto sit omnibus: nec in usum eorum (quibus presto est) commutetur, quasi cibus aut potio: sed incorruptum, integrumque permaneat: siue illi uideant: siue non uideant. An forte nihil huiusmodi esse arbitraris? Euodius. Imo multa esse uideo. e quibus commemorari satis est: quod ratio et ueritas numeri omnibus ratiocinantibus presto est. etc. Ubi quod de numero dicitur, id de ceteris intelligendum puta ut ex littera liquet. 2da pars ibidem habetur cum ait Aug. Si tibi aliquis diceret: numeros istos non ex aliqua sua natura: sed ex ijs rebus (quas sensu corporis attingimus) impressas esse animo nostro quasi imagines quarumque uisibilium: quid responderes? An tu quoque id putas? Euodius: Nullo modo id putarim. Aug. non resisto tibi uerissima et certissima respondenti. Ratio Aug. est: quoniam ipsum unum sensu attingi nequit. Quicquid enim tali sensu attingitur, iam non unum, sed multa esse conuincitur etc. 2da conclusio. Quelibet talis specifica ratio est eterna, et incommutabilis, nullo pacto habens initium sui esse per creationem. Patet per eundem capite eodem. Ait.n. Euodius. Quicquid sensu corporis tango, uelut est hoc celum, et hec terra: et quecumque in eis alia corpora sentio, quamdiu futura sint nescio. Septem autem et tria decem sunt: et non solum nunc, sed et semper. Neque ullo modo aliquando septem et tria non fuerunt decem: aut aliquando septem et tria non erunt decem. Hanc ergo incorruptibilem numeri ueritatem dixi

mihi et cuilibet ratiocinanti eē communem. Et infra Aug. Qua pp cū multa alia possint occurrere que communiter, et tanqȝ publice p̄sto sint ratiocinantibus: et ab eis uideantur mēte, atqȝ rōne singulorum quorumque cernentium, eaqȝ inuiolata et incōmutabilia maneant: nō tn̄ tex.
Tertia conclusio quelibȝ talis rō ē lex et regula s̄m quā recte iudicamus de re aliqua: puta rō trianguli ē s̄m quā de triangulo in puluere descripto iudicamus. Patet 2º de lib. ar. ca. x. quā g̊ uerę inquit atqȝ incōmutabiles sunt regulę numerorum, quorum rōnem atqȝ ueritatē incōmutabilem atqȝ communiter omnibus eā cernentibus p̄sto eē dixisti: tā sunt uerę atqȝ incōmutabiles regulę sapię. Itē cap. xij: quapp nullo mō negaueris eē incōmutabilē ueritatē hec oīa, que incōmutabiliter uera sunt, continentē. Et paulo infra. hanc dicit eē regulā secūdū quā de alijs iudicamus. Itē cap. xvj. Quoquo te uerteris, uestigijs quibusdāqȝ operibus suis impressis loquitur tibi: et in exteriora te relabentē, ipsis exteriorum formis intro reuocat: ut quicqd te delectat in corpore et per corporeos illicit sensus, videas eē numerosū: et queras unde sit: et in te ipm redeas: atqȝ intelligas te id qd attingis sensibus corporis, probare aut improbare nō posse, nisi apud te habeas quasdā pulchritudinis leges: ad quas referas quecqȝ pulchra sentis exterius. Et li.º de uera Reli. ca. 30. Huc uero cū s̄m totā quadraturę legē iudicet, in forma quadrati: et lapis quadratus, et tabella et gēma quadrata: rursus s̄m totam equalitatis legē iudicet sibi conuenire motus pedū currentis formicę: et s̄m eā gradientis elephantis, quis eā dubitet locorum interuallis, ac temporum nec maiorē eē nec minorē cū potentia superet oīa &c.
Quarta Conclusio hec lex superior, dignior, excellentior uel ē aīa nrā: patet hoc in lib.º de uera Reli. ca. xxx. Hec aūt lex omniū artium cū sit omnino incommutabilis: mens uō humana (cui talē legē uidere concessum est), mutabilitatē pati possit erroris: satis apparet sup mētem nrām eē legē, que ueritas dr̄. Et ca. 31. Itaqȝ cū se anima sentiat nec corporum spēs motumqȝ iudicare s̄m se ipsam: simul oȝ agnoscat pre

ſtar' suam nām ei uē, de qua iudicat: p̄ſtar' aut sibi eā nām 2ᵐ. quā iudicat: et de qua iudicar' nullomodo pot. Jtē 2ᵈᵒ. de lib. arbi. ca. xij. Hanc g° ueritatē (de qua diu loquimur: et in qua una tā multa conſpicimus) excellentiorē putas eē q̄ȝ mens nr̄a eſt: an eq̄lē mentibus nr̄is: an ēt inferiorē? Sed si eēt inferior, nō 2ᵐ. illā, sed de illa iudicaremus: sic iudicamus de corporibus: quia infra sūt: et dicimus pleruq3, nō tm̄ ita eē, uel nō ita, sed ita q̄. uel nō ita eē. Sic et d' animis nr̄is nō solū ita eē animū nouimus: sed pleruq3 et ita eē debē'. et paulo poſt. De animis uō sic iudicamus: minus aptus eſt q̄ȝ debeat: aut minus lenis: aut minus lenis, aut minus uehemens, sic ut eorū mores se rō tulerit. Et iudicamus hoc 2ᵐ. illas interiores regulas ueritatis: quas communiter cernimus. De ipsis uō nullo mō quis iudicat. Cū eīm quis dixerit eterna temporalibus eē potiora: aut septē et tria decē eē: nemo dicit, ita eē debuisse: sed tm̄ ita eē cognoscens nō examinator corrigit: sed tm̄ letat' inuentor. Si aūt eēt equalis mentibus nr̄is hec ueritas: mutabilis ēt ipā eēt. Mētes enim nr̄e, aliqñ eā minus, aliqñ plus uident: et ex hoc fatentur se eē mutabiles: cū illa in se manens nec proficiat cū plus a nobis uidet': nec deficiat cū minus: sed integra et incorrupta, et conuersos letificet lumine: et auersos puniat cecitate. Quid q. ēt de ipsis mentibus nr̄is secundā illā iudicamus, cū de illa nullo modo iudicar' poſsimus? Dicimus eīm minus intelligit q̄ȝ debet, aut tantū q̄ȝ tū debet intelligit. Tantū aūt mens debet intelliger' quātū propius admoueri, atq3 inherere potuerit incommutabili ueritati. Quar' si nec inferior, nec equalis eſt: reſtat ut sit ſuperior. Ex quibus conſtar' poterit legē hāc non eē terminos, uel entia in eē cognito, aut creata. Non enim esset aīa et mēte omni ſuperiora, preſtantioraq3. Conſtat eternum et incommutabile hic nō desumi pro eo q̄d tale ē 2ᵐ q̄d, ut per perā scotus interpretatur: qm̄ nullū tale ſuperius eſt simpliciter m̄e n̄r': neq3 tm̄ hr̄t imperiū, ut puniat auersos: letificetq3 conuersos. Eſt et

alia rō ad hoc de qua infra: Hę itaq3 rōnes, ac leges ęternę et incommutabiles, quas rōnes specificas entium temporaliū eē probauimus et sola mente perceptibiles) cū tales sīt, ut diximus, certū q̄m hec antecedunt totū genus entiū creabiliū. Dixerat q̄q3 dē sepe eterna temporalib3 omnibus eē potiora. Quinta conclusio cuiuslib3 entitatis creatę, aut creabilis propria rō specificatiē quā intuetur intellectus diuinus intra se, ut sapiens sit: et uerax circa q3cūq3 creabile aut creatam entitatē. Patet hęc: qm̄ hec rō transcendit totum genus creaturarū et ē ipsa, secundū quā iudicamus. Aut igr̄ ipa rō (quā intuetur diuinus intellectus) est illa, quę transcendit totū genus creabiliū: aut ē illa equalis: aut inferior. Si pm̄ habemus q̄d optamus. q̄m nemo sapiēs concedet: qm̄ nihil adeo distinctū eē pōt illi ęquale. Dices fortē eā ipam rōnem eē inferiorē illa quā intuetur intellectus diuinus. Sed contra. Rō quelibet specifica ē sup totū genus creabiliū: et est ex tuo concesso infra rōnem illā: quę diuinū intuitum terminat: g̃ ē creabilis aut creata. Igr̄ nō excedit totū genus creabiliū, aut creatorū. Vel sup se eēt. Omne enim infra creatorē exns creatū ē q̄m Augustinū. VIa conclusio. Quelibet rō specifica alicuius creatur, uel creabilis est ds. patet per illud Aug. lib. 2°. de lib. arb. cap° 6°. Quid si aliquid inuenire potuerimus: quod nō solū eē dubites: sed et ipa nra rone prestantius dubitabis ne illud (quicquid sit) dm̄ dicer? Cuoduis. Non contimo etc. Itē ca. 15. Tu aut concesseras si quis sup mentes nras eē monstrare: dm̄ te eē confessurū: si ad huc nihil eēt superius. Quam tuā concessionē accipiens, dixerā satis eē, ut hoc demonstrarē. Si enim aliquid est excellentius: ille potius deus ē: si aut nō est: iā ipa ueritas ds est. Siue g° illud sit, siue non sit: dm̄ tamē eē negare non poteris: quę nobis erat ad disserendū et tractandū q̄stiō constituta. Et lib. de uera Reli. ca 31. Nec iā illud ambigendū est in commutabilē nām (quę sup rōnalem aiam sit) dm̄ eē et ibi eē primā uitā, et primā eēntiā, ubi ē prima sapia. Nā hec est illa incommutabilis

ueritas: que lex omnium artiu' recte dr'. Ex quibus et ijs, que ca. vj. dnr, colligitur dm' ee' ronem illa' incommutabile', qua' mente nra' sup iorem diximus: ex eo q 2m. ipam de aia' et angelo iudicamus. Vn' ca. eode' ait. Sed qso te si non inueneris ee' aliquid sup nram ronem, nisi qd eternum, atqz incommutabile est, dubitabis ne hnc dm' dicer'? Euodius. Huc plane fatebor dm': quo nihil superius ee' constiterit. Ex quibus argumentor sic. Quicquid e' sup mentes omnes est ds. Sed q libz ro' spe ca e' sup mentes omnes. Ergo e' ds. Hon q sut creata in ee' cognito. Maior et minor ex precedentibus colliguescut. Ha' quo pacto ex his id concluderet, quod intendit? Intendit aut tria probai, ut ipsemet ca. 3. eiusde' lib. 2i. decernit. s. dm ee'. Ab ipo oia' bona ee', et libera' uoluntate' quid boni ee'. Propo' itaqz prima totius huius progressus intentio e' ut patet et ca. 5. Ex cuius ductu nos aliud elicimus necessario sequens ex dictis, qd probae' pollicit' sumus. vz deu' ee' unaqzqz specifica' ronem propria' creator' creabiliuqz. Vt aut prima' concludat, propoes inducit. Quarz pa est. Que'admo du' apud corporis sensus aliqua sut, que communiter et publica' se' offerunt, et presto sut omnibus sencientibus: ita sut aliqua intelligibilia simil' se' htia. Hetur aut hec cap. viij. cu' ait. Age nuc. attede' rc. 2da. propositio plura sut alia uera intelligibilia ad morale' vitam spectantia, simil' se' offerentia. Hetur enim hec ca. x. cu' ait. Quod, q. unum uere uidemus rc. 3a. propo'. Hec omnia ad sapiam pertinent. hetur aut cap. eode' cu' ait. Quid ille qui uiste iuuit rc. Quarta propo'. Est aliqua una ueritas: in qua hec omnia videm'. Que propo' het ca. xij. cu' ait. Hanc q ueritate' rc. Quinta propo'. Hec ueritas (ad qua' hec omnia pertinent) mente' excellentiorem. Habet hec cap. eode' cu' ait. Hec ueritas. vja. propo'. quicquid sup mente' est, illud est ds. vt ca. xv. et alibi ia' diximus reperiri. Quibus ad Augustini mente' fit, ut quia huiusmodi rones sut in me'te diuina in quibus ipa ac nra temporalia uideant, et 2m. eas iudicent, ille

sint deus. Prosequamur itaque et pro Aug. intentione huiusce septima conclusio hec statuat. Quelibet talis ratio propria et specifica est intrinseca et deo consubstantialis. Hanc probat Aug. sic. Omne incommutabile et eternum est deus. quelibet istorum est incommutabilis et eterna. Ergo est deus. Ergo intrinseca deo. Amplius quicquid novit deus: novit per essentiam suam. Sed creata omnia novit per essentias eorum. Ergo essentia sua est omnium essentie. VIII. conclusio. Deus est intrinsece et essentialiter totius entis creati et creabilis omnibus conditionibus materie abstracti. Est enim regio omnium intelligibilium in se colligens quicquid animo potest occurrere: non signatum loco nec tempore mensuratum. Ad quam Regionem pertinet ars omnis, forma atque ex intellectualis: secundum quam de temporalibus iudicamus. Ideo ab omni loco et tempore aliena dicitur. Patent hec cap. 15. cum ait. Inspice iam pulchritudinem mobilitatis in corpore: et numeri versatur in tempore. Intra ad artem unde ista procedunt. Querem ea tempus et locum: nusquam erit: nusquam erit: vivit in ea tamen numerus. Neceius regio spaciorum est: nec etas dierum. Et dissende arti (tamen cum se accomodant, qui se artifices fieri volunt) corpus suum per loca et tempora movent: animum vero per tempora. Accessu quippe temporis periciores fiunt. Transcende ergo et animum artificis ut numerum sempiternum videas. Iam tibi sapia de ipsa interiore sede fulgebit: et de ipso secretario veritatis. Que si adhuc la[n]guidiore aspectum tuum reverberat: refer oculum mentis in illam viam ubi se ostendebat hilariter. Memento sane distulisse te visionem: quam fortior sanior que repetas. Nona autem conclusio. Nulla huiusmodi propria specifica ratio est creature intima: et (ut aiunt) de intranea eius ratione. Probatur: quelibet est deo intrinseca. i. idem deo: et deo et creature nil esse potest commune specifice, nisi hec duo tamen numero distingui asseramus. Igitur nulla est illis propria specifice consubstantialisque. Ad hec, nullum omnino incommutabile est propria ratio atque intima creature: que commutabilis est: sed hec ratio incommutabilis est: patet hec ex supradictis: et ex ca. X°. quarti lib. de lib. arbi. Ergo etc. quo perspicuum fit eos Aristotelem relinquere, qui Aug. herere dixerunt

Decima Conclusio. Licet nulla talis ro intima sit deo et creature: quelibz
tn e utriqz communis, aliter tn et alr. Probat: qm ro trianguli deo est
intrinseca; idest, ide re: creature uo extrinseca: qm per ipm creatus e:
et a quadrato discernit: ergo e eius ca exemplaris. xj.a Conclusio.
Perfectius deo convenit leonis ro, qua leoni sensibili congruat: probat
qm intrinsece ds et formalr leo intelligibilis dr: no sic creature. Est.n.
Leo intelligibilis no quo e ds: sed q.o e sensibilis leonis exemplar.
Amplius iste leo denominative leo dr: ds uo entiatr leo nominatur:
ad cuius similitudine sensibilis formatus e. Vn 3.o lib. contra Acca
demicos ca. xvij.o Satis e inquit q uolo platone sensisse duos ee mu
dos: unu intelligibile: in quo ueritas ipa habitaret. Istu aut sensibile:
que manifestu e nos uisu tactuqz sentir. Itaqz illu ueru: Huc aute
uerisimile: et ad illius imagine factu. xij.a conclusio. quelibz talis ro
no uniuoce, sed analogice deo et creature communis est. Ita prius deo:
posterius creature competit: et nihil de ijs uniuoce di pot. Alias distinxi
mus de duplici quiditate participte et imparticipe: sed no ex sententia
Aug.i qui tale distinctionem insinuavit nusq. xiij.a Conclusio.
Omnis intellectualis conceptus (quo creatura concipit) est q.o et concipit
deus. Probatur, na est quo ro aliqua specifica creature concipitur. Atq
quelibz talis deus e. Ergo Conclusio uera. Licet prius na deus concipiat,
cu nequeat creatura specifice aut generice nisi per tale ronem; per qz
condita est. Quado igr Intellectus huiusmodi rones apprehendit: tuc deu
quodamodo apprehendit (in quo sut) et creaturas, quaru ille sut exempla
ria: licet prius 2m naturalem origine deu ut illius exemplar apprehendat:
no tn ut principiu universi absolutu. Ut cu intellectuatr pur, idest
absqz phantasmate intelligit aere: deu intelligit quodamodo aereum:
idest ut est idea aeris. Hinc Aug. xij. Confes. ca. 25. Si ambo uidemus
uerx ee quod dicis: & ambo videmus uerx ee quod dico: ubi qso id
uidemus? Nec ego utiqz in te: nec tu i me: sed ambo in ipa (que supra
mentes nras e) incommutabili ueritate. Ii.o lib. Solilo. Illa (que in

disciplinis physicis traditur (que quisque verissima nulla dubitatione concedit) credendum est non posse intelligi, nisi ab illo Sole, qui deus est, illustret. Item 9.no de Trinitate ca. 7.o In illa igitur eterna veritate, ex qua temporalia facta sunt omnia, formam secundum quam sumus, et secundum quam vel in nobis vel in corporibus vera et recta ratione aliquid operamur, visu mentis aspicimus: atque inde conceptam rerum veracem noticiam, tanquam verbum apud nos habemus. Et cap. 6.o Ipsa vero forma inconcusse ac stabilis veritatis, et in qua fruerer homine bono eum credens, et in qua eum consulo ut bonus sit, eadem lux incorruptibilis sincerissimeque rationis, mee mentis aspectum imperturbabili equitate perfundit. Item intuemur inviolabilem veritatem: ex qua perfecte quantum possumus definiamus non qualis sit uniuscuiusque hominis mens, sed qualis esse sempiternis rationibus debeat. Item ibidem. Itaque de istis secundum illam iudicamus. Et illam cernimus rationalis mentis intuitu. Item ibidem rationes artesque ineffabiliter pulchras talium figurarum super aciem mentis simplici intelligentia capientes etc. Item lib. 12.o ca. 14. Non autem solum rerum sensibilium in locis positarum sine spacijs localibus manent intelligibiles, incorporalesque rationes: verum etiam motionum in temporibus transeuntium sine temporali transitu stant etiam ipse utique intelligibiles. Insensibiles ad quas mentis acie pervenire paucorum est. Et cum pervenit: quantum fieri potest non in eisdem manet ipse perventor: sed veluti acie ipsa reverberata repellitur. Quibus patet in luce et veritate non modo qualiter, sed obiective nos cetera intelligere. Patet etiam nos statim relabi a visionibus intelligibilium rationum ad phantasmata, quoniam (ut dicit ca. 15.o lib. 2.di de lib. arbi.) languidiorem aspectum nimium talis visio reverberat. Patet quoque Augustinum ex sententia hec exarasse; quoniam in libro de vera reli. ca. 34. taliter exclamat ad hoc propositum. O animi pervicaces: date mihi qui videat sine ulla imaginatione visorum carnalium etc. Sunt tamen nonnulli scolastici: qui phantasmatum caligine obscurati, et sensilium illusionibus seducti, quicquid ad rerum sensilium rationes spectat, id totum putant animi conceptionem esse: cui nihil ex parte rei respondeat nisi sensile hoc. Etenim non sufficiunt extrahere aliquam intelligibilem rationem a

158.

sensibili rõne diuersã. Alij uõ altius mentẽ subrigentes rões rerꝫ so lũ intelligibiles utiqꝫ percepẽ: sed eas sensibilibus inhirentes putauẽ. Qui tãqꝫ non uidentes uident intelligibiles ueritates: et putãt se in regi onẽ sensibiliũ conuersari: qñ ad illã incommutabiliũ rapiuntur: ut in somnis euenit. Existimamus eñi nos sensilia intueri, somniantes, qñ soliũ earꝫ vmbras uidemus. Tales sũt ij: qui diuinitatis nãm oẽs intelligibiliũ rões in se colligentẽ vident: sed putant has rões sensibilibꝫ ĩneẽ: cũ sint in deo formaliter: qñ per eas ipẽ discernit singula et dispo nit. Qua de re cũ intellectus has concipit, et deũ et res apprehendit: quibus rebus hẹ rões nõ adsũt, lꝫ nõ insint. ~ vlt.ª Conclusio. Obiec tũ intellectus absqꝫ phantasmate intelligentis ẽ natura diuinitatis pᵐ. Probatᵉ, qm̃ ẽ aliqua rõ specifica, uel generica: sed est illa deus: ḡ rcf. Ex quibus extorsiones Henrici scoti s.ᵗⁱ Tho. Aureoli, Jo. de Ripis. Gregorij dearimino, Frᶜⁱ. demaioronis, et aliorꝫ neothericorꝫ colligi sũt. Hactenus de digressione.

Digressio in referenda sententia Platonis de idearum necessario concursu ad scientiẹ generationem.

Ertio digredi iuuat cũ platone, ut illustrior eius sententia fiat de idearꝫ necessitate: qñquidẽ ad hoc nos urget. d: q. nisi eẽnt ideẹ et in nobis formulẽ ideales, periret dialetica, omnisqꝫ philosophiã. Neqꝫ eẽt demõstratio, uel definitio, uel diuisio, uel resolutio. Cuius rei ratio illa est: quod inter potentiã cogni tiuam, eiusqꝫ obiectũ aliqua proportio eẽ debeat. Itẽ quãto uerior pstã tiorqꝫ intellectus est qꝫ sensus, tãto ipius intellectus obiectũ prestantius ẽ et uerius proprio sensus obiecto. Cui consequens ẽ ut forma rõqꝫ uni uersalis atqꝫ separata uerior, perfectiorqꝫ particulari, materialiqꝫ forma iudicanda sit. Proinde sic sensus ad exteriora diuertit: Sic intellectus ad intima se conuertit: si modo sit inuentionẽ iudicioqꝫ propriꝫ tãnus. Sic iqꝫ sensus obiectũ ẽ externũ: ita propriũ mentis obiectũ ẽ intimũ. hac utiqꝫ alijsqꝫ permultis in cõmentarijs in Timeũ ex nobili Platonico rõn

mutuatis formulas regulasq3 reru ee mentis et uitę naliter [i͂situs] confirmauimus: Quę quide cu ita mobiles sit, ut ex habitu quoda ocioso in actu cogitationis transeat atq3 uicissim, patet eas taq3 nodu perfectissimas, no posse ex ipis existere: Sed neq3 et a formis externis taq deterioribus procreari; ne forti infimum ipius sensus obiectu, sublime procreet mentis sensu superioris obiectu: Atqui nihil propria mixtum uirtute perfectius se, 2m. spem procrear pot. Addunt peripatci. eas qde ab agente intellectu fingi: Sed Augs. contra stat. d. formulis hisce res metimur ueras. figmentis uera non possumus metiri; qm figmenta res ueras secuntur confusius q3 umbrę corpora. Et corpora per umbras non discernuntur. Igr. non sunt ab aia ficti. Amplius omnia per quę de aliquibus iudicamus nobiliora illis sut. Sed per formulas de rebus ueris iudicamus. Ergo formulę nobiliores sunt illis ac ueriores. Ergo non sut figmenta: no eni eent talia. Itaq3 per pulchritudinis sigillu mentis pronunciat se corporibus pulchriorem. Ite per ide dictat hanc sui parte illa: et huc hitam illo pulchriorem. Cu itaq3 ad hec sigilla omnia sua inuenta animus referat. na per sigillu ueritatis que uera sunt discernat, et que non sut uera: Ite quę ueriora sut, et quę minus: patet hec sigilla an omnes anim comenta ee. Patet et hoc quoq3 hac rone: Itaq3 omne qd per nouos temporalesq3 actus animi fabricatur (cu motu fiat) mobile e aio. Sigilla uero talia sut immobilia: heret .n. aio immobiliter: cuius rei sigm est, qm quicquid inuenitur ab aia ad illa referimus taq3 immobiliter permanetia: Igr. sut immobilia: siquide per sigillu eternitatis de statu huius eternitatis, uel illius motios iudicamus. Et ro est omni motu prior, et a motu absoluta. Sunt itaq3 hec immobilia 2m. ee; per se uero mobilia alia rone. Sut .n. ipssa ab ipa ueritate in aia 2m. Augustini sic in cera imago anuli ex sigillo. Ait eni. 14. de tri. ca. 15. Vbi na sut istę regulę. Vbi quid sit iustu ab iniustis cognoscitur? Vbi cernit hendu ee, quod ipe no het. Vbi g. scripte sut nisi in libro illius lucis: quę

ueritas dicitur. Vbi omnis lex iusta describit. Et in cor hominis (qui operat iustitiã) nõ migrando, sed tãq̃ imprimendo transfertur: sic imago anuli in ceram transit, et anulũ non relinqd. Dependent igr huiusmodi sigilla, seu formulę tãq̃ per se mobiles (nõ, a, sensibilib9 formis, quę semper aliunde mouentur, sed ab ideis: que nullo modo mouentur: sed in eodẽ intelligentię actu semper existunt. Nã mũdus ille intelligibiliũ in quo consistunt, omnino immobilis a Timęo diffinit. Esse aũt in uno illo Jamblicus libro de misterijs egiptiorũ ca. 16. talibus decernit. Dij inquit mundani qui et intellectuales spẽs nominã tur, inter se sũt uniti: tũ quia eundẽ idẽ exemplar, in quo sũt spẽs intelligibiles, continentur: tũ quia exemplar illud in quolibet deo mũdano uiget vbiq̃ totũ. Alcinous uõ lib.o de phantasia et intellectu ca. viij. hec ait. Cũ uõ nã principij cuiusdã rõnem hẽat: alia q̃ principia ꝑ se preter nãm introducit: principium v3. exemplarẽ: ad qd̃ idee ipẽ reducuntur: et pncipium primũ: quod ad dm̃ rerũ oium cãm pertinet. Est aũt idea ad dm̃ quidẽ, intellectio dei. Ad mũdũ uõ sensibilẽ, exemplar: Ad seipam essentia. Quibus patet q̃ quẽad modũ sensibiliũ formarũ nũs ad vnã sepe redigitur seminariam rõnem in nã vigentẽ: sic et intellectualiũ in nobis multitudo formarũ ad vnitatẽ instabilitateq̃ reducit intelligibiliũ idearũ. Quãobrem nisi sint ideę: nec in nobis erunt eiusmodi formulę. que nisi sint scia nõ erit. Sunt enĩ hę formulę pa et proxima, et cognata nře mẽtis obiecta. Merito igr (ut Parmenides inquit) nullã iã substantiã uerã inueniemus, Ad quã mentis intuitũ conuertamus. Neq̃. n. fas est ad superiora progredi nisi per intima. Neq̃ intima hęc tãq̃ uenerabilia ab externis profecto nimis abiectis fas est accipere. Neq̃ fingẽdũ est ueridicũ mentis intuitũ ad nouos quosdã conceptus a nobis pro arbitrio fabricatos se conuertere: vbi de ipã uera rerũ nã, atq̃ et diuinitate iudicaturi sumus. Conceptus enĩ euismodi figmeta sunt, deteriora quidẽ rebus externis, et asperiebus diuinis minus

dissidentia: et a sbā naq̃3 rerū et ipā ueritat' plurimum aliena. Neq3 per hec tandē aliud quicq3 pter particularia et sensibilia quedā perci perenus. Sed liceat nobis hic cū Platon' hunc modū argumētari. Hic em' in Epl̃is hoc mo' probat q, nos res uer' cognoscer' nequeamus, nisi formemur ideis. Nomē circuli mutabile est. Pot em' usu linguę variato ālr appellari. Si ē ita: descriptio q3 (que componitur ex nominibus) mutabilis ē. Idolū q3 mutabile. Pot em' ligneus circulus destrui: et qui pictus ē aboleri. Formula q3 ex eo mutabilis, q̃ ex potentia suię hitu migrat in actū: deq3 actu rursus in hitum. Illud aūt (quod per sciam circuli comphendit') ē penitus immutabile: quomā et vniuersale ē in repñtando: et nō pot 2m. eē aliter se hrē. quapp idea immutabili opus ē. ad rōnem circuli imutabilē comphendendā. 2da. rō. Circulus qui uel torno fit, uel pingit', nō ē purus: quia non nihil recte figur' hēt admixtū. Simil'r phantasia (quę sequit' illius aspectū) purā rōnem circuli nō assequit': que est a figura eius opposita poenitus segregata. Rō quoq3 si phantasię auscultauerit fallit'. Oportet q° ut ad purā ideā recurrat, quā cernat purẽ. Tertia ratio scia uera circuli in eo consistit, ut quid sit circulus cognoscat. Quatuor uō illa qualitatē potius significat: q3 substantiā quia et ipa sunt qualitates. Quarta rō. Verus perfectus q3 cognoscendi modus modū seqt' eēndi. Itaq3 sic tū circulus q3 relique rerū spēs a mente diuina per earū ideas concipiuntur, et pariuntur: sic a sequētibus mētibus per easdē cognoscendē vident': ut omnes scię primā pro viribus sciam imitent'. Veritas rei create (ut alias diximus 2m. Augm.) in hoc uersat', ut ideę suę rńdeat undiq3. Scia uō in hoc precipue: ut mens congruat ueritati. Non pot aūt rei ipius ueritati quadrarē, nisi ideę q3 quadret: in cuius congruitati sita ē ueritas: ut ita per ideam (que rei cā est) rem cognoscat: siquidē uera scia ē per cām. Ideo Joannes euangelista ideā appellat rōnem diuinā: eāq3 ipām rōnem uocat ueritatem: quia per eā res et uer' subsistant: et cognoscātur uer'

Quinta ro ex Aug. dictis in precedenti digressione. Intellectus q̄libz creata in ipsorum ronibus absolutis intelligit et diiudicat. Et sicut plerumqz eadem sensibilia na sua omnibus sentientibus presto adsunt: neqz mutatis istis illa inde mutantur, Ita eedem intelligibiles rones ubiqz et semper cunctis rocinantibus sese monstrant: manentqz stabiles in seipsis, dum rocinantium animi magis minus ue ad illas accedunt. Roes huiusmodi creatis omnibus prestantiores sunt, non obid solum q per ipsas tanqz regulas creata queqz probantur reprobanturue: sed obhoc insuper, q tum propter amplitudinem, tum propter simplicitatem sunt priores. Sunt itaqz in ipso deo. Igitur qn intellectus has rones apprehendit, tunc apprehendit quoquomodo tandem deum in quo sunt, qz res exemplatas: prius tamen originem deum. Sed liceat nunc cum proclo argumentari: ac probare ideas esse necessarias ad dialecticas Demonstrationum fundamenta e medio tandem tollentur, nisi in intellectu nostro species ideales extiterint. Probatur: qm demonstrationes per illa procedunt que sunt principia rerum demonstrabilium, neqz ad nos tantum: sed et secundum naturam priora simpliciter atqz potiora. Sunt autem demonstrationum principia, non particularia quedam: sed uniuersalia semper. Vniuersalia igitur et antiquiora particularibus sunt: et in principiorum ordine potiora. Definitio quinetiam (que demonstrationis est principium) nulla erit: aut certe uana, nisi eiusmodi species extent. Definitio enim non ad accidens aduenticium: non ad aliquid prorsus particulare, sed ad naturale quiddam pertinet: et ad speciem causalitate et representatione multis eque communem. Vbi na igitur hoc ipsum commune est, a nobis sub rone quadam immutabili definitum? non quidem in rebus ad sensum pertinentibus particularibus prorsus atqz mutabilibus: presertim cum na communis si qua considerat in singulis. i. humanitas in hoc et illo neutrum comprehendat totum: sed utrobiqz partem. Oportet autem hominem ipsum communiter definitum totum unumquodqz comprehendere. Eiusmodi autem Amplitudo non ad rerum naturalium angustias, sed ad species pertinet absolutas: que quidem et in intellectu diuino sunt: et in nostro diuinitus. Profecto ipa iusti ro absoluta, pen-

tialis q3. et necessaria ē in uno q3 uerum: per quā et iudicarē de iustis
atq3 iniustis possumus: et iustitiā desinire. Verūtn̄ cū rōnes eius
modi in uris mentibus multis sint et multe: ad unūq3 commune conspirēt:
necesse ē eas ab una iustitię spūs idea superius dependerē: sub quā q̄dē
per rōnes eiusmodi uras congruentes illi. similiter omnes spēs hōis et leonis
et equi desinimus. Non spēm conceptu nouo confictā: quę et mutabi-
lis ē, et nihil pertinet ad eēntiā atq3 nām. Sed idealē potius ueritatē:
et in nobis expressā, et ex nos effectu compertā. Diuisio quinetiā (que
desinitionis princip.m ē) idealibus spēbus sublatis similiter tollitur e
medio. Quādo enī generalē rōnem per quasdā spāles differentias disti-
nguimus neq3 nouos tūc conceptus uros diuidimus ad rōnes rerū nāles
minime pertinentes: neq3 sensibile aliquid distribuimus: quod parti-
culare passim est. atq3 mutabile. Sed ad ideales spēs in nobis expressas
intuitum diuidendo dirigimus. Quāobrem si negatis omnibus semel
idealibus spēbus, consequens ē diuisionē q3 et desinitionē demonstratio-
nē q3 negarē: Imo et resolutionē uerā a compositis ad simplicia pro-
cedentē: quatuor uero hec totā continent dialecticā: merito et dialectica
simul tota cessabit. Philosophia quoq3 peribit, caritura uz dialec-
ticis instrumentis: presertim qm̄ philosophiā perfecta in perfectis cāis nō
contenta, ad perfectas ubiq3 contendit. i. simplicissimas. stabilissimasq3
ac penitus absolutas. Que quidē nulle sunt nisi intellectualis. intelli-
gibilis idealis eēntia fuerit. Maxime uero ad dialecticā quidē ideales
spēs insite nobis attinent: ad philosophiā uero diuinę. Denique si Plato-
nicā disciplinā in epla ad Syracusanos traditā sequimur: concludemus.
per diuisionē, desinitionē, demōstratiōnē nos propē ad cognoscendas idea-
les formulas peruenirē in intellectibus post primū intellectū expressas: quę
et intellectuales cognominant: per quę illas quoquo modo excogitatas, et
ad rerū nālium ritē nās descenderē. Ideas autē intelligibiles, primas
scilicet spēs in mente prima (qm̄ a compositione motuq3 distinctissime
sint) nō per illos dialecticos gradus, qui in compositione motuq3 uersāt.

statim posse cognosci. Sed post eiusmodi discursiones, que propinquius ad ideales formulas ducunt, purissima in nobis mente ideas iam primas per simplicem intelligentiam intueri: ad quod sane resolutoria facultas potius quam definitiua, uel diuisiua, uel demonstratio confert. Hactenus de digressione ex Marsilio Proclo et Augustino.

PARTICVLA II.

Alem quandam rationem tu quoque precipue sensisse mihi uideris. Vera dicis. Quid itaque de Philosophia facies? Quo iis ignoratis te uertes, haud quaquam discernere id in presentia uideor. Ante quam exercitatus sis, o Socrates definire aggrederis, quid pulchrum, iustum, bonum, et aliarum quelibet specierum. Hoc enim pridem animaduerti hic te audiens una cum hoc Aristotele disputantem.

Annotationes.

Vm Parmenides Socratem ob hoc ipsum dumtaxat in dialecticis exercitaturus sit, ne erret circa diuina, utque sciat dubitationes soluere in diuinis, merito dialecticam formam tradet Socrati deinceps in eadem ipsa diuina materia ut reddat instructior: Haec disserendi industria a forma sua dialectica uocatur: Ab exordio uero logica: A fine denique Methaphisica: Annotatione dignum quod plato in philebo et in septimo de Republica: Turba adolescentum ad dialecticam libenter non admittit, ne forsan insolentiores efficiantur. Alibi uero hostem et insidiatorem logicum sillogismum esse arbitratur: eosque detestatur Garrulos sillogistas qui ausu diuina atque usu et omnem simul eternitatis agmen humane mortalitati subijciunt rationis discursu, inuenendum, probandum, dirigendum: perinde atque illas tam illustres substantias in tullianum aliquod includere conentur. Quod mirum est Iouem uincire uelle ac salici uiminea, aut resti nautica ligare: ut non merito horum genus hominum Erasmus censuerit quouis ere dodoneo loquatius, ut quorum vnusquisque cum uicenis delectis mulieribus garrulitate decertari possit. Socraticum tamen ingenium natura diuinum et in adolescentia ad disserendi artem plurimum

exhortatur. Annotatione dignu(m) q(uod) sic ignorantes ideis nulla(m) veram substantia(m) inuenimus ad qua(m) mentis acie(m) ^ ita p(er)inde omnis peribit et dialectica exercitatio: qua quelibet magne artes (ut ait Phylebus) in n(atur)a re(rum) indigent. Vn(de) in 7(mo) de Rep(ublica) de huiusmodi exercitatione ait. At enim nisi quis et accipere possit et reddere r(ati)onem: nu(m)q(uam) sciet q(ui)c(quam) eo(rum) que ee(sse) diximus cognoscenda. Est aut(em) hec lux: que p(er) disserendi arte(m) ostendit(ur). Et ibide(m) v(ult) doctrinis omnibus dialectica uelut apex e(ss)e preposita, nec ulla doctrina ulterior ac eminentior reperitur. Sed hec doctrinarum omnium est finis. Vbi dialectica(m) nomine Methaphisica nuncupat. In memnone u(er)o de logica intendens ait. Est dialecticus mos p(re)stantior non mo(do) uera proferre: sed iis illud r(ati)onibus approbare, quibus et ille (qui rogat) plane se dignoscere fateat(ur). Mihi u(er)o dialecticor(um) scholas iuuenem ingredi co(m)mendatione dignu(m) uidet(ur): sed inde nu(m)q(uam) egredi uituperio.

^ dirigamus:

PARTICVLA VLTIMA.

Vlther sane atq(ue) diuinus mihi crede impet(us) iste tuus: quo ad r(ati)ones aduolas. Ceteru(m) collige te ipsum: diligentiusq(ue) te in ea facultate exerce (que inutilis e(ss)e uidet(ur) & a multis nugatio, siue garrulitas nu(n)cupat(ur)) du(m) iuuenis es: alioquin te ueritas fugiet. A(n)notatio(n)es

Hic exequitur Parmenides: quod ipsum agere premisseramus. Hortatur enim adolescentem Socrate(m) ad disserendi arte(m): q(uonia)m facultas hec ingenium exercet et preparat ad diuinas formas cognoscendas. Sed quia per animales intellectualesq(ue) conceptus et sp(eci)es ab uno ad multa, et a multis ad unu(m) ^ communissimas formas in minus communes ordine diuidit, uicissimq(ue) particulares in uniuersales debitis gradibus colligit, et per hec artificioso quoda(m) (ut ita dixerim) errore discurrit: ideo facultatem hanc Parmenides appellat erraticam: quasi uicissim longis ambagibus per opposita discurrentem. Cuiusmodi Socrates peruagatione putans utendum circa intellectuales sp(eci)es, potius q(uam) sensibiles, ait que sequuntur in cap. x(mo). Hactenus de cap. viiij(o).

^ discurrens,

Quod dialectica adiſcenda ſit, et mens ad intelligibilia conuertenda Caput x.^{m} Particula Prima.

Vis exercitationis huiusce modus eſt Parmenides? Iſte (inquit) quẽ a Zenone audisti. Sed et̃ illud tuum aduersus hunc dictũ miratus ſum, cum diceres nõ in ijs, que oculis percipiuntur, aut in ipo circa hec errorẽ cogitationem sistere oporter: sed ad ea conscendere, que quis maxime rõne comprehender, ac ſpẽs ẽẽ putaret. Neq3 in huc modũ arduũ ẽẽ videt: similia vz atq3 dissimilia, cetera ue, que rebus existentibus competunt, explicar. Et probe quidẽ dixisti.

Annotationes.

Diuiditur hoc caput in particulas .4. In quarũ prima Parmenides opinionẽ Socratis cõmendat. Eſt aũt opinio eius q̃ mẽs a sensibilibus ad intelligibilia ideasq3 conuertenda sit. Quod Socrates ultro facit, dũ se confert ad illas: et formas m̃ales ſpernit. Ratio huius cõmendationis hec eſt. Nã cũ materię rõ sit informitas, ideoq3 sit opposita formę, nimirum forma materialis eſt imperfectissima forma. Immo et nullę formę hñtes mutabilitatẽ aliquã et misturã m̃alibus quodãmodo similẽ, siue in nã, siue in anima, siue in aliq° intellectu sit, sũt formę perfectę. Qm̃ uero et generationis ordo gradatim nititur ad perfectum: et ordo uniuersi a principio perfectissimo ducit exordiũ, ad perfectissimas tandẽ formas puenire debemus .i. ad ideales intelligibilesq3 spẽs: que sint ab omnibus materialiũ formarũ conditionibus pœnitus absolutę. In quibus ita sit plura formositas, sicut ẽ et nuda prorsus informitas in materia. Annotatione dignum q̃ quẽadmodum materia, sic et illa eſt difficillima cogitatu. Cogitur enim cogitaturus m̃am, omnẽ deniq3 formã exuer. Quod quidẽ ẽ contra consuetũ cognitionis effectũ. Compellit et ideas cõtemplaturus oẽs m̃aliũ formarũ nubes, reliquiasq3 excutere. Quod q̃dẽ a cõmuni cognitionis humanę morẽ nimis eſt alienũ. Igr̃ illas attingit tandẽ ſtabilis intelligentię simplex intuitus ab omnibus m̃aliũ cogitatiõibus pœnitus segregat.

PARTICVLA, SECVNDA.

St autem preter hoc, illud est obseruandum: ut non modo si est aliquid supponas, ac deinde que proueniunt ex suppositione consideres, uerum etiam si non sit idipsum supponas, si perfectius exercitari uolueris.

Annotationes.

Omnerat logicam facultatem ante percipiendam. Modo huius esse aut mihi hoc uersari summopere, ut supponas aliquid esse: iterum quod non esse: atque pensites quid utrique sequatur: tam ad id quod supposueris, quam ad alia. Annotatione dignum quod potissimam argumentandi formam esse uult Parmenides que ex suppositione procedit: perpendens quid affirmato quolibet uel negato, multis gradibus inde sequatur. forma enim eiusmodi non machinis quibusdam consistit humanis: sed ipsa rerum naturalium diuinarumque consequenti serie nititur: Preceptoremque ueritatis habet ipsum ordinem uniuersi. Supponendum uero iubet non modo si est aliquid, uerum etiam si non est. Et animaduertendum quid utrinque sequatur. Nempe id obseruandum est, ubi rerum accidentiumque cuique causas precipuas et principia querimus. Ratio namque principij est: ut hoc posito, uel sublato, ponatur uel auferatur effectus. Si enim posito tamen hoc ponatur simul et illud neque tamen auferatur ablato, ducit illud originem aliunde est aliunde.

PARTICVLA. IIIa.

Vo pacto id ais? Verbi causa, si uelis circa istam suppositionem (quam Zenon inuexit) si multa sunt, quid euenturum est ipsis multis ad se ipsa, et ad unum; et uni ad se ipsum, et ad multa. Ac rursus si non sunt multa, iterum considerandum quid accidat uni atque multis, tum ad se ipsa, tum inuicem.

Annotationes.

Ic Parmenides precipit inde inter consequentia utrinque quatuor considerari: siue supponatur res quedam puta mens uel anima esse; siue non esse. Utrobique enim perpendi uult quid contingat huic ipsi rei supposite ad seipsam: quid ue ad alia. Rursus quid alijs accidat ad se ipsa: quid ad illam. Sed dubitatur, ubi supponit aliquid non esse, quo nam pacto potest considerari

deinde quid illi accidat non existenti? Respondendu no suppon i pre sentia menti uel anima omnino nihil ee. Aliogin no quereretur deinde qd sibi accidat. Sed suppon potius re hac(que appellat mens et aia) no ee mete proprie aut aiam. Sed quoduis aliud ee uel fingi. Platonici sane non ens dupliciter accipere solent. aut simpliciter. i. prorsus nihilu aut secundu quid non ens. Idest aut qd uel no hoc quide est. s. no ho. q3uis sit illud. s. equs. Vel qp hac quide ratione non est: lz sit alia potentia uidelicet quada ens no aut existens actu. Materia non ens appellat: quia nihil sit actu formali. Sensibile quodlibz et non es. quia propter fluxu et diuisibilitate confusionemq3 no bn sit. Mobili quoq3 conceptionem aie, no ens, quia non es perfectu. Alteritate ipam in intellectu, uel primo quodamodo no ens: qm est origo(ut hoc no sit istud: et istud non sit illud; sic in digressione de ente et uno alias memini me dixisse. Ipum unu uero atq3 bonu dr no ens: qm est ente superius. Multis q° modis aliquid non ee supponere possut: du tn hoc ipm (deq ens negant) funditus no extirpent. Vt cu fingunt, si vnu, si multitudo, si intellectus non sit(querentes quid ipi sequat(alijsq3 ex ipo) no erradicant funditus: quod supponunt: sed (ut dixi) subintelligunt non nihil interea; a quo absit tn, ut sit unu, uel multitudo, uel intellectus. Peripateci ea utuntur distinctione de ente simpliciter et segdu quid ut patet p° phisicorum part[a]. 75. et 5° phisi. con[to]. 7: et 12. Meth[ice]. con[to]. xj°. Et ad ide reddit. Dubitat secundo: quoniam Parmenides supponit unu omnino non ee. Ergo vnu funditus eneruat. Ergo illi nihil pot accidere, cu simpliciter ee supponat. At qui ipe Plato in Theage philosopho(Memnone(et alibi sepe sancit questione quia est sequi ad q[ue]stionem si e: quod Aristotiles decreuit in principio 2[di]. posteriorum? Respondetur, negando quod assumitur: naq3 fingitur(quod unu dicitur non omnino no ee: sed omnino no ee vnu: sed turba vnitatum omnium, seu vnitatis prosus experte. Sed de hoc dubio in pntia satis. Ad illud aut(quod dicitur non ens) addendum est pceptu Parmenidis

in sophiste narratu cap. 18. vbi Melissus ait magnu Parmenidem precepisse, cauendu ne quando ipsi omnino non enti aliquid entis admo ueremus: ne uz contradictione maxima inter ens atq nó ens temer con cedamus. Ibi quide non ens significar uult, nec ipm vnu superius ente: nec mam ab ipa entis integritat deficiente: minimuq gradu entis hente: sed omnimoda (ut ita dixeri) orbitate ut alias dixi. Qua qui fingit, no debet deinceps ei quicq (quod ad ens pertineat) adhiber. Cu uero mus gradu non minimu in ente possideat. no lz (inquit Melissus) orbitati con ficte uel multitudine, uel vnitate ad mum pertinente aliq admouer. Neq uel singulariter uel pluraliter ea pronunciar, uel cogitar, aut dicere eam ee aliquid: siquide aliquid dicitur ens aliquid. Neq dicer ea unu aliquid: na unu aliquid est ens hoc unu: aut ens illud vnu. Ipsum uo primu vnu (de quo nondu ibi fit mentio) no est ens vnu: sed simplici ter vnu. Alioqui si foret ens vnu, no eet vnu simplr: sed ia aliquod vnu: quod cu mente conuertitur. Sed de hoc in sophist diligentius.

PARTICVLA VLTIMA.

ET tursus si suppoluerit ee similitudine, uel no esse: quid potissimu ex utraq suppositione con tingat: tam iis que supposita sunt, q ceteris om nibus ad se ipa pariter atq inuicem. Eade quoq de disimilitudine ro e: de motu: statu: gnatione: corruptione: ee: atq non ee: & (ut uno uerbo com plectar) de omni quodcuq supponit: aut ee: aut no ee: siue qua uis alia passione suscipe: consideranda sut, que hec suppositione proueniant ad se ipm et ad quodlibet aliorz quodcuq elegeris et ad plura, et ad vniuersa simil et alia rursus ad se ipa, atq ad aliud: quodcuq asumpseris siue ut exns siue ut non exns ipm posueris: si modo absolute exercitatus, ueritatis penitus inspecturus.

Annotationes.

NOn contentus Parmenides uno uel duobus exemplis rem indicasse: adidit et alia: & preserti in ijs terminis exempla statuit, quibs inferius est usurus. Ne aut nos (que inferius fusissime explicanda sunt)

187

inc inculcare uideamur. verbis Platonis contentabimur. Hactenus de parte .x.ª siue cap.

QValis sit circa dialecticā exercitatio Caput xj.[m]

PARTICVLA PRIMA.

ARduum, inquit, opus adducis: nec te omnino intelligo. Sed cur ipe non supponis aliquid illud eo modo percurrens, ut clarius inteligam?

Annotationes.

HOc ultimum primę partis libri huius cap. in duas particulas dirimitur. In quarum prima difficultatē rei tractandę ostendit, atque formę. Hāc non modo pp subiectā māam (que theologica plurimū est) sed et propter dialecticā dialogi formā opus hoc arduū appellat. Est enim studiū dialecticę grauissimū: et si leuis quidā ludus turbe uidetur.

PARTICVLA VLTIMA.

TVnc Socrates: cur non ipe, o, zenon hanc rem discutis? Cui zeno subridens respondit: ipm, o, Socrates oremus parmenidem: neque enim leue qddā est, qđ ait. An non uides quantū sit negociū qđ iubes? Quod si plures essemus haud sane id postulare deceret. Indecorū nāque huiusmodi qdā in conspectu multorum tractare, atque id seni precipue. Ignorant enim multi quod absque hoc discursu ac peruagatione per omnia impossibile sit mentis ueritati coniunctē cōpotē fieri. Ego igitur o parmenides una cū Socrate precor ut et mihi et liceat tanto tempore transacto hec audire. Cū uero hec intulisset Zenon retulit: Antiphon dixisse Pythodorū, se quoque et Aristotelē ac reliquos omnes obsecrauisse parmenidē, ut qđ dixerat: demonstraret: neque aliter faceret. Tūc demū parmenides necesse est inquit obtemperare et si mihi uideor in id qđ passus ē ibicus incidere equus. Cui profecto equo athlete seniori currui subituro certamē et propter experientiā euentum extimescenti ibycus ipe se conferem inuitus inquit et ipe iā senex ad amores regredi cogor. Eadē rōne ego mihi admodū trepidare

uideor, cũ cogito quo pacto possĩ iã grandis natu tã profundũ disserendi pelagus transnatarẽ. Obsequendũ tñ, cũ et Zenon ipse roget: ijdem eñi sumus. Unde igr̃ incipiemus? Quidue primũ supponemus? An uultis postq̃ negociosũ, [seriũ ue] ludũ ingressi sumus a me ipso meaq; suppositione in primis exordiar: de ipso uno supponens, siue unũ sit, siue nõ. Quid accidat? Prorsus inquit Zenon. Quis igr̃ mihi r̃ndebit? An iunior? Minus enim negocij prebebit: et que ipse sentit maxime respondebit. Ut eius r̃nsio minus me defatiget paratus sũ o Parmenides: Aristoteles iqt, me nãq; significas dũ iuniorẽ r̃ndere iubes? Sed age ut lubet interroga me: tãq̃ libentissime responsurũ.

Annotationes.

Ubiectam hanc materiã libro eẽ Theologicã uerba hec ostendũt. Nisi enim talis eẽt, nõ decuisset tã magnificis uerbis totiens hic prefari. Neq; rursus deceret pythagoricum senẽ nudã logicã pertractarẽ. Plato enim decorũ personarũ ubiq; seruat: et que quisq; tractauerat, cuiq; tribuit. Moralia purgatoria et conuersoria Socrati. Amoris sacri misteria, sacerdoti. Physica et Mathematica, Timeo. De ente, Melisso Parmenidis sectatori. Nũquid ergo Parmenidi seniori mgr̃o, et omnis intelligibilis idearũq; p̃ceptoris assertori exercitationẽ tribuet puerilẽ? Absit. Sed audiamus Platonẽ ipm̃ de excellentia Parmenidis, librique huius diuina testificantẽ. Socrates in Sophistã Melissũ sic alloquit̃. Utrũ uelles oratione perpetua nobiscũ loqui? An potius interrogando quẽadmodũ solebat parmenides: quẽ ego adolescens audiui quondã ita disputantẽ admodũ senẽ: r̃onesq; pulcherrimas afferentẽ? Rursus in Theeteto Socrates obsecratus, ut eos refelleret, qui ẽns unũ immobile posuerunt) non promittit se id facturũ, ita r̃ndens. Et si Melissũ atq; alios (qui unũ consistens uniuersũ dicũt) uereor ne forte inmodesti uideam̃ illos exagitantes, minus tñ q̃; unicum Parmenidem uereor. Parmenides enim (ut Homericis uerbis utar) uerendus mihi acerq; uidetur. Colloquutus sũ olim cũ illo sene admodũ adhuc adolescens; mihiq; uisus est profundã generosãq; omnino sapientiã possiderẽ. Formido itaq; ne dicta eius

uocesq; nequaq; intelligamus. Et quod ipse uerbis subintelligit, multo magis nos lateat. Demq; quis nō intelligat, dū promittit disputationē dialecticā prestarī interī theologicā? Cū et apud Platonē idē sit utrūq;. Et gnā propriaq; uniuersi entis gradati in mediū afferant. Quod aūt dictū est, disputationem eiusmodi turbe ridiculā forī: presertī a sene tractatā: duplicē hēt sensū: partim quidem propter Pretextū logicum: quē uulgus existimat uerbis cauillationibusq; nugari: ignorans uidelicet artificium hoc eē ueritatis et sapię clauē: partī quoq; propter mām qua deagit theologicā Paradoxis refertā. Quā, uideri turbe quidē ridiculā: sed sapientibus uenerandā Plato in Phedro et in Eplis ad Dionysiū Syracusanosq; testatur. Neq; fas est Pythagorico uel Platonico, presertim qui in hac disciplina iā consenuerit prophanis diuina mysteria diuulgarī. Quid plura? Quicquid hactenus disputatū ē: longū est ad sequentia theologicumq; prohemium. ut merito et quod sequit, futurū sit profecto diuinum. Non logica quedā simplex absq; ullo phico sensu: ut quidā dubitauerunt ante Proclum. Profecto si Platonis consiliū fuisset, solū in logicis argumentationibus erudirī, nō arduā hanc de uno et ente entisq; generibus mām accepisset: discentibus impedimento futurā: sed facilem et in promptu cunctis expositam. Si contra decreuisset diuina prorsus omnia hic ubiq; continuarī mysteria: neq; logicā interī difficultatē introduxisset: perse haud admodū uenerandā dignāq; numinibus: neq; adolescentē, hic elegisset erudiendū. Qui tamē tāq; nā diuinis diuinā qdā simul cū logicis postulabat. Quę et a Parmenidē merito tradebantur futurā disputationē tāq; etiā diuinā ex libris suis diuina tractātibus oportunē texentī. qui futurā disputationē ludū serīū negociosumq; appellauit, quoniam sub Dialectica et logica speciē diuinā quandam materiam ex suis libris acceptā subīrē uolebat. Et certē si liber hic purē contentiosus eēt: nequāq; plato in Theeteto Parmenidē Melisso Zenoniq; longē preposuisset. Nec in sophistā dixisset Melissū Parmenidis sectatorē fuissē a redargutionibus contentionibusq; alienum.

Nemo igitur suspicari debet Parmenidem ipsius senniorem ac longe diuiniorem introductum a Platone fuisse quasi contentiosis redargutionibus incumbentem, logicumue, leuem iuuenium ludentem, Sed de ijs in digressione plura. Hactenus de parte huius libri prima: in qua de ideis agitur. Sequitur 2da que nouem de uno suppositiones continet.

EIVSDEM FRATRIS AMBROSII AVGVSTINIANĘ FAMILIĘ EREMITĘ ET EPISCOPI LAMOCENSIS SVFFRAGANEIQ MANTVANI IN PARTIS SECVNDE PARMENIDIS COMMENTARIA AD EVNDEM ILLVSTISSIMVM DOMINVM FEDERICVM GONZAGAM BOZOLI MARCHIONEM PREFATIO DE NOVEM SVPPOSITIONVM INTENTIONE.

[I]TERVM mihi occurris primus Princeps optime Federice: quem ad sudoris nostri partem secundam aduocem. In qua eminentissimi ipsius unius (qui deus primus dicitur) & sequentium aliorum nomina, ac munera pertractantur. Nam cum nouem hec pars suppositiones contineat: prima de ipso vno (quod superius esse entem alias diximus) considerat: dum omnia de ipso negat. 2da uero de vno ente affirmat omnia. Tertia de anima, suoque similiter ordine. quarta de materiali specie .i. forma, quam materialem peripatetici uocant. Quinta de informi materia. que quidem quinque sunt rerum principia. Tria quidem illa prima sunt rerum principia separata. Duo uero sequentia intrinsecus complent opus. Parmenides itaque Pythagoreorum suorum more vnum communiter appellat propter simplicitatem substantiam quamlibet separatam. Aliud autem et alia nominat propter fluxeum et instabilitatem a diuinis rebus longe distantem materiam, formamque corpoream. Presertim quia duo hec non tam sui ipsorum sunt, quam aliorum: nec tam cause, quam concause ut in Timeo dicitur, et Phedone. Merito igitur tres quidem suppositiones prie querentes quomodo vnum se habeat ad se ipsum, et ad alia de principalibus

causis tractari putantur a Plutarcho. Relique uero due inuestigantes quo pacto alia se habeant inuicem, et ad vnum: speciem et materiam uident induceri. Itaque in quinque ijs suppositionibus principia hec, et que in eis, uel circa hec sunt, vno posito confirmant. Vno inquam superens, in ente sub ente. In reliquis quatuor demonstrant, si non est illud (quod intra entia est vnum) quot absurda sequantur. Est itaque forma harum suppositionum hec. Et quidem prime talis est. Si unum ipsum infinitum est: omnia certe de ipso negantur. Secunde forma est. Si ipsum intelligibile vnum est: omnia de ipso affirmantur. Tertie est. Si vnum pertinens ad animale naturam est: omnia subit opposita. Quarte est. Si sub ipso simpliciter vno est ipsum intelligibile vnum: quomodo materiales forme ad ipsum se habent, et ad se inuicem. Quinte est. Si vnum intelligibile, quod est ipsum ens, omni forme, et uniformem est: que materiam informem pati oporteat. Sexte est. Si vnum ens partim quidem sit partim autem non sit: quid circa illud accidat. Et concludunt quod si tale non sit, solum erit in rerum ordine ens sensibile. Cum enim intelligibile non sit (quod est vnum cum ente uero) reliquum est ens sensile solum: quod re quodammodo dicitur. Nullaque preter sensum erit cognitio. Ergo in sexta suppositione conuincitur quod si solum in ordine cognitionis est sensus: solum in ordine cognoscibilis est ens sensibile. Septima suppositio inuestigat. Si illud (quod dicitur vnum ens) non sit aliquo modo: quid illi contingat. Continget autem nullam cognitionem fore: nullum et cognoscibile. Quod stultum dictu fore, hec suppositio docet. Octaua suppositio inuestigat. Si illud vnum est, partim quidem sit: partim uero non sit: quid illis accidat. Et concludit omnia somnijs et vmbris similia fore. Quod tamquam absurdum redarguit suppositio hec. Nona etiamque suppositio perscrutatur. Si illud vnum intelligibile funditus pereat, anima simul intereunte quid alijs accidat. Et concludit alia non fore aliud preter somnium .i. nihilum, siue vmbram. De quibus dum liber iste pertractet, tuo inclito nomini ipsum nuncupo. Non quod hoc compendio questum tibi laudis et glorie magnum premonstrare me putem: Sed pectoris intima prospiciebar

reserar. Ut gratum memoremq3 me iā hinc noris ager seruum: cordiq3 ac memoriē insigniter habēr, qua me charitat prosequaris Assidue ~ a l E.

Rgumentum suppositionis primę hoc est. Si ipsū unum infinitum est: de eo negantur omnia. Unde queritur interim: Si ipm (qd superius ente cogitatur) existit: quę sibi contingant ad seipm et ad alia: et de his usq; ad caput xvj.m

Rgumentum capitis duodecimi est. Si ipm unum (qd superius ente, et entis principiū cogitatur) existit: nec multitudinē in ullam hēt: nec partes, nec terminos. Igitur infinitum ē: & absq3 figura.

Digressio in recitandis Platonis uerbis et rationibus quibus unum esse superius ente astruit.

Ed licet in Aristotelem inuecti ostenderimus quid de unius eminentia sup ens Platonici dicendum iuxta Platonis placita putent: tamē mihi temperare nequeo, quin huic potissimum parti apprigam, quę ex Platonis libris appositissime suggeruntur. Suffragatur .n. (qd nos deducer cupimus) prīi suppositioni q3 plurimū: qn eā de uno (qd Ente superius dicitur) considerar asseruerimus. Jnq° quidem id ipum supponitur; q ū3 unū ipm sit eminentius ente atq3 bonum. Ut igitur sanctionem hāc rōni et Platonicę sententię quadrar pateat: dicta Platonis breuiter perstringamus. Nam in Philebo probatur ~~ab ipso uno rerum principio~~ statim produci binariū: scilicet principia entium uel elementa duo. termini scilicet infinitatiq3: quod et Phylolaus Pythagoricus introduxit. Ex quibus omnia prorsus entia componantur: sed ante aliorꝝ entiū compositionē, primū ex his confici mistū scilicet ens primū in se continens ens uniuersū. Ut quēadmodū quodlibet ens ex suo quodā termino infinitoq3 conflat, sic ens primū ex termino

infinito q3 primo sit precipue mistu'. Ex his manifeste concluditur ipm
unu' et ente et elementis principijsq3 entis ee' superius. Aperte enim illic
et infinitum appellat entiu' et terminu' entiu'. Et ex his probat entia cuncta
componi primuq3 ex his compositu' uocat eentia'. Auctore' uero unionis ipsorum
inter se oppositorum conuenienter ipsum appellaturus est unu'. Preterea ibide'
queritur summu' aie nre bonum: probaturq3 in primis tres sumi boni pro
prietates existere: quibus videlicet sit omnino perfectum sufficiens, expetedu'.
Per hec consequenter adducitur intelligentia' sola' quantulibet in se perspi
caciam non ee' ipm nobis bonu'. Que suaptenatura ipas boni proprietates ha
ud penitus completatur. Non enim sufficit intelligentia nobis ad beate ui
uendu' nisi per ipius boni psentia'. Cu' uo nr intellectus sit primi intellectus
imago sequi videt ut quemadmodu' intellectui nro ipa sua intelligentia
no' e' ipm sibi bonu': ita nec intellectui primo sola intelligentia simpliciter
sit summu' sibi bonu'. Alioquin si per sola' intelligentia' primu' bonu' ibi
definiretur: consequenter ubiq3 intelligentibus omnibus sua simpliciter in
telligentia sufficeret foretq3 sumu' unicuiq3 bonu'. Hac igitur rone con
cluditur ipsum bonum primo intellectu superius ee'. Quandoquide' cuiuis
intelligenti foelicitas non per sola' intelligentia', sed per integra' ipius boni
presentiam definitur. Audi preterea comparationem Platonica' in sexto
de Repu.ca eade' manifestissime confirmante'. Quemadmodu' sol oculis et
coloribus generationem, virtuteq3 et actione' mutua' cu' lumine prebet, ipe
tamen sol nec oculus neq3 color, neq3 generatio est, sed longe superior:
sic ipm bonum intellectibus intelligibilibusq3 eentia' et unu actuq3 mu
tuu' cu' ipo ueritatis splendore' largitur: neq3 tame' est intellectus, uel in
telligibile uel ueritas uel eentia, sed his omnibus dignitate et potestate
superius. Rursus ibide' inquit, ipm ens in eode' gradu cum ueritate pa
riter emicare'. Cu' igr ipm bonum ueritati intelligentieq3 apertissime pre
posuerit: pariter anteposuit enti. In Sophiste rursus probat in primo
ente omnia ee' que ad perfectione' entis necessario requiruntur. Igr. hic
vita' et intellectum formalesq3 entium omnium rones: penes vita' quide'

hrē motum atq; alterum. Sed penes intellectum hrē statū atq; idē. Ibi hęc quatuor eēntię addita inter se distingui formaliter. Distingui quoq; ab his eentiā interea cunctis admistā. Igr̄ ipm ens eē totum, et multiplex atq; vnū. Ipmq; totū et ipm ens idē penitus eē. Itē ad rōnē eēntię pertinere, ut sit totū atq; vnū. Et quę conueniunt toti, conuenire pariter enti scilicet ut sit multiplex simul et vnū. Hinc apparet ipm ens ab ipō vno tāq̃ posterius discrepare. Presertim quia omne primumq; ens inquit cū non ente permistū. Hucusq; uō ipm unū miscuit cū non vno. Imō et in sophiste significat et in Parmenide probat ipm vnum prorsus a nō uno et ab omnibus entis generibus segregatum tāq̃ ente sublimius. Probatur denique in sophiste, ferme hunc in modum. Ipm primum et vniuersum ens patitur vnū, tū in partibus suis, tum in toto: non ē igr̄ ipm vnū. Quoniam ipm vnū neq; patitur vnū: neq; partes ullas hēt: neq; ē totū. Item entium multitudo siue contrariorum, siue non contrariorum, ab uno ente necessario proficiscitur: ipm uero vnū ens ab ipō simpliciter vno. Qđ enī calidū aut frigidū, statū, aut motū ens appellamus: nō utiq; horum quodlibet tāq̃ sit ens ipm asseuerams. Siue enim status sit ens ipm, certe motus iā ens nō erit: Siue motus sit ipm ens: profecto status entis appellationē ammittet. Sed constat hoc eē et statui, et motui, et omni entium multitudini ab vno primo ente distribui. Ipm igr̄ ens (qđ est omnibus eēntie cā abomnibusq; participatum) particeps ē vnius. Propterea nō sic primo ens est: sic est et vnum primo. Sed ipm quidē ens existit: neq; secūdū participationem est eē sortitū. Participatione uō ē vnū. Propterea patit quidē vnū: est aūt primo ens. Hec in Sophiste. Cū igr̄ per hec ostendatur ipm vnū vniuersi principiū eē ente superius: necessario demonstratū est eē super vitā, intellectū, intelligibile: hęc enim enti succedunt. Ad hoc in Parmenide differentiā inter vnū eēntiam, atq; eē uerbis ponit manifestis: ibiq; ipm vnū ab omnibus generibus entis, et ab ipa tandem eēntia tāq̃ sublimius segregat: presertī in primę suppositionis fine.

Itaq; multo magis ipm vnu' superat intellectu' primu'. Ia uo in intellectu sunt entis illa gna, et propria: a quibus absoluit' vnu'. Postremo Plato in Repu.ca et in Phylebo et vbiq; sensibiles passim multitudines ad intelligibiles redigit unitates, i. ideas: scilicet vna' q;q; multitudine rerx muice' cognatarx ad idea' vna'. Deinde vnitates intelligibiles ad ipm simpliciter vnu': quod ita salte' intelligibilia superat: ut ab ijs sensibilia superant': illudq; uocat ipm simpliciter bonu'. Sed inter ideas collocat et' no' simpliciter, sed ideale bonu', a quo distinguit et ipm ideale pulchrum. Vt bonum ideale sit no' pulchrorx ca': sed bonorx: nec eentia3 prima' rebus tribuat, uel excellentissima' vnitate': sed perfectiones aliqs consequentes, bonitatum nomie' designatas. At ipm super ideas bonum (ut in eplis inquit) est author omnium, ut bonorx: ita pulchrorx. Atq; (sic in Repu.ca docet) sic eentias, sic uirtutes atq; perfectiones vbiq; distribuit: nec in eentia est: aut eentia e': uel intelligibile, sic idea quis: sed eentiam et intelligibile antiquitate', dignitate potentia superat: sic sol generatione' et oculos et colores. Cu' uo sit prorsus incognitu' intellectu atq; ideo proprio noie designari no' possit, ex ideali bono ut potr' sibi simillimo appellatur idea boni. Simili rone entis luminosissimu' nuncupat': cu' tame' et super ens, et super entis lume', idest ueritate', et intellectum manifestissime sit assertum. Neq; post habendu' est. qr sic plato hic de vno disputante' Parmenidem antepoint ubiq; Melisso in Sophiste disputanti de ente: ita uerissimiliter ipm vnu' anteponit enti: si modo decorx sit utrobiq; in materijs personisq; seruaturus; qd ubiq; seruari solet: Quibus uerbis Platonis familiares vnu', bonuq; eentie, intelligentieq; preferreru't. Et (ut narrat Proclus) probatissimi quiq; platonici, Plutarchus, Amonius, Plotinus, Amelius, Porphyrius, Jamblicus, Theodorus, ceteriq; sectatores eorx. Hoc idem sensisse' Platone'. Marsilius arbitratur: cu' in eo schola illa uetus extra controuersia' cu' noua consentiat. Noua uero a Siriano, et Proclo magnis profecto uiris ide' primus sentientibus ducit origine'. In qua post illios

Hermias et Damasius, Olimpiodorusq3 precipui numerantur. Q[uod] ig[itur] ip[su]m unum boniq3 sint entis superiora ex ijs patet. Patet et[iam] ex eisde[m] qua ro[ti]one suppositio prima a secu[n]da disset. Na[m]q3 prima de uno simpliciter dicto considerat: secu[n]da u[er]o de uno no[n] simpliciter, sed uno ente scrutatur. Hactenus de digressione. Sequitur textus.

Q[uod] ipsum unum multitudinis exp[er]s sit, particula p[rim]a.

GE IGITUR, SI UNUM EST: NON UTIQ[UE] MULTA ERIT IPSU[M] UNU[M].

ANNOTATIONES.

Xigit presens sermo ut quedam de differentia (que est inter ro[ti]onem entis et unitatis) breuiter premittamus. Hac enim elucidata Parmenidis intentio hic, et in poemate illucescet. Q[uod] aut[em] hec differant ex eo patet: quod unius ratio omne[m] multitudine[m] respuit: non aut[em] entis ratio. Rursus unius ratio no[n] minus competit in formi, passiueq3 potentie q[uam] ceteris: hec aut[em] multo minus. Ergo propter necessaria[m] simplicitate[m] unitas est prior ente: et qui negat unum, latius negat, q[uam] qui negat ee. Hinc sapientes nominu[m] conditores integra[m] priuatione[m] no[n] appellaue ru[n]t udon: q[uo]d no[n] ens graece significaret: sed uden, q[uo]d designat no[n] unu[m] idest penitus nihilu[m]. Non ij predicant proprie de uno est, aut ens aut ee[ss]entiam: sed hoc uerbum existit potius, atq3 existentia[m]: ut significent per hec efficacem, et simplicem ipius unius actu[m], atq3 p[re]sentia[m]: q[uo]q[ue] q[uam] neq3 hanc ee uolunt predicatione[m]: ne qua compositio ibi fieri intelligat[ur]: sed simplice[m] prorsus intuitum. Proinde Melissus Parmenidis discipulus apud Platone[m] in Sophiste ante multa entia unu[m] excogitat. In quolib[et] en[im] ordine multa talia ad unum tale superius reducuntur. Unum u[er]o ens ad una[m] simplice[m] unitate[m] refert: cuius unu[m] ens ta[m]q[uam] posterius e[st] necessario particeps. Neq3 contra fingendum est unitate[m] simpliciter entis ee[ss]e participe[m]: alioqui non simplex ia[m] foret unitas, sed multiplex aliquid, atq3 compositu[m]. Probat deinde hoc unum ens ee[ss]e totu[m] quidda[m], atq3 multiplex: in quo alia sit

entis ro: alia unitatis: idq3 universum ens omnium quidé entiú fonté existimat iudicandú: sed posterius uno. Cú ergo unum ens ab ipso si pliciter uno distet: queritur de q° uno Parmenides poetico quidé stilo librú composuit? Respondet Melissus q, de ente uno tá q3 de secúdo principio proprie scripsit. Primú enim ineffabile est: et ideo de ipso in prima suppositione multa negant: que in seda affirmantur de ente uno. Annotatione dignum qd adhuc unú bifariá dicimus intelligi posse: Est enim unú (qd hypostasis est multitudinis: qd ab ea eleuatum est et imparticipatum dicitur: quoniá non ut forma a subiecto participatur. Est et aliud participatum quidem: et coordinatum ipsi multitudini. Primum in se subsistit: secundum uero non in se, sed in alio, h° est in multitudine existit. Atq omne qd in alio est, ab eo est, qd in se est. Naq3 in se eé est q3 in alio eé atq3 atr eé, Aliter aút presupponit in se eé. Igitur illius (quod in alio é) hypostasis é ab eo quod in se est. Atq3 ita hypostasis ipsius coordinati est ab eleuato uno et exaltato. Jté hypostasis participati tá q3 formę est ab imparticipabili ut forma: alio aút mó loqui dicem[us]. primum unum eé imparticeps: secundú uero particeps. Quod quidem é particeps et multitudini coordinatum dicimus ab imparticipe eé, et exaltato. Quo nó exnte nihil est: et quo existente omnia sunt, que sunt. Et quo existente non exnte omnia existunt: et non existunt. Cú itaq3 hec ita se habeant: dicendú est iux doctissimi Cardinalis Cuse li° p° excitationum. Parmenides, Zeno atq3 Melissus in hac perscrutatione hoc interstitio discriminant. Naq3 Parmenides ad ipm unum ens exaltatú respiciens, omne unú ens eé dicebat. Naq3 in uno ente omnem multitudiné entium complicari cernebat. Et cú multitudinis cá sit unitas entis (sine qua unitate multitudo eé nequit) io ad unitatem uirtualiter omnia continenté ut cám respiciens, ens unú eé protulit. omné multitudiné in uno ente considerans. At Zeno in multitudine entium non uidens nisi unú formalr participatú, nó ascendens ad unú supereleuatú cú Parmenide, dixit entia non eé multa tm: itaq3 ab uno pcinius desse

rantur: sed vnius eē participia necessario: cuius rōne subsistunt. Et
quia nō sunt multa entia, que sūt: nisi uno participante: iō conclude
bat vnum formaliter participatū eē entiū hypostasī omniū. Sed
Melissus Parmenidi arridens, multitudinē quidē in vno causaliter ex
istere vidit: sed vnum in sola multitudine saluare nō potuit. Verū enim
uero vnum 2ᵐ. se ante multitudinē est: multitudo aūt oīo ex uno
(qđ est) existit. quapp considerans vnitatē omnē aliquā sibi con
iunctā hīe multitudinē ab aliqua sibi congruenti vnitatē contineri:
iis proculdubio uidebit vnū simul et multa entia in vnitate esse
multa: et in multitudine vnū: sine quo nec eēt ordo: nec spēs: sed con
fusio, atq3 difformitas. Annotatione ē dignū circa huius processus:
qm̄ parmenides ait se incepturū ab uno, discrimē significans inter se
et Zenonē in exordio disputandi. Zeno, eīm a, multitudine cepit:
hic uero ab uno. Atq3 cū de uno negentur hīc omnia: qn̄ Parmenides
hic ait se a, suo illo vno facturū disputationis exordiū: nō debemus
intelligere proprie ab uno ente sed ab ipso simpliciter vno sup vnū ens
eleuato: cuius hoc vnū ens est compos: ut vnum participatum compos
est vnius exaltati entis. Iō ab hoc vno ente euestigio ab ipm vnū
scandit: in illo primum omnia negaturus: in hoc uno ente affirmaturus
omnia: quę affirmauerat in poemate. Sunt aūt hęc v3 eē, vniuersū
intelligibile sphericū atq3 similia. Annotatione dignū tertio q vnū
ens dr̄ omnia. Nā primum (qm̄ est ipa simpliciter vnitas. i. supma
simplicitas, atq3 uirtus) qđ proxime generat; maxime generat vnū.
Et qm̄ genitor ad nullū omnium hīt propriā hitudinē: sed ęque se
hīt ad omnia, et pariter ē super oīa: aut nullū facit (qđ dictu nefas
ē) aut in illo (qđ mō dicebamus) uno simul efficit oīa (qđ concedēdū
ē). Nā (ut ait Plotinus, atq3 Parmenides) primū qdē ē vnū sup oīa
exns. secūdū uō ē vnū oīa: ut genitoris perfectissimi progenies sit oīum
perfectissima. quomō aūt genitorq3 sit vnū in substantia: duo uero
in personis in Christiana Theologia tractatur. Plato aūt (que nunc

explanare intendimus) duo putauisse uidet'. Sed ad reliqua pergam's. dicentes hoc in capite eē particulas.6. In quarum prima hanc primā negationem ponit.

Si unum est: non utiq3 multa erit ipsum unum.

Huius coniuncti antecedens primo considerandū est. vz. vnū est. Ita et si alias sepe diximus hoc supra ens eē: tn̄ nonnulli putant nos de superioritate ea loqui: que 2m. predicationē est. quasi de vno latiori nomine q̄3 sit entis nomē, loquamur: cū tamē nos de vno et ente, ut ita dixerim, existente, uel subsistente tractare intendamus. Itaq3 in Soph. demonstrat, cū omnia participent vnū, oportere ipm vnū uere eē: qn̄ quidē et coetera tanto uerius sunt: quanto magis participant vnū. Et quū quodlibet participantiū pp multitudinē aliquā sibi propriā nō sit uere vnū, tn̄ re uera hec existant, oportere ipm uere vnū .i. nullius particeps multitudinis uere in natura rerum existere. Et tanto prius esse (q̄3 coetera) q̄to ē et uerius vnū. Vbiq3 enī qd 2m. aliq3 naturā uerum ē: ē prius et ante illud qd est ibi falsū. Demiq3 concludit inde nulla entia fore nisi sit ipm uere vnū. Vere aūt vnū eē penitus impartibile. Hoc aūt (quod accipimus ex Soph. et Melisso Parmenidis auditore tractatum profecto simillimū est suppositioni Parmenidis prime ipm unum probanti primo multitudinē, uel partes nullas hre. Ex qua quidē conclusione omnes deinceps conclusiones necessaria quadā serie contexunt. quibus patet q sic nec in Soph. ita nec in Parmenide de vno quodā tm̄ noīe ita logice ficto, uel de ente confuso (ut alij fabulantur) tractatur: sed de vno uere subsistente. Immo vbi de ipo vno negat eentiam, necessario asserturus est ipm eē sup eentiā: summūq3 eē dm̄. Non enim de vno (quod tanti facit) eentiam ideo negat, quia uel nihil eē putet: quod si forte non sit, nihil super eē probat. Vel quia infra eentiam eē iudicet. Infra hanc enim (ut in digressione quadā diximus) eē uult temporalia et fluxū, atq3 mām: a quibus ipm vnū excellenter absoluit. Sit igr̄ suppositionis

huius fundamentum, unum ipm non nomé quidé a disputante confictú eé: sed uniuersi principium. Quod quidé precipue comprobat libro de diui. no. Dyonisius Ariopagita sedulus Parmenidis obseruator. quotiens enim in ipius unius mentionem uenit (qd frequéter ibidé efficit) totiens ipm super eéntiam collocat: atqz hoc nomé significat uniuersi principium. Sunt tn quidá Platonicorx, qui existimauerunt suppositionem primam sub hoc unius ipius nomíe nó mó dm primum: sed cúctos pariter introducer. quippe cú dij omnes communiter unitates eminentes sint atqz uocentur. Sed profecto nó par é unitatis ró, circa primú, atqz sequentes. Sequentes enim dij unitates qúsint supereéntiales quodámodo. In eéntijs tamé consistunt eéntiarx omnium perfectissimis. Primus uó deus nullá coniugatá hét eéntiam. Quocirca prima suppositió de uno (quod introducit) eéntiam (ut diximus) negat et eé. Quod de cæteris unitatibus negari nó pót. Ex quo patet de unico simpliciter uno per se hic agi. De cœteris aút non per se: sed quatenus deriuant et superát a primo. Oportet sané super omné nám in alió iacenté uelut in suo quodam ordine imperfectá ascender ad nám eiusdé uel similis ordinis: aut salté nominis in se existenté iá perfectá: ut a spé materiali ad immaterialé. A vita (que penitus est adducta corpori) ad uitá idest aiam sepatá uel separabilem. Ab intellectu (qui est in aia) ad intellectú purú atqz substantialé. Sed nunqd ab intelligibili (qd é in intellectu) ad intelligibile (quod extra intellectú) sit more Procli ascendendú? Profecto ubicúqz in aliqº intellectu est intelligibile non omnino uniuersú: sed intelligibile quoddá: nec idé re ipá cú substantia mentis: ibi excellentius intelligibile perquiremus. Postqz uó ad intellectú primú peruenerimus, ubi intelligibile est uniuersum, et intellectui penitissimú: ut sit ipamet intellectus huius eéntia, intelligibile nullú ultra desiderabimus. Sed quoniam unitas hic nó est ipá simpliciter unitas: sed eéntialis intellectualis intelligibilis unitas numerxqz formalé consorté hét: pergemus hinc ad ipm simpliciter unú. Inde uó uelut ex specula diuinas unitates

idest deos profluentes suo quodã ordine contemplabimur. Hic nobis per oportunum: ut videtur: succurrit exemplum. linea quoniam primum continua e atque diuidua. Ideo est indiuidui particeps .i. puncti. Quod quidem punctum et si superlinearẽ condicionẽ est atque indiuiduũ, in linea tamen est, et aliquid caputque lineę. Item in lineę multe in circulo perpunita, queque sua contingunt circuli centrum. Similiter intelligibilis intellectualisque eẽntia: quoniam primum multiplicabile est; ideo excellentis unitatis est compos. Quequidem unitas, et si non est eẽntia, uel eẽntiali obnoxia multitudini: tamen in eẽntia permanet: uel potius extat, ut apex: per quam unaquęque intellectualis eẽntia deus est, diuina uidelicet perfluens unitate atque sic per formã uniquodque in sua specie collocatur, et nos per animã sumus id quod sumus, ita unusquisque deorum per unitatẽ, id ipsum quod est potissimum idest deus eẽ censetur. Intentio demumque primę suppositionis erit ipsum simpliciter unum ab omnibus passim intellectualium unitatum idest deorum proprietatibus conditionibusque absoluere: ut absoluendo significare omnium inde processum. Intentio uero nostra ad hęc mysteria consequenda fuerit per logicos rationis nostrę discursus ad simplices entium intelligentias peruenire. Per has autem excitare unum ipsum quod nobis inest, immo preest diuinum: ut hoc ipsum simpliciter unum percipiamus. Postquam enim per discursiones intelligentiasque, conditiones omnes proprias entibus rite de primo principio negauerimus, periculum imminebit: ne forte imaginatione decepti, post negationes rerum innumerasque quamplurimas, opinemur nos uel ad nihilum uel ad exile uanumque aliquid uel indeterminatum et informe confusumque deuenisse: nisi quatenus negamus, eatenus diuinum unitatis nostrę uigore affectu quodã amatorio suscitemus, nos in ipsa super nos unitatẽ, e uestigio translaturos, per unitatem nostrã fruituros unitate diuina: quando et motum rationis et multiplicitatẽ intelligentię dimiserimus: unitate sola ad ipsum unum et ad ipsum bonum amore nitentes. Hactenus de antecedente communiter.

Si unum est: non utique multa erit ipsum unum.

Huc aut de negatione, que in consequenti ponitur, disseramus. Vbi Annotatione dignum q affirmationes circa sumu deum fallaces admodu periculoseq sut. Solemus enim in quotidianis affirmationibus reis certa quada spem proprietatemq concipere et applicare aliquid alteriutq definire. Hoc aut agere circa primu nefas. Negationes uero contra indefinitu semper relinquunt illud et in sua amplitudine liberu. Animaq aptius deo preparant: dum hanc ab humanis conditionibus definitionibus segregant, et quasi ia incircunscripta deo prorsus incircuscripto comittunt. Neq uo nos latet quod et sepe cu Dionysio dicimus negationes circa deum, no defectum significare sed excessum. Quando em dicimus deu non ee mente nec vita nec eentiam, intelligi uolumus ipm his omnibus ee prestantiorem horuq principium. Ia uero negare Artifici manus defectum significat. Caret enim sibi necessarijs instrumetis. Negare uo nature manus, excellentiam nature declarat no indigentis manibus ad agendum. Profecto sic primum illud est omnium causa sic artificiose circa ipm negationes sequentiu affirmationum cause sut. Quaobre quocuq de vno prima suppositio negat, affirmat suppositio sequens. Vt vz declaretur, ab illo omnia propterea fieri, quia illud nullu est omniu sed super omnia pariter. Sic enim aia uel natura qm non est corpus, generat regitq corpus et intellectus cu non sit aia procreat aiam: sic ipm vnum quia non multiplicatum, non numerosum non figuratu multitudine et numerum procreat et figura. Nullu enim eorum que procreat, ipm ee pot. Neq enim alia quevis excellens vniuersalisq ca, uel eade est cu effectibus uel cognata. Quando igitur formam uel figura deo negam no defectum aliquem suspicamur, quale cu cogitamus infiguratam informemq materiam, sed deu nullo circuscriptu materia formis atq figuris circuscribere contemplamur. Siquide de deo sic de mã negantes omnia, per similitudine quada dissimilem uolumus eade de utrisq negata. Solem et animam namq dicere qm nec oculos neq pedes het eade conditione qua corpus: ideo hec in corpore generare. Similiter vnu ipm dicit neq

idest deos profluentes suo quodā ordine contemplabimur. Hic nobis per oportunum: ut videt: succurrit exemplū. linea qm̄ primū continuū ē atqȝ diuiduū. Ideo est indiuidui particeps .i. puncti. Quod quidem punctum et si superlineare condicione est atqȝ indiuiduū, in linea tn̄ est, et aliqd caputqȝ lineę. Itē in lineę multe in circulo perpuncta, queqȝ sua contingunt circuli centrum. Similiter intelligibilis intellectualisqȝ eētia: qm̄ primū multiplicabile est, ideo excellentis unitatis est compos. Quequidē unitas, et si non est eētia, uel eētiali obnoxia multitudini: tamē in eētia permanet: uel potius extat, ut apex: per quā unaquęqȝ intellectualis eētia deus est, diuina uz perfluens unitate atqȝ sic per formā uniquodqȝ in sua specie collocat, et nos per animā sumus id qđ sumus, ita unusquisqȝ deorum per unitatē, id ipm̄ qđ est potissimū idest deus eē censetur. Intentio deniqȝ primę suppositionis erit ipm̄ simpliciter unum ab omnibus passiū intellectualiū unitatū idest deorum proprietatibus conditionibusqȝ absoluer: ut absoluendo significar omnium inde processum. Intentio uero nr̄a ad hęc mysteria consequenda fuerit per logicos rōnis nrę discursus ad simplices entiū intelligentias peruenire. Per has aūt excitare unū ipm̄ qđ nobis inest, imo preest diuinū: ut hoc ipm̄ simpliciter unum percipiamus. Postq̄ enim per discursiōes intelligentiasqȝ, conditiones omnes proprias entibus rite de primo princip° negauerimus, periculum imminebit: ne forte imaginatione decepti, post negationes rerum innumerasqȝ q̄ plurimas, opinemur nos uel ad nihilum uel ad exile uanumqȝ aliquid uel ideterminatū et iformę confusumqȝ deuenisse. nisi quatenus negamus, eatenus diuinum unitatis nostrę uigore affectu quodā amatorio suscitemus, nos in ipa sup nos unitatē e uestigio translaturos, per unitatem nostrā fruituros unitate diuina: quando et motum rōnis et multiplicitatē intelligentię dimiserimus: unitate sola ad ipm̄ unū et ad ipm̄ bonum amore nitentes. Hactenus de antecedente communiti.

Si unum est: non utiqȝ multa erit ipsum unum.

Hunc Autem

Huc aut de negatione, que in consequenti ponitur, disseramus. Ubi Annotatione dignum q affirmationes circa summu deum fallaces admodu periculoseq sut. Solemus enim in quotidianis affirmationibus nris certa quada spem proprietatemq concipere et applicare aliquid alterutrq defi nire. Hoc aut ign circa primu nefas. Negationes uero contra idefiniti semper relinquunt illud et in sua amplitudine liberu. Anima q3 aptius deo preparant: dum hanc ab humanis conditionibus definitionibus segre gant, et quasi ia incircunscripta deo prorsus incircuscripto comittunt. Neq uo nos latet quod et sepe cu Dionysio dicimus negationes circa deum, no defectum significare, sed excessum. Quando em dicimus deu non ee mente nec vita nec eentiam, intelligi uolumus ipm his omnibus ee prestantiorem horuq principium. Ia uero negare Artifici manus de fectum significat. Caret enim sibi necessarijs instrumetis. Negare uo nature manus, excellentiam nature declarat no indigentis manibus ad agendum. Profecto sic primum illud est omnium causa sic artificiose circa ipm negationes sequentiu affirmationum cause sut. Quaobre quo; cuq de vno prima suppositio negat, affirmat suppositio sequens. Et uz declaretur, ab illo omnia propterea fieri; quia illud nullu est omniu sed super omnia pariter. Sic enim aia uel natura qm non est corpus ge nerat regitq corpus et intellectus cu non sit aia procreat aiam, sic ipm vnum quia non multiplicatum, non numerosum non figuratu multitu dina et numerum procreat et figura. Nullu enim eorum que procreat, ipm ee pot. Neq enim alia quevis excellens vniuersalisq ca, uel eade est cu effectibus uel cognata. Quando igitur formam uel figura deo negamus no defectum aliquem suspicamur; quale cu cogitamus infiguratam informemq materiam, sed deu nullo circuscriptu, materia formis atq figuris circu scribere contemplamur. Siquide de deo sic de mia negantes omnia; per similitudine quada dissimilem uolumus eade de utrisq negata. Solem et animam namq dicere qm nec oculos neq pedes hret eade conditione qua corpus: ideo hec in corpore generare. Similiter vnu ipm dicit neq

totum eē neq3 partē neq3 idē neq3 alterū, neq3 stare, neq3 moueri, neq3 simpliciter oppositorū aliquod, neq3 ambo: ut possit hęc omnia pariter agere. Nec ipm ē alicui simile: ne cogatur cū aliquo in superiori quadā similitudinis cā conuenire. Immo ut omnē similitudinē possit efficere. Nec ullis opponitur: ne fortē alicui oppositionis causę sit subiectū, immo ut oppositiones omnes ab ipo dependeant.

Si unum est: non utiq3 multa erit ipsum unum.

Hinc de predicato consequentis, qd est multitudo, disserendum ē: ac uidendū: quę multitudo illa sit, quę negat: et qr negatur. Pro quorū intelligentia. Annotatione dignum 2m. Plotini, q intellectus, intelligibile, ens primum, eēntia, uitaq3 prima re ipa una ē substantia (licet Proclus aliter sentiat) sed in illa quadā rōne differunt. In qua et quinq3 rerū genera, atq3 ideę sunt formaliter inter se rōne distinctę. Essentia enim prima cū omnes perfectiones eēntię hēat, vitā hēt et intellectum. s ita inq3 primam: intellectum q3 primū. Si perfectus intellectus ē: perfectam hēt intelligentiā: et intelligibile possidet pœnitissimū. Quod si quis ipm intelligibile ab hoc separet per eēntiam, cogemur deinde consiteri intelligibile, primū tamq3 perfectū, sibi ipi intelligibile fore. Igitur intelligentiā in se hēre. Vtrunq3 igitur redimus ad idem, utrobiq3 v3 intellectum cū intelligibili in eadē eēntia copulare coacti, in qua omnia intelligibilia atq3 entia intelligibiliter et intellectualiter comprehendantur. Hunc mundū appellamus intelligibilē. Vniuersā hanc sphęrā intelligibilē Parmenides in Poemate canit: vnumq3 ens inscribit. Quod in Sophistę eē quidē ens primū: sed nō eē uerū unū quia non sit impartibile dicitur. Itaq3 nec eē primum vnum. Quod tamq3 uerū unum est pœnitus impartibile nullius particeps multitudinis. Alioqn et vnius foret particeps. Itaq3 nec eēt uerū primumq3 vnū. Ad quod tandē ab uno minus uero peruenire ratio cogit: quęadmodū et compellit supra, non ueras formas, non uerā vitā, non uerā cognitionē progredi ad ueras formas .i. ideas, ad vitā cognitionemq3 verā. Similiter

intelligibilis est ens primum atque formale principium que entium omnium, et exemplar forma naturaque sua omnia generans tamque formas quecumque sibi sunt propria eadem entibus cunctis, qua entia, competunt. Atque vicissim quecumque entibus, qua ratione formaliter entia sunt, et in sua queque specie perfecta, conueniunt hec, sed excellentius sunt in illo. Jamblicus et Syrianus et Proclus oppositionales generum, idearumque differentias in primo ente non ponunt. Quia cum proximum sit ab ipso uno, ideaque sit unitissimum, oppositiones admittere nequit. Presertim cum in primo ente nihil sit non entis: ergo nec oppositiones ille, per quas idem non est alterum: status non est motus: Rationale non est brutum. Ignis non est aqua. Homo non est equs. Item quia ens simpliciter de quolibet predicatur, Nullum uero oppositorum, nulla idea de quolibet affirmatur. Ut traditur in sophiste. Igitur eiusmodi differentias in sequente quadam (post essentiam simplicem) intellectuali essentia collocant. In illa uero tamen originem numeralem. Nos autem antiquiores sequuti dicimus differentias illas in ente primo ponendas. Sed eas non primo quidem gradu quo simpliciter ens est: sed sequenti quodam gradu (quo per vitam intelligentiamque progreditur) explicari. Sic enim obiectiones (quas narrauimus) deuitant, et in primo ente entium omnium propria tamque illud mox consequentia collocantur. Quinque sane genera in essentia iam uiuente, ideeque potius in uno iam intellectuali latius explicantur. Vix enim in essentia discernuntur. Insunt tamen ibi propria cunctis entibus communiter necessaria. Propria uero hec generatim omnia Parmenides in prima suppositione numerat, ut in capite superiore narrauimus. In uno quidem negans, sed in uno ente mox affirmans. Ut postquam omnia uniuersi entis propria de uno primo negauerit, demonstret inde ipsum uniuerso ente superius: quod et prope suppositionis prime finem manifeste confirmat, negans ipsum quod dicitur esse atque ens de uno. Alioquin quecumque esse ensque ipsum comitantur ~~atque~~ sequuntur competitura primo. que tamen propter diuersitatem suam simplicissimo imo ipsi simplicitati competere nequeunt. Quo enim pacto multitudo uniuersitasque differentium inter se idearum: quomodo generum oppositiones

.s. identitas, alteritas, status, motus. Itẽ simile dissimile, equale inequale atq3 similia (quę ibi ideales inferiorum proprietatum rões sũt absolute inter se differentes.) Primo consentanea sũt? Syrianus inter hęc, et Proclus omnium conclusionum capita deos quosdã seorsũ existentes eẽ putant, ut et multitudo sit deus quidã: et ipã pars sit deus alius. Alius quoq3 totũ. Rursus recta figura et spherica. et iuuentus atq3 senectus, similitudo, dissimilitudo, cęteraq3 sint numina quedã. quę per omnes consequentias negatiuas quidẽ decernatur inferiora primo: affirmatiuas aũt deinceps suo queq3 ordinẽ disponant. Sed inuentũ hoc poeticum potius q3 philosophicum eẽ uidet. Nobis uero satis esto hęc tãq3 propria quedam entis uniuersi recipẽ. quę in primo ente suo modo sint atq3 sequentibus. Meminisse [^ oportet] q3, Parmenidẽ a, proprietatibus magis uniuersalibus ubi negat incipere, deinceps q3 ad minus uniuersales consequenti quadã serie progredi. Sic enim negatis illis consequenter negantur et ista. Queãdmodum si quis neget hoc esse animal, negauerit eẽ hominem: neq3 e, conuerso: affirmando uero contra contingit. Nẽpe si affirmes hominẽ affirmaueris animal. Neq3 fit uicissim. Qm̃ uero a notioribus ubiq3 rite incipiendum est: ut per ea possimus facile minus nota dinoscẽ: merito in conclusionibus negatiuis negat p.º quod ab uno manifestius est alienum .s. multitudinẽ. Per hanc consequenter q̃ aliena minus. Post plurima negat eẽntiam aut eẽ: quod qĩ uidebat idẽ: neq3 tamẽ idem est: ac si adhibeatur uni compositionem uel proprietatẽ affert. Postremo negat ipm̃ unum eẽ aliquid unũ: ne forte sit uel duo q̃dã .s. aliquid simul; et unum aut certe sit in genere quodã uel ordine unũ atq3 definitũ. Plato igr̃ in epl̃is uetat de ipo omnium primo querere quale sit uel quale quid sit. Conditiones enĩ eiusmodi eminentiã ubiq3 dicunt atq3 definiunt. Sicut qualis uita. Qualis, eẽntia. Quale bonum, similiter quale uel quid unum. In conclusionibus aũt affirmatiuis id prius affirmabit de uno ente .i. de illo intelligibili mundo unũ atq3 ens: mox preter eẽntiam unitatemq3 suã, quod ipi potissimũ est

cognatum .s. multitudinem: multitudinē inq̄ ideaū specierum atq
generum. Per hęc apprime familiaria tamq̄ euidentissima quedā affirma
bit: quę familiaria minus deinceps atq minus. Ideo suppositio p.a nō ē
si uniuersum ens ē unū, quid sequat? Alioquin semel posito q sit ens
et uniuersum .i. omnia mox inferendū eēt: ergo hīt in se multitudinē
partes, terminos et coetera eentiamq postremo. Contra uō negantur hc
omnia, quia suppositio non est, si omnia sit unū, sed si ipm unū sit.
Cuius oppositum post .v. suppositionem ē supponet .s. si unū nō sit
quid in se sequatur. Sed ubi multitudinē negat unī: quā potissimum
multitudinem non rerum quidem sensibiliū aut ēt seminaliū rōnum aut
rursus animaliū cogitationum negaret? Neq .n. decebat in his reiciendis
elaborare: que de primo nullus assereret. Sed multitudinē illā de primo
negat, quā assereret de 2do. idest intelligibilem, intellectualemq multi
tudinem .i. multiplicitatem talē, qualis conuenit intellectui primo se ipm
intelligenti idearum generumq pleno. Eademq sequentibus competit intel
lectibus puris atq diuinis: primo tamē omnium principio minime compe
tit: si modo multitudo quelibet sit unitate posterior. Si ēt in ipō uerę
primo nihil debet eē non primum. Si rursus in imēsa virtute unitas
et simplicitas uiget infinita. Si demq in illo (qd se ipo perfectissimē fruit)
nihil oporteat eē non ipm. Sed de mira simplicitate primi et de formali
multiplicitate secūdi sepē et multa diximus alias. Queret fort' qs
piā. An multitudo uni sit opposita. Respondemus opposita uersari circa
subiectū idē. Ut circa numerum par et impar. Circa dimēsionē equale
et inequale. Circa qualitatem simile et dissimile. Circa substantiam
idē atq alterum. Circa motum uelox atq tardū. Circa esse entiam unum
atq multitudo. In qua qd sicut multitudo non est seorsum ab unione,
ita nec unum seorsum a multitudine. Est enim unū hoc multitudi
nis unū. Quod qd non ē multitudo, quāuis in multitudine sitū. Neq
qua rōne unum est, eē pōt multa, sed qua conditione est multitudinis
unū hac utiq unum multa nominari pōt. Ipm uō superentiam et ex

numerum essentialem simpliciter unum adeo esse absolutum, ut multitudo huic non tam opposita iudicetur quam diuersa. Sicut enim primus calor, prima lux, prima essentia, primum bonum nihil habent frigidi, uel tenebrosi, inane, uel non ens, uel non boni; ita primum unum nihil non unum admittit: multitudinem omnem prorsus expellit sibi diuersam. Si enim multitudo sit in eo (ut Platonice loquar) non unum ipsum erit, sed unitum. Hec a se ipso unitum: sic et quod formatum est aliunde formatum. Igitur ab ipso simpliciter uno superiore erit unitum. Quomodo uero Platonice rationes multitudinem primo tollentes christiane trinitati non detrahant, in qua seruata penitus simplicitate et unitate nature, relatio quedam sola quandam distinctionem facit; compositionem uero nullam. Nicolaus Theologus Grecus Methones Episcopus euidenter ostendit: ac nos in Annotationibus quibusdam id breuiter designamus. Concludamus denique cum Platonicis, ubi Plato multitudinem negat uni, nihil aliud uelle quam et ipsum super quam cogitari possit simplicissimum secretissimumque esse: et uniuersam ab eo rerum multitudinem formare sic ab unitate numeros proficisci. Quod autem hic unum nominat ente superius in Repu. nominat bonum similiter super essentiam. Ut autem accipimus ex Phedone simul atque Parmenide, idem est proprium unius atque boni s. perficere omnia atque continere: et pariter per omnia propagari. Preterea nihil ipso bono melius. Nihil igitur superius. Nihil et simplicius uno. Nihil igitur super unum; aliquin quod superius fingit, aut nihil est, aut multitudo unionis expers: infinitique infinita. Cum uero duo esse principia nequeant: idem est penitus unum atque bonum: sed unum quidem (ut alibi diximus) propter singularitatem et excellentem simplicitatem, bonum uero propter fecunditatem communicationemque amplissimam nominamus. Sed ut opulentior sermo de hac ipsa re fiat, digrediendum.

Digressio de uno, quod sit rerum omnium principium.

Ed enim quia de rerum principio paulo ante facta nobis mentio est: quid in Platonicorum, Theologorumque disciplina super ea re contineatur.

breuibus afferam. Et enim unum illud sit nobilis Platonicus septe (ut ipse ait) discursibus comprobat. E quibus quedã decerpentes, que legentibus opinor futura nõ ingrata) dicamus. quod ens uniuersum uel unum est omnino, uel omnino multa, uel unum atque multa. Non quidem omnino unum. Ne cogamur que contraria sunt, idem prorsus esse fateri. Negarique dimensiones esse, in quibus multe sunt partes. Ac principium et medium atque finis. Negari rerum numeros variasque formas atque figuras. Repugnantes qualitates, motus, effectus, actiones, et passiones motuum differentias, mutationes temporum atque rerum. Distinctiones inter causas, et effectus agentes, atque potentes. Neque rursus dicendum est uniuersum esse omnino multa: Unitatis omnis penitus expers. Quia, si nullum sit unum in quolibet uel in cunctis: certe neque multitudo erit ulla. Multitudo enim ex aliquibus necessario constat: quorum quodlibet in se sit aliquid, et aliquod unum: nisi igitur sit unum: neque multitudo quidem erit. Item in multitudine cui nullum insit unum quicquid excogitaueris aut nihil erit, aut multitudo penitus infinita similiterque deptium particulis infinite argumentari licet. Erit igitur multitudo illa in primis accepta infinita ex infinitis infinite undique turbis coacervata. Erunt infinita plura. Atque uel tota multitudo prima maior erit ceteris turbis qui partibus, itaque infinitum, erit amplius infinitis. Vel nihilo maior erit: ut absurde confiteamur totum partibus nõ esse maius. Immo neque totum aliquod erit: neque partes: nisi sit unitas atque uno ad formam totius partiumque necessaria. Demque si multitudo sit innumerabiliter infinita (quod accidit uno sublato) certe innumerabiliter deinceps euadet multitudo maior; atque ex opposito innumerabiliter multitudo minor. Infinite igitur hinc quidem infinita consurget turba: inde uero finita restabit. Quod est absurdum: et omnis ordinis expers ubique futurum. Item per ipsam unionis priuationem similia erunt pariter atque dissimilia: ut alibi diximus. Similia quidem: quia priuationem simile patientur. Dissimilia quoque: quia per ipsam priuationem (cum nihil habebunt unum) in nulla qualitate uel conditione conuenient. Rursus per

priuationem vnius simili rōne et eadē erūt et altera. Dū et priuatiōnem patientur eadē: et nō hēntia vnū, cogentur eē diuersa. Ita multitudo per ipām vnius priuationem, neq3 star pōt neq3 moueri. Non star quidē, si modo star est in eodē vnoq3 aliq permaner. Neq3 moueri rursus. Quod em̄ fingitur omnino non vnū, si mutetur: unq3 certe ad opposimū permutabitur: idest ad vnū q fingitur eē nusq3. Cū igitur res nulla per aliquid idē pati simul possit opposita: merito quę ex vnius priuatione contingentia modo narrauimus impossibilia iudicantur. quas, ob res et vniuersum et quodlibet ens est vnū simul atq3 multa. Queritur deinceps utrū in ente vnum atq3 multa sit omnino seorsū an inuicem sit cōmista. Si inter se fuerint segregata; eadē sequentur absurda, q circa multitudinē orbatā vno paulo superius sunt adducta. Sūt igitur inter se perfecte conflata. Quapp necesse ē super hęc extare cām principalem auctorē vz partim quidē huic vni ut sit vnū: et huic multitudini ut sit multitudo: partim et ut conciliata sint inuicē; neq3 .n. multitudo hęc vno quodā conglutinata (qua rōne multitudo est) vni huic opposita cā efficiens est vnius: neq3 rursus hoc vnū, qua conditione vnū a multitudine miscetum est: particepsq3 eius primum multitudinis ē principiū. Neq3 vnum hoc multitudoq3 inter se opposita ex se ipis conciliant: sed aliunde: presertī si neutrum sit a neutro. sed neq3 putandum ē fortuito hęc inuicem confluxisse. Alioquin aliquando segregata forēt. Queritur iterū de auctore. Vtrū sit vnum prorsus, uel multitudo quędā. Multitudo qd eē non pōt. Siquidē ex ipō uaria ubiq3 copulentur in vnū. Ac si multitudo sit vnionis expers: dictu nefas. Si uel multitudo particeps vnitatis, uel vnitas particeps multitudinis sit, nō est vnū simpliciter: principiumq3 primū. Sed definitum quiddā: et desuper copulatū. Qd aūt ipm simpliciter vnum sit cuiuslibet entis et vniuersi cā, patet inde, quia nihil rebus melius est q3 et sua cuiusq3 vnitas: et vnio rerū mutua: per hanc enim fit est, seruatur vnū quodq3: hac amissa disperditur. Oportet aūt in rebus optimū a primo principio proficisci. Vnitas uero et vnio diuersorū

nõ fit aliunde q̃ ab uno. Quod quidẽ hoc ipo q̃ unũ est, ẽẽ dat cũctis. Siquidem per diuisionem amittitur ẽẽ. Quod enim amittit unũ, perdit et ẽẽ. Quod aũt amittit uel nõ recipit multitudinẽ: nõ statĩ necessario orbat̃ ẽẽntia. Ipi enim uni oppositũ ẽ non unũ. quod greci dicit̃ uden. Ipi uero multitudini aut multis opponitur non multitudo, uel non multa. Si igitur non idem est unum atq̃ multa: neq̃ rursus non multa, idẽ erit atq̃ non unũ. i. Uden. Item non idem est ẽẽntia atq̃ unũ: siquidẽ per ipam ẽẽntię rõnem res quomodolibet sũt. Itẽ illud est omnium principium, cuius omnia participia quodãmodo sũt ac propter participationem quãdã appetitu quodã ad ipum omnia conuertuntur hñtia ut ad ipm similitudinẽ quãdã inde tributã, illuc suã omnia referentẽ ut unde primo facta sũt: inde precipuẽ percipiantur, atq̃ seruentur. Sed quidnã est munus hoc ipius primi proprii, et tãq̃ cõmunis quidã artificis omnium primi charater? Non qd̃ uita, uel motus. Non enim omnibus insũt. Neq̃ ẽt status? Ipẽ nãq̃ mot̃ qua rõne motus, tãq̃ oppositus statũ in se ipo non hẽt. Non igĩ status omnibus est cõmunis. Sed neq̃ ẽt intellectus qua rõne intellectus, omnibus est cõmunis. Neq̃ enim intelligunt omnia uel cognoscũt, siqdẽ quibus adest, proprietas intellectus: inest, et cognitio. Intelligentia enim est cognitio prima cognitionis õmnis principium. Hec mã spẽm hẽt ullã intelligentię Symboluĩ. Videnẽ sane ẽentiam omnia cõmuniter in se hrẽ. Neq̃ tñ omnino uerẽ ẽ. Quod enim fit qua rõne fit, non dũ ẽ hoc ipm quod fieri dr̃. Et cũ primũ iã est: hoc ipm, nõ fit amplius. Cũ igĩ adhuc fieri aliquid, atq̃ iã idẽ hoc ipm ẽẽ, inuicem opponantur. Merito quod fit qua rõne fit, ẽẽntiã nõ hrẽ putat̃. Idcirco Plato in Timeo Sophistẽ re. pu. et ubicũq̃ de ẽẽntia disputat, eã tãq̃ longissime diuersã a generatione distinguit. Et quę fluunt fieri quidẽ iudicat, sed non ẽẽ. Quo fit ut ẽentia non omnibus sit cõmunis. Ipẽ tamẽ primi charater, cõmunissimi omnium principii communissimus, in omnibus qualibz rõne cõmuniter inest. Contemplarẽ igĩ omnia inter sẽ quã tulibz opposita, idẽ, alterũ, statũ, motũ, fiens (ut ita dixerim) falsũ, atq̃ similia. Omnibus et singulatĩ et sũmatĩ inest unũ. Et in ipa multitudĩ

que vim uidetur opposita: unum ipm conficit multitudinē. Quid enī aliud multitudo est, nisi unum aliquod sepius repetitū? Et quōmodo ex multis conficitur aliquod sine unione totū? Et quomō est pars ulla totius, aut numeri cuiuslibz, nisi ipā sit aliquid? Idest nisi sit aliquid unū? Unū g° communiter inest omnibus. Quo sublato perditur unūquodqz. Quapp. uolentes Antiqui omnifariā nihilū prorsus exprimī, dixere uden .i. ne unum quidē: qi plus neget dicendo nō unū. qz non ens perinde ac si minus unus uniuersa posterius qz entia deserat. Idqz fit in primis nihil eua nescere, uz unum prorsus amittere. Hoc igr. unū omnibus communissimū ab ipo tandē existit simpliciter uno omnium communissimo. Itē in ordine uniuersi ad primum peruenitur et ultimū. Utrūqz necessario ē unū atqz simplex. Multitudinis expers. Alioqn neutrū erit primū simpliciter aut ultimū. In ipo enim simpliciter primo non debet eē posterius aliquid. Et in ipo simpliciter infimo non debet eē superius: Si primū aut ultimū in plura diuiseris, utrobiqz reperies intus superius aliquid et inferius. Non enī diuiduntur hec si modo diuidant more continui. Siquidē dimensio nec primū est, nec ultimum uniuersi. Sic igr in linea longa peruenit utriqz ad punctum nullo modo longū, sed prorsus indiuisibilē, qz tū ad dimensionē spectat: sic in uniuerso ad primū ultimumqz procedimus, unū prorsus et indiuiduū et qz tum ad existentiā pertinet et nām. De primo quide id nulli dubiū eē debet. Infimum quoqz si diuidatur in plura, nō erit totū hoc infimum, sed illud potius in quod postremo resolutio fiet. Iā uero cū actio primi ulterius protendat qz sequentium actiones. Nimirū in infimo nullū inerit coeterorū munus, sed sola et simplicissima ipius primi proprietas ut pter primi simplicitatē unitatēqz nihil possit infimo simplicius cogitari, psertī cū nihil in seipo nouū machinari queat. Quod aūt ē primo qz proximū, et si simplex existit inde, sua tn seipm fecunditate multiplicat. Preterea omnis diuisio, differentia multiplicitas fit uel per formarū uarietatem uel diuisionem ad dimensiones numeros ue spectantē. Hec oīa formalia sunt. In mā nihil est per se formale. Nulla igr multiplicitas inest. Est

itaq3 maxime unum. Et qm nõ hr ullum in se multorum: ideo potentia extat multa suscipienda. Sic primum, quia multorum nullũ ẽ: ad multa sufficit facienda. Est certe mã maxime unũ .s. formabile: sic ens pm ẽ maxĩe unũ formale. Neutrũ uõ ẽ ipm simpliciter unũ. Quis ergo dixerit unũ atq3 ens idẽ prorsus existere: si mõ consideret unũ de maximo et minimo ente pariter predicari? Atq3 quatenus multitudo formalis negatur de materia: eatenus negari ens, et affirmari unũ? Ac si ex eo quod infinitas subire formas põt: et indefinita pariter ẽ ad oẽs, Plato in Philebo sub ordine infiniti collocet, nõ tñ propterea eã existimabit eẽ minus unã: sed maxe unã: siquidẽ nullũ infinitorum natr hẽat. Nã et ipm infinitũ ibi sepe nominat unũ. Quod quidẽ non ipã rõne sui multitudinẽ hẽat: immo sub se participantiũ quadam contineat multitudinẽ. Ibi qñ ẽt sub infiniti noĩe nõ materiã duntaxat corporibus subiectã uult intelligi: presertim quia dicit ex infinito entia cuncta constitui. Neq3 tñ ex hac mã cuncta: Uniuersa igr formabilitas et ad qualibz multiplicitatẽ subeundã indefinita potentia, dr infinitũ. Quãobrem mã ad ordinẽ infiniti redacta, nec ibi nec alibi a Platone multitudo uocatr: sed unũ in Timeo ad suscipiendã multitudinẽ susceptaculum. Probatq3 longius ab ente distare q3 formã mãlem. Siquidẽ forma mãlis ens uerum refert uelut imago. Materia uõ nõ refert, nisi fortasis ut umbra, uel potius ut oppositũ: siquidẽ tã informis mã sit, q3 eẽntia uera formosa. Uerum tñ dũ ita probat eã q3 minimũ entis hẽre: declarat unius hẽre nõ parum: dicens de hac uere pronunciari posse, hoc et istud. Neq3 propter ingredientia uariã unq3 ẽ sua idẽtitate mutari. Proinde Platonici sic per negationes ascendunt ad ipm simpliciter unũ: ita negando descendunt ad mãm simplicissimã ens quidẽ minimũ: sed maxime unũ. Nempe quẽadmodũ negando molẽ, figurã, superficiẽ, longitudinẽ, peruenimus ad punctũ, quod in dimẽsionis genere maxime unũ est, et dimensionis hr minimũ, quia nõ ẽ dimensio, sed dimensionis aliquid .i. terminus, sic et negando entia per formarum negationes descendimus in materiã prorsus unũ: Entis uero q3 minimũ. Nõ quidem ens proprie, ut in digressione diximus, sed aliquid entis idest possibilitatẽ

(ut ita dixerim) ad ens, ente formabile. Forme similiter a corpore procedimus ad eius imaginem specularem. Que quidem non est corpus: sed corporis aliquid. Et hinc ad eius umbram: que aliquid corporis est quam minimum. Simili ratione ab ideis (que uera sunt entia) ad corporeas formas imagines entium. Hinc ad materiam uniuersi entis umbram. Sed ipsa informitas ipsa discretionem nullam admittens, dum prohibet eentiam esse formalem, cogit esse necessario unum. Iam uero materia ut sit unum aliquid definitum sortitur a forma per quam subit hanc unam speciem aut illam: ut autem sit unum, et id quidem indefinitum habet ab ipso simpliciter uno: quoniam ab hoc solo dependet ut penitus infinito. Preterea materialis forma authore Timeo non conuenit cum eentia in ratione aliqua, sed in nomine: quia sit inde: referatque illam uelut imago. Longe igitur ab eentia cadit .s. ideali, uelut specularis imago hominis ab humana natura: neque tamen similiter discedit ab uno. Nam et si nihil de natura entis aut hominis sit in eius imagine: tamen non propterea imago hec minus est unum quiddam: uidelicet unum hominem, uel unam ideam singularem ab alijs differentem representans. Seruata quoque pulchritudine conseruat et bonum: neque pariter seruat eentiam. Similiter oppositi inter se motus et si propter fluxum ab eentia decidunt: non tamen minus quisque unum habent, per distinctionem propriam: qua ab alijs distinguuntur. Suum quoque bonum habent: quo dirigunt ad finem: conferuntque ad bonum. Item neque materia, neque forma ita distat a bono sicut ab ente. Forma enim et pulchritudine habet bonum: et ad bonum prouocat, ut imago boni. Forte uero materia totiens iudicanda est bona: quot species appetit: excipitque libenter quasi portiones boni. Et quia hinc necessaria est huic uniuerso boni ipsius operi: tantum forsitan est bona. Per ipsam tamen formarum indigentiam, per quam et appetit bonum et bono necessaria est (ut dixi) longissime distat ab ente: ac per eandem incitatur et accedit ad bonum. Per ea que diximus dogma Platonicum confirmatur unum bonumque ente superius iudicandum. Summatim uero unumquodque est cum aliqua multitudine, et participatum est et aliquod unum .i. multitudo una est et cum apposita multitudine mistum. Super hoc igitur extat unum imparticipabile absolutum purum, quod omnis multitudinis est principium per quod unum multitudini infusum, ordinat ipsam, et coerceat et reuo-

cat ad se ipm demq; sic supra formas passim mistas oppositis uel alienis sunt ideę in seipsis pur, et super ens quodlib; quodamodo cu no enti permistum: est ens ipa sui prima ratione sincerr: ita super vnu multitudini coniugatum extat vnu a multitudine poenitus absolutu: in quo nihil e non vnu. A quo dependet quicquid e vnu simul atq; no vnu. Omne quide euismodi: quonia existit a primo, vnu e: qm uo ex ipm et inferius ipo, stati in se multitudine explicat, et distintionis origine.

Hactenus de discursibus Marsilii tribus Part. [la] ij. [da]

T QVOMODO? NEQ; IGITVR PARTEM ESSE ILLIVS ALIQVAM.

Annotationes.

h EC est negatio secunda ex negatione prima illata. Arguit em hoc pacto. Ipm vnu non e multa seu multitudine in se no hit: ergo neq; partes. Consequutio enim huiusmodi io recta dr, qm in negatiuis conclusionibus rite a propositionibus magis vniuersalibus debemus incipr. Verbi ca. Si no e al: non e homo. Dialectici uero aiunt a superiori ad sui inferius ualer utiq; argumentum negatiue: mo negatio superiore nege terminum, et inferiore. Contra uo, ab inferiori ad superiore consequetia conueniens e affirmatiue ijs additis conditionibus, quas ipi addut. Vt si est homo; est al. Itaq; cu Parmenides ex multitudinis negatione partium negatione infert, declarat multitudine ee ..tiore partibus, atq; toto. Sic in sequenti suppone du multitudine ex partiu possessione infert, ide efficit. Si ergo multa hre ultius e hre partes: negato primo, consequens e, ut et ... negandu sit. Valet g° argumentu hoc. Vnu non ht multitudine: g° neq; ... partes. Q aut multitudo sit vniuersalius partibus atq; prius; hinc patet. Quia quoniam omnes partes sut multa: no tn reuertat: no em omnia multa sunt partes. Partes. n. referuntur ad totu, atq; vicissim: qui totu quodlib; ex partibus conficiatur multis. Q aut no conuertat predicatio illa ex ho liquet. Sint multa ad imaginationem seiuncta. Hec hoc posito no sunt alicuius totius partes. Accedit ad hec quod multitudo (qua rone multitudo)

ē) nullum certum decernit sibi finē. Immo suapte nā occurrere uidet
deinceps multiplicabilis in infinitum. Partes aūt ad unā totius formam
conditione propria conspirantes sūt sub terminata quadā totius spē termi
natę. Deniq3 multa et si nūq̄3 coeant simpliciter multa sūt. Partes
uō fiunt: quū totum conflant. Conflant uero, quū coeunt: et certa rōe
coeunt. Multitudo igitur in ordine rerū antecedit partes. Annotatione
dignū q᷑ sic unum antecedit ens: ita et multitudo uel numerus in mundo
intelligibili antecedit entia numerosa: et quaslibet totorū compositiones.
Nisi enim in primo ente formali entium multorū fore nāles quedā rōnes
inessent atq3 precederent, ad quarū quasi normā distribueretur entiū multi
tudo, omnis utiq3 turba rerū uel hic uel ibi sorte quadā absq3 ordine certoq3
numero uel termino uel fine contingeret. Proinde si primū querimus cām
multitudinis: eandē inueniemus huius atq3 unionis originē. Quod enī res qlib3
atq3 cuncte quodāmodo unū sint extra controuersiā hnt ab ipo simpliciter
uno. Quod et sepe unitatē ipam cognominamus. Quod rursus multe sint: ac
cipiunt ab eodem. Multę nāq3 sūt per ipam multitudinē: Sic unū per uni
tatē. Ipa uero multitudo (nō inquā hec uel illa, aut horū aut illorū: sed
ipa per se simpliciter multitudo) nihil ē aliud q̄3 unitates quedā ab ipa sim
pliciter unitate secunde propagate passim atq3 distribute. Non recipient
g° Platonici peripateticorū illud unitatē multitudinē ue ad ens ipm qi con
ditiones quasdā eius quodāmodo sequi: s3 precedere potius: quatenus ex ipo
simpliciter uno ad ens et entiā deriuant. Latiusq3 unū predicari ens: siqd
priuationes quelibet, ita ut hitus, dicuntur unū. Sic. n. uisus unus uox una:
ita cecitas una, uniuq3 silentium, opinio uera, unū aliquid: falsitas unum
aliquid. Amplius quoq3 multitudinē q̄3 ens predicari. Quippe cū nō res ipe
solū multę. Sed rerū et priuationes multę dicant. Non solum presentia multa:
sed et futura pariter atq3 preterita. Multę opiniones uere: multe false. Unitas
igr̄ unitatumq3 multitudo, quę et simplex primaq3 multitudo e(st) uidetur or
dine entiū antecedere. Quod igr̄ hec entia sint, nō solū efficienter ab uno: sed
et a primo ente formaliter hnt. Quod aūt multa sint, ab ipo solū simpliciter

uno. A quo et unitatum numerus entibus est infusus. Circa aut̃ negatiõe hanc, et circa sequentes Annotatione dignum, q̃ Plato hic per negatiões ad summũ ascendit in Parmenide: sic per compationes inide ascendit in Repu.ca Utraq; pariter tã. s. comparationes, q̃ negationes dm̃ eẽ declarant tũ ab omnibus intelligibilibus segregatũ, tũ et principiũ uniuersi. Negationes aũt, aliẽ quidẽ sunt affirmationibus meliores; aliẽ uero consortes; deteriores aliẽ. Prime quidẽ fiunt, qñ probamus primũ non eẽ ens tã q̃ uidelicet melius ente entisq; principium. Secunde uõ: qñ non ens cũ ente probam admistũ. quemadmodũ in Sophi. dr̃ ipm̃ non entis enti saltẽ equale uideri. Quo uidelicet pacto quodẽ ipẽ status: non est ipe motus. Quod est identitas non est alteritas. Quod calor non frigus. quod rõnale non brutũ. Quod aurũ, non est ferrũ. Tertiẽ negationes fiunt, qñ priuationes et fluxus informeq; mãm nõ ens appellamus tã q̃ integro ente longe deteriora. Comparationes autẽ uerẽ significant similitudinẽ quandã et hitudinẽ non primi quid ad sequentia: sed sequentium prorsus ad primũ. Qd sane cuncta multo eminentius supat q̃ ceterẽ causẽ q̃tũ libet ex se effectus queq; suos. Neq; magis hos ordines superat: minus illos. Alioquin hitudinẽ ad hos quidẽ maiorẽ hẽret: ad illos uero minorem. Hitudine uõ si preditũ fuit non erit simpliciter unũ: nec penitus absolutum. Omnia igitur ẽque superat. Hec aũt ad illud hitudine quadã affecta iã alia quidẽ propinquiora sũt illi; alia uõ remotiora. Illud rursus per unicum indiuiduũq; qsi cardinẽ cuncta producit. Hec aũt ad ipm̃ pro varietate naturẽ alr̃ passĩ et alr̃ se ad illud hñt atq; conuertunt. Proinde quemadmodũ uia duplici Plato nr̃ ascendit ad primũ. ita nominib; illud precipue duobus appellat. In Repu. quidẽ: ubi per comparationes ascendit appellat bonũ. Comparationes enĩ ex similitudine rerũ ad primum infusa bonitate ducuntur. In Parmenide uero, ubi per negationes incedit nominat unũ. Negationibus enĩ deũ principiũ omnium, unicũ, simplicissimũ, eminentissimum eẽ designat. Iã uero negationes processum omniũ inde significant. Siquidẽ multitudo procedit ab uno tandẽ multitudinis omnis experte. Comparationes aũt conuersionẽ omniũ ad primũ indicarẽ uidentur

Quippe cũ appetitu boni omnia conuertantur ad primũ. Cętera q̃dẽ ab alijs appetuntur: ab alijs negliguntur. Bonũ aũt necessario exoptatur ab omnibus. Neq; tñ duobus his nominibus uel nominamus ipm̃ uel gemina mus. Sed nos ad sequentiã conuertentes dũ multitudinis omnis inde proces sum consideramus appellamus unũ. Dũ uero conuersionẽ appellamus et bonũ. Sed et in processu bonũ intelligimus propter foecunditatẽ et conuer sionẽ unũ q̃m ita reducuntur ad idẽ. Ideo Plato in Repu. ubi omnia conuertit ad ipm̃ ut ad bonũ, interea ipm̃ asserit intelligibilis et ipius intel lectus unificum. Q. per negatioẽm mltitudinis negãt de uno ptes et totũ.

PARTICVLA TERTIA.

Eq; totum esse ipm̃ oportet. Cur nam? Pars utiq; totius pars est. Est. Quid uero? Nonne totũ ẽ: cui nulla pars deẽ? Prorsus. Vtrinq; igitur ipm̃ unum ex partibus eẽt: totumq; exñs ac partes hñs. Necesse est. Vtriq; rursus ipm̃ unũ multa potius q̃ unũ eẽt. Verũ oportet aũt nõ multa, sed unũ ipm̃ existẽr. Oportet sane. Itaq; nec totum erit: neq; partes habebit si unum fuerit ipum unum. Non certe.

Annotationes.

T in precedentibus monui, ubicũq; Parmenides aliquid de uno negat, memento significari, non mõ dm̃ non eẽ illud, tãq; super illud. sed et illud a deo fieri: deo interim pp effectũ nullo mõ afr se hñte. Qr cũ primum multitudo negat: designatur dm̃ nullo mõ eẽ multiplicabi lem. Et primũ (q̃d fit ex deo) multitudinẽ eẽ: atq; uniuersã in uno collectã in uno .s. intelligibili mundo sic ab unitate participẽ diuinitatem: in qua omnes numeri continentur. Cũ rursus negat dm̃ eẽ totũ, partesq; hrẽ. designatur preter id q̃d nullo mõ compositus est, omnẽ compositionẽ presertĩ primã ab eo fieri. Nempe propter ipm̃ simpliciter unũ, et quelibet partiũ unũ aliquid ẽ, et inuicẽ omnes in unã totius formã conciliant. prima uero compo sitio inde in ipõ intelligibili Mundo conficitur, ex infinitate et termino tãq; ex mã quadã atq; forma. Itẽ ex eẽntia, uita, intelligentia. Rursus quod ãmodo ex generibus primis entium et ideis. Annotatione dignũ q; si quis

multitudinis entium. Si quis multitudinis entium cām assignauerit ipām simpliciter multitudinē ā Platonicis minime dissonabit. Simplicis uō mul-titudinis cām si aliunde quęsiueris prēterq̄ ab uno nimium aberrabis. Vn' em' uis ipām multitudinē proficisci? Nuquid ab alia multitudine ut cla la-baris in infinitū. An forsitā a nulla cā? Vt ita multitudo sit cā rerū prima? Nullaq; futura sit in rebus vnio: nullus ordo? Deniq; si multitudo q̄libet ē necessario particeps vnitatis: nimirū ab ipā vnitate tāq̄ a causa superiori dependet. Nisi uero sit unitatis compos, nec aliqua partiū erit aliquid vnū. Neq; partis particula: rursus vnū: sed ē infinitū deinceps pars quelibet infi-nita: Neq; rursum partes cū partibus vnionē ullā hēbunt: neq; cū tota cognationē, neq; forma totius erit certa. Sed (ut ita dixerim) infinities in-finita: nec ex suis partibus copulata cū careat uno, sed usq; quaq; diuulsa. Ipm igr̄. unum multitudinis omnis compositionisq; et ordinis principiū est, et seruator et finis. Gregorius Nazanzenus Nicolaus q; Theologi diuinā trinitatē ab eiusmodi conditionibus exceptā uolūt. Multitudinē em' illā eē participē vnitatis et post vnitatē (quę numerus quidā est partiū quarūdā aliquid componentiū). Trinitatē uō diuinā nō eē numerū uel multitudinē aut accidentalē aut eēntialē: sed super eēntiam. Neq; componere ibi qcq̄ preterea totū. Neq; eē vnitatē ipām excisse: sed eē proprietatē ipi vnitati naturę diuinę n̄aliter necessariā. Hec itaq; trinitas vnitatis quidē propa ē. Hec tn̄ particeps vnitatis: nec per participationē eius vnita: sed uni-tati n̄alr̄ coniunctissima. Naturalē unitatē non diuidens: sed conseruans: Platonici quidā nihil aliud moliunt' q̄ ut dei sūmi, n̄am asserant simpli-cissimā, proprietates aūt personales, quę super ingeniū nr̄um sūt nuq̄ cogitauerunt. De simplicitate uero n̄ę diuinę, nulla ē inter christianos et Platonicos controuersia. Propterea Proclus et Syrianus trinitatē q̄dā substanciarū triū eē primū introduxerunt scilicet primā eēntiam, primā vitā primū intellectū. Et eēntiā quidē illā eē rebus eēndi principium. Vitā uero uiuendi: intellectū intelligendi. Essentiā preposuere vitę. qm̄ latius extenditur eēndi q̄ uiuendi munus. Vitā simili rōne intellectui.

prefecerunt. Dispositionem eiusmodi (si Dyonisium Plotinumq; sequimur) [illegible] nõ admittemus: quoniã cũ superioris causę donum perfectius eẽ debeat q̃ sequentis, prestantius erit eẽ q̃ uiuer: uiuer q̃ intelliger. Neq; uero hoc est effectu igr̃ illa principiorũ dispositio uera. Preterea vanũ ẽ plura ad hęc efficienda principia finger: cũ et sufficiat et deceat unũ. Nempe cũ eẽntia prima omnes sibi naturales perfectiones hẽat: vita uero sit minimus motus uel actus eẽntię primę, intelligentia demũq; sit ẽdã uitę reflexio in eẽntiam: merito in ipa eẽntię primę nã, simul vita est et intelligentia prima. Latius aũt extendi eẽ q̃ uiuer: rursuq; uiuer q̃ intelliger respondebimus: non qm̃ illa tria principia sint per substantiã inter se distincta et in ordinẽ graduũ uniuersi, eẽntia sit superior uita, et vita superior intellectu: sed quoniam (ut uult Plotinus) in Mundo intelligibili dũ ipse generatur a primo secũdũ quẽdã generationis illius ordinẽ prius quodãmodo sit eẽntia illa primi entis: mox uero uiuat: mox intelligat. Prius enim est q̃ moueatur: prius mouet q̃ per motum in se reflectat. Sumati uero intelligibilis illa substantia, si primo sui gradu perfecta eẽt per nullũ appetitum conuerteret ad principium, et ad ipm bonũ. Necessariũ tamẽ est ad illud entia cuncta conuerti. Nascitur igitur illa nõ dũ penitus absoluta: sed ulterius a quo est effecta perficienda. quod ergo primũ ibi genito datur, tãq; quod ad vitã refertur accipiendã: in sequentibus quoq; illuc effectibus prius ẽ communius q̃ q̃ vita. Similiterq; cũ vita ibi ad intelligentiam admitatur quasi perfectiorẽ pluribus subinde, prius q̃ uiuer q̃ intelliger est concessum. Donũ uero ipius unius atq; boni tã q̃ effectoris oĩz potentissimi per cuncta procedit: et omnium optabilissimum est bonorũ: Quãobrem unũ ipm bonũ q; omnes uniuersi gradus et ordines mirabiliter antecellit. Quod aũt hoc sit super intelligentiã, vitã, eẽntiam, nõ solũ Platonici disputant: sed Dyonisius et Areopagita sępe confirmat. Sed satis iã digressi sumus. Redeamus ad institutum.

Q per negationem partium et unius negantur de uno pricipium, medium et finis. PARTICVLA QVARTA.

I nullam habet partem: nec principium etiã, neq; finem, neq; medium habebit: partes eñ ipius hec essent. Probe... Annotationes.

Vemadmodũ uero per negationem multitudinis, tanq; universalioris. mox partes hñe tanq; particularius negauit unũ: ita deinceps per negationem partiũ, negat haberẽ principiũ mediũ ue et finẽ. Tanq; illud quoq; universalius sit q; istud. Sed primo quidẽ affirmatiue concludit a particulari hunc in modũ ad universale. Si hñt principium mediũ, finẽ: consequẽter hñt et partes. Deinde vicissi negando concludit: non hñt partes ergo non hñt illa. Universalius quidẽ eẽ partes hñe q; illa: patet ex eo, quod prius quidẽ partes concipis tanq; cõmunius aliquid atq; facilius, q; eo prorsus ordine discernas atq; disponas, ut hanc quidẽ ibi obtinerẽ principiũ: illam uõ finẽ: istã inter utrasq; mediã animaduertas. Preterea in binario ptes quidẽ quodammodo sũt. Discretio uero principij finis medij, non est in binarió. Sed in ternario prima: et in pluribus numeroꝝ distinctio eiusmodi non est facilis. Denique quid prohibet multitudinẽ partiũ in infinito innumerabilẽ cogitarẽ? Non licet tamẽ ibi terminos et medium machinari. Sed ubi Parmenides inquit: hęc tria (si sint in uno) erũt et partes unius: linea scrupulũ nobis obicit. In hac enĩ duo quędã puncta principium finemq; faciunt: inter quę punctũ quoq; mediũ designatur. Neq; tamẽ puncta sunt lineę partes. Non enim ex indiuiduis magnitudo conficitũ. Et partes quidẽ lineę non sunt infinitę. Puncta uõ nihil ibi prohibet innumerabilia cogitarẽ. Respondemus ad hęc in linea quidẽ res diuersę qualitatis eẽ possẽ. Ut aliud quidẽ sit pars eius, aliud uero terminus. In uno uero maxĩ omniũ sibimet conformi si quid principij medij ue uel finis sortẽ hũerit, ps quoq; unius erit. Sed quis Parmenidi uetuit partes alicuius appellarẽ q̃cq̃d illius ẽ aliquid: quicquid ipm quodãmodo complet: quicquid commertium hñt in ordine. Sic igitur et puncta partes lineę poterit nuncuparẽ. Denique et si puncta non intelligantũ ut lineę partes, qua rõne simpliciter linea cogitatũ: qua tamẽ rõne terminata supponitur: puncta eius termini quodãmodo

prefecerunt. Dispositionem eiusmodi (si Dyonisium Plotinumque sequimur) [illegible] nō admittemus: quoniā cū superioris causę donum perfectius eē debeat q̄ sequentis, prestantius erit eē q̄ uiuer': uiuer' q̄ intelligere. Neque uero hoc est effectu igitur illa principiorum dispositio uera. Praeterea uanū ē plura ad hęc efficienda principia finger': cū et sufficiat et deceat unū. Nempe cū eentia prima omnes sibi naturales perfectiones hēat: uita uero sit intimus motus uel actus eentię primę, intelligentia denique sit qdā uitę reflexio in eentiam: merito in ipa eentię primę nā, simul uita est et intelligentia prima. Latius aūt extendi eē q̄ uiuer': rursūque uiuer' q̄ intelliger' respondebimus: non quoniam illa tria principia sint per substantiā inter se distincta et in ordine gradū uniuersi, eentia sit superior uita, et uita superior intellectu: sed quoniam (ut uult Plotinus) in Mundo intelligibili dū ipse generatur a primo secūdū quēdā generationis illius ordinē prius quodāmodo sit eentia illa primi entis: mox uero uiuat: mox intelligat. Prius enim est q̄ moueatur: prius mouetur: q̄ per motum in se reflectat. Sūmati uero intelligibilis illa substantia, si primo sui gradu perfecta eēt per nullū appetitum conuerteret ad principium, et ad ipm bonū. Necessariū tamē est ad illud entia cuncta conuerti. Nascitur igitur illa nō dū penitus absoluta: sed ulterius a quo est effecta perficienda. Quod ergo primū ibi genitur datur, tāque quod ad vitā referatur accipiendā: in sequentibus quoque illuc effectibus prius ē communius q̄ q̄ vita. Similiterque cū vita ibi ad intelligentiam admitatur quasi perfectiorē pluribus subinde, priusque uiuer' q̄ intelliger' est concessum. Boni uero ipius unius atque boni tā q̄ effectoris oīum potentissimi per cuncta procedit: et omnium optabilissimum est bonorum: Quādobrem unū ipm bonū q̄ omnes uniuersi gradus et ordines mirabiliter antecellit. Quod aūt hoc sit super intelligentiā, uitā, eentiam, nō solū Platonici disputant: sed Dyonisius et Areopagita sępe confirmat. Sed satis iā digressi sumus. Redeamus ad institutum.

Q. per negationem partium et unius negantur de uno pricipium, medium et finis. PARTICULA QUARTA.

I nullam habet partem: nec principium etiã, neq3 finem, neq3 medium habebit: partes enĩ ipsius hec essent. Probe Annotationes.

Vemadmodũ uero per negationem multitudinis, tanq3 uniuersalioris, mox partes hẽre tanq3 particularius negauit unũ: ita deinceps per negationem partiũ, negat habere principiũ mediũ ue et finẽ. Tanq3 illud quoq3 uniuersalius sit q3 istud. Sed primo quidẽ affirmatiue concludit a particulari hunc in modũ ad uniuersale. Si hẽt principium mediũ, finẽ: consequẽter hẽt et partes. Deinde uicissĩ negando concludit: non hẽt partes ergo non hẽt illa. Uniuersalius quidẽ eẽ partes hẽre q3 illa: patet ex eo, quod prius quidẽ partes concipis tanq3 cõmunius aliquid atq3 facilius, q3 eo prorsus ordine discernas atq3 disponas, ut hanc quidẽ ibi obtinere principiũ: illam uero finẽ: istã inter utrasq3 mediã animaduertas. Preterea in binario partes quidẽ quodammodo sũt. Discretio uero principij finis medij, non est in binario. Sed in ternario prima: et in pluribus numerorum distinctio eiusmodi non est facilis. Deniq3 quid prohibet multitudinẽ partiũ in infinito innumerabilẽ cogitari? Non licet tamẽ ibi terminos et medium machinari. Sed ubi Parmenides inquit: hec tria (si sint in uno) erũt et partes unius: linea scrupulũ nobis obicit. In hac enĩ duo quedã puncta principium finemq3 faciunt: inter que punctũ quoq3 mediũ designatur. Neq3 tamẽ puncta sunt linee partes. Non enim ex indiuiduis magnitudo conficit. Et partes quidẽ linee non sunt infinite. Puncta uero nihil ibi prohibet innumerabilia cogitari. Respondemus ad hec in linea quidẽ res diuerse qualitatis eẽ posse. Ut aliud quidẽ sit pars eius, aliud uero terminus. In uno uero maxime omniũ sibimet conformi si quid principij medij ue uel finis sortẽ hẽrit, pars quoq3 unius erit. Sed quis Parmenidi uetuit partes alicuius appellare quicquid illius ẽ aliquid: quicquid ipm quodãmodo complet: quicquid commertium hẽt in ordine. Sic igitur et puncta partes linee poterit nuncupari. Deniq3 et si puncta non intelligant ut linee partes, qua rõne simpliciter linea cogitatur: qua tamẽ rõne terminata supponitur: puncta eius termini quodãmodo

lineę terminatę partes eē censentur. Sed hęc utcuq; libet accipito. Dubitatur iterũ quomodo in legibus quidẽ affirmat deũ hrẽ principiũ, medium et finẽ omnium. Hic uero negat. Respondemus breuiter, aut de alio quidem deo idest de intellectu conditore mundi huius ibi loqui. In quo distincta sũt principiorũ mediorũq; et finium mundanorũ omnium exemplaria. Hic autẽ de primo simpliciter uno, in quo nullę sũt absolutę ideaṛ distinctiones. Sed simplicissima fecunditate sua uniuersum mox intelligibile procreat (ut Platonice loquar) per ipm uõ uniuersum quoq; sensibile. Aut fortẽ si de primo in legibus quoq; tractat. non uult quidẽ primum illud in se ipo tãq; sui ptes hrẽ principium et mediũ atq; finem: sed suo quodã cardine principia et fines et mediã reṛ omnium continere. Atq; ad ipm omnia ut ad principiũ suũ et finẽ atq; mediũ se hrẽ. Omnia enim inde proficiscuntur. Omnia illud appetunt. Omnia in illius centro dũ sua centra figũt firmata fiũt.

Quomodo ipsum unum dicatur infinitum oĩumq; finis

PARTICVLA QVINTA

Vn eẽ principium et finis termini cuiuslibet sũt. Quidni? Infinitum igitur ipm unum: cum pñcipio, fineq; careat. Infinitum

Annotationes

Probauit in superioribus unũ: quia non habeat partes, consequẽter terminos non haber. Probat in presentia quia careat terminis interminatum .i. infinitum eẽ. Sed non uidetur prima frõte magnũ aliqd asseq. Fortẽ enim simili rõne quis conuincet: unitatẽ quoq; Mathematicã (quę est principium numeroṛ): itẽ punctũ (qd est quasi dimensionũ principium) quia partes non hẽant. Ideoq; nec terminos eẽ similiter infinita. Parturiunt g° montes: nascet ridiculus mus. Respondemus unitatẽ hãc et punctũ in suo quodã generẽ infinita quodãmodo dici possẽ: quia nec unitas numerales, nec punctũ dimensiones partes uel terminos hẽt. Et utrũq; nihil prohibet per numeros infinitos inde sequentes, uel dimensiones quaslibet inde productas, innumerabiliter se diffundere. Hinc igr utrũq; quodãmodo uidebit infinitum. Partesq; quodãmodo suas hẽt et terminos. Neutrũ em simpliciter est om

nino, sed ē utrūq3 res quedā ī genēr quodā, et per differentiā propⁱā compon̄itur in spē quadā. Et consequenter proprietates h̄t, et accidentiā subit; terminaturq3 a nā uel causa superiore, et a certo quodā fine dependet, uimq3 ad aliquid h̄t determinatā. Igr̄ eiusmodi partes terminosq3 h̄ntia, merito sunt finita. Simil̄r cętera omnia preter primum composita sunt atq3 finita. Ipm̄ uō simpliciter unū nihil h̄t eiusmodi. Nullā .n. multiplicitatē admittit, conditionē nullā. Res omnes pter primū quēadmodū probauimus in cōmētarijs in [redacted] ex infinito componit̄ et termino .i. ex potentia quadā passiua per se informi, uel deformi alior sū uergent̄ ulterius progressura aliunde formabili: atq3 insuper ex forma uel actu potentiā eiusmodi inclinationēq3 terminant̄. Hoc infiniti, hic terminus, elementa rer̄ sunt creatar̄ inter se opposita: conciliabilia desuper ab ipo simpliciter uno: quod quidē nec eiusmodi quedā infinitudo ē alioquin foret desuper terminandū: nec sequentibus infinitis terminum ullū taq̄3 sibi oppositū adhiber̄. Nec insuper ē quidā eiusmodi terminus. Alioquin et cohibitum eēt in rebus, et infinita iā taq̄3 sibi opposita procrear̄ non posset. Est igr̄ super hęc et omnia quomolibet inter se opposita: ut possit omnia reger̄ pariter atq3 conficer̄. Est itaq3 infinitum quia nec terminos h̄et intus: nec subit exteriores per quos uel a cā uel fine, uel subiecto, uel comprehendent̄, uel condition̄ quauis definiatur. Gradusq3 uirtutis et actionis eius nullū numerum subeunt, uel mensurā. Est et terminus, nō aliquis uel alicuius, uel in aliq̄ sed taq̄3 terminor̄ quorumlibet auctor. Syrianus et Proclus duo illa rer̄ elemēta finitū et infinitū existimant antē omnes entiū gradus in se ipis infra primū abstracta et inter se separata subsister̄: qm̄ ant̄ composita atq3 ēt ant̄ opposita inuicem confusa, exister̄ simplicia debeant in se ipis. Et oppositū seorsū ab opposito pur̄: Ego uero arbitror cū Plotino non eē duo hęc a compositiōe qualibet presertī a prima al̄r separata q̄3 rōne formali. Nā in ent̄ primo prima infinitudo eius .i. formabilitas eius (qua rōne formabilitas ē) neq3 terminus ipē est .i. prima et uniuersalis ipius forma: neq3 eiusmodi termi

num adhuc hr̃et. neq; huius termini q̃q;. Rursus nec eiusmodi termi
nus qua rõne terminus ẽ formalis, est ipã infinitudo formabilis: nec propri
etates illius hr̃et sed oppositas. Iã uõ Socrates ut significaret duo hęc nõ
eẽ substantias seorsũ duas nõ dixit deũ hęc duo fecisse, uel generauisse
sed ostendisse. Compositum uõ ex his ens primũ inquit ab ipo deo geniũ
atq; factũ. Quasi hoc ipm sit subsistens: illa uero nequaq;. Ex his elemẽtis
ita distinctis componuntur reliqua omnia, his inuicẽ iã conflatis ideę.s. et
mẽtes et animę et coelestia et que sub coelo sũt omnia. Vanũ uõ videtur
infinitatẽ hanc .i. formabilitatẽ imperfectã nõ dũ formatã nec dũ finẽ opta
bilẽ consecutã opinari per se et in se seorsũ posse subsistere: seu si quis a for
ma informẽ materiã separauerit. Stultũ quoq; fingere terminum illũ (qui
intimus huius infinitatis est finis) similiter segregatũ. Veluti si quis materia
lẽ formã a materia forte seiunxerit. Materiã quidẽ re ipa nũq; a forma
seiungere potes. At uõ si formã ab ea cogitaueris separatã, preteristi iã for
mam tibi prius obuiã: transcendisti genus: nec formã iã hẽs eiusmodi:
sed idealem. Similiter si infinitatẽ et terminum, quę sũt in ente, preterea
infinitum tibi prorsus occurret, nõ eiusmodi, nõ formabile, sed formarum om
nium auctor: occurret et tibi terminus nõ illiusmodi, nõ terminus addictus
infinitati: sed hanc supereminentes terminos q; infinitati cuiq; suos excalto
distribuens. Infinitum igitur atq; finis (quę sunt in rebus opposita) extra
res sũt ipm simpliciter vnum.

Quomodo negetur de uno figura et rectum atq; ro
tundum. PARTICVLA. VLTIMA.

Ergo et absq; figura. Neq; enim rotundi, neq;
recti particeps est. Cur rotundũ? Porro id est,
cuius extrema undiq;, a, medio æque distant. Id
nempe. Rectũ uõ cuius medium extremis utrisq; precedit. Sic est. Nõ
ne partes hr̃et ipm vnũ, multaq; eẽt si recti, uel circularis figuræ eẽt par
ticeps? omnino quidẽ. Iccirco neq; rectũ est: neq; rotundum: cũ partes et
nullas hẽat. Recte. Annotationes.

Erminatum est uniuersalius q̃ figuratũ. Quicquid em̃ figura prę ditum est, finibus ẽ inclusũ. Neq; tñ quicquid finibus est astrictum ut linea, est et figuratũ. Negauit ergo uni hr̃e terminos tãq̃ uniuersalius prius q̃ hr̃e figurã. Atq; ex uniuersali negatione rite negationẽ adduxit particularem. Rursusq; prius negauit figurã quasi generale aliquid q̃ spẽs et medio tolleret, rectũ .s. et rotũdũ. Atq; vicissim dũ negauit unum rectę figurę ẽẽ particeps uel rotundę, non solũ has duas figurarũ extremas ẽ medio substulit: sed medias et participes extremarũ, chonũ, chylindrũ, triangulũ, et quadratũ. Iã et si ridiculũ foret si quasi magnum aliquid moliretur, negare .s. Mathematicas de uno figuras. Qđ quidẽ certũ est super omne continui genus, immo sup uniuersum ens existẽ. sublimiores gº figuras q̃ Mathematicas uni negat dũ has quoq; euidentissime negat. Itẽ hęc nota (quod monuimus alibi) Parmenidẽ per opposita semper uersari negando per ens unũ, et multitudinẽ uni huic oppositã. Per partes atq; totũ per principium atq; finẽ. Per rectũ atq; rotundũ. Per situm in se ipo uel in alio. Per statũ atq; motũ, atq; similia. Ut ubiq; significet ipm unũ nec ẽẽ utrũq; oppositorũ (alioquin foret multiplex) non simpliciter unum, nec rursus alterũ oppositorũ ẽẽ. Alioquin non faceret alterũ: oppositorẽq; pateretũ tãq; non simpliciter absolutũ. Iuuat hic cũ Proclo sepe nr̃o parũp inuestigarẽ: utrũ Plato sub eadẽ significatione figurã hic qđ de uno negauerit, in Phedro autẽ de loco super coelesti .i. de natura intelligibili. Ibi enim per locum sb coelo, sensibilem uel ad sũmũ animalẽ designat nãm: per locũ uõ coelestem intellectualẽ: per super coelestẽ intelligibilẽ. Quã sane nãm appellat infiguratã. Cũ uero de illa affirmet ibi multa .s. ẽentiam, et intelligentiã, et aliã quę hic de uno negat. Merito et alio quodã sensu illã infiguratã et unũ inquit infiguratum. Respondeo uõ non tã cũ Proclo q̃ Plotino ẽentiam primę mentis sibi mox intelligibilẽ nõ dũ hr̃e figurã .i. exactã idearũ distinctionẽ: q̃ in se ipa concipit intellectualis mentis eiusdẽ uirtus mox in suã substantiã se reflectens. Ipm uero unũ non hr̃e figurã significat, nullum hr̃e uel hiturũ in se discrimen idearũ absolutis inter se proprietatibus diffe-

rentium. Alioquin nec foret simpliciter unum: et iam in qualibet idea determinatum esset atque finitum. Item non habere figuram in se rectam declarat processum nullum intus ab hoc in illud pati, nec aliunde pendere, neque uergere aliorsum. Denique non esse rotundum docet non ea per intelligentiam multiplicem reflexione uti: qua intellectus in se ipsum utitur et in causam. Sed de hoc sepius in Plotino. Profecto Parmenides ubi in poemate de uno ente .i. de Mundo intelligibili loquitur. sphere comparat, et ipsa sphere diffinitione describit, ideoque confirmat hic in suppositione secunda de eodem scilicet uno ente uerba facturus. Negat autem in prima circulare simul atque rectum de ipso simpliciter uno: quasi duo hec intelligibilis intellectualisque nature sint propria. Nemo utique dubitat orbicularem sui ipsius uel cause animaduersionem esse intelligentie propriam. Rectitudo quoque precipua eiusdem propria est, rectitudo enim processum significat non quemlibet reuera, sed nusquam declinantem uel obliquum: imo firmiter prorsus, eiusmodi uero processu procedit intellectus a patre summo. Item intus ab essentia sua procedit uita, ab hac intelligentia: rursus a natura uirtus: ab hac operatio: ab hac opus externum. Processus quidem discretionis principium est, per hunc enim discernuntur rerum ordines tum a causa producente, tum inuicem quatenus hi quidem usque ad primos uniuersi gradus, hi uero ad medios, hi autem ad infimos processerunt. Atque ita in eiusmodi recto .s. processu medium utraque precedit extrema. Siue enim descendas, precedit ultima. Siue ascendas, precedit summa. Conuersio autem que per circulum designatur, conficit unionem, per hanc enim et res quelibet sibimet unitur, quatenus ad intimum sui centrum singula colligit: et cuncta inuicem congregantur: dum enim communi quadam auiditate boni ad ipsum bonum cuncta contendunt, inuicem quoque conspirant. Sic autem uera rectitudo est in natura intellectuali per processum indeclinabilem, qualem diximus, sic uerus est circulus in eadem non solum quia hec potissimum ad seipsam causamque conuertitur: sed et quia quecumque in ea sunt preter suum centrum quasi per circumferentiam, equeque distant, a centro: eque conuertuntur ad ipsum: perque ipsum pariter ad commune centrum atque bonum. In ceteris uero eiusmodi paritas non seruatur. In ipso denique simpliciter uno neque processionem possumus designare per quam uel ipsam

causa, uel aliud ipsius ab alio procedat eiusdē. Neq; rursus conuersionē
per quā uel conuertantur ad cām: aliudq; bonum uel extima sui conuertantē
ad intima. Alioqn neq; primum omnium foret neq; simpliciter unū. Ipm̄
uō unum esse uniuersi principium ex eo patet quia nihil usq; unitatē et
unio ne melius inueniri pōt. Si qua uero super ipm̄ cā foret, melius aliquid
unionē rebus afferret. Ut aūt harx negationum ueritas elucescat si digre
diamur hac in partē bonum existimauimus.

Digressio in referendis opinionibus ueterum et neotericorū Platonicorx, Theologorx q; qua rōne negationes tutiores sint. Quaue abstractorx abstracta, uel alia de deo affirmari queant.

Quoniam in difficultatē hanc scitu dignam incidimus: pergamus porro attexere, que ex sapientum schola ingerunt se nobis, et nomina dāt quodāmodo. Siquidē Antiquiores nonnulli Platonici absolutis quibusdā affirmationibus utebantur circa deū: existimantes, cū deus sit omnino omnium cā, precipue amplissimorx atq; priorx, merito uires radicesq; horx in se prorsus hr̄e. Per quas affirmari de deo absolutissima queq; possint. Nullo quidē pacto concreta uidelicet q deus sit ens, aut uiuens, aut intelligens. Neq; rursus proxa his abstracta: ceu q deus sit eēntia, uel uita, uel intellectus: sed abstractorum potius abstractiones ipe: ut si pronuntiari possit uel ex risū audiri, eēntialitas, uitalitas, intellectualitas. Cęteraq; similiter generatī perfectissima queq;. Esse aūt hec in deo rōne quadā (ut aiunt) q̄ unitissima q̄ secretissima nobis, soli deo cognita. Opinabantur forsā abstracta concretis proxima: nōnullas concretorx conditiones hr̄e. Abstracta uero remota: siue abstractorx abstractiones ab omnibus concretorx passionibus absolutissimas eē: ut affirmata de deo nihil ibi angustię: nihil mutabilitatis: nihil multiplicitatis, uel diuisionis, compositionis uel ullius afferant: sed eminentissimā ab optima queq; perficienda signi ficent potestatē: ut cū eēntialitatē dicūt nō formā quādā, siue spēm intelligant a uita uel uitalitatē distinctā. Similiter cū uitalitatē nominant, nō spēm fingant ab eēntia uel intelligentia differentē. Rursus cū intellectualitatē aiunt non spēm ab eēntia et uita discretā. Hęc eīn tria et preter

hęc sapientia veritasq; et virtus et similia his abstracta ita se habent, ut unu quodq; horum distinctu sit a cęteris, neq; sit id ipm quod sunt illa. Unuquodq; igitur desinitum est certumq; bonum non simpliciter omne bonu. Voluit ergo per illa quę diximus abstractorum abstracta significari non bonu in hoc genere aut illo. Nec rursus bonorum cumulu differentium. Sed absolute singulariter eminenter omne bonu. Quod generum omnium limitibus omnino subtractis omniq; adempta multiplicitate omnium generum bona producat per unica uidelicet potestate, ad eentias ad vitas ad mentes, sapientias, veritates, virtutes efficiendas. Hęc inq antiquiores. Platonici forsa meditabantur. Posteriores uero Platonici post negationes: quas cu Platone pręceteris eligunt: non absolutas quidē affirmationes admittunt: sed solummodo relatiuas. Non absolutas inqua: quia uerentur: ne quid poenes deu forte desiniant. Nequid interi deo adhibeant naturę nrę cognatu. Quod quide in epistola tertia ad Dyonisium Plato prouidentissime prohibet: asserens hic circa deu errore errorum omniu originem ee. Relatiuas aut affirmationes tradunt no significare qd uel qualis sit ipe deus: neq; nome eius noticiam ue exprimere. Hęc.n. nobis impossibilia Parmenides inquit. Sed quo pacto res ad deu se habeant declarare: ut quando principium dicimus et mediu atq; fine, intelligimus res a deo fieri, seruari, perfici. Quando bonu, taq fine ab omnibus expeti omnium perfectore. Quid uero si et qn unu uidemur affirmare, tuc uel ad ipm nostra referimus, quasi hęc uniantur inde: uel forte negamus ipm ee multiplice uel aliqua rone compositum. Alij uero, et quide Theologi, qui Aristotelici nuncupantur, dum primum Theologicarum sententiarum librum explanant sup distinctione quarta ex Auerrois officina sup Methaphisicorum libru duodecimu comento xxxviij hęc scribunt. Aiunt eni affirmatiuę enunciationis extrema multa ee et unu. Naq; si prorsus diuersa et multa eent: nequaq uera talis affirmatio esset. Contra aut si omnino unum eent, neq; aliq inter se multitudine haberent, enunciatio nullatenus constitueret, ut pote quę ex more exigat multitudinem. Ea pp Auerroes ubi supra hanc inspiciens enunciationi

necessariam pluralitatem · triplicem unitatē et multitudinē inter extrema discreuit. Etenim extrema quęq3 unū sūt predicatione: intentionē uero plura. Quęq3 aūt unū sunt actu: potestatē aūt multa. Quęq3 demiq3 unū rē: similitudinē uero plura. Horum exempla Egidius Romanus super primū. s. di. 4. dilucidauit. Addiditq3 tertium modū affirmatiuę enūciationi in diuinis congruere. Nāq3 cū dicimus deus est unus · uel eentiā extrema unum sunt rē: quia una nā illis obijcitur ut fundamentum omnium (que in deo sunt) perfectioni. Sūt tamē similitudinē plura: qm̄ intellectus nr̄ gemina imbecillitatē dū nequit sē ad diuina attollere, quę modo uno sūt, pluribus apprehendit modis. Quę pluralitas ideo s. dū sī militudinē dr̄: qm̄ diuinas perfectiones ut participes intelligit: quę cū suis subiectis uerā constituunt pluralitatē. Sūt itaq3 affirmationes uerę de diuinis formatę quo ad rē: falsę aūt quo ad intelligendi modū. Ideo incompactę et s. dū quid uerē à Dyonisio cap. 2°. celestis Hierarchię appellantur. Unde diuus Thomas primo. s. di. xxij. q. 1. Arti. 2°. inquit cū in noīe duo sint modus significandi, et res ipā significata, semper secundū alterum pōt remoueri à deo, uel 2m. utrūq3. Sed nō pōt dici de eo nisi 2m. alterum tantum. Et quia ad ueritatem et proprietatē affirmationis requirit q̄ totū affirmetur: ad proprietatē aūt negationis sufficit si alterum tantū desit. Ideo dicit Dyonisius q̄ negationes sūt absolutę uerę: sed affirmationes nō, nisi secundum quid: quia quātū ad significatū tm̄, et nō q̄ntū ad modū significandi hec ille. Et similiter prima partę q. 13 art. 3 ad 2m. Ideo inquit Dyonisius dicit huius nomina negari à deo, quia illud (qd̄ significat per nomen) non conuenit deo eodē modo quo significat nomē: sed Excellentiori modo, unde ibidē dicit, q̄ deus est super omnē substantiā et uitā. Hec ille. Huic cōcordat dn̄s Albertus lib°. 2°. de causis tractatu 2°. ca°. 8°. ubi sic ait. Intelligentia aūt cognoscit illud quod supra sē ē. cognoscit aūt cognitionē quia et nō quid est: eo q̄ cognoscit per cognitū posterius. Bonitas enim effluens à superiori posterius est superiori. Et cū sic cognoscit per bonitatē ab eo effluxā, cognoscitur per effectū suū: qui posterior est. Et

1609.
.0.0:

hec est cognitio quia et non quid est propter quod de tali cognitione (ut dicit Alfarabius, et idē confirmat Dyonisius) potius cognoscimus quid nō est qz quidē. Quāuis cognoscamus q est ens, et uita, et intellectus, et lumen et uerū, et bonum nihil tn̄ horū est per modū istū quo ista cadunt in cognitione inferioris. Cognitio enim est sēgdū facultatē cognoscentis. Facultas aūt inferioris deficit à facultate superioris. Propter quod tali cognitione magis cognoscitur qd non est, qz quid est. Quia (ut dicit Rabi Moyses) negatio restringit ad cognitionem. Iste alius modus est cognitionis. Si enim dicā q primum est ens. Ens aūt corporeū, uel incorporeū: et dicā q pm̄ principiū non est corporeum: restringit cognitio ad ens incorporeū. Si rursus dicā incorporeum ens, intellectuale uel sensibile: et dicā q primū non est sensibile: restringit cognitio ad ens intellectuale. Cū aūt primū principium non sit ens intellectuale, prout ab inferiori apphensū ē nō proprie affirmari pōt ens intellectuale de primo principio. Et si affirmat et predicat: erit sic superius communicatur inferiori. Propter qd dicit Dionisius q oportet in primo principio omnium affirmationes potentius negarē tāqz de eo q nihil ē omnium eorū que sūt. Hec ille. Alij aūt trifariā de Deo sermonē fieri possē asseuerant. Primo per positionem, affirmationemqz eorū de ipō que perfectionis rationem continent. Vt cū deū dicimus, substantiam lucē, solem, Sapientiā, uitā, uirtutē: quēadmodū in sacris eloquijs frequentissima occurrunt exempla. Et hanc loqndi de Deo rōnem edocet Beatus Dyonisius in libro de diuinis nominibus. Sēgdo per negationē eorū de Deo que inferioribus quidē rebus nō aūt illi conueniunt. ut cū ipsum incorporeum inuisibilē, immensū, incomprehensibilē, immutabilēqz nominamus. Et hoc 2m. enuntiandi genus, uerius de deo fit qz primū. Expssius enim et significantius de Deo dicimus quid non sit, q quidnā sit. Remissior siquidem et inferior est assertio q Deus sit lux, q̄ q inuisibilis: cum omnē et corporalē et spūalem transcendat lucē. Comprobat idipm Beatꝰ Pr Dionysius cap. 2o. de coelesti Hierarchiā dicens. Aliqn̄ itē ab eisdem Laudat scripturis supersubstantialis dēitas honestissime, ac pene diuine

dū in eius laudem dissimilibus utuntur signis: eā q3 inuisibilem, infinitā et incomp̄hensibilem predicant. ijs eā appellantes nominibus, quibus non q̄d sit, sed quid non sit dicitur. Hoc enim uerius (ut arbitror) in ipā est et de illa proprię magis asseritur. Nā sicuti secretior illa, sacerdotalis q̄z traditio docuit: dū illā ēē negamus aliquid ex ijs quę sūt, verę profecto loquimur: et si modū (quo illa indiffinita est quippe quę supersubstantialis, et incomprehensibilis, atq3 ineffabilis est) prorsus ignoramus. Si ḡ in diuinis rebus negationes quidē ver̄, affirmationes uero nequaq3 tantis arcanor̄ latebris congruunt illa sane conuenientior in rebus inuisibilibus erit exp̄ssio, quę per dissimilia signa monstrantur. Tertio quicq3 de Deo enuntiarē possumus per omnium ablationem, negationē q3 tā eor̄ quę primo: q̄ quę secundo modo ei attribuimus: propter eminentissimā ipius sup̄ omnia (quę sunt) et summā excellentiā. quo pacto rectē dixerimus eū, neq3 vitā ēē, neq3 substantiā: q̄ vita omni et substantia superior sit. Excedit enim (inquit Sacratissimus P̄r Dionysius cap. 2. de coelesti Hierercħ[a].) illa diuina maiestas substantiā omnē, vitā q3 transcendit. Nulla hanc exprimit lux: omnisq3 sermo, omnis mens atq3 rō absq3 ulla comparatione illius similitudine inferior est. Aptē itidē enunciauerimus de Deo q̄ inuisibilis nō ē, neq3 incorporeus: q̄ ab omnibus inuisibilibus et incorporeis eminētissiē sit exceptus. Et hoc tertiū enuntiandi genus dicit ~~hoc loco~~ Damascenus cęteris duobus ēē conuenientius, atq3 congruentius. Quod et à Beato Patre Dionysio in libro de Mystica Theologia exactius explicatur: ubi omnia cū sensibilia, tū intelligibilia de Deo negari dicit: ut cap. ult.º scribit. Jo. vero Picus in libello (quē de ent. et uno inscripsit) quatuor gradus diuinę nuncupationis decernit. Nāq3 in primo gradu de Deo ea negat nomina: quę in genere imperfectionis rōnem hn̄t. Dicimus enī in illo Deū nō esse corpus: neq3 formā corporis: neq̄z quicq3 tale. In 2.do aūt gradu ea negat: quę non simpliciter perfectionem impartant: ut quę unius tantū generis perfectionē hn̄t: ex quod multa genera sunt suis perfectionibus honestata: quę in illo includuntur. In quo quidē gradu Deum negamus ēē vitā, ēē cogniti

onem eentiam intellectu intelligibile, et id genus talia, ut distinctas res et particulares perfectiones dicunt, quarum nulla in Deo est. Quod respiciens Platonici, et presertim Dionysius, de Deo vitam, sapientiam, et similia de Deo negat: quoniam diuisas perfectiones indicant. Hinc Augustinus lib.° 8.° de Trini. cap. 3. ait. Tolle illud, et tolle hoc, i. tolle has particulares limitationes (per quas sapientia est ita bonum quod est sapientia, quod non est bonum, quod est iustitia, et per quam iustitia sic habet iustitie bonitatem, ut non habeat eam, que est sapientie). Quas si abstuleris: in enigmate faciem Dei videbis. i. omne bonum vniuersale bonum: non predicationis, sed perfectionis vniuersalitate. Est enim Deus ipsum simpliciter bonum: et omnis boni bonum. In 2.° itaque gradu à nominibus particularitatis he abijciende sunt ut deo congruant. In 3.° uero gradu concreata omnia ideo negat: quoniam quod quasi participatum dicunt. Vnde in hoc dicimus deum non esse vnum, neque bonum: sed vnitatem, bonitatem, veritatem. In 4.° demique gradu diuinas tenebras ingredientes omnia nomina concreta et abstracta à deo pariter negat quoniam cum aliquid de Deo asseueramus in luce sumus. Et Deus in tenebris est. Et (ut ait psalmus 17.) Tenebras posuit latibulum suum in circuitu eius. Quo dignoscitur non dum nos ad deum peruenisse? quod de Deo intelligimus, et comprehendimus nonnulla. Igitur si ignorantie lucem intrabimus diuini splendoris caligine ex oculati dicemus cum psalmo, Defeci in Atrijs tuis. Hoc vnum de Deo postremo dicentes, esse ipsum intelligibiliter et ineffabiliter super id omne quod nos deo perfectissimum uel loqui possumus, ut concipere. Tunc super ipsam et quam conceperamus vnitatem, bonitatem, veritatem. Superque ipsum esse deum eminentissime collocantes hinc respiciens Dionysius Areopagita post ea omnia que in symbolica Theologia in Theologicis institutionibus. Et que de Diuinis nominibus de mistica scripserat Theologia postremo in calce eiusdem libri quasi qui iam in caligine esset: et ut poterat de Deo sanctissime loqueretur: sic post quedam alia ad idem attinentia exclamauit neque ueritas est, neque regnum, neque sapientia, neque vnum, neque vnitas, neque Deitas: aut bonitas: neque spiritus est quantum scire ipsi possumus: neque filij, neque patris est denominatio, neque aliud aliquid ex his que nobis, aut alteri cuique in Mundo

sunt cognita neq3 aliquid eorum que non sūt: neq3 eorum (que sūt) est: neq3
ea que sunt illā sciunt sicut ipa ē: neq3 sit ipa (que sunt) sicuti sunt:
neq3 Sermo ipius est, neq3 nomē, neq3 scia : neq3 tenebr, neq3 lux: neq3 er-
ror, neq3 veritas: neq3 est ipius ulla oīa positio, neq3 ablatio. Hec vir ille
Diuinus ad verbum. Nos itaq3 dicimus cū Hermete ter maximo, q Deus
nihil est omnium: Deusq3 est omnia, Deus nomē nullū hēt: Deus hēt omne
nomē. Quod auctoritate Dionisij Ariopagite lib.° de diuinis nomi. confirmat
cap.° p.° cū ait. Hoc ig. intelligentes Theologi diuinitatē parti tāq3 nomine
carentem: partim ex omni nomine celebrant. Ut enim omnia in deo sunt,
nomē hēt omnium. Ut uero nullū horum in eo est, nullorum hēt nomē. Sunt
enim res in deo ut domus in Architecto: ut forme membrorum in uegetali,
seminariaq3 nā. Ut igneus in sole calor. In unitate numeri. Longi-
tudo linee in puncto, unde Pythagorica rōne producitur. Linee in centro
circuli. Radij omnes in centro solis. In lumine uō caloris. Hoc ē calor sūt
in illo, et gradu quidē certo, sed infinitē prestantiore q3 in se ipis, quod nostri
Theologi eminenter in eo contineri appellant et virtualiter. Ea pp nomina af-
firmatiue de Deo dicta non significant ipām dei nām: nomina nāq3 ficta
ab intelligentia nām illā penitus ignorant. Sed significant actū quēdā qui,
ad deum quidē comparatus productio: ad res aūt processio dici potest. Un
cū Deus nominatur vita, significat et actū dei viuificū, et vitā in res quādā
actione eiusmodi procedentem. Simil. eēntia, et intellectus, et cognomenta,
cetera, que affirmantur. Que omnia (qm ab anima ficta sūt ideoq3 finita)
in deo penitus infinito formaliter eē nequeunt. Neq3 est res, ut his nomini-
bus significantur, a nobisq3 percipiuntur. Dubitatur, qm sic contradictoria
concedi videbuntur. Rūr q non: non enī est idē predicandi modus in
utraq3: siquidē in affirmatiua predicatio potius cālis est: in negatiua autē
formalis. Deus enim non ē lapis formaliter: sed causaliter solū. Amplius
adhuc contradictio nulla sequetur. Est enim contradictio eiusdē secundum
idē et eandem rōnem oppositio. Atq non secūdū eādē rōnem de Deo, et
uno omnia negantur, et affirmantur. Cū enim omnia affirmantur, illū con-

omem entiam intellectui intelligibile, et id genus talia, ut distinctas res et particulares perfectiones dicunt, quarum nulla in Deo est. Quod respiciens Platonici, et presertim Dionysius de Deo vitam, sapientiam, et similia de Deo negat: quoniam diuersas perfectiones indicant. Hinc Augustinus lib. 8. de Trini. cap. 3. ait. Tolle illud, et tolle hoc, i. tolle has particulares limitationes (per quas sapientia est ita bonum, quod est sapientia, quod non est bonum, quod est iustitia, et per quam iustitia sic habet iustitie bonitatem, ut non habeat eam, que est sapientie.) Quas si abstuleris: in enigmate faciem Dei videbis. i. omne bonum vniuersale bonum: non predicationis, sed perfectionis vniuersalitate. Est enim Deus ipsum simpliciter bonum: et omnis boni bonum. In 2°. itaque gradu à nominibus particularitates he abijciende sunt, ut deo congruant. In 3°. uero gradu concreata omnia ideo negat: quoniam quod quasi participatum dicunt. Vnde in hoc dicimus deum non esse vnum, neque bonum: sed vnitatem, bonitatem, Veritatem. In 4°. demique gradu diuinas tenebras ingredientes omnia nomina concreta et abstracta à deo pariter negat, quoniam cum aliquid de Deo asseueramus, in luce sumus. Et Deus in tenebris est. Et (ut ait psalmus. 17.) Tenebras posuit latibulum suum in circuitu eius. Quo dignoscitur non dum nos ad deum peruenisse? quod de Deo intelligimus, et comprehendimus nonnulla. Igitur si ignorantie lucem intrabimus diuini splendoris caligine excoecati dicemus cum psalmo, Defeci in Atrijs tuis. Hoc vnum de Deo postremo dicentes, esse ipsum intelligibiliter et ineffabiliter super id omne quod nos deo perfectissimum uel loqui possumus, ut concipere. Tunc super ipsam et quam conceperamus vnitatem, bonitatem, veritatem. Superque ipsum esse deum eminentissime collocantes hunc respiciens Dionysius Ariopagita post ea omnia que in Symbolica Theologia in Theologicis institutionibus. Et que de Diuinis nominibus de mistica scripserat Theologia postremo in calce euisdem libri quasi qui iam in caligine esset: et ut poterat de Deo sanctissime loqueretur: sic post quedam alia ad idem attinentia exclamauit neque ueritas est, neque regnum, neque sapientia, neque vnum, neque vnitas, neque Deitas: aut bonitas: neque spiritus est quantum scire ipsi possumus: neque filii, neque patris est denominatio, neque aliud aliquid ex his que nobis, aut alteri cuique in Mundo

sunt cognita neq3 aliquid eorx que non sut: neq3 eorx (que sut) est: neq3 ea que sunt illa scivnt sic ipa e: neq3 sit ipa (que sunt) sicuti sunt: neq3 Sermo ipius est, neq3 nome, neq3 scia: neq3 tenebr, neq3 lux: neq3 error, neq3 veritas: neq3 est ipius ulla oia positio, neq3 ablatio. Hec vir ille Diuinus ad verbum. Nos itaq3 dicimus cu Hermete ter maximo, q Deus nihil est omnium: Deusq3 est omnia. Deus nome nullu hbet: Deus ht omne nome. Quod, auctoritate Dionisij Ariopagite lib° de diuinis nomi. confirmat cap° p° cu ait. Hoc ig intelligentes Theologi diuinitate parti taq3 nomine carentem: partim ex omni nomine celebrant. Vt enim omnia in deo sunt, nome ht omnium. Vt uero nullu horx in eo est, nullorx ht nome. Sunt enim res in deo ut domus in Architecto: ut forme membrorx in uegetali seminariaq3 nã. Vt igneus in sole calor. In vnitate numeri. Longitudo linee in puncto, unde Pythagorica rone producitur. Linee in centro circuli. Radij omnes in centro solis. In lumine uo caloris. Hoc e calr sut in illo, et gradu quide certo, sed infinit prestantiore q3 in se ipis, quod nostri Theologi eminenter in eo contineri appellant et virtualiter. Ca pp nomina affirmatiue de Deo dicta non significant ipam dei nãm: nomina nq3 ficta ab intelligentia nãm illa penitus ignorant. Sed significant aliq queda qui, ad deum quide comparatus productio: ad res aut processio dici potest. Vn cu Deus nominatur vita, significat et actu dei viuificu, et vita in res q da actione eiusmodi procedentem. Simil eentia, et intellectus, et cognomenta, cetera, que affirmantur. Que omnia (qm ab anima ficta sut ideo q3 finita) in deo penitus infinito formaliter ee nequeunt. Neq3 est res, ut his nominibus significantur, a nobis q3 percipiuntur. Dubitatur, qm sic contradictoria concedi videbuntur. Rnr q non: non em est ide predicandi modus in vtraq3: siquide in affirmatia predicatio potius calis est: in negatia aute formalis. Deus enim non e lapis formaliter: sed causaliter solu. Amplius adhuc contradictio nulla sequetur. Est enim contradictio eiusde secundum ide et eandem ronem oppositio. Atq non secudu eade ronem de Deo, et vno omnia negantur, et affirmantur. Cu enim omnia affirmantur, illu con-

sideramus ut omnia inde profluunt, semperq; dependent. Cũ aũt negantẽ ipm consideramus, ut est ab omnibus eminentissime segregatus. Prima itaq; rõne omnia (quę diuinitus effecta sũt, quatenus inde videntur egredi) de deo possumus affirmare: qĩ non inde venirẽ potuerunt, nisi prius ibidẽ extiterint. Sic dm̃ affirmabim⁹ eẽntiam, vitã, Intellectũ, aĩam, nãm, oĩum elementa, stellas, itẽ formasq; rerũ ubiq; formosas. Sed rõne secunda negarẽ rursũ singula de vno debemus. Quo enim pacto est aliquid eorũ, quę facit? Siquidẽ ẽ ab eis interim mirabiliter segregatũ. Queritur cur tutior dicit̃ negatio q̃ affirmatio rerũ circa deũ? Qm̃ longe plus ẽ, quod ipius dei sepatuz est à rebus: q̃ qđ rebus ẽ quasi communicatũ. Hoc eñ finitũ ẽ oĩo. Illud aũt prorsus immensũ. Deniq; mentiri facilius affirmando possumus, q̃ negando: siquidẽ affirmatio ad intelligentię nrę limitẽ finiri vr̃: qđ incomparabiliter est imensũ. Dicamus itaq; dm̃ eẽ eẽntiam, et nõ eẽ. Esse inq̃ concedimus: quatenus intelligimus ipam procreare, atq; seruare. Cũ aũt dicimus. Deus non est eẽntia. Intelligimus deũ nõ eẽ hanc ipam (quę inuenitur, uel cogitatur à nobis) eẽntię formã. Quibus rõnibus Plato hic omnia q̃uis opposita de ipõ vno affirmat, pariter atq; negat. Hactenus de cap. xij.° huius libri, qđ est primũ suppositionis primę. Sequitur ij.dum.

Argumentum capitis xiij. q ex superioribus sequatur ipsum unum nusq̃ esse. Quia nec in alio: neq; in se ipso potest. Amplius eodem sequitur, ut neq; moueri possit, neq; stare. Neq; enim uel alterari, uel loco mutari potest: siue in rectum, siue in orbem. Deniq; cũ neq; in se, neq; in alio maneat, nusq̃ stare dicitur.

Q. ipsum unum nusq̃ sit, quia neq; in se, neq; in alio: quomodoq; ex se ipis existere, uel produci dicantur sepata.

PARTICVLA, PRIMA.

Vin et cum tale sit; nusq̃ est. Nam neq; in alio, neq; in se ipso esse pot̃. Quamobrem? Si in alio esset: cir-

-culo quodam ab eo (in quo eet) concluderetur: passimq; ab illo, ac multis partibus tangeretur. Ac cu͂ unum impartibile sit, et rotunditatis expers: impossibile est multifaria circulo tãgi. Impossibile. Si in seipso eet: ipm seipm complecteretur: nõ aliud quiddã q̃ ipmmet exñs: siqdẽ in semet ipso sit: non em pot qcq; in aliq eẽ: qn ab illo ẽt comprehẽdat. Impossibile certe. An non aliud quiddã eet ipm ut comprehendens, aliud ut comprehensum? Nuq̃ emim idẽ ipm totum utraq; hec simul pateret et ageret: quo fit ut ipm unũ, non unum ulterius, sed duo sit. Est ut dicis. Nusq; ig. e ipm unũ, qñqdẽ nec in alio, nec in semet ipso est. Nusq;.

Annotationes.

Vnt huius capitis particule quatuor. In quarum prima id perscrutatione dignum est, q Parmenides in Poemate quidẽ affirmauit unũ ens in seipso et circa se manere: hic aũt negat ipm simpliciter unũ in se ipso manere: uel in alio: attribuens ei proprie nusq̃ eẽ. Neq; enim in cãa est: quod ẽ cã carẽ: nec in sequẽtibus: quod nullã ad hec inclinationem hẽt uel hitudinem. In loco enim uel subiecto, uel tempore, uel genere, uel in toto tãq; partẽ uel totũ ut in ptibus eẽ (quod est primum) nemo utiq; suspicatur: neq; est insuper in se ipso simplicissimum illud. In quo nõ ẽ aliud atq; aliud, ut ppea alterum adhereat alteri: uel toti partes insint: uel totũ sese complecti imitet. Unũ uero ens .i. intellectus primus est ubiq;. Primo quidẽ ẽ in causa .i. ipso bono intelligẽtie pre. Deinde ẽt in se ipso: penes quẽ est intelligentia in vita: hec in eentia. Idee in ipa intelligentie distinctione consistunt. Est insuper in sequentib;: singula prouidenter ubiq; dispensans: formasq; quodãmodo similes exemplari ubiq; disponens. Sed et in hoc officio (quia nusq̃ proprie cohibet) ideo singlis pariter ubiq; adest. Proprium quidẽ ẽ intellectus ipius dũ in alio ẽ .s. pre suo, interim in seipso manere .i. et ad seipm perfecta quadã animaduersione reflecti: et sequentibus nullis coherceri uel affici. Id uero intelligentie propriũ .i. eẽ in alio simul atq; intellectualiter hitare secũ, non conuenit ipi simpliciter uni. Sed prestat ipm eẽ nusq̃. Quod quidã sufficienti diuisione probatur. Si enim alicubi ẽ, uel in se est, uel existit in alio. Cũ uõ neq; i se

neq; in alio sit: consequenter dicit ee' nusq;. Proinde ubi probat unu' non ee' in alio (quia u3 circu' per multas partes tangeretur ab eo, tangeretq; simi liter) videtur quide' negare tm' non ee' in alio tanq; loco uel uase. Quod pro fecto leue quidda' foret, et commune rebus et omnibus quomolibet individuis atq; incorporeis. Putandu' tn' est Parmenide' hic negare sic unu' ee' in alio, ut hoc proprium sit unius: nec ullo modo sit in alio. Cu' multifaria' ee' aliquid in alio possit. Dicemus igr' una cu' Syriano hic negari ipm unu' in alio ee', eode' sensu q° in suppositione secunda affirmatur unu' ens in alio ee'. Siqde' unum ens .i. prima illa intelligibilis, uel et intellectualis eentia est in alio ut in causa .i. in ipo uno atq; bono. Quod quide' quasi circulo quoda' comprehe'dit eam, tanq; principium finisq; eius mediu'q; conseruans: excedensq; ipa3 undiq;. Quia hnic quide' eminentius e': inde uo' latius ac longius operatur. Hec uo' tangit illud multis ut Parmenides ait .i. per plures sui partes: vires, ideas, actus, se applicat illi: et numero quoda' ut cuq; pot' unica' illius fecunditate' imitari conat'. Est aut' proprium intelligibilis huius eentie ee' in primis in uno. Siquide' e' uni q3 proxima: ipiq; indistanter et indeclinater inheret. Est et proprium ee' in seipa reuera penitusq; se' complecti propter reflexionem virtutis intelligentie uoluntatis, in se reflexioni omnium exactis sima'. Similiter ipius unius maxime proprium est, nec ee' in alio ullo modo precipue sic in causa'. Nec ee' in seipo per ulla' sui ipius comprehensione' intellectu', alicui nota'. Alioqui' in eo due queda' partes aut uires, aut roes diuerse forent: salte' u3 ro' quidae altera comprehendentis, altera uero com prehensi. Que quide' diuersitas imo, et oppositio ab ipa rone unius e' admo du' aliena. Non enim pot' aliquid per ide' ac simul et secundu' se totum opposita pati. Igr' si simul hec admittit, que modo narraba', certe' secu'du' aliud, aliudq; sui, uel salte' per alia', et alia' ronem se continet atq; continet'. Na' et quod mouetur ex se', quamuis non per duas sui partes id agat, tamen per virtutes duas expedit differentes. Preterea in seipa ee' no' mo' per qda' sui ipius animaduersione' intelligibilis illa substantia dicitur: sed et qua' rone seipam q°quomodo producit. Sic enim queda' mouentur ab alio, ut

corpora: quedā à semetipsis ut aiũt: ita queaã solũ producuntur ab alio ut corpora et corporea cunctã. Quedā non mõ sunt ab alio, sed et cũ primum inde sunt, quodāmodo et à seipsis existunt: ut seperatẽ separabilesq; substantie. Quatenus igr̃ se sua quadā virtutẽ producunt: se continent. Quatenus producuntur, a sẽ pariter continentur. In omnibus profecto substantiis intelligentia preditis duẽ sunt virtutes: altera quidẽ generatiua, altera conuersiua. Per generatiuā atq; fecundā explicant in seipsis ulteriorẽ formā, et vitā atq; actũ. Unde videntr̃ generarẽ et quasi regenerarẽ seipsas. Explicant insuper similẽ non nihil in aliud. Ubi videntũ foras se quoq; producerẽ. Per conuersiuā uõ virtutẽ ad se et ad cām reflectuntur. Ubi et sẽ reformarẽ et conformarẽ uidentr̃. Intellectuales g° substantię hac apud Platonicos rõne ex seipsis et in seipsis existerẽ uel produci dicuntur. Quę sanẽ conditio non competit unĩ. Penes quod preter actualem existentiam ipsam non est preterea virtus aliqua ab existentiā differens sicũ in ceteris omnibus: quę inde dici possit existerẽ: uel per quā explicetur intus ulterior forma uel actio. Hec ulla rursus conuersionẽ opus ẽ illi: in quo nulla poenitus diuersio uel diuersitas fingi potẽ.

Quod ipsum unum neq; moueri, neq; stare dicatur, quomodoq; status et motus fiat in omnibus preter motum.

PARTICVLA. IIa.

Considera queso num quod huiusmodi ẽ aut stare, aut moueri ualeat. Cur non? Quoniam quod mouetur: uel fertur: uel alteratr̃. Hi quippe soli sunt motus. Esto. Si ipm̃ unum ex eo qd est alteretur: ĩpossibile est alterius esse unum. Impossibile. Iccirco secundũ alterationem non mouetr̃. Non uti ur̃. Annotationes.

Parmenides in Poemate quidem de uno entẽ statum motũq; affirmat, quemadmodum affirmabit in suppositionẽ secũda. Hic aũt in suppositionẽ prima motũ de ipõ simpliciter uno statũq; negat. In poematẽ profecto primo quidẽ inquit ens primũ unũ immobileq; consisterẽ. Deinde intelligentiam

huic adhibuit. Intelligibili sũmo coniuncta. In sequentibus addidit intelligẽtiã eẽ sic motũ non posse. Ubi ultra statũ videtur motũ q̃z tribuer. Quoniam vz intelligentia versatur in vita. Vita uero ẽ quidã motus eẽntię: uegetus vz actus ex eẽntia pululans omnis vitę motusq̃z principiũ. Intelligentia uero est vitalis huius motionis terminus quidã, reflexioq̃z nãm suã animaduertens. Itaq̃z intelligentia (quatenus uersat in vita, discernitq̃z iã plurima) motus quidã eẽ videtur. Quatenus uero quasi terminus progressũ vitę sistit, centroq̃z refigit, status ẽt iudicatur. Alias probauimus in omni re post primũ quatuor hęc inter se differr: eẽntiam et eẽ, et virtutẽ et actionẽ. Hic igitur videtur eẽntia quidẽ ad suũ eẽ p̄duci. Virtus autẽ hinc protinus egredi atq̃z ad actionem euestigio progredi. Id totũ motus quidã videri p̃ot. Ubi et status adeẽ putatur quatenus dũ sequentia progrediuntur, interim prima consistũt atdeniq̃z in suo quodã fine quiescunt. At uõ potenes ipm vnũ pręter simplicẽ existentiã non licet (ut diximus) virtutẽ uel actionẽ aliquã adhibar: per quã progressum aliquẽ possimus effinger: uel quietẽ quãdã preterea progressioni oppositã cogitar. Profecto potentia actio, motus differentẽ ab uno rõnem hñt. Non igitur applicãda sunt vni: ut per hęc vnũ efficiat omnia. Certum est interea non per motum facer: ne forte omnia sint mobilia. Itẽ ne uel motũ efficiat per motum: uel poner motum cogamur in uno. Iã uero tria hęc mõ dicta ad bonum ubiq̃z contendũt: quasi non sint ipm bonum. Ipm itaq̃z bonũ unq̃z non per aliud, sed ipa vnitat bonitateq̃z facit et perficit omnia. Si enim vbiq̃z quod magis vnum bonumq̃z est magis et maiora efficit atq̃z plura, sequitur ut ipa proprie vnitat, bonitateq̃z omnia fiant. Mitto nunc qua rõne Proclus uni auferat actionẽ. Quia vz sicut quecũq̃z sunt ab ente ens hñt: sic quecũq̃z sub ab uno vnũ necessario hẽat. Itaq̃z materiam ab uno procedentẽ vnũ eẽ. Nullã tamẽ actionẽ in se hrẽ. Alioqñ hñturã sic per actionem aliquã vni propriã ab vno processerit. Preterea et si vr Parmenides solos hic motus corporeos vni negar sub nomine alterationis atq̃z lationis, meminisse tamẽ oportet leuẽ for operã et puerilẽ si hos solos vni subiecerit. Sed profecto sub horũ appellationes substulit omnes, tã vz incorporeos q̃z corporeos. Ait enim hos solos eẽ motus. Itẽ vnũ nullo motu moueri. Motus

quidé alterationis in aia é; quando effectú et vitá, et formá, et actioné uel superiorẹ uel inferiorẹ subit quasi facta iá altera. Localis aút rectus tú intus rationalis à superioribus ad inferiora discursus uel vicissim: tú extra mutatio loci et ipá corporis uegetatio. Circuitus qꝫ fit in ea, quando uel seipsam animaduertit uel repetit eadé. In mentibus uõ puris alteratio quidé é ex intellectuali potentia in obiectum intelligibile transformari. Localis aút est circuitus ad seipsos pariter atqꝫ eam. Forte uõ rectú quoqꝫ motu agunt quatenus per aliam spém aliá intuentur. His igr̃ motibus omnibus absolutú est ipm simpliciter vnú. Tu uõ vbi alterationem audis: intellige nó de qualitate tantú in qualitate, sed de omni (preter localé) transmutationé, s. generatione, corruptioé, augumento, decremento qualitatum cómutatione, atqꝫ similibus. Demiqꝫ sic argumentatur quicquid mouet, aut alterat, aut fert. Ipm unú neqꝫ alterat neqꝫ fertur. Quaobrem nullo modo mouet. Primo qd probat nó alterari. Deinde neqꝫ ferri probabit. Iá uõ si alterat: aut transmutatur totú, aut ex pte mutatur. Si totum omnino: uel transit in multitudiné vnius expertẹ (quẹ qd nusqꝫ eé pót) uel in nihilú. Vnde nihil in rebus amplius erit, vno nó exnte. Sin aút per aliquid sui mutat: in eo iá aliud erit, et aliud; quorẹ alterẹ qd manet: alterẹ uero mouetur: rursumqꝫ recipitur aliquid peregrinum. Itaqꝫ non vnum est: sed multitudo quedá é, et fit, quod ita mouet. Animá uero concessimus alterari: dú se rebus alijs: alijsqꝫ per affectú modúqꝫ actionis et vitẹ conformat. Intellectum quoqꝫ dú se ad intelligibile conferens et formatur illo, et interim uel ré distinguendo uel se applicando intelligibilibus pluribus conformatur. Sic itaqꝫ et aiá et intellectus (dú id ipm quod sút permanet) multiplicia fiunt. Quod tamé de vno cogitari nefas. Post hẹc vnú neqꝫ loco ferri probat hunc in modú. Quicquid loco mouet siue localiter (ut ita dixerim) aut circa locum eúdem versatur in orbé; aut locú pro loco mutat in rectú, uel misto quodá ex his obliquo motu mutatur. At vnum nec in orbem nec in rectú mutari ullo mó pót. Ideoqꝫ neqꝫ mistu ex his sibi alienis subire motum. Quapropter nullo motu mutatur.

Q. ipsum unum nec circulo, nec in rectum moueatur.

PARTICVLA, TERTIA.

Vnqt secundum progressionē? Fortassis. Atq si ipm unum feratur: uel in eodē motu sphaerico circūfertur: uel locum alium ex alio mutat. Necesse. Nōne quod circulo circulo circūfertur, in medio consistr̄ oportet: atq3 alias sui partes (quę circa medium uoluantur) hr̄e? Cui uero nec mediū, neq3 pars ulla conuenit, quomodo id cogitari pōt ī circulū circa mediū uolui? Nullo pacto. An locum transiens alias alibi fit: atq3 ita mouetur? Forte. Nū eē ipm in aliq° ut impossibile iā redargutū est? Imo. Anno multo magis impossibile ipm in aliq° fieri? Non intelligo quomodo. Si in aliq° aliquid fit, necesse ē nondū in illo penitus eē: siquidē adhuc in illo continue fiat. Nec ēt extra illud prorsus extar̄, siquidē in eo iā fiat. Necesse est. Si ergo aliud quicq3 hoc patitur: id solum patitur, cuius partes aliquę sīt. Partim enim in illo iā est, qd patitur: partim simul extra. Quod aūt nullis partibus constat, nūq3 in aliquo totum eē: ac totum simul abeē poterit. Vera. Quod uero neq3 partes hr̄t ullas, neq3 totum est. Multo magis ēt impossibile ē siue segdum partes, siue segdum totū alicubi fieri? Apparet. Ergo nec aliquo pergens, nec alicubi ingrediens locū mutat; neq3 in eodē reuolutū, neq3 etiā alteratum. Non videt. Secundū q3libet igr̄ motū immobile est ipm vnū. Immobile.

Annotationes.

Probat vnum ita circulariter non moueri. Quod circulo fertur necessario medium et extrema circa medium hr̄t: mediūq3 manet in eo cęteris permutatis, itaq3 et partes hr̄t et totum. Hęc aūt uni propter supremā simplicitatem eius competer̄ nequeunt. Igr̄ circulo non mouetur. Circularē hic motū vni demens non solū corporeum circulū adimit, sed ēt incorporeū. Nempe in aīa et intellectu permanet ipm eius centrū: et unitas ipa, virtusq3 precipua, siue substantia: dū cęterę partes et vires actionesq3 illinc effluunt atq3 refluunt: et quomodolibet multipliciter operantur. Quod quidē circuitum quedā referre videtur ab ipā vnius simplicitate penitus alienū. Probat pręterea vnū non moueri in rectū hac forma. Quod mouetur in rectū, ab hoc loco trāsit

in illu'. Aut igitur totum simul hic est et ibi: aut totum neq3 hic neq3 ibi est: aut pars quidé eius hic est: ibi uero pars alia. Si concedatur primú: iá non mouetur: sed simul utrobiq3 permanet. Si secundú: nihil ad ipm locus hic uel ille pertinere videtur. Si tertiú: iá est partibile. Vnú ig. cú sit in diuiduú, hoc motu moueri non pót. Probatum quidé est in superioribus vnú in aliq° nó existere: quoniam conditio eiusmodi sit dignitate vnius inferior. Cú uero in aliq° fieri .i. inseper alicui contingere, uel aliq° ferri, uel quomodolibet alterari et deterius sit, q̃3 in aliquo eé: multo minus id vni competere indicatur. Dici qd pót aliquid simul totum in loco et extra locú existere: ut mens et intellectualis aia. Multo magis vnú. Fieri uero per motú, et intro simul et extra totum dictu ridiculú. Hic iterū te admoneo, ut dú motiones partesq3 corporeas vni detrahit: simul et incorporeas existimes eé sublatas. Anima siquidem uel diuina per multiplices formas intelligentiasq3 intelligibili superno se admouet circa æternum temporalr, mobiliterq3 se uersans. Et quasi recto quodá incessu modo per hanc formá actionemq3 suá, modo per illá transiens illud attigit, similiter qd nó tamé temporaliter distributú. In hac ergo progressione recta aia neq3 tota in illo intelligibili fit: neq3 é tota seorsum: sed parti qdé fit ibi, dú actu illud attingit: parti uero nó dú est ibi per actiones uidelicet alias in posterū explicandas. Possumus et in mente diuina processum quasi rectum auspicari qua róne é suo quodá centro progrediuntur multiformes ideę. Vbi sane pars quidé mentis uel intelligentię suę in hac idea pars in illa videtur existere. Quáuis tota simul eéntia sit in cunctis, conditiones tamé eiusmodi non solú corporibus: sed animabus et atq3 mentibus attributę vni competere nequit. Omnia denique (in quibus uirtus et actio ab eéntia quomodolibet distinguuntur) quodammodo moueri uidentur: quia et ab eéntia virtus: et à virtute progredit actió. Sed penes ipm vnú (quemadmodú supra diximus) propter supprema simplicitaté non possut duo hęc ulla róne ab existentia fingi distincta, presertim qm si ita finxeris, interrogabimus, nunquid ipm vnú, produxerit virtuté actionéue suá per virtuté aliá actioémue procedenté, an per ipsam potius existentiam. Si forte primum concesseris, mox infinito cuidá progressui aditú patefeceris.

Si secundum dederis, ipm qd unum sola cu existentia pones, à virtute se quente procul, et à virtute secretu. Quod uero paenes ipm sub quadá uirtutis et actionis forma confinxeras, nec ipm erit amplius, nec aliquid eius: sed post ipm quidá videlicet illius affectus. Virtus qd illius erit ipa primi entis eentia: operatur uero vita et intelligentia eentie prime propria. Hec quide principij primi prerogatiua est: ut circa ipm pro virtute et actione sit substantia sub stantialisq3 actio mox post ipm in mediu afferenda. Forsá uero et Aristoteles ut diuisionem atq3 motu euitaret in primo causá finale manifestius q3 efficiete censuit nominandum.

Quomodo negetur de uno status. Particula Vltima.

Praeterea ipm unum in nullo esse posse asseuerauimus. Asseuerauimus. Haud igitur aliqn in eode est. Quam obrem? Quoniam iam in illo esset: in quo eode est. Prorsus. At uero nec in seipo: neq3 in alio ipm unu esse poterat. Non certe Nuq3 igitur ipm unum in eodem existit. Nuq3 ut videtur. Quod uero nunq3 in eodem existit, neq3 quiete agit: neq3 stat. Neq3 em possibile. Ic circo ipm unum, nec stare, neq3 moueri uidetur. Non apparet. Annotes.

Probaturus unum itere neq3 stare propositionem in superioribus probatá repetit asserente unu in aliquo non manere. Si igitur non manet in aliq°: consequenter neq3 permanet in eode. Neq3 stat ig°: siquide stare, nó alr quá in eodem permanere definiri solet. Concesserit forte quispiá unum neq3 dicendu mobile neq3 stabile: ne forte sic intelligat quoquomodo compositu. Na et stabile statu stat, et mobile motu mouetur: nihil uo prohibere putabit: quo minus unum appellemus statu ipm aut motu. Nos aut opinionem hác róne quadá alibi probata respuimus .s. unu ee omnibus oppositionibus rebusq3 in uice quomodolibz oppositis excellentius, ut opposita quelibz et pariter efficere et in unum conciliare possit. Virtute enim illius (qd e ab oppositis segregatis) opposita copulantur. Si enim sit utruq3 simul oppositu, compositu erit à superno quodá diuersorx conciliatore conflatu. Sin uero oppositorx alterutrx fuerit: oppositum alterx et que ad ipm pertinent nó efficiat. Oppositorx qd

duorx q°d altero.

duorum quod altero est deterius nemo utique dixerit esse ipsum unum universi principium. Sed forte quod melius. Veruntamen neque hoc esse potest. Nam et sub ordine quodam cum altero opposito numerabitur: et alterum non participabit illius. Oppositum enim non fit per oppositum oppositi particeps. Quod ergo non erit unius ac boni particeps, merito nec ullo modo erit unum aut bonum. Denique status ipse quantumlibet perfectus et ipse motus quomodolibet efficax certa quedam species est et perfectio definita. Sejuncta enim sunt invicem: neque propria alterius perfectio est in altero. Neutrum itaque perfectissimum: neutrum quoque primum. Primum namque ab omni definita perfectione sejunctum sub simplici ratione boni perfectiones omnium tanquam perfectionem pro cunctis unam simul, et universam continet eminenter. Hactenus de capitis xiij. commentatione, et huius suppositionis secundo.

Argumentum capitis xiiii. quod ipsum unum nec idem est, nec alterum, siue ad se siue ad alia conferatur. Neque simile uel dissimile. Neque equale, uel inequale, aut sibi aut aliis

Quod ipsum unum nec alterum est: nec idem. Particula Prima.

Tem nec alteri, neque sibi ipsi etiam idem est.
Rursusque nec a se ipso nec ab alio quodam alterum.
Annotationes.

Cogimur ex policitis late entis membra prosequi: ut ingens nobis laxansque materia sustentatur. Et ne rerum silua nos fusiores nimium faciat: perstringamus primo quidem que in superioribus admonuimus. Diximus enim ente unum eminentius esse: quod uel ex hoc conijcimus: quia Parmenides de uno ipso negat genera omnia quinque et propria entis: ut ex hoc innuat totum ens negandum de uno: de quo post omnia entis propria manifeste tandem negabit essentiam. Quis enim negare audebit Parmenidem unum universo enti preponere: si audiet ipsum negare de uno quecunque ad ens pertinent, tanquam illa minus digna. Et quamquam huius rei rationem prephati sumus: repetimus tamen iterum sic dicentes. Sicut omnis multitudo talium, taliumue entium ad unum ens tale reducitur: sic omnia in primis entia talia, siue talia ad unum primum simpliciter ens postremo reducuntur. Itaque unum ens ab ipso simpliciter uno pendent. Qua igitur ratione hoc unum

ens simpliciter est ab vno: sortitur essentiam: Qua uero procedendo existit ab illo: alteritatem nanciscitur, atque motum. Qua rursus existendo ab illo ad se conuertitur, et ad illud: identitatem accipit atque statum. Per essentiam quidem hoc est secundo quod primo illud existit. Per alteritatem uero, et ab illo et ipsum intra se ab alijs quoque distinguitur. Per motum quoque progreditur inde: progreditur intra se: progreditur et ad alia operando. Per identitatem simile est illi: congruit quoque secum. Cum ceteris quoque consentit. Per statum denique nec ab illo, nec a seipso discedit firmiter propria retinet: neque cum alienis se confundi permittit. Mitto nunc quomodo essentia dependens ab vno non vnum est et vnum. Quia uero non vnum sortitur infinitatem. Sed rursus quia sit vnum terminum adipiscitur. Infinitatem quidem habet precipue penes vitam. Terminum uero penes intellectum. Rursus per infinitatem precipue habet motum atque alterum. Per terminum uero precipue statum atque idem. De his profecto in Philebo et Sophiste latius pertractatur. Post quinque rerum genera (que in primo pro sua dignitate sunt) et in sequentibus omnibus pro sua cuiusque natura, in primo emicant multiformes idee, et in sequentibus multe forme. Sunt huius capitis particule quattuor in quarum prima quedam prehibenda sunt, antequam cetera prosequamur. Et primo termini explicandi. Est enim essentia cuiuslibet rei ratio formalis. Dicitur idem quia omnis essentia sibi ipsi penitus idem est et similis: et cum alijs semper in aliqua conuenit. Alterum uero: quoniam a se distat: et ab alijs externis differt: et sepe ex pluribus constituitur. Status autem: in quantum aliquandiu in sui natura et unitate persistit. Motus denique exitus dicitur ipsius esse ab essentia: et operationis a se: immo omnis operatio motus quidem appellari solet. Amplius ex essentia multitudo oritur atque motus, potentialitatis ratione. Nam cum essentia potentialitatem quandam ab uno discedentem dicat: multitudo ab uno degenerans oritur: ex qua motus nascitur: cum unumquodque mobile moueatur ex indigentia: quam sibi prebuit potentia passiua. Neque id obmittendum duxi (quod in Philebo explicatur atque Sophiste) quod deus terminus dicitur et infinitus. Qui ut terminus est: primo unitatem rei tribuit: secundo esse. 3° identitatem. quarto statum. Ut autem infinitus est. primo essentiam largitur. 2° alteritatem. 3° motum. Sed antequam recenseamus quomodo Parmenides hic

post q̃3 negauit de uno statum, atq3 motum, neget idē atq3 alterū: operępretiū forte fuerit recensere triplicē negationum ordinē à Proclo diligentius obseruatū. Alia sane negantur de uno q̃3tum sibi competit ad seipm: atq3 hic ē primus apud Parmenidē negationis gradus. Alia uero q̃atū sibi pariter et ad alia: hic gradus est secundus. Alia demiq3 q̃3tū spectat ad alia solū: hic gradus tertius. Multitudinē enim et totū figurāq3 et in aliq° eē: motūq3 et statum de uno negat q̃atum propriē spectat ad unū. At uero idē et alterū, simile dissimile, æquale, inæquale, senius, iunius, uni aufert, et ad se et ad alia. Neq3 enim sibimet ē, neq3 cœteris idē: similiter et q̃ in hac sorte sequunt'. Demiq3 opiabile, scibile, nominabile, tollit uni q̃3tū ad alia pertinet. Omnibus enim ē hac conditione prorsus incognitum. Cū ig̃. motus et status ad primū pręcipue gradū pertineant, idē uero et alterū potius ad secūdū, merito motum, statūq3 prius q̃3 idē alterūue negauit. Pręsertī quia primū ens per processum declarauit, tū se alterū a primo, tū in se alterū aliquid atq3 alterū: per statū uero suī in uno, declarauit identitatē: prius ergo sūt illa q̃3 ista. Animaduerte interim quomodo negat uni prędicamenta. Dū enī negat idē aut alterū: demit illi substantiā. Dū simile atq3 dissimile qualitatē. Dū ęquale, et inęquale quātitatē. Ubi senius, aut iunius, tollit quando. Passionem uero et actionē substulit una cū motu. Substulit et ubi locūq3 dū in aliq° eē negaret. Habitūq3 quoq3 et relationem passim auffert. Ubi nihil hrē probat: cū nullo congruere, sed ultª prędicamenta decē ens aufert quoq3 transcendens cui saltē quinq3 illa genera ubiq3 conueniunt, manifestę tamē uni negata. Pleriq3 putant prędicamenta decē rebus intelligibilibus presertim primis eē deteriora. Nec in illis hanc eē substantiā, q̃ definitur vicissim opposita caperē. Multoq3 minus illic eē spēm atq3 genus: siquidē minus substantię sint q̃3 ipā prius definita substantia. Minime omnium accidentia: siquidē exiliora sint spēbus atq3 generibus. Nihil itaq3 mirū est prędicamenta negari de primo, si cōmuniter de omnibus sūt negata diuinis. Neq3 et ualde mirū negarī de illo spēs ideales. quales intellectuali et de intelligibili monade, inferiores existunt. In primis ergo negantur de primo prima ipā et amplissima entis genera ideis antiquiora ad vitalē eentiam per

tinentia. Mitto nunc quod Proclus addit, singulos deorum ordines per hec negari de primo, tanquam cunctis excelsior. Denique Parmenides in Poemate idem et alterum de uno primoque ente, uerbis manifestis affirmat. Que quidem et de eod affirmabit in suppositione secunda. In hac uero suppositione prima de uno negat, declarans interea super unum ens, exstare simpliciter unum.

Q. unum nec à se ipso alterum sit: nec idem alteri: et ab oĩbꝰ conditionibus absolutum sit. PARTICVLA. SECVNDA.

Vid ita? Si à se ipo alterum sit, ab uno alterum esset: nec eẽt unum. Vera. Et si alteri idẽ fuerit: illud quidẽ erit, nec ipsum quod est: qua pp nec ulterius erit ipm quod unum sed aliud quiddã preter unum. Sic est. Ideo idẽ alteri: uel a se ipo alterum dici nunquam debet. Nunquam plane. Annotes.

q Vatuor circa idem et alterum conclusiones adducit. Quoniam uero ab euidentioribus est incoandum: merito de uno negat eẽ uel alterum a seipso: ut alijs idẽ tanquam manifestiora, priusquam neget, uel eẽ idẽ sibi, uel ab alijs alterum. Que quidẽ duo sunt difficiliora probatu. Preterea quoniam alteritas alienior est ab uno quam identitas, prius argumentatur unum non eẽ alterum a se ipo tanquam concessu facilius quam argumentetur unum non eẽ alijs idẽ. Probatio uero prima est eiusmoi. Si unum eẽt alterum a se ipo; alterum et discrepans ab ipo uno foret. Non eẽt igitur ipm unum. Secunde uero probationis hec ẽ forma. Si unum eẽt idẽ alteri, iam eẽt illud alterum. Non igitur erit ulterius ipm unum: sed alterum erit ab uno. s. aliud quiddã preter ipm unum. Tu uero hic intellige, unum ipm nullã cum alijs identitatẽ communionemque hre. si enim quanto altior cã est, tanto remotior est à proprijs effectuum suorum conditionibus, altissima certe cã causarum ab omnibus entium omnium proprietatibus est penitus segregata. Itaque cum rebus ullis neque spẽ neque genere neque ordine congruit. Alioquin non solum foret ipm quod existit: uerum et spẽi uel generis uel ordinis illius foret particeps. Neque foret amplius simpliciter unum. Nempe quod participat aliquid, non est solum id ipm quod participatur ab eo, sed preterea aliquid aliud. Aliquin non eẽt illius particeps: sed illud ipm prorsus existeret. Ipm igitur unum nullius est particeps, ne forte

desinat eẽ simpliciter unũ. Inferiora, q̃d non participat ipsius uz maiestatẽ prorsus indigna. Superius aũt aliquid participarẽ non põt. Quid enim superius uno? Profecto quatenus per rerũ gradus ad superiorẽ cãm gradatim superioremq3 conscẽdimus, eatenus ad magis unum et simplicius peruenimus. Ipm ergo simpliciter unũ ẽ cunctis excelsius. Neq3 fingerẽ licet ipm uerẽ unũ eẽ geminum. Scilicet hoc et illud. Alioquin qua rõne unũ est utruq3, nõ different. Distingui tamẽ necessẽ ẽ si duo fuerint. Distinguetur igr̃ hoc ab illo per proprietatem quãdã q3 preter ipm unũ ht̃ hoc: et suã similiter ht̃ illud, utruq3 igitur erit mistũ et multiplex et unũ quiddã. Neutrũ ergo simpliciter unũ. Cũ igitur ipm unũ sit unicum, singularẽ solũ, si fingat alteri cuidã idẽ euaderẽ, certẽ fiet idẽ alicui: quod nõ uerẽ unũ. Si hoc ipm fieri huic idẽ, ẽ cũ hoc aliq̃ modo congruerẽ, cõmunem ordinẽ iã subibit: fietq3 cũ hoc cõmunis naturę particeps. Neq3 simplex et absolutũ amplius erit. Sin aũt fieri huic idẽ, est hoc ipm prorsus euaderẽ, iã illud, quod antẽ asserebatur simpliciter unũ, prorsus erit hoc quod postea ponebatur, nec uerẽ, nec simpliciter unũ. Cętera quidẽ, qm̃ in spẽ, in generẽ in ordine computantur. Sic ad identitatẽ se hr̃e possunt, ut inuicẽ eadẽ quodãmõ eẽ ualeant: neq3 tã penitus eadẽ, ut Socrates cũ Platone, idẽ spẽ, neq3 prorsus idẽ: cętera q3 similiter. At ipm unũ extra omnẽ consortiũ segregatum si preterea fingatur cuipiã eẽ idẽ, cũ nequeat externa quapiã conditione uel societate idẽ fingi, necessario ipa sua singularitatẽ naturę, huic iã erit penitus idẽ.

Q. unum non sit ab aliis alterum. PARTICVLA TERTIA.

Ed neq3 alterum ab alio esse põt, donec unum ẽ. Neq3 enim uni congruit, ut ab aliquo alterũ sit: sed soli ei quod alterũ est ab alio. Alteri aũt nulli conuenit. Probe. Ex eo igit̃ quod unũ ẽ, non erit alterũ: an ipe putas? Nequaq3 quod nisi hoc nõ seipo: si nõ seipo: neq3 ipsum. Ipm nõ nullo mõ alterũ existens à nullo alterũ ẽ. Recte.

Acile q3uis putauerit unũ eẽ et ab alijs alterum, et sibiipi idẽ: cõmunis enim opinio recepisse uidetur, ad unum pertinere | Annotatioẽs

ut et ex̄ distinctum sit ab alijs: et indistinctū sibi sit intus. Verūtamē Parmenides accuratius ista perpendens, neq3 alterx, neq3 idē de uno iudicat prędicandū: siue accipias alterx pro ipā alteritate formali, siue pro alteritatis participe quodā. Similiter siue idē pro identitate, siue pro participante susceperis. Cū uero identitas magis ad unum attinere communiter videat̄ q3 alteritas; minime taq3 à faciliori quodā incipiens, unū non ēē ab alijs alterx prius probat, q3 non ēē sibi ipsi idē. Vtruq3 tamē inopinabile uulgo. Memento primo quidē quod ē ab alijs alterx, aut per alteritatē (quā participat) ēē alterx: aut seipso alterx ēē ut pote quod sit alteritas ipā. Deinde uero aliā unius, aliā alteritatis rōnem ēē. Vnum enim absolutū est. Alteritas aūt refertur ad alterx. Pręterea unius quidē proprium est unire: alteritatis uero diuidere. Quapp hęc non solū alia est ab illo sed et aliena. Si igr̄ unum dicat̄ ab alijs alterx: cū nō qua rōne unū est, sit et alterx: forte taq3 alteritatis cuiusdā particeps, fieri alterx iudicabitur. Itaq3 alienam admittens alteritatē, nō erit ultra simpliciter unū. Neq3 recte rursū dici pōt unū ab alijs alterx, ut alteritas ipā. Hęc enī seipā est altera, unum uero non seipō. Siquidē non qua rōne unū effici pōt alterx. Cū alia et aliena rō unius à rōne alteritatis existat. Verx dū rōnem ipsius unius et ab alteritate dicimus alienā et à generibus entis uniuersoq3 ente penitus segregatā: periclitamur interea confiteri unū ēē ab his omnibus alterx. Sed memēto alteritatē proprie dici proprietatē quādā diuisoriā entibus insitā, identitati per conciliationem aduenienti prorsus oppositā. Absit igr̄ ut per proprietatem entibus destinatā et oppositionī subiectā ipm̄ unū entiū principium concedamus ab entibus segregatū. Qn̄ enim segregatū dicimus, tūc in comparabili simplicitate sua ineffabiliter supereminens cogitamus. Aliter enī corpus separatū est à corpor .s. per locū. Aliter aīa à corpor .s. per substantiā separabilē. Aliter intellectus ab aīa, et plures intellectus inuicē, et inter se idē .s. per ipām ēēntię, uel saltē per formalē rōnis alteritatē: ipm̄ quoq3 unū aliter scilicet per simplicissimā eminentiā ipsius propriā, nulli conuenientē. Alteritas igr̄ entibus concedatur. In eo aūt quod super ens existit uel in nihilo, ne nominet quidē. Quis enim rite dixerit nihilū ab ente alterx ēē, quasi sit aliquid

preter ipm. Similiter nemo recte dixerit unum ipm entis superius per alteritatem que entis conditio e ee ab ente semotum.

Q ipsum unum non sit sibi ipsi idem. PARTICVLA. VLTIMA.

Eq3 tamen sibi ipsi idem erit. Cur non? Non ea e ipsius unius natura que ipsius eiusde nã est. Quare? Quia nõdum ide fit aliquid alicui unum efficitur. Qua de cã? Quod multis idem fit, multa nõ unũ fieri necesse e. Verũ. At si ipm unum atq ipsum ide nihilo discreparent, quotiens quid ide fieret: unũ quoq3 semper efficeretur. Quotiensq3 unũ: semper ad ide. Et maxime quide. Qua propter si ipm unum sibimet ide fuerit: non unũ sibi existet: atq3 ita unũ existens: nõ unũ erit. Impossibile id quide. Impossibile igitur ipm unũ aut alterũ ab alio, aut sibi ipsi idem ee. Impossibile hac itaq3 rõne unũ nec ide, nec alterũ, aut sibi aut alteri ee poterit. Non profecto.

Annotationes.

Ita unius alia identitatis ratio est. Unum enim est absolutum. Identitas relatiua. Nã semper est aliquid alicui ide: propterea unũ tanq3 absolutũ e ante identitate, ut pote relatiuã. Preterea si unã hic cerã habeas, ibi uero quatuor, cupiasq3 hanc illis eadem numero fieri, diuides hanc in quatuor. Hec ergo per diuisionem atq3 numerũ eade illis euadet. Si rursũ cupias illas ibi ceras his hic ceris alteras numero fieri, quatuor in cerã unã coges. Sic itaq3 rursus per unionem fit alteritas: quemadmodum mõ per multitudine efficiebatur identitas. Unde concluditur (quod proposui) rõnem unitatis et identitatis inter se differre. Si ita se res habet, non pot ipm unum, sibimet ide existere. Alioquin aut participabit identitatem per quã sibi fiat ide: alienamq3 nãm admittens, desinet ee simpliciter unũ. Aut forsã ipm erit idemptitas ipa ut ex se sibi ipsi sit ide. Esse aut non pot idemptitas. Siquide alia huius et illius rõ ee deprehenditur. Quod ex eo iterũ confirmatur. Quoniam idemptitas cũ alteritate et numero comertiũ habet. Nã in tribus saltẽ consistit idemptitas: ad quam necessario requiritur, ut hoc ide sit illi, et in conditione quadã ide. Sed ipm unum eiusmodi coniugium subire non pot. Obijcit Proclus Parmenide debuisse multitudine multitudini potius æquale fieri, aut pare q3 eandem. Respon

det, hic de eentiali numero potius q̃ accidentali fieri mentionem. Vbi igitur numerus rebus numeratis contingit extrinsecus equalitate rite uel inequalitate dici: ubi aut numerus est eentialis et intimus, idemptitate dici posse. Siquide idemptitas sit queda in nã communio. Denique unumquisque sequentium ordo nouum aliquid secu fert, et id quide deterius preter id quod erat in precedenti. Regio sub luna mutatione in substantia iã motui coelestiu adhibet non permutanti substantiam. Coelu locale circuitum adiungit vitali coelestis anime motui no locali. Anima temporale discursione addit intelligentie no currenti. Intellectus appetitum intelligentie adhibet enti no du per se intelligentiam affectanti. Hec tade preter alia genera opposita que cu identitate subit alteritate, que in primo non erant: identitate quide, illius unitate reffert: alteritate uero eiusde eminentia pro uiribus representat. Hactenus de cap. xiiij. qd est tertium suppositionis primum.

Argumentum capitis XV. q̄ vz ipm unum non est simile, uel dissimile sibi, uel alteri. Neq; equale, uel in æquale sibi uel alteri.

Q ipsum unum non sit sibi simile, uel alteri. PARTICVLA P.ma

Ed neq; simile, neq; dissimile cuipiã, aut sibi, aut alteri. Quamobcãm? Quia simile est, qd ipsius eiusdem est particeps. Nempe. Ipm tamẽ idẽ ab uno natura cecerni ex antedictis apparuit. Apparuit certe. Veruntame si quid preter id (qd est unum ee) ipm unum recipit: patitur iã plura esse, q̃ unu. Id aut impossibile est. Ita. Ob hanc causa nulq̃ ipm unu idem ee uel sibi, uel alteri patitur. Non uidetur. Ergo nec simile aut sibimet, aut alteri ee pot. Sic apparet.

Annotationes.

Irimitur caput hoc in particulas iiij.or In quarum prima sciendu q̄ postq̃ negauit de uno tanq̃ superiore identitatem atq; alteritate ad eentiam illa intelligibile pertinentia, negat deinceps que post illa sequitur. Similitudine atq; dissimilitudine. Similitudo qd identitate sequit: dissimilitudo aut alteritate: sutq; minora. Post hec iterum equalitate inæqualitate q; negabit. Illa post similitudine

hęc post dissimilitudinem collocatur. Illa quidem duo ad formales intelligibilis essentię vires pertinent, hęc uero duo ad actiones, et quasi mensuras et modos earum uirium spectare uidentur. Iam uero in Mundo intelligibili ubi vires sunt varię modique multiplices inueniri quodammodo possunt, similitudo dissimilitudo, æqualitas inæqualitas, quasi generalissima quędam, sequentibus omnibus pro suo cuiusque modo distribuenda. Mox et in intelligentia sua emicant eadem ut ideę. Idealis quidem similitudo et quę secuntur. In ipso autem uno, hęc neque ut genera uel generalissima, neque ut ideę formaliter distingui possunt. Formabit uero Parmenides propositiones de hac materia quatuor. Unum non est sibi ipsi simile. Unum non est alteri simile. Unum non est sibi ipsi dissimile. Unum alteri cuique non est dissimile. Unum non esse sibi alijs ue simile ita probat, quicquid alicui simile est necessario identitatis alicuius est particeps. Unum uero identitatis particeps esse non potest. Non est igitur alicui .s. uel sibi uel alteri simile. Profecto unum ipsum identitatis causa est. Hęc autem similitudinis est origo. Immo et ęqualitatis ipsius. Nam æqualia dici solent quę quodammodo in quantitate sunt eadem: et similia rursus, quę in eadem qualitate conueniunt: eadem videlicet speciem qualitatis adepta. Unum uero non participare identitatem, in superioribus est probatum. Quoniam identitas natura quędam differens est ab uno. Est igitur numerosa, quapropter si unum hanc admiserit, euadet iam multiplex. Atque desinet esse simpliciter unum.

Q ipsum unum non sit dissimile sibi uel alteri.

PARTICVLA, SECVNDA.

Ihilo tamen magis esse alterum sustinet. Etenim plura quam unum esse contingeret. Plura sane. Quod alterum ut a se, uel ab alio fit: dissimile quoque aut sibi ipsi, aut alteri cuidam efficitur. Quippe cum illud etiam (quod idem esse recipit) simile fiat. Probe. Unde ipsum unum cum nullo modo susceperit alterum, nunquam quoque dissimile siue sibimet, siue alteri fiet. Nunquam profecto. Quamobrem nec simile, neque dissimile unquam aut sibi, aut alteri ipsum unum est. Non ut videtur. Annotationes.

Ost hęc unum non esse sibimet, alijs ue dissimile, hac breuiter ratione demonstrat. Sicut similitudo ab identitate, ita dissimilitudo ab alteritate dependet

Illa nãq; dissimilia nominantur: quę in altera atq; altera spẽ qualitatis existunt. Cũ igitur ipm vnũ alteritatẽ ullã (ut supra diximus) tollerarĕ non possit ne aliena et multiplicia subsistiens, vnũ iã ẽẽ desinat, merito nec ẽẽ dissimile pot. Si quis aũt coetera uni dissimilia atq; similia ẽẽ dixerit, loquet̃ quidem nõ admodũ proprie: quoniã unum simul cũ aliis nõ pot ad ideã uel genus simi litudinis dissimilitudinis ue referri. Recte tñ sentiet: si modo iudicauerit coetera ẽẽ qđ dissimilia vni, qm̃ nihil hñt commune cũ illo: ẽẽ quoq; similia, qm̃ vnum quiddã hñant commune inuicẽ, ab illo susceptũ, qua iniquã rõne vnitatẽ illo v3 lar gientẽ participant communiq; illinc atq; illuc desiderio rapiunt̃. Neq; tamẽ ui cissim illud simile ceteris est dicendũ. Quoniam similitudinẽ uel identitatem participarĕ nõ potest. Imagines qñet exemplari similes appellant̃. Neq; vicissim. Iã uero quemadmodũ ideale exemplar se hñt ad formalẽ seriẽ suã per multos gradus subinde sequentẽ, sic fermẽ ipm vnũ bonũq; ad omnes entiũ gradus tãq; vnius boniq; particeps se hrẽ uidet̃. Ob quã sane comparationẽ. Plato in Re.pu. ipm vnum vniuersi principium appellaunt ideã boni. Non quiã sit spẽs aliq̃. uel idea. Est enim longe altius atq; latius: sed qm̃ (ut diximus) idea q̃lib3 in processibus suis quodãmodo imitatur vniuersalẽ omnium ab ipõ bono processũ.

Q ipsum unum nec sibi, nec aliis sit æquale, uel inæquale.

PARTICVLA, TERTIA.

Rętерea cum huiusmodi sit: nec æquale ẽt, nec inæquale cuiq; uel sibi uel alteri

Annotationes.

IN Mundo intelligibili utraq; terminum infinitatẽq; quę alibi de claravimus identitatem quidẽ ponunt ẽt propter ẽentiam formarũ oĩũ vnã, semperq; eadẽ. Alteritatem uero ẽt propter multiformes ideas. Similitu dinẽ quoq; quia conformes sũt semperq; in hitu simili perseuerant. Dissimi litudinem uero quiam rõne inter se sunt differentes. Propterea et dissimilia faciunt. Aequalitatẽ insuper quiã semper æqualis virtutis et actiõis ẽ mo dus, et quia res singulas intra se ipas et inuicẽ ęqualitatẽ proportionis adequãt. Inæqualitatẽ deniq;, qm̃ partes, vires, ideę non penitus sũt æquales. Sunt enim formales ibi gradus: nec aequalia faciunt. Cõmensurabiles inuicem

ibi dicuntur generum idearumque gradus. Sed hæc ad ipsam essentialem intelligibilemque monadem haud similiter commensurabilia iudicantur, Verum in ipso uno unius Mundi intelligibilis auctorem varietatem eiusmodi collocare non possumus. Ubi si non est terminus et infinitas, consequenter neque sunt uel quæ terminum sequuntur, Ut idem simile æquale: uel quæ ad infinitatem spectant, ut alterum dissimile inæquale. Parmenides igitur postquam de uno negauit idem atque simile, et alterum atque dissimile tamquam origines quasdam, consequenter negat æquale et inæquale inde dependens: et quatuor ut suprapositiones uult intelligi. Unum non est sibimet æquale. Unum nec alius est æquale. Unum sibi non est inæquale. Unum nec alijs inæquale. Negat autem ibique de uno ut monuimus alibi, sed passionum sensibilium pretextu, animales quoque et intellectuales intelligibilesque passiones. Itaque dum audis æquale et inæquale quasi corporeo ritu tractari, intellige incorpoream quoque æqualitatem inequalitatemque negatam.

Ratio prędictę conclusionis quod non e æquale, et inæquale.

PARTICVLA VLTIMA.

Vid ita? Quod æquale est: earundem mensurarum est: quarum et illud: cui æquale dicitur. Sic est: Quod maius est, uel minus quo ad illa (quibus commensurabile est) minoribus quidem plures mensuras habet, maioribus autem pauciores. Certe. Quibus autem incommensurabile: quo ad hæc quidem minorum, quo ad illa uero maiorum mensurarum erit. Quid ni? Nonne impossibile est (quod nullo modo ipsius eiusdem est particeps) aut mensuras easdem: aut aliud quiduis idem sortiri? Impossibile. Itaque nec sibi, nec alteri erit æquale: quippe cum mensuris eisdem non utatur. Minime ut apparet. Quin et si pluribus, aut paucioribus mensuris circunscribetur: totidem partibus (quot et mensuris constabit). Rursusque non amplius unum erit: sed tot potius, quot et mensure insunt. Recte. Quod si unius mensure sit: æquale utique ipsi mensure fieret. Uerumtamen impossibile esse apparuit ipsum unum æquale cuiquam esse. Apparuit certe. Quid ergo non unius mensure est particeps: neque multarum. neque et paucarum: nec ullo modo ipsius eiusdem

nihil sibi ipsi (ut videtur) erit aequale: nec etiam alteri: nec maius praeterea, aut minus, uel semetipso, uel alio. Sic prorsus se habet. Annotationes.

Definiens quid aequale, inaequaleue sit, ut ex horum diffinitionibus probet intentum ait, aequalia esse: quae semel eadem mensura metitur: ut quando pedalis mensura pedem hunc adequat et illum. Inequalia uero alia quod uult esse commensurabilia. Alia uero incommensurabilia iudicat. Bipedale quod lignum ligno pedali est inequale. Sed propterea commensurabile: quoniam mensuram habet cum illo communem. Eadem namque mensura pedalis, quae semel adhibita minus hoc metitur lignum: bis admota metitur et maius. Sed diameter lateri non ita commensurabilis existimatur. Non enim est certa mensura, quae sub certo numero repetita alterum adequare alteri perpendatur: sed tamen hoc (quod dicit) maiorem mensuram habere: illud uero minorem. Est itaque argumentatio talis. Quod alicui est equale, eandem cum illo mensuram habet. Quo circa et identitatis est particeps. Cum igitur unum identitatem participare non possit, ideoque nec eandem subire mensuram, minime nec sibi nec alijs fit aequale. Identitatis uis amplissima est. Dicimus enim aliqua inuicem eadem specie, genere, ordine, tempore, qualitate, quantitate, loco, mensura et denique cunctis. At uero tanquam aequalia inuicem comparantur in specie. Quis enim dixerit lineam aequalem superficiei? uel superficiem solido uel alterationem augumento motuue locali. Sed dicimus potius lineam aequalem, uel inequalem lineae, caeteraque similiter. Cum igitur negata sit de uno identitas et alteritas tanquam amplissima, consequenter et inde dependens, equalitas inaequalitasue negatur. Sin unum ipsum rebus passim multiplicibus ab illo manantibus, est incomparabile quonam pacto est illis aequale, uel etiam per inequalitatem oppositam inaequale? Sed neque equalitate indiget. Cuius ratio est ab illo differens per quam sibi sit aequale. Habet enim imo est ipsum unum equalitate melius atque praestantius. Neque uero nominamus unum quasi sit aliquid quantum uel ad quantitatem pertinens continuam, uel ad numerum; uel quasi sit monas quedam principium numerorum proportionemue cum illis aliquam habeat: per quas utique conditiones dici possit aequale uel inaequale sed sub ipso unius nomine singularem simplicitatem penitus indiuiduam eminentissimamque et omnis ad alia comparationis expertem uaticinamur. Quae

qd omnibus et singulati unitatis causa sit, et sumatim auctor unionis. Quicquid enim est, aut unitas quedam est, aut ex unitatibus quibusdam constat. Sed uni omnes, duntaxat ab ipso simpliciter uno omnia susceperunt, coeteras uero conditiones, que omnes particulariores posterioresque sunt, ab alijs quoque causis accipere potuerunt. Annotatione dignum pro istorum confirmatione, quod alia est aequalitatis, alia unius ratio. Unum enim est absolutum. Equalitas relatiua. Equale enim ad equale refertur. Preterea unius natura multitudinem prorsus excludit. equalitatis includit. Ternarium saltem. Hoc enim huic in hoc est aequale uel illo. Item unum alicubi quidem unitatem proferens: inaequale reddit quod prius erat aequale. Alicubi uero contra addita unitate reddit aequale: quod antea fuerat inaequale. Ubi apparet ipsum unum super aequalitatem inequalitatemque existere, et utramque pariter procreare. Pretermisimus inter hec: si ratio aequalitatis differt ab uno; minime et rationem inaequalitatis ab uno differre. Cum igitur aequalitatis natura sit aliquid preter ipsum bonum: si unum quoquomodo fiat equale, uel sibi, uel alteri: alienam iam naturam induet: nec erit simpliciter unum. Quicquid enim apposueris uni mox subducta simplicitate tolles ipsum simpliciter unum: reddesque iam unum aliquid atque multiplex. Si autem unum dixeris sibi uel alijs inaequale: cum per inaequalitatem ab ipso aliena inaequale fiat, similiter esse desinet unum. Profecto quod est inaequale: siue sit maius, plures mensuras habet: siue sit minus pauciores: utrobique uero (ut ita dixerim) mensuratur per mensuram quandam seipsam ipsi accomodatam: partibusque suis ipsius mensurati partes, et particulas contingentem. Quapropter unum si mensuretur: multitudinem partium iam habebit: nec ulterius erit simpliciter unum. Neque fingere licet unum sui ipsius esse mensuram: perque sibi ipsi sit equale. Alioquin penes ipsum erunt rationes due: et he quodammodo inter se opposite. Ratio mensurantis: ac ratio mensurati immo et ipsa mensure ratio: que et alia quam unius ratio est. Iamque nec erit simpliciter unum. Sed quis non dixerit primam causam rebus aequalem? que propter incomparabilem simplicitatem, eminentiam, et potestatem nullam cum rebus admittit communionem? Alioquin propter eiusmodi communionem non fuerit penitus absoluta. Quis item inequale per inequalitatem equalitati vicissim oppositam, et circa subiectum idem se uersantem? Alioquin

conuertuntur cu rebus haud prorsus effugerit: immo et patiet oppositu .s. melius: ac deteriori erit opposito mancipata. Quoniam igr pacto id erit mensura rerum? Quod ex Philebo et Theaeteto legibusq; accepimus. Non erit certe mensura quedã rebus mensuratis adhibita. Alioquin nõ fuerit absoluta. Nec ita rursus erit in rebus mensura rerum: quemadmodu monas in numeris numerorum. Aliquin pars quedã multitudinis rerum futura e imperfectior vniuerso: eritq; vnu quiddã coniugatu cu coeteris: quorum quodlibet propter mutuã differentiã est aliquid vnu. Si ita se hre impossibile est: ipm vnu neq; erit una quedã spes idealis in ipo intelligibili Mundo. Ne preterea coeterarum sperum perfectionibus proprijs sit orbatum: neq; et vniuersus ille Mundus. Alioquin (ut in Sophista probat) vnu si totu aliquid fuerit: iã multiplex et particeps vnius potius q ipm vnu e futurum. Sit g mensura rerum: qm rebus singulis gradibusq; rerum ab ipo productis, sui cuiq; distribuit eendi uirtutisq; et bn eendi modu: singulaq; vicissim, quatenus conuertuntur et accedunt ad ipm, eatenus inde proficiunt. Neq; uero putandum est Parmenidẽ tanta moliri: ut rem manifestissimã aliena duntaxat neget vni: aequalitate .s. quantitatis. Negat .n. preterea aequalitatem cu rebus simplicitatis, virtutis, excellentie, cause, inequalitateq; similiter. Comparationes em eiusmodi inter hoc, et illud rite fieri solent, quando i vno quodã eodẽ congruunt: qd et pariter et magis atq; minus utrobiq; deprehendi possit. Nihil uero idẽ est in ipo simpliciter vno simul atq; reb, perquod eiusmodi fieri comparatio possit. Alioqin coniugabile iã erit et multiplex. Neq; uero admittendi sut: quicuq; propria rerum munera ipi vni tribuunt superlatiuo quodã gradu stabilissimu appellantes, aut uelocissimu, uel equalissimu. Cui enim superlatiuorum fundamẽta nõ competut, status .s. motus, equalitas: quodãmodo superlatiua conuenient? Est igit omni superlatiuo longe superius. Hactenus de cap. xv°. et huius suppositionis prime tertio.

Argumentum capitis xvi. Ipm unum nec antiquius, nec iunius, neq; coetaneum est ad se, uel ad alia. Nec tpris

ulius est particeps.

Q ipsum unum non sit uel se, uel alio antiquius, uel iunius, uel illi cœtaneum. PARTICVLA PRIMA.

N forte antiquius, aut iunius aliquo, uel e͞t cœtaneum ip͞um unum apparet? Quid prohibet?

Id sane, quoniã si eãdẽ ętatẽ, uel secũ, uel cũ alio quopiam aget, ęqualitate, et similitudine temporis participabit. Ostensum est tñ, nec æqualitaté, nec similitudiné ipi uni ullá adeé poss̃. Ostensum profecto. Nonne hoc quoq; diximus, nec in æqualitatis, neq; dissimilitudinis compos existeré. Quá maxime. Quo q̃ pacto quod huiusmodi est, senius, aut iunius aliq° uel ætate par ulli eé poterit? Nullo modo. Ergo ipm̃ unũ non iunius nó senius, nó ætaté par, aut ad seipm̃, aut ad aliud erit. Hó apparet.

Annotationes.

Vnt in hoc capite particule tres. In quarum prima sciendum q̃ tẽpis motusue particeps eé aliquid modis tribus considerari licet. Aut em̃ actioné simul substantiaq; mutatur temporaliter ue fluit: ut corpus. Aut actioné tm̃, ut aía: aut quasi processu quodá et originé: ut intellectus. Ab his aũt omnibus tempori motus ue conditionibus Parmenides ipm̃ unũ predicat absolutũ, et interea omnium q̃ quomolib; in motu tp̃req; uersant ipm̃ asserit et principium atq; finé. Id enim in omnibus negationibus obseruandum monuimus à principio: ut quecũq; de uno negant interea intelligant emi nenter ab uno perfecta tãq̃ incomparabiliter superant. Assumit aũt inp̃m̃. Parmenides quę sit propria eorum quibuscũq; tẽpus quolib; competeré possit. Tria uero hęc sunt, coetaneum eé, aut iunius, aut senius, uel alijs, uel seipo. Probat uõ ab his proprijs ipm̃ unum eé secretũ: ut ab omni temporis motus ue participatione secernat; et q̃ intellectu sublimi fingi possit. Neq; uero fuisset operepretium à corporeo uel e͞t animali motu uel tempoŕ ipm̃ unũ absolueŕ: à quo et intellectus absoluti sunt omnes. In substantia quauis intellectuali prius quidé é secundũ originé atq; ordiné eéntia q̃ vita: vita q̃ intellectus: substantia q̃ virtus: virtus q̃ operatio. Intellectus ergo

quilibet per ipá propria sui sermo est seipó per posteriora iunior. Est etiá
sibimet coetaneus. Ná q ad eéntiaz proprie pertinent: pari quadá origine
coniugata sút inuicé. Similiter quę ad vitá. et coetera quę secút. Est ptterea
intellectus ipó intelligibili iunior. Senior uero qz aia. Coetanei uero plerią
sunt inuicem intellectus: similiter aię multę. Ideę similiter vniuersaliores
particularioribus seniores sút. Specialissimę inuicé coetaneę: et vna queqz
suis proprijs coetanea. In animabus preterea, uel diuinis atqz beatis intelli
gibili Mundo fruentibus: circuitus quidá fiunt per spes gradatim infimas
discurrentes. Hinc et iunior ętas, et senior, et coetanea surgit. Quę enim
vniuersaliores circuitus agunt, seniores sút animabus: quę particularibus
periodis pluribus vnum illarx circuituz æquaré conantur. Coetaneę sút
q periodos pares efficiunt. Sunt et se ipsis seniores, atqz iuniores, quatenus
tu per vniuersaliores, tú per minus vniuersales formas progrediuntur. Coe
taneę uero sibi, quotiens ęquales repetunt formas. Omnes tandé eiusmoi
motus temporx qz mōs siue ad diuinas animas, siue ad intellectus et intelli
gibilia pertinentes, in secúda qđ suppositioné de vno ente (ad qđ omnes q
modolibz diuinę et intellectuales substantię spectát) affirmabuntur. In pa
uero suppositioné de ipó simpliciter vno negant. Argumétatur aút huc i
modú. Quicquid uel coetaneum est, ęqualitatem similitudinéqz temporis
accipit, uel iunius, aut senius, inæqualitaté dissimilitudinéqz i temporé
subit. Probatum é aút in superioribus ipm uni ex omné ęqualitatem
similitudinemqz, et horx opposita eé. Igr neqz coetaneum, neqz iunius
aut senius est uel ad alia, uel ad seipm. Hęc quoqz argumentatio ut ceter,
per vniuersaliora procedit. Vniuersalius est enim ęquale uel simile simplr
aut inæquale simpliciter et dissimile eé, quá sedú tempus eé tale. Adiuxit
aút æqualitati similitudiné, ut ætaté inuicé compararet nó hoiem cani, sed
hominem homini, canem cani, spé uidelicet similes.

Relatiuorum regula, cum confirmatione quadã supiorx.

PARTICVLA, SECVNDA.

Tem nec in tempore etiam ullo pacto ipsum unũ cum tale sit erit unq̃3. Etenim necesse est, quicquid est in tempore seipso semper senius fieri. Necesse. Et quod senius semper iuniori senius. Cur nõ? Itaq3 q̃d seipsó fit senius seipsó et simul iunius fit: siquidé aliquo senius eé debet. Quomõ dicis? Hoc modo. Oppositum alterũ alteri nihil fieri oportet, opposito altero iá exñte. Sed hoc iá exñte, iá eé preterito illo preterijsse: futuro fore. Dum uó fit unum oppositum, alterũ quoq3 oppositum nec preterijsse, nec fore, nec esse: sed fieri: nec aliter eé. Necesse. At uero senius oppositum quiddá é iuniori: nec alteri penitus uli est. Quod g° seipsó fit senius, necesse est simul quoq3 iunius fieri. Videtur. Quin etiá nec longiori seipsó tempore, neq3 breuiori fieri: sed per æqualé séper tempus secũ ipsó fieri, et eé, et fuisse, futurũ esse, ac fore necessaria q° hęc sunt.

Annotationes.

Radit nunc regulam quandá eorũ, quę sub diuerso nomine taq̃ relatiua inuicé opponuntur, ut iunior refertur ad seniorem, pr̃ ad filiũ, seruus ad Dñm. Nempe hęc quotiens inuicé referuntur, qua tũc conditione alterũ accipit, recipiendũ est et alterũ: si modo rite relatiua hęc oppositio fiat. Seruus igitur qua rõne nũc seruit referendus est ad Dñm qua rõne in pñtia dominat'. Ité seuus qui olim seruiebat ad Dñm qui tũc dñabat ei. Rursus quandoq3 seruiturus ad Dñm tũc tandé dominaturũ. Qñ aliquis nuper fit alicuius seruus, tũc ille fit huius Dñs. Quádiu hic alicuius é seruus, tamdiu et ille huius est Dñs atq3 uicissim. Neq3 rite referri licet futurũ seruum ad preteritum Dñm: uel eũ q̃ mox fit seruus, ad illũ qui iá est Dñs. Similia de iuniore et seniore dicta nobis existimato.

Q ipsum unum super ęternitatem, et tempus, et motũ sit, nec ulla rõne esse in tempore dici possit

PARTICVLA. VLTIMA.

Ecessarium ergo uidetur quodlibet eorũ (quę in tempore sunt, atq3 hoc tali participant) eandem

secū ipo ætatem ager̄ : ac senius seipo simul . et iunius fieri . Apparet .
Ipsi uero uni nulla prorsus ex ijs passionibus accidit.   Nullius ergo
temporis particeps : nec in aliq° tempor̄ . Non sane, ut rō dictat . Annotanes

Ipsum unum eē super æternitatem, probatū est, quando disputatum
fuit eē super statum identitateq; et in nullo maner̄ . Æternitas aut
est ipē in eodē status . Et mensura q̄dā i eternis stabilibusq; permanens .
Illic ig. multo magis eē super tempus . Iā et si hoc proprie declarat, ubi
super motum et alteritatē necessaria tempori eē monstrat . Igitur ipm unū
neq; et ē ipm tempus : in q° est necessario motus ipē pariter et alteritas . Alio
quin si ipm unum tempus motus ne fuerit, sola mutabilia faciet . Meliora
uero mobilibus cā quedā excellentior agēt . Sed quis nā dixerit uniuersi prin
cipium eē motum naturaliter imperfectū atq; diuersū ? Moueri eni est ad
aliud proficiendo proceder̄ . Si q̄d motus suapte nā non includens statū aut
terminum tā q; sibi oppositū uagabundus ex sē ē et erraticus : nō sū vz
absolutus, immo et infinitus, infinitati quadā desuper aliunde formabili . De
niq; si ipm unū non est ipē motus ipmue tps multo minus mobile et temporali
aliquid eē pot . Proinde unum non eē in tempore ita probat . Quod est in tpe
semper seipo fit senius . Cū uero senius referat ad iunius dū seipo senius e
uadit : simul seipo euadit et iunius . Hęc aut ipi uni competer̄ nequeunt .
Quemadmodum in superioribus est probatū . Igitur nec est in tempor̄ .
Propositō argumentationis huius maior difficilis admodū expositiones tres
admittit, in ea vz parte, ubi proponit una cū seniore simul effici Junius .
Prima quidē expositio est . Ut hoc ipm simul nō tā pertineat ad ętatem
ipam : q; ad relationem quādā ętatis illius ad hanc ætatē . Quo eni in tpe
fit senius : in eodē neq; prius, ad se ipm iā senius refertur, ut iunius atq; vi
cissim . Expositio uero secunda talis . Homo decē annos natus . senior ē
si comparetur ad nouē in quo quidē nouenario ad sui denariū iā refert .
ut iunior . Sed in eodē nouenario ad octonariū simul refert ut senior .
Atq; ita in quolibet anno, uel mense, ut die uel hora, uel momento refert
ad seipm per idē simul tempus, ut senior atq; iunior : quatenus s. uel anti

uel retro refertur. Tertia expositio Syriani est diuinarum animarum ac cómodata periodis. Ubi enim motus quasi rectus, terminum petit à pricipio discrepantem, illic in proprio aetatis tempore motum pariter consequitur, aliud quidé est principium, aliud uero finis. Itaq nõ pot hic aliquid ita preteriens fieri seipso senius simul atq Junius, nisi per relationem quá dá à nobis modo descriptá. Sed in circulari motu perpetuoq animabus proprie diuinis competit, atq inde coelisq mentibus quo metaphorica ratione momentum quodlibet principium pariter et finis. Quod ig. ita mouetur. In quolibet momento senius seipso simul euadit et iunius. Senius quidé quatenus momentum illud ad quod mõ discurrendo peruenit rõnem hẽt ad pcedentem discursionem, finis atq termini. Junius autem, quatenus momẽtum idé ad discursionem continuata serie consequentem, principij rõnem hẽt. Diuinae igitur animae in quouis momento seniores seipsis sunt simul atq Juniores. Similem quoq quodámodo aetatis conditionem suspicari licet in circuitu et processibus intellectus excelsi dummodo quod per fluxum temporalem in aĩa corporeq peragitur, per originem quandam processumq huius ab illo subito in mẽtibus expleatur. Nihil uero tale in ipso simpliciter uno fas est confingere. Hactenus de capite xvi idest primae huius suppositionis quarto.

Argumentum capitis xvii. huius libri. Ipm unum nullá hẽt conditionem temporis, seu ueri: seu metaphorici. Nõ est igitur in ordine entium, uel temporalium, uel aeternorum. Igitur neq cognosci, neq nominari potest.

Q ipm unum sit super tps: et consequenter eius conditiones excedat. PARTICVLA, PRIMA.

Vid igitur ipm erat, fuit, factum fuit, nõne participationem temporis qnq praeteriti significare uidentur. Quinimmo. At uero erit, fiet, factũ fuit, an non futurum nobis designant? Futurum. Est aut et fit, praesentis sunt temporis notae. Omnino quidé. Si igitur ipm unum nullo prorsus participat tempore: nec fuit unquam: neq fiebat: neq erat aliquando: neq nunc fuit: neq fu

neq3 e: neq3 in posterum fiet: neq3 factu erit, uel fuerit, neq3 erit. Verissima hec sunt.

Annotationes.

Vnt in hoc capite particule tres. In quarum prima sciendu est postq negauit ipm vnum ee in tempore ullo .s. uel proprio, uel metaphorico, per hec consequenter hre negat conditiones necessarias temporaliu, et quomolibet temporaliu, et quomocunq3 eiusmodi conditiones accipiant siue ut proprie siue et metaphorice. Tempus ab eternitate dependens plurimi quide hét sui, eternitatis quoq3 nonnihil. Qua igitur rone nactu est quada eternitatis imaginem dicere solemus in tempore atq3 temporali est, erat, fuit, erit, fuerit. Simplicia enim hec sunt, et presentiam quanda referunt, siue nunc instante, siue que effluterit, siue que existet. Qua uero conditione tempus ab eternitate degenerat, nominare in tempore, et temporali solemus, fit, fiebat, factu fuit, factu erat, fiet factu erit factu fuerit, Hec enim ultra presertim simplice quandolibet existente, fluxum generationemq3 secu ferunt. Quorum nihil ipsi vni tempus exsuperanti contingere pot. De ceteris quide modo dictis e manifestu. Sed de ipso qd presentiam significat nunc instante .s. e apud nonnullos erit forte dubiu putantes hanc ipsi presentiam conuenire. Ia et si cu hec nihil aliud sit q nome tu fugax inter preteritum et futurum, pertineatq3 ad tempus ferme sic punctu mediu ad lineam merito ipsi vni uel eternitate excedenti conuenire non pot. Quo uero sensu exponendu sit propheticum illud qui e, qui erat, et qui uenturus est omnipotens: satis comentarijs in Dionysiu exposuimus. Per hec enim declaratur deum omnipotente esse creatorem omnium q sut: q fuerunt, et que erunt. Hec ergo que temporalia uidentur nomina: no temporale affirmant in deo forma: sed causam auctoritatemq3 eius super omnes temporis partes, et temporalia omnia dominantem.

Q ipsum unum nec sit essentię particeps: nec ipsa essentia, nec ipm esse: sed longe superius. Particula secunda.

Vm pot quicq3 essentia aliter q3 secundum istorum aliquod participare? Non aliter. Nullo modo igitur est ipsum unum. Haud quaq3 uidetur. No itaq3

ita est, ut sit vnu.

ita é, ut sit unum. Eét enim iá ens et éentiæ particeps. Immo (ut uidetur) ipm unum neq3 unũ é: neq3 é: si quid huic rõni credendum. Apparet.

Annotationes.

Interrogat deinde Parmenides an quid alij quidá modi sint éentiæ participandæ preter eos qui narrati sunt. Respondet ei nõ esse. Ipé uero responsionem approbat. Tu igr̃ cũ certo scias Parmenidé eternã supra temporalia posuisse, atq3 in eternis ueram constituisse éentiá, in temporibus uero falsá, quę et generari potius q3 eé putat, caue suspiceris eũ in q̃stioné sua responsionisq3 approbatioñ, introducer̃ solas éentię participationes in tribus tempor̃ differentijs preterito prñ futuro. Preter enim participationes istas tá q3 falsas apud Platonicos Pytagoreosq3 sũt eternę participationes éentię verę. Interrogatio igr̃ illa totius esto primę suppositionis Epilogus. Quippe cũ gradatí enarrauerit genera propriaq3 entis omnia, in quibus varij sũt éentię participandę modi: atq3 vna cũ gener̃ negatione eiusmodi mõs de uno iá negauerit omnes. uir tandé in hac questionis uniuersę sũma ipm unũ eé negat éentię particeps. Siquis aũt pertinatius instet hanc interrogationem ad conditiones temporis pertiner̃ modo narratas, meminisse debet, quemadmodũ et in primo ente motus alteritasq3 asseritur, ita et tempus suo quodá pacto (ut diximus) collocari propter processũ quédá ex hoc in illud, prius posteriusq3 in origine quadá et ordine proferentem. Atq3 talia negari de uno. Sed ad reliqua iam pergamus. Profecto (quemadmodũ in superioribus) amonuimus, ibiq3 ab euidentioribus exordiũ faciendũ. Rite igr̃ primo negauit uni multitudiné ab ipo eé controuersiá aliená. Tandé uero per media multa, éentiam quoq3 negauit, tá q3 uni ualde cognatá, discretuq3 difficillimá. Contra uero in suppositione secũda de uno enti, tá q3 euidentissime cognatá in primis affirmabit éentiá. Parmenides hic in primis ens quidé accipere uidetr̃ ut concretũ, éentiam ut abstractũ: eé aũt ut actũ entis intimum per éentiam. Sic enim uiuens uiuer̃ per vitá hr̃, ita ens per éentiá formaliter hẽt eé. Cũ g° negauerit unũ ullo mõ éentiam participare,

consequenter de illo ens totum negat atq3 eé: ens inq3 totum non tempo
rale solúmodo, sed eternú. Inquit enim nec ullo modo eentiaz partici
par, nec ullo modo eé. Concedet fort quispiá vnú nó participar eentiam:
atq3 hac conditione de vno negabit ens et eé. Sed suspicabit ne fort ipm
vnú ipá simpliciter eentia prorsus existat: non per q3 sit aliquid (quod
ens nominetur) sed quę sit seipa. Ideo Parmenides significanter adhibuit:
vnum nullo modo é, adeo ut neq3 vnú sit vnú. s. cú eentia vnum: neq3
secum rónem uel nãm héat aliá preter suá. Sic enim vita cú intellectu
non est simpliciter vita, sed quedá. ita ens cú vita nó est simpliciter ens
sed quoddá. s. cú differentia quadá: per quá est uiuens. Similiter vnum
cú eentia non est simpliciter vnú: sed vnú quoddá cú differentia v3 hac
assumptú. Saepe diximus rónem ipius eentię rónem q3 ipius vnius diffe
rentē eé. Eentia enim qua róne simpliciter é eentia, neq3 multiplicabi
litaté prorsus excludit, neq3 separationem affert. Vnú uero qua simpli
citer vnú immultiplicabile est, ab omnibusq3 secretú. Quapp si eentię
adhibeas vnú, nihil eentię detrahes, quo minus eentia sit atq3 perfecta:
immo uero perficies. Sin aut vnú eentiam admoneas (ut diximus) dif
ferenté propria ipius vnius eminentiá simplicissimá emedio tolles. Non
ig eentia iuuat vnum uidelicet ut inferior. Sed vnú eentiam potius: ut
cá finisq3 perficit. Vnum quidé eentiaz participar non pót. Alioquin
nó foret simpliciter vnú. Eentia uero omnis et prima necessario par
ticeps é vnius. Prima enim sic maxime é eentia: sic et una q3 maxime.
Itaq3 super vnum quod in eentia participatú é, est vnum impartibile
super eentiam. Quod quidé euidentibus verbis a Speusippo Platonis
nepote dictú testis é Proclus. Ubi et addit Speusippú id quoq3 ex an
tiquorz opinione confirmauisse qn dicit eos existimauisse vnú eé melius
ent: entisq3 principium omni hitudine ad sequentiá liberz, sic et ipm bo
nú ab omni alicuius conditione boni secretú. Appellat aút ibi Speusippus
ens primum proprium entium principium interminabilé dualitat ab vno
superiore pendentem. Quid plura? Cur testimonium querimus Speusippi.

Cũ in suppositione secũda unum ab ente manifestissime discernatur: probet q. ubi uni adhibet essentia: dicit q esse, multitudiné subito compositionemque contingere. Per quã cogamur super uni ens ipm simpliciter uni ponere. Denique ipm simpliciter uni, neque debemus ens appellare, q̃d e quasi concretũ. Neque essentiã: quẽ quasi potentia quedã ad esse refert, uelut actũ. Neque esse: quod in essentia e ut actus essentie. Neque esse aliquod, q̃d esse non sit in essentia. Neque em̃ licet lucere à luce, sapere à sapientia, uiuere à uita, esse ab essentiã segregare. Si uã segregaueris esse, nõ iã esse quidé sed ipm uni potius reportabis. Preterea quesiuimus alibi, cũ aliud quidé sit ens, aliud uero unum, tãq̃ ente simplicius atque communius, an hec duo in sũmo rerum fastigio quasi paria sint ponenda? an alterum superius altero? Si paria sequere ut duo sint principia rerum: Sed qm̃ multa dicta sunt (que à ueritate sacrorum Canonũ longius abesse uidentur) idcirco digredi licet et libet ut pateat an illi refragentur.

Digressio eas pertractans ac diluens difficultates: quę ex preinductis emergunt.

Ed quia multa diuinã de uno nomina negauimus: persequamur et nonnulla alia ex sũmis authoribus: quę predictis obuiare uidentur. Illud prefati nos ipm hoc opere prestare intendere: q̃d catholicę ueritati congruat. Fiet aut q̃d intendimus, si dum uarietatis iocunditati studemus inde genius aliquis nõ absit. Id igitur primum refellat loco potissimũ: quid ait cap. 13. Plato. Ipm uni nusq̃ esse: siquidé neque in se, neque in alio sit. Hã quomodo prophę congruet dicenti dm̃ esse ubique? Ait. n. Hierem. ca. 33. Celum et terrã ego implebo. Et psal. (quę refert Plato. x. de legibus) 138. d. Si ascendero in coelũ etc. Certe sic si eet in natura dimensio infinita, eet ibique circũscripta: ita postq̃ e uirtus unius immensa, necessario e ubique. Hinc Orpheus in Saturni Hymno. Qui omnes Mundi partes initas generationis princeps. Generationis inquit princeps: qm̃ ut prite solis lumine cũcta hic fiunt, et eo absente ad breuissimum tempus res male se hẽnt. Ita deo

pñte cuncta subsistunt. Absente aũt, immo si per momentum abierit cũcta in nihilum ruerẽt. Amplius si deus est idipm qd ubiq3 nominat .i. uniuersa rerũ nã: certẽ cũ dicit ẽẽ ubiq3: debet intelligi in seipso ẽẽ: ut disputat Aug. lib. de pñtia dei ad Dardanũ. ca. viij. Est ẽt ubiq3 totus, ut li. 3°. de Symbolo ad Cathecu. ca. ij. Et li°. de visitatione infirmorũ ca. ij. Itẽ li°. de incarnatione uerbi ca. p°. Et sup. Jo. trac. 36. & de cognitiõe uerẽ vitę ca. 29. vñ 7°. de ciuit. dei ca. 30. Deus ubiq3 totus, ubiq3 pñs, nullis includitur locis: implens coelũ et terrã pñte potentiã nõ absẽte nã. De qua re p°. s. d. 37. disputatur. 2do dicit ipm unũ non starẽ capite eodẽ: quoniã non in eodẽ permaneat: quia neq3 in se, neq3 in alio. & Esay ca. 3. dicit. Stat ad iudicandũ dñs. et ca. 21 ait. Super custodiã meam ego sum stans totus. Quomodo starẽ eũ viderat Amos ut ipẽ scribit ca. 9. Qui (ut ait Boetius) stans dat cuncta moueri. Tertiõ in cap. xiiij dicit non ẽẽ idẽ sibi. et ps. 101. dicit. Tu aũt idẽ es: quod citat Apost. ad Hebr. cap. p°. Qui primę ad Cori. ca. 12. ait. Idẽ uero deus: qui operatur omnia. Ad hęc deus est idẽ omnibus, quę in eo sũt, patet sup Joannẽ tractatu 18. 20. 21. 40. etc. Est g°. idem omnibus: g° idẽ sibi: quę identitas secũdũ rõnem relatiõ a theologis sup. d. 31. asseueratur. Amplius dicitur nemini ds ẽẽ similis, et tñ ps. 101. scribit. Similis factus sum pellicano solitudinis. Et eius uita ab aliis dissimilis libro sapiẽ ca. 20. ab impiis pdicat. Amplius diuinas personas aequales esse credimus, ut ẽt differunt ubi sup. Theol. et Augustinus. v. de tri. ca. 6. unde ad Philipp. ca°. 2°. de filio dicit. Non rapinã arbitratus ẽ ẽẽ se aequalẽ deo. & sic patri finis ẽ aequalis ita caeteris ẽ inaequalis deo. Est enĩ magnus excedens hęc magnitudine, Ergo inaequalis. Añs probat. pa. paralip. ca°. 26. Job. 13. ca. Job. ca. 36. ps. 46. 85. 88. 94. 97. 98. 144. 146. Vñ Aug. libro de speculo ca. 7. Magnus est dñs sine qualitate: et iõ immensus. et v°. de tri. ca. 7. Magnus est ds nõ mole: sed virtute. Qua vincit sciãm nrãm. Inquit Job. vincit enĩ quoniam eius magnitudinis (ut dr ps 144. Non est finis. vñ Ecclastici ca. 18. Virtutẽ magnitudinis

eius quis enunciabit? Neq; negandum est ipm dicendu antiquum, quum Dani. ca. 7. scripserit. Antiquus dierx sedit. Neq; omnino non ee concedendu qui exodi ca. 3°. de seipso dicat. Qui e misit me ad uos. Et Aug. li°. 7°. de tri. ca. 5. Deus inquit) proprie dicit eentia: abusiue aut substantia. Et 7. di ciui. dei ca. 19. Deus uerus est in corporea, et incomutabilis na etc. Et li°. 19. ca. 22. et 23, dr vita beata. Hec sut ac talia plura quibus refragari videt dictis Platois. Utrx uero ijs reuera refraget perquirendu. Pro qua re Annotatione dignu, q quando Parmenides ipi vni eentiam ? ee tollit taq inferiora non tamen ipm vnu tollit e medio. Ut enim ipm vnu asseueraret, et ipe poema composuit, et discipulus eius Zenon multa disseruit; et hic consequn tias deinceps plurimas obhoc in primis serie longa contexit, ut a deterio ribus secernat vnu; tandeq; declarat, vnu ipm entium ee principium q sublato penitus nihil fore. Alio ig. sensu negat ee de nihilo taq deteriore: aliter aut de vno, taq superiore. Quod Areopagita re diligenter obseruat. Ergo quu vnum negat ee: non interi negat existere; sed pro eentia q ad. pot intelligit existentiam: ne forsa ent negato labi periclitet in nihilum. Significanter enim Greci ueteres (ut diximus alibi) quotiens totum, penitus uolunt e medio toller, haud sane dicunt non ens: sciunt em ent sublato vnu fore relinqui. Sed inquit meden. i. non vnu quasi dicat ne vnu quidem. Ergo ipm vnum nusq; est. s. circuscriptiue: ut uerba eius pretendere uidentur. Vel (quod sanius dictu e) q eo modo nullibi ipm vnum dicendum est: quo primum ens ee alicubi in sequenti suppositione affirmat. Dicitur enim ee in alio ut in ca. 1. in ipo bono intelligen. prie (ut dr. 6. de Rep.ca Et ipm vnum in nullo est ut in causa superior. Preterea dr ee ipm ens in seipo: quia cu plura in se hrat formalibus et absolutis ronibus distincta, quorx vnu alterius ca dr; primu ens rone ipius in altero taq in ca ee dicetur. Hoc enim modo ibide intelligentia exns dicit ee in vita: et vita in eentia. Quibus modis negat vnu ipm ee uel in se, uel in alio. s. ut in causa: queadmodu ipa intellectualis eentia est in bono ipso,

atq; uno. Sed de ijs ibidē. Ad 2m. de statione dr̄, iō nō stare, quia non in eodē permanet, cū nō sit in aliq° eo modo ēendi in deq° diximus. Labuntur itaq; rōnes hę fallaciā æquiuocationis. Ad 3m. de eodem et altero, que sunt entis genera facilis est solutiō. Ut enim ens de ipō uno negat, ita et eius gnā: quę unitatē secunt. Quomō aūt neget, hoc sæpe diximus. Ad 3am similitudinē dr̄ in prop. in argu-to. sum; cum nos propriē loquamur; ut sup locū illū dictū ē. Ad quartū de eq̄litate rn̄r per ea, que supra diximus, et similiter ad aliud de eē, et cæteris. Hactenus de Digressione hac.

Qua rōne ipsum unum nominari; aut cognosci nequeat

PARTICVLA. TERTIA.

I uero (quod non est) num est, uel ipsius aliquid? At quomodo? Non itaq; nomē illi est: non sermo: non scīa quędam: non sensus: non opinio. Non uidetur. Quapp nec nominat: nec dicit: nec opinione cogitatur: nec cognoscitur: neq; ab aliq°. ex iis (quę sunt) sentit: aut sane uidetur Annotationes.

Ostq; igitur Parmenides negauit ens de uno taq̄ incomparabili altiore, merito negat omne cū ent̄ coniugiū. Ait itaq; primum nullū entium est: aut unius. Subdit mox uni, nec eē nomē neq; sermonē. Itē unius nullā eē cognitionem. Sensus enim cū sensibili, opinio cū opinabili, scīa cū scibili coniugiū hēt. Cū igr. sensus, opinio, scīa sint proprietates quedā quorumdā entium, hēantq; cōmertiū cū obiectis, nimirū, sensibile, opinabile, scibile in quodā entiū ordine computant. Quodlibz enim horū ē ens eiusmodi atq; tale. Ipsum igr. unū, dū propter simplicissimā eminentiaȝ respuit omne cū ent̄ consortiū, cognitionem quoq; renuit: multoq; magis nomē à cognitione dependens: sermonemq; quoq; necessario nominibus constitutum. Profecto si scire ē rem per causam cognoscere, ipm unū nullā hn̄s cām, scientia cognosci non pōt: nec insuper intelligentia pertingi scientiā ducē. Intelligentia enī multiformis est, per formāq; formas entium intuetur: nō igit attingit unū.

Quod quidem si scientia et intelligentia non percipit, multo minus facultati quamuis inferiore .s. imaginaria opinione uel sensu. Id quidē Plato in ep̄la ad Syracusanos asserit, dicens ip̄m nullo modo doceri, dici ue posse: sed mentibus ad ip̄m unū penitus unitis scilentioq; idest consuetę actionis uacatione conuersis, lumē unius tandē subito corruscare. Inter hęc dū audis unum excedere sensum, opinionem, sciam, intelligentiā intellige quatuor hęc nō humana tantū, sed demonica et et diuina. Sensū enim in demonibus et dijsq; mundanis ueteres posuerunt. Hinc Homerus sūmū inquit Iouem nec a solari quidē sensu posse sentiri. Similiter nec opinione, nec scia, nec intelligentiā qualibet excelsa primū cognosci posse putato, sed unitate solū amatoria tandē posse percipi diuinitus illustrata. Querit aūt, si rerum principium nominari non pōt, quomō appellemus unū? Respondet per hoc nomen unū nō affirmari ipām primi naturā, sed parti qdē negari circa ip̄m multitudinē et compositionē atq; conuertiū: parti uero declarari cūcta ab illo unitatis unionisq; munere effici, perfici, conseruari. Illud quoq; Procli sæpe insualde placet: per hoc nomē unū nō ip̄m quidē in se unum, sed intimum hoc (quod ex illo nobis inest unū occultumq;) unius conceptū exprimi. Inest .n. cunctis erga primū principiū tāq; omnium finē appetitus innatus, ergo et ante appetitum sensus quidā (ut ita dixerim) illius occultus. Quo quidē naturali sensu sensibus alijs prorsus occulto, graue, et leue per rectā lineam locum sibi quasi eligit naturalē, respuit ue contrariū. Radices arborum humorē eligunt, ariditate uitata. Folia sagaciter umbram fugiunt, asciscuntq; calorē pariter atq; lumē. Hoc itaq; sensu appetituq; mirabili omnia conuertuntur ad primū. Entia non cognoscentia primum. Similiter anima et ante noticiam manifestā electionem consilij nāli sensu inclinationeq; per unū idē sibi impressū, desiderat ip̄m unū. Quo quidē desiderio frequenter admonita: unū demq; nominat nō tā nō confidens pronūtiare primū, q̄ȝ emitens desiderium suū, circa primū, exprimere suūq; unū quasi illius proferre conceptum. Accedit ad hęc quod inter omnia nomina unū uaticinamur eē maxime uenerandum. Quippe cū sit in omnibus

efficiat, perficiat, conseruet oia: que diuisione vicissim debilitantur et occidunt. Ia uero sic ad vnu sic ad bonum omnia pariter conuertuntur, ac diuisionem æque fugiunt atq3 malu. Eade enim vnius atq3 boni amplitudo est, eademq3 potestas. Neq3 duę tame ee nature possunt. Altera quid vnu, altera uero bonum: ne forte duo sint principia reru. Neq3 bonum ante vnum: ne forte bonum careat vnione, vnuq3 sit ide compositu. Neq3 rursus vnu ante bonu. Neq3 d sit ipo bono melius. Nequid res in pius magis q3 q3 bonum appetant. Querit tande inquid vnu vllo modo cognosci possit? Respondetur Parmenide no putar, ullo modo cognosci posse, sed non sensu, non opinione, non scia. Na et plato in eplis idea quoq ipam, ne du sensu, et opinione, sed et, nec scia uult cognosci. Quippe cu scia diuidendo, deffiniendo, demostrando semper sit a deo multiplex, atq mobilis, ut cu ipa ideę simplicitate stabilitateq3 non congruat. Sed existimat post discursiones euismodi idea ipam simplici stabiliq3 quoda intelligentię prespicatioris intuitu percipi posse. Parmenides aut ipm vnu, nec et in intelligentia scię duce prorsus attingi. Cu hec et multiformis sit et per formas feratur ad entia. Sed post intelligentię serenitate atq3 fulgorem coruscare alterum ia ex alto lume. Per quod nra vnitas cu ipo vno mirabiliter vniat. Queadmodu vero idea in eplis ignota inquit no conditione materię ob defectum, sed propter lucis excessum: ita et hic ipm vnum appellat incognitu: non taq3 exile quidda: aut vanu: alioquin no ta logo studio dignum fuerat: sed taq3 vniuerso ente, uiribusq3 entia cognoscentibus longe superius. Demq3 sumu deu tande quoquomodo percipi posse testificatur Plato in epla ad Herniam principe atq3 collegas: dicens si recte philosophando queramus deum reru omnium duce eiusq3 prem nos tade illu q3tum beatis licet perspicue cogituros.

De firmitate primę huius suppositionis. PARTICVLA VLT.

N · POSSIBILE · EST · ISTA · CIRCA · IPSVM · VNVM · SIC · SE · HABERE?

NON. VT MIHI VIDETVR. Annotatioes.

Armenides duꝰ Aristotelem adolescentē sic interogat: vz an possibile ē circa ipm̄ vnum ita se hr̄e? Rn̄t ille. Non, ut mihi vr̄. Tu uero caue suspicaris per eiusmodi q̄stionē responsionemq3 infirmari queq3 de vno in superioribus gradatim conclusa sūt: quasi minus possibilia sint: et quasi (quod cogitatur, vnum entē superius nihil sit aliud preter nomē. Quia vz inde sequi putentur absurda. Consequentię quidē omnes necessarⁱᵒ ex antecedentibus sunt adductę. Ipm̄ quoq3 simpliciter vnū multitudinis expers, (quod consequentiarꝫ est omnium fundamētū, ē maxime necessariū. si mō in quolibz rerꝫ ordine ad primū ē ascendendū, quod et vnū sit: et ab aliēnis) dissonantibusq3 penitus absolutum. Itaq3 super quodlibz vnū (quod passim est vnum aliquid et quodammodo multiplex) extarē oportet ipm̄ simpliciter vnum à multitudine tāq3 extranea liberꝫ. Quod et in Sophistā probatur. Vbi disserit ēē pati vniūatq3 ēē vnius particeps: vz tāq3 inferius vno: itē illud qd̄ est totū .i. ex multis, ēē non posse uerē vnū atq3 primū. Et hic in sequenti suppositionē, probatur vnum illud (quod hēt cū ente coniugiū) multitudinē tā subirē. Unde compellimur ipm̄ uerē vnū superentiam indagarē. Accedit ad hęc q (ut Socrates disputat in Repu) Ars disserendi est ipā theologia et (ut ita dixerim) methaphisica. Que quidē (ut ibi describit) per totā progreditē entium latitudinē: et vnā quāq3 definit eentiam. Post hęc altius ascendit ad ipm̄ bonum, vniuersi entis intelligibilisq3 principium atq3 finem. Ascensumq3 eiusmodi per omnes negationum modos peragit. Sūmatim uero ut ibi sepius repetitur. Dialectica uis intelligibilium omnium cām contēplatē, remouens ipām ab omnibus entibus, negationū nulla posthabita. Addit ibi quoq3 negationes tentans, ipā primam cām super intellectū et intelligibile et ueritatem eentiamq3 existerē. Querimus igr̄ ubi nā dialectica facultas penes Platonem per omnes negationes gradatī ad primā cām entiū intelligibiliumq3 ascendat. Nisi em̄ in hoc dialogo, certē nusq̄3. Cū igr̄ hic dialogus sit ipā platonis dialectica: hęc uero apud ipm̄ theologia sit, qui negabit dialogum hunc esse dogmaticū, theologia quoq3 dogmaticā ēē negauerit. In hoc aūt libro non accedit ad primū p nega-

tiones in suppositione secuda, ubi gradatim affirmat omnia. Hec in ter^a^ rursus: ubi no omnia negat, ubi multa confirmat. In sequentibus aute multo minus. Hic igit et in suppositione prima officium illud suu dialecti ca prestat de uno vz intelligibiliu principio .i. entis uniuersi causa, omnia entis propria negans: deinceps profecto nunqua infirmaturus: que et ipse Parmenides necessaria ubiqz serie comprobauit: et Aristoteles respondendo frequenter extra controuersiam confirmauit no facile eade omnia reuocaturus in dubiu. Quaobre pleriqz Platonici putauerunt hanc ultima suppositionis huius questione, responsioneqz ee qi commune quada conclusionem, summati negatiuas conclusiones singulas comprehendente. Singulati em qsitum fuit an ipm unu possit ee multitudo? An totu, an figuratum? et que secuntur. Responsum et probatum gradati no ee possibile. Deinqz summati sub una conclusione omnes in iudicium reuocant. An vz possibile sit hec ee circa unu scilicet q sit multitudo? q totu? q figuratu? cæteraqz deinceps? Summati deniqz respondet non uideri quide hec possibilia circa unu. qua qd responsione precedentes omnes semel confirmari videntur. Et merito, cu enim semel simplice ipam rei ronem posueris: quicqd insuper adhibueris tale aliqua, aut tale nam pro simplici reportabis. Pro uita quada uita. Pro ideali æqualitate æqualitate quada. Pro ipo bono, quoda et tale bonu; et aliquid unu pro ipo simpliciter vno. Quapp ipm unu nali non debemus illi conditiones multitudinis, uel totius, uel figurati, uel alias insuper adhiber: ut ita penitus absolutu et simplicissimum communissimuqz sit: primuqz omnium eque principium. Na Plato in epla ad Dionysium (ut exposuimus alibi) grauiter omnes circa primu errar dicit, qui illic quale aliquid inuestigant. Ex quo patet scda suppositionem non tractar de primo. Na cu semel unu posuerit, adhibet mox ei ens, multiplex totum, finitum, figuratum, quibus necessario quale quid efficitur. Reliquu est, ut de primo in prima suppositione tractetur, que eiusmodi omnia propulsat ab uno. Syrianus et Proclus diligenter admodum (ut cætera solent) ista rimantur: obseruantesqz singla

ubiq; Platonis uerba, tradunt mysticum hic latere sensum: ubi presertim dicit, circa ipsum unum. Aliud enim significari uolunt: ubi legitur de ipso uno: aliud autem ubi legitur circa ipsum unum. De uno siquidem tractare facile possunt ingeniosi: siue affirmando, siue negando: tamen et si tutius negare licet. Sed circa ipsum unum nemo aut ullo modo affirmat quicq;, aut exacte negat. Si quis enim circa ipsum meditaretur, consequeretur iam, et attingeret illud. Quod quidem contingit nemini. Merito igitur Plato in epistola ad Dionysium inquit. Circa ipsum regem nihil est tale, qualia nobis cognata sunt. Sed quod post ipsum est, anima dicit. Ubi sane mysterium (quod in superioribus tetigimus) latere uidetur: animam uidelicet quando pronuntiat unum; non ipsum simpliciter unum enuntiare, sed suum quoddam numen inde sibi insitum edere: suumq; de illo proferre conceptum: neq; tamen circa ipsum agere: sed de illo. Ipsum namq; a nobis nullo modo dicitur, ut et paulo ante Parmenides ait: et in epistola ad Syracusanos inquit Plato. Mundi quin etiam architectum uerbis exprimi uulgo non posse. Testis est Timeus, multo minus architecti principem. Postq; igitur Parmenides affirmationes nobis omnes substulit circa unum, negationesq; (...) uicissim tamq; probabiliores adduxit in medium; tandem neq; forte consideret se per eiusmodi negationes ipsum unum exacte consecuturum, Aristotelem his uerbis interrogat: an igitur putas esse possibile, circa ipsum unum hec ita se habere? Admonens uidelicet eum non ita se prorsus habere: idest neq; hac quidem negandi ratione nos ipsum penitus assequi. Hinc adolescens redditus accuratior: respondit non ita prorsus, ut mihi uidetur. Iam uero Dionysius Areopagita libri huius summus adstipulator in mystica theologia longo ordine gradus entium de primo negat. Et postq; affirmationes substulit, tamq; dissonas, negationes quoq; tamq; non undiq; consonas tollit e medio. Indicitq; rationi intelligentieq; silentium. Rationi quidem, quia mobilis; intelligentie uero quoniam multiformis; quo uelut in caligine lucem luminum attingamus. Eiusmodi silentium nobis hic imponere Parmenides quoq; uidetur. Postq; dixit primum, neq; cognosci, neq; dici posse: ideoq; non solum affirmare de illo quicq; prohibet. Sed negationes quoq; admonet post habendas

Vtrobiq3 enim dicimus, siue affirmando, siue negando. Illud uero dici nullo modo pot. Preterea quicuq3 palā negat: intrī clā affirmat. Negare enim de primo aliquid, est hoc ab illo secernere. Secernere aut hoc ab illo non possumus: nisi prius hoc in seipso formauerimus atq3 illud. Si igr affirmationes tāq3 infinitū definientes, reprobate sunt circa primū: negationes quoq3 tāq3 affirmationum participes non sunt penitus approbāde. Quā obrē non iniuriā Parmenides admonet nō tā negationibus q3 silentio tranquillo diuino amatorio confidendū. Quod quidē Platonici omnes una cū Mercurio et Appollonio Theaneo proculdubio comprobāt. Et propheta Dauid inquit laus tibi o Deus est silentiū. Si quis aut pertinatius instet per interrogationē, responsionemq3 postremā, supra dicta in ambiguitatē trahi respondebimus multorū platonicorū consensu, nō oīa quidē hic reddi dubia. Plurima enim et necessario probata, et proculdubio sunt concessa. Sed si quid paradoxon presertī in calce fuerit: de hoc duntaxat adolescentem à simulante et dissimulante senē in dubiū prouocari: ut hac insinuatione accipiat ansas ad ludū inde sequētē. Perinde ac ac si senex adolescenti dicat: quandoquidē iā dicta suspicionē tibi quādā inserunt. Et quoniam de ignoto et ineffabili loqui nō licet: agē hac deinceps occasione, questionē de uno iterū resummamus: loquamurq3 de uno quodā in posterū quod intelligibile nobis et effabile sit. Siquidē nobis in ipo entium ordine congruat. Illud uero super eentiam et intellectum atq3 sermonē supernis contemplatoribus dimittamus, pio quodā silentio uenerantes. Donec et ipsi si minus facultate nrā, saltē afflatu diuino grā similiter contemplari possumus. Hactenus qd per has uias, imo uero per hec in uiā duces alicubi uel saltem indices habuimus Proclum atq3 Syrianum. Vltra uero cū nemo ducat, pergendū iā est nobis duce Deo. Solo deinceps uaticinio confidendum. Hec Marsilius Platonicorum Eggregius. Hactenus de suppositione prima.

EIVSDEM. F. AMBROSII EPI LAMOCENSIS AD ILLVSTISSIMVM. D. FEDERICVM BOZOLI MARCHIONE IN SECVNDA SVPPOSITIONE PARMENIDIS PRAEFATIO.

Vic secundæ suppositioni Parmenidis manum admoturus Ill.me Federice ad te prorsum recurrimus. Qui iis lucubrationibus nostris uelut anchora es futurus sacra: uel triariorum uice: quos in militari disciplina excitatissimos, ac (quod sequens est) peritissimos ultio distribui loco in acie, à, solertissimi ingenii imperatoribus notissimum ex historia est. Qui enim accisas Parmæ paulominus res gallicas integer ipse, ac uegeti et animo & corpore in hostem magno impetu cooriens restituisti: ac dilapsos gallorum ordines reuocasti ad signa, tuum clarissimum nomen aduocantibus numerosa uirtutum serie dignus plane es: qui uestibula teneas clarissimis tui ingenii facibus; ac lumine morum. Immo (ut uerum dicam) qui maiestate tua profanum abingressu sciolorum uulgus grauiter arceas, reiciasque. Nec (quæ tua in omnibus animi æquitas, et inconcussa mētis altitudo propemodum diuinę, in primis uero beniuolentia, (neque. n. opinor tuæ excellentiæ excidimus) nostrum hoc consilium aspernabere. Siquidem animo conceptū candidissimo candide prorsus in candidissimum amicitiæ estimatorē promitur obseruate, amanterque. Suscipe igitur ornatissimæ, clarissimæque Princeps labores hosce, et Echique nocentiores, ac

satyrico plurimum felle conspersos tuarum antidotis uirtutum reprime precor, ac dilue: ita ut impetus letifer euanescat uniuersus. Nam si te excepturum modo assultantē uim cōmonstrabis: prorsum ab impostura resilient compauidi. Quod si tua gratia, ac benignitate plurima fuero consecutus, post gratiarum ingentium actionem sublimi feriam sydera uertice.

Vale.

Suppositio secunda omnia deinceps de uno ente affirmat: et querit si unum sit in ordine entium idest si sit ipa intelligibilis, intellectualisq; substantiæ unitas, quid sequatur et ad se, et ad alia.

Argumentū capitis xviij et huius suppositionis secūdę pmi

Si eiusmodi unū est: certe hꝫ eēntiam ab ipō quodamō differentem. Habet et partes: et est totū: et multitudo infinita.

Quę sit huius suppositionis secundę intentio. Particula pa.

IS ne iterum ad ipam suppositionē uelut, a, principio redeamus: considerantes si quid forte redeuntibus nobis aliter se habere uideatur? Volo equidem.

Nōne si unum est: confessi sumus quæ circa illud eueniunt, cuius modi eē oporteat. Profecto.

Annotationes.

Caput hoc in sex particulas diuiditur. In quarum prima est Annotatione dignum, quod Socrates in sexto de Re. pu. cū peruenisset ad ipm bonum uniuersi principiū, exclamauit, patrem hunc priti contemplationi ignotū prorsus et ineffabilē in presentiā dimittamus: pergamus ad filiū. Auditores aūt contemplationē quidem filij libentissime receperunt: sperantes interim ut patrem quoq; alibi demonstraret. Socrates igitur palā peruenit ad solē ipius boni filiū per imaginē. Clā uero progressus est ad intellectū et intelligibile primū: tanq; dei filiū per naturam: et (ut aiunt Platonici) primogenitum. In quo pater ille summus uniuersū hunc mundū ab euo condiderit per ideas. Iccirco mūdū

intelligibile uocauerunt. De hoc patre et filio Platonem ad Herniam scripsisse narrauimus. De hoc itaque filio .i. intelligibili mundo tamque per intelligentiam cognobili aliquando et effabili secunda suppositio tractat. agnoscens iam in eo pro sua uz dignitate quecumque tamquam entis uniuersi propria de primo propter eminentissimam simplicitatem in prima suppositione negauerat. Tu uero inter hec intellige mundum intelligibilem non hunc tantum intellectum: sed omnium quoque sublimium mentium cetum apud Platonicos nominari. Et siqua preterea sit diuina dea. Nam coelestes animas, uniuersalesque prouidentiam agentes uniuersalem, deos nominant ad intelligibilium cetum quodammodo pertinentes. Ad hec igitur omnia huius suppositionis affirmationes pertinere memento: intellectusque omnes eiusmodi propter unitatem uniuscuiusque suam mirabiliter excedentem deos cognominari. Totumque summatim de uno ente uniuerso (in quo excellens unitas cum essentia coniugium init) hic ubique tractari. Dicitur autem unum ens (ut dicebam) totum intelligibilium intellectuumque genus: precipue uero intellectus primus cum intelligibili primo. Deinceps coetera generis eiusdem. Merito igitur cum conclusio prima sub hoc unius entis nomine tangat in primis intellectum summum: conclusio tandem ultima .s. in hac suppositione secunda sub gradu intellectualium iam participem temporis uniuersales attingit animas: in quibus tempus est primum: ut contineret secunda suppositio tertie de ordine animarum particularium tractature. Verisimile quoque est per conclusiones medias medios quosdam intelligibilium ordines designari. Hos tamen singulis singulos quasi depingi. Hec autem Dionysius Areopagita quasi confirmans in libro de diuinis nominibus omnia apud prophetas dei nomina disputat ipsam quidem dei naturam nequaquam significare, sed effectus quosdam proprietatesque et dotes ad intelligibilem intellectualemque naturam diuinitus procedentes. Itaque nomina hec intelligibilia munera, appellationesque intelligibiles, frequenter appellat: affirmatque de excellentibus creaturis intellectualibusque ordinibus: de creatore uero negat: nisi quatenus ipsum esse horum causam forte significent. Ego uero deinceps suppositionis huius consequentias breui perstringam. Si enim intelligas qua ratione significationeque singula negata sunt de primo: interim qua de 2do. affirmata sunt intelliges. Quemadmodum et in singulis que precesserunt consequentia

tijs pro uiribus ámonuimus. Preterea si in hac suppositione uariá nimia designantur proprietates in medium introduct', et si communiter cunctis competunt, alio tn' sensu gradusq3 alijs coaptantur. Ut aut' Syrianu' omnes Platonici consenserunt. Jdé, status, similitudo, aequalitas in superioribus abúdant. Hor opposita in inferioribus quodammodo superát. Jn medijs se mediocriter hnt, generatió, tempus, motus, alió sensu primis, alió sequetibus tribuuntur. Neq3 uero consilium est, quot conclusionum capita sunt, nimiá totidé introducer'. Ne cu' Proclo dicamus, et in tempor' est, fit, erat, fuit, fiebat, erit, fiet, factu' fuerit, octo deos existr'.

Q unum ens sie, multitudo quedã sit: atq3 totum.

PARTICVLA, SECVNDA.

Editare iterum à principio, unum si est, nũqd possibile ẽ, ipsum eẽ; essentia uero nequaq3 participare? Impossibile. Eẽntia aũt unius non id qd ipm unum erit: alioquin si idẽ, non utiq3 illius essentia esset: neq3 ipm unum ipi participasset: sed quotiens proferretur unum esse, simile quiddam significaretur: ac si unũ, unum diceremus. · Annotationes.

Atió huius conclusionis huiusmodi est. Omne hens eẽntiam ab esse quodámodo differentem, é multitudo quedá atq3 totú. Sed omne ens (qd proprie taliter appellat') hret eẽntiam ab eẽ differenté quodammodo. Ergo omne tale est multitudo quedá atq3 totú. Ergo si unú est ens, uide quid inde necessarió sequat'. Annotatione dignum q, si qua rone singula de primo principio in prima suppositione negata sunt intelligimus: consimili qua significatione de secundo singula in secúda affirmant' intelligemus. Etení in prima querit' quę sequantur si unum est, et similiter in 2ª, hoc idé q'ritur si unum est. Ver tamé sic unú nó eodé modo sumitur hic et ibi: ita neq eodé mó hoc uerbum pńns temporis est. Ná q3 in prima in proprie, in 2ª. aút proprie desumptu' est. Danda enim erat in prima uerbis uenia: qn' verba nequeunt intelligentię suppeter'. Unde dicendu' fort' erat, nó si unú est:

sed si unum existit: per existentiam intelligendo, ipm merx unius actum: perinde ac si diceretur si ipm unu existit etc. Ea pp non ab re ipo uno simplicissimo i ee posito mox de ipo negata ipa multitudo fuit: et que inde secuntur. At nunc unum non simpliciter sumitur: sed pro eentiali uno, ut pro uno, in quo eentia et ee discriminantur. Annotatione dignu q medium ad inferendum secundu principium universi ee ens, est eentia participar: seu eentie participatio: uel inter ee et eentia differentia realis. Hoc enim mo in eo (qd ens appellat) se hent: qm ens ab eentia derivat: et ab ee: quod est ipius eentie actus. Hinc Philebus ens ex ee, et eentia componi asserit: q3uis hoc nome ens ee magis q3 eentia exprimat. Et lz esse exprimet magis entis nome, q3 eentia: tame Plato in philebo ipm cu alijs entis gnibus minime numeravit. Fuissent .n. sex gna: et no quinq3 si ipm enumerasset. Numeravit aut tm hec, v3 quinq3, eentiam, ide, alterum, statu, motu. Tacuit itaq3 ee, ppea, quia in expressione entis ee prevalet. Utruq igr ens significat .s. ee et eentiam: sed precipue ipm ee infinitati ipi datum .i. potentialitati, ab ipo termino, uel ipo simpliciter uno, qd ds est.

Quo pacto à primæ suppositionis intentione distet intentio secunde. PARTICVLA, TERTIA.

Nunc autẽ non est huiusmodi suppositio nostra .s. si unum: quid nam euenturum sit: sed si unum est. Nõne ita? Prorsus sic est. Annotationes.

His uerbis Parmenides nos admonet prima suppositione tractauisse de uno simpliciter: secuda uero de uno non simpliciter pertractare: sed de uno enti. Quar ex Platonicor sententia dicimus affirmationes negationesq3 a Parmenide factas ueras ee: qm alia quide significatione unum accipiendu est ubi negat: alia uero ubi affirmatur. Puta cu dicit unum neq3 ee ide, neq3 alteru, intelligendu e de uno, quod est ente superius. Ubi aut hic affirmatur unum ee et ide pariter, atq3 alteru, intelligendu est de uno: qd hct cu ente coniugium. Qua q3uis alij distinctione eiusmodi no ubiq3 probent. Ut quado considerat, si unum sit, quid inde sequat. Ite si no

sit unum, quid et inde contingat. Oportet .n. dicunt, in hac ancipiti questione ipsum unum in eadem significatione utrobique sumere. Alioquin autoritate unius ad consequentiam inde rerum intelligi nequaquam posse: nisi id certo sciamus. ut uno quidem posito, consequenter alia quoque ponantur. Eodem uero sublato talia rursus auferantur. sed ad hanc questionem alibi respondendum. Hunc uero ad sequentia preparandum.

Quomodo in uno ente alia sit ratio unius, alia uero entis. PARTICVLA, QVARTA.

Omne ita dicitur tanquam aliud significet ipsum est: aliud ipsum unum? Necesse. Num aliud, quam quod ipsum unum essentia ipsa participat? Hoc enim est quod profertur, quotiens quis summatim quod unum est, profert. Omnino.

Annotationes.

Aliam quidem esse rationem unius, aliam ipsius esse, Parmenides in suppositione prima, et hic manifeste testatur. Nos uero nunc coniectura quadam quasi leui breuiter confirmamus. Potest forsitan rei alicuius, uel moles, uel essentia, uel substantia per acumulationem aliquam augeri: dum tamen non augetur unitas ibidem, sed forte minuitur. Potest et conteri paulatim, unitate interim non attrita, sed magis forsitan apparente: potest et res illa quodammodo diuidi: unitate interim non diuisa: sed potius geminata. Cum igitur ratio unius sit alia quam essentie, ac per essentiam sic dicatur esse: sic per uitam uiuere. consequenter si unum proprie loquendo est, per essentiam certe est ab se differentem: atque ita quodammodo est essentie particeps, siue compos. Similiter essentia particeps est unius per quod est una.

Que predicatio à Parmenide respuatur: queue recipiatur.

PARTICVLA, QVINTA.

Rursus itaque dicamus, unum si est, quidnam contingat. Age id aduerte. Annon necesse est hanc suppositionem ipsum unum eiuscemodi predicare quasi partes habeat? Quonammodo? Hoc. Si ipsum unum est: de uno ente dicitur: et ipsum unum de ente uno. Est autem idem essentia et unum

eodem existente uno, qđ supposuimus. Nonne necesse ē totum quidē unum ens ipm ēē: eiusq3 partes tā unum, q3 esse existere. Necesse. Annotationes.

ictum est ens eē ēentię particeps, et ēentiam unius compotē, per quod est una. Dicamus modo q cū utrunq3 maxime inter se cognatū sit, atq3 fecundum, necessarium est in una totius forma utraq3 coir. De quo inq3 toto tā q3 uno quodā supposito, atq3 subsistente, tā unum, q3 ēentia predicantur, ut partes. Quoniam uero pueriliter predicaret ens de ente, uel unū de uno: iō Parmenides nō inquit predicari precipue unū de uno ente, aut ens de ente uno: sed unū de ente uno, atq3 ens de uno ente dici.

Quomodo totum partes habeat, et multitudinē infinitam.

PARTICVLA. VLTIMA.

Trum uero utrāq3 harū partium partē dūtaxat appellamus? An partē totius partē predicare oportet? Totius. Totum igitur est, qđ unum ē: ac partem habet. Penitus. Quid aut, num hę partes unius entis. s. unū et ens ita se inuicē deserunt, ut ipi enti unum, et ipi uni ens desit? Non certe. Igit utraq3 pars et unum simul et ens complectitur: adeo ut pars quelibz ex duabus saltē particulis constituatur: et 2m. eādē rōnem quecūq particula occurrit: utraq3 sp in ea claudant. Etenim unū semper ens, et ens unū mutuis nexibus amplectuntur. Unde cū ibiq3 in quauis particula duo emergant: necesse est inq3 unū existere. Omnino. Nonne hac rōne unum ens infinita multitudo erit? Videtur. Annotationes.

X ijs concluditur q sic de uno super ens existente negatum fuit ab initio totum atq3 partes: ita nūc de uno ente utrunq3 probabiliter affirmari; propterea multitudinem in se hre, quā de ipo simpliciter uno negauerat ab initio. Preterea in quolibet ex quatuor elementis uel liquoribus perfecte mixto: quicquid acceperis: in se reliqua continet. Similiter et multo magis in uno ente: ubi et unum in primis unificum est: et ens unibile conditio unius cū entis conditione ita conflat ut nusq3 alterz re ipa segre

getur ab altero. Nusq̃ ergo reperies unũ scilicet solitarium. Sic in linea ita continuitas cũ puncto concurrit, ut quotiens diuiseris totiens occurrat continuatas simul atq̃ punctũ. Continuitas quidẽ representat ens: punctũ uero refert unũ. Sic ergo linea: sic ens unũ, fingi quidẽ multitudo infinita pot, quãuis nõ actu, uel effectu sit infinita. Quorsũ hec? Ut intelligas cuiuslibet intelligibilis diuinaeq̃ substantie naturam hanc esse, ut si mille, milies ue mille quãtulibet differentes in ea sue quedã partes sint seu vires, siue rones, aut forme, in una quaq̃ quodãmodo sint et omnes. Atq̃ ita nec ipsi nature neq̃ contemplari alicui repugnare, innumerabiliter in se inuicẽ ista repetere. Mira siquidẽ in diuinis unio cũ mirabili foecunditate concurrit. Et in contemplatoris mente progressio libera. Memento uero unũ hoc intelligibile, et si dicitur eentie particeps: ẽẽ tamẽ prestantius et quodãmodo superius q̃ eentia. Similiter et si unum ens appellatur totũ: ẽẽ tamẽ indiuisibile. Itẽ q̃uis dicatur hr̃e partes: eas interim non discretas: siquidẽ sit in qualibet pr totum. Finge memento aliquẽ fore stabile iã produci, uel procedere in motũ. Itẽ unitatem in duitatẽ. Rursus punctũ in lineã. Deniq̃ unũ in eentiã. Cogita tempus processione momenti i motũ nasci. Numerum productione, uel processione unitatis in duitatẽ. Continuum productione puncti in lineã. Ens processione unius in eentiam. Atq̃ sic in tempore, in numero, in continuo ubiq̃ pariter sua illa sunt elementa: sic in ente, ubiq̃ unũ et eentia eque regnare. In ente inq̃ in qualibet .s. intellectuali diuinaq̃ substantia. Inter has quidẽ alie superiores sũt. Inferiores alie. In illis atq̃ istis, alia deinceps atq̃ alia munera preualere memento. Sed unũ cũ eentia in cunctis pariter temperari. Itẽ in ipso intellectu primo, et quouis forme genera cuncta similr et ideas oẽs inee. Que quidẽ et si cũcta quodãmodo sint in singulis: alia tamẽ in alijs. aut alijs precipue uigent: ut identitas, status, alteritas, motus atq̃ similia. Unum uero, et eentia in quolibet genere in quauis idea aeque conflantur. Interea memineris Parmenidẽ saepe sub noĩe entis eentiam intelligere. Que quidẽ eentia ferme nihil aliud est q̃ unius productio uel processio quedã: qua ens interiũ coalescit. Iã uero entis quasi elementa sũt

eentiale unũ pariter.

eentiale unum pariter et eentia una. Quibus sane duobus inuice conflatis diuinitus totalis quedã (ut ita dixerim) forma consurgit. Quã et sub rõne concreta ens, et sub rõne abstracta entitatem possumus appellare: ut entitas ro formalis entis intelligat.

Argumentum capitis xviiii. huius libri: qd est secũde suppositionis secundum. Vnum ens nũm hẽt uniuersũ: qm primum ht parẽ. s. binariũ: et imparẽ pm. s. ternariũ.

Recensio preterite rõnis. PARTICVLA PRIMA.

Ge queso, et hac perge. Qua? Diximus unum eentiam participare inq̃tum ẽ? Diximus. Et ob hanc cãm unum ens multitudo eẽ apparuit? Sic est.

Aput presens in sex particulas diuiditur. In quarum prima recenset rõnem in precedenti capite exaratã. Fuit aut rõ huiusmodi. Omne qd eentiã participat est multitudo quedã: sed unũ ens eentia participat. Ergo unum ens est multitudo qdã. Ubi mediũ cãm dicit: ob quã unum ens multitudo eẽ apparuit.

Q ratio unius à rõne essentię absolui queat.

PARTICVLA SECVNDA.

Vid aũt si ipm unum (quod eentię particeps eẽ diximus) ipm secundum seipsum solum intelligentia cogitemus seorsum ab illo: quo participare prediximus? Nunquid ipm solum apparebit? Vel etiam multa hoc ipm? Vnum solum puto. Annotatiões.

Rius (quatenus prius est) à posteriori seorsum cogitari potest. Ut ratio puncti (qm est continui rõne prior) ab eadẽ põt absolui. Est enim punctũ principium lineę: quę est prima spẽs quantitatis continuę: ut ex cathegorijs Aristotelis satis liquet. Atqui rõ unius (ut alias saepe patuit) prior est eentię rõne: sic unum est ente prius, eminentius qz. Ad qd sequitur ut unius rõ, cũ sit rõne eentię diuersa atqz prior possit seorsum a-

nobis cogitari. Ipsa aut eentię ro, a rone unius, cu sit posterior, no possit: siquide posterius neqt a priori abstrahi: aut absolui; ut ro dictat. Annotatione dignum q non omne prius absq posteriori intelligi pot. Est em ma uia originis et materialis causę prior forma. Forma aut in formalis cae ordine, et uia perfectionis prior est materia: no tn una sine altera pot intelligi. Na in formę definitione cadit materia: ut dicit primo libro de aia particula xvj. Et tertio libro comento. 9. forma semper intelligit cu ma. Quę cu no ex se habeat actum, no ht ut seorsu a forma queat intelligi: sed, ut dixerat Timeus, spuria intellectione solu: et, ut dixerat Auerroes p°. phi. comento 69. per analogiam ad forma. Hinc recte ait quarto de physico auditu comento 16. q scire forma absq ma: et mam absq forma omnino sit impossibile. Prius itaq ex genus materialis cae (quę pura potentia dicit) et formalis (quę ex ma ht ortu) hoc ht, qd diximus. Harx em unam alterius dixit ee cam atq vicissi Auerroes 2do. de physico auditu comento 130.

Q ratio eentię et unius sint diuersę.

PARTICVLA TERTIA.

Onsideremus iam et aliud quiddam: alterum quiddam esse necesse est ipsius eentia: alteru uero ipm: siquide non essencia ipm unum: sed ut unu: essentia participat. Necesse est.

Annotationes.

Iximus in precedenti particula ronem unius, a roe eentię esse diuersam. Hoc aut modo Parmenides probat, argumento: q eentia participat uno: et unum ipm eentia non participet. Ut ita arguer liceat. Quecuq se hnt, q unum altero non vicissim, ac mutua participatione participet, hęc ipa altera sunt: ut ex dictis innotuit. Ergo ratio unius altera est a roe eentię. Quapropter altx quide est unu: altx uero essentia. & hęc duo binarium conficiunt.

Q in ipso ente ternarius sit. PARTICVLA QVARTA.

Vod si alterum eentia, alterum unum: ipm unum non ex eo q unum ab eentia alterum est: neq eén-

tia inquantum eentia, ab uno e altera: sed per id (qd est ipm per se alterum, et ipm per se aliud) altera sunt inuice. Prorsus. Quamobre ipm alterum nec uni, nec eentie ide e. Veru. Annotationes.

I in ordine ronum formalium, a subiectis illarum mente abscindentes uersamur, dicemus nihil in ordine entium ee alterum ab aliquo formaliter per se ipm: sed alteritate alterum. Non enim lignum calidu per se .i. ligni rone calidum est: sed calore est formaliter calidu. Ergo cu alteritatis ro sit diuersa a rone unius atque eentie rone: fit ut tm alteritate alterum uni sit ab eentia: et eentia ab uno altera. Quo fit ut in ipo ente hec tria reperiri quatuor unitas, eentia, Alteritas. Igitur binarius, atque ternarius. Quod probare intendebamus:

Q in ente binarius sit atque ternarius coniugiorum.

PARTICVLA QVINTA.

Vid ergo si ex istis elegerimus siue eentiam, et alterum: seu eentiam et unum: siue unu et alterum: none in qualibet assumptione eliciemus aliqua: que iure ambo appellari poterunt? Quo modo? Hoc modo inque. Licet ne eentiam dicere? Licet. Rursusque dicere unum? Est istud. Nomine utrumque illorum dictu est? Dictu utrumque. Quotiens eentiam et unu dico: an no ambo dico? Dicis. Et si eentiam atque alterum, siue alterum atque unu nonne in ijs singulis ambo dico? Prorsus. Que uero ambo recte appellata sunt, nunquid possunt ambo ee, neque tamen ee duo? Nequaquam. At que duo sunt, cogitari ne ita possunt, ut no illorum utrumque unu sit? Minime. Qm quum ista simul duo sunt, iccirco unumquodque unu existit. Videtur. Si unum quodlibet eorum unu est, et utrumque unum mutuo mutuo quodam coniugio inuicem est connexu: none tria uniuersa resultant? Maxime. Annotationes.

Ernarius in ipo ente cu sit, ex tribus coniugijs, atque binarijs consurgit. Est enim ibi coniugiu unius et eentie: qd est primum

Secundum uero est coniugium unius et alteritatis. Tertium deniq; est coniugium alteritatis et entis. Annotatione dignum quod licet tria hec sint coniugia: tamen in quolibet cogitamus duo quedam non quomodolibet existentia: sed sub tertia quadam forma inuicem coniugata. Vnum et ambo illa nominari solemus. Est itaq; in ente binarius atq; ternarius.

Quod in uno ente per binarium et ternarium, omnes numeri continentur. Qui numeri distributionem entis unius in entia multa precedunt. PARTICVLA VLTIMA.

Ria uero nonne imparia? Duo autem paria? Quidni? Et cum duo sint, nonne necesse est et bis adesse? Et cum tria, ter? Siquidem duobus inest bis unum: tribus uero ter unum. Necesse. Duobus deniq; existentibus, ac bis, necesse duo bis esse; et tribus existentibus, atq; ter. Nonne necesse est rursus tria ter esse? quidnam? Quid uero tribus existentibus, atq; bis et duobus, atq; ter existentibus? Necesse est tria bis esse: ac bis duo. Necesse est omnino. Erunt igitur pariter paria: impariterq; imparia: necnon imparia pariter et impariter paria. Certe. Si hec ita se habent: num putas ullum numerum relinqui: qui non necessario illic insit? Nullum. Idcirco si est unum, necesse est et numerum esse. Proculdubio. Annotationes.

Quod in uno ente omnes numeri uirtualiter partim, partim uero formaliter contineantur hac ratione probat Parmenides. Binarius est primus numerus par: et ternarius primus impar: qui formaliter sunt in ipso ente: et in quibus omnes alij sunt uirtualiter. Ergo omnes alij uirtualiter cluduntur, continenturq; in ipso. Nam in binario parium primo pares omnes. In ternario imparium primo impares similiter omnes. Sunt omnes differentie numerorum hec: par, impar, pariter par: impariter impar: impariter par: pariter impar. Par quidem binarius: impar uero ternarius. Pariter par quaternarius: Binarius enim bis multiplicatus creat illum. Sed impariter impar, nouenarius. Ternarius enim ter multiplicatus hunc efficit. Senarius autem (quoniam conficitur ex ternario bis multiplicato, tunc impar pariter

nominatur. Quādo rursus ex binario ter aucto: par impariter nūcupat᷑. Sed quorsū hec? Nempe ut intelligas per numeros eorū dr̄ias in primo ente precipue dominantes, disponi in ordine vniuersi eentiales entium numeros. Multitudines spēeꝝ. Virtutum quoꝝ in spē quauis uarietatē. Ne forte suspiceris formales entium dr̄ias (quibus vniuersus, et vnus reꝝ ordo conficit᷑, uel ex informi mā, uel casu quodā inordinato uel dispersa agētiū diuersitate contingere. Esse uero nūm ante entia Plotinus probauit: et nos supradiximus: modoq₃ ita breuiter probamus. In primo ente est rō vnius, rōq₃ eentię. Ante hanc eentiam ē hoc vnū. Binarius ḡ simul cū principio eentię compleri videt᷑. Ex hac eentię rōne, cū rōne vnius constat ens, uel entitas quasi forma totius. Quę quidē forma post binariū vna cū ternario suscipit complementum. Deinceps de hoc vnū ens deriuatur iā intus in entia per binarij, ternarijq₃ virtutē. In quibus sane duob₃ numeris omnes ante entia numeri concluduntur. Per numeros eīn eiusmōi tāq₃ antecedentes entia uelut sequentia discernuntur: atq₃ numerantur. Hactenus de capite xviii.

Argumentum capitis xx... et huius suppositionis secūde tertii. In uno ente est multitudo infinita .i. uniuersa: et per cognitionem replicabis infinite. Et quatenus ibi per intelligibilē numerū multiplicatur eentia: eatenus multiplicat᷑ et unum. Vbiq₃ .n. illic unum ē cum eentia coniugatum: et utrunq₃ propagatiua, propagabiliq₃ uirtute pariter distribuitur. Vnde uires illic uarię, multiformesq₃ consurgunt.

Quomodo in Mundo intelligibili essentia diuidatur ī ptes multitudoq₃ infinita, uel finita sit. PARTICVLA PRĪA.

Tem si numerus est: multa itiq₃ sunt: et infinita entium multitudo. Annō infinitus numerus multitudine et particeps eentię fit? Maxime. Q̄ si totus ipe numerus est eentię particeps; una queq₃ ēt particula numeri eentia participabit. Pror-

sus. Per omnia g°, quę multa sunt entia, distribuitur: nec ab aliquo eorum (quę sunt) abest: seu minimum hoc sit: siue maximum. Atque id dubitare absurdum est. Quo enim entia ab aliquo eorum (quę sunt) abesse pot. Nullo. Diuisa est igitur quod fieri potest in minima et maxima: atque in omnia: quę (quomodocunque sunt) maxime omnium distributa: et infinite sunt entię partes. Sic se res habet. Plurimę igitur illius partes sunt. Plurimę certe.

Annotationes.

Diuiditur hoc caput in duas particulas. In quarum prima Annotatione dignum quod de primo intellectu, intelligibilique Mundo passim pręcipue loquitur Parmenides. In quo quidem Mundo primus et unus, uniuersusque numerus cum primo, unoque, et uniuerso ente oritur. Per hunc essentialem numerum (.i. cum essentia illius genitum) ens unum propagatur intus in entia multa .i. genera et ideas. Ibi et numerus est entię particeps: et vicissim essentia compos numeri. Sed cur in eo et quomodo entium multitudo dicitur infinita? Quoniam indefinita quędam potentia, multiplicabilisque natura et quasi ulterius progressiua conditio tum enti, tum numero inest: utrumque propterea infinitum quodammodo .i. indefinitum dici potest. Sed interim (quoniam particeps est unius, atque termini) censetur utrunque finitum. Finitum preterea: quoniam certus est numerus idearum absolute inter se formaliterque differentium. Hinc et finitę sunt species naturalium et diuinorum. Infinitum rursus: quoniam intellectus ille diuinus unamquamque specialem in se ideam ad singula tandem innumerabilia refert: uarijs illam modis, temporibus, locis participatura. Sed quoniam multitudo illic actu quidem finita est: quamuis potentia effectibus infinita: prudenter Parmenides et semel et bis (ubi dixerat infinita illic esse) mox (quasi se corrigens) nosque admonens, subdit illic esse quam plurima. Denique ibi dicit essentiam per numerum in plurima esse diuisam: intellige non re ipsa sectam in multas substantias: sed unam ibi communem essentiam in plures ibidem essentiales formas, vires, modos propagatam esse mirabiliter, atque deriuatam.

Quomodo in eodem intelligibili Mundo unum diuidatur.

PARTICVLA VLTIMA.

Vid uero? Est ne quicq̃ ex istis, qđ quidẽ ps essentię sit, non tñ pars ipa unum quidda sit? At quo pacto id fieret? Verũ postq̃ (ut arbitror) est: necesse ẽ ipam semper, q̃diu est, vnũ aliquid eẽ: nihil aũt eẽ, ĩpossibile est. Absq3 dubio. Non solũ g° vniuerse eentię: sed illius et singulis partibus unũ adest, partem nullã deserens: siue maior illa quidẽ, seu minor sit: siue quomodocũq3 se hẽat. Sic est. Nũ quit cũ sit vnũ, vbiq3 simul est totum? Diligenter id inspice. Intueor: atq3 hoc eẽ impossibile uideo. Diuisum itaq3 iri totum. Neq3 enim aliť vniuersis simul eentię partibus q̃3 diuisum aderit. Sic est. Cęterum qđ partibile ẽ, necessario totidẽ est. quot partibus constat. Necessario. Hac decausa haud recťe pauloañ dicebamus eentiam in partes plurimas distributã: quippe cũ nõ in plures, q̃3 ipm vnum, sed partes, discreta sit. Neq3 enim ens vnũ, neq3 vnum enti deest: sed duo hęc potius per omnia pœnitus coequãtur. Omnino sic apparet. Ipm itaq3 vnũ ab eentia distributum infinita multitudo est. Patet. Non modo igť. vnum ens multa est: sed et ipm vnum ab eentia distributum multa eẽ oportet. Oportet sane. Annotationes.

Vnde de vnĩ diuisione in multa agitur. Nã qua rõne sic (ut diximus) multiplicatur essentia eadẽ multiplicatť vnũ cũ eentia coniugatum. Vna queq3 igť. idea, sic vna queq3 eentia. uel ratio eentialis existit: sic est et aliquid, certũq3 vnũ. Inter hęc ubi dř vnũ non totũ quidẽ in eẽ singulis, sed diuisum: caue suspiceris in substantia illa poenitus indiuidua vnum (quod et ñaliter est indiuiduum, et instar, puncti et imaginis specularis (cũ enim uidetur diuidi, geminatur) caue inq̃3 suspiceris vnum in partes mor' continui secari. Sed intellige multas ipi, uel vniuerso vni virtutes ineẽ. Quę, non cunctę quidẽ simul in quali bz, concludantur idea: sed per ideas passim distribuantur. Deniq3, queadmodũ ilic multiplicatur eentia: ita multiplicatur et vnũ. Hactenus de capite xxiij.

Argumentum capitis. xxi. et secundę suppositionis q̃rti.
Vnum ens nõ modo infinitum est: sed et finitũ: h̃tq3 principium, et medium: finẽq3: atq3 figurã. Et est in seipso atq3 in alio.

Quomodo in Mundo intelligibili partium multitudo sub gemina totius forma concludatur. PARTICVLA, PRĨA.

Vin etiam ex eo, ꝙ omnes partes totius partes sunt: terminatum secundum totum unum erit. Annon comprehenduntur omnes, a, toto part.[le]

Comprehenduntur. Quod aũt comprehendit, terminus est. Est. propterea unum ens, unum quodammodo est et multa: totũq3 et partes: nec nõ finitũ: et multitudine infinitum. Apparet. Annotationes.

Trimitur hoc caput in particulas quatuor, In quarũ prima est Annotatione dignum. Q cũ ens primum, tãq3 ipi simpliciter uni proximum, maxime unum sit: qualiscũq3, et quãtacũq3 multitudo sit in eo: ad unã redigitur totius formã. Forma quidẽ totalis in rebus: quę á diuersis causis componuntur, soluũq3 aliunde dependent) partes eiusdẽ rei multas sequi solet. Sed ab ente primo (q̃d ab unico generatur, et q̃d quodammodo et ex se existit) forma totalis est necessario gemina. Prima qdẽ suã partium multitudinẽ antecedit. Secunda uero sequit̃: uel potius comitatur. Illa quidẽ appellatur superẽentialis unitas. bonitasq3 mũdi illius intelligibilis apex. Secunda uero pulchritudo: i. contextus quidã. et ordo ac series idearũ. Pulchritudo aũt hęc idealis ab illa (quã modo diximus) unitatẽ uelut a, luce per ideas, quasi per radios multos resultat, ut splendor. Illa quidẽ sũmus est intelligibilis Mundi terminus. Hęc aũt terminus eiusdẽ ultimus Media uero sunt ẽentiale unũ, et ẽentia una: itẽ finitum, et infinitum. Rursus substantia, uita, et intellectus. Pręterea quinq3 rerũ genera. Subinde spãles ideę. Deniq3 multiformes speciẽrũ modi. Cuncta ig̃. huiusmodi multitudo (et si quomodolibꝫ infinita fingat̃, euadit interi et finita.

quatenus intra geminam totius formam hinc et inde concluditur.

Quomodo in Mundo intelligibili termini, atq3 mediũ sit.

PARTICVLA SECVNDA.

Onne cũ terminatũ sit: extrema quoq3 hẽt? Necessarium est. Preterea si totũ ẽ: principium, mediumq3 et finẽ hẽbit. Num totũ aliquod absq3 iis tribus reperiri põt? Et siquid ipsorũ abeo (qđ unũ) distat: totũ ne ulterius erit? Minime. Quaobrẽ principĩ mediũq3, et finẽ unũ hẽt. Habet. Medium uero æquo interuallo ab extremis undiq3 distat: nõ.n. aliter eẽt mediũ. Non certe.

Annotationes.

Vm in natura quamuis terminos cogitamus: alterũ quidẽ primum: alterũ uero ultimum: eos interim taq3 oppositos ac dissimiles cogitamus. Cũ uero ultimus tãdẽ proficiscatur a primo: primusq3 ille naturaliter agens debeat ante dissimilia sibi similia procreare: merito inter hęc extrema medium collocare debemus. Natura profecto in rebus uel infimis, unionis precęteris auida, vacuũ nusq3 patitur. Multo minus in ipso rerũ superiorũ ordine vacuũ tollerabit. At uõ nisi inter singula euidenter inuicẽ dissimilia inserat similius aliquid (qđ mirifica similitudine referat unitatẽ) nescio quid uacui inter gradus uniuersi contingeret. Quapropter i Mundo diuino q3 talibz multitudo sit: est tamẽ intus principiũ, atq3 finis. Si duo hęc ibi sunt: est et medium.

Quomodo in Mundo intelligibili figurę reperiantur.

PARTICVLA TERTIA.

Reterea cum tale sit unum: figure cuiusdam est particeps: seu rectę: siue rotunde: siue alters ex utriusq3 compositę. Particeps proculdubio.

Annotatiões.

Deinceps paulatĩ (quẽadmodũ coepit) Parmenides de hoc uno ente affirmat, que de ipso simpliciter uno in prima suppositione negauerat. Itaq3 post partes, ac totũ multitudinẽ q3 et terminos, atq3

medium consequitur affirmat figurā rectā, et circularē atq3 mediā. ceteraq3 similiter. Animaduersione itaq3 dignū q primo quidē in Mundo intelligibili sunt figurę ipę rōnes figurarū. Metaphorice uero figura triplex ē. Recta quidē per quēdā aliorū ab alijs ibi processū. Sic enī ab eēntia fęcūda procedit vita. Ab hac intelligentia. Inter eēntiam intelligentiāq. vita medium est æque distans. Pariter enī est hinc quidē eēntię, inde rursus intelligentię vita conformis. Similiterq3 de cęteris ibi processibus cogitarī licet. Circularē uero figurā agit intellectus ille primus, dū ad prem e ex quo genitus ē, conuertitur. Mediā forte figurā, dū seipsū animaduertit. Illa quidē suipsius aīaduersio partī quidē ex ipsa sui natura dependet: atq3 circulū imitatur. Partim quoq3 pendet ex prē. Itaq3 vbi ad prem nondū reuertit: adhuc circulū nō cōsumat: sed in se reflexa sinuosum quēdā agit motū, mediū inter rectū, atq3 circularem.

Quomodo unum ens in se sit, et in alio.

PARTICVLA VLTIMA.

Vin etiam si huiusmodi est: ipsum in seipso, et in alio erit. Quonam pacto? Quęlibet pars in toto est: nec extra totum pœnitus ulla. Esto. Singulę ne partes sub toto clauduntur? Ita. At vnum cunctę suę partes existit: nec quid plus, uel minus q̄ vniuersę. Sic est. Nonne et totū vnum est? Quid ni. Si omnes partes toto clauduntur, estq3 omnia vnū, et ipsum totū: continentur aūt sub toto singula: ab vno vtiq3 vnū continebit: atq3 ita vnum ipsum in semetipso iā erit? Videtur. Veruntamē totum in partibus minime est: neq3 in omnibus: neq3 in aliqua. Si enī in omnibus: necesse est et in vna. Et si in vna quadā non sit in cūctis eē nō poterit. Si aūt hoc quidē vnū: vnū est in omniū numero aliquid: et in eo totum non est. Quo pacto amplius in omnibus erit vnū? Nullo. Sed nihilo magis in partibus quibusdā. Nā si quibusdā totū insit: maius in minori erit. Id aūt impossibile. Cū igitur totum nec in partibus, nec vna, neq3 et cunctis partibus insit: an non, necesse est ipsum eē in alio quodā: uel nusq3 existere?

Si necesse. Non ne si nusq̃ sit, nihil poenitus erit? Et tn̄ cū totū sit, neq̄ sit in seipso, restat ut consistat in alio. Poenitus. Qua q̄ vnum totū ē, in alio est. Qua uero omnia partes eius sūt: et ipm̄ quodāmodo cūctæ ptes est ipsum in seipso. Ideoq̄ necesse ē vnum tū in se ipso, tū et in alio eē. Proculdubio. Annotationes.

Num ens est tū cunctæ simul partes suæ: tū et ipm̄ totum .i. (ut ita dixerim) forma totalis. Cū igit̄ cunctæ partes sint in toto, sequitur ut vnum ens in seipso consistat. Sed alia insuper rōne sequetur, ut et sit in alio. Nempe neq̄ pars aliqua, neq̄ partes quedā capiunt ipm̄ totū. Neq̄ partes omnes singulatī sumptæ. quod est manifestū. Neq̄ simul cunctæ. qd̄ breuiter est probandū. Mitto in pntia nāle quod ius totū ex diuersis uel contrarijs constitutū. Cuius ipsa forma totalis ab efficiente ideali q̄ causa potius q̄ ab elementis suis necessario pendet. Certe forma prima entis illius primi totalis partium quarūlibet uiruiq̄ suarum uarietatē antecedit ut radix ramos atq̄ surculos. Vt lux radios et splendorē. Pendet aūt non ex istis quidem: sed ex ipso dūtaxat simpliciter vno, excellente vz illīc præ partibus suis virtute donata. Quā sane virtutem nec partes qd̄ cūctæ comprehendunt inde v. procedentes. Quid g̊ dicemus? Nū quid totalē hāc formā excellentemq̄ virtutem in nullo poenitus eē: ut nō comprehendat uel finiat ab ullo? Certe non ita partibus suis cunctis inest. Nec rursus id ipm̄ qd̄ est ex se existit: cū enim totū hoc uarietate sit plenum a simplicissimo cogit̄ proficisci præsertī quia qlibz in hoc idea finitū quiddā ē a cæterisq̄ distinctum. Vnde cogit̄ vniuersum quasi innumerabiliter fore finitū. Qua ig̃ rōne hoc ē totum atq̄ multiforme, necessario consistit in alio. Idest in principio procedente simul atq̄ continente. Quaobrē si in vno ente partes suas omnes forte considereres, dū eas in toto uidebis, iudicabis ipm̄ in seipso manere, si modo ipm̄ totū sit partes cunctæ. Neq̄ sit aliud ultra partes. Forte enim nō est aliud secūdum numerum uel materiā. quāuis sit aliud sedū formā atq̄ virtutem. Atq̄ hac rōne, nō iā a suis partibus, uel sic a seipso, sed ab authore potius continet. Quomodo Mundus hic intelligibilis in se simul et in alio sit in sup

positione prima cap. iā est tractatū. Hactenus de capite xxi

Argumentum capitis xxii et huius secundę suppositiōis v. Vnum ens (quia in seipō est) stare dr̄. Quia et in alio ē dicit̄ et moueri. Et pp illa (quę supradicta sūt) ē idem, et alterum: sibimet: atq3 cœteris.

Quomodo unum ens stet semper atq3 moueatur.

PARTICVLA PRIMA.

T cum talis sit unius natura: an nō necessario sequitur ut stet: atq3 ēt moueat̄? Cur nā? Stat quippe siquidē ipm̄ in seipō consistit. Etenim inhęrens uni, nec ex eo digrediens, in eodem est, in semetipō. Est profecto. Verū quod in eodē semper est, stare semper oportet. Oportet. At quod in alio semper: contra necesse est nūq3 in eodē eē. Si nūq3 in eodē, nūq3 preterea stare. Quod uero non stat: moueri oportet. Sic est. Necesse est igr̄ unū cū in seipō semper, et in alio sit, sēper quoq3 stare: atq3 moueri. Videtur.

Annotationes.

Diuidit hoc caput in particulas tres. In quarū prima est Annotatiōe dignum. Q in omni est unitas atq3 multitudo. Itaq3 q3diu uincit unitas multitudinē: ideoq3 deuincit eā: tādiu permanet compositum insolutū. Quapp ubi semper uincit atq3 ita deuincit: semper permanet insolubile. Eiusmodi compositū est in primis intellectualis ille mundus à cuius monade formaq3 totali sua omnis intro profluit multitudo. Ideoq3 inhęret eidē et ab eadem semper continetur non solū ut subiecto quodā, sed ut cā. Similis ē pręterea cōpositio in qualibet intellectuali nā. In hac enim omni multitudo uiriū formarūq3 suarū ab ipā sua monade profluit atq3 continet̄. Sed de his alibi. Redeamus ad primū. Intellectualis illę Mūdus quodammodo ē cuncti suę ptes idest uires atq3 formę. Dū igr̄ uniuersa multitudo hęc est in forma totali. Mūdus illę dicitur in seipō eē. Est aūt multitudo hęc semper in illa uelut cā conseruanti. Est igit ita Mundus illę semper in semetipō. Quapropter in suo quodā eodē semper manet, stat itaq3 semper. At uero si ālr cōtem-

pleris, nec ultra compares multitudinem illã ad' sui illud (q'd dixi) totũ: sed totum potius .i. monadẽ formamq; totalẽ ad supremũ universi principiũ videbis mundum eiusmodi non in seipso eẽ .i. contineri sed in cã superiorẽ potius eẽ tãq; efficientẽ prorsus et conservantẽ. Hic q° videbis nõ tã illum quiescerẽ q; moveri. Quieverunt quidẽ illę partes in suo toto tãq; causa. Totũ vero non quiescat in semetipsõ. Sed circa superiorem cãm moveatur. At quomõ? Nempe qua rõne non tã respicit intus, q; vergit ad cãm, hic illuc pertransirẽ videtur. Siquidẽ descendit vicissim atq; ascendit. Descẽdit quidẽ quatenus inde procedit. Ascendit aũt quatẽ illuc naturali q̃dã instinctu convertitur. Procedit aũt convertiturq; semper. Semper g° movetur. Procedit q'd quatẽ inde producitur. Producit aũt nõ semel tantũ: sed et quatẽ conservatur .i. proculdubio semper. Jã vero prius auctor illiꝰ suus hunc ex se producit, q; hic in seipõ sit aliquid. Alioquin non secũdũ totã sui eẽntiam existeret idẽ. Videtur g° quodamodo in eẽntiã ex nihilo processisse. Ac nisi producatur, procedatq; inde perpetuo: statĩ in nihilũ relapsurus. Itaq; nequando desinat eẽ, nũq; desinet ita moveri.

Q̃ unum ens sit sibimet idem. PARTICVLA SECṼDA.

Vin etiam idem oportet ipm̃ sibi ipsi esse: et a seipõ alteꝝ: et quo ad alia similiter idẽ et et alterum: si modo quę supra dicta sunt illi competunt. Qua rõne? Omne quidẽ ad universum sic se hẽt. Vel enim idẽ est vel aliud. Si non idem, vel aliud: pars utiq; erit illius, adversus q'd ita se hẽt. Vel ut totũ ad partẽ erit. Patet. Nũquid ipm̃ unũ sui ipsius pars? Nequaq;. Non igr̃ quo ad se ipm̃ totũ erit, quasi pars sui sit: neq; enim possibile. An forte alteꝝ est unũ ab uno? Minime. Non itaq; a seipõ alteꝝ. Non certẽ. Si nec alteꝝ: nec totũ: neq; pars quo ad seipm̃ est. Quid iã aliud restat, q; ut idẽ sibi sit? Istuc ipm̃. Quid vero? quod alibi est q; ipmmet in eodẽ exñs in semetipõ, nõ cogit alteꝝ a seipõ fieri: Siquidẽ alibi q; ipmmet existat? Mihi quidẽ vr̃. Huiusmodi planẽ patuit eẽ unũ in seipõ scilicet et in alio eẽ. Patuit profecto. Ex hoc igit̃

constat vnum ee a seipo alterx. Videtur. Annotationes.

Otu necessario refertur ad parte: similiterq3 pars ad totum. Neq3 sim parti totu est: reuera totum. Neq3 pars seorsu a toto, ulterius pars existit. Itaq3 si inuicem comparetur utrumq3, neq3 ide, neq3 alterx reuera dici pot. Non ide. Quia totum maius est parti sua. Non alterx quiddam. Quia neq3 totum, neq3 pars seorsum per se subsistit. Subsistere uero seorsu posse putamus, quecuq3 inter se altera nominare solemus. Quicquid uero in ordine entium comparatur ad aliquid, cuius ipm neq3 pars, neq3 totu sit dici pot, aut ide illi ee, aut alterx diuersumq3 ab illo: quid g° de vno ente dicemus? Quod quide nec pars sui ipius est, nec totu. Dicems profecto communiter, aut ide sibi ee, aut alterx. Dicemus et cu Parmenide ide alterxq3 existere. Ide proculdubio secu ipo ee. Cu enim vnum ens no sit aliud q ens vnu, sepq3 in eode hitu perseueret, merito sibimet ide e atq3 semper ide. Sed alia interi rone ee alterum a seipo fatebimur. Est enim in seipso sic diximus, et in alio. Preterea stat ut prouauimus, atq3 mouetur. Euismodi uero rones inter se sut opposite. Esse v3 in se, ee in alio. Ite stare, atq3 moueri. Itaq3 si vnu ens ronibus refertu oppositis consideratur ad semet ipm, minime sub hac rone et illa alterx videbitur, atq3 alterx.

Q unum ens ceteris idem sit, atq3 alterum

PARTICVLA VLTIMA.

X hoc igitur constat unum esse: a seipo alterx. Videtur. Siquid uero ab aliquo alteru est: nonne ab altero alterum? Necesse. Quecuq3 unum minime sunt, nu ab vno altera, et vnu alterx ab ijs que non vnum. Quid ni? Ideo vnum ab alijs omnibus alterx apparebit. Alterx. Aspice preterea, nu alterx ipm, et ipm ide contraria inuicem sint. Cur no? Volet ne vnq3 ide in altero ut alterx in eode consistere? Nuq3. Ergo si nuq3 alterx in eodem est: nihil est ex ijs que sunt, in quo per aliquod tempus ipm alterx sit. Na si per aliquod tempus sit in aliquo: per id tempus in eode ipm alterx erit

An non? Certe: postq3 uero neq3 in eodē constat, neq3 profecto in aliquo eorum: que sunt: ipsum alterum erit: Vera dicis. Idcirco nec in ijs que nō sunt unum: nec in uno erit alterum. Non sane. Sequitur ut unum ab ijs que non unum: et que non unum ab uno per ipsum alterum altera esse nequeant. Sequitur plane. Quod nisi participent ipso altero altera secundum seipsa inuicem eē non poterunt. At quo nā pacto? At qui nec seipsis: nec ipso altero altera sunt, altera eē inuicem nullo pacto possunt? Nullo. Preterea que unum non sunt, uno minime participant: neq3 enim essent nō unum: sed quodāmō unum. Verum hanc ob causam, que non sunt unum, neq3 et numerus sunt. Alioquin non penitus unius essent expertia? si quem numerum habeant: Non certe. An uero que non sunt unum partes unius sunt? An si forte uno participarent: que non sunt unum? Participarent. Si itaq3 hoc quidem omnino unum est. illa uero non unum: nec pars unius erit eorum: que non unum, neq3 totum ad illa, quasi ipsa sint partes. Neq3 rursus que non unum, unius particule: neq3 et tota quasi unum pars existat. Non profecto. Ceterum asseruimus que neq3 tota, neq3 pars sunt, neq3 inuicem altera, eadem inuicem esse debere. Asseruimus. Fatemur ne igitur unum cum ita ad ea que non unum se habeat illis idem eē? Fatemur. Ergo unum ut uidetur alterum quidam est ab alijs et a seipso: rursusq3 sibi: et illis idem: Sic rō persuadet. Annotationes.

Ad ternus unum ens comparauimus ad seipsum. Si forte cum coeteris entibus conferamus: primo quidem occurret ut alterum. Siquidem unum per seq3 ens et omne, ualde diuersum est à quolibet ente: quod neq3 primum est, neq3 adeo uere unum, nec ens uniuersum. Occurret subinde forsan ratione quadam mirabili quodāmodo cum alijs entibus idem. Si modo probemus omnimodam alteritatem nec usq3 eē, nec unq3. Profecto cum omnia ab ipso simpliciter uno infinita uirtute predito fiant, seruenturq3, et contineantur, atq3 conuertantur, merito regnante in rebus unitate, regnat identitas. Omnimoda igitur alteritas, nec regnare usq3, neq3 quomodolibet eē pōt, cum ibiq3 cogatur cum quadam identitate misceri. Quāobrem cum nec in ente primo, nec in aliquo pura sit alteritas merito primum ens à ceteris penitus alterum prorsusq3 diuersum iudicari

non pot. Igitur quodammodo idem. Si non ipsa natura: saltem similitudinis habitudinisque cuiusdam communione. Sed haec inter exemplar et imagines habitudo et qualiscumque communio usque ad generationes generabiliaque descendit, de quibus in presentia non tractamus. Comparat enim hic essentia prima non ad generationes: sed ad essentias scilicet intellectus primus atque divinissimus ad intellectus omnes ubique divinos. Qui tantam ferme cum primo identitatem unionemque putantur habere quantam cum centro lineae: vel stellarum lumina cum lumine solis. Si finxeris omnimodam alteritatem usque esse: cogeris eam fingere per aliquod tempus esse. Motus enim ac tempus mirificum habent cum alteritate presertim prevalente coniugium. Quemadmodum cum identitate status et aeternitas. Quapropter dum per aliquid divisibile tempus illa durabit, alteritas: certe per omnes temporis huius partes in eodem erit. Scilicet in eodem tenore atque vigore suo. In eodem motu vel tempore, vel subiecto. Mistam igitur secum aliquam habebit identitatem. Nec omnimoda iam erit alteritas ut fingebas. Saepe Parmenides, ut acrius ingenium adolescentis exercitet per ambigua et obscura procedit. Et frequenter ex dissimilibus locis, necnon ex oppositis argumenta deducit. Sic igitur admonemus ad sequentia perge. Quemadmodum primum unum a nullo usque uno participabile est. Ita ens primum a nullo ente. Primus intellectus ab intellectu nullo. Siquidem in quolibet ordine supereminens imparticipabilisque natura participabilem antecedit. Participabilis autem omnia participantia perficit. Quamobrem si unum primumque ens ad entia conferas, haec illud non participant quicquam, sed potius imitantur. Si igitur illud ipsum vel naturale aliquid eius in se non habent neque etiam primum illum essentialem numerum illi proprium in se possident: sed forte consimilem. Alioquin si numerum ipsum haberent, unum pariter ens ipsum in se comprehenderent. Multo minus conferri invicem illud ad haec vel invicem ut pars, vel totum posse videtur. In superioribus vero probatum est non esse haec invicem prorsus altera. Cum igitur neque ut totum vel pars invicem referantur: neque sint penitus altera: sequitur ut sint quodammodo eadem. quemadmodum paulo ante diximus.

Argumentum capitis xxiiii libri huius, et secundae suppo-

sitionis. Quia unum ens est idem et alterum sibi et aliis: iõ est simile et dissimile sibi et aliis.

Vnquid ~~simile~~ quoq3 et dissimile sibi ipsi ac ceteris? Forte postq3 alterum ab aliis eẽ patuit: alia quoq3 ab illo altera erunt. Quid prohibet? *Annon ita ab aliis alterũ, ut ab illo et alia: nec magis quicq3 aut minus? Quid ni? Si nec magis, nec minus: restat ut similiter. Similiter porro. Si uni contingit ut alterum sit ab aliis eodẽ mõ quo ab illa alia: ex hoc sequitur ut eadẽ conditio quędã tã uni, q3 aliis competat. Quid ais? Hoc. Vnũ quodq3 nomẽ nomine suũ hẽt significatũ? Habet. Idem uero nomẽ uel saepius uel semel pronuntias. Equidẽ. Vtrũ quãdo semel profers, illud appellas: cuius est nomẽ; qñ uero saepius, nõ illud? An potius siue semel, seu saepe nomẽ idẽ pronunties necesse ẽ te semper idem innuere? Idẽ semper. Non ne et ipm alterũ nomẽ ẽ ad proprium aliquid significandũ impositũ? Est. Quotiens igr nomen hoc profers, siue semel siue saepius, non ad aliud refers: neq3 aliud quicq3 nominas, q3 id (cuius hoc nomẽ est) Necesse est. Quoniã itaq3 dicimus alterũ eẽ unũ ab aliis: et illa ab uno altera: bis nomẽ hoc alterũ pronuntiantes: nũq3 ad aliud quiddã significandũ inducimus, q3 nãm, cuius propriũ nomẽ est. Omnino quidẽ. Si ergo unum alterũ ẽ ab aliis: et alia ab uno altera: patiens illud idẽ alterũ (quod in aliis est) secũdũ illud, non sequdũ aliud quid, ad alterũ ẽ ab aliis unũ. Quodcunq3 uero idẽ patit, simile est: an nõ? Immo. Secũdũ quod aũt unum habet ut sit ab aliis alterũ, secũdũ hoc idẽ quodlibz cuilibet simile est. Quodlibet eñ ẽ ã, quolibet alterũ. Est ne simile dissimilibus contrarium? Est sane. Num et ipm alterũ ipsi eidem? Est istud. Verũtamẽ hoc et patiunt q3 ipm unum aliis idẽ. Patiunt plane. Contraria uero passio est eẽ aliis idẽ, et eẽ ab aliis alterũ. Nimirũ: Qua tñ alterũ simile apparuit. Et hoc. Qua igr idẽ dissimile erit secundũ passionẽ contrariam passionis illius: que simile fecerat. Si*

250

mile aut nonne faciebat ipm alterum? Prorsus. Ipm g° idē dissimile reddet: alioquin ipius alterius contrariū minime erit. Apparet. Ex ijs concluditur unum simile atqȝ dissimile alijs eē. Qua sane alterū simile: qua ue idē dissimile. Talē (ut videt) rōnem hēt. Et hanc quoqȝ hēt. Quā? Ut qua idē passū est, non alienum sit passū: si nō alienū passum fuerit neqȝ dissimile ēt. Si non dissimile, restat ut simile. Sin aūt aliud suscepit: et alienū. Si alienum: ēt dissimile sit. Verē dicis. Unū ergo et quia qrris idē, et quia alterū: scdm ambo hec, et secūdū horū utrūqȝ simile, atqȝ dissimile alijs erit. Maxime. Nonne, et sibi ipi eodē mō siquidē alterū a seipo et sibi ipi idem? Apparuit. N. ambo atqȝ utrūqȝ simile pariter atqȝ dissimile apparebit. Omnino.

Añotationes.

N Philebo probatur in omnibus post primum esse unum simul atqȝ multitudinē. Igr in omnibus est idē et alterum: conuenientia atqȝ differentia. Igr similitudo simul et dissimilitudo qdā. Quapp quodlibet idē mistū est cū altero atqȝ contra. Omne simile cum dissimili quodā atqȝ vicissim. Presertī quoniam ipius regnū omnia quodāmodo cōmiscet in unum. Jā uero euismodi mistur tanta uis est, ut utrūqȝ vicissī utrūqȝ sequat. Sed hac sane distinctione per alteritatē ipam suapte natura precipue sequit: ut omnia inter se sint altera ppea dissimilia. Contingit insuper cōmuni quadā rerū legr per alteritatē identitas qdā atqȝ similitudo. Similiter per identitatē propria rōne fit ut omnia inuicē sint eadē atqȝ similia. Accidit et interim conditione cōmuni et altera per hac dissimiliaqȝ videri. Esto igr alterū hoc ab illo. Certē per eādem simileqȝ alteritatē et eodē ferme similiqȝ modo: hoc quidē ab illo: illud rursus ab hoc ē alterū. Dū igit eādē quodāmodo simileqȝ sortē subsint tāqȝ eadem et similia reputant. Esto rursus quodāmodo idē hoc et illud. Primo quidē logicus quidā argumentabit opposita eē identitatē alteritati, et opposita facer. Quocirca si ad alteritatis ptiam confugit similitudo qdā: similiter identitati ptē, dissimilitudinē quoqȝ contingerē. Deinde phus ita fortē probabit. Dū nās duas inuicē comparas: intelliges vȝ interea eē duas atqȝ distinctas, si pp cōmunē quandā conditionē eādē similesqȝ

dicas rursus alteras q[ue] ee dissimilesq[ue] cognosces, si modo natur[e] due q[ue]da[m] proprie sint non una: ac et si propria queq[ue] modo identitate[m] similitudinemq[ue] susceperit. Sic uni[us] pp modos eiusmodi differentes: interea forsa[n] hec et alteru[m], consequenter simile ad hec e[st] atq[ue] dissimile. Per identitatem h[ab]ebit: primo quide[m] similitudine[m]: deinde uero dissimilitudine[m]: sed per alteritatem in primis dissimilitudine[m] seque[n]t[i] gradu similitudine[m]. Comparatu[m] quoq[ue] ad seipm, ta[m]q[uam] ide[m] atq[ue] alteru[m], similitudine[m] ad se dissimilitudine[m]q[ue] subibit.

Argumentum capitis. xxiiii et huius suppo[sitio]nis Septimi.

Vnum ens, q[uonia]m est in se, et in aliis: io[deo] se tangere dicitur. atq[ue] alia: rursusq[ue] non tangere.

Quomodo unum ens tangit, et tangitur. Particula p[ri]ma.

Onsidera preterea queso quona[m] pacto unum ad tangendum, uel non tangendu[m] seip[su]m et alia sese habeat. Considero equide[m]. Ip[su]m unu[m] in seipo toto esse constitit. Probe. Annon et in aliis unu[m]? Et in aliis. Quat[enu]s igitur in aliis alia tangit. quatenus in seipo, tanger[e] quide[m] alia impeditur seip[su]m vero tangit. cu[m] in seipo sit. Apparet. Hac utiq[ue] ro[ati]o[n]e unu[m] et se, et alia tangit. Tangitur.

Annotationes.

d Diuiditur hoc caput in particulas duas: Inquaru[m] prima ab ipa[m] similitudine Parmenides merito uenit ad tactu[m]. Home[rus] hoc in loco latissimu[m]. Que enim inuice[m] similia su[n]t, libenter, et facile se contingunt. s. propinqua[n]t sibi inuice[m], comoue[n]t, co[m]mouentur: compatiuntur, percipiuntur. Atq[ue] fruuntur. Hac utiq[ue] ro[ati]o[n]e unu[m] ens quat[enu]s in seipo e[st] atq[ue] in ceteris o[mn]ibus, seipm cetera[que] contingit. Sed quoniam tangentis atq[ue] tacti est ro[ati]o differens: idcirco unum ens et tangens se simul et tactu[m] a seipo dici po[tes]t: quatenus differentes in se ro[ati]o[n]es admittit. Cu[m] en[im] non sit primu[m] uniuersi principium, quodammodo multiplex ee po[tes]t. Si uero tangens et tactu[m] differ[e]r[e] inter se considerentur ta[m]q[uam] e[ss]entie, uel nature due: minime prima illa unica q[ue] e[ss]entia simplex tanger[e] se quasi sit per substantia[m] differens nullo modo po[tes]t. Sed nu[m]q[ui]d alia quomo[do] tangit? Si consideremus alia ta[m]q[uam] in ordine[m] entiu[m], enti primo quoquomo[do]

conforma, proculdubio tangit ea, tangit q3 ab eis tactu quodá queadmodũ supra significauimus Metaphorico.

Quomodo unum ens neq3 tangit: neq3 tangitur: quãtũ ad se et ad alia pertinet. PARTICVLA VLTIMA.

Vid uero ad hec? Nõne quodcũq3 tacturum aliquid est, prope illud qđ tacturum est, iacerẽ oportet, atq3 eam sedẽ occupare: quę seqt̃ illius sedẽ: in qua cũ primum fuerit tanget? Necessarium hoc est: Ideo vnũ quoq3 si se tangerẽ debet continuo post seipm̃ extarẽ oportet, proximã loco in quo ipm̃ ẽ sedem occupans. Oportet omnino. Nonne vnũ si duo eẽt hęc efficerẽ, et duobꝫ simul in locis exsisteret; donec uero vnum est? Minime. Est ut dicis. Eadẽ ergo necessitas efficit: ut vnum nec duo sit: neq3 sese tangat. Eadẽ. At nihilo magis alia tanget. Quãobrẽ? Quoniam diximus q tacturũ aliquid est seorsum positum, proximũ illi qđ tangendũ ẽ eẽ oporterẽ. Tertiũ uero preter ista inter medium nullũ. Vera. Quã pp duo saltẽ adeẽ oportet quotiens futurus est tactus. Oportet. Si autẽ preter terminos duos tertiũ quiddam medium interuenerit: tria quidẽ per ordinẽ subsequentur: tactus autẽ gemini. Prorsus. Atq3 ita semper vno quodã adiecto vnus quoq3 tactus aducit. Ex quo contingit ipsos tactus á terminorũ multitudinẽ vno exuperari. Quantũ enim prima duo tactus ipsos exuperarunt: ita ut plura numero q3 tactus eẽnt, tanto deinceps vniuersus numerus vniuersos tactus excedit. Etenim in posterũ vnũ simul addit numero, et vnus tactus, tactibus ipsis apponit. Recte. Quot igitur ea quę sũt numero sũt totidẽ semper et tactus, vno dũtaxat excepto. Vera loqueris: Itaq3 si vnũ eẽt solũ, nec usq3 duo tactus quoq3 nullus eẽt. Quonã modo? Diximus quę alia sũt ab vno, nec eẽ vnũ, nec vno eẽ participarẽ donec alia sint? Diximus. Ex ijs conficitur ut non sit in alijs numerus vnus, quippe cũ vnũ illis minime adsit. Enimuero quo pacto id fieri posset? Vnde alia nec sũt vnũ, nec duo: nec alio quouis numero designata. Non sane. Ipm̃ igr̃ vnũ solũmodo vnũ est. Duo autẽ non sũt. Non ut apparet. Et si duo non sũt. Tactus q3 nullus

erit. Nullus.

erit. Nullus. Ergo nec unum alia tangit, nec illa unum: nullo existente tactu. Non prorsus. Omnibus iis de causis: unum se et alia tangit pariter, et non tangit. Sic videtur.

S i autem hic quidem ipsam unius entis rationem contemplemur in se ipsa secretam, inde vero rationem multitudinis in se ipsa indistinctam: turbam fingemus omnino confusam, infinitate potentia multiplicabilem: et aliunde formabilem. Que quidem neque per se sit formale unum. Nec dum participationem formalis unius habeat: neque numerum certis unitatibus definitum. Itaque ad unum ens formam primam formaliter omnia terminantem nondum attinent. Neque tanguntur ab illo neque tangunt. Si punctum ad lineam compares, similiter perquirere poteris, tangat ne lineam et tangat nec ne. Utrumque negabis et affirmabis. Negabis quidem tangere simpliciter, aut tangi. Non enim proprie tangitur a linea punctum, vel a puncto linea alioquin vel punctum divisibile foret, vel linea penitus indivisibilia. Sed rectius forsitan affirmabis et punctum hoc absolute consideratum tangere punctum lineę. Et vicissim a puncto lineę tangi. Similiter unum ens multitudinem entium neque tangit, neque tangitur rursus ab illa: quatenus hoc quidem est iam unum: hęc autem simpliciter turba nondum formale unum, sed figmento quodam infinities infinita. Tangit autem tangiturque vicissim quatenus hęc unum aliquid formale iam evasit. Unum enim non aliter tangit, vel tangitur quam per unum. Parmenides hic repetit quodammodo quod ex parte superius dixerat, multitudinem, quę non est unum non participare unum: sed hic adiungit quatenus videlicet multitudo est, et ab uno penitus aliena. Quod autem narrat de tangentium tactuumve numero, considerantibus cuique planum est. Quis enim non viderit si duo digiti se tangunt: numerum quidem digitorum esse binarium. Medium vero tactum esse unum. Si unum digitum adiunxeris, tres quidem fore digitos: tactus vero duos. Si digitum addideris alium, quatuor iam digitos esse, tres vero tactus. Similiterque deinceps.

A rgumentum capitis xxviii. Unum ens et inequale est, et aequale: tam sibi quam caeteris. Item plus et minus, atque par: tum ad seipsum: tum ad alia.

Quomodo unum ens sit equale sibi atque cæteris.

PARTICVLA PRIMA.

N est preterea æquale pariter et inæquale tum sibi: tum etiam cæteris? At quo pacto? Si maius esset uel minus unum quam alia: aut alia rursus maiora siue minora quam illud, non utique unum ex eo quod unum: et alia ex eo quod alia quam unum: aut maiora: aut minora inuicem ex ipsis suis essentijs essent. Verum si preter rationes suas, utraque equalitatem insuper haberent: æqualia inuicem existerent. Sin hec quidem magnitudinem illa paruitatem, aut ipsum unum magnitudinem illud paruitatem haberent cuicunque speciei magnitudo adesset: maior existeret: cuicunque paruitas minor. Necesse. Nonne sunt due quedam huiusmodi species magnitudo et paruitas? Etenim nisi essent: nunquam contrarie inuicem existerent ac rebus ipsis inessent. Est ut dicis. Igitur si uni paruitas accidit, uel toti, uni uel parti cuipiam insidet. Necessarium. Si toti insederit, uel æqua extensione per integrum unum intus amplificabitur, uel extremis limitibus circumplectetur. Planum. Ex quo profecto uni infusa paruitas equalis proculdubio uni erit: circumplectens autem maior. Quidni? Num potis est paruitas æqualis cuique esse uel amplior: effectusque magnitudinis et equalitatis inferre: et ab officio suo desistere. Impotens proculdubio: Vnde concluditur in toto uno paruitatem esse non posse. Restat forsitan ut sit in parte. Restat. Non tamen in tota parte: eadem porro efficeret aduersus partem que et aduersus totum effecerat: quippe uel æqualis erit uel maior illa ipsa parte semper cuicumque insit. Necessario sequitur. Nulli igitur unquam rei paruitas inherebit: cum neque parti neque toti inhereat. Ex quo fit ut nihil futurum sit paruum preter ipsammet paruitatem. Videtur. Sed neque etiam magnitudo inerit: quippe aliud quicquam preter ipsammet magnitudinem maius esset ut puta id, cui inerit magnitudo: uerumtamen nihil est paruum: quod quidem superari oportet a magno: si quid magnum sit: etenim quo pacto paruum aliquod reperies cum paruitas in nullo resideat. Vera loqueris. Quin et magnitudo ipsa nullo erit alio maior quam paruitate: neque paruitas ipsa alio quopiam quam ipsa magnitudine minor.

et alio. Quapropter cętera preter unum neque maiora neque minora quam unum erunt: cum magnitudinis paruitatisque experientia sit. Neque habebunt hęc duo aduersus ipsum unum uim aliquam, qua uel excedat, uel excedantur: sed inter se ipsa id efficient. Neque etiam ipsum unum aut hisce duobus, aut alijs quibuslibet maius uel minus erit: ut potest quod tam magnitudinis quam paruitatis est expers. Sic utique apparet. Ideoque cum nec maius nec minus sit unum quam cętera, nec superabit alia, neque ab alijs superabitur. Absque dubio. Nonne quod nec superat nec superatur necessario sequitur ut eque se habeat: et si ęque ut ęquale sit? Imo. Preterea et ad se ipsum si se ipsum unum habet ut expers et magnitudinis et paruitatis nec se ipsum exuperet, nec a se ipso exuperetur: sed eque se habens: ęquale semper sibi sit. Et maxime quidem. Itaque unum sibi cęterisque ęquale. Videtur.

Annotationes.

Diuiditur hoc caput in particulas tres. In quarum prima Annotatione dignum. Quod si Elementorum moles, liquorumque naturę secerni possunt inuicem, et unaquęque pura in natura propria reperiri: multo magis formales ipsę rationes rerum suapte natura simpliciores, atque sublimiores, inter se discerni possunt. ut ipsę sincerę maneant in se ipsis, et quilibet intellectus uerarum unam quamque in sua proprietate seorsum ab alijs ualeat contemplari. Quia scilicet intellectus ille primus discretas intueatur ab uno: et in ipso intelligibili ratio alia prorsus aliud sit quam alia. Iam uero si rerum formas in mutua rerum communione contueamur: certe cum Anaxagora omnia quodammodo in omnibus contuebimur. Si rursum eas per intelligentiam exactissimam in formalibus suis eminentibus rationibus, tamque iam abstractissimas inspexerimus: iterum cum Anaxagora intellectum ipsum esse discretorem omnium confitebimur. Qui autem discretione eiusmodi uti nescit, nec est Platonicus, nec unquam utitur intellectu. Quapropter Parmenides ad hoc ipsum exercitaturus ingenui adolescentis ingenium per angustias. quęque cogit eum uel concedere falsa, uel eiusmodi contractionibus uti. In quibus ut Aristoteles in 2°. de physico auditu parte 18. fatetur, non est mendatium. Preterea quemadmodum significauimus ab initio totam disputationem agit logicam exercitationem quandam. Sub hac uero dialectica forma mistica quoque loquuntur

frequenter admiscet: non ubique prorsus continuata: sed alicubi sparsa: quatenus admittit exercitatio logica. Vbique uero affectat ardua: paradoxaque tentat: ita maxime ingenium probaturus. Sed iam pergamus ad reliqua. Alia quidem ratio est ipsius unius. Alia aliorum. Alia magnitudinis. Alia paruitatis. Alia aequalitatis. Itaque nec unum nec aliquid aliud preter unum per ipsam rationem suam maius est uel minus uel aequale. Sed per magnitudinem ipsam nature sue additam fit maius, per paruitatem uero minus: per aequalitatem euadit aequale. Sed idealis magnitudo uel paruitas uel aequalitas non potest ulla conditione corporea rebus adesse. Alioquin multa hic enarrata sequeretur adsurda. Si ita enim paruitas ita subiecto cuidam adsit, certe uel toti prorsus aderit uel parti. Si toti, uel intrinsecus, uel extrinsecus. Si igitur intrinsecus profecto huic aequalis erit. Si extrinsecus erit maior. Id autem est absurdum. Sic enim paruitas auctoritatem sibi aequalitatis et magnitudinis usurparet. Rursus si in parte subiecti ponatur: aut aequalis erit aut maior. Atque eadem errata contingent. Continget etiam, ut res nulla futura sit maior aut minor. Nisi idealis magnitudo uel paruitas auctoritate quadam incorporea possit adesse. Corporea certe conditione non potest. Itaque nullis inerit. Forsan uero non nulla dici equalia poterunt: duntaxat propter eiusmodi quandam inequalitatis absentiam. Animaduertendum est preterea: in hunc quidem rationes magnitudinis uel paruitatis uel aequalitatis proponantur: idem uero rationes caeterorum considerentur, nec illas his naturaliter inesse, neque uicissim. Quapropter hec in sinceris rationibus suis considerata dici posse non dum magna, uel parua, uel aequalia esse. Sed postquam ideales illorum rationes ad haec accesserunt. Hec nos clam Parmenides admonet, partim quidem artificio quodam logico ingenium adolescentis erudiens, partim uero latentia quedam passim dogmata serens. Quomodo uero unum ens in seipso sit, alibi diximus.

Quomodo unum ens sit inaequale sibi atque caeteris.

PARTICVLA SECVNDA.

Verumtamen cum unum in seipso sit extrinsecus sese circuit: atque ita se complectens seipso amplius extat:

cuiq; et comprehendatur angustius e: quo fit ut unum tu in ius tum et minus seipso sit. Fit utiq;. Nonne hoc q; oq; necessariu est nihil sci licet preter unum, et alia reperiri? Necessariu. Ite quicquid est an non semper alicubi ee opportet? Oportet. Insuper quod in aliquo est: none semper in maiori minus? Neq; enim aliter aliud eet in alio. Est qd dicis. Postq; uero nihil e preter unu et alia: oportetq; ista in aliquo ee: none in se inuice hec vicissim ee necesse e: aliaq; in uno: et in alijs unu: aut nusq; prorsus existere? Constat: Quia ergo unu est in alijs, iccirco alia maiora sunt qz unu: ut pote que unum continent: unu aut alijs minus: ex eo qd co tinetur. Quia uero alia in uno sut: unu alijs ob eade ronem maius e: illa uero minora. Videt. Unu itaq; aequale maiusq; et minus seipso et alijs est. Apparet. Atq si maius, et minus et aequale: equaliu erit mensurarum pluriuq; et paucioru quo ad seipm atq; ad alia: et si mensurarum partiu et. Quid pro hibet? Equales ergo mensuras pluresq; et pauciores hns, numero quoq; plus atq; minus erit, ad seipm, et ad cetera, necno aequale sibi atq; alijs ob easd causas. Quonam pacto? Quibus maius est, plures q; illa mensuras hēt: quot mensuras, totide et partes: et quibus minus est eode mo: quibus ue aeqle si militer. Sic est. Nonne cu seipso maius minusq; sit et equale: aequaliu me surarum pluriumq; et paucioru quo ad seipm est particeps: et postq; mensu raru etia partiu? Quid ni? Hens q; partes sibi ipi aequales multitudine et equale sibi erit, plures uero plus: pauciores demiq; minus numero se metipso. Videtur

Annotationes

Ac igit rone seipso maius ac minus dici pot. Quia, vz in eo est comprehendēs aliquid et comprehensu. Est quinet in alio .i. in ca sua taq; effectus eius. Est insuper in alijs ut causa in effectibus. Sut et alia in illo sic effectus in causa. Hec igit qua rone sut in illo, sut eo minora, virtutis vz gradu. Illud quoq; qua sort est in istis, e quodamodo minus istis. Minus inq; compositionis aceruo. Hec em accumulant ex pluribus atq; diuersis. Et quod illius hīs inest precipui, in primis est simplex. At tende uero quidna sibi uelit illud: quicquid e, est alicubi uel in aliquo

Hoc quidé non de illo quod ente superius. Sed de omni ente dictú puta. Omne uero ens in aliquo est. et quodlibet ens per communioné quádá é in qlibz. Quádoquidé ens primú est in aliq° et in cunctis. Ná et penes ipm aliud est in alio. Ité ipm est in causa. Rursus est in entibus, ut in imaginibus suis exemplar.

Quomodo unum ens sit numero par, et plus et minus ad seipm, atqz cætera. PARTICVLA, VLTIMA.

N non ad alia similiter se unum hẽbit? quia maius illis apparet, necesse est plus q̃z illa numero eẽ: quia uero minus magnitudine etiã numero minus: quia deniqz equale in magnitudine, numero quoqz par eẽ. Necessario fit. Hac iterum rõne unũ par plus minus secundũ numerũ seipo erit: ac cęteris. Erit sane. Ãnot.[nes]

Dimensione pergit ad numerum. Ná et sepe dimisione continui numerus edit: et continua per numeros plerúqz metimur. Quáobrem quod per dimensioné quipiá é equale, paré q° partiú hñt numerũ. Quod uõ maius, pluré. Quod aút minus, pauciore. Vnum igr ens quatenus totú sibi toti est equale, uniuersa, vz virtute sua, par quoqz sibi é virtutú nũo variarũ. Siqz preterea sunt illic prestantiores ideę ille proculdubio tá q̃z auctoritate maiores numero quoqz plures: et ad facienda plura virtutes hñt. Minores aút ideę pauciores ad pauciora vires hñt. Itaqz vnú ens et par et plus, et minus dicit ad seipm. Simílr et ad vniuersú. Intelligibilis em ille Mundus vniuerso huic operi suo quodámodo uidet equalis, quatenus vnú hoc opus cú vno artifice congruit. Apparetquoqz par numero. Si Timęo credimus dicenti quot idęas architectus inspicit intellectus, totidé in Mundo formas effingit. Quot rursus archetipus illę mundus uiuentia in se intelligibilia continent, totidé hic sensibilia complectit aĩalia. Prętera quatenus illę mundus hoc est mundo potestate maior, eatenus et plus virtutú numero iudicat. Deniqz queadmodú illę hoc mundo acervo et acumulatione minor é, sic et numero quodá quodámodo superat

ab isto. Numerus. enim accidentium quorumlibet mundanorum et quolibet momento innumerabiliter contingentium, excedit numerum idearum, idem aliumque virtutum.

Argumentum capitis. xxvi. et secundę suppositionis viiii. Unum est temporis particeps: in natura quidem intellectuali, temporis subiti: in animali uero temporis fluentis. Unde iunius dr̃, et senius, et æquale ætate: et quantum ad seipsum spectat: et quantum ad alia.

Quomodo unum ens sit temporis particeps. PARTICULA PRIMA.

Unquit et tempore unum participat, estque et fit iunius ac senius seipso: simul et aliis: et rursus contra nec iunius, neque senius seipso uel aliis, dum participat tempore? At quomodo id fieri potest? Esse profecto illi competit, siquidem unum est. Competit. Ipsum esse autem quidnam aliud est quam essentię cum presenti tempore participatio: quemadmodum ipsum erat cum preterito. et ipsum erit cum futuro essentię ipsius communicatio? Istuc ipsum. Ergo si ipso esse participat, necesse est temporis quoque esse particeps. Nimium. Annotationes.

Diuiditur hoc caput in particulas duas, In quarum prima Annotatione dignum quod Parmenides a numero non iniuria descendit in tempus. Ubi enim primus numerus oritur, ibi motus nascitur atque tempus. Siquidem in ente primo simul cum certo formarum uirtutumque et aliorum numero, motus quidam emicat, per quem aliud prodit ex alio: emicat simul et tempus. Per quod aliud alio origine quadam prius est atque posterius. Iam uero motus et tempus necessario est in ipso ente primo, et in quolibet ente. Siquidem essentia est quasi quidam processus ab uno. Ubi sane unum in essentiam quasi signum in lineam produci videtur. Essentia rursus uelut linea in superficiem prodit in esse. Item esse in vitam uelut superficies in profundum. Vita pergit in mentem ceu profundum absoluitur in formam, atque figuram. Mens denique sui quadam animaduersione reflectitur: sic figura primi profundi prima consumatur, uoluiturque in orbem. Sed ut summatim reuertamur ad institutum, necessarius quoque motus est

in ente, necessariumq; tempus, si modo illic tanq; elementa quedam sunt. Infinitudo motus. Alteritas si qua rursus est ibi motus ipsius, temporisq; idem. Semper uero memento motum tempusq; in intellectu intelligibiliq; sub forma quadam eternitatis implicitum prorsus, et inuolutum, atq; inde motum mox in anima emicare. Ibiq; per curricula quedam iam explicari latius et euolui. Motumq; eiusmodi in anima quidem actionem esse: in corpore uero iam euadere passionem. Memento rursus (quemadmodum admonuimus ab initio) Parmenidem hic ultra naturam intellectualem animalem iam assumere animamq; diuinam. Ibi uero definit esse quasi quandam participationem essentie, una cum presenti tempore. primo quidem aduerte, confirmari (quod dici plerumq; solet) ipsum esse, actum essentie, ferme sicut lucere lucis, et calor, caloris est actus. Deinde presens id tempus esse latissimum, ut non solum sit in corpore, sed et in anima et intellectu, uel summo. Similiter quod hic dicitur (erat et erit) preteritum atq; futurum. Sed in uno quoq; pro natura dignitateq; sua. De motu quidem temporeq; huiusmodi multa in prima suppositione tractauimus. quapropter hic breuiter percurremus.

Quomodo unum ens dicatur senius, et iunius, atq; coetaneum: tum ad seipsum, tum ad cetera.

PARTICVLA, VLTIMA.

Onne fluentis temporis? Certe. Semper ergo seipso senius seipso fit, siquidem secundum tempus percurrit. Necesse. Recordamur neq; senius semper fit senius eo quod iunius fit? Recordamur. Nonne igitur postquam unum seipso fit senius: seipso dum iunius fit, fit et senius? Necessarium est. Fit ergo per hunc modum iunius seipso ac senius. Fit. Senius autem nonne tunc est, quando presens iam tempus attingit: quod medium est ipsius erat et erit? Neq; enim currens ex precedente in posterius presens ipsum supergreditur. Non certe. Annon desinit tunc fieri senius cum primum presens tangit: nec tunc fit: sed est iam senius, in presenti nequaquam comprehendit. Quod namq; procedit, sic se habet ut utrumq; presens scilicet futurumq; attingat: presens quidem relinquens, futurum appre

tendens inter utrunque medium presens futurumque cadens. Vera. Si uero necesse est quodcumque fit ipsum presens minime transgredi, cum primum illud nactum est fieri desinit, estque tunc iam illud quod fiebat. Apparet. Unum igitur quando senius factum: ipsum presens assequitur, desistit fieri, estque iam senius. Omnino. An non illo senius est: quo fiebat senius: fiebat autem seipso? Ita. Senius uero iuniori senius est. Iunius ergo seipso tunc est unum, quando senius factum, presens assequitur. Necesse. Ipsum preterea presens semper unum adest per uniuersum esse: semper enim est presens quamdiu est. Quid ni? Semper ergo unum est et fit iunius atque senius semetipso. Videtur. Quod et longius ne uel breuius tempus est: aut fit quam ipsum met: an potius equum? Equum. Verum quod equale tempus est aut fit, eandem agit etatem. Quid prohibet. Quod autem eandem etatem implet, neque senius, neque Iunius est. Nequaquam. Quapropter unum cum equale tempus ad seipsum et sit et fiat: neque senius, neque Iunius seipso, aut est, aut efficitur: haud sane mihi uidetur. Quo autem modo ad alia se habet? Nescio quid dicam. Hoc tamen potes dicere, quod alia ab uno siquidem altera sunt non altero plura sunt quam unum. Nam si alterum unum esset. Altera uero cum sint, plura quam unum sunt, et multitudinem habent. Haberent prorsus. Multitudo autem maiorem numerum quam unum habet. Certum. Quid uero ex iis que ad numerum spectant: que nam prius fieri ac facta fuisse dicemus, num que plura sunt: an que pauciora. Que pauciora: quod ergo paucissimum primum. Id autem est unum: an non. Immo. Unum ergo primum factum omnium que numerum capiunt: habent autem cetera omnia numerum siquidem alia sunt, non aliud. Habent profecto. Primo autem factum prius fuit, alia uero posterius. Posteriora autem facta: iuniora sunt quam quod ante factum. Ideoque alia hoc pacto iuniora quam unum sunt: unumque illis antiquius. Certe. Quid autem ad hoc? Num unum effici preter naturam suam potest: uel id potius impossibile. Impossibile. Uerumtamen partes habere unum apparuit quod si partes principium quoque mediumque et finem. Plane. Nonne omnium primo principium fit et unius, et reliquorum cuiusque: ac post principium cetera usque ad finem omnia? Quid ni? Fatemur ne hec reliqua omnia partes totius atque unius esse? et illud ipsum una cum

fine unum totuq3 factum fuisse? Fatemur. Finis tandē (ut arbitror) postremo fit. cuq3 hoc simul unū secūdū sui nām complet. Quā obrem si necesse ē unū haud pter nām suā effici, cū fine simul confectū, postremum omnium nature sue iur perficit. Apparet. Junius itaq3 alijs unum est: aliaq3 uno antiquiora. Sic iterx mihi videt. Quid autem principium aut aliqua alia pars, siue unius, siue cuiuslibet alterius, si modo pars non partes sit. nōne unū est: siquidē pars existit? Necessarium istud est. Ex hoc sequitur unū simul cū primo effecto fieri, simulq3 et cū secūdo: ac et reliquorx quecūq3 fiunt, nulli unq3 deeē: donec ad extremum usq3 percurrens unū totū fiat: nō à primo, nō à medio, nō ab ultimo, nō ab alio prorsus ullo in generatione exclusum. Verx. Eandē g° unū quā et cetera oīa etatē agit. Quapp si nō pter nām suā natum est ipm unum: neq3 prius, neq3 posterius q̄3 cetera: sed simul potius factū est. Ideoq3 secūdū hanc rōnem unū neq3 senius neq3 junius alijs, neq3 alia uno: secūdū uero rōnem superiorem unum et senius simul et junius ceteris omnibus atq3 e conuerso reliqua cuncta uno. Omnino sic eē.

Annotatioēs.

M Odo probaturi sumus unum ens presertim (ubi considerat in aiā uel diuina. quātū ad seipm spectat, et alia) quodāmodo noiāri posse senius et junius atq3 (ut ita dixerim) coetaneum. Sed quomodo id dicatur ad seipm. Qualiscūq3 fluxus, uel processus sit in eo, uel pcones intellectū uel pcones animā diuinā, est certē perpetuus. Dū igr ipam in loquū productionē consideramus, gradatī senius appellamus. Senius inq3 fieri quatenus spectat ad procedendū. Seniusq3 iā eē. quātū pertinet ad pns aliquid iam acceptū. Cū uero perpetuo id contingat. semper fieri eēq3 senius iudicat. Sed cū senius necessario referat ad Junius: interī Judicat et Junius. Quia uero dū ipm totū sumati comparatur ad seipm totū. neq3 maiorē neq3 minorē seipo tādē hr etatē, merito sibimet etatē Judicat aequare. Post hec dū comparat unū ad multa, declarat multipliciter hoc unum ens (quo deagit) nō eē ipm simpliciter unū: quia confirmat (quod etiam

sup dixerat) partes multitudine qz hre et fieri atqz ee factu. Igitur et a quoda superior pender. Comparat aut hic ipm ad multitudine entiu no ta externor q3 intimorx. Qd quide planius patefacit vbi partes eius in comparatioe comemorat. Partes inqz .s. vires eius et formas et actus. Recordar qd et supra diximus in mente uel aia diuia vnitate (ut ita loquar) totale ee gemina. Quaru prima quide interna multitudine antecedit. Secuda uero sequit. Illa igr multis antiquior. Hec aut multis iunior indicat: sic igr vnu ad multa ut antiquius existimatur et iunius. Sed du ad multitudine idearx intimam comparat, vr quodamodo ad externas et conferri formas taqz imagines idearx. Vnu quide ibi multitudine antecedens ia latius explicata qm in genere quoda numeri simul cu hac multitudine collocat, paucissimuqz in gradu sui prio numerx ht intimu merito iudicat antiquius. Preserti qm explicare multitudinis est origo. Vnu uo ibide resultas ex multitudine .i. splendor idearx vniuersusqz decor, no iniuria iunius multitudine nominatur, presertim qm post singulorx geniturã ipm denique complet exeuntis. Sed interi instar puncti (quod et primum et ultimu est) ad partes lineę comparatum, et tn est in qualibet parte lineę, ininitx illud vnu intelligibile non solu hinc quide primu e: inde uero vltimu idearx: sed et idea qualibet prorsus occupat. Quodlibet enim multorx necessario vnu aliqd est: et vnius primi virtute refertu et ad vltimu vnu conspirar videt. Du igit vnum multitudine ibi sibi prorsus adequat, multitudini coetaneu ee censetur. Comparar quoqz licet intellectuale illu animale ue mudu precipue in se vnum ad vniuersa mundi sensibilis multitudine. Sic vnu illud hac multitudine est antiquius ta qz huius opifex et exemplar. Est et iunius. Quoniam cu hic perpetuo fluat, quotidieqz ia fluxerit, eternus interi ille mundus huic quasi superstes firme succedit ut iunior. Similiter du in se consistit Mundu quotidie quasi renascituorx anteceder putatur ut senior. Sed quoria quatenus agit illę eatenus hic inde pendet, equalem ager uidetur aetatem.

Argumentum capitis .xxvii. et huius suppositionis .x.

Quomodo unum ens dicat̃ ẽẽ et fieri iunius, atq; senius, tum seipso, tum aliis. Rursusq; nec ẽẽ, nec fieri iunius aut senius, uel seipso, uel aliis.

H Oc ergo modo se habet, et tale ẽ effectũ. Verũ quid nam sentis de eo qđ dicit̃ fieri unũ seni⁹ atq; iunius aliis? Aliaq; uno ac ẽt neq; iunius neq; senius fieri. Utrum eadẽ rõne se hẽt circa ipm̃ fieri. quã circa ipm̃ ẽẽ hẽre prediximus, An aliter? quid dicã ignoro. Ego aũt tm̃ dicã q; si quid est antiquius alio: antiquius quo ad illud ultra fieri q; antea pm̃ ętatis interuallũ fuisset: minime potest: neq; ẽt qđ iunius est in posterũ iunius fieri. Nã æqualia inæqualibus addita seu temporis ue cuilibz alteri eodẽ interuallo distarẽ quo et antea, illa semper efficiunt. Nihil prohibet. Non igitur quod ens est illo qđ unũ ens est aut antiquius aut iunius fieri põt: quãquidẽ eadẽ semper distantia ætatis intercidit: sed et est: et fuit hoc quidẽ senius illud aũt iunius: fit uero minime. Est ut dicis. Itaq; id qđ unũ est entibus est ceteris, nunq; uel iunius, uel senius efficitur. Nunq;. Sed aspice post hac num alia quadam rõne et iuniora hęc et seniora fiant: qua nã? Hac inq;. Unũ ne antiquius aliis et alia uno esse constitit? quid tũ quandoquidẽ unũ senius est q; cetera: longius q; illa tempus existit. Quid nimo. Aduerte iterum si quãm longiori et breuiori tempori par tempus adiiciamus: nũ æqua particula discrepabit longius a breuiori? an minore? Minore. Unũ igitur nõ tanto ætatis interuallo alia deinceps excedet, quãto prius excesserat: sed par tempus ac cetera sortitũ: minus semper q; prius ab illis ętate distabit. An nõ? Profecto. Nonne qđ minus excedit: aliquid ætate q; prius iunius fit q; prius: quo ad illa quibus erat antiquius? Iunius procul dubio. Si illud iunius: an nõ [illegible] adversus unũ seniora q; prius erunt? Senius. Qđ ergo iunius ante fiebat: senius fit ad illud qđ an fiebat, eratq; antiquius: est autẽ nunq; antiquius: uerũ illo semper antiquius fit: illud porro iuuenescit: hoc contra senescit: qđ rursus antiquius, iuniori iunius similiter

efficitur. Nã cũ ista in contrarium tendãt, contraria inuicẽ fiunt. Iunioris quidẽ seniori senius: senius uero iunius iuniori. facta uero fuisse nequeant. Nã si facta fuissent: non amplius fierent: sed iã essent. Nunc uero et iuniora et seniora inuicẽ efficiunt. Vnũ quidẽ ceteris iunius fit, ex eo q̃d senius eẽ apparuit et prius effectũ. Cætera uero seniora q̃ unum fiunt: ex eo q̃ posteriora facta fuerint. Et secundũ eandẽ rõnem cetera quoq; similiter ad vnũ se hñt: quippe cũ antiquiora et priora illo facta fuisse apparuerint. Idẽ quoq; mihi vr̃. An nõ qua rõne neutrũ illorũ aĩt. uel iunius fit, uel senius seqdũ q̃ pari numero inuicẽ differũt: neq; vnũ alijs antiquius aut iunius fieret: neq; alia vno: qua uero rõne altera semper parti differr necesse est priora posterioribus et posteriora prioribus ex hoc necesse est seniora et iuniora inuicẽ fieri: tũ cetera vno: tũ ceteris vnũ. Et maxime quidẽ. Omnibus igr̃ his de causis vnũ ex se ipõ et alijs senius ac iunius est et fit: rursusq; neq; iunius, neq; senius se ipõ uel ceteris aut est, aut vnq; efficit^r. Prorsus.

Annotationes.

1 Inter hec animaduerte quemadmodũ Parmenides in dogmata q̃dã sepe diuulsa cautum reddat adolescentem ad respondendũ. Dum igitur de seniore iunioreq; mysticẽ disputat, distinctionẽ eiusmodi logicã ab adolescente desiderare uidetur. Agat hodie Socrates Annos ætatis decẽ. Impleat hodie Plato annos quinq;. querat quãto senior Socrates sit Platoẽ. Rñdebit Arithmetra qnario. Per numeros enĩ respondere solet. Rñdebit Geometra duplo. Nã proportiones considerat in mensuris. Vterq; uera loq̃t. Procedant ætate deinceps quinquenio saltẽ. Donec Socrates quidẽ quindecĩ agat annos. Plato uero decẽ. Querat iterũ quãto ætatis spacio differant. Rñdebit Arithmetra sic prius quinario. Atq; ita Socratẽ semel quidẽ seniorem Platonẽ fuisse, nunc uero iuniorẽ illo: sed deinceps nunq; alterũ altero seniorẽ euasisse, uel iuniorem. Siquidẽ quãdiu uiuunt pari quodã inter se numero differant. Respondebit interea Geometra forsitã vna cũ musico. Socratẽ iã diu Platonis annos superauisse duplo. Proportio nãq; inter decẽ et quinq; dupla. Hodie uero nõ tãto spacio supar

sesquialtera minore. Nempe inter quindecim et decem proportio sexquialtera. Ergo quindecim minore sui parte decem superat quam decem excedat quinque. Superat enim decem quinque dimidia sui parte. Quindecim vero excedit decem tertia parte sui. Similiterque deinceps minor apparebit in dies excessus Socratis ad Platonem. Adeo ut qui quondam longo intervallo senior erat minore gradatim intervallo senior videatur. Itaque comparatus ad alterum quodammodo iuvenescere alter vero ad hunc quasi senescere dici possit. (Denique concludet et si fieri quidem iunior senior ve videtur, nunquam tamen alterum altero seniorem vel iuniorem quam semel extiterit esse. Inter haec ubi hoc ipsum de quo tractat manifeste nominat unum ens, cetera vero entia confirmatur quod diximus hic, non de ipso simpliciter uno sed de uno ente tractari. Summatim vero concludit unum ens sive in intellectu intelligibilique, sive in anima quadam divina consideratum, motum tempusque aliquod temporisque differentias quasdam in se habere. Unde quodammodo fieri dici possit, id est in se latius propagari atque aliter et aliter conformari vel agere. Iam et si eiusmodi transmutatio manifestius explicatur in anima

Argumentum capitis libri XXVIII. et suppositionis secundae ultimi. Unum ens, quoniam temporis est quodammodo particeps, differentias et proprietates temporales habet. Et circa ipsum est scientia, opinio, sensus, nomen.

Postquam vero unum temporalis sit particeps: senius que et iunius fieri potest nonne praeterea necesse est praeteriti: praesentis atque futuri esse particeps: cum participet tempore? Necessario sequitur. Erat igitur unum, et est et erit: fiebatque et fit et fiet. Quidni? Esset quoque illi aliquid et illius: eratque et est et erit. Maxime. Ideoque scientia de illo esset, opinioque, ac sensus: quippe cum et nos in praesentia haec de illo universa tractemus: Recte ais. Nomen item ac sermo ipsi adest, nominaturque et dicitur, et quodcunque huiusmodi circa alia reperiuntur circa unum quoque existunt, omnino quidem sic se res habet. Annotes

[Qu]oniam igitur ens eiusmodi nonnullu habet cu quolibet intellectu coniugium: merito cognosci, nominariq3 potest. [E]t per suas imagines, sensu salte sagaciora sentiri. De quibus cu alibi plura exarauerimus: supersedendu mo cenximus. Salteri de capit xxviij.

Digressio de secunde suppositionis epilogo, distinctionibus diuinorum, uno, ente, numero, infinito, ordinibus deorum. Vbi propones omnes præscriptæ mistice explanantur.

[P]Ostea uero q3 in calce secunde supponis deo fauente uolentes incidimus, rei ois epilogu exequamur: flores modo rerx (quod et in cæteris facer consilium est) precerpentes. Et in primis illud Annotatione dignum nobis succurrit: q trinitate (qua sepe diximus) ordinibus nullis et connumerabile ee Platonici putant ipm, bonum ipm intellectu Mundi animam. Boni quide sæpe prem nominant: Intellectu uo filium, aiam mundi spum. Spus intus alit. Si trinitatis huius eade uoluit ee substantia quasi chrani sut Catholici: si tres substantias: firme sut Arriani. Spm intellectu primu, Mudu uocant intelligibile. Atq3 inter illu, mundumq3 sensibile multos deorx .i. sublimium intellectuu ordines communiter ee putant. Ego uo ee multos arbitror. Si forte quomodo distinguantur apud Syrianum (atq3 Proclu te tedet leger, quod et me certe narrar piget. Salte in pmia ita pingui Minerua distriguere. Dii super mundani, seu mauis Angeli, ijde nanq3 sunt) alij quide propinquiores sut intellectuali mundo. Alij uo sensibili Mudo q3 proximi. Sed alij medij. Illos Syrianus et Proclus uocant intelligibiles. Hos intellectuales. Medios aut intelligibiles intellectualesq3 simul. Hos certe superiores potius et inferiores, et medios communiter nominamus: sed sup mundanos omnes. Mundanos q3 ternario alios quide superiores: alios aute inferiores: alios uero medios numeramus. In ordine primo spherarx ampliorx anime sut. In medio stellarx aie. In ultimo inuisibilia in spheris numina collocant. Reliquas aut et ultra mundanorx et mundanorx distinctiones

in pntia pretermitto. Preserti quales Syrianus et Proclus introduxerunt. Parmenidē totidē ad vnguē deorum ordines introducere, quot propositiones in prima secūdaq3 suppositione ponit, hi quidē probare conantur. Sed hanc ego curiositatē (ut alibi dixi) nō probo. Rursus neq3 talē diuinorum ordinum distinctionem qualē ipsi laboriose potius q3 utiliter prosequuntur. Placuit uero mihi (ut modo dicebā) pinguis Minerua distinguere. Placet et Parmenidem interdū ipso unius nomine aliter atq3 aliter uti. Itē uarios nonnūq3 ordines tangere diuinorum, quatenus que deinceps tractat ad hunc ordinē magis pertinent q3 ad illū. Quāuis ad omnes interea quoquomō pertineant. Hac itaq3 rone cuncte quidē suppositionis secūde propositioēs de diuinis disserunt intellectibus, qua v3 rone sūt dij. Dij uero sūt qua in eēntijs suis super eēntiale unū hñt. Vt alibi diximus. Quatenus g° de vno ente hic agit ubiq3, eatenus et de superis agit. Et quotiens mutari placet nominis huius .i. unius entis significatū atq3 usū, totidē attingi placeat ordines diuinorum. Sed nō debes interea cū clausulis singulis deos singulos computare. Annotatione et dignum q Parmenides inter ipsa suppositionis secunde principia Mundū in primis attingit intelligibilem. Consequenter aūt et deos omnes uel transmūdanos. In quibus duo quidem palā precipua ponit, unū .s. atq3 ens. Tertiū uero clā innuit. Potentiā .s. utriusq3 mediā. Que quidē ē mutua quedā unius ad ens habitudo. Per quā et unum est entis et ens unius. Per q3 super eēntialis hec unitas (que et dr existentia) producit eēntiā sibi coniunctā. Per q3 et hec inde producit: conuertiturq3 ad unitatē, et cū illa connectit. Est aūt potentia hec q̄ motus efficax, processusq3 unitatis in eēntiam. Siquidē ex ipō simpliciter vno nullo medio procedit hoc vnū, mox eēntiam coniugē habiturum. Hoc unū per potentiā sibi naturaliter intimā progreditur in eēntiam. Quēadmodū per intimā uitā procedit in mentē. Profecto qualis inter eēntiam, intellectūq3 vita ē: talis inter unū et eēntiam est potentia. Hinc itaq3 nō solū sunt i rebus potentie quedā: que secunt eēntias: sed et sūt in dijs (ut Platonice loquar) occulte quedā mirificeq3 potentie. Que eorum eēntias (que quidē antecedunt continuate pectus cū unitatibus, deitatibusq; suis. per has g° dii facere posse putant eēntias: que quidem

per vires ullas posteriores eentijs fieri nuq; possit. Procedit aut Parme
nides ordine, cōmuniora passi minus cōmunibus anteponens. Multitudinē
quidē introducit in primis partibus cōmuniorē atq; priorē. Partes enī omnes
multitudo sunt. Non omnis multitudo partes: sed cognata. Mox totū consti
tuit ex partibus ad partes interī relatiuū. Hinc uenit ad infinitū. Omne quidē
infinitum ē quodammodo totū. Neq; contra. Post multitudinē infinitā de
scendit ad numerū infinitū. Siquidē amplior est multitudo q̄ numerus. Oīs
numerus multitudo: neq; vicissī. Multitudo enī partiū in continuo, nō dū
re uera numerus appellat: nisi fuerit q̄nq; discreta. Uerus naq; numerus
est nō multitudo quelibet: sed discreta. Hinc occasionē accipiunt Syrianici
ad gradus propositionum ampliores deinceps/angustioresq; interea similes deorū
gradus introducendi: Et qm̄ intelligibilia ab intellectualibus, ut superiora ab
inferioribus discernunt alicubi per substantias; numerū hoc ipm̄, q̄d dr̄ totū,
multitudinēq; quasi continuā intelligibili substantię tribuunt: intellectuali uō
discretā. Hos aūt una cū his prima quidē illa magis ad superiores deos; se
quentia uō hęc magis ad sequentes pertinēr putamus. Sed quodāmodo ēt
ad utrosq; naȳ intelligibile ab intellectuali nō tā substantia q̄ rōne discer
nimus. Quāobrē in quolibet intellectu, diuino seu primo, siue sequentem
intelligibilem eentialemq; naȳ intellectuali eiusdē virtuti preponimus.
multitudinēq; partiū, uel viriū, uel formarū utrobiq; locamus. Sed quoniā
eiusmodi multitudo in ipō intelligibili gradu mirabiliter ē implicita, aliaq;
penitus insūt alijs, et in quolibet totū mirabili cōnexione comprehenditur.
ideoq; multitudo hęc quasi continuata vr̄: merito multitudinē eiusmodi
Syrianicis concedimus nōdū numerū appellari. Quoniam uō multitudo iā
dicta in gradu intellectuali per intelligentiā cuncta discriminantē iā latius
et particularius explicat discerniturq; ab alijs aliā, ut aliud sine alio
cerni possit: concedimus hic numerū manifestiorē originē iā haberē. Hic
efficit ut numerosa passim in numeroso formarū distinctio referat ad mētē,
ad ipōs s. intelligentię radios sincerē singula discernentes. Hinc et visibile
numē tāq; intelligentię ipius imago passī confusa distinguit. Iā uō ipm̄ in

telligibile per modu' entis substantie natur' lucis motoris sese h't. In ipo igit' cuncta per modu' natur' coniugata su't. Cognata enim su't mutuo omnia n'aliter. Exacta uero discretio per intelligentia' aduenit ta'q3 oculum radiosum hoc ia' ab illo q3uis cognatu' exactissime secernente'. Quapp' Anaxagoras discretionem intellectui tribuit: eide' u3 explicatum numerus concessurus. Sit ig' multitudo rerus et in precedente' intelligibili et intellectu suo mox sequent'. Sed ibi quide' sic in centro circuli lineę, uel in centrali solis luce radij: hic aut' queadmodu' in circu'ferentia sph'r' lineę: uel in solis ambitu radij. Hinc efficit' ut actus intelligentie cuiuslibet proprius sit quasi discretio queda': intellectus q3 plures frequenter potentes intelligibile congrediantur in unu'. Sed queritur inter hec quo modo infinita ibi sit multitudo. Et si in superioribus id ia' diximus. tame' iterum declarabimus. Non quantitat' uel numero ibi ponit' infinitu'. Na' et quantitas non est ibi: et numero in spe's ia' redacto ad mensura'q3 pertinenti infinitudo repugnat. Atq3 in Diuinis ta'q3 ipi uni propinquius infinita turba (que diuersissima est) ab uno regnar' no' pot'. Illic enim multitudo prorsus cohibetur ab uno. Illic g'o infinitudo significat uniuersitate' omnia comprehendente' nec ab alia uniuersitate' comprehensa'. Et que p' intelligibilia usq3 adeo ia' processit, ut nec ipa' possit ultra proceder': nec ab aliquo possit ultra procedi. Ia' uero multitudo illa congruit infinitati prime sic' unio uel terminatio in multitudine' termino respondet primo. Sic igitur infinitudo prima no' dicit' infinita numero, sed potentia: no' solu' forte multiplicabili, sed forti et ut uult Syrianus multiplicatiua atq3 progressiua: ita multitudo intelligibilis que est multitudo prima, et intellectualis multitudo illius quasi coniunx, dicit' infinita: tu' quia multitudo qua rone multitudo est, nec du' definita est, imo et infinitati respondet: tu' et quia hec ta'q3 prima, prima' precipue refert infinitate': tu' demu'q3 (q'm per potentia' entiu' ... genitrice' una cu' alteritate' explicat in se uniuersa' multitudine' unitatu' entiu'q3 intelligibiliu') usq3 ad minima intelligibilia (qua rone intelligibilia su't, ta' particularia q3 uniuersalia quat's illic e,

plicari possit. Itaqz cũ sit multitudo non quedã, sed universa, primaq;
nec ab ulla multitudine comprehendat̃, sed comprehendat oẽs, merito dr̃
infinita. Atqz sic primum unũ primus ẽ terminus. Ita multitudo prima
post infinitatẽ, primum dicit̃ infinitũ, infinitũ inqz precipue nobis. Qm̃ nãq;
virtus amplitudo eius ne dũ a nr̃o, sed nec ab ullo intellectu particulari, pe
nitus comprehendi põt. Hinc et in ultimis accidit, ut totũ numeri processu
comprehenderẽ nequeamus, ab ipsã illius infinitate perpetuo superati. De
inqz rectius de infinito loquemur, si dixerimus ibi multitudinẽ infinitam
potius qz multitudinẽ in infinitũ. Eẽ uero in Divina mente efficatiã nume
rosã, et suos illinc cuiqz nature numeros destinatos declarat rerũ nãliũ
dispositio mira, perpetuaqz in rebus admodũ mutabilibus observatio nu
merorũ. Quapropter et Magi solares lunares ue numeros observantes eosq;
rebus his applicantes, et illis, illinc ad has et illas saepe solares lunares ue
dotes attrahunt: et res invicẽ ita compatientes mirabili potestatẽ conciliãt.
Scribit Proclus ueteres sacerdotes numeris quibusdã ineffabilẽ vim ha
bentibus ad precipua sacrorũ opera perficienda freqñter uti consueuisse.
Sed hec ille viderit. Plato certe periodos animarũ atqz civitatũ suis
expleri numeris asserit: et universi mundi circuitũ perfecto numero
contineri. Pythagoram qz secutus duo ponit principia numerorũ, pater
num .s. et maternũ, unitatẽ vz atqz dualitatem quasi terminum et in
finitum. Primum uero numerum vult eẽ ternarium ex termino infinitoq;
mixtũ. Et unitatẽ quidẽ referrẽ ipm̃ simpliciter unũ: dualitatẽ uero eẽntiam.
Trinitatẽ quoqz ens et intelligibile primum. In unitate preterea dualitateq;
cunctos per virtutẽ numeros contineri. Illinc igr̃ omnes numeros explicari.
Per dualitatem quidẽ pares. Per unitatem uero dualitati presidentẽ impares.
Per hos itaqz numeros in sequentibus disponuntur omnia. Per pares qdẽ
precipue processus divisiones compositionesqz solubiles. Per impares aũt
simpliciora quedã munera prestantioraqz: et insolubilia passi et collec
tiones in unũ. Verũ ad distinctiones super mundanorũ ordinũ brevi
ter redeamus: et si quecũq; in hac suppositionẽ connumerant, et ad oẽs

et ad caput eorum intellectum primum quodammodo pertinent. Alia tamen alijs magis propria sunt (ut diximus). Stare quidem in se, sibique idem esse simile, equale, contiguum et similia, item ab alijs alterum et dissimile illis et inaequale neque tangere illa, neque tangi, caeteraque id genus, superioribus magis propria sunt. Opposita uero inferioribus potius tribuunt. Inter haec aduerte ubi dicitur Deorum aliquis: idem alijs esse simile et aequale, si tunc ad sensibilia comparetur. Apte admodum exponi posse deum quibuscumque adest. adesse quantum ad se spectat, totum eundemque et similem et aequalem: modoque eodem et simili et aequali. Quamuis caetera nec eodem modo nec similiter nec aequaliter illinc accipiant. Ultimum uero intellectualium ordinem Parmenides potissimum designare uidetur ubi dicit tangit alia tangiturque uicissim. Huic simile est illud in X°. de Republica deam necessitatem Mundi sphaeras tangere genibus: parcas quoque manibus. Item illud in Cratylo Proserpinam una cum Plutone inferiores profecto deos, nam mobilem attractare. Qui enim sensibili Mundo Deisque mundanis proximi sunt, uidentur iam a communiori ad particulariorem distinctioremque prouidentiam declinare: et e proximo iam quasi quodam affectu corporalia tangere. Sed interim unusquisque Deorum neque seipsum tangit, neque alia non seipsum. Ubi enim indiuiduum caput habet: ibi non opus est contactu. Non anima: quoniam dum dispensat singula: numquam e suo statu et puritate declinat. Tangit interea et seipsum: quatenus plures in se partes habet: atque haec uicissim se tangentes, totum quoque contingunt. Tangit et alia: quatenus proxime et efficaciter ea tractans, quoddam quasi uestigium suum operi uidetur imprimere. Tandem uero Parmenides ubi ad motum et tempus aetatemque descendit: Deos iam intellectuales, ad animales Deos Mundanosque traducit: sequentemque de anima disputationem opportune admodum anticipare uidetur. Hactenus de suppositione 2.da deque Digressione.

ex nobili platonico descripta

AMBROSII EPISCOPI LAMOCENSIS AD EVNDEM ILLVSTRISS. FEDERICVM GONZAGAM INVICTISSIMI REGIS GALLIARVM FRANCISCI PRIMI CAPITANEVM FORTISSIMVM FIDISSIMVMQVE IN TERTIAM SVPPOSITIONEM PARMENIDIS PREFATIO QVARTA.

DA ipsa (quam tibi nusquam interpellatam pro uirili exhibuimus) obseruantia, precellensque tua uirtus, nominis iuncta celebritati (quod datum iam est in omnes pene Christianorum fines) ac singularis (quam in me pretulisti perpetuo) beneuolentia Princeps inclite Federice, non modo exigere acrius, sed (ut uerius dicam) efflagitare impensius uisa est: ne in hoc tertie suppositionis initio innominatum te omnino preterirem, et uelut preteritum abiungerem, dispararemque. Equidem iucunda mihi semper recordatio subit stabilis in me amoris tui, atque morum. Qui cum sint exactissimi, summaque conditi suauitate: ita me peruinxerunt, ut nihil mihi gratum opiner, quam semper tue amplitudinis reminisci. Vrget ad hoc uel potentius cœlestis animi tui humanitas: qua tibi homines conciliare non desinis. Mira effulget liberalitas, mirum inpartiendi omnibus (que tibi adsunt) studium: que me transuersum usque adeo rapiunt: & me tue illustrissimæ dominationi deuincunt: ut turpissimum mihi omnino uideatur si indictum te pergam, atque transiliam tui obitus. Et cum singulos huius sudoris rursus

tui nominis amplitudini consecrare sit propositum: iãq; uelut stadiodromus spatii dimidium uideat emensus, ac mente, oculisq; oleas signare: hec omnia (quę sequuntur) et͂ si psirica, et uelut q̃sq̃lię uideant̃; tibi offerimus, et dicamus: ut uel sic testatius fiat animi nr̃i uotũ hoc ip̃m ee͂: non usq; ad aras modo: sed ultra, dum hoĩem agã, tuis mihi collatis bñficiis non omnino ingratũ fuisse. Vale.

Digressio de tertię suppositionis intentione. Vbi quomodo anima ens dicat̃ exponit̃: atq; non ens. Agiturq; de motu, et tempore in anima. Itẽ de quodam eius ęterno. Rursus quomodo commutatione quadã sui ip̃ius omnia reprę̨sentet.

+ Ertia supositio de aĩa tractans, nõ qualibet aĩam introducit ĩ p̃mis: s; diuinã prorsus omnẽ. Diuinã inq̃ non deã per substantiã, sed exp̃ssã quãdã similitudinẽ cũ Dijs hñtem. Huius uero tres sũt ordines. Primum q̃dẽ tenent sphærarꝝ ampliorꝝ aię. Secũdũ uõ stellarꝝ aię: tertiũ numinũ inuisibiliũ aię vniuersalẽ prouidentiã in sphęris agentiũ. De his omnibus disseruit suppositio tertia mundanos Deos introducens in tres ordines distributos. Siquid forte aliter alicubi de intentione suppositionis huius dixerĩ aliorꝝ fuerit. Hęc aũt sit interpretatio nr̃a; apte admodũ suppositio hęc in quinq; media distribuit aĩa. Quę inter quinq; rerꝝ gradus: ~~quẽadmodũ in Theologia probamus~~ tenet mediũ: et corpori accomodata est vbiq; quinario .s. ex quatuor elementorꝝ proprietatibus conflato: et cœlesti quadã insuper virtute referto. Id aũt cœlestibus quoq; animabus competere Platonici putãt. Pręterea quẽadmodũ aĩa componitur ex oppositis, ut probauimus in Timęo. Ita suppositio tertia tractans aĩam, ex affirmationibus negationibusq; miscet. Et oportune admodũ ab initio stati descendit in tempus. Vbi enĩ proprie loquimur, primũ motũ tempusq; in anima collocamus. Consistẽ quoq; dicitur hoc vnũ (q̃d intelligitur aĩa, et iã vnum animale factũ) nõ solũ ee͂, sed et nõ ee͂

in quibus .n. fluxu per prius atq3 posterius procedent. non ee cu ee miscet. Propterea dictum est iā diu hoc vnū de quo hic agit, quodāmodo sub ente locādū quasi temporale aliquid sub ethereno. Profecto sic vnū quod procedit i ens cadit in non vnū, sic ens purorum processu quodā extra se suo labitur in nō ens: .i. in ens aliquod deinceps quodāmodo mistū cū non ente. Et queadmodū hactenus in ente primo .i. intellectuali fuit aliqua (ut ita dixerī) prioritas nālis, per quā origine quadā et ordine extitit aliquid penes ipm prius, aliquid ue posterius. Sic in ente secundo idest animali distantiā iā et diuisione crescente, prioritas (ut ita loquor) accidit temporalis: posterioritas q3 consimilis. Itē sic: ubi proprietas ē naturē, illic gradus quidā sunt in ordine. Et in quo gradu iā est ibi primū aliquod nō dū pariter est secūdū e uestigio v3 successurum: sic ubi est prioritas temporalis ibi iā multoq3 distinctius: in quo tempore prius aliquid est nō dū est pariter siquid ibidē est posterius prouentur. Comutatio uero successioq3 per prius atq3 posterius in aiā et fit diuina: atq3 (ut cōmunis Platonicorum schola consentit) et in rōne intellectui proprius temporalis aliqua fit discursio: quāuis uelox. Siquidē motus atq3 tps rāliter primoq3 competit aie. Igitur et omni anime: et omnibus aie cuiusq3 virtutibus: preterea quāuis in intellectu aie actus est subitus quātū congruit cū intellectu puro, interea tamē comitatur illū ibidē discursio temporalis: sic corruscationē quādā ventus atq3 caligo. Efficit aūt transmutatio quedā penes aiām uel diuinā i infirma eius potentia uegetali, quatenus rōnes aie seminales, alias alie uigent potius eiusdē partis: nunc has, tunc illas precipue rerum imagines affectant. Agit et in ipa rōnali potentia rōnes formasq3 rerum nālium alijs temporum curriculis, alias potius euoluent. Efficit tandē et in eius mente ideas et spectacula diuinorum uario quodā et successorio quāuis celerrimo intuitu contuent. Comutationes eiusmodi dū in aiā nrā contingūt: nō adeo uidentur ad eentiam pertinere. Non adeo uniformes continueq3 agunt: nec affectu, uel actione tā efficaci: nec forme uires, actionesq3 aie, tā proxime sūt eentie nrē: q3 intime sunt diuinarum eentijs animarum. Quas ob res hic ausus est Parmenides dū sublimes aias sic intus permutari uideret, confiteri per

mutationes eiusmodi ad ipm earu ee quodammodo, et ad ipam entia pertiner. I
Perinde ac si protheus ille formas tanta potestat commutet: ut alr deinceps euasisse
uideat et alter, et interire iugiter atq renasci. Interea tn sublimes aie: qm
no solu animale intellectualeq vim hent, sed et diuinum aliquid et indiuiduu
poenitus, et ethermu: et forsa aethermitat superius: idcirco quomodocuq mutet
si comparentur ad illud, neq mouentur, passiones ue subeut temporales: neq
quietem ulla opposita motui quasi na quadoq resumunt. Du ig temporales:
neq quietem ulla opposita motui quasi na mobilesq passiones rone super.
assignata de diuinis animis affirmant. Hac interi rone (qua modo dicebam)
aeque negantur. Coelestis enim aia ita ferme se het, ut sphera coelestis. In
sphera uero centru quide indiuiduu est atq stabile, du circa ipm uniuers.
ambitus mobilis est et multiplex. In aia ergo simile quidda centru est, simi
lisq circuitus. Forte uero potissimu Parmenidis studiu fuit, imitatoria aie
nam quasi queda uniuersi minimu nobis an oculos poner. Cu em sit media
reru et motionis uniuerse principiu: facile admodu atq acriter imitat omnes,
varietatemq actionum omnium ipa multiplicis sui motus diuersitat refert.
Super aiam quide mundus extat intelligibilis. Infra uo mundus iste sensibi
lis: et ille faciem sua het, et iste sua. Ille plures semper het. Iste plures sep
agit. Inter hos aut aia media taq elementu elementoru mediu: uel qlitas
media qualitatu extremis se utriq conformat: Imo taq speculum quida minimus
omnes utriusq facies in se prorsus effigiat. Si enim cameleon superficie, et
specular corpus similiter superficie obiectu quodlibz figura, color, motuq
representat: multo magis aia no tn exterius q interius imitans, utriusq
mundi uultus penetralibus suis obiectos, naliterq infusos in se prorsus effi
git. Ut pro uaria uarioru imitatione potenter effecta: minime ipa interi aia
si modo introspici possit altera uicissi et altera fieri uideat. Presertim
si uegetalis ipius na cernatur. Cuius virtus et actio quelibet, no imago qda
est: sed qualitas potius nalis, et na queda et ipa na. Itaq du alios temporibz
alijs in se uultus effigiesq promit, natura sua protinus uariar uidet. actus
quoq formasq superioru virium plotinus adeo entiales existimat. Ut si

aia deinceps per uarias sui vires formas q3 agat q omnes ipa sut aia dici possit aia nunc quide euismodi tuc aut illiusmodi se prorsus hre et alia no mq3 hre vita atq3 nam. Vt no mireris si Parmenides fieri anima dicat atq3 perire. Sed tu interim intellexeris no ipam quide aie eentiam speciemq3 prima, sed vultu et effigie et hitum permutari. Non aiam quide aliunde compulsa: uel quomodolibet agitata: sed ipam suapte na sua sponte se ipam iugiter transformante. Non enim dicut mutatu prothea formis. Sed mutante prothea formas. Sic et artificiosus mimmus facies, figuras, personas ipe uarias induit ipe itidem exuit. Non igitur horrere debes: quando audis diuinas aias. i. coelestes augeri minui rarefieri condensari, nasci, perire. Si memineris interi et hec metaphorica quada accipi rone: et motiones ipas (q in corporibus pterti inferioribus et aliunde fiunt et passiones queda sut) easde in animabus pterti illis, et ex seipsis effici, et actiones existere. Animasq3 ipas euismodi vicissitudine perpetuo quasi perfici: certe perpetuo delectari: ac ta futura q3 preterita figura et uarietate gaudere. Quemadmodu et celu ab illis sic interea reuolutu, perpetua reuolutioni configurationisq3 uarietate perficit: quiescit q3 in motu, ac du videtur desinere itera exorditur: preterreundo reuertit: pereundo renascit. Hinc et materia per se in primis hr, ut omnes rerum oium formas admittens, vicissiq3 amittens. iterumq3 recipiens, singulis hitibus aeque gaudeat. Videatq3 fieri semper atq3 perire, et crescere itemq3 decrescere, du instar aie coelestis atq3 coeli semper permanet eade.

Argumentum suppositionis tertię. Querit hæc si unu illud sit (qd ad nam pertinet animale) quomodo se habet. Vnumq3 opposita subire oia exponit.

Argumentum capitis. xxviiii et suppositionis tertię primi. Eiusmodi unum animale, tum quide est: tu non est. Et taq3 temporis particeps quodamodo fit: et interit. Rarefit: densatur: crescit: decrescit: fit simile: cœteraq3 id gen9. Quomodo ipm unum animale unum sit, et multa: tempisq3 et eentię sit particeps et non sit atq3 temporis. Particula pa.

Erum tertio iam sic iterum disseramus. Vnũ si est (quemadmodũ supra diximus) an nõ necesse est ipm cũ sit; unum et multa: atq3 iterũ neq3 unum, neq3 multa: et participans tẽpore? Quia unũ est: eẽntia participare aln. Quia nõ nõ est: non participare aln? Necessarium hoc est. Annotationes.

Dirimitur hoc quidem caput in particulas tres. In quarum prima ẽ Annotatione dignum q unũ ens non est simpliciter unũ: sed unũ aliquid: et unum atq3 multa. Igit ẽ unũ: et nõ unum. Qua eni rõne multa est: nõ eadẽ ẽ et unũ. Itẽ cũ illud unũ post intellectualẽ gradũ in aiali gradu fluxũ subeat, atq3 tempus: iã non solũ esse: sed et non eẽ dici pot. Si ita se ht: participat eẽntia: et non participat. Cũq3 hec opposita eod in tempor sustineri non possit: sequitur ut id quidẽ in alio tempor: illud aũt in alio patiatur. Est itaq3 temporis particeps. Tu uero aduerte q3 cito de aĩa agens diuina ad tempus descendat: est eni tempus proprie sumptũ in aĩa ~~agens diuina ad tempus descendat~~: ut in Timeo et in supositione 2ª. diximus secũdũ Plotinũ. Quomõ aũt eẽ, et non eẽ unum intelligendũ sit inferius scrutandũ.

Qua rõne anima sit temporis particeps, et eẽ capiat, atq3 amittat.

PARTICVLA SECVNDA.

Vm possibile est dũ participat, tũc minime participare. Vel quando non participat, participare? Impossibile. In alio itaq3 tempore particeps: in alio uero est expers. Hoc enim mõ ~~dũtaxat~~ fieri pot ut particeps, atq3 expers eiusdẽ sit. Probe. Nũquid est id tempus, qñ accipit eẽ: et quãdo eẽ amittit? Aut quo pacto eẽ pot ut aln idẽ hẽat; aliqñ uero non hẽat, nisi alias id capiat: alias aũt amittat? Non aliter. Accipere eẽntiam nõne fieri appellas? Equidẽ. Eẽntiã uero priuari, nõne destrui? Et maxime. Vnũ g (ut videt) assumens, atq3 deponens eẽntiam, fit, et intererit. Necessarium. Cũq3 unũ, et multa sit genitum atq3 deficiens, nõne qñ fit unũ

desinit eé multa? Q n uero multa: desinit eé unu? Valde. Annot.es

Aiae (qd mouetur in tempore eé quatenus mouet ex quarto de physico auditu notissimu est. Mouet aut aia coelestis circa stabile mentem, agitqz circuitum. Ha (ut in Timei caput sextu diximus) diuina mens omnes omnium formas unico stabiliqz semper actu concipit: paritqz intus et inspicit. Diuina aut aia illic formis cunctis grauida proficiscitur. Et ta qz illius emula simile quoqz conceptum et partum et intuitum affectat. Quo fit ut et magis in se diuisa sit: et minus intueri efficax. Itaqz cu nequeat mentis instar semel consequi totu: enititur salte a successione quada tpis actibus in se ipa multiplicibus assequi. Quapropter modo formas, viresqz alias edit: modo alias: dictionesqz progressu multiplicat. Seminalesqz proles gradati explicat multiformes. Hinc Boetianu illud in libro de consol.e Mentemqz profunda circuit: et simili conuertit imagine coelu. Esse uero necessarium illi circuitum, hinc breuiter confirmamus. Siquide primus e in aia presertim coelesti motus: primuqz tps. Est utiqz motus ibi totus atqz sempiternus: si per formas incedit assidue: ipseqz spales rerum forme certo sunt numero definite. Omnes denique preterit: unde coget sister pedem, nisi regrediat ad easde iterumqz resumat. Cu uero quiescere nesciat, ta qz natura, studioqz mobilis: minime agit ta uoluntate, qz necessitate circuitum. Simili quadam necessitate coelum reuoluit. In coelo quide luna duodeci reuolutionibus una Solis: ac Sol duodeci quoqz suis ferme similiter una Jouis adequat. Unde apparet quam amica est Phebe Phebi: tm eé Phebum Jouis amicu. Similr inter coelestes aias suprema quide aia unica et uniuersa formarum actionumqz reuolutione conficit, qd sequens illic aie pluribus, et subinde pluribus ambagibus agit. Erut itaqz temporum participes. Annotatione dignum qp aia hac rone fieri, et rursum interire dicit. Dum eni certa hanc formarum, et ronum, actionumqz habitudine induit: tuc aia fieri .i. euismodi habitudo effici dicit. Du uero hac exuit: tuc quoqz perire .i. desinere, et ita se hre. Atqz ita perpetuo forme fenicis instar, ex se, et in se ipam. Sed certe multo prestantius interit: atqz renascit. Nascit

itaq3, seu fit cu' ee'ntia accipit. Perit: du' ea' amittit. Accipit ee'ntiaz uel amittit; cu' formaz actioni dispone'. Similitudine'q3 in se ipso profert, uel non profert eande' prorsus, seu simillima': sed paulo post edit varia'. Ut aliud quodamodo nunc existat: aliud rursus po'a sit futurz.

Quomodo anima alios subeat motus. PARTICVLA VLTIMA.

ET cum fiat unum et multa; an non disgregari, et congregari oportet. Oportet. Quin et quotiens dissimile, simileq3 efficit: nonne assimilari, et (ut ita dicam) dissimilari oportet? Imo. Et q̃n maius et min⁹, atq3 æquale, crescere, decrescere, atq3 ęquari? Sic ẽ. Annotes.

NUnc de alijs aię motibus agendum. Sed in primis videndum, qua rone anima multitudine' induat, uel exuat. Annotatione' itaq3 dignum q' aia in quibusda' configurationibus actionibusq3 suis ad unitatem terminum, identitate', statu', simplicitatem, unaq3 multis coem forma' uehemetius sese conferens quasi deponer' multitudine' ia' videt'. Atq3 desiner' quide' ee' multa: inciper' aut' ee' unu'. Sæpe' aut' vicissi'; desiner' quide' ee' multa: inciper' aut' ee' unu': q̃n' u3 ad opposita eoz (quę dicta su't) acrius se conuertens distrahi uidet' in multa: ac desiner' ee' unu', quale prius erat: fieriq3 ia' multa. Ibi itaq3 congregari: hic aut' disgregari videt'. Fit et sepe' sibimet dissimile, q̃n' u3 priorem uariat similitudine'. Redit et simile: q̃n' diu dimissa' q̃nq3 recipit similitudine'. Fit et hoc unu' seipo' maius, q̃n' concipit ampliora. Q̃n' aut' angustiora: fit minus. Æquale uero cu' circu'spicit, et parit æq̃lia. Itaq3 crescere, decrescer', æquari videtur. Hactenus oppositos inter se mot' subire videt'. Ubiq3 uero temporibus alijs subir' putatur. Vel dic q' aia condensar' sese ur', q̃n' in unum varia colligit, uel agendo: uel contuendo. Rar' facer' uo' unu' in multa distinguit, et explicat. Auget quoq3 se ipam aia: du' conspicit, et in se ipa expedit ampliora. Comminuit uero, ubi angustiora parit, atq3 discernit. Ita maior, minorue ur' euader'. Equalis aut' effici, quatenus interdu' tractat æqualia: seq3 ipam tuc q'i librar' putatur. Hactenus de motibus, qui ad q̃titate' quodamo' pertiner' vident'. Explicitq3

caput xxviij.

Argumentum capitis. xxx: . et tertię supponis secundi.
Eiusmodi unum scilicet (qd ē innā intellectualis aīę) qn̄ moueri dr̄, uel quiescere: intelligit̄ utrūq3 in quodā tempore pat: Sed interim intelligit̄ in momento quodā subito inter motum et quietem excogitato, neq3 quiescere, neq3 moueri.

Q alia sit motus, alia quietis mensura: in quolibetq3 tp̄re ens singulum temporat̄ moueatur, aut quiescat.

PARTICVLA PRIMA.

T quotiens ex motu in quietē, uel ex quiete ī motum transit: oportet hoc non uno in tempore eē. Qua nā rōne? Postq3. s. prius steterit: moueri poā. Cūq3 ante motū fuerit: deinde consister̄. Etenim absq3 transmutatione hęc pati nequit. Nequit. Tempus uero nullū est, in quo quippiā hr̄e se possit, ut simul neq3 stet; neq3 et moueatur? Nullū. Annotationes.

Diuiditur hoc caput in particulas tres. In quarum prima id hr̄etur, quod a physicis receptum eē scimus, contrarios, u3 motus, aut motum uni et quieti sibi contraria nequāq3 tempor̄ eodē mensurari, sed diuerso. Ait p̄terea (et quidē recte) nullū tempus eē: in quo aliquid neq3 moueatur: neq3 quiescat. In omni enim tempor̄ .i. interuallo temporali oportet rē temporalē uel moueri: uel quietē ager̄ motui prorsus oppositā. Est tamē aliquid pœnitus indiuiduū, siue circa tempus, siue in euo, siue iis superius, in quo res aliqua, presert̄ diuina, neq3 proprie moueatur: neq3 quietē oppositā motui subeat

Q mutatione aliqua opus sit, ut ex alio migretur in aliud: qd̄q3 nihil ea rōne moueatur, qua interim quiescit.

PARTICVLA, SECVNDA.

Erumtamē neq3 transit absq3 transmutatione. Haud consentaneum eēt. Qn̄ g̊ transit: seu mutatur? Neq3. n. dū stat: neq3 dū mouet̄ transit: neq3 dū in tempore est. Non certe. Annotationes.

202.

Anc predicationem, omne quod mouetur motu mouetur, formalé Peripathetici nuncupant. Similiter omne quod transit transitióe et transmutatione transit. Transmutatio uero omnis tempus exigit: quelibet enim est uelox, uel tarda: et omnis talis fit in tempore. Sed nunquid transitió (que motus localis est) in aiá é? Est profecto. Omnes enim motus sunt in motu proprio per uirtuté u3 et exemplar. Ascendit igitur ad cás aia. Descendit iterum ad effectus. Ad dextrá mouetur, atque sinistra coniugia pensitióis. Ante procedit: retroque recedit, posterioribus u3 priora compensans. Denique mouetur in rectú, aliud semper ex alio sumens. In obliquú, quoque se continens. In circulú denique, tum ibi reuolutiones a formis ad formas easdé denique refert. Tum et quum a causis ad effectus progressa, ad causas iterato regreditur. Tum denique dum ipsa ad parentes suos, (unde processit) effectu prorsus, et contemplatióne conuertitur. Frequenter uero in motibus enarrandis actiuo quodá uerbo Parmenides utitur: scilicet metauallé. Quo significat aiam nó aliunde mutatá, sed mutare se ipám (ut ait phedrus) atque migrare ex statu in motu: atque contra, a motu rursus opposito in oppositú. Annotatióne dignú quod omnis motus corporis tanquam in continuo factus conditionem continui necessario sequitur: ut quodlibet similiter in motu momentú per aliqué motú discrepet, à momento. Cui consequens é, ut nullus motus sit nó in tempore, seu in momé to indiuiduo peragatur. Cum enim motus sit processio quedá ab alio semper in aliud, in continuo certé peracta nó erit motus, nisi per aliquod temporis interuallú, et certum aliquod spacium transeatur. Annotatióne dignum quod nihil dum mouetur in tempore pót qua róne mouetur, eadé interi et quiescere: neque uicissim. Hec igitur aliis temporibus agit. Atque dum quiescit, qua róne quiescit, nititur ad quieté. Dum mouetur similiter nititur ad motú. Quare neque dum stat, se mutat erga motú. Neque dum mouetur se mutat in statum.

Quid sit anime indiuiduum, et quomodo in eo neque moueatur, neque quiescat. PARTICVLA, VLTIMA.

N est hoc mirabile quiddam: in quo tunc est, cũ transit? Quid nã? Momentum, siue subitum: indiuiduum inq̃. Hoc enim momentũ certũ q̃ddã significat: ex quo in utrũq̃ transitur. Neq̃ em̃ ex statu, dũ stat, neq̃ ex motu dũ mouet̃ adhuc transit. Verũ momentanea ipã natura atq̃ mirãda mediã motus, quietisq̃ interponitur ac nullo prorsus in tempor̃ est. Hec nõ in hanc, atq̃ ex hac (q̃d motũ est) transit in statũ. Et q̃d quieuit, in motum. Apparet. Unum itaq̃, siquidẽ stat, atq̃ mouetur, in utraq̃ proculdubio transit. Solũ enim hoc modo utraq̃ facit. Transiens aũt momento indiuiduo transit. Cũq̃ migrat: nullo in tempor̃ est: neq̃ stat, neq̃ mouetur. Minime.

Annotationes.

Quoniam in mentionẽ indiuidui incidimus: operpretiũ ẽ nõnulla a physicis mutuare. Probant enim in. 6. de Physico auditu peripatetici in continuo punctum q̃dlibet per diuiduũ quiddã a puncto distar̃: ne si forte ponat̃ punctũ puncto q̃ proximũ, seu, ut ipi loquuntur, immediatũ: confiteri cogamur ex indiuiduis diuiduũ continuũq̃ componi. Et confiteri rursus indiuiduũ fore diuiduũ. Si em̃ punctũ tangat pũctũ, queret̃ utrũ punctũ puncto penitus inserat̃? An potius per quedã sua extrema foris vicissim se contingant. Si det̃ primum: nullũ inde continuũ componet̃. Si concedat̃ secũdũ: utrũq̃ punctũ diuiduũ iã euadet. Post hec argumentum motũ omnẽ in tempor̃ fieri: et quodlibet simile in motu mutatũ ẽe per aliquem motũ a quolibet discrepar̃ momento. Ne alioquĩ eadẽ in motu, quę et in continuo absurda sequantur. Cũ uero temporis sit passio quedã motus, idẽ de omnibus temporis momentis argumentantur. Mox et asserunt nullũ motũ in instanti fieri: Cũ em̃ motus sit fluxus quidã ab alio scilicet semper in aliud in continuo certo peractus: nõ fore motũ nisi per aliq̃d t̃pris interuallũ aũt: et eo certũ aliq̃d spaciũ transeat̃. Finge uero motũ in momento fieri super spaciũ forte pedale. Pot̃ quidẽ hoc motu posito motus alius uelocior inueniri. Quod g̃ celerius ibidẽ motũ fuerit: profecto citius idẽ spaciũ preteribit. Si citius: g̃o momentũ illud (q̃d modo sũptũ fuerat

indiuiduū) diuidet. Sūmatim uero, quod ita mouebit per continuū prio rem tanget; deinde uero sequentem. Vnde stati tempus, siue momentum illud (in quo moueri concessum fuerat) diuidetur. Hinc ergo concludunt motus corporum omnes in tempore quodā diuiduo peragi. Cū uero quies sit opposita motui, et circa idē fiat, atque similiter, et in qua mora fit motus, agi possit quies, atque uicissim pariter colligunt quietē nō in momento, sed in tempore fieri. Argumentantur preterea inter omnes oppositos inuicē motus medium aliquid eē: in quo mobile motum neutrum perpetiat. Alioqui nisi mediū fuerit aliquod: fore ut oppositi motus sint motus unus: et aliquid simul totum oppositis quibusdā motibus agitetur. Quod uero mediū inter hos motus inseritur physici forte tempus aliquid eē putant. Cū forte sit quies et quies tempore peragatur. Ac si momentū duntaxat indiuiduū interce perit: uerebimur (ut arbitror) ne propter ea cogantur momentum momentis eē quam proximū consiteri. Parmenides aūt aliter sentit: quoniam non de motibus corporum sed animę loquitur: qui non omnino legibus similibus astringuntur. Quid enim prohibet sic anima constat ex indiuiduis: ita motū tempusque aīe ex indiuiduis quoque componi. Atque hec in aīa similiora eē numeris quam mensuris! Sic Thomę Aquini sectatores tempus discretum ex indiuiduis in æternis locant. Mediū quoque positum hic inter motus inuicē, et inter motū atque statū eē pœnitus indiuiduū asserit Parmenides: preserti quia neque motus illi tales in anima sūt: quales sūt in corpore: neque hoc indiuiduū, subitūque, tā temporale momentum est, quam eternum: ac forte sublimius. Siquidē cęlestis aīa per unitatē suā eētię suę apicē secūdū indiuiduū semper idē, firmumque momentū ipso simpliciter uno fruitur. Atque in hoc gradu ferme sic est super omnes oppositorum passiones, quēadmodū ipsum unū super opposita mirabiliter extat. Gradū eiusmodi (ut in superioribus quoque significaui) Parmenides appellat inter opposita mediū: quoniam et neutrū oppositorum sit: et quasi centrū sit, et cardo: quo quelibet inter opposita uicissitudines ęque regantur. Recipit uero Parmenides (quod physici probant) motū omnē corporis et quietē in tempore quodā semper absolui. Et quod contraria petit, non eodē in tempore, sed

alio, atq3 alio perpeti. Dubitatur quid na sibi uult Parmenides (ubi ait hoc ens animale (de quo ia pride loquimur) diuina .s. anima (ex statu in motu uicissimq3 pertransir? Qn in statu ee dr aia? Opinor tunc ee in statu potius iudicanda, q3 in motu, du eterna intelligibiliaq3, et rones statui cognatiores attentius inspicit: ardentius affectat: efficatius exprimit. Magis aut in motu ea puto uersari: qn se potius ad opposita transfert. Hec aut alteries tempor uicibus efficit. Sed inter uices huiusmodi est (ut dixi) medium non solu momentum quidda quasi temporis indiuiduu: ne oppositi habitus fiant hitus unus. Ne ue anima simul hitibus afficiat oppositis. Sed et (et multo magis) mediu est diuinu (ut ita dixerim) momentum: quale diximus aeternitat participe superius. Ita ut queadmodu in illo quasi temporali momento, ita in hoc multoq3 uerius nullu patiat oppositor. Quomodo aut ad asserat in capite sequenti dilucidat. Vbi aiam opposita pati et non pati asserit.

Argumentum capitis. xxxi. et huius tertię suppositionis ultimi. Vnum animale cogitatur omnia ferme opposita perpeti. Atq3 ista uicissim: et in tempore quodã. Sed in quodam momento inter opposita comperto nullũ pati uidetur oppositor.

Q in indiuiduo quolibet supra tempus nullus oppositor motuum efficiatur PARTICVLA, PRIMA.

Vnquid modo ad cœteras mutationes sese habet: quando ex ipso ee in interitum migrat: uel ex nõ ee in ipm fieri, medium tũc fit quorũdam motuum, ac statuũ? Nec ẽ tunc, neq3 non est: neq3 fit et: neq3 interit. Videtur. Annotationes.

Diuiditur hoc caput in particulas duas. In quar prima Annotatione dignum q ee. Esse aliqd poenitus indiuiduum, siue circa tempus siue in euo, siue superius necessariu est. In quo res aliqua presertim diuina neq3 proprie moueatur neq3 quiete opposita motui subeat.

Q aut in momento mutationem quidē subitā ex opposito in oppositū aīa efficiat, existimat Parmenides: quę quidē mutatio motus ualde impropriè nuncupari solet. Adde q motū propriū et tempori et interuallo prorsus addictū peragi momento non putat. Mutatio enim proculdubio, et ea quidē per quā migratur in aliud in momento utriusq medio necessario fit. Quod sane mediū diximus eē inter opposita necessariū: ne fortē contra eorū naturam contineantur in unū. Si qui aūt fortē phici mediū hoc velint eē diuiduum: nihil ad Parmenidē: qui (ut dixi) non corporeos hic uult intelligi motus: sed animales. Concludit itaq in hoc quasi signo aīam neq moueri, Motus enim exigit interuallū, Neq quietē hinc motui oppositā (quę et longa futura sit) peragerē. Dubitat itaq an in ipō et indiuiduo inter statum, motūq medio, presertī eterno. Immo uero in ipō diuino unū et animale dicendū sit eē, uel non eē. Et rñt q neq dicēdū est esse: siue non eē. Existit enim ibi super fluxū: Neq propriè est ens, uel eē: existit enim illic super eēntiam penes ipm simpliciter unū. Neq statū adhuc in eo gradu subit: aut motū. Nec idētitatē, aut alteritatē: hęc enī non sūt penes ipm unū. Subit aūt hęc in gdu quodā 2°, uel tertio.

Q in ipō et indiuiduo (qd circa tempus est) nullus oppositorum motuum efficiatur. PARTICVLA, VLTIMA.

Adem quoq rōne ex uno migrans in multa: et e, multis in unum: neq unum est, neq multa. Nec congregatr: neq disgregatr. Et ex simili in dissimile, rursusq ex dissimili in simile migrans, nec simile; neq dissimile: neq assimilatū: neq (ut ita dicā) dissimilatū. Et ex paruo in magnum: et in ipm aequale: et contraria transiens nō paruū: nō magnū. Non crescens: nō decrescens. Non adaequans. Non videt. Hęc igitr uniuersa unū si ē, patitur. quid m?

Annotationes.

Vnc concludit qd diximus, uz q in ipō indiuiduo (qd circa tempus est) nullus oppositorū motuū efficiatur. Non enim momento motus

efficiuntur. Et si qui ibi sunt motus, forsã oppoiti simul ibi motus efficientur. Concludit clã interea (qđ saepe iã diximus) vnũ (qđ etiam in anima diuina secundũ seipm acceptũ super ẽentia ẽ) nõ solũ oppoitas motiones, sed nec opposita in seipã rursus ulla suscipeꝛ. Hactenus de suppõne tertia, et capit̃ 31. Ex Marsilio.

EIVSDEM AMBROSII THEOLOGI EPISCOPIQ. LAMOCENSIS AD CLARISSIMVM FEDERICVM BOZOLI DOMINVM AC INVICTISSIMI FRANCISCI PRIMI GALLIARVM REGIS CHRISTIANISSIMIQ. CAPITANEVM STRENVVM FIDISSIMVMQ. IN QVARTAM PARMENIDIS SVPPOSITIONE PRAEFATIO.

Voniam suppositio hæc (quæ futura est nostri laboris quarta) ad unum alia refert: in quibꝰ sapientum ingenia mire hallucinantia, multiplici errore obsepta se torquent: facturum me opere pretium arbitratus sum optime federice si in eius initio ueluti Propyleo ad hanc partem libelli te aduocauero potissimũ. Ad quod efficiendum urget me tuæ illius humanitatis, et dilectionis in paucissimis animaduersę recordatio: qua ad me ęgrotũ (anteq̃ Galliam proficiscereris) inuiseres. Et quod clementissimi uiri est proprium, iucundissimis me, blandissimisq; uerbis solatus, ut de comuni salute bene sperarem hortatus es. Cum igit̃ nihil mihi gratius sit, nihilq; uotis expetitum magis, q̃ ut quoquomodo meritis officiisq; tuis, et si non paria, quippiam tamẽ repẽdere ualeam: ne omnino ab tã excellentissimi amoris homine sen-

20146.

tiar ingratus (quod huic generi omnia inesse uitia uidear legisse) nullaque (ut nunc est) oportunitas sese ingerat maior, aut aptior, quam animi mei sensum uniuerso retegam terrarum orbi: tui nominis magnitudini quartum hoc huius laboris (ut sic dicam) stadium .i. suppositionem quartam consecrando. Ideo nunc haec re ipsa presto: ut iam hinc scias omnem meam operam et quicquid denique sum esse preclarissimis ornamentis tuis omnibus dicatissimum. Quod cum uirtutes tuae in omni uitae usu eminentissime exprimunt: tum singularis (qua me dignatione ingenti prosequeris) beneuolentia. Cui quod possumus id demum rependimus: haud ignari eam splendescere in tuo animo simplicitatem: ut non tam muneris amplitudinem spectes, quam egregiam contribuentis uoluntatem. V A L E.

Argumentum huius quartae suppositionis. Queritur si sub ipso simpliciter uno sit unum ens .i. ipsum intelligibile unum: quo modo alia entia .i. naturales formae se ad illud habeant: et ad se inuicem.

Argumentum capitis. xxxii. et huius quartae suppositionis primi. Quaelibet res naturalis, cum sit aliud quid preter id (quod dictum est) unum: merito est non unum. Ergo est multiplex. Et cum sit ab illo: particeps est unius. Nam et partes eius quaelibet in se unum quiddam sunt. et cuncta simul in una totius forma conspirant.

De intentione suppositionis huius. PARTICVLA, PRIMA.

N non considerandum est quid praeterea patiantur alia, si unum est? Considerandum. Dicimus ne si unum est: alia ab uno pati aliquid oportere? Dicimus. Annotationes.

Vnt in hoc capite particulae sex. In quarum prima Annotatione dignum quod tres (ut alibi diximus) precedentes suppositiones unum ipsum potius quam alia contemplatae illud ad se imprimis, deinde ad caetera quoque comparauerunt. Sequentes uero in quinario duo contra considerantes alia magis

q̃ꝫ unum, hęc ipa triplici comparant rone. Nempe quodlibet horꝝ partim quidē ad ipm unū: parti uero ad se ipm: parti et ad alia conferunt. Quarta igr (quā nunc aggredimur) suppositio tripliciter considerat alia. Nā cū primo [illegible] posuerit unū ens sub ipo simpliciter uno (hoc em̄ ab initio) mox alia probat nō eē, uel hoc ipm simpliciter unū. uel ens unū illi proximū: sed unum inde participarꝰ. Sic igr unum ad alia refert. Refert et horꝝ quodlibet ad se ipm: ubi disputat nāliter eē multiplex: hre partes: eē totū aliquid: atqꝫ unū: cęteraqꝫ deinceps. Refert inuicē, et ad alia: qn̄ dixerit hoc illi simile, uel dissimile: cęteraqꝫ similiter. Operępretiū fuerit reminisci (qd alibi quoqꝫ diximus) suppositionem hāc quartā sub hoc nomine alia, res, spēsqꝫ nāles considerarꝰ: quę ideas proximo quodā gradu sequuntur. Ergo (ut ad lrām descendamus) consideremus si unū animale ē, de quo in tertia suppōne dictum est, quid res nāles tripliciter collatę patiant. Tripliciter inqꝫ: qm̄ unaqueqꝫ res huiuscemodi comparat ad unū parti, parti uero ad seipam: parti demiqꝫ ad res alias nāles. Quę uero sint et quomodo fiant collationes, in hac suppositione scrutabimur.

Q. licet nālia alia sunt q̃ꝫ unum: non tn̄ sunt omnino uniꝰ expertia.

PARTICVLA, SECVNDA.

Onne quia sunt q̃ꝫ unum, non unum sunt: alioqn alia q̃ꝫ unum non essent? Probe. Non tn̄ pœnitꝰ uno priuata sunt: sed quodāmodo uno participāt. Qua rōne? Quoniam alia ab uno (ex eo ꝙ partibus constāt) alia sunt q̃ꝫ unum. Q. nisi partes hērent: uniū pœnitus eēnt. Recte. Annotationes.

Multiplex eē unum quodqꝫ hac rone probatur. Nam intellectuales omnes, ronalesqꝫ substantię (quorꝫ in numero sūt aīę nrę) quoniā ab æterno principio, imo et ab ipo euo, maximeqꝫ uno proficiscunt, tm̄ inde muneris hnt: ut æterna quedā in ipis unitas eminenter multitudinē, motuqꝫ exuperet: et originē quapiā antecedat. Sic igr ab ipa rerꝝ unitatꝰ sua intus profluit uirium multitudo: un̄ et ad se, et ad causā conuertuntur; et a mā

sepat' sunt: uel sepabiles iudicantur. Simile quidā diuinitatis donum in naalibus quoqȝ formę substantiales spēsqȝ precipuę in hoc uno saltē imitari uidentur: q substantialis spālisqȝ forma multiplicium proprietatū suarū ē origo. Vt spēs ignis, lucē, calorē, siccitatē, acumē, leuitatē, mobilitatē secū attulit. Sed in hoc inde labit: q eē sui, exītiamqȝ nō quidē in eentia sua possident: sic substantię superiores: sed in composito comparant. Jō corruptiōi obnoxię sūt, cū nequeant a corporibus separatē existē. Sūt itaqȝ hęc entia nalia aliaqȝ unum simpliciter dictū, uel ipm intelligibile unū, uel animale. Non tn sunt unus omnino expertia.

De relatione partium ad totum. PARTICVLA. TERTIA.

Artes autē eius (qd totū est) partes eē asseruimus? Asseruimus plane. Atq totum ipm unū ex multis eē oportet: cuius partes sunt: q ptes appellantur. Quelibz enim partium nō multorū pars: ſȝ totius existit. At quomodo istud? Si quid multorū pars eēt: quibus ipm in eēt: sui ipius quodā modo eēt pars. Hoc aūt impossibile. Et aliorū uniuscuiusqȝ: siquidē et oīum: unitas enim non exñs pars, preterqȝ huius aliorū erit: atqȝ ita uniuscuiusqȝ pars non erit. Non exñs uero pars cuiusqȝ nullius ex multis erit. Et si nullius omnium istorū aliquid eē (quorū nullius est uel pars: uel aliud quodlibet) impossibile. Apparet quidem

Annotationes.

Voniam huiusmodi unū ex partibus constat (ut diximus), ideo eiusmodi partes ad totū eiusmodi referuntur. Non eni totū est, nisi constet ex partibus. Neqȝ uere sunt partes, nisi partes totius existant. Cū uō totum dicimus: aut nouā quādā formā totius preter numerū partiū intelligimus: aut solū numerū partiū (sed hūc quidē uniuersū) cogitamus. Si prima totū rōne recipimus: atqȝ ad hoc ipm unū partes comparamus ut ptes: cū Parmenidē consentimus. Sin aūt rōne 2da, a Parmenidē longius aberramus quotiens partē aliquā ad huiusmodi totū referē conamur. Esto igit' eiusmodi totū quatuor partiū numerus. Accipio primā: et quero nūqd pars hęc prima dicenda sit pars eē totius .i. uniuersę turbę. Si dicenda

sit: sequetur ut sit pars unius cuiusq: q͞d connumeratur in turba. Non enim ad aliud hanc referri licet ut parte͞, preterq͞ ad ista quatuor: si semel concessum fuerit, nihil omnino preter partiu͞ turbam e͞e totu͞. Seq͞t ig͞. (q͞d modo dicebam) ut pars quelibet (si modo totius turbe sit pars) unius cuiusq: pars existat. Erit igitur pars quelibet, et sui ipsius pars: et p͞tis uniuscuiusq: pars q͞d est prorsus absurdu͞. Ut igitur et declinemus a falso: et referri parte͞ ad totu͞ reuera possimus: confitendu͞ est, preter partiu͞ q͞tuor multitudine͞ forma͞ una͞, totale͞q: existere: cuiusquide͞ unius. (q͞d cunctis pariter e͞ commune) multa penes ip͞m partes e͞e dicantur. Hinc illud peripathetic͞u p°. de physico auditu part.[la] xvij. Totu͞ est preter partes quodda͞ aliud. Licet Auerroes (ut alias meminimus supra Timeu͞ 4.[to] p͞ti. com͞ento. 43. ad sensum queda͞ sibi gratu͞ uerba torqueat preceptoris. Sed iterum de toto Parmenide͞ disserentem audiamus. Ait enim.

De toto ante partes et expartibus et post partes Particula 4ª

NOn ergo multorum, nec omnium pars est, que cu͞q: sit pars: sed uniuscuiusda͞ idee: et unius cuiusda͞: q͞d totu͞ uocamus: factum ex cunctis unu͞, atq: perfectum. Huius m͞q: pars est, quecu͞q: sit pars. Omnino quide͞. Si ergo alia partes h͞nt toto, atq: uno participant. Maxime

TRiplex totum e͞e legimus apud peripatheticos parti͞, partimq: ap͞d Platonicos: v3 totum ant͞ partes, totu͞ ex partibus: et totu͞ post p͞tes. Totum primo modo dicitur ip͞m unu͞, q͞d est omnis multitudinis origo. Totu͞ 2°. modo est ip͞m compositu͞ sub forma totius consideratu͞. Totu͞ uero post partes, est forma illa totius, qua͞ tertia͞ entitate͞ nonulli neotericor͞ appellant. Parmenides au͞t bifaria͞ solu͞ totu͞ partitur. Pro qua re Annotatio͞e dignu͞ q͞ si componem ex materia et forma in igne͞ consideramus: hoc totu͞ ex partibus, et unu͞ ex multitudine pendens dicimus: quatenus unu͞ esse (ut ita dixeri͞) totale͞ ex forma simul, materiaq: consurgit. Pendet au͞t ex multitudine, unico s. superioris ca͞e munere: que totu͞ an͞ partes dicta est. Hac igit͞ ro͞ne et que uidentur simplicia corpora, componuntur. Et

quod uniforme continuu, multarum partiu continuationi componitur. Et quod ex elementis mistu, ex multitudine quodamodo precedenti in una demum forma totius absoluit. Quas quide formas, que continua, seu mista et similia suppo quarta considerat. In quibus totum ex partibus uni dependet ex multitudine sublimioris uz cae muneri: ac primi tande principij potestate.

Q totum ex partibus et partes alia queda sint ab uno ipo: sintque unius participia. PARTICULA QUINTA.

Nde unum totum perfectum, partes continens, alia ipa ab uno ee necesse e. Necesse. Quinet de unaquaque parte eade ratio est. Etenim huius unius participem ee opportet. Na si una queque illarum pars est: hoc ipm (qd dr una queque) uni quodamodo significat. Distinctu enim quidda ab alijs et 2m se ipm existens significat: si modo una queque erit. Recte. Erit aut unius particeps si aliud quidda qm uni fuerit: alioqui haudquaque participaret: si ipm uni eet.

Annotationes.

Vod totum ipm ex partibus pendens aliud quidda sit ab uno, et alias diximus: et hac rone confirmat. Ut n. ars (ubi ex pluribus perfecte suum opus absoluit: una quada (preter plura) figura et forma unumque conficit. Ita et multo magis na tamque unitatis diuine perpetuu instrumetu, ubi expedit motoris intentione, unu aliquid pter multa coflat ex multis: ut generationis terminus cu motoris unitati consentiat. Utque sit opus unius Artificis unu. Ut demum unius operis una sit actio. Annotatione dignu qp usque adeo in rebus no discretis necessaria est hec preter partes forma totius, ut Platonici in numeris quoque, Immo et peripatheticorum nonnulli, necessaria arbitrentur: putantes uz in ternario ultra particulares unitates eius, ipam spem trinitatis existere, unitatis participe generalis. In coeteris quoque similiter. Non solu uero totum quodlibet unius ee particeps asserit: sed et partes singulas ee compotes unitatis: tu quia sut unitatis in toto communis particeps: tu et quia pars

quelibet.

que à bet. et à qualibet distincta est: differensq; à toto. Itaq; pars q̄lib. rite dicitur unaqueq; .i. unū quiddā in sua quadā proprietate ab alio differens. Que quidē differentia ad unitatē pertinere videt.

Q omnia alia ab uno ipso, sint ipsius participia. Particula ultiā.

T uero unum ēē aliquid preter ipm̄ unum, nihil pōt. Nihil participare uno necesse est et totum simul, et partes. Ipm̄ nāq; unum totū erit: cuius partes sunt singule. Vnum q̊dq; uero unū, pars totius: quęcūq; pars totius existat. Sic ē. Nonne igit̄ cū alia sint q̄; unū, uno participant omnia, quę participant? Quid ni? Annotatiōēs.

Vod ipm unum non sit aliquid distinctū, diversū ue ab ipso uno ex h̊. concluditur: q; neq; totū, neq; pars aliqua particeps ēēt unius. Et.n. quo participat totum ex partibus impartibile ēē decet: et hoc impartic eps unī? Q si particeps ēēt; ēēt totū ex partibus dependens. Omne enī particeps totum ex partibus suis singulis constat. Sūmatī itaq; dicentes, dicimus q; eū opera nālia referimus ad ipm simpliciter unū: ex controversiā opus eiusmodi iudicamus ia ēē non unū: cū aliquid quiddā sit, q; ipm unū. Idest ēē multiplex aliqd, atq; numerosum. Et quoniā dependet ab uno potenter in omnibus operante: unius particeps evasisse. Ideoq; ēē unum non quidē divulsū, uel imperfecte congestum. Sed unum ex partibus per ipsius unius imperiū ex perfecta partiū collatione progenitū. Hactenus de capite primo suppositionis quartę.

Argumentum capitis .xxxiii. et quartę suppositionis secū[dum] li.

Quod pręter unum est excogitat̄ ut multitudo. Multitudo uō si quo modo fingatur nōdum unius particeps: innumerabiliter infinita nobis occurret. Sed cū primum unius particeps asseritur: iam et inpartibilis, et in toto finita censetur.

Q nulla sit multitudo omnino unius expers. Particula pria

Lia uero q; unum, multa quodāmodo sunt. Nā si alia preter unū, nec unum, neq; plura uno essent: nihil poenitus eēnt. Nihil sane. Postq; aūt

plura vno sut (quę vnius partis, et vnius totius participia sut) nōn' ne cesse est multitudine infinita ee ipa participantia vno? Quo na pacto? Hoc plane. Nondu vnum ista sut: neq3 et vno participant: tuc cu primum percipiunt vnum? Certe. Annotationes.

Jrimitur hoc caput in particulas tres. In quarum prima id declarari uidet, q quę multa sut, licet quodamodo alia sint q3 vnum: non tamen simpliciter ita, ut neq3 sint vnu: neq3 vnius participia. Etenim si alia eent omnino pter vnu, itaq neq3 vnu, neq3 plura vno eent: nihil poenitus eent. Cu oia (quę sut) aut sunt vnu: aut plura vno. Quæ si illa plura vno ee asseueras: vnius participia erunt: qm vnius partis, et vnius totius an partes. Sed age consideremus multitudine hanc seorsu ab vno, cogitantes non multitudinem hanc, uel illa, no multitudine vnitam, alia rum ue rerum quoquomodo certarum. Consideremus inq3 ipam simpliciter multitudine cu Parmenide: no hoc modo, uel illo se hntem, sed potentia indefinite multiplicabile, et quomodo atr formabile semper indifferenter se hnte ad suscipienda multitudine hac, aut illa: modosq3, terminosq3 multiplices, p has formas, motionesq3 uel illas. Nonne hęc uno participantia multitudie infinita erut? Vtiq3 cu nodu omnia hęc multa vnu sut: uel vnu in se p'tipiut. Et em nuc Parmenides incerta, et quomodo libe uagabunda turba auguratur: et per seipam procul ab vno diuersa: vnius nodu participe. Sic infinite multitudine prospicit infinita. Vn ait

De multitudine quomodo se hēat ad unum. Particula 2da.

Onne multitudines sunt in quibus nō inest unū? Multitudines certe. Quæ si uelimus intelligentia ipa ex iis aliudq3 minimum excerpere: annō necesse erit illud extractu (ut pot' qd vnius e expers) multitudine esse, non vnum? Necesse. Nonne tibi sic semper consideranti ipam secudu ipam alteram spei nam (q3tucuq3 illius inspexeris) infinitu multitudine semper occurret? Valde quide. Annotationes.

Si fingamus multitudine prorsus vnius experte (ut sapr probauimus)

sequitur, ut tota multitudo infinita sit: et pars quęlibet, partisq3 particula per infinitū erit pariter infinita. Sed nūqd multitudinē ita licet fingere? Licet fortē Parmenidi ex altissima rōne consideranti rōnem ipsam unius, atq3 multitudinis eē diuersā. Siquidē ad unius rōnem necessario sequit' unio, terminus, status, identitas, aequalitas, similitudo. Ad ipsam uero multitudinis rōnem consequuntur opposita, diuisio, infinitudo, motus, alteritas, inęqualitas, dissimilitudo: caeteraq3 id genus.

De infinito, terminoq3 entium. PARTICVLA, VLTIMA.

Taq3 aliis q3 unum contingit ex ipo uno, et ex se ipsis iam in uno comunicantibus; alterum qddā in ipis fieri: qđ quidē terminum inuicē prębuit: natura aūt ipsorū ꝯ̃ seipam infinitatem. Manifestū est. Sic itaq3 nōia alia q3 unū; tū tota: tū et secūdū particulas: et infinita sunt: et termino quodā participant. Prorsus.

Annotationes.

Quoniam sub uno efficaciter formare et terminarī potentur talis multitudo reperitur: iō Parmenides eā uaticinatur mox inde formas, et terminos subituram. Atq3 ita iā compositū quoddā effici ex infinito, terminoq3 commistū. Qualia sunt quaē omnia preter primū. Sed in rebus nālibus quas nō ad primū comparat ꝯ infinitudo pręcipue preualet: et conditiones infinitudinē consequentes. Hinc efficit' ut omnia nālia in hoc saltē inter se conueniat qđ singula ex infinito terminoq3 conflantur. Conueniunt inq3 per ipm unum ubiq3 coniugiū. Hoc em' coniugiū ē in cunctis. Interea uero qm' hęc ab ipso inuicē sūt opposita ꝯ eadē suscipiunt passionē: sua infinitatē, sp̄ūs: uel terminum. Quod in capite sequenti amplius declarabitur. Habes in capite 2°. suppositionis quartę.

Argumentum capitis .xxxiiii et huius suppōnis ultimi. Quę pręter ens unum sunt: i. nālia: et sibi ipis et inuicē similia st̄, atq3 dissimilia. Eadē rursus et altera. Itē stant, atq3 mouēt: caeterasq3 conditiones oppoitas patiuntur.

Onne insuper similia, dissimiliaq; inuicẽ, et sibi ipis? Quamobrẽ? Qua quidẽ infinita sunt z.m iporum met nãm oĩa idem quodãmodo ex hoc

mutum patiuntur. Patiuntur. Ite quia cum ta participant termino et [illegible] quoq; idẽ omnia patiuntur. Quid ni? Qua tñ illis conuenit ut finita sit simul et infinita; que sũt contrarie passiones, q; maxime fieri pot dissimilia sũt. Nimium. Ergo secundũ utramq; passionẽ ipa sibimet, et inuicẽ simi lia erũt. At uero z.m ambas utrasq; simul q; maxime contraria sũt dissimi lia. Constat. Sic igit. alia eadẽ sibi ipis, et inuicẽ similiaq; et dissimilia erunt. Erũt. Et eadẽ iter, atq; altera inuicẽ: agitataq; et stantia ceterasq; contrarias passiones suscipientia illa, que alia sũt q. unũ: fa cile reperiemus: quippe cũ predictas iã passiones sus exprimit. Deest di cis

Annotationes.

Quoniam infinitudo atq; terminus oppositi sũt inter se: merito di uersitatẽ rebus afferunt: per quã unaqueq; et intra se ipam dissimi litudinẽ quãdã patit: parti quidẽ infinitatis ad terminũ: parti et [illegible] consequentur ad illa. Et inuicẽ res quelibz ab alijs sit quoq; diuersa: quiquidẽ et in se coniugiũ passiones diuersorũ. Hinc enĩ et discordie dein ceps oriuntur: et alia aliter utriusq; participat. Sumati uero ex isto in finitatis terminiq; coniugio, que prima sũt entiam elementa: contraria op positorũ coniugia passi accidunt. Coniugia quidẽ in dissidendo. Idẽ [illegible] alteritas similitudo dissimilitudo status motus equalitas inequalitas paritas imparitas, ceteraq; deinceps. Horũ quidẽ oppositorũ alia infi nitatẽ: alia terminum comitantur. Quisdẽ uo coniugia diversorũ ha bent concordiaq; discordẽ, discordiã ue concordẽ. Qualẽ canit Empedo cles: qui unũ quide ipm nõ sui: sed inueni sũt sub uno: unoq; partici pant. Hactenus de suppositionẽ quarta.

EIVSDEM AMBROSII EPI LAMOCENSIS ET SVFFRAGANEI MANTVANI AD ILLVSTRISSIMVM FEDERICVM BOZOLI MARCHIONEM CAPITANEVMQ; SERENISSIMI CHRISTIANISSIMIQ; GALLIAR REGIS SEPER INVICTVM IN QVINTAM SVPPOSITIONEM PARMENIDIS PRÆFACIO.

Otissimum tibi est Princeps magnanime Federice, quę, quantaq; in hominibus interdum egerminet prauitas. Qui lingua prurientes nimis q̃ licenter in alienam irruere famam nulla non hora permittunt sibi: et si uelut alba deprehenduntur linea. Nec re notitiam aucupati magnopere aliã, q̃ dicacitate, ac linguę uirulentia plane ad uenena natę: dũ uirulenti spũ optimum queq; afflatũ nolunt A qua fetiditate cum uitæ tuæ probitas absit ex diametro: iõ ad te prorsum decurrimus: ut uobis hanc quintam suppositionem tuo famigeratissimo nomini dicatam ceu uastum pelagus tranantibus tua fulgentissimi sideris luce aspires; faueasq;. Adde q tuarũ magnitudine uirtutum (quę me transuersũ rapiunt demulctũ, puinctumq;) libellis iis uideo non parũ auctoritatis accessurũ. Quippe iõ ptiosa uident multa: qm sĩt templis dicata. Suscipe itaq; hilari animo precor labores hosce. Qui si tuis meritis impares uident ut sunt: inexpectata bonitas tua, et incõparabilis bonitas imbecillitatem meã [illegible] rependant cumulatissime. V a l e :~

306.

Argumentum suppositionis quintę. Perquirit si sit illud ens unū idest intelligibile illud uniformę, atq; omniformæ: quid alia .i. materiam informē pati oporteat.

Argumentum capitis [illegible] quintę suppōnis primi. Mā prima suapte natura prorsus informis; nec unū illud formale, nec aliquid illius intus ñalē hēt. Nec igitur hēt multitudinem: numerum ue formalem.

De intentione quinte suppōnis. PARTICVLA PRIMA.

Onne preterea si hęc tāq; perspicua prętermittams, ac rursus unum (si est) consideremus alia q; unū sic etiam se hēbunt: an sic solum? Prorsus. Estne igitur a principio iterum disserendum unū si est quid alia pati oporteat. Disserendum.

Annotationes.

Vnt huius capitis particulę tres. In quarum prima principio memoria repetendum est (quod inter principia diximus) de uno ente atq; de materia potissimū in hac suppositione tractari. [illegible] uni ens hic alia [illegible] parentur: hoc nomine alia māā primā significari. Quę quauis una sit tñ, qñ sit parta, non solū aliud sed et alia plurali numero nominatur: qm potentia formabilis est ad omnia. [illegible] interea suus artificio logicas [illegible]: ut unū et alia pro arbitrio tractet: dūmodo per hāc argumentationē doceat consequentias. Itaq; si [illegible] ipsum et simpliciter unū: et alia [illegible] sumatis. Verum fuerit (qd in prīa dixit) ipsum unū cū cęteris in nullo uniuoco penitus conuenire [illegible] utrisq; communi: alioquin nō erit [illegible] simplicissimum: et absolutū. Verum quoq; fuerit ipm unū nullas partes hēre: neq; [illegible] uel per totū uel per partes [illegible]. [illegible] deinde quid id modū in prīa digrediatur pro [illegible] aliquid comparantur. Subijlateat quoq; misteriū: quo intelligamus māā primā ad unū ens [illegible] ad se ipsam, et ad cætera comparari.

Q unum aliud sit ab aliis, et cum iis non in aliquo comuni uniuoco conueniat. PARTICVLA, SECVNDA.

N non seorsum quidem unum ab aliis: seorsumque alia erunt ab uno? Cur nam? Quia nihil est alterum preter ista quod aliud sit quam unum: aliud quam cetera. Universa quippe comprehensa sunt cum unum et alia dicta sunt. Universa. Quare nihil preter hec restat: in quo utraque eadem in sede et unum et alia consideramus. Nihil prorsus. Nunquam igitur in idem unum aliaque convenerunt? Nunquam. Seorsum ergo. Seorsum.

Annotationes.

a Duo sunt que potissimum in hac particula continentur. Quorum primum est distinctio inter unum ens et alia. Distinguuntur enim hec [illegible] quum unius hoc nomine [illegible] mundus intelligibilis [illegible]: qui forme est prima [illegible] actu: virtute vero [illegible]. Ad quem formarum materia compararetur prorsus informem. Que quidem duo et si in hoc solum forte conveniunt quod utrumque suo quodam pacto participet ipsum simpliciter unum: nullum tamen conveniens est tamquam commune quoddam utrisque communicabile. Existit enim supereminens et absolutum. Et si forte convenire videntur quatenus utrumque per unitatem suam dependet ab ipso simpliciter uno: ipsumque [illegible] representant. Sed dimisso principii illius charactere utrisque (ut ita dixerim) peregrino: utrumque ubique sua proprietate consideremus. Illud quidem unum ens est penitus omniforme: hoc autem, scilicet materia, est prorsus informe omnino inter se videbuntur hec duo esse opposita: atque tam diversa ut neque quicquam illius sit in isto: neque aliquid istius sit in illo. Neque ambo rursus in communi aliquo ente intelligibili formali conveniant. De illo quidem forme omnes formaliaque omnia simpliciter in suppositione [illegible] affirmantur. De hac autem eiusmodi me cuncta rite negantur. Secundum de quo hic agitur est quod [illegible]. Cum dicit in hac particula non esse quicquam preter unum et alia. Quod dupliciter intelligi poterit. Primo quidem modo sic intelligendo per unum ut [illegible] mundum illum divinum omni forme ex parte una: ex parte vero altera mundum materialem. Quibus [illegible] exemplis patet non esse in ullo entium ordine aliud preter ista. Secundo vero modo sic intelligendo per alia in forme [illegible]. Quod si sic intelligi

mus [illegible] non est aliud prius hoc uno: in quo totaque in forma [illegible] hęc duo conueniant.

particula ultima

Ictum preterea fuit ipm reuera unum partes nullas hre. At quomodo? Neqʒ totum igitur unum aliis inerit: neqʒ eius particulę, siquidē seorsum est ab alijs: nullisqʒ particulis constituitur. Ita est. Nullo itaqʒ modo alia uno participabunt: cum neqʒ totū ipm, neqʒ partē capiant. Nullo [illegible] uidetur. Atqʒ idcirco alia nullo pacto unū sunt: neqʒ in seipsis unū aliquid hnt. Nequaquā. Unde nec multa sunt alia. Etenī si multa essent unum quodqʒ illorum [illegible] pars totius, unū esset. Nunc aūt nō unum nō multa, non totum nō partes alię sunt. Postqʒ nihilo unius participant. Probe. Quapp. nec duo nec tria sunt nec unū illis inest: siquidē uno prorsus orbantur. Sic est.

Annotationes.

b Oc (qd hic ait) unū uʒ nō hēt partes: si de uno ente dictum [illegible]: dicito: nō ipm simpliciter unū nullas simpliciter hēt partes: ita nec ens unum essentiales hre partes: per quas reuera dici possit entitas [illegible] si plures hīre: uel essentiam in uarijs ideis segregabile a seipso. Su[illegible] uero negatur partes hre: ut hinc intelligas intelligibilē Mundum (qui uelut Artifex et exemplar mūdum formare censetur) neqʒ se totū [illegible] principio neqʒ [illegible] communicare [illegible] mixtione. Concludit qd ubi [illegible] alia nec esse unū neqʒ aliquid in se unum habere: nam neqʒ formale unū esse. neqʒ [illegible] formalē unitas spem in se ullā naliter possidere. Hactenus de capite primo.

A rgumentum capitis . xxxv . et huius suppoñis ultime

Ma prorsus informis cū careat qualitate: merito neqʒ similitudinem, neqʒ dissimilitudinē hēt. Nec identitatē: nec alteritatē. Hęc enim sunt formalia quedā. Nec hēt motus ullos: qm̄ ad formas attinēt: Neqʒ drias quantitatis: materia enim est super quantitatē prior.

Q materia nulli sit similis uel dissimilis. Particula P.

1 Taq; nec similia: neq; dissimilia: nec eadem sũt alia uni: neq; illis similitudo, ac dissimilitudo inest. Si enim similia, atq; dissimilia ipa eẽnt,

[illegible] similitudinẽ dissimilitudinemq; [illegible] comprehenderent. [illegible] Vera dicis.

Amotationes.

5 Vni huius capitis particule [illegible] Annotatione [illegible] consideremus [illegible] uidebimus [illegible] illius [illegible] De utroq; negantur omnia [illegible] omnia [illegible] Sic aũt [illegible] quodãmodo [illegible] sua illa eminentia [illegible] Platonici nominant [illegible] illius [illegible] pendere [illegible] simpliciter [illegible] pendet [illegible] illud est [illegible] pendere [illegible] non est aliquid [illegible] formale. Neq; [illegible] formalia multa. Neq; totũ aliquod est [illegible] totũ est [illegible] queda. Neq; partes totius [illegible] formale [illegible] formale [illegible] compositi [illegible] Neq; numerũ propriũ in se [illegible] numerus in formali differentiã consistit. Annotationẽ [illegible]

titudo dissimilitudoque ad formas qualitatesque pertineant: materia non habens formam ... neque ulli similis uel dissimilis iudicatur. Sed de hijs inferius.

Quod materia nullas alias in se formales conditiones habeat, et unde sit uel formetur, moueaturque. Particula ultima.

Non igitur eadem: non altera. Non agitata: non quieta. Non orientia: non pereuntia. Non maiora: non minora: non æqua. Non denique aliud *umquam huius generis sortita sunt. Nam si quid tale suscepissent: uno quoque et duobus et tribus parique et impari participarent: quorum participatio illis uetita est, uno prorsus carentibus. Verissima hæc sunt. His ergo de causis unum si est: omnia est unum: et nihil est, et ad se ipsum: atque alia eodem modo. Omnino sic se res habet.*

Annotationes.

[illegible] cum æqualitas et inæqualitas ad quantitatem pertineant: materia non habens quantitatem neque æqualis est: neque inæqualis: si non habet ... quiritur a ... differentiam. Nec eadem neque diversa: siquidem identitas et alteritas formales quædam specierum [illegible] differentiæ sunt: quas non uidetur subijsse nisi prius [illegible] formata. Quapropter neque stat adhuc: neque mouetur: quippe cum status et motus formales sint proprietates entis: et [illegible] naturaliter utrumque carens: ad oppositos utriusque actus est indifferens. Si nullum ad hoc ipsa motum habet: merito neque dici non esse ad esse moueri: neque uicissim. Quare neque nascitur neque perit. Nullum denique oppositorum uel simul naturaliter habet: uel uicissim. Non quidem simul. Opposita enim in re prorsus indiuidua [illegible], quæ illa conciliare non possit, simul convenire non possunt. Neque uicissim naturaliter habet opposita. Siquidem et immutabilis est in se: et formales in [illegible] gradu conditiones, et differentias non admittit. Neque numeros [illegible] differentias numerales: quippe cum hæc omnia sint formalia. Materia denique sua quidem natura (si qua modo natura dicenda est) nec unitatem habet: neque formam: neque motum. Sed ab ipso simpliciter uno mox inde procedens sortita est unitatem. Deinde uero ab uno ente formas. Tertio tandem ab anima motus. Si uero mens prima et anima [illegible] ad ipsam materiæ unitatem [illegible]

conducunt: non tn̄ ut mens: uel aīa: sed ut unum quiddā: ipius q3 (qd unum est) simpliciter instrumentum. Putant uero mām ut informem proueniri ab uno derivatā: per infinitatē: que in Mundo intelligibili uel et animali proportionalis ē materie. Dicit et unū ex infinitatē mām derivari. Que omnia ex intima Platonica schola deprompta sunt. Habemus de quinque suppositionibus. In quibus consideratur quot et que consequantur si unū sit. Que aūt consequantur et quot si unū nō sit in sequentibus quatuor Parmenides scrutatur.

EIVSDEM AMBROSII EPI LAMOCENSIS AVGVSTIANAE FAMILIAE EREMITAE AD MAXIMV FIDEI CVLTOREM INVICTVMQ3 CHRISTIANISSIMI REGIS CAPITANEVM FEDERICVM GONZAGAM BOZOLI DOMINVM IN SEXTA PARMENIDIS SVPPOSITIONEM PREFATIO.

MVltorum relatu, et presertim nobilis Giametti secretarii tui princeps inclite Federice accepimus primos notę uiros in Gallia tuis obstrepere laudibus; ob ingenii dexteritatem, promptitudinem, probitatē, iuditium exactissimum, que in te nobiles, infimi medii experiunt̄: nec humanitate et comitate affabilitateq3 iucundissimis oīb9 disclusis. Ego uero quo me uerto cunq3 ob fidei per te īmaculatę seruatę penu multifariam comulatum ita audio tuum nomen famigerari ac celebrari: ut nulli non occurras admirabilis: et sūmis laudum preconiis dignissimus. Vt.n. Thessali, et qui eos emulant̄, sugillandi ubiq3 occurrunt ob infideli-

Ꝗ44

tatem. (Erant enim ii inconstantes et perfidi Demostene in olynthiaca prima, et Vlpiano rethore. Itē Thucydide et Euripide authoribus: ita ut inde prouerbium manarit, ut Thessala fides, de uana dicatur, et fluxa: quę in rōne uirtutis nihil hēat pensi), ita fidei cultores sunt maxime celebrandi. Cuius templum Numa Pompilius Romæ constituit: illamq; romanis Plutarcho authore maximum esse iusiurandum demonstrauit. Proinde cum ad id sacrarium flamines bigis, curru arcuato .i. obtecto desup, ac uelut fornicato uehi iussit. Manu quoq; ad digitos usq; inuoluta rem diuinam facere uoluit, significauit symbolice fidem tutandam ēē. Qua ita seruari Rempu. a3 Cicero scribit, ut ea nullam rem illam uehementius seruare autumet. Est enim (ut idē alibi ait) iustitię fundamentum fides. Et (ut ait Ambrosius) iustorum corda meditantur fidem. Hęc porro tradente Seneca, sanctissimum humani pectoris bonū est: quod nulla necessitate ad fallendū cogitur, nullo corrumpitr̄ pręmio. Vre, inquit, occide: non prodam. Sed quo magis secreta queret dolor: hoc illa condet altius. Et quid fides? Dictorum inquit Cicero, conuentorūq; constantia et ueritas. Propterea Plato inquit fidē ēē in reddendis pecuniis depositis, uel in sepulchris erigendis iustitiam. De qua Silius Italicus. Iustitiæ consors: tacitumq; in pectore numē. Quę et sistit praesules, et uniuis societatis glutinamentum firmissimum, et ferruminatio (ut ita dicam) inuicta: tn̄ nōnullis, immo plurimis, ita prorsum fluxa ē: ita censetr̄ nulla; ut nihil rarius sit reperire q̄ incorruptę ueritatis hōem. Nā (ut ait in bacchidibus plautus graphice: Multi more isto atq; exēplo uiuunt, quos cū censeas tibi amicos: reperiuntur falsi testimonii. Lingua factiosi: inertes opera: sublecta fide .i. friuola et leui, ut interpretatr̄ Marcellus, Qua infames Scy-

thæ extitere. De quibus prouerbium apud Grecos Scytharum est, palimbolũ se prestare.i. nunc huic, nunc uero illi inherentem. Quã rem ubi fedã prorsus, et omnino (ut par est) probosam ratus es: fidẽ precæteris coluisti. Ita ut hanc spectatam Italis uniuersis ab inferis premortuam, et pridẽ adobrutam contumulatamq; reuocare uisus sis. Gratulor itaq; tibi. Gaudeo mihi. Est quod bñ speremus. Opera enim tua princeps fidissime hãcq; importabili seruituti mancipatã spero breui (ut pollicitus mihi es) pristine libertati restitutum iri pte plurima. Quapp hac spe et gaudio perfusus digestionum quæ ad quatuor sequentes Parmenidis suppõnes spectant, singulas non ut in decursis ludicris, et simulacris preliorũ uoluptariis distincta sunt omnia, [illegible] laboriose congesta [illegible] desunt: non permisi mihi inhonoratum tuum fulgentissimũ nomẽ pertransire: quod unius hominis opus efficere ualuit. Quo itaq; plurimũ possumus: hoc ipm (quod ex se propriis monumentis celeberrimum) in memoriam damus. Tu uero Clarissime Federice sic statuas uelim, esse me tue excellentiæ tã deditum, q; qui maxime. V A L E.

Argumentum suppositionis sexte. Contemplatur hec: Si unũ ens, partim quidẽ sit, partim uero non sit: quid circa illud accidat.

Argumentum capitis .xxxvi. et huius suppõnis primi. Si pro nã intelligibili, aĩalis nã regnat: cognitio aliqua huic q͞d competet. Item alteritas, identitas, dissimilitudo, similitudo, æqualitas, inæqualitas: et cætere passiones opposite ferme oẽs.

De intentione huius suppositionis: deq; modo tradendi, ac fingendi

PARTICVLA PRIMA.

T VERO SI VNVM NON SIT QVID CONTINGAT, NONNE POST HAC CONSIDERANDVM EST? CONSIDERANDVM.

ANNOTATIONES.

…ut huius capitis particulae septem, in quarum prima proponitur.

Parmenides non philosophus tantum: sed etiam poeta divinus, carminibus philosophiae mysteria cecinit. Atque in hoc dialogo agit quoque poetam. Novenarium enim quasi poeta colit numerum musis (ut dicitur) consecratum. Per novem sane suppositiones, quasi per novem musas sciens ducit ad veritatem. Apollinique nos ducit. Dum enim ad ipsum provehit simpliciter unum: ad Apollinem promovere videtur. Quo nomine pythagorici suum solent ipsum simpliciter unum insuper designare. Quippe cum Apollon, ut platonici quoque cum Platone in Cratylo docent, absolutorem significet simplicem a multitudine segregatum. Interea ut exactius poetam agat, nominum genera variat. Hoc nomen unum aliter atque aliter introducere: ac passim varia sentire. In ceteris plerisque similiter quadam ratione versutus, fingit et ut poeta. Non enim solum (quae sunt) asserit: sed etiam quae non sunt, saepe confingit. Illa praeterea, quae esse non possunt. Poetica sane licentia frequenter aggreditur paradoxa. Alia sub pluribus aliorum nominibus occultat. Delectatur saepe metaphoris, quibus aliena significantur ad alia translata. Quis non perspicit poetam in huiusmodi nec figuram dedisse: carmen notum? Poeta solus animadversionem in operam cogitat. Itaque summam omnium verborum faciem posuit allegoriam. Quas ob res Plato in Theaeteto nos monuit opportune, ut caveremus ne forte in hoc dialogo sua nos verba deluderet. Dum et res et ipsa verba aliter quam ipse sentiat et loquatur accipiamus. Verum quid nam dialecticus cum poeta commercii? Certe quam plurimum. Utrique enim atque soli circa suos, ut aiunt, conceptus et propria machinamenta versantur. Habentur utrique omnium [illegible] et habent nescio quid furoris. Annotatione dignum quod Parmenides quinque suppositiones, si unum sit, consideravit. Deinceps vero, si unum non sit, quatuor adiunget. In superioribus igitur unum hoc unum, quasi poeta multifariam introducens, primo quidem […]

[illegible] ipsum nullam [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] coloribus. [illegible] si [illegible] est in [illegible]: ipsum esse [illegible] probauit. Tertio non solum si unum in ente, sed et sub ente sit: omnia esse pariter, atque non esse. quarto et quinto [illegible] ad unum: [illegible] et quod in unum [illegible]: precipue uero ad unum: quod in [illegible]. Postquam [illegible] omnia [illegible], non solum [illegible] non esse unum: sed [illegible] non esse finxit, queritat quidnam accidat uni. Perinde ac si ei (quod non est) aliquid possit accidere. Sed [illegible] nihil [illegible]. [illegible] ignoret opposita uersari circa idem: in hac suppositione sexta partim [illegible] septima et octaua et nona [illegible] non esse unum, non [illegible] illud simpliciter unum, ad quod non pertinet esse: [illegible] longe [illegible] [illegible]. Sed unum post hoc ponimus: ad quod [illegible]. De quo probabiliter [illegible] non esse [illegible]. [illegible] igitur [illegible] deinceps precipue [illegible] illud unum, quod est in [illegible] intellectualibus [illegible] [illegible] inde contingat. Neque uero ausus est (ut dixi) primum unum, e medio tollere. [illegible] enim potuit [illegible] unum, [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] quoquo modo non esse. Atque hec [illegible] non nihil [illegible]: quod [illegible] a primo dependeat. [illegible] uero [illegible], uel neque primum, quod est [illegible] necessitas [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible]. Sic quo [illegible] [illegible] quid [illegible] non [illegible]. [illegible] denique in hac suppositione sexta unum ens [illegible] intellectuale ita non esse: ut partim quidem sit: partim uero non sit. In septima uero [illegible] omnino non esse: quid utrimque sequatur absurdi, facile deprehendemus.

Quomodo unum dum dicitur non ens, possit etiam quodammodo ut ens intelligi PARTICVLA, SECVNDA.

Venam hęc suppositio est: si unum non est. Num aliquo differet ab ista. Si non unum non est. Differt sane. Num solummodo differt: uel etiam omnino contraria

est hęc, si non unum non ē: illius. Si unum non est: Contraria omnino. Annotationes.

[illegible] in propositione subiectum ponit et predicatum. In hac enim propositione: unum non est: quasi subiectum quidem est unum: predicatum vero non est: si resoluatur uerbum in suum participium negatum: vz non ens. Quasi dicat unum est non ens. Componit igitur propositionem aliam eiusmodi. Non unum non est. Hec utique videtur illi contraria et contradictoria. Primo quidem: quia subiectum ibi est ipsum unum: hic uero non unum. Que sunt inuicem contradictoria. Deinde quia sensus earum inter se repugnant. Prima enim unum e medio tollit quodammodo. Secunda omnino reducit in medium ob duas negationes que [illegible] affirmationis unius. Consideramus [illegible] non propones quasi totus [illegible] sed subiectum [illegible] unum ad non unum. [illegible] subiectum hoc contradictorum est illius. Dum enim dicimus unum: non [illegible] ipsum ex uniuersa rerum natura sustulimus. Dum uero dicimus non unum: id deiecimus. Igitur in subiecto propositionis [illegible] [illegible] ablatum est; neque ut infinitum prorsus excogitatur. [illegible] quiddam differens a non ente. Quod quidem [illegible] illi non ens adiunximus. Et quod subdimus: [illegible] aliud addimus. Primo ipsum unum ponimus [illegible] aliud introducimus.

Exemplis predicta confirmantur. Et quomodo non ens eiusmodi cognoscatur. PARTICVLA, TERTIA.

Vid aūt si quispiā dixerit: si magnitudo non est: uel paruitas non est: uel aliud quicq̄ huiusmodi: nonne in singulis demonstraret, ꝙ aliud quiddā.

[illegible] ipsum non ens. Omnino. Non [illegible] [illegible] [illegible] aliud quiddam [illegible] ipsum non ens dicit [illegible] unum si non est: [illegible] intelligimus quid dicat? Intelligimus. Primum [illegible] aliquid [illegible] cognosci posse [illegible]. Deinde [illegible] ab aliis [illegible]: unum: [illegible] illi [illegible]: siue non est: nihilominus cognoscitur quid non esse dicatur: quodque differens est ab aliis: an non? Necesse. In hunc itaque modum a principio dicendum; unum si non est: quid esse oportet? In primis itaque [illegible] hoc oportet accidere ut videtur [illegible] vz [illegible] [illegible] [illegible]

aut nihil non intelliger nos quid dicamus: qn̄ vnū si non est, proferimus. Vera loqueris.

Annotationes.

Xemplo de magnitudine [illegible] declaratur. [illegible] Si magnitudo non est [illegible] magnitudine [illegible] non ens proferimus. Et utrobique [illegible] cendo si vnum non est. Si magnitudo nō ē: declaramus aliud eē vnum: [illegible] magnitudine: q̄ non ens. [illegible] inter cognoscendo ipsum [illegible] vnius ipsius [illegible] differens ab alijs [illegible] ens. Ipsū q̄ vnum [illegible] in se proprium aliquid est: [illegible] ab alijs differens, et a non ens distinctū. [illegible] vnius [illegible] addat sibi [illegible] vel nō [illegible] vel [illegible]. [illegible] illi non esse [illegible] intelligimus [illegible] non ens predicamus: et quo differt [illegible] vel alijs. [illegible] s. vnū non est [illegible] quid loquimur intelligimus [illegible] ipsius vnius et ipsius non entis [illegible] conditiones habet. Quamobrem si vnū hoc pacto non est, ut et quodammodo sit: [illegible] rōnem: [illegible] aliqua eius scia est. Annotatione [illegible] pliciter vnū [illegible] fiat vnū ens: [illegible] intelligibile [illegible] Rursus si hoc vnum ens intelligibile et intellectuale declinet [illegible] in non ens: [illegible] ita motū tempusq̄ subit: in animā transformatur. [illegible] intellectu et intelligibili [illegible] oīa post [illegible] vniuerso mobilia erunt. Stabilia sub aīa nusq̄. Siquidē aīa per motum [illegible] ubique mobilia. [illegible] ut in Timeū diximus). Si rursus vnum ens in non ens omnino mutetur [illegible] mobilia [illegible] Annotatione [illegible] Parmenides in hac suppositione [illegible] multas vnius quodāmodo [illegible] quodāmodo non entis conditiones [illegible] conditiones [illegible] Quomodo [illegible] non ens in seipso [illegible] Ibi quidē eterna et temporale [illegible] pariter introduxit. Hic [illegible] potius ad temporale Parmenides [illegible]

Sed in hac quoque par[illegible] ubi ad non ens proprie [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] interim omnes fere [illegible] conditiones [illegible]. [illegible] et primi [illegible] et temporis excellentia. Atque oppositorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] hec quo supponit [illegible] maxime conuenit [illegible] oppositis opposita [illegible]: [illegible] proximo. Et partim quidem affirmat: partim vero negat. [illegible] admodum fecit in tertia suppositione.

Quomodo unum (quod dicitur non ens) sit natura anime, qua ratione mobilis est: et quomodo de hoc non ente sit scientia: huic competant alteritas, multitudo et signa indicatiua.

PARTICVLA, QVARTA.

N non et alia altera esse quam illud: alioquin neque illud alterum quam alia predicari? Maxime. Ergo diuersitas quoque preter scientiam illi adest: neque enim aliorum diuersitatem dicit, qui unum alterum quam alia [illegible] [illegible] sui ipsius diuersitatem. Apparet. Quin et ipsius illius et alicuius et huius [illegible] huius [illegible] horum atque omnium huiusmodi particeps ipsum non ens dicit. Neque enim unum [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] altera [illegible] illi quicquam esset: nec illius: neque aliquid appellaretur: nisi particeps esset ipsius alicuius et [illegible] talium. [illegible] Esse tamen uni competere non potest: siquidem non est: Participare uero multis nihil prohibet. Immo necesse est: siquidem ipsum unum illud duntaxat: nec aliud non est. Quod [illegible] [illegible] unum nec illud: [illegible] neque [illegible] erit: sed de alio quodam sermo habetur: [illegible] nihil [illegible] oportet. Sin [illegible] unum illud duntaxat non aliud presuppositum est non esse: [illegible] illius [illegible] aliorumque multorum particeps dicendum est. Et maxime quidem

Annotationes.

Vm in hac suppositione, similiterque in ceteris latentia quedam passim misteria inuestigas: disce interim artificium sagacissimum: quo et consequentie mirabiliter contexuntur. Et quodlibet non excogitans solum: sed expositum confirmatum. Excellentissime [illegible] [illegible]. [illegible] feliciter inueniuntur in singulis: ut quem [illegible] [illegible] quolibet [illegible] Anaxagoras promiserat, reperies. [illegible] [illegible] ubique solers [illegible] sagax

[illegible] loqui [illegible] ut p[illegible] ph[illegible]s. Sic admonitus ad reliqua [illegible]. An notatione dignum q unum quod dicit non ens et e[illegible] aliud est ab [illegible]: et alia altera sunt quam illud. Consequens ut de hoc animali non [illegible] ut ipsa [illegible] illi rationibusque formalibus veritas quaedam ducat. Conveniat [illegible] hoc etiam non ens veritas. Item neque non ens [illegible] similitudo: per [illegible] [illegible] et aliud sit quam [illegible]. Si alia sit motus, temporisque conditio in hoc: in [illegible] vero [illegible] quoque sit. Annotatione dignum q Platonici quotiens [illegible] et ens pronuntiant: nisi aliud addiderint: stabile intelligunt et [illegible]. Hic igitur [illegible] de natura vel [illegible] mobili ens negat et esse: intelligo non [illegible] ens aut [illegible] negatum: sed [illegible]. Quotiens autem hac ratione non [illegible] et ens [illegible] et esse [illegible] et [illegible] et ens competit temporis [illegible] non [illegible] ratio [illegible]. Sed in hac ipsa temporali mobilique [illegible] suo quodam considerationis mobilitatem [illegible] et stabile [illegible] [illegible] perpetuumque tenorem. Quatenus ad stabilitatem eiusmodi [illegible] motum pertinet: ens, similiterque non [illegible]. Quatenus vero [illegible] [illegible]: non ens potius appellatur. Sed [illegible] ens [illegible] ipsi [illegible] xus ipsius ratione competere. Hac tamen ratione dici multiplex rite potest. Est enim unum multa et multitudo quaedam una. Appellatur et hac ratione [illegible] hoc aliquid unum: et quandam multitudinem: huius quoque et huic re [illegible] tale. Et cum non quelibet de hoc uno negentur, sed ens duntaxat, et hoc quidem [illegible] atque [illegible] nihil prohibet interim huic alia multa competere. Alioquin neque diceret vel cogitaret ut unum vel ut multiplex vel ut mobile: neque loqui de ipso possemus.

Q circa hoc unum non ens existunt similitudo dissimilitudo.

PARTICVLA QVINTA.

Vamobrem dissimilitudo illi est ad alia. Nam cum alia altera sint quam unum: extranea esse oportet. Oportet. Extranea vero nonne aliena? Quid ni? Aliena autem nonne dissimilia. Dissimilia plane. Atqui si [illegible] dissimilia sunt dissimili dissimilia [illegible]? Plane. [illegible] [illegible]

dissimilitudo: eo illi quã alia ipsi dissimilia sũt. Videt. Et si illi dissimilitudo ad alia competit: nonne ad seipsum similitudo conveniet? Quonam modo? Si uni insit dissimilitudo ad unũ: haud sane de huiusmodi quodã ut uno sermo fieret: neq3 suppositio de uno: sed de alio quopiã fieret. Prorsus. Neq3 uero deceret. Non certe. Ob hanc cãm oportet unũ similitudinẽ ad se ipm habere. Oportet. Annotatiões.

Anc mobilitatẽ in aĩa uer dicimus eẽ ab alijs admodum differentem. Ab alijs quidẽ, quę stabilia sunt omnino: quia statu motus opponitur. Ab alijs quoq3 mobilibus: quĩ aĩa, ut inquit Phedrus, per se mobilis dicit: alia aliunde mouentur. Recte itaq3 iudicamus eã alijs eẽ dissimilẽ per dissimilitudinẽ: scilicet p mobilitatẽ huiusmodi cõpetentem. Qua uero rõne distinguitur a cęteris: eadẽ proprietate sibi ipsi congruit. Estq3 simile. Alioquĩ sua ipsa proprietatẽ careret.

Q circa unum (qđ dicitur non ens, et natura animę) sit inæqualitas. PARTICVLA SEXTA.

Tem nec æquale aliis est: Etenim si æquale eẽt iam profecto: ac simile illis 2^{m} ęqualitatẽ existeret. Vtraq3 tñ hec impossibilia: cũ unũ minie sit. Impossibilia. Postq3 uero cæteris æquale non est: nonne et alia necesse est illi æqualia nequaq3 eẽ. Necesse. Quę aũt nõ æqualia inæqualia sunt. Inæqualia uo inæquali cuipiã inæqualia sũt. Certe. Vnde et inæqualitatis particeps unũ apparet. 2^{m} quã cætera ipsi inæqualia sunt. Particeps profecto. Annotationes.

Vnc negat æqualitatem: et merito. Mobilitas eñ animę nõ ẽ æqualis æqualitatẽ uera .i. æqualitatẽ stabili penitus et ęterna. Non est æqualis alijs scilicet substantijs prorsus æternis: quę reuera iudicantur æquales: semper v3 æqualiter se hñtes. Hoc est eadẽ proportionẽ æquales. Alioquin si ipsa mobilitas aĩę ueram cõret æqualitatem: uere eẽt: veramq3 similitudinẽ possideret. Neq3 rursus æqualis est cæteris temporalibus: cũ nãm sui admodũ excellentior.

Q circa idẽ.

Quod circa idem unum sint magnitudo et paruitas, et aequalitas.

PARTICVLA VLTIMA.

Ceterum ad inaequalitatem magnitudo ac paruitas attinet. Attinet. Et magnitudo ergo et paruitas tali uni conuenit. Videtur. Magnitudo rursus et paruitas semper inuicem distant. Distant. Igitur medium quiddam semper interuenit. Interuenit. Sane. Num reperis medium aliud inter haec praeter aequalitatem? Nullum aliud. Cuicumque igitur magnitudo et paruitas accidit: accidit quoque aequalitas harum obtinens medium. Constat. Uni igitur quod non est aequalitas magnitudo paruitas accidere uidentur. Videntur.

Annotationes.

Probauimus in precedenti particula unum ratione mobilitatis transitionem inire, siquidem ea ratione differens iudicatur. Hic autem ratione inaequalitatis magnitudinem inire et paruitatem, unde et aequalitatem omnino. Etenim unum hoc animale, quod non ens dicitur, propter inaequalitatem dicitur cum maius: tum minus. Et quoniam maius atque minus propter oppositionem ualde distantia medium quiddam id est aequalitatem quandam exigunt: merito et mobilis ipsa conditio dum a minori crescit in maius uel uicissim: in aliquam aequalitatem interim uidetur incidere. Non inquam in aequalitatem ueram id est firmam ueram: sed fluentem: et cum fluxu quodam uel parte fluxus pariter comparabilem. Quapropter uni huic animali uti non enti idest fluenti competit inaequalitas, aequalitas, paruitas, magnitudo, similitudo, dissimilitudo, alteritas. Hactenus de capite xxxvi et huius sexte suppositionis primi.

Argumentum capitis xxxvii et sexte suppositionis secundi.

Unum dum dicitur non ens: esse quodammodo eius interim subintelligitur; si modo uere intelligatur, atque dicatur.

Quod circa hoc unum (quod dicitur non ens) essentia quodammodo existat.

PARTICVLA PRIMA.

Preterea et essentia participare quodammodo ipsum oportet. At quomodo? Habere ipsum oportet eo modo, quo dicimus. Nisi enim sic se haberet: haud quaquam vera predicaremus, cum unum non esse fatemur. Sin autem vera manifestum est (ea que sunt) proferimus. Nonne? Sic est. Cum vero nos vera predicare dixerimus necesse est ut ea, que sunt, asserere nos profiteamur. Necesse. Est ergo unum, ut videtur, non ens. Si enim non sit non ens: sed aliquid ipsius esse remittat ad hoc ut non sit: statim erit non ens. Omnino quidem. Oportet igitur illud tamquam vinculum ipsius non esse habere ipsum esse non ens: ut perfecte rursus esse liceat. Ita enim ipsum ens maxime erit et ipsum non ens maxime non erit: si ipsum ens quidem participet essentia essendi ens. non autem essentia essendi non ens: sed essentia non essendi ens: siquidem non ens perfecte esse debeat. Verissima hec sunt.

Annotationes.

Sunt huius capitis particule due. In quarum prima Annotatione dignum [illegible] ipsi non enti quodammodo essentia competit. Que enim [illegible] cohibeamus entis ipsius differentie quedam esse firmantur. Preterea quod de uno hoc nobili non ens predicamus. et reliqua superius enarrata: uere cogitamus et loquimur. Si uere. [illegible] id esse est. Verum enim et ens inuicem conuertuntur. Unum itaque hoc uere est non ens. Atque est hoc ipsum uerum in uniuersali natura formalibusque rationibus. s. unum hoc non esse ens. s. non esse ens perfectum. Unum igitur hoc ita est non ens ut sit quodammodo alicuius essentie particeps. Alioquin si auferas hoc ipsum uerum (hoc ipsum esse quo dicit esse non ens) falsum certe loquimur. quod unum non esse dixerimus. Veridica igitur confirmatio (quod predicat non ens de hoc uno) est ipsum esse. s. ut sit non ens. Ratio enim confirmatiua entis est, non esse non ens. Ratio uero confirmatiua non entis est esse non ens. Vinculum quoque (per quod cum uno non ens subnectitur) est quoddam esse. Si hoc sit integrum esse: non conueniet unum esse non ens: sed in ente perfecto. Sin autem nullo modo sit: non ne [illegible] predicabitur ne nihil. Est ergo quoddam esse remissum: per quod de uno non ens predicare licet.

De animę natura. PARTICVLA. VLTIMA.

Onne igitur postq̃ ens non eẽndi particeps est: et non ens ipsius eẽndi particeps, unum quoq; cũ non sit) ipo esse participare necesse est, ad hoc ut uere non sit? Necesse. Centia igitur ad eẽ uidetur non si non sit. Videtur. At qui non eentia rursus: siquidẽ minime sit. Quid ni? Annotationes

Si itaq; aliquod ens qđ non entis est particeps: et rursus aliquod nõ non ens qđ entis est compos. Quod quidẽ aliquo modo ens et aliquo modo non ens et non simpliciter nõ ens, est ipsa unũ ut diximus [illegible] partes quã status motu: motuq; status cõmiscetur. Atq; hoc ipm qđ in re est unum mobile, partim quidẽ propter [illegible] non ens appellatur. Partim uo propter tenorẽ quẽdã in motu [illegible] similiter restitutũ: ens rectẽ uocatur. Hactenus de capite xxxvij.

Argumentum capitis. XXXVIII. et huius supponis ultimi.

Huiusmodi unum s[illegible] animale, qđ aliquo modo e[st], aliquo modo non est, opposita patitur. Nã mouetur, et non mouetur. Alteratur et non alteratur. Fit interit. Rursus q; nec fit: nec interit. par. pla

Vm potest aliquid (quod certo quodãmodo affectum) sic hẽre se dicitur, non sic se habere, cũ nõdũ ex huiusmodi hitu transmutatum sit? Non pot. Quodcunq; igitur sic se et non sic se hẽt mutationem quãdã patitur? Patitur. Mutationem uero motũ ne an aliud quidẽ eẽ dicimus? Motũ. Vnũ sunt nõne et [illegible] ens et non ens apparuit? Apparuit. Ergo et sic, et non sic se hẽns. Videtur. Vnum g° non ens moueri uidetur: siquidẽ mutatio[n]em recipi et in non ẽe recipit. Patet. Enimuero si nusq; in natura rerum adest cũ non sit: nõ utiq; aliunde alio migrari pot? Quo pacto n[on] posset? Non g° mouetur ex eo q[uod] transeat. Minime. Neq; tũ in eodem conuerteretur. [illegible] tamen ipm idẽ nusq; attingit. Ens nãq; est ipm idem. Nõ [illegible] in aliquo eorum, quę sũt, eẽ impossibile est. Impossibile certe. Nõ g° unum cũ sit in eo conuerti, in quo minime est, uiq; posset. Neq;

Annotationes.

Sunt huius capitis particulae tres. In quarum prima Annotatione dignum quod in motu animae, qualem prius descripsimus, praeteritum et futurum ita inuicem opponuntur ut simul esse non possint. Praesens quoque nec amplius praeteritum habet nec dum futurum. In eiusmodi motu temporis [illegible] ut supra diximus [illegible] anima in seipsa commutat. Qui sane status simul omnes esse non possunt. Et cum hic quidem est praesens: ille uero est praeteritus: ille futurus. Hac igitur ratione anima uicissim est: atque non est quodammodo [illegible] perpetua. Atque necesse est hoc unum mobile si est atque non est successione quadam hinc [illegible] [illegible] moueri. Videtur. [illegible] alia ratione moueri non possit: siquidem mutari non possit. Hoc enim unum mobile [illegible] ratione est fluitans, non est in ipso entium ordine constitutum. Her[illegible] enim omnia stabilia sunt. Nequit igitur [illegible] in [illegible] aliquod permutari ex [illegible] [illegible] in aeternum? Non igitur hoc pacto [illegible]: neque hac condi[illegible]tione mouetur. Non solum uero eiusmodi motu [illegible] de hoc uno [illegible] qui: sit et circularis. Circularis namque perfectus, qualis puro competit intellectui, in ipsa identitate uersatur. Ipsa uero identitas ad ens perfectum et stabile pertinens fluxui huic animali non conuenit.

Q circa hoc unum non ens existant alteratio interitus atque horum opposita. PARTICVLA. ultima

Eque est alteratur unum a seipso: siue sit: siue non sit. Haud enim sermo de uno ulterius haereretur: Siquidem a seipso alteratum fuisset. Verum de alio quodam praeter unum. Probe. Si neque alteratur: neque in eodem reuoluitur neque progreditur: quonam pacto mouebitur? Nullo. Quod uero moueri nequit: quietem agere necesse est: et quod quiescit: consistere. Necesse. Igitur unum si non est: stat: [illegible] mouetur. Videtur. Quin etiam si mouetur: necesse est procul dubio alterari. Quatenus enim quid mouetur: eatenus non eodem modo (quo prius) sed alio sese habet. Plane. Ergo unum dum mouetur et alteratur. Profecto. Verum tamen nullo modo motum: nullo modo alteratur. Nullo

formitus. Quapropter unum, quod non est, quandoquidem mouetur, omnino alteratur. Minime. Idemque unum, si non sit, alteratur: atque etiam minime alteratur. Constat. Quod quidem alteratur an non necesse est quod antea fieri prorsus [illegible] habitum excurrere oportet. Quod uero non alteratur nec fieri nec interire. Necessario sequitur. Unde unum, quod non est, quando alteratur efficitur ac perit. Quando uero non alteratur: nec fit: nec interit. Atque ita fit pariter: atque interit. Rursusque neque fit: neque interit. Sic est.

Annotationes.

Annotatione dignum quod huic uni non competit alteratio tanta, ut ab ipsa natura sua et proprietate discedat. Per rationes quidem superiores moueri uidetur: per sequentes uero quiescere. Et utrumque suo quodam pacto uerum. Deinde quia [illegible] permanet [illegible] eadem: nec alteratur ab ipsa. Qua uero habitus quosdam uicissim commutando mouetur: eadem alterari uidetur. Atque ita priores quidem habitus exuens posteriores autem induens, occidere uidetur atque renasci. Sed rursum proprietatem sibi [illegible] nec nouam acquirens: nec aliam deserens neque fit umquam: neque perit. Si quis autem (ubi fingitur unum esse parti quidem esse parti uero non esse) intellexerit post figmentum reliquum fore ens non animam (quemadmodum nec [illegible] omnino sensibile: exponat non [illegible] neque fieri neque nasci: quia [illegible] in sensibilibus est sempiterna. Sed prima interpretatio magis huic consentanea uidetur. Hactenus de suppositione sexta et capite xxxviii.

Argumentum septime suppositionis. Si illud (quod dicitur unum ens) nullo modo est: queritur quid illi contingat.

Argumentum capitis xxxviiii. Si unum illud intelligibile prorsus esse desiuerit, adeo ut neque pro ipso regnet anima: nullum oppositorum de illo predicari poterit. Non quidem motus: non status. Non æqualitas: non inæqualitas. Neque similiter alia. Denique neque cognosci: neque nominari poterit.

Vrsus iam ad principium redeamus. Liquido inspecturi utrum hec deinceps quemadmodum hactenus an aliter esse uideantur? Operepreciu

hoc ē. Non ne iā disseruimus quid circa unum accidat: [illegible] sit. Disseruimus. At quotiens nō ens proferimus: nihil aliud nisi significat: qd̄ entiæ absentiam ab illo: qd̄ quidē nō eē pronunciamus. Nil aliud. Vtrum quando dicimus non eē aliquid: aliq° mō ipm̄ non eē intelligimus: aliquo modo esse? An potius hoc ipm̄ nō est: quotiens pronunciat̄: simpliciter significat q̄ nullo prorsus modo usq̄ est: et cū non sit nulla ex parte est entiæ capax. Absolute id significat. Neq̄ g° eē ipm̄ non ens poterit: neq̄ alio quoq̄ mō entiam attingere. Minime. Fieri aūt et interire nī aliud ē q̄ illud quidē entiam accipere hoc aūt amittere? Nil aliud. Ergo cui nulla huius pars convenire pōt: nunq̄ aut accipit ipam aut amittit. Nunq̄. Unū ergo postq̄ nullo modo est neq̄ habere [illegible] neq̄ amittere: neq̄ aliquo pacto entiam capere convenit. Decens est. Nō itaq̄ interit ipm̄ unum cū nō sit: neq̄ fit: ut pote qd̄ nulla ex parte est entiæ capax. Non videt̄. Neq̄ rursus aliquo pacto alterat̄. Iā enim et fieret et periret: si hoc pati posset. Verū. Si minime alteratur unū non ens necesse est nequaq̄ moueri. Necesse. Neq̄ tamē stare alicubi: qd̄ nullo modo est asseremus: qd̄ enim stat in aliq° eodē sēper eē oportet. Quid ni? Sic plane ipm̄ cū nō sit nunq̄ aut stare aut moueri fatebimur. Nunq̄ preterea nihil ex iis que sūt illi adest. Iā enim entiā participaret: ut pote qd̄ alicuius eorum esset particeps. Manifestū est. Nō magnitudo igit̄ illi nō paruitas: nō equalitas accidit. Nō profecto. Sed nihilo magis similitudo aut diuersitas illi uel ad alia uel ad seipm̄ aderit. Nequaq̄ videt̄. Nū et alia ullo modo illi eē poterunt: cū nihil prorsus ipi eē queat. Haud licet. Quapp alia non similia illi non dissimilia nō eadē nō diuersa sūt. Non sunt. An uero ipm̄ qd̄ illius: uel ipm̄ qd̄ illi: uel quid uel hoc: uel huius: uel alterius: uel alteri: aut quondā: aut deinceps: aut nūc [illegible] sēn [illegible] opinio siue sensus an sermo an nomē an aliud q̄duis ex iis que sunt circa ipm̄ qd̄ minime est: existet? Minime. His igitur omnibus unū s non est nullo prorsus modo aut usq̄ se se habet. Non tamē videt̄ ullo modo aut usq̄ se se hr̄e.

Quando ipm̄ simpliciter unum [illegible] [illegible] repetentes [illegible]

quasi negando .s. non multiplex, non compositum, nō circūscriptum, nō [illegible]. Quando vero vnum ens affirmamus, iā ipm̄ vnum sub ipse [illegible] sentiq; forma comprehendimus [illegible] definitum: sed mens illa quidē [illegible] vniuersa. Quando rursus vnū ens in eēntia quodammodo mobili, sed p se mobili cogitamus, iā ens habemus quodāmodo cū nō [illegible] permistū pro [illegible] telle[illegible] pure, deinceps intellectualē animū [illegible]. Quando preterea vnum in conditione quadā ab altero mobili reputamus, iā minimum [illegible] entis [illegible] plurimo non enti [illegible]. Quando deinqȝ [illegible] nem mixturāqȝ penitus auferimus: tūc omnino nō ens somniare videmur. [illegible] genimur. Aut quolibet [illegible], et [illegible] idest nihilū: aut enī quantulibet excelso superius idest ipm̄ simpliciter vnū. Quaobrem in suppositione septima vnū ens, nō solū in animā per se mobilē [illegible]: nec solū in fluxum ab alio dependētem precipitatum. Sed in ipm̄ omnino non ens deinqȝ resolutū. Proprie forsā in nihilū: iā prolapsum; methaforice vero in ipm̄ simpliciter vnū (ut ita [illegible]) restitutum. Hoc ipm̄ [illegible] suppositio septima [illegible] [illegible] simpliciter non ens [illegible] omnia [illegible] negat. Que quidē [illegible] de nihilo per defectum, et de ipō simpliciter [illegible] rite [illegible]. Forset [illegible] hic et aliquis vnū [illegible] est informē quoqȝ materiā intelligere. Que quidē [illegible] modo est [illegible] formale [illegible]. Participationem vero vnius excedit vnū. Parmenides vero non solū in his quatuor suppositionibus, sed et in precedentibus [illegible] argumenta opposita [illegible]. [illegible] quidē singula forme pro uiribus accomodare [illegible] et probabilia facere. saltē ne [illegible] fugere uideat. Tu vero [illegible] disce in materia qualibet et vtrinqȝ argumenta explicare utrobiqȝ [illegible] ne impossibilia cogaris admittere. In his vero suppositionibus quatuor [illegible] opposita [illegible] idē: non solū ut te [illegible] argumentando [illegible]: sed etiā ut deprehendas, quot absurda [illegible] propter [illegible] absentiam contingere compellantur.

Argumentum suppositionis octaue. Si illud unum aliquo modo est: aliquo modo non est: queritur quid aliis accidat.

Argumentum capitis .xxxx. et huius suppositionis prime. Si sublato uno intelligibili restat anima demens. reliqua non erunt nisi somnia, et figmenta quedam diuulsa innumerabiliter infinita. Apparebunt forte unum: neque tamen erunt unum.

De intentione suppositionis huius octaue. PARTICVLA.P^A.

ST NE ITERUM DISPVTANDVM VNVM SI NON EST QVID ALIA PRETER VNVM PATI OPORTEAT? DISPVTANDVM.

Annotationes.

Sunt huius capitis particule due. In quarum prima Annotatione [illegible] quam [illegible] suppositio comparet multa alia: qualia uidelicet futura sint. Si unum ens ita fingatur non esse: ut partim quidem sit partim uero non sit: [illegible] si tollatur e medio intelligibilis intellectualisque omnis substantia pura que solum atque simpliciter est. Subinde uero pro illa regnet anima. In qua ut diximus unum ens propter fluxum cum non ente miscetur. Nunc autem quidem anima per intelligibilem substantiam illustrata atque roborata uere cogitat: et formas efficit naturales. Tunc autem ab intellectu deserta imaginatur falso: et pro naturalibus formis simulacra quedam et umbras effingeret: et imaginamenta uelut somnia prorsus inania secum ipsa confingeret. Que quidem nullam substantiam formalemque distinctionem et unitatem habitura sint. Si quando foras ex anima prosilierint. Preterea cum in anima, quam conditione iam posita deseruerit intellectualis illa substantia prorsus unita: denique ipsa degenerauerit unitas adeo, ut in ipsa anima multitudo superatura sit unitatem: multo magis in his que confingerentur: uel effingentur ab anima, turba quelibet unitatem penitus absorbebit. Ut nihil in his agat ulterius unitas nisi forsan unitatis umbra ut cuique multiplicata turba contingat. In qua tamen turba unitas penitus superata iam nihil agendo, que dispersa sunt conglutinare non possit. At perinde se habeat, atque si nusquam adsit. [illegible]

uero non solum non aget in his quicquam unitas: sed nulla quidem erit. Cum enim iam pridem in anima quemadmodum supposuimus destituta ad summum tamen degeneraverit unitas verisimile videtur in machinamentis animae penitus desituram. Sed nunquid unitate iam perdita fingere liceat multitudinem? Fingere forte licet semel atque subito si quidem aliud sit multitudo quam unitas, et alia divisio sit quam unio: et alteritas quam identitas, et pluralitas aliud sit quam unitas. Sed non licet in eo figmento perseverare parumper. Si quidem multitudo sit unitas repetitio vel progressio quaedam. Probabile quoque est: sic in ascendendo per tres gradus: ultra multitudinem occurrit unitas sic deinceps descendendo per gradus infra unitatem multitudinem confusam sub esse. ultimo quodammodo confusam minimum sine umbratilemque rerum magis propriam esse terram quam unitas. Proinde si Parmenides finxerit unum nullo modo esse non posse deinceps ulla ratione confingere alia quolibet esse. Cum ab uno cuncta esse pendeant. Cum vero finxerit esse quodammodo atque non esse licet sic concedere alia quomodolibet esse. Sed multo minus esse quam unum. Praeterea sublato forsan intellectu puro excogitare licet animam esse vivam et imaginantem atque sentientem. Falso tamen. Omnis enim cognitio vera a prima cognitione intellectuali dependet. Qua per confusionem adempta nulla restat imaginatio vera. Nullus sensus alicubi verax. Quid igitur erit reliquum? Sensus et imaginatio mendax: sensibilia falsa. Apparebunt igitur forte quaedam admodum spectaculares quaedam imagines aut umbrae, quae quidem non tamen sine quo existere videantur: vel potius quicquid sint, non erunt haec extra corpus animae: sed animae ipsius machinamento quaedam: et haec quidem falsa. Haec autem Parmenides appellat apparitiones phantasmata somnia. Quae si tertius forte processerint: vaniora futura sint quam exiles umbrae. Quae quidem apparebunt, statimque cum apparuerint evanescent. Sic vero dementes et somniantes et quibus oculi patiuntur imagines saepe quas concipiunt intus opinantur se extra percipere. Similiter forsan afficietur anima demens, mente iam, ut finximus ex universo sublata.

Si substuleris unum: res ipse desinent. Vmbratiles erunt

turbe, innumerabiliter infinite. PARTICULA ULTIMA.

Primum igitur et alia ab illis oportet. Nisi enim alia sint: haud sane de ipsis aliis dissereretur. Sic est. Et si de aliis sermo fit: alia profecto altera sunt. Annon ob idem ipsum aliud et ipsum alterum appellas. Equidem. Alterum nonne ab altero alterum: et aliud ab alio aliud esse dicimus? Utique. Ergo ipsis alijs (si modo alia futura sunt) aderit aliquid a quo alia erunt. Necesse. Quidnam id potissimum erit? Ab uno quidem alia non erunt, cum illud minime sit. Non erunt. Invicem itaque alia sunt. Restat enim secundum multitudines singula invicem alia sunt. Secundum unum nequeunt, non existente uno. Verum quilibet (ut videtur) acervus illorum multitudine infinitus existit. Et si quod minimum apparet: quispiam accipit, velut in somno somnium repente pro eo quod unum visum fuerat multitudo occurrit, et pro eo quod minimum apparuerat quam maximum iam ad illa que ex eo seligantur et discernuntur apparet. Rectissime. Talibus ergo acervis diversa invicem alia preter unum erunt si non existente uno: alia sunt. Quam maxime. Annon plures acervi erunt: quorum quilibet unus prima fronte videbitur: nullus tamen unus erit: cum ipsum unum minime sit? Certe. Numerus item illorum aliquis esse videbitur: siquidem et unum quodlibet cum tamen multa sint. Valde quidem. Paria preterea, et imparia falso videbuntur. uno prorsus absente. Falso.

Annotationes.

Primo quidem fingunt alia quodammodo esse. Post hec esse diversa. Tertio vero a quo nam hec diversa sint exquiritur. Non quidem ab ipso vere uno. Non enim comparari possunt ad ipsum vere unum, id est ens unum verum: postquam fingimus id non esse. Quinetiam nec ad unum nimirum fictum comparari. Nam cum fuerit intellectus unum non erit aliud quodam una. Fingendum enim uno ad aliam transferri debet. Comparabuntur igitur turbe que sunt invicem. Sed quales turbe? Primo quidem umbratiles. Deinde innumerabiles. Preterea turba quelibet erit infinita penitus infinita. Neque tamen erit quod sic occurret imaginanti. Sed quomodo inter se differunt? Non

ita quidē ut turba hec sit unum aliud. Illa uero sit aliud unū. Postq̄ semel hic ipm unum ē ablatū. Probauimus sepe alibi multitudinē qualibet si unius fuerit expers nō solū totā innumerabilē eē sed partē q̄libet particulāq; deinceps infinite ꝑ ꝑropria innumerabile parit' et fulmen. Nā si unq̄ unū aliquid minimūq; reperias innumerabiliter licebit in multa partiri. Hec atq; talia semel uno sublato consequuntur euenient. quā nō solū est absonum: tā nefarium est et unitatē adimere singulis et ipm unum uniuerso negare. Quelibet preterea turba imaginantibus momento sue nunc et unū. Neq; deinde se prestabit unū. Occurret ut numerus. Neq; numerus idē succedet. Quippe cū desit et unitas: et modus ipse numero necessaria.

A rgumentum capitis .xxxxi. et octauæ suppōnis ulti mi. Quodlibet primo quidē apparebit exiguum et unicū. Mox q̄ maximū et q̄ plurimū. Equale et inæquale. finitum infinitum, simile, dissimile. Idē, alterum. moueri nō moueri. fieri, interire. nec fieri: nec interire.

Quod insuper exiguum in illis primo uidebitur ut dictum est, e uestigio q̄ maxima et q̄ pluriā quo ad singula partium que et multa multa sui se nobis ostentat: quia prohibet. Quā et acerius quisq; equalis multis partibus usq; acerius et uidebit. Nā haud liquido ex maiori in minus transisse uideret nisi prius in mediū peruenisse uisus esset. Hoc autē phantasma quod ad equalitatis erit. Verisimile est. Hoc uero ad aliud acerui terminū habens ipm ad seipm neq; principium neq; mediū neq; finē habet. quo demū. Quia semper ubi quis horū aliquid intelligendo contuetur: ante principium semper aliud occurrit principiū: et post finē alter semper finis subsequitur. et nō in medio. alia semper interiora q̄ mediū. semperq; minora ob id quia nequit unū aliquid in his accipi cū unū minime sit. Verisimile igitur discerpi deinceps necessario arbitror quodlibet ita diuisum quodcunq; intelligentia quis assumpserit. Semper enim acerius unius expers accipitur. Ita

nullo modo. Nonne hoc tale eminus ei obtuse prospicienti unum apparebit? Necesse. Cominus autem et acute intelligenti unumquodque multitudo infinita, siquidem ab uno non existente deseritur. Praeterea necessarium hoc est. Infinita itaque modum infinita et finem habentia et unum et multa quilibet alia apparere oportet si non unum, sed alia praeter unum sit. Oportet utique. Annon similia quoque et dissimilia videbuntur? At quomodo? Nam cum veluti adumbrata eminus prospicienti unum appareant omnia in eodem aliquo communicare similiaque esse videbuntur. Prorsus. At vero propius accedenti multa et altera atque pro diversitatis phantasmate altera sibi ipsis et dissimilia. Sic accidit. Similes item atque dissimiles ipsos ac suos tum sibimet tum invicem apparere necesse est. Et maxime quidem. Nonne et eosdem et alteros invicem et contiguos sibi et seiunctos ac secundum omnes motus agitatos et undique permanentes, orientes et occidentes ac neutra omniaque huiusmodi: quae quidem percurrere facile nobis esset, si uno non existente: multa fuerint. Verissima narras.

a Pparebit ut minimum simul atque maximum. Ut minimum quidem in portione selecta. Ut vero maximum atque quam plurimum in particulis illinc emergentibus immo subito confluentibus. Videbuntur turbae quaedam quibusdam turbis aequales. Siquidem turba quaelibet tum minor tum maior apparebit. Et interea forsan aequalis. Nec ulla tamen erit aequalitas si desit unitas, aequalitatis origo. Dum plures occurrunt acervi videbitur alter esse terminus alterius esse: et ambo invicem esse omnes. Nullius tamen intus terminos medium ve habebit. Quicquid enim acceperis ut principium cum sit perpetuo multiplex in principium aliud resolvetur. Similiter et in fine semper aliud. Quicquid obvium erit ut finis. Ita pro aequo distans inter haec medium cogitatur cum perpetuo sit in plurima divisibile semper erit in medium aliud referendum. Quicquid imaginatione diviseris ubi unum individuumque defecerit succurret ibi semper iterum dividendum et prius quidem apparebit unum mox autem et infinitum. Eadem igitur ut unum et ut multa. Item ut finita iterumque infinita imaginantibus vel quomodolibet sentientibus apparebunt. Atque adeo simulati turbae occurrent ut unum in hoc uno similes vel

eadem apparebunt. Quae vero succurrent ut varietate penitus dissimiles videbuntur et innumerae contiguae turbae nec erunt alicubi certis contiguae terminis. Siquidem quae in eis videntur extrema semper ultra resolventur in media. Itaque videbuntur et fieri et corrumpi. Apparebunt moveri et atque non moveri. Moveri quidem quia semper de alio imaginando pertransit in aliud. Item non moveri. Siquidem in infinito non patet locus alius in quem transeat. Intuebis eiusmodi turbas oriri atque perire: dum videris adeo divisibiles atque dispersas. Suspicaberis interim sempiternas dum in ipso infinito neque principium invenieris, neque finem et virtutem videbis veri infinitam. In haec itaque similia paradoxa immo deliramenta praecipitaberis: si quo pacto unum ex animo dimiseris.

Argumentum suppositionis nonae. Si unum illud intelligibile fundatus pereat, anima simul intereunte, queritur quid aliis accidat.

Argumentum capitis. XXXII. et huius suppositionis nonae unici. Alia statim nihil penitus erunt: neque ulla erit usquam cognitio. Nulla prorsus imaginatio: sensus nullus.

Edeuntes iam iterum ad principium declaremus, unum si non est, quidnam aliis preter unum, eventurum sit. Declaremus. Principio igitur unum alia non erunt. Quomodo enim? Neque tamen multa. In iis enim quae multa sunt: inest et unum. Etenim si nullum illorum est unum cuncta nihil sunt: quapropter neque multa. Vera loqueris. Cum itaque unum haud insit aliis nec multa nec unum sunt. Non plane. Neque etiam apparent unum aut multa. Cur nam? Quoniam alia cum iis, quae non sunt, nullam prorsus communionem habent: neque quicquam eorum, quae minime sunt, ad aliquid aliorum attinet. Nam nulla pars iis, quae non sunt, adest. Verum. Neque igitur opinio de eo, quod minime est, nec phantasma ceteris inest: neque ullo modo id, quod non est, ab aliis opinione concipitur. Non certe. Quapropter si unum non est nihil ex aliis opinione concipitur aut unum aut multa esse. Nam absque uno multa opinari penitus impossibile. Impossibile nimirum. Ergo si unum non est alia neque sunt neque opinione unum

cogitantur: vnum aut multa eé. Non videntur. Nulle neqȝ similia
neqȝ et dissimilia. Non. Neqȝ tamẽ eadẽ aut altera neqȝ contigua neqȝ
seiuncta. neqȝ reliqua quecũqȝ in superioribus tãq; que ad ipã alia
spectare videntur enarrauimus. ĩd ad ipã alia spectant. vel spectare uidẽt:
vnum si nũmme sit. Vera. Nõne, ut sũmatĩ loquit: si dixerimus unũ
si nõ ẽ: nihil est. recte dicimus? Et maxime quidẽ: hoc itaqȝ dictũ ã nobis
sit. atqȝ illud preterea. q (ut videtur) vnũ siue sit siue non sit tũ ipsum
tũ et alia. ad sese atqȝ inuicẽ omnia omnino sũt. atqȝ nõ sũt. apparentqȝ et
non apparent. Verissima quidẽ hec sunt. Annotationes.

Ona tandem suppositiõ docet: si nullo modo in rebus et in vniuerso
sit ens vnum non modo intellectum e medio tolli, sed et animã:
que partim in unibus constituitur. Et hac sublata non solũ sensibilia cuncta
disperdi, uerumetiam umbratilia, et sensus imaginationemqȝ perire. Neqȝ
super fore vnã umbratilium multitudinẽ: postqȝ defuerit vnũ multitudini
necessarium. Neqȝ materiam ipsam nudã: que seorsum a formis subsistere
nequit. Nec apparere preterea quicquã: uel ut multa uel ut unũ nõ quidẽ
apparere. Neqȝ enim est appariturã res ulla. Nec imaginatio superest
uel sensus cui apparere quomodolibet quicqȝ possit. Atqȝ si qua fingat
imaginatio superfore quã in capite superiore sub multitudinis nomine
somniantes occuluisse uidetur non poterit illa rite perseuerantemqȝ imaginari
multitudinẽ sine vno. Ubi uero nos cogitari multitudinẽ sine vno li
cere diximus licentius et ipsi finxisse uidemur. Immo uero quod nul
lo modo est et nullo modo vnum neqȝ cogitari rite potest, neqȝ fingi. Nã
quicquid et quomodocũqȝ finxeris ipsum saltẽ figmentum penes te conceptũ
est aliquid ens et vnũ. Et ipse ad hoc effingendũ alicũde motus ab ente
quopiam atqȝ vno atqȝ ipse ens et vnũ. Post hec eiusmodi affertur totus
libri conclusio. Si ipsum simpliciter vnũ, ã quo est ens vnũ, et ex quo tãdẽ
est ubiqȝ quodlibet vnũ ex vniuerso tollatur, nihil penitus usqȝ erit. Huic
aũt vniverse conclusioni subiectũt et alie per vniuersũ dialogum e
narrate: parti quidẽ utriqȝ per opposita uerũ secundũ significata uaria.

partim et adiecit: ac et ingeminis [illegible] exercentur utrisque, ut saepe id diximus et interim certius deprehendat quod in possibilibus consequatur si ipsum omnium auertatur omnibus necessarium, et quia efficiens omnium [illegible] seruator, et finis

EXPLICIVNT TOMI ET ANNOTATIONES
AC DIGESTIONES EORVM QVE ET A PLATONE ET
A PLATONICIS IN PARMENIDEM CONSCRIP-
TA SVNT PER SACRE THEOLOGIAE DOC-
TOREM AMBROSIVM EPISCOPVM
LAMOCENSEM ET SVFFRAGA-
NEVM MANTVAE COMPI-
LATA: ILLVSTISSIMOQUE
FEDERICO BOZOLI
DOMINO DI-
CATA.

Anno ab humani generis restauratione. M.D.xxiii.
die xxiiii. Iunii.

Marinus Ianuensis
scripsit.

IN REPORTATIONES. ANNOTATIONESQ. IN TIMEVM. LOCR. REVERENDI. SACRĘ. THEOLOGIĘ. DOCTORIS. ET. EPISCOPI LAMOCEN. F. AMBROSII PARTHENOPĘI. EREMITĘ. ET SVFFRAGANEI. MANT. PRĘFATIO.

QVum nonnulla in platonis Timęo anno preterito luserimus: & ad nostras peruenerit manus Timęus locrus de anima mundi & natura magnis nebulis circunfusus: uisum nobis est ipsum nostris laboribus elucidare: presertim, quom ipsum plato ca. 2°. sui dialogi multis extollat laudibus: et preuiribus immitetur. Hac etenim nostra industria si uris uotis nostra augebitis uota ac merita (uobis loquor quorum semper interest superna sapere: & maturiora sequi) speramus uos his de natura rationibus (quę in inuestigatione causarum primarum constituuntur) non mediocrem fructum habituros. Erit autem huius interpretationis genus in medio constitutum. Nam & scholio erit concisior: & effusior. Thomo. Neque paraphrastis abutar demendo licentia: sed contextus omnis recipietur auctoris: ut uel hinc elucescat amplius platonem in Timęi editione fuisse pythagoricos immitatum. Quod ut fiat illustrius: singula huius pythagorici dicta ad singula pro uiribus referam platonis. Addamque cunctis calculo egentibus agiographias: ne de sacrorum militia quippiam huic labori subterfugisse uideatur. Decet. n. hac disciplina instituere animum oẽs, qui subrepere possent, cassando errores: quantum uel breuitate temporis, uel exiguitate ingenii permittitur.

EXPLANATIO TITVLI LIBRI HVIVS ET MATERIĘ AC SECTIO PRIMA.

Timęus locrus de anima mũdi & nã. Annotationes :-

Quo hic titulus (ut solet) ondit: vz Auctoris nomen et operis mam, seu subiectum. Est.n. Timeus huius author. Vir pria locrensis, professione phs, Platoni dilectissimus. Cui diuinum illud opus suo inscripsit. De quo Hieronymus super Esaiam. Timeum de mundi Harmonia, astrorumq cursu et nñis dis putantem ipse qui interpretatus est, Tullius se non Intelliger profitetur. Nam Cicero ad atticum libro viij Inquit. Ænigma oppiorū ex uellia plane non Intellexi. est.n. numero Platonis obscurius. Est autem Locris Ciuitas ab Aiace oileo, et naritijs condita teste virgilio iij. enei: sup locrinum montem ad extremum Italię sita, quę (ut ait Strabo li.º iij) DCC. stadijs a Rhegio urbe extrema Italię distat. De qua idem et Plinius li.º iij.º ca. IX. Item Pomponius mella Dio.s alicar.s et Plato plura. Materia uero est anima mundi, et natura: et hec ratio materialis apud quosdā ex peripath.is appellatur. Subiectum uero duplex in opere singulo cogitatur, alterū predicatione, alterū cālitate. De ratione primi est de cunctis in scientia pertractandis dici. Secundi uō ut sit principium considerandi cętera; et ab alijs artibus differendi; m.º sciam non excedāt, nec excedat ab illa. Anima itaq mundi et nā tale quidē est. Est aūt anima mundi rationalis quedā anima, qua mundus viuit, sapit et propria obit munera. Natura uero est infima animę huius portio, uel anima 2.a uel insita potestas; qua viuens corruptionj obnoxium viuit, alitur, augetur et sibi compar progignit. sufficitq. Nā in mundi aīa natura est seminaria quedā virtus et viuifica toti infusa mundo: animę quidem mundanę subdita, mē uero presidens; eodēq ordine singula pariens, quo et anima ipsa concepit, tā diuinam suspiciēs mentem, q appetens bonum. Sed de hoc in digressione 2.a sup Timeum Platonis plura: necnon sup. ca. 45. Sed ad līę explanatioēz descendamus.

SECTIO SECUNDA

Timeus locrus dixit duas esse causas universorum: intellectum quidem eorum, que secundum rationem fiunt. Necessitatem vero eorum: que vi aguntur secundum corporum potestates. Horum autem hunc quidem bonum nature esse dixit: deumque nuncupari: et principium optimorum. Sequentia vero et concausas ad necessitatem reduci.

Annotationes.

Ait Plato in Timeo cap. 31. Oportet autem mentis et scientie amatorem principales sapientis nature causas querere: atque eas que necessario ab aliis quidem moventur, alia vero movent, secundas causas arbitrari. Etenim divinorum omnis latet sermo amota causa. Ideo a causa cepit author: quam partitione eorum (que ipsam circunstant) distribuit in duo: in intellectum scilicet et necessitatem. Ex iis enim mundum hunc sensilem constare plato ait in Timeo ca. xxxiij. d. Mundi huius generatio ex necessitatis, mentisque cętu mixta est. In quibus Intellectum seu mentem formalem mundi ordinem vocat, quod sit Intelligentię divinę simulachrum. Materiam autem necessitatem ideo appellat: quod non propter se ipsam sed tanquam formis ultimis necessaria sit introducta. Item quia mundus obeuns ad mixtionem deforme non nihil necessario patitur. Hinc Pythagoras necessitatem dixit adiacere mundo: necessitatis nomine ingentem chaos Intelligens: ut Orpheus crotoniata. Quamquam Parmenides (ut est apud Theodoretum Cyri episcopum) necessitatem et demonem vocavit, et Justitiam, vel Juditium, vel pœnam et providentiam. Heraclitus Epicurus, Democritus et eius assecle necessitatem et fatum idem esse existimarunt. Quod si fatum idem quod natura sit (ut peripatetici aiunt) et natura pro materia et forma desumitur apud eosdem: necessitas materia dici poterit. Sed non eo sensu quo antiqui necessitatem materie dederunt: qui reprehensi a posteriori sunt etate. ut patet in secundo de phisico auditu. Cum necessitas materię non per se eo modo intellecta

aduenIat : sed per formam : ut pote q. fine in dicto indicatur materię necessitas. Sunt qui sub necessitatis nomine non solum mãm, sed animam quoq. eius in p.o processionis suę signo uelut informem materię instar intelligant. Vtraq. n. tã aĩa. q̃ mã in p.o origis signo informis est : sed facile formabilis per intelligentię munus : vnde et ipi anime rationes, seminaq. naturalium infunduntur : & materię qualitates atq. formę. De cuius reg.o apud antiquos, & presertim apud orpheum plura. Nos autem opinamur q. et si sub necessitatis nomine plo in polytico protagora, z. x. de Repu.ca fatum intelligat : nam ipm in rebus naturalibus poit in Timeo : et nãm uocat de creatore pendentem : tamen Timeus locrus Intellectum hic opificem appellat vniuersi : necessitatem uero materiam : quę materialium omnium ui ab agentibus corporalibus, naturalibusq. illata principium est materiale. Sicut optimorum .i. intellectilium princip.m productiuum proximum est opifex intellectus. Qui non impetu quodã aut uiolentia ad opus ducitur : sed ratione cuncta moderatur, et agit. Erunt itaq. corporum potestates, uires effectrices agentibus naturalibus nã insitę. Nam et Ignis et cętera elementa corpora sunt : et simil.r celestes globi naturaliter in hec inferna agentes, corpora dicunt.r, uiresq. hñt effectrices : quibus hec producunt. Notabis q. opifex uniuersi trib. hic nominibus honestatur. Dr. n. ds; boni naturę, et principii optimorꝝ. Deus quidem participatione quadã patet ex ijs que diximus sup. ca. iz Timei atq. alibi. Boni naturę : quoniam boni sũmi filius, ut patet i vi.o de Repu.ca et ca. viij Timei. Principium demũ optimorũ z.m rõnem ob cãm prelibatam. Cũ aũt sequentia ait et concausas ad necessitatem .i. materiam reducit, ea opinor, intelligit quę materiam in eẽndo et gnr. in operando supponunt. Quo autem m.o id uerꝝ sit. (quod innuit, materiam .s. non esse optimorꝝ causã ex digressione super xxxviij cap. liquet. De rerum autẽ principijs nãlium patet ex cap. xxxiiij.

SECTIO TERTIA.

VNniuersa uero ideam, materiam & sensibile quasi ex his genitum. Annotationes.

Diuisione utitur locrus diuisione et plato ca. vj.: uerum non eadem. Nam ille causam in suppremam partitur et imā. Plato autē ens in exemplarem causam et exemplatum: quod simulachrum appellat. Quod quia locrus obmiserat: iō iterum ens partitur in tria entia dicens uniuersa in tria diuidi uidelicet in ydeam idest ex̄rē cāam, quam efficientem appellauimus: et materiam quam diximus necessitatem nuncupandam: et ens sensibile, qđ mundo huic congruit. Quem immitatus plato ca. xxxiiij. ait. Sed hanc de vniuerso disputationem ab ampliori diuisione (q̄ sup̄.) ducamus. Tunc. n. duas in spēs facta diuisio est. Nunc 3m. genus addendum. Duo. n. in superioribus sufficiebant. Unum quidem exemplaris loco, semper idem, solaq; intelligentia comprehendendum. Alterum simulachrū ab hoc exemplari deductū, gn̄atioi oculisq; subiectum. Cum uero duo hec sufficer̄ putaremus: tertium non adiunximus. Nunc autem cogere nos rō uidetur, ut difficilē et obscuram spēm declarare conemur. Deinde locrus declarans diuisionis prime membrum primum ait.

SECTIO QVARTA.

Et hoc quidem esse ingenitum, et immobile, et manens, et eiusdē nature: intelligibileq; & exēplum eorum omnium quę gn̄ationi, transmutatioīue subduntur. Tale. n. quid ideam et dici & intelligi.

Annotationes.

Ait plato cap.o vj.o quid sit, qđ semper est, carens gn̄one: Ipm. n. intelligibile genus (qđ super animā est) semper ē, et fit nūq̄. Ait Proclus. Mentes pure, sempiternitatem simul con-

tinent et statum: suaque simul omnia comprehendunt. plato ca. 36. fateri oportet esse speciem, que semper eadem sit: sine ortu et interitu: Que nec in se accipiat quicquam aliud aliunde: nec ipsa procedat ad aliud. Cur autem eiusdem nature dicat genus hoc entium non latet ratio: siquidem æternum tale est. Verbum tamen hoc plato ca. 28. exarauit. Vnde Author de causis propositione 2ª. Omne esse superius. aut est superius eternitate, et ante ipsam: aut cum Eternitate: aut est post eternitatem et super tempus. Esse uero quod est ante eternitatem, est causa prima: quoniam est causa ei. Sed esse, quod est cum eternitate, est intelligentia: quoniam est esse, et secundum habitudinem unam tantum: quod non patitur, neque destruitur. Latius nomen entis accipit, quam soleant platonici, qui unum ente superius faciunt. Ideo deum uerum ac per essentiam sub ente locat. Quamquam locrus iste et plato ens ipsum atque intelligentiam seu intellectum equa esse putent. Hi sunt tres diuinitatis gradus a platone excogitati videlicet deus, Mens atque anima. s. rationalis: inter quos nullum est medium. Eternitas est mensura rei durantis: et nunquam aliquid prestolantis. Cui simul adest et unice, quod sibi habere conuenit ex substantia. Hanc me: tri asserunt platonici et peripatetici mentes omnes: quoniam errore decepti existimant illas omnino esse immobiles, et improductas: quod fidei Christiane non congruit. Hec .n. solum deum simpliciter immobilem, et interminabilis uite uere predicat: Intelligentias autem ideo eternas asserit: quod semel inceperint adeo esse obtinere perpetuum; atque indeficiens sine motu, ac sine temporis interuallo. Vnde et Dionisius ca. x. de diuinis nominibus. Non simpliciter sunt coæterna deo: que in scripturis eterna dicuntur. Sed de hoc supra cap. 18. Dicamus itaque duplicis esse eternitatis rationem participis. s. et imparticipis. Atque imparticipem solis tribus diuine nature suppositis attribuendam. Hec uere primum diuinum genus partiuntur; sola relatione non natura a se distincta. Hi tres illi

sunt diuinorum gradus: sub quibus uetus religio. atq uulgaris suorum numinum greges compulit. De quibus ploti^s. li^o. de trib^s personis. Hec autem tria, non tria eterna, sed unu eternu constanter asserimus, sicut unus sut ds. De quo propha dicit. Tu autem idem ipe es: et anni tui no deficient. Cu dicit ide es: eu ee eiusdem nature insinuat. Qui de seipo ait. Ego su qui su. Et ego dns, qui no mutor. Et ut ait Aplus. Apud quem no est transmu. nec uicissitudinis obumbratio. Sed contra hos mundi sapientes leuior est pugna, q̃z q. multa debea hic congerere. Receptu. n. est in fide sub creationis opere eximias hasce mentes omnes subdi: cum idem sit omnium inuisibilium, qui et uisibilium rerz creator. He prius in tempore fuerunt: uel cu ipis tempus cepit; duplici (ut ait Aug^s.) motu: in te^s. s et uo^tis. Nam et rerz cognitionem de uerbo hauserunt p^o: et postq̃ st condite delectu sui consilij. queda praue: queda recte egerunt. Ad Timeu huc reuertamur: Qui ex^m. explanas peramplius ipm et dici uult et intelligi esse ideam. Quod ex 6. cap^tr illustrius fiet.

SECTIO QVINTA.

Materiam uero effigiem, matrem, nutrice, et gñatricem esse dixit tertie substantie. Etenim similitudines in se suscipere: et quasi effingere &, omnia genimina efficere dicta est.

Annotationes.

De materia eadem inquit similia Plato ca. 34. d. Nunc autem cogere nos ro ur, ut difficile et obscuram spem declarare conemur. Quam igitur uim qua ue nam habere putadu. Hanc utiq generationis horz omnium receptaculu: et quasi nutrice ee. Et ca. 35. Tria in pnti genera sumenda sut. Unu qd gignit. Aliud in quo gignitur. Aliud a quo similitudinem trahit qd nascitur. Jcco comparare hec ita decet. quod recipit matri. Un recipit patri.

Nam ipsorum mediam proli: quam 3am substantia locrus iste similitudines et geminina appellare ut mauult. et infra. Sed ita intelligendum est, quod cum esse debeat effigies rerum omnium formarum uarietate distincta: numquam id ipsum formationis huius bene erit preparatum: nisi in for. fit. Appellat formas similitudines, quoniam imagines dicuntur idearum. Ha si materiam eas effingere dicimus: a platone non deuiabimus: qui ca. 34. ait. Omnis sane nature fictioni subiecta est; agitataque ab ingredientibus, et figurata quodammodo alias aliter se habere uidetur. Quæ uero ingrediuntur et exeunt: uere ac semper existentium rerum simulachra sunt; miro, et uix explicabili modo ab ipsis rebus (quæ uere sunt) figurata. Cernis quo pacto hi duo distent in re hac. Nam locrus similitudines, plato autem simulachra uocat formas.

SECTIO, SEXTA.

VErum materiam hanc sempiternam quidem asseruit: non tamen immobilem. Annotationes.

AIt plato cap. 34. de materia. Idem semper esse dicenda est. Siquidem ex propria potentia recedit numquam. Suscipit enim semper omnia: nec ullam umquam iis similem ullo pacto sibi formam contrahit. Quibus uerbis duo de materia asseruntur, uidelicet sempiternitas, et formarum nuditas omnium. ut infra locrus dicet. Sempiternitas inquam: et non eternitas. Non enim eterna est substantia: que recipit additamenta formarum: et mutationi substernitur omni siquidem quod eternum est, cum indeficientia essendi immutabilitatem habet: et temperales uicissitudines ignorat. Mutatur autem materia subiectiue (ut dicitur) et si non terminatiue. Quod si non est dicenda eterna: quomodo opifici coeterna erit? Vt uel ex hoc hereticorum patriarchas philosophos irridere liceat, qui hoc dixere. Sunt autem hi stoici inquit Tertulianus, a quibus Hermogenes hereticus sumpsit materiam deo coeternam esse: Que et ipsa semper fuerit: neque nata: neque facta, neque initium habens omnino: neque finem. Ex qua deus postea omnia fecerit. Sunt

et platonici illi qui Mundum in tempore initium habuisse negant: Quā postmodū impietatem peripatetici libenter amplexi sunt. Sed quoniam iux̄ platonis dogma quid de hō dicendum putemus alias diximus, et Tertuliaˢ. ubi sup̄. con̄. Diogenem fusissime disputauit: idcirco m̄ām nō eternam, sed sempiternā fateamur conuenit. Sempiternam quidē, q̄ et si initium a deo habuerit, nō tñ est finē hitura. Quid autem censeat Timeus non idē sentiunt omnes ut alias innotuit.

SECTIO, SEPTIMA.

Informē autem suapte nā, absq; figura: susceptiam autem formarum omnium. Hanc uero circa cōpoā esse partibilē statuit: & alterius nē. Et hanc appellat locū et regionem.

Annotationes.

Hoc plato capº. 35. non modo asseruit: sed probauit. d. Sed ita intelligendū est: q. cū eē debeat effigies rex omnī formax uarietate distincta: nūq̄ illud ipm formationis huius gremiuz bene erit preparatū: nisi informe sit: et suapte nā omnibus formis, quas recepturum est, careat. Nam si erit alicuius eox (que in se recipit) simile: cum contrariam eius cuius simile est) nām aut aliā prorsus suscipiet; nequaq̄ eius similitudinē et effigiē exprimet cū prese tulerit suam. Deinde subdit exᵃ. duo. Dicitur aūt circa corpora partibilis corpore de predicamento quantitatis scindat in partes. Vñ caº. xiiij. ex ea sbā (que cetera corpora diuidua fit) 3ᵃᵐ substantie spem commiscuit. Plato cirᵃ.ca. 34. cā alterius nature uocat cū cā erraticam appellat. d. Oportet igᵗ. eū, qui mundi constitutionē uere narraturus erit, erratice quoq̄ cāe spēm pronē ipius instinctu miscerᵉ. Glosa patet ex ca 22. et 28. Nam q̄ locus dicatur, pz ex ca. 37 Regio uō idem est q̄ locus, et sinus, et receptaculum, de quo ca. 35.

SECTIO, OCTAVA.

Duo ergo hęc principia sunt: quorum hec qdem idęa rõnem hẽt maris atqȝ pr̃is. Mã uero fęminę, atqȝ m̃ris. Tertia autẽ sunt ex his geĩta. Annotationes.

Que uerba plato ca. 35. exarauit, ut retulimus sectione 4ta. sed in nostris primis annotationibus, digressioneq: cũ de m̃ẽ appetitu disseruimus, plura diximus.

SECTIONE NONA.

Tria uero cum sint, tribus cognosci dixit. Idęam quidem intellectu zm. sciam. Materiã uõ rõtinatiõe spuria: eoq non per se intelligatur: sed p analogiã ad formam. Que autẽ ex iis genita sunt, sensu et opinione.

Annotationes.

Ait plato ca. 35. post multa. Fateri oz ẽe spẽm, quę sẽp eadem sit sine ortu, atq interitu. Quę nec in se accipiat quicq̃ aliud aliunde: nec ipa procedat ad aliud quicq̃: sensuq cor.is nullo percipiatur. Atq hoc est qd ad solã intelligentiam pertinet: eiusq intentionis est proprium. Sed est aliquid post hoc: qd cum ipõ nõ rõne, sed nomine conuenit: eiusq similitudinem gerit. Genitum sensibus manifestũ: qd fertur, et sustentat ab alio semper: et in aliquo loco gignit: rursusq inde recedite mox ca. 37. opi per sensus comprehendendũ et Tertiũ genus locus ẽ: qui interit quidẽ nũq̃: sed omnibus (que gignuntur) sedẽ exhibȝ. Hic sine tangentis sensu tangit: adulterina quadã rõe uix opinabilis. Hec ibi et sup. ca. 36. ait Ipe quidẽ sinus comprehendi per se nullo modo potest.

SECTIO Xma.

Riusq̃ȝ g. cęlum rõnis distinctione fieret: erat idęa et mã. et opifex melioris dš.

Annotationes.

Ait Plato ca. 38. Hec tandem meę mentis sūmatim sententia sit. ēē, et ante cœli ortum ratione triplici fuisse tria hec, ens, locum, et generationem. Hoc est, ideam, materiā et formā generabilem. Rōnis distinctione inquit, et nō duratione: quoniam rō est, que distinguit, que constituta sunt: et pro eorum nā unum prius, alterū uero posterius dicit. Hoc. n. nō partes priores, et uia gn̄ationis tuto sunt, sed de hoc indigressione.

SECTIO. XIª.

Postq̄ uero antiquius melius est iuniore: & ordinatum inordinato: bonus existens ds̄, & uidens mām suscipientem formam: & alteratam omnimode qdē: sed inordinate: opus erat adordinē ipam reducere: & ex indeterminatis transmutationibus ad determinatam constituere: ut concordes discretiones corpor̄ fierent: et non secundū quoruz uis mutationes formas susciperet materia. Repōtatiōes.

Discerens de corpor' et anima plato ca. xiij, uolensq aiaz corpor' antiquiorē fuisse probar' hęc ait. Neq. n. qui hæc coniunxit parer' iunori antiquius permisisset. Sed nos multa ut pote fortunę participes inconsiderate et temer' loquimur. Jlle uō tā gn̄atione q̄ uirtute priorē, antiquioremq animam corpor' constituit: ut pote que obedienti corpori ēēt imperatura: Jtē ca. viij. Assumpsit nō tranquillū et quietū: sed temere agitatum, et fluitans: idq ex inordinata iactatione redegit in ordinē. Hoc. n. iudicabat esse prestantius. Hec ibi: que alias a prestigijs peripatheticor̄ liberauimus

SECTIO. DVODECIMA.

FEcit ergo Mundum hunc ex tota mā: terminū ipm constituens nē entis: eoq omnia alia

in se ipo contineat. Vnum, unigenitũ, perfectũ, animatũq; ac rõnalẽ. Meliora .n. ista inanimato, & irrationali existunt. Reportationes.

Que plato ca. 9. talibus exarauit. Volens itaq; deus omnium intelligibiliũ pulcherrimo, et undiq; absoluto Mundũ huic simillimum redder: animal unũ ipm effecit aspectuj, subiectũ: animalia cuncta nẽ sue conuenientiã intra suũ limitẽ continens. Et ca. xj. his uerbis ex tota nã sua ipm constar astruit. Quatuor inquit igr earũ rerũ quãlibz integrã mundus accepit. Ex omni quippe igni, aere, aqua, terra ipius faber ita ipm composuit: ut nullã cuiusq; istorũ partẽ, aut uim ex, relinqueret. Idq; ea rõne fecit, primum quidẽ, ut totũ hoc animal quã maxime perfectũ ex perfectis partibus eẽt. Deinde ut eẽt unum: cũ nihil ex relictũ fuerit, ex quo alterũ generetur. Et de preconijs huius ca. 8. inquit. Cũ igitur excogitasset: inuenit nihil eorũ (que secundũ nãm aspectuj subiecta sunt) si expers intelligentie sit, intelligentẽ aliõ totũ toto pulchrius nũq; forẽ. Intellectũ uõ alicui sine aĩa dari nõ possẽ. Hac rõne mentẽ quidem anime, animã uõ corpori dedit: totũq; Mundum ita constituit: ut pulcherrimũ nã opus, optimumq; foret. Quo circa sicut rõ nobis hec probabilis persuadet: dicendũ est hunc Mundũ animal eẽ: idq; intelligens: re uera diuina prouidentia constitutũ. Sed ca. xij.° preclariora hẽs.

SECTIO. XIII.

Et sphericum corpus fecit. Perfectior .n. aliis figuris hec figura erat. Reportatio.

Quãq; plura de figura celi primũ plato ca. xij.° dixerit: et locrũ inferius scribat: tamen hec pauca ut locus hic sibi expedit transponemus. Qua propter inquit sphericũ fecit: in-

quo omnis extremitas paribus a medio radijs attingitur. Que qdē figura omnium perfectissima, sibiq ipsi simillima indicatur.

SECTIO, XIIII.

Volens igitur optimum genimen facere opifex: hunc faciebat dn̄m: generabilē nūq̄, nunq̄ corrumpendum ab alia cā̄ preterq̄ abeo, qui illi coordinatus est ipsi deus, si aliqn uellet ipm̄ dissoluere. Reportatio.

Ait plato ca. xj. Propterea ex huiusmodi rebus numero quatuor Mundi corpus confiatum est: ea cōnexū comparatione qua dixi. Ex quo seipm̄ amicitiā concordi complectitur: atq ita apte coheret: ut nequeat dissolui ullo mō: nisi abeodē, a quo ē colligatum.

SECTIO, XV.

Sed certe non est boni artificis inclinari ad corruptionem geniminis optimi. Reportatio.

Ait plato ca. xxiiij. Sed mali est qđ pulchre compositū est, seq habet bene, uelle dissoluere. Ex quo illud Dionisij, Ariopagite libro de diuinis no. profluxisse auctumamus. Nullū agens respiciens ad malū facit quicq̄. Etenim hoc eligibilis aut finis rōnem haud quaq̄ habet. Destruet aūt Mundus quo ad operationes has: nō aūt quo ad nās̄ rex̄ iux̄ nr̄e Religionis censurā

SECTIO. XVI.

Mundus est eox̄ (quę genita sunt) optimus: qm̄ ab optimo auctore est illo genitus. Qui respicit nō in manufacta: sed in ideam, intelligibilēq̄ substantiam. Ad quā quidē (quod factū est) ex amussim atq̄ perfecte pulcherrimū, & inemendabile fit. Perfectus uō semp est secundū sensibilia: qm̄ illud ipius exēplar (quod omnia in se continet intelligibilia) nihil exterius

aliud reliqd. Limes est .n. intelligibilium integer: ut hic Mundus sensibilium. Reportationes.

Plato Mundu ee pulcherrimu rone duplici probat. Et qdē ex bonitate opificis ca. 8°. dicens. Bonus erat. Bonus aut nulla unq aliqua de re inuidia tangit. Fas aut neq erat, neq e, quicq nisi pulcherrimu facere eu: qui est optimus. Ite ca. 6°. rone exemplaris hoc modo ide probat. Cu uo et Mundus omnium geni torx pulcherrimus sit, et eius auctor cāx omnium optimus: dubium no est qnn sempiternu sit secutus exemplar. Quod ca. 9°. talibus confirmat. Videamus inquit ad cuius animalis similitudine deus Mundu constituit. Uni cuida proprieq animaliu spei simile fecisse ne arbitremur. Na si imperfecto animali similis esset factus: pulcher certe non esset. Imo uo illius animalis eu simillimu esse ducamus: cuius animalia cetera, et singulatim et generati partes sunt. Illud siquide uiuentia omnia (quę sola mente percipiunt) in se ipo complec tit: queadmodu Mundus hic nos et cętera (quę cernunt) aīalia continet.

SECTIO. XVIII.ª

Solidus autem cum sit, & tangibilis & uisibilis: terrę portionem hēt & ignis: et eorx (que inter hec sunt) aeris & aquę. Reportationes.

Ait Plato ca. x. Quoniam uo corporeus spectabilisq et tractabilis erat futurus, ac sine igni uideri nihil potest: nihilq sine solido tangi; et solidu absq terra nihil: io in operis huius exordio ds igne p°. terramq creauit et paulo post. Cum soliditatem Mundus requireret: solida uo no uno, sed duob? semp medijs copulentur, inter ignem et terra ds aere, aquaq locauit

SECTIO. XVIIII.ª

Ex integris autem constitutus est corporibus: q̄ quidem tota in ipo sunt: ne forte pars relinque-

retur ex̃ ipſum aliqua: ut ſit ſufficientissimum uni-
uerſi corpus.

Reportationes.

Ait Plato ca. 12º. Corpus ex corporibus totis et perfectis totum, atq; perfectũ. In calce demq; xj ca. Ita nempe diuina arte fabricatus est mundus, ut omnia in se ipso, et a seipso patiatur, et agat. Ratus. n. est ille auctor Mundũ (si sibi ipse sufficiat) prestantiorẽ forẽ: q̃ si aliorũ adminiculis egeat. Alia in sectiõe xjª.

SECTIO. XXª.

IN corruptibilem (ſubaudi eum conſtituit) ab exteris & intrinſecis corruptionibus: preter. n. has nulla alia erat.

Reportationes.

Ait Plato ca. xjº. Postremo nequis Mundum morbus, aut senectus attingeret fecit. Videbat. n. eã ẽe nãm corporis, ut importuna caloris uel frigoris, aliarũq; rerũ nimis uehementiũ accessione ledatur: et in morbos, seniumq; impulsũ deficiat. Quã ob causã rõnemq; unum totũ ex omnibus totis, et perfectis perfectũ: morbi et senectutis expertẽ ds Mundũ constituit.

SECTIO. XXjª

QVe enim ſecundum optimam proportionẽ compoſita ſunt inequiualentia neq; ſuperat alter alterũ: n. ſuperat: itaq; hec quidẽ augumentum, illa diminutionem accipiant: ſed manent in coaptatione indiſſol. ſecundum optimã rõnem. Quorumcũq;. n. trium terminorũ dimenſioẽs ſi ſecundũ eãdẽ proportionẽ adinuicẽ manent: tunc rõnabiliter uidemus mediũ ita ſe ad primũ illud hr̃e: ſicut tertium ad ipm. & rurſus et uiciſſi ſecundũ adaptationẽ et ordinis. Hec autẽ concordari abſq; potentia ęquali impoſſibile eſt.

Reportationes.

AIt plato in ca. x. Duo sola absq tertio quodá cómode co
herere non pñt: mediumq aliqd uinculũ utrorũq desiderat.
Vinculorũ uõ idest aptissimũ, atq pulcherrimũ, qd ex se, et ex iis
(que astringit, q maxime unũ efficit. Hoc maxime proportio, rõq
alternę compationis assequit. qn.n. in tribus numeris aut molib9,
aut uiribus medium ita se habet ad postremũ, ut primũ ad mediũ.
Vicissimq ut postremum cũ medio: ita mediũ cũ pº congruit: tunc
qd medium est et primũ fit, et postremũ. Postremũ quoq et pm
media fiũt. Ita necessitas cogit, ut oĩa (que sic deuincta fuerint)
eadẽ inter se sint. Eadẽ uõ cũ facta sint, efficit: ut oĩa sint unũ

SECTIO, XXII.

BEne autem se habet, & quo ad figuram, et quo ad
motũ. Quatenus.n. sphera ẽ: omnia ipm ut simile
sibi ipi capere pñt: et omnes alias eiusdẽ gñis figuras
capere pōt. Quatenus uõ circularis ẽ: motũ tribuit
Mundo per secula: sola autẽ sphera poterat et quiescens,
et mota in eodẽ coaptari loco: ut neq relinquat alm nec ac
cipiat alium locũ: eoq ex medio equalia sint oĩa.

Reportationes.

AIt Plato caº. xiiº. Cui et figuram maxime congruam et
decoram dedit. Animal quippe hoc (qd intra suũ ambi
tũ erat animalia omnia contenturũ) eã figurã pcipue requirebat:
in qua figurę omnes continerentur. Quapp sphericũ fecit: in quo
omnis extremitas paribus a medio radiis attingit. Et infra Motum.n.
illi congruum suo corpori tribuit: qui ex. 7. motibus unus ad mentem
maxime et intelligentiã pertinet. Ideoq cũ illũ per eadẽ, et in eodem,
et in se ipo circũduxisset, effecit; ut circulari conuersione moueret.

SECTIO, XXIII.

LEnissima autẽ cum sit exacte z.^m exᷓ mã superficiẽ non indiget mortalibus instrumentis: quę pp usũs ceteris animalibus adsunt, appendentqꝫ, et traducũt.

Reportationes.

AIt Plato ca. xij. Levẽ preterã hunc globũ extrinsecus undiqꝫ expoliuit: nec immerito sũma cum ęqualitate tornauit. Nec. n. oculis indigebat: quia nihil exᷓ (qđ cerni posset) relictũ erat. Nec auribus, cũ nihil supereẽt foris, qđ audiretur. Nec erãt aęre circũfusa exᷓna mundi. ut respirationẽ requireret. Nec membris quidẽ talibus opus erat: per que noua alimenta susciperet: aut decocti cibi excrementa emitteret. Nulla decessio fieri poterat: nulla accessio. Nec. n. erat aut quo, aut unde talia fierẽt. Ipm. n. se consumptione et semõ sui ipius alit.

SECTIO, XXIIII.ª

MVndi ũõ animam, a, medio extendens eduxit exᷓ: ea ipa ipsum totum cooperiens. Reportatio.

AIt Plato ca. xiij. Animam aũt in eius medio collocauit: perqꝫ totũ tetendit: atqꝫ ea corpus ipm et extrinsecus circũ texit.

SECTIO, XXV.ª

ET temperiem hanc temperans ex inpartibili et ex partibili substantia: ut una temperies ex duabus istis sit. Cũ admiscuit duas potestates, et prin.ª mortuũz & illius, qui eiusdẽ, et illius qui alterius. Reportatio.

AIt plato ca. xiij. Ex ea sbã (quę indiuidua, et semper eadẽ, similisqꝫ est, et ex ea rursus (quę circa corpora diuidua fit) tertiam substantie spẽm cõmiscuit mediã: quę rursus eẽt natuř ipius eiusdẽ, et nature ipius alterius particeps. Eamqꝫ per hec mediã constituit inter indiuiduam substãtiã et eã q̃ circa cor. diuiditur. Et cum

tria subsisset: in unā spem omnia temperauit.

SECTIO. XXVI.

QVi cum difficilis admiscendū sit: non facile tempe rabatur. Reportatio.

AIt Plato caº. xiijº. Ubi nām eius, q̄d alterū diuersūq uocamus cōmixtionem repugnantē cū eo (q̄d idē dr̄ in quadā conciliauit.

SECTIO. XXVII.

PRoportiones autē istę omnes sunt secundū nr̄os harmoīcos contemperatę: quas in parte docuit, ne ignoraretur omnīo, ex quibus proportionibus anima, et per quas constituta sit. Reportatio.

HEc uerba plato non exprimit: sed sensum: quū ca. xiij. ait fuit autem talis illa partitio &c. et quę sequitur.

SECTIO. XXVIII.

QVam animam non posteriorē corpore coordinauit ds (ut quidē diximus nos) prius. n. est honorabilius et potestate & tempore. Sed antiquiorē faciebat. Reportatio.

AIt Plato ca. xiij Sed animam haud ita ut nº dicer coepimus. tum deniq cū corᵉ ei effecisset) procreauit. Neq. n. qui hᶜ coniunxit parere iuniori antiquius permisisset. Ille uō tā gn̄atione q̄ uirtute priorem, antiquioréq animā corporᵉ constituit: ut potē, q obedienti corpori esset imperatura.

SECTIO. XXVIIII.

VNnam auferens primam unitatem existentē. Quatuor ad octo decimas et tres centesimas. Huiusmodi autē duplam et triplā silogizare facile ē stante pº. Reportº.

AIt Plato caº. xiijº. Unā primº. accepit ex uniuso portionē secundā/ aūt primę partis 2.ᵃᵐ Deinde tertiā: quę 2.ᵉ sex

qui altera eet: prime tripla. Postea quartam 2ᵉ duplam. quintam deinceps tertie: triplam sexte: prime octuplam. Postremo septimam: que partibus sex et uiginti primam excederet. Ut hac serie 1.2.3.4.8.9.27. Hec ibi: atque ita duplam et triplam silogisamus cum medijs proportionibus que tibi innotescent magis ex his, que sup hec exarauimus.

SECTIO, XXX.

Oportet autem siquidem terminos omnes cum interuallis, & sexq octauis, sex et triginta accipere. Vniuersum uero numerum fieri myriades undeci .i. centum et decem milia. Et quatuor milesimarum sexcentarum nonaginta quinque. Diuisiones autem ipe sunt myriades undeci quatuor milia sexcenta nonaginta quinque. Reportatio.

Ait Plato ca. xiiij. Post hec dupla et tripla interualla repleuit: partes rursus ex toto desecans: quas interuallis ita locauit, ut bina essent in singulis media: siue (ut ita dixerim, medietates. quarum una eadem parte excedit alterum extremorum: eadem ab altero superatur. Altera medietas pari numero extremum unum superat: pari superatur ab altero.

SECTIO, XXXI.

	1	2	3	4	5	6	7	8	Interuallum
1 2	384.	432.	486.	512.	576.	648.	729.	768.	Duplum primi

Annotationes.

Quoniam scripsit Plato ca. xiiij. opificem uniuersi dupla et tripla interualla repleuisse: ideo duplum primo a nobis nunc sexq. tertijs per sexq. octauas, et lemmata diuisis a locro penitus replendum est, qui hac ratione numerum in apice figurarum spiritus anime locandum auxit, ut epigdoos et medietates omnes arithmeticam s. et Geometricam inter numeros reperiret. Statuit itaque numerum primum 384: ad quem 2ᵈᵘˢ sexq. octauam, et ad 2ᵐ tertius proportionem habet. Sic quintus ad primum sexqualteram

causat. Nam quintus ad 2m sexqui tertius est. Et ad octauũ similiter se habet. Deniq ad 5m 6tus sexquioctauus est, sic ad 6m septimus. Est n. illius pars octaua 81. Verũ octauus nũs ad 5m sexq tertius e. Ad 7m uõ lemmatis .i. semitonij minoris rõnem hẽt. Sũt itaq inter pmũ et octauũ harmonica medietas 512: et Arithmetica 576.

SECTIO XXXIIa.

3 9. Interuallũ 10 11 tplũ pmi 12 13 14
864 972: 1024. 1152. 1296. 1458. Anotates.

Replendum nunc est interuallũ triplũ: qđ est inter 384 et 1152, qui numerus est pars tertia prime tripla. Numerus 576 harmonica medietas est, licet in duplo interuallo prius fuerit Arithmetica. et 768 (qui extremum duplũ proportionabile obtinebat) Arithmetica. Siquidẽ ut inter sex et duodecĩ, nouẽ est Arithmeticũ mediũ; octo uero Harmonicũ: si ad triplũ proportio augeatr 5. ad. 18. 9. qui Arithmetica medietas erat) Armonica fiet. Et 12) qui dupli extremus est numerus) Arithmetica erit. Ita etiã in his grandioribus a loco acceptis proculdubio accidet. Nom itaq numeri ad primũ dupla sexqoctaua proportio est. Ad 2m uõ dupla. qualis et e decimi ad 3m sic ad 2m dupla sexqoctaua. Ad numeri undecimi ad primũ dupla sexqalta e. Ad 4m uõ dupla. Sed Duodecimi ad primũ tripla, ad 6m dupla, ad 5m dupla sexqoctaua. Decimi tertij ad 7m dupla: Ad 6m dupla sexqoctaua. Vbi undecimus Harmonicã medietatẽ causat. Duodecimus uõ Arithmeticã. De quibus sup ca. xiij. fusius agit.

SECTIO XXXIIIa.

4 Diesis Interuallũ. Quadruplũ pmi 15 16 17. Interuallũ 18
2187 1536. 1728. 1944 2048.
19 20 21. Interuallũ
2304. 2505 12. 2516. Annotationes.

Toni partes due sũt vz hemitoniũ maius, et minus, ut patuit particula duodecima. Minus hemitoniũ nomẽclatura duplici

honestatur, nã lemma dicit et diesis. quod q̃ntũ defficiat a tono et hemitonio maiore m̃d. at Plato numeror̃ intervallo, q̃d ẽ inter 243 atq̃ 256. Locrus uõ nũc per 2187. Decimi q̃nti numeri ad p̃mũ quadupla proportio est. Inter 768 (q̃m nũs ẽ 2ᵈᵃ prime duple pars) atq̃ hunc (q̃m est quaduple prime pars prima duplex medietas cludit, videlicet Harmonica 1024: et Arithmetica uõ 1152. Post hec 2ᵈⁱ tripli (quod est inter 1152 et 3456. numerus 1728. Harmonicã facit. Arithmeticã uõ 2304. Inter has medietates nũs decimus octᵘˢ et decimus nonus coexistentes similibus proportionibus ut sibi correspondentes compositione maior addita proportionant. Nunc de octuplo prim̃ ac nonuplo. SECTIO XXXIIII.

22. Diesis.	Intervallũ. Nonuplũ p̃mi		23	24	25
5 6 3072.	6561.		3456.	3858.	4374
Intervallũ 26	27	28. Intervallũ	29	30	31
4608.	5184.	5832	6144.	6912.	7776
32. Intervallũ	33				
7 8748	9216	27.1368.			

id est duomilia q̃ngenta q̃nq̃, atq̃ duodeci.

Annotationes.

Proportiones he primis congruunt compositionibus additis. Rursus si tertiũ triplũ accipiatur (q̃d est inter 3456. et 10368) Harmonica medietas erit 5184. Arithmetica uõ. 6912. Adq̃ ita partiũ omniũ intervalla utrisq̃ medietatibus repleri descripsit Locrus. Primũq̃ duplũ in sexq̃tertias partitus est. Sed has in sexq̃octauas hinc inde geminas cũ lemmatibus singulis. Possemus in alijs intervallis duplis et triplis ita sexquitertias in sexquioctauas et lemmata partiri: sed obmittimus ne Arithmeticũ hic agerẽ videamur. Plato aũt in primis spacijs solũ id fieri meminit ut prolixitatẽ evitaret. Naq̃ primũ duplũ in sexqualterũ et sexquitertiũ divisũ spatiũ multiplex appellat. quali aũt proportionis denominatione lẽma appellandũ sit: ex 14 ca. elucescit.

36.0...

SECTIO, XXXV.

Igitur animam quidem uniuersi ita quodãmodo diuisit. Annotationes.

Plato ca. 15. de comisto q̃nũm, ex quibus animam componi uoluit, id ait q̃d de anima Timeus locrus. d. Iã uõ cõmixtũ illud (une ista secernebat) tutum huius mondi partiũ septione consũptũ erat. Cap. uõ 16. de anime constitutione, et non diuisione loquens, airbat. Postq̃ igitur z^dum creatoris illuis mente tota anime constitutio absoluta fuit etc. Atq ita hi in hac re discrepar uidentur. Tu uõ id nõ obmittas q̃ hec diuisio nõ est in partes re ipsa distantes. quod dũ uellet significãt nobis istr addit dictione hanc quodãmodo. Dissentiue itaq quod plato uniuersum diuidit ut animam iã constitutam constituat. Timeus aũt contra animã in uires, generaq numeris predictis signata partit.

SECTIO. XXXVJ.

DEum uero ęternum quidem intellectus uidet solũ omnium authorem, istorũq; genitorẽ. Annotatiões.

DVo entium genera modo decernit. insensile. s. ac sensile. Insensilium primum ds, q̃d oculorũ nrorũ effugit obitũ. vltimum uero anima nra. sensilium uõ primum est cęlũ. Vñ plato ca. 16. de his disseres, primumq ac summũ entis gradum pretriens, ordineq preposteras ait. Et corpus quidẽ celi spectabile factum est. Anima uõ oculorũ effugit obitũ rõnis et modulaminis compos: ab auctor suo omnium (quę semper sunt, et ad intelligentia pertinet) optimo ipa q̃z omnium (que genita sũt) effecta. Hactenus de primo gener. Nunc de z^o. Timeus ait.

SECTIO, XXXVII.

GEnitum uõ uisu partipimus: uidelicet Mundum istum, et oẽs eius cęlestes partes. Quę cũ ethereę

sint, diuisibiles seorsum sunt: ut hę quidē nãę eiusdem sint: illę uõ alterius. Annotationes.

PRemissa diuisione de ente in gña duo in sensile. s. et insensile: nunc secundã assignat: vz primi sensilis corporis, seu cœlestis, in cœleste, qđ dr̃ nature eiusdem, quale est mobile illud nõ erraticum: qđ aplanes appellat. Et in orbem erraticũ: qui dr̃ nẽ alterius. De qua diuisione plato ca. 16. ait. Circulorũ alterum exteriorem, interiorem alterum fecit. Exteriorem quidẽ lationes eiusdẽ nẽ: Interiorem uõ alterius nominauit.

SECTIO, XXXVIIIa.

QVarum hę quidem extrinsecus ducunt oĩa in ipis intus existentia ab ortu ad occiduũ mota in uniuersum. Hę autem (quę sunt alterius nẽ) intus ab occiduo.

Annotationes.

AIt Plato ca. 15. Atq̃ illam (quę erat ipius eiusdem naturę cognatã) in latus ad dextrã partẽ. Eã uõ (quę alterius) per dyametrum ad leuã flexit

SECTIO. XXXVIIIIa.

QVę quidẽ ad ortum relatę, secundũ se mouentur: sed alię circũuoluuntur secundũ accidens eiusdẽ latione: quę potestatẽ in Mundo hẽt meliorem. Annotationes.

CVr prima latio dicta sit naturę eiusdem, alię uõ lationes, seu circuli naturę alterius nunc manifestat. Est aũt hec: quoniam primus orbis tantũ motu uno circũuoluitur: et nullius superioris agitatione circũfertur. Alij uõ pluribus reuoluuntur: qm̃ et singulus planetarũ propº, et qui est primo orbi proprius, incircũducit. Quod uõ principatum primę lationi tribuat ex his manifestũ est. Et plato ca. 15. talibus explicat. Sed principatũ dedit eiusdem ipius similisq̃ agitationi. Eã nãq̃ solã indiuisã reliquit.

SECTIO, XXXXa.

LAtio autem alterius diuisa secundum harmonicas proportiones ad septem circulos distributa ordinē habuit. Reportationes.

AIt Plato ca. 15. Interiorem uō cū sexies diuisisset: septēq orbes inequales dupli et tripli interuallis effecisset, cū tria sit utrinq contrarijs inter se cursibus orbes perageř iussit. Et ex. 7. interioribus tres quidē pari celeritatē; quatuor uō et ad se et ad reliqs tres celeritatē quidē impari; debita tñ rōne conuerti.

SECTIO, XXXXIa.

IGitur luna quidem, cum terrena sit maxime: per mēsem singulum, circuitum conficit. Sol aūt post hanc in tempore annali eundem circulum explet. Duo uō soli æquales cursu exñt, Mercurius. s. atq Iuno. Quā nonnulli Venerem et luciferꝝ uocant: Pastores etenim et uulgus uniuersus ignorat sacram astronomiā: neq nouit siderꝝ ortus occidentales uel orientales. Eadē enim qnq quidem fit uesperus dum Solē sequitˀ: quū eius nō splendoribus euanescit. Quādoq aūt matutinus quū Solē precedit: & ante crepusculum oritur. Lucifer igitur sæpe quidē fit Venus: propterea equali cursus uelocitate currit cum Sole: non tñ semp. Sed multę quidē non erroneaꝝ: multę eť errantium ita se habent Reportationes.

AIt Plato ca. 19. Cum stellarū eiusmodi corpora septem fecisset ds: septem orbibus (qui alterius ipius, diuersęq naturę circuitu uoluuntur) adhibuit. Lunā in pº. sup terrā circuitu posuit. In 2º. solem. Luciferi deinde Globū, et Mercurij sacrū (ut dr) orbem circulis affixit, soli uelocitatē equalibus. Potentia uō illi contrarijs. Quo fit ut apphendant se inuicē: et a se uicissī apphendant, simılr hę stellę

Sol, Lucifer, et Mercurius.

SECTIO, XXXXIJ.

QVelibet autem in magnitudine stella super orizōtē ante Solē procedens diem nunciat. Alię uõ tres et Martis et Iouis & Saturni habent celeritates proprias et annos inequales.

Annotationes.

DIxerat trium planetarũ motus uz solis Mercurij, atq Veneris eē fere celeritate pares: q̄ñ equali ferme tempore cursum peragant: cũ anno ij tres spatio cursũ conficiant suum. Scribit modo triũ aliorũ. vz Martis, Iouis et Saturni motus eē celeritate inequales. Nã Martis deferens super axe proprio, et polis proprijs reuolutus quotidie 30 minutis fere mouetur: totũq zodiacũ in duobus ferme annis percurrit. Iouis aũt orbis et si motu primi aboriente per occidentem, rursusq in oriente rapit: tñ orbes eius augem deferentes in ducentis annis uno gra.ᵘ et 28 minutis fere ad motũ octauę sphęrę rotantur. Deferens aũt Iouē super axe et polis proprijs circunductus quottidie minutis quinq fere. Et sic Zodiacũ in annis ferme duodeci percurrit. Saturnus deniq cœlũ totũ in die n̄ali ab oriente in occidētē rursusq ad orientem raptu primi mobilis fertur. Orbes uõ eius particulares (quos continet) inequaliter mouentur. Nã orbes superiõr. s. et inferior (qui augē Saturnj deferentes appellantur) super axē et polis eclypticę octauę sphęrę ad motũ eiusdem proportionat̄r mouentur, in ducentis. s. annis, uno gradu. & 28 minutis ferē. Orbis uero medius (qui deferes Saturnj est) super axē proprio axem Zodiaci siue Eclypticę secante secundũ successione signorũ mouetur duobus fere quotidie. q̄r in 30 annis totũ percurrit Zodiacũ. Sunt itaq horũ triũ anni ineq̄ales: q̄m annus Martis est duratio annorũ solariũ duorũ. Annus Iouis ē duratio Solarium annorũ 12. Annus deniq Saturnj est 30. quorum motuũ diuersitatē atq diuturnē durationis, seu morē discrimen

uerbis Plato ca. 19. talibus descripsit. Ceterarum stellarum ordines seu series progressusque et rones si quis omnino percurrere uelit plus erit ope ipo, quod operis gratia sumetur. Hec. n. forte nobis pro dignitate rei alias si dabitur ocium tractabuntur. Postquam uero singula (que ad serie temporis pertinebant) conuenientem sibi progressu et cetera que secuntur. Vide.

SECTIO, XXXXIII.

Explent autem eorum cursus se ipos comprehendentes, et manifestantes et, et occultates ac defectus facientes. Generantes uos ortus et occasus. Reportationes.

Ait Plato ubi sup. Secundu ipam eiusde nc latione, que ue locissime percurrunt comprehendentia a tardioribus comphendi uidentur. Cuius rei gra fit ut se et occultent altri, alterum uero no: et ita deficere uideantur.

SECTIO, XXXXIIII.

Insup & manifestationes apparentes orientales uel occidentales efficiunt ad solem. Qui die restituit ab oriente ad occidente ne ipius cursu. Noctem uo ab occasu ad orientem facit latione eiusde ductus secundu aliud. Anuz uo iuxta motum ipius z.m seipm. Annotationes.

Solis celum in tres orbes particulares diuiditur z.m Astronomos (quos in precedenti parti[la] sequuti sumus) duos. s. augem defe rentes, et ipm deferentem solare corpus. Mouetur etia rapti primi ab oriente per occidente redeundo in oriente in 24. horis. Orbes augem deferentes eis motibus reuoluuntur, quibus et orbes auges Saturni et Jouis et Martis deferentes. Deferens aut Solis super polis et axe proprijs z.m successione signorum ab occidente. s. uersus orientem quotidie quinquaginta noue fere minutis et octo secundis circufertur. Atque ita Sol totum Zodiacum in 365 diebus et 6. horis ferme peragrat: nobisque Annum suo propo motu.

suo proprio motu complet. Diē u͠o, ac nocte, latione primi raptus. Quāq̄ de precisa solaris anni quantitate nō idem sencīut omnes. Sed de hoc Astronomos atq̄ alios id genus consule.

PLato ait ca. 20. de Sole disserens hec ait. Hinc i. ex Solis motu) quoq̄ noctis dieiq̄ uarietas orta est. Propter hec et unus, sapientissimiq̄ circuitus reuolutio. Mensis u͠o prouentus, qn̄ luna lustrato circulo suo Solem consecuta est. Anni, ubi Sol suū pagrauit orbē et cet. Sed de hoc in part.[la] 4.[ta] eiusd̄ capitis.

SECTIO, XXXXV.

EX his duobus motibus reuolutionē explicat sp̄es quidem iux̄ unum gradū in tempore unius diei. Circūuolutus u͠o, a, sphera nō errantiū syderū iux̄ singulum circuitum, obscuritates facit et dies. Annotatioēs.

AIt Plato ubi sup̄ part.[la] ix. Omnes quidem eorū circulos superna illa uertigo obliqua circuitione reuoluens, propterea q̄ isti duobus simul contrarijs motibus agitant̄, id qd̄ tardissime ab ipa (que uelocissima est) recedit, proximū declarauit et cet. Sol.n. singulo die unā conficit flexioēm. Quoniā aūt cū ortu suo erupit, terrā ambiens, non ex eodē (quo pridie aut postridie) ortu sup̄ nim euadit hemisperiū: sed nouos facit semper. et nouas reintegrat flexiones spire instar a cancro ad Capricornum. Vel a, Capricorno ad Cancrū. Vnde Serpentis nō.[n] uertit interpres pp̄ sinuositatē. Sed uide in Timei cōmentarijs platonis. Nobis aūt nunc sit locū satis insinuasse.

SECTIO, XXXXVJ

TEmporis autē partes istos peridos dn̄t. Quos ordinauit deus, cum Mundū instituit.

AIt Plato ca. 18. Nempe hec omnia temporis imitantis eui, seq̄ n͠uo reuoluentis, sp̄es sunt. Continuatiōes itaq̄ iste dies, uz et noctes (qu artificialia dn̄t) partes sūt temporis. quod

(ut ait Plato idẽ) unacũ cęlo factus est: ut una orta una etiam dissoluantur. Vnde ibidẽ. Dies porro et noctes et mẽses et ãnos (q añ cęlũ nõ crãt) tũc na- SECTIO, XXXXVIJ. scente Mũdo nasci iussit.

NEc.n.erat ante Mundũ stellę: Quare nec annus: ñ temporum circuitus: quibus hic Mundus generabilis mensurat̃. Reportationes.

AJt plato ca.19. Hac rõne, consilioq dei tps creari uolẽtis. Sol, et luna, et alię quinq stellę (que uocant̃ erraticę) factę sunt: quo temporis nũs distinguatur, atq obseruet̃.

SECTIO, XXXXVIII.

IMago est ingenerabilis tpris quod ęternitatẽ uocamus. Annotationes.

AJt Plato ca.18. Jllius quidẽ animalis ęterna nã est: qd genito operi congruerẽ omnino nõ potest. Jccirco imaginem eiu mobilem effingerẽ decreuit. Ac dũ cęlũ exornauit, fecit ęternitatis in unitate manentis ęternã quandã in nũo fluentẽ imaginẽ: quã nos tps uocamus.

SECTIO, XXXXVIIIIª.

VT enim ad sempiternũ exemplũ .i. Mundũ idęalẽ, cęlum hoc genitũ est: sic ad exemplarẽ ęternitatem hoc tempus cum Mundo creatum est. Annotationes.

EX ca.18. innotuit congruisse maxime, ut sic sensilis Mundus ad exemplar ęternũ fabrefactus est, ita eius mensura (que est tempus) ad exemplar ęternitatis fieret: quod factũ est: ut scribit ibidẽ plo.

SECTIO, Lª.

TErra autem in medio collocata uesta deorꝝ, terminusq obscuritatis, et dux fit: occasus et ortus generans zm. decisiones orizontiũ: queadmodũ quę uisu et decisione terrę circũscribunt̃. Antiquissiã uõ corporũ ẽ, quę intra cęlũ sũt.

Repotationes.

At Plato ca. 22. Terram autẽ altricẽ nr̃am circa polũ per uniuersũ extensũ alligatã, diei, noctisq; effectricẽ, et custodem ẽẽ uoluit. Necnõ primã antiquissimãq; deorũ omniũ: qui itra celũ sunt geniti. Vbi uult terrã animatã ẽẽ. Cuius animã uim uegetalẽ cererẽ, intellectualẽ uõ uestam nuncupat.

SECTIO. LI.

AQua absq; terra nata est nunq̃: nec aer absq; humido. Ignisq; ab humido & a materia, a qua pẽdet, destitutus nunq̃ permaneret. Quapp oĩum fundamentum ac basis terra iure ipo asserta est momẽto eodẽ.

Reportationes.

OMnia (que elementa uocant') mixta ẽẽ, nullũq; ẽẽ parũ: Plato ca. 34. cñit. d. Necesse est et inquirere quid istorũ Aquã potius q̃ ignẽ, aut aerẽ potius q̃ terrã: aut certũ aliquid unum magis q̃ cuncta uocare oporteat. Difficile sane &c. Vide reliqua. Quibus suffragari ur̃ qd̃ idẽ ait de terra ca. 42.

SECTIO. LII.

PRincipia quidẽ igitur eorũ (quę generant') ut qdem subiectum, m̃a. Vt aũt rõ formæ spẽs. Genimina uo istorũ sunt corpora quatuor, p̃. terra. Aqua. Aer. et Ignis

Reportationes.

QVãq̃ hec Platonis superius citauimus: tn̄ (quia huic optime quadrant) iterũ resumerẽ statuimus. Ait. n. ca. 35. Tria in pn̄ti gñã sumenda sũt. Vnum, quod gignit'. Aliud in quo gignit'. Aliud a quo similitudinẽ trahit qd̃ nascit'. Est aũt hoc exemplar diuinum, et spẽs rerũ et formarũ omnium: quã locrus formę spẽm nũcupauit. Sicut qd̃ gignitũ primũ geniminẽ dixit: diuisitq; ipm in elemẽta quatuor. Quorũ subiectũ p̃m. prima m̃a ac mr̃ formarũ constitutorũq;

omnium existimatur. Et docens elemẽtorũ gnões inquit.

SECTIO. LIII.

Quorum gño talis est. Omne quidẽ corpus explanis est. Hoc autẽ extrigonis: quorũ hoc quidẽ recti angulum isocheles semiquadrangulum. Hoc aũt inequilaterũ hñs maiorẽ angulum potentia triplũ minori. Minimus uõ rectus hemiolius quidẽ medii exñs. Triplus aũt miniõ. Hic igitur triangulus semitriangulus est equilateralis trianguli bifariam incisi ꝑpendiculo a uertice ad basim in ptẽs æquales. Duo igitur recti anguli sunt utriqꝫ: sed inq̊ qdẽ duę cõstę (quę sunt circa rectã) Solę ęquales sũt. Inquo aũt tres: omnes inęquales. Reportationes.

At Plato ca. 38. quatuorũ elementorũ meminerit, de eorũ generatione tractare intendens talia subdit. d. Nunc autẽ dispone, genituramq; ipsorũ singillatĩ demõstrari conuenit etc. et infra ca. 39. principio qđ ignis, et terra, aqua et Aer corpora sunt, nemo utiq; dubitabit: omnis aũt corporis spẽs profunditatẽ hẽt Profunditatem uero planis constarẽ necessariũ est. Rectitudo porro planẽ basis ex triangulis constituitur. Atq; trianguli omnes ex duobus Initium hñt, habentibus utrisq; rectũ angulũ unũ, acutos duos. Quorũ alter utriq; anguli recti partẽ optinet, ęqualibus distinctũ lateribus sed in altero inequalibus inequalia distribuuntur. et infra. E duobus quidẽ triangulis isocheles, .i. qui cruribus constat ęqualibus unĩ cã hẽt nãm etc. et que in ca. 40. hñr.

SECTIO. LIIII.

Obliquum aũt hoc quidem uocet: illud uero semiquadrangulus. Principium constitutionis terre. Nam quadrangulus ex hoc, et quatuor semiquadrangulis constat. Ex quadrangulo uõ nasci cubũ firmissimũ et stabile oĩo corpꝰ, sex quidẽ cõstas, octo autẽ angulos hñs manifestũ ẽ. Reportationes

Cum plurima de figurarum compositionibus, generationibusq Plato in ca. 40. et 41. disseruisset: ait tandem in calce cap. 41. Verum isocheles triangulus quarti generauit naturam. z^m. quatuor constitutus: et ad centrum rectos congregans angulos: unumq quadrangulum equilaterum facies Sex uero huiusmodi copulati angulos octo solidos quorum quilibet per tres planos rectos coaptatus est effecerunt. Corporisq ita constituti figura cubica facta est: sex planos quadrangulos equilateres bases adepta.

SECTIO. LV.

IUxta autem hoc grauissimum et difficillimum est ad motum terra. Reportatio.

Explanat cur illi cubica fuerit tributa figura: quod ca. 42. aperuit talibus Plato. Terre cubicam speciem assignemus. Nam omnium quatuor maxime immobilis est terra: et corporalium omnium compacta maxime. Tale uero illud precipue factum esse necessarium est: quod firmissimas, tutissimasq possidet bases. In triangulis porro, a principio positis (qui equilateri sunt) firmiorem, tutioremq, quam inequilateres bases possident. Et quod ex utroq compositum est planum equilaterum equilateri quadrangulum certe triangulo tam quo ad totum, quam quo ad partes pertinet stabilius necessario prouenit. Quam ob rem si conuenientem probabilemq sequi rationem uelimus: terre id tribuamus.

SECTIO. LVI.

INtransmutabile corpus in alia propterea est: quia incommutabile est ad aliud genus .i. triangulum. Sola .n. terra sempiternum elementum habet semiquadrangulum. Reportationes.

AIt plato ca. 40: Videbantur quidem nobis (neq id quidem satis recte) omnia quatuor genera ex se inuicem generari. Profecto quatuor genera ex triangulis (quos eligimus) generantur. Tria quidem ex uno inequalia habente latera. Quartum uero unicum ex triangulo isochele componitur. Non igitur possunt omnia ita in se inuicem resolui

et cõmutari : ut ex multis paruis pauca ingentia, uel cõuerso efficiant.
Tria certe pñt. Hoc idẽ ca. 43.

SECTIO, LVII.

HOc autẽ elementũ. s. ignis est aliorũ corporũ. s. Aeris & Aquę. Sexies. n. composito semitriangulo, triangulus ex ipo equilaterus fit. Ex q̃ piramis quatuor bases, & equales angulos hñs componitur. Annotatioẽs.

ELementum ignis in alia corpora transmutabile est: sicut et alia duo in ipm. Itẽ pyramidalẽ iõ igni congruẽ asserit: q̃d tenuis est: et ad incisionem pręceteris figuris apta: et ex paucioribus triangulis constituta. Constituit. n. pyramidalẽ figurã ca. 41. ex triãgulis iiij.or equilateribus. quorũ quālibet in sex triangulos scalenos diuidit. Vñ ca. pdicto. Erit inquit plato pa. spẽs: quę ex paucissimis composita fuerit. Elementũ eius quod lyneã ypotinusã. i. subductã, uel subtẽdentẽ breuiori latẽ, longitudine duplo maiorẽ hẽt: Cũ uõ binj huiusmodi ztm. Dyametrũ componant, terq id fiat: et Dyametri, lateraq breuiora in idem quasi centrũ ducantur, unus triangulus equilaterus ex triangulis nũo sex conficitur.

SECTIO, LVIII.

SPecies Ignis agillima est admotum: & subtillissimas partes hẽt. Reportatio.

AIt plato ca. 42. Igni quod mobilissimum est tribuamus, et acutissimum. Ex his omnibus (q̃d bases paucissimas hẽt) uelocissimum eẽ necessarium est. Est. n. ad penetrandũ promptissimũ: quippe cũ prorsus sit omnium acutissimũ. Leuissimũ quoq3 cũ ex paucissimis ptibꝫ eisdẽ constet.

SECTIO, LVIIII.

2 POst autem hoc octaedrum. i. octo basium, octo quidẽ bases, sex uero angulos hñs Aeris elementi. Annot.o

OCtaedram figurā Aeri tribuit: quā plato ubi sup̄ ex octo triangulis equilateribus constituit: quorꝫ quilibet in sex triāgulos scalenos similiter distribuit. Un̄ ait. Secunda uō̄ ex eisdē quidē triāgulis, sed secundū equilateres triangulos octo constitutis unū̄ faventibus solidū angulū ex planis quatuor. factisq sex huiusmodi corpus secundū absoluitur.

SECTIO, LX.

TErtium uō̄ icosaedrum .i. uiginti basiū̄. Basium quidē̄ uiginti: angulorꝫ uō̄ 12 aquę elementum multarum partium, et grauissimū̄. Hec aūt ex eodē̄ elemē̄to composita adinuicē̄ transmutantur. Aṅotationes.

AQuę icosaedram tribuit figurā: quę ex xx. similibus gstat, quorꝫ quilibet similiter in sex stale nos euadit: funtq scaleni bis sexaginta. In qua figura 12 sunt anguli: singuliq ex planis qnq confecti. Un̄ plato ca. 41. At tertiū̄ ex elementis bis sexaginta copulatis, et angulis solidis 12: quorꝫ quilibet quinq planis triangulis equilateris continetur: Et habens xx equilateros bases nascit etcꝫ.

SECTIO, LXI.

VErum enim uō̄ dodecaedriū̄ .i. duodecī̄ basium imaginē̄ uniuersi statuit; quasi sphera existens. Aṅotº.

VLtimo cęlo hanc figurā concedit. In qua intueri licet pentagonos 12. sigillatim in triangulos equilateros quinq diuisos: ita ut unusquisqꝫ rursū̄ ex triangulis sex scalenis constitiat. Et in omni mole dodecaedra 360 reperiantur trianguli: quot ēt in Zodiaco portiōēs exn̄t. Ait itaqꝫ plato ubi sup̄. SECTIO. LXII.

IGnis igitur propter partium subtilitatē̄ per omnia transit. Aer autē̄ per alia p̄terignē̄. Aqua uō̄ p̄ terrā̄. omnia tn̄ plena sunt: nihil uacui derelinqn̄tia. Reportnes

AIt Plato ca. 46. Vniuerse naturę circuitus cū̄ circulari ambitu suo genera complexus sit: et secū̄ ip̄o congredi studeat,

constringit omnia: locumque vacuum relinqui nusquam patitur. Quo circa ignis per omnia maxime penetravit. Deinde Aer: ut pote qui ipsi tenuitate est proximus: et alia simili ratione deinceps et cetera.

SECTIO. LXIII.

Circunducuntur autem elementa latione universi: et firmata teruntur quidem vicissim. Sed indeficientem ad generationes et corruptiones reddunt alterationem. Annotationes.

Dixerat in precedenti Plato elementa omni Mundi circuitu cludi, et eius motu agitari ac constringi. Subdit post hec ibidem. d. Quare cum parva magnis insinuata sint: et ipsa quidem parva (que magna sunt) discernant: maiora vero minora coerceant omnia sursum deorsum ve in sua loca ferunt. Nam quodlibet mutata magnitudine sedem mutat. Sic utique et has ob causas nec levitati contrarieque semper genio conservata, horum motum, et in presenti, et in futuro, perpetuum exhibet.

SECTIO, LXIIII.

His autem deus hunc Mundum constituit. Palpabilem quidem propter terram. Visibilem autem propter ignem. Quę quidem extrema duo per aerem et aquam colligavit vinculo fortissimo; hoc est; proportione: quę et ipsam, et quę per ipsam colligantur, continere potest. Reportatio.

Ait Plato ca. x. Quoniam vero corporeus spectaculisque et tractabilis erat futurus, ac sine igni videri nihil potest: nihilque sine solido tangi. Et solidum absque terra nihil: ideo in operis huius exordio deus Ignem primo terramque creavit. Sed duo sola absque tertio quodam commode cohererent non possunt: mediumque aliquod vinculum utrorumque desiderant. Vinculorum vero idest aptissimum, atque pulcherrimum: quod ex se, et ex iis (quę astringit) quam maxime unum efficit. Hoc maxime proportio, ratioque alternę compationis assequitur. Et cætera quę sequuntur.

SECTIO. LXV.

SI itaq; planum esset, qd colligatũ est: una medietas sufficeret. Si uõ solidum duabus indigeret. Duobus igitur mediis duo extrema adaptauit ut eẽt sicut Ignis ad aerem: Aer ad aquã: & aqua ad terrã. Et uicissim ut ignis ad aquã: aer ad terrã, et contra, Vt terra ad aquã: aquaq; ad aerem: et aer ad ignẽ. Et uicissim, ut terra ad aerẽ: aqua ad ignẽ.

Reportatio.

AIt plato ca. x. Quod si uniuersi corpus latitudinẽ habere debuisset: nullã uero profũditatẽ: unũ sane tũ ad se ipm, tum ad extrema uincienda interiectum mediũ suffecisset. Sed cũ soliditatẽ Mundus requireret: solida uõ nõ uno, sed duobus semper mediis copulẽt: inter ignẽ et terrã, deus aerẽ, aquamq; locauit. Eaq; ita inter se inuicẽ quoad fieri poterat comparauit: ut quẽadmodum ignis ad aerẽ, ita aer ad aquã. Vt aer ad aquã: sic aqua ad terrã congrue conferat. De quibus ubi sup cõmentarium perlege.

SECTIO, LXVI.

ET quoniam potentia ęqualia sunt omnia: rõnes ipoꝝ in ęqualitate consistunt. Vnus igr ẽ Mundus hic diuini uinculi et proportionis grã. Annotationes.

EXplanat hoc plato ca. x. Cũ probat Mundi consistentiã ex unitate extremoꝝ cũ mediis proficisci; d. qn. n. in tribus nũis, aut molibus, aut uiribus mediũ ita se habet ad postremũ, ut primũ ad mediũ: uicissimq; ut postremũ cũ medio, ita mediũ cũ primo congruit: tũc qd mediũ est et primũ fit, et postremũ. Postremũ q; et primũ, et media fiũt. Ita necessitas cogit ut omnia quę sic deuincta fuerint eadẽ inter se sit. Eadẽ uõ cũ facta sint efficitur ut omnia sint unum.

SECTIO, LXVII.

ELementoꝝ quodlibet spẽs multas hẽt. Ignis: n. hẽt et lumẽ et flamã et carboẽm pp inequalitatẽ eoꝝ: quæ

- 4721.

in singulo triangulo sunt. Reportationes.

AIt Plato ca. 47. Post hec sciendú est multa eé ignis genera: flamá vz: et qđ abea est accensú: qđ urit quidé: lumen uō nullú oculis offert: qđ ue extincta flama intra illa (que accensa fuerat remanet.

SECTIO. LXVIII.

EOdem modo aer; Hoc quidē purū et siccū: hoc autē humidum et caliginosum. Reportatio.

AIt plato ca. 47. Similiter Aeris genus aliud purissimú, agilissimumqz; qué etheré nuncupant. Aliud turbulentissimum, caligine, nubibusqz obscurꝫ: Aliasqz spés sine nomine eé putandú est: pp ipām triangulorꝫ inequalitaté.

SECTIO. LXVIIII.

AQuam hoc quidē fuxi illud congelabile. Report°.

AIt plato ca. xxxxvij. Aquę gnā duo sunt precipua. Unú humidú: alterꝫ fusile.

SECTIO. LXX.

COngelatum plurimū ē nix, pruina grando ac glacies.

Reportatio.

AIt plato ca. 49. de aquę parte inquit. Hec quando ab igni destituta, ab aer' quoqz deseritur, fit lenior: et alienis expssis cogitur in se ipām. Atqz ita compacta, si sup̄ terrá id contigerit, grádo fit. Si in terra glacies. quę quidé tūc fiūt, cú riget, cohorrescitqz maxē gelu. Cú uero minus congelat', si sup̄ terrá accidit, nix. Sin in terra: ex rore crassior facta, pruina.

SECTIO. LXXI.

ET humidum, hoc quidē fluxibile, ut mel, oleū. Hoc aūt fixum, ut pix, et cera.

Reportatio.

Ait plato ca. 50. Quod vero lene ē, discernitq; visu; ioq aspectu splendidū, atq; nitens, et pingue nobis apparet, uncta et olearia spēs est: pix, Cycis, et oleū: ceteraq id genus.

SECTIO, LXXII.

Fixi aūt gnā: hoc quidē fusile, ceu aurū, argentū stagnum, plumbū, gutta. Hoc aūt frangibile: ut sulfur, bitumen, nitrū, sal, alumē, lapides homogenei. Reportº.

Ait plato ca. 48. Ex ijs uō quas aquas fusiles appellauimus qd extenuissimis lenissimisq; fit densissimū, uniforme, splēdidū, flauūq, pretiosissima res est, aurū floresces per petrā compactū est, et cetera, quę sequuntur in eodē, et sequenti capite

SECTIO. LXXIII.

Post aūt Mundi constitutionē animalium mortaliū generationē machinatus est: ut sit perfectus: oīoq; ad exemplans effectus. Reportatio.

Ait plato ca. 21. Iā uō cętera usq ad temporis ortū adima gmē propositi exemplaris effinxerat. Sed quia Mundus hic nōdum animalia omnia intra suum ambitū continebat ex ea parte deficiebat ad illud exemplar imaginis huius similitudo. Hoc igr (qd deerat) superni illius exemplo ds explebat.

SECTIO. LXXIIII.

Igitur hominum quidē animam ex eisdē rōnibus ac uiribus contemperans et partiens, distribuit nāe alterabili tradens. Reportatio.

Ait plato ca. 25. Hec fatus in eodē rursus cratere (in quo Mundi totius animam permiscens temperauerat) superioris temperationis reliquas miscendo perfudit. Modo quodā eodē nō tamē similiter. Sed et secundo et tertio gradu a primo deficientes.

SECTIO, LXXV.

DII autẽ cum suscepissent ipm, effecerunt mortalia et quotidiana animalia. Reportatio.

AIt plato ca. 65. Et diuinorum quidẽ ipse ẽ Auctor. Mortaliũ uero generationem natis suis tradidit absoluendã. Illi igitur suũ immitati parentẽ: principiumq aĩe immortale, suscipientes aiam ipam mortali corpori clauserunt. Hoc. n. iusserat prius illis opifex, ut patet ca. 24. d. Uos cætera exequiparẽ: ut immortali naturę mortalẽ attexentes faciatis, gñetisq aĩa et rẽ.

SECTIO, LXXVI.

QVorum animalium animas influenter instillabat, has quidẽ aluna: has uõ a Sole. Has aũt abaliis erraticis sideribus. Reportatio.

AIt Plato ca. 26. Quę cũ illis ita designauisset: alios in terrã, alios in lunã, alios in alia temporis instrumẽta spargens qi serebat hec ille. Quorum discrimẽ a uerbis primis iã patet.

SECTIO. LXXVII.

IN alteram partẽ extra uim unã: quæ est eiusdẽ Quã quidẽ sapię imaginẽ in rõnali parte existentẽ misituit bene fortunatis. Annotationes.

ANimam duas in se uires habere, uz rõnem et sensũ, atq illam uim dici nę eiusdẽ, hanc uero alterius, didicimus ex cap. 17. et 28. cũ sensuũ fluctibus et materię impediri ait rõnisq circuitum qħ. Stillabit itaq opifex siue seruit animã rõnalẽ ipam in alteram partẽ, seu uim .i. sensũ proiciens, quę est extra uim rõnalẽ: quę dr eiusd. similisq nẽ. Sed qm, ut dicit ca. 16.) hec portio corum (quę semper sũt et ad intelligentiam pertinent, capax dr: io sapię (quę circa talia uersat) imago merito appellatur. Quã quę adepta sunt diuina sorte, bene fortunata dicenda aĩa videntur. Eo enim imago dr diuinę sapię anima inquit Augustinus, quo illius capax est.

SECTIO. L XXVIII.

Nam humanę animę hoc quidẽ rõle est, et intellectiuum: illud uõ irrationale et inscipiẽs. Rõnalis uõ anima melior quidẽ est ex nã eiusdẽ: peior uõ ex nã alterius.

Annotationes.

Quod sensu melior sit intellectus, quodq; intellus est natura sit eiusdem, sensus uõ alterius, ex ca. 28. liquet. Amplius ca. xv. principatum dedit eiusdẽ ipius, similisq; agitationi. Cap. 36. ex harũ uirium discrimine semper entia a nõ semper talibus distinguit. Modo de earũ uirĩũ loco ac sede disserit.

SECTIO, LXXVIIII.

Vtrumq; uõ circa caput collocatũ est: manetq; in eo: ut in tabernaculo quodã: ut reliquę aĩę partes et corporis adminiculentur illi. Reportationes.

Ait Plato ca. 29. Principio dij figurá capitis ad rotunditatem Mundi finxere: in coq; duos illos aię diuinos circuitus statuerunt. Est autem caput membrum corporis diuinissimũ: reliquorũq; membrorũ princeps. Cui totũ corpus connexũ dij subesse, et parere iusserunt.

SECTIO. LXXX.

Irrationalis uõ partis irascibile quidẽ circa cor: cõcupiscibile uõ circa epar. Reportatio.

Ait plato cap. ca. 66. Partem igitur animę fortitudinis, iracundięq; participẽ, contentiosamq; capiti propinquiorem fecer inter diaphragma, ceruiceq; mediá, ut hęc obediens rõni, una cum ipa capiditatum genus ui illata coerceat: si quando rõnis in arce capitis habitantis iussa cupiditas respuat. Itẽ ibidẽ. Postremo cá animę ptẽ (quę esculenta, et poculenta cupit, et reliqua oĩa quibus corpus indiget) concupiscit, medię regioni inter diaphragma et umbilicũ applicauere.

1578.

SECTIO LXXXI.

Corporis autẽ principium quidẽ et radicẽ medulle ẽe: Deinde cerebrum: in quo principatus. Ab hoc aũt humor fluit per humerales spondiculos. Reliquũ ẽ ut in semẽ et rõnem partiant͂ Ossa uõ medullar͂ septioẽs. Reptio.

Ait plato ca. 70. Ossium uero et carniũ cæterorũq huiusmõi ita est natura composita: His nempe omnibus medullę gño initiũ prębuit et cætera: Quę ex quibus sbãijs fuerit constituta ibidẽ elucescit. Deinde subdit ca. 71. Et illã quidẽ medullę partẽ (in quã uelut agrũ quemdã diuinũ semẽ iaciundũ erat) globosã, et undiq teretẽ finxit: atq encephalũ. i. cerebrũ icciręo uoluit nominari: quia uno quoq aiali demq absoluto uasculũ cerebri capax cephalum. i. caput uocandum erat. Ex aũt reliquas mortalesq animę uires complexuræ erat, rotundis simul, oblongisq figuris ornauit: totiq medullã uoluit nõiari: atq ex ijs qĩ quibusdã anchoris iaciens, totius animę uincula circa illas iã uniuersum nr̃um corpus absoluit: ossiuq textura extrinsecus eas, fulciuit. Deinde ca. 72. de ossiũ compositione disserit. De femine aũt in sequentibus.

SECTIO, LXXXII.

Horum autẽ tegmẽ et uelamẽ carnem. Neruis uero ceu quibusdã ad motum coniunxit artus. Reportes.

Ait Plato ca. 73. Arbitratus uõ ossiũ nãm aridiorẽ rigidioremq q̃ oporteat for: et cũ ignita euaserit, atq ẽt frigefacta: illisurã corrupturãq cito semẽ internũ: neruor͂, carnisq genus effinxit: ut neruis quidem membra reliqua uincientibus, intensis remissisq circa cardines ipos omnes ad flexionẽ, tensionẽ ue promptũ et agile redderet. Caro uõ tegmẽ foret aduersus frigus, atq calorem: et (q̃admodum externa corporis fulcimenta solent) ad casus uarios munimentum.

SECTIO. LXXXIII.

Interiorum uero hec alimenti gr̃a: hęc autem salutis

Annotatio.

Duas uegetalis potestatis uires nunc exprimit: alterá, quę digestiua dr̄: alterá aut̄ quę generatia appellat̄. Jlla est nutrimēti gr̃a: hec salutis et conseruationis sp̄ei. quaq; circa alimentū duę se exercēt uires, una percipiendo ipm̄: ut gustus. Altera aut̄ digerendo. Deinde secū distinctionem scribens ait.

SECTIO. LXXXIIII.

Motionum abextra prouenientiū duo sūt gn̄a: quoddam ē earum, quæ ad sapientē sensus editę perueniunt. Quoddā uō earū, quæ et si in corpora recipiuntur: insensibiliter tn̄ in eo fiunt: aut quia recipientia corpora magis terrena sunt: aut quia hę motiones debilius inferūtur.

Reportationes.

Ait Plato ca 58. Jta igitur omnis tā sensibilis q̄ insensibilis passionis cās capiamus, in primis memoria repetentes, q̄d de ea nā (quę facile mouet̄ deq; ea quę mouetur difficile) sup̄ distinximus: Hoc.n. pacto ea persequi debemus omnia, quæ cōprehender̄ cupimus. Cū n. id (q̄d facile moueri solet) aliqua, ut breuis incidit passio, partes eius quelib; sequentibus partibus undiq passionē transfundit: quousq; ad prudentię sedem peruenIat. Ubi per hos q̄i nuncios, potentia illius (q̄ passionem intulit) nescit̄. Quod uō contra ē affectū, et immobile quodammodo p manet: circularem illam transfusionē nō habet: et ipm̄ quidē patit̄ solum: proxime uō minime mouet. Quapp̄ cū partes alię alijs passionē primā non impartiant, totūq; animal hinc minime agitetur, sensus expers (id q̄d patit̄) extat. Jd profecto circa ossa, capillosq; et reliquas partes (quæ terrenæ ut plurimum in nobis sunt) accidit. Visus uō et auditus instrum̄ta aliter omnino efficiunt: quia illis ignis Aerisq; uis maxima inest.

SECTIO. LXXXV.

1360.

QVecunq; igitur extra locū et naturā fiunt, dolorem causant. Quecunq; uō ad ipsam restituunt, uoluptates uocantur. Reportatio.

AIt Plato ca. 59. Quod praeterea ad uoluptatē attinet et dolorē, ita consideretur. Passio uiolenter, praeterq; naām abimāe, simulq; nobis illata, molesta fit. Rursus quae in naām abunde, simulq; reuertitur: dulcis. quae contra fit: contā.

SECTIO. LXXXVI.

SEnsum aūt uisus quidē produxit ad spectaculum coelestium, et sciē receptionē, ut nobis dm̄ iungat. Reportationes.

AIt plato ca. 31. Cognitio uero diei ac noctis ab oculis orta fecit: ut dinumerationē quadā mensiū, annorūq; ambitus metiremur: tempus cognosceremus: uniuersē naturae ordinē scrutaremur. Quibus ex rebus phiam adepti sumus. quo bono nihil unquā maius mortaliū qm̄ datū est deorū munerē, neq; labit. Hoc igr̄ maximū oculorū beneficiū eē dico. Minora alia praetereo. Quibus (qui a phia alieni sūt orbati si querant) frustra querentur. Nobis uō asserendū est ob hāc potissimum rōnē dm̄ oculos genuisse: ut mentis circuitus (qui in coelo peraguntur) intuiti in usū redigamus nrae mentis: cogitationisq; nrae discursiones illis cognatās, sed perturbatas quodammodo ad illorū temperiē reuocemus etc.

SECTIO. LXXXVII.

AVditum uō proportionum et cantuū receptiuum produxit: quo priuatus a natiuitate hō, neq; uerbum amplius emittere posset. Iō et maxime cognatū hūc sermoni eē asserunt. Reportatio.

AIt plato ca. 32. Vocē quoq;, auditūq; eiusdē rei grām deos dedisse nobis existimo. Nā ad hec ipsa sermo pertinet:

plurimumq; conducit. Omnisq Musice uocis usus harmonie gra est tributus. Atq; et harmonia (quae motiones habet aiae nrae discursionibus congruas, atq cognatas hoi prudenter Musis uteti, no ad uoluptatem roins expte (ut nunc uidet) est utilis etc.

SECTIO. LXXXVIII.

Quecunq; uero corporum passiones nuncupantur: circa caput fieri dnr. Memento aut circa locum. Na tactus iudicat potentias uitales, caliditate, frigiditatem, siccitate, humiditate, lenitate, asperitate, mollia, dura, cecedentia, resistentia.

Reportatio.

Ait plato ca. 59. Corpora uo ex partibus grandioribus constituta, et mx agenti cedentia, quando motiones illatas in totu corpus traiciunt, uoluptates, doloresq continent. Qn uz e suo statu mouentur, dolores. Qn redeunt, uoluptates. Hec de coicatione passionis per tactu. Quibus suffragant, quae in ca. 58. exarantur. De capite uo sup. ca. 28. plura disserimus. De Judicio uo tactus et ipius obiectis sup. ca. 53. 54. et 55. nonulla congessimus.

SECTIO. LXXXVIIII.

Graue aut et leue tactus quide decernit. Ro uero determinat procliuitate ad medium, et a medio.

Annotationes.

Receptum est in phia sensu tactu ee Judice grauitatis et leuitatis, et id ante Aristotele Plato ubi sup ampliter explanauit. Sed quoniam etia motu discerni pnt, addit roem hec discerner ex hoc qd graue est omne qd ad Mundi mediu seu centru inclinat, leue aut, qd abeo na recedit. Propterea plato ca. 55. ait graue et leue cu ea na (que sursu, deorsu ue dr) simul comodissime declarari.

SECTIO. LXXXX,

3262.

INfra autẽ et medium idem dñt. Nam centrum sphere ipm est infra. Quod aũt sup̃ hoc usqꝫ ad circunferentiã sup̃. Annotationes.

EXplanat quid sit superius, quidue inferius. d. mediũ, seu sphere totius Mundi centrũ dici 2m. phos inferius; ad quem locũ grauia tendunt. Superius u͠o. est locus omnis sup̃ mediũ consistes. Nã et aqua, que non est simpliciter grauis in sphera terre leuis dr̃ teste Aristotele, et Auerroe. p.º de celo cõmẽto 19. Sed q̃m nuncupat. es hę nõ sapide existimant a Platone, iõ ca.º 56. reiciunt cũ ait. Sed illud dictũ absurdũ est, ẽẽ duo quedã nã loca a se inuicẽ longo interuallo distincta: et uni quidẽ deorsũ uocari: ad quẽ locũ ea deferantur omnia, quecunq; molẽ quãdã corporis hñt. Alterũ u͠o sursũ, ad quem nim omnia moueantur. subaudi grauia. Cũ enim celũ omne rotundum sit, quecũq; a medio eque distantia extrema facta sũt, simlr ẽẽ oportet extrema. Medium quoq; equalibus lineis ab extremis undiq; distans eregione eque omnia respicit ctr.

SECTIO. LXXXXI.

IGitur calidum quidẽ subtilium partiũ, et disgregatiuum corporum esse uidet̃. Frigidũ u͠o crassius ẽ quoad poros et cõpillatiuũ.. Reportatio.

AIt plato ca.º 53. In primis qua ratione ignis calidus dr̃ uideamus. Quod ita demum perspiciemus, si discretionẽ, diuisionẽq; abeo in n͞ro corpore factã consideremus. Quod. n. acumẽ quoddã ea passione: ferme est omnibus manifestũ. Tenuitatem u͠o angulorũ, laterũq; subtilitatẽ, paruitatẽ particularũ, motus uelocitatẽ (quibus omnibus uehemens et penetrans est, uelociterq; q͞d occurrit, diuidit semper, et dissipat) considerare debemus, figur ipius gñationẽ memoria repetentes. Ea quippe nõ alia nã corpora nostra diuidens, et in partes exiguas partiens merito passionẽ illã (que legitime calor nominat̃) inducit. Contraria u͠o huic

passio licet cuiq; manifesta, sua tamẽ explanatione nõ careat. Humide naq; partes corpor partibus nr̃is humidis grandiores, cum in corpus influũt nr̃m, minores quidẽ partes extendunt: sed in earũ sedes se se insinuare nõ pñt. Humorem aũt nostrũ coagulant: atq; ex inequali et agitato immobilẽ propter æqualitatẽ, coaguliq; faciũt: inq; angustũ cogunt. etc.

SECTIO. LXXXII.

Que autẽ circa gustum similia sunt tactui. Congregatione .n. et disgregatione: insuper et ad poros ingressu et figuris, aut acerba, aut leuia. Liquefatientia uõ et purgantia linguã acerba uident̃. Mediocriter uõ purgantia, salsa. Vrentia uõ, et diuidentia carnẽ: acria. Cõtraria uõ: leuia et dulcia quoad succũ sunt. Reportatiões.

At Plato caº. 60. Principio que sup. (quando de humoribus agebamus) relinquimus, cũ linguæ passiones sint, si quo modo possimus, declaremus. Videntur aũt hec quemadmodũ, et alia multa discretionibus quibusdã, et concretionibus fieri: Ac preterea lenitate, asperitateq; magis, q̃ cætera uti. Et paulũ infra. Si asperiora sunt, acerbos, acresq; pariunt. Quæ et illas purgant, et si qua linguę inhęrescunt, abluunt et c.

SECTIO. LXXXIII.

Odoris aũt spẽs quidẽ non sunt distinctę. Nã per angustos poros transcurrũt: qui angustiores sunt, q̃ʒ ut congregent̃, et disgregent̃. Putredine et digestiõe, terreq; et terrestriũ suauis odoris, & fetidi eẽ. Reportatio.

At Plato caº. 61. Circa narium uim spẽs non sũt. Semigenia .n. odorum nã. Spei uõ nulli competit odorẽ ullũ haberẽ. Sed nrę circa hec uenę ad terrę et aquę gñã angustiores sunt. Ad ignis uero, aerisq; genera latiores. Quocirca nemo unq̃ istor aliquẽ sensit odorẽ. Sed in madefactione uel euaporatione gignunt̃ odores. et cętera ibi plura.

3164.

SECTIO. LXXXIIII.

VOx autẽ est quidẽ aeris percussio ad animã usq; per aures perueniens: Quarum pori perueniunt usq; ad epar procedentes. In his sp̃s ẽ: cuius motus auditus dicit᷑.

Reportatio.

AIt Plato ca.° 62. Omnino igitur uocẽ ponamus pulsationem quandã ab aere per aures, cerebrumq; et sanguinem usq; ad animam penetrantem. Natũ quoq; ex ea motionẽ incipientẽ a capite et in sedẽ iecoris desinentem auditum uocemus.

SECTIO. LXXXXV.

VOcis igitur et auditus uelox quidẽ acuta. Hæc autẽ grauis. Media aũt maxime mediocris. Et multa q̃dẽ et effusa: magna. pauca ũo et contracta: parua. Ordinata ũo ad harmonicas proportiones: concinna. Inordinata autẽ, et ociosa: incõcinna, et inepta. Reportatio.

AIt Plato ca.° 62. Motio quidem uelox: acuta prouenit. Tarda: grauis. Vna: æqualis atq; lenis. Contraria ũo: aspera. Magna: quę multa: parua: quæ pauca. Harũ uocũ concordiã, consonantiasq; in sequentibus declarabimus. Puta. ca. 100.

SECTIO. LXXXXVI.

TErtium uero genus sensibilium (qđ uarium quidẽ est: & nõnulla in se diuersitatẽ h̃t) uisibile dr̃. In quo colores sunt puri, et coloratę particulæ. Primi aũt sunt quatuor, album, nigrum, clarum, rubeum. Alii. n. ex istorũ temperatione nascuntur. Reportatio.

AIt Plato ca.° 63. Sequitur quartũ senciendi genus exponendũ: quod uarietatẽ in sẽ plurimã continet. Et quę sub eo sũt, omnia colores uocant. Est aũt color ueluti flãmula quedã, fulgorq; a singulis corporibus emanans, partesq; habens uisui ad sentiendũ accomodatas: et cętera. Et paulũ post.

Sic utiq appellanda sunt ista. Quod uisu disgregat albu. Nigru uo qd congregat et cetera. Et uno quide igne, uelut e corruscatione quadam exiliente, altero uo penetrante et ab humore extincto, uarij creantur ex huiusmodi mixtione colores: at ipam passione fulgorem coruscationemq uocamus et cetera.

SECTIO. LXXXXVII.

ET album quide disgregat uisum. Nigrum uo congregat. Annotationes.

HÆ sunt ex mox colorum propriæ passiones. ut et Plato ca. 63. exposuit. d. sic utiq appellanda sunt ista. Quod uisum disgregat: albu. Nigru uero: qd congregat.

SECTIO. LXXXXVIII.

SIcut etiam calidum diffundit tactu. Frigidu uero ad congregandum potis est. Similiter acerbum gustum congregare: acre aute diuidere potest. Annotatioes.

SImilitudine hac, dum predictas qualitates nobis aperire studet, harum primarum propria denudat. Quorum hec ratio e, quam Plato ca. 53. exposuit: quod calor acumine multo est præditus. Quo fit ut et nrm corpus diuidat, et exiguas partiat partes. Frigus aut (ut pote qd partibus nostris humidis grandiores habet partes, ut ca. 54. scribit ide) cu in corpus influit nrm, minores eius extrudit partes. Sed quoniam in earum sedes insinuare no pot: humore nrm coagulat et cetera. Que uero addit de saporibus ex ca. 60. liquent.

SECTIO. LXXXXVIIII.

NVtriri uo corpus dixit animalium, et conseruari alimento quide reddito per uenas qi p riuulos traducto ac defluxum ad tota corp^us^ molem spu irrigatam. Qui ipm nutrimentum transfert ad extremitates.

Annotationes.

1366.

Vtritiā potestas nō insita est. Ob rectū alimentū ē. Instrumentum calorē n̄alem excitans, nutrimentūq quoquens, ipmq subtilians et ad membra traiciens (ut ca. 84. dictū est) ē sp̄s. Est autē sp̄us sanguineus quidā uapor ab ipo calor ex subtilissimo sanguine procreatus (ut patuit in ca. 80. Qui cū mira tenuitate atq efficatia predatus sit: totū corpus penetrat. Qm̄ uitalis est, et motu cordis dilatante, contrahenteq creatus: io perpetuo quodam motu reuoluit: per q̄ meatus omnes prosilit: resilitq: suoq motu calorem semper intendit: secumq per omnia transfert. Quoquit in stomacho: nutrimentum extenuat: digerit, traicitq adiciur. Vbi quoquit rursus in sanguinē. Deinde sanguinē quoquit in uenis. Coctū transmittit ad membra. Ibiq nutrit singula digerendo. Sed de his sup̄. ca. 80.

SECTIO. C.

Espiratio fit ut nullū quidē uacuum in nā fit Affluēte et attracto aere: et per parua et inuisilia ora refluente. Per quę et humiditas apparet, aliquo ē genuina caliditate consumpto.

Annotationes.

E pectus uacuum sit: aer externus se nobis per quoslibet meatus insinuat. Et quomiā aer uicissim uel expellit e corpore, uel quomodolibet euolat: compellimur iter per os et nares aerē respirando recipere. Ergo respiratio fit, ut nullū in nā uacuū ponat. Fit quoq respiratio affluente et attracto aere bn̄ficio pulmonum. Qui motu suo et efflant fumū feruentiorē: et hauriunt aerē frigidiorē ad intestinū incendiū refrigerandū. Reflint aut aer per parua et inuisibilia ora: quomiā ne corpus uacuū relinquat: circūfusus aer uicissī undiq nobis illabitur: p̄ arterias ingreditur: statiq calefactus intus, rursus exteriora petit. Et externus uicissim frigidus intima repetit. Atq h' dr̄ ūlis circulus. Hā particularis est fit uicissitudine quadā per hanelitū, dū calidum

respirat: sed respirat frigidũ. De qua re Plato ca. 81 et 82.

SECTIO. CI.

NEcesse igitur ē æqualis restitutionē fieri illi: qđ consumptum est. Alioqui uacua cuncta ī āti erunt: qđ oĩo impossibile ē. Non. n. unum esset animal amplius nexibus mutuis nõ colligatum: quũ uacuo partiũ societas interrumperet.

Annotationes.

MIra fieri in nr̃a ne uacuum contingat sup. 83. cã. enarrauimus. Hinc aũt dicimus equalis aeris restitutionem illi (qui iã consumptus est) esse necessariã ad uacuũ decinandũ. Vt si semel cantando uocale acrẽ protulisti: oportet posteriorẽ aiũ repente subsequi ne uacuũ accidat. Quod in nr̃a dari esse impossibile ex ijs (que sensibus manifesta sunt) comprobat. Etenim nisi mutuis nexibus colligaret corpus: nec ipm natura contineret: nec regeret, nec pars partẽ iuuaret. Hinc plato. cã. 81. et quidẽ scite. Qm̃ uacuũ nusq̃ est (quo quicq̃ eorũ que perferuntur ingredi queat) sp̃s aũt e nobis euolat: cuius constat non in uacuũ quidẽ hunc spm euolarẽ: sed proximũ sibi e sua sede depellerẽ. Depulsum rursus illũ proximũ sibi semper extruderẽ. Ac eã necessitatẽ eiusmodi quicquid in sedẽ illã impellit unde exclusus est aitus) ingressũ illuc) repiensq̃ alitũ subseq.

SECTIO. CII.

SImilia sunt animatorum organa quo ad respirationis rõnem quibusdam inanimatis. Nam cucurbitula, et electrum respirationis imagĩ ẽ gerere uidentur. Et ei ĩ ubi ꝑ corpus foras exeunt sp̃s: uicissim respiratiõe ori ac narib⁹ inducunt. Deinde rursus q̃ refluxus seu circulus fiat. uicissim undiq̃ corpori illabitur. Hoc aũt extendit iuxta eHlnxus. Cucurbitula uõ aerẽ dũ ignis consupserit, humorẽ rapit secũ, atq; cutẽ. Electrũ deniq3 discreto sp̃u, resumit sim

e Explanat nature motus mirabiles: qui io fiũt ab ea, ut uacuũ fugiat. Nã in cucurbitulis seu ampullis (quas Sicyas Greci dnt) ignitus aer rapidissime fugit. Ne igitur uacuũ inde contingat: aer nobis intimus aduentat in cucurbitulã, humidũq rapit secũ atq cutem. Unde plato ca. 83. Quin et cãe passionũ (que ex attractu ampullarũ ex corpore a medicis fiunt) atq et potionis: et eorũ insup (que iaciunt) siue emittantur sublima seu deferant humi, hac utiq rõne tractande uidentur. Hactenus plato. Et ca. 81. Quãobrẽ cũ pectus pulmonesq spm efflauerint, mox aer corpori circũfuso meatus corporis penetranti replentur. Ac rursus euolans à corpore aer, et in inspirationẽ intro retrahi cogit per oris, nariũq meatus. hec ibi. Et nõ irrationabiliter qdẽ. Nã pulmones (ut diximus) motu suo et efflant fumum feruentiorem, et hauriunt aerẽ frigidiorẽ ad intestinũ incendiũ refrigerandũ. Emissus ex ore alitus expellit externũ sibi proximũ aerẽ: et trahit secũ deinceps aerẽ intimum. Et ita compellimur iterũ per os et nares aerẽ respirãdo recipere. Atq ita (ut idẽ scribit ca. 82) duo nobis fiũt perpetuo circuli spiritales: uniuersalis ac particularis. Uniuersalis quidem: quoniã aer feruens una cũ sanguine uenis inclusus locũ expetit ampliorem. Itaq cognatũ sibi petens Aeriũ elementũ, similiq uersus spherã ignis sibi conformẽ uergens foras semper per totũ corpus exalat: Ne igr. corpus ita uacuũ relinquatur: circũfusus aer uicissim undiq nobis illabitur. Statiq calefactus intus, rursus exteriora petit. Et externus uicissim frigidus intima repetit. Particularẽ aũt uicissitudinẽ quadã simili facit hanelitus ut diximus. Electrũ seu siccinus, seu succinus lapis est crocei coloris, et transflucens ut uitrũ. Nomẽ à mãa sortitur: nã a succo, uel gũma arboris nascit. que pinus dr. Lambra uulgariter uocatur. Hic confricatus trahit folia, et paleas, et fila seu

magnes ferrũ. Hinc Isido. Succinus, quẽ Greci electrũ uocant fului, cereiq. coloris fertur arboris succus ẽẽ. Et ob hoc sic appellari. Constat autem eũ nõ ẽẽ populi succũ, ut phaetontis fabula dicit: sed pini Arboris. Hic accensus teuc nitore flagrat. Vocari autẽ a quibusdã dr̃ Arpaga: eoq. attritu digitorum accepta caloris aĩa folia paleasq. et uestiũ fimbria rapiat: sic magnes ferrũ. Quar sicut nẽ accidat uacuum mouetur ferrũ ad acrẽ mox suppleñ: nõ aut magnes: quia hic fortius in ferrũ agens ualidius mouet aerẽ ferro propinquũ atq. expulit. Sic ad paleas se habet electrũ, ut dictũ ẽ ca. 84. Ubi dr̃. Eadem ratio est de aquarum fluxibus, de fulminum impetu de electri mirabili illo attractu, lapidisue illius, qui Heracleus nõ ẽ. Reuera nullius horum attractio fit. Sed cũ nusq̃ sit uacuũ, et hec sẽ muicẽ pulsent atq. repulsent, concretaq. et discreta suo loco singula poscant, diligenti horum rerum inuestigatori ex his mutuis passionibus euentus illi mirabiles contingerẽ uidebuntur.

SECTIO. CIII.

Alimentum autẽ omne a corde quidẽ ceu a radice, fonte aũt uentre infertur corpori. Q si plus eo q̃d defluxerat) addet̃: augumentum dicitur. Si aũt minus: diminutio. Status aũt est horum terminus medius: et inæqualitate effluxus et refluxus intelligit̃. Repertatio.

Ait plato ca. 85. Modus autẽ impletionis euacuationisue talis est: qualis in uniuerso cuiuslibet latio: p quã cognatũ quodlibet ad seipm̃ se confert. Quẽ enim nobis extrinsecus circũfusa sũt resoluunt nos assidue: et singulas uias portiones ad spẽs suas foras emittunt. Sanguinea uero in nobis attrita, incisaq. uisceribus (ut par est in quolibet animali fieri sub cælo constituto) totius lationem imitari coguntur. Cũ igitur attrita quelibet in nobis cognatum poscant, exhausta quelibet implent. Porro qñ abscedit plus q̃ ac

cesserit: decrescit animal. Qn' contra fit: augetur. Atq hic est effluxus: et refluxus q particulariu corporis.

SECTIO. CIIII.

Olutis aut artubus constitutionis: si non amplius sps transitus sint, uel alimentii tradit: morit ani mal. Annotationes.

Jsar solutione Mathematica, qua resoluunt p. solida in plana: 2do plana in triangulos communiter equilateros, rectu angulu no hentes. 3o in rectangulos: qui prima sut figurarx eiusmodi figuralia elementa. Medicorx sacraria introspicientes, intelleximus corpus p. diuidi in membra: qualia sunt brachia, crura, caput, uiscera. 2o. horx quodlibet in compositiones proxime mas. s. partes proprias: ossa: neruos: carne. Que quasi trianguli secundi sunt. uz equilateri. 3o. quoduis horx in humores quatuor qi primos triangulos inequilateros. s. s3 rectangulos. In cunctis uo mixtis partes quide toti ualde cognate qi trianguli sunt secundi. Trianguli uo primi sut elementa, maq elemetalis, atq3 forma. Ergo in corpor humores quatuor, et mebrorx principaliu compones, ossa, et nerui. et carnes in seipsis, et inuice uinciut. Sunt aut uincula, et nexus proportiones partiu partes atq totu, et totius ad coelu. He dicunt aie uincula duabus de cais: pa. quia conflat sut ab aia uli, simul atq particulari. 2a. quia uegetale aiam ad corpus prona in corpor sit affecto qi consentaneo detiner uident. Viuit, duratq at ta diu q3 diu huiusmodi nexus a uita mundana coelestiq3 uirtute deuincti uigore mundanu, coelesteq conseruant: firmiterq coherent. Qua quide uirtute alimentorx formas ad propria sui forma redigit aia. Morit aut, et aia corpus non ultra uiuificat, qi no ulterius aptu: cum hi soluunt. Vn plato ca. 86. post plurima Math. dicta subdit. Cu triangulorx suorx radice, compageq relaxat: ex eo q. magnis la boribus, longo tempor aduersus multa certando fatigata et domita sit:

tunc sane alimenta suscepta in similitudinē suā nō pōt imminuendo re digerē. Sua uō membra ab Ingredientibus facile dissipant̄. Hic iā minui ac deficere omniū at incipit; cū superat̄: detrimentūq illud senectus appellat̄. Finis uō tūc obueit: qn̄ triangulorū (ex quibus medulla conficit̄) olim coaptata uincula, nihil amplius n̄ tenent: sed defatigatione iā relaxata nexus aīe deserunt. Aīa uō clā 2m. nām cū uoluntate protinus euolat etc.

SECTIO. C.V.

MVlte aut̄ sunt parcę, uitę et mortis causę. Vnum uō genus egritudo nuncupat̄. Egritudinis uō principia quidē sunt primariū qualitatū inproportiones, cū hę excedunt: uel deficiunt. Vz Caliditas, aut frigiditas, aut humiditas, aut siccitas. Post uō has sunt sanguinis mutationes, et alterationes, ex corruptione et cā carnis tabefactę uexationes. Siquidē 2m. transmutationes ad acutū, uel salsum, uel acre, mutationes fiunt sanguinis, uel carnis tabes.

Annotationes.

EArcę fati filię nostrę uitę et mortis sunt cāę, ut in x. de Repu.ca dixit plato. Verū multę cāę ad genus unū, qd̄ ē ęgritudo, reducuntur. Est aut̄ ęgritudo (ut ait Labeon apud Gellium libro 4. ca. 2°.) habitus cuiusq corporis contra naturam uni cuius reddens deteriorem. Habitus qualitas est noxia: naturę contraria: quę altius imbibita, ut nequeat subito dimoueri, crasim corporis uiciat. i. temperamētū. Qua preductū corpus aīę nō (ut prius obtemperat. Jō usum deteriorem reddere dr̄. Oritur aut̄ hic habitus ex improportione qualitatū primarū, ut plo scribit ca. 86. et 87. et ca. 88. Vn̄ cap. 89. Mala uō sequit̄ ualetudo qn̄ fit contra. Nā quoties eliquata caro tabē rursus transmittit in uenas sanguinisuna cū spū multus ac uarius in uenis coloribus diuersi-

amaritudineq; , et acidis , salsisq; infectus saporibus , bilē cruorē pituitā gignit q; plurimā &c.

SECTIO. C.VI.

Holerę etenim generationes et flegmatis ex hoc fiunt. Humore morbosi: et humidorum putredines quedam salse st: ut quę non in profundo. Ardua uero principia dolorem causantia ex medulla pendentia ex ossibus nascuntur.

Annotationes.

Nunc de gñatione humor̃ tractat ut plato a capite 89. Ait enim locrus. Choler. n. et flegmatis gñationes ex hoc fieri. Ut aut super hec paucula delibemus dicamus q; homo ceu Mūdus quatuor constat elementis. Vz sanguine pituita .i. flegmate atrabili .i. melancolia et flauabili .i. colera. Nā sanguis aeri assimilatur. Pituita aquę. Flauabilis igni. Terre uō, quę atra dr̄ bilis. Sigdē hor̃ singula elementor̃ hn̄t qualitates. Gustu porro sanguis dulcis. pituita salsa. Flauabilis amara: Atrabilis acuta. Fons sanguinis est cor. Ex sanguine sps: sed per cordis partē dextrā manat sāguis. Per sinistrā promicat sps. Flaua bilis ex iecorē. Atra ex splene. Pituita ex cerebro. Est et sanguis calidus et humidus. Pituita frigida et humida. Flaua bilis calida simul et arida. Atra bilis arescit cum frigiditatē. Generatur itaq; flaua bilis et pituita ex har̃ q̄litatū binarijs ut dictū est. Nāq; sicut n̄alis ille est motus, qn̄ ex uenis scaturiens humor concrescit in carnē. Ita contra nām est qn̄ caro uicissim relabitur in humorē, ut ca. 89. ait pto; Venis. n. caro tūc influit iā liquefacta: suaq; putredine spm, sanguineq; inficiens generat uel amarā bilē .i. cholerā uel pituitā acidā .i. catarrū. vel salsā idest flegma vel ex bile croceabilem atrā .i. Melancholiā. Ut aūt generationes distinctius explicemus, addimus q; caro uetus (idest ipsa caro in membris consumata) nōnq; extraneo quouis calorē liquefacta

in uenas iterato regurgitat, id et nigra pp estu, et amara pp hunc et tabe: neq; pot iterum in uenis digeri. Sed pars eius altera ex amara fit austera, resolutis iã iã acutis partibus ad amaritudinẽ conferentibus: eiusmodi est atra bilis in uenis contra nãm. Pars uõ altera nõ patitur resolutionem: sƺ quãdã sanguinis mixtionem. Itaq; cũ amaritudine fit quodamodo rubea, sed felleo color simul cõscura, eiusmodi est crassa bilis. Quando uõ caro noua (.i. portio quedã digestionis quarte destinata carni forte mox generande) pp calorẽ queuis extraneum liquefacta redundat in uenas: flauabilis euadit. Si rursus exestuet: euadit uel altra, uel uiridis. Et de his Plato ca. 90. et 91. Sed qm scribit Locrus salsas putredines ẽẽ, que nõ in profundo existunt: iõ annotatione dignum: q pituita triplex est. Est. n. acida, salsa, dulcis. Accida nascitur cũ crassa pars sanguinis (que nãlis dr atra bilis) putrefactione liquescit. Salsa: cũ illa incalescit. Dulcis deniq; et alba et uiscosa: cũ caro tenerior .i. portio sanguinis ad generandam quidẽ carnẽ necessaria, humidior tñ qз caro instauranda req;rat, putrescit in uenis tepido quodã calor humiditatẽ plurimam agitante, et uento compullisq; replente. Itaqз subitus nõ in profundũ perueniens quotidieq; nascens neqз dũ permixta sanguini per sudorẽ extillat et lachrymas: et salsi non nihil habet, uel amari. Facile naq; ob tenuitatẽ patitur a calor. Hec. 91. cap. hic. Annotatione dignum pp illud ardua uõ principia etc. Q egritudinum quedam sunt leues: quedã graues: quedam grauiores: et deniq; quedã grauissime: Sunt. n. leues qũ portio quedã carnis a neruis remotior leuiter liquefit. Hec. n. facile recreat. graues sunt: qñ pars carnis illius profunda neruum tangens egrotat: et neruus qui carnem ossibus alligat, aridius factus egrotat. Grauiores sunt: quando caro funditus languet hoc est qñ nutrimentũ a ueis

illuc usque transmissum adeo terrenum est et aridum, ut neque carni, neque neruo sit aptum. Nam tunc ossa nimis arent: et liquefacta caro regurgitat (ut dictum est) ad uenas. Nonnumque pori ossis adeo coarctant uel obstruunt, ut nec emittere graues uapores possint: nec admittere nutrimentum. Os igitur humore carens, consequenterque calore quidem naturali destitutum, et extraneo putrefactum in naturam relabitur flaccidam quasi carnem (ut ita dicam) uietam. Hec autem (ut dictum est) redundat ad uenas. Grauissime denique egritudines sunt: quando naturam medullae scilicet uel huius ossibus insite, uel principalis alicuius membri languet: siue in excessu, uel defectu, siue in qualitate sit uitium. Hactenus ethice febres significate sunt: que in prima specie humorem dissoluunt necessarium mox ex uenis qui sudantem. In secunda humorem eiusmodi prope membra iam coctum. In tertia membri substantiam. Atque hic rursus in prima specie carnem: In secunda neruum: in tertia os atque medullas. Significate sunt et febres putride coniuncte cum ethicis, easque sequentes. Unde recte dictum videtur ardua egritudinum principia ex ossibus nasci modo exposito. Et principia egritudinum causantia dolorem maximum sunt, que ex medulla pendent. Sic enim litera emenda tuis legetur: quod ut retulimus prius. Deinde subdit.

SECTIO. C. VII.

Ltime uero egritudines, sunt spiritus, cholera et flegma crescentis, et fluentes ad loca aliena ut ad propria, et oportuna. Tunc enim contra preoccupantes meliorum loca, et expellentes cognata, collocantur uexantes corpora humana: et in hec ipsa reuoluuntur.

Annotationes.

Innia breuitate delectatus morbos eos innuit, qui ex predictis innascuntur. Et primo qui ex spiritu: qui est uapor sanguinis intimus. Cuius cor est principium pulmo receptaculum: minister halitus. In pulmone sunt fistule: que ubi obstruuntur, nec incendium emittitur

intestinum: nec externum admittitur refrigeriu͂. Hinc suspiria sequuntur et febres. At qm̃ interi͂ os et nares ad hauriendu͂ aerem (ut dictu͂ est in cap. 93) obnixe contendunt: uberior nec du͂ in ma temperatus aer in meatus aduentat decliues ad pectus in arterias .s. atq uenas retis cartilaginisq membra spiritalia a nãlibus separans. Hic ig. inflat: et ad sudorem usq contorquet: sepeq eã febrẽ agit in spm: quã ephimerã nominant. Ex flaua bili et atq pituita nonnulle egritudines nascuntur. Nã bilis acuta si cutẽ petit: (ut dictu͂ ẽ cap. 96) tumores efficit rubeos. In uisceribus uõ cohibita: apostema procreat calida febresq persimiles. Mitto quas gñet egritudines si in uenis cu͂ sanguine subtili ualde miscetur. Ex pituita aut (ut dictu͂ ẽ ca. 95.) grauis tortura orit: quũ v3 crassior si sit, uetoq incluso tumet in intestinis, cæterisq uisceribus. Tũc.n. grauiter torquet. Hec et si si subtilior fuerit: calorq expellat ad cutẽ eã albis inficit maculis. Si uiscosior illa cu͂ atra bile miscet, caloreq ad ptes interiores capitis eleuatur, cerebri meatus opplens, motuq animalis spus intercludens, comitialẽ efficit morbu͂. Sed de his Medicos cõsule.

SECTIO, C. VIII.

T corporis quidem passiones hę st. Ex quibus animę egritudines fiunt multe. Diuerse.n. diuersaru͂ sunt uirium. Nam sensitiue portiois egritudines sunt, sensitioes malę. Memoratiue potestatis sunt letargus, seu obliuio. Appetitiuę aut͂ destitutio appetitus et iauiditas. Reportatio.

It Plato in calce ca. 97. Atq hoc quidẽ pacto corporis morbi contingunt. Deinde subdit ca. 98. Aię uõ morbi pp corporis habitu͂ ita nascunt. Et post nõnulla ait. Perferuntur sanẽ ad tres aimę sedes humores uaporesq huiusmodi: ac pro loci diuersitate unusquisq uarias spẽs generat difficultatis atq molestię: audacię rursus. timiditatisq. Obliuionis preterea atq ebetudinis.

B036.

SECTIO. C. VIIII.

Assiue autē animę sunt rusticę passiones, & rabies furiosę. Rationalis aūt partis sunt ruditas et insipientia. Principia uō uitii sunt uoluptatē et dolores: concupiscentięq3 et timores: pendentes quidē a corpore, pmixtę aūt aīmę: et uocate nominibus uariis. Nā amores et desideria, cupidinesq3 dissoluti: et irę intensę: et furores graues et concupiscentię uarię: et uoluptates īmensuratę. Reportatioēs.

It plato ca. 98. Morbum animę dementiā ēe censemus. Eius gn̄a duo ponimus: insaniā, et imperitiā. Quecūq igr̄ passio alterutrum istorꝝ infert: animi egritudoē nuncupanda. Iccirco uoluptates, doloresq admodū uehementes: morborꝝ aię oīum grauissimi iudicandi. Quisq .n. uel nimia gestit letitia, uel nimio dolore deprimitur, dū illā auidius importuniusq adsciscitr̄, hūc uitar̄ obnixē conat̄, neq cerner̄, neq audire recte quicq pōt: sed rabie furit: et in eo habitu constitutus minime rōnis ē compos: et cetera quę ibidē leguntur. Cū uero animę corporibus necessitatē quadā insertę fuerint, et corporibus earꝝ accesserit aliquid, uicissimq abscesserit: primū utiq necessario sēsū unū omnibus intimū, et naturę coniunctū illic a uiolentis passionib. excitari. Deinde uoluptatē et dolor̄ mixtū amorem: post hec metū et Irā et quecūq3 uel ista sequunt̄, uel ab istis ut contraria dissidet. Item cap. 65. Dy inquit suum imitati parentem, principiumq aię immortale suscipientes animam ipam mortali corpore clauserꝝt: totūq corpus aię quasi uehiculū subdidere. Atq in eo aliā aię. spēm mortalem fabricauerunt: que grauibus necessarijsq3 perturbationibus afficeret̄. Quarꝝ prima foret uoluptas, esca maxima mali. Dolor deinde fuga, impedimētūq bonorꝝ. Audatia preterea, metusq consultores amentes. Accederet et implacabilis iracundia. Spes et blanda, conciliatrixq cū irrationali sensu, amoreq3 oīum inuasorē. Hactenus plo. Q. aūt he perturbationes corpori, et animę communicent, alias patuit.

SECTIO.C.X.

Impliciter aut̃ absurde se ad has hẽri passiones, illisq; subiici: uel non subiici, finis uirtutis, ac uicii ẽ. Nam habundare in ip̃is, aut ip̃as superare, bene uel male nos afficit.

Reportationes.

It plato ca°. 25. Hec qui superauerint, eos iuste uicturos. Iniuste uõ qui ab his fuerint superati hec ibi. Et plura nos illis congessimus

SECTIO. C. XI.

D hos autem impetus multum quidẽ cooperari possũt corporum passiones, vz acutę uel calidę aut alię aliter prouenientes, ad melancholias et luxurias uehementissimas nos inclinantes Et partes reuma .i. fluxum, passę morsus faciunt: et formas ĩflammatorꝝ corporꝝ potius q̃ʒ sanorꝝ (p̃ quos morsus male disponunt aĩę, et obliuiones, dementięq;, et pauores efficiunt. Reportationes.

Vod aut̃ in habitum prauitatis non tã primę uolũtatis electione, q̃ proclinitate nẽ labamur. his plato uerbis manifestat cap°. 98. Qui uero inquit fluido, stupidoq; circa medullã abundat semine, atq; ut arbor pluribus q̃ expediat fructibus grauida nimia ubertate luxuriat: is profecto multis passim doloribus, multis item uoluptatibus in libidinibus ipsis, earũq; foetibus fructibusq; affectus per omnem ferme uitã obingentes uoluptates, doloresq; insanit, atq; furit. Cuiq; huius animus pp corpus eger sit, atq; insapiẽs, uulgo tamẽ nõ eger, sed pro uoluntate sua ut libet affectus falso putat. Ueritas aũt sic hẽt. Nempe uenereorꝝ intemperantia maxima ex p̃te propter generis unius hũtum per ossiũ raritatem in corpore lubricũ, madidũq; animi infirmitas est. Et infra. Rursus dolore afflictus aĩmus similiter pp corpus in prauitatẽ plurimã incidit. Acris .n. et insessa pituita

amaritate, felleique humores (qui oberrantes per corpus non exhalant, sed per uiscera reuoluti uaporem sui penetralibus aie spus infundunt, langores animi uarios, et magis, et minus tum plures, tum pauciores efficiunt

SECTIO. C. XII

Ores autem (in quibus nutriti fuerit in ciuitate, uel domi) et dieta quottidiana, satis possũt aut animã eneruare, aut rebustã reddere. Annotatiões.

Conferunt ad prauũ habitũ efficiendũ nõ modo nẽ procliuitas, sed educatio praua, atque consuetudo. et ignorantia. Unde plato cap.° 98. Nemo. n. sponte malus: sed pp. prauũ quendã corporis habitũ, rudẽque educationem, malus omnis fit malus. Omnibus autem aduersa, inimicaque ista sũt et mala, noxiaque contingunt. Quod autem educatio. et excitatio propria possit spũm animale imaginatioi et ingenio deseruientẽ roborare, possitque item et corpus una cap.° 99. exprimat ingens sed horum quidem tractatio alio constat disserendi modo. Nunc iam conuerso quo cultu, quibus ue causis corporis, animique salutem adipiscamur decet exponere etc.

SECTIO, C. XIII.

Am conuersationes extraneę, et simplices cibi, et certamina et mores conuersantium plurimum ualent ad uirtutem et uicium. Quæ quidẽ causę ex parentibus nobis et ex elementis adsunt. Nõ enim nobis a bonis operibus tunc uacantibus datur ocium. Annotationes.

Liorum conuersationes conferrẽ nõ nihil ad mores uel bonos, ut malos neminẽ latet. facile. n. quis inclinat: si uiderit Sotium consensisse inquit Ambro. Unde dñs de utero ca.° p.° precepit. d. Date ex uobis uiros sapientes et gnaros quorum conuersatio sit probata i tribubus uris ut ponã eos uobis principes. Sciebat. n. ex eorum bona conuersatione subditos populos bene moratos euasuros. Nam conuersatio bona errorẽ

in casu delinquentis. Nec poterit qui arguitur : asper ferre quia reprehenditur : qui scit optimam conuersationem monentis inquit Ambr. Iheron. monet nos Petrus Apostolus in epistola p.ª Ut in timore incolatus nostri tempore conuersemur. Et cognatio Tobie omnis et eius generatio ideo in bona uita et sancta conuersatione permansit : quia accepta fuit tam deo quam hominibus cunctis habitantibus terram. Quod autem simplicitas cibi ad sanitatem corporis et animae conferat et patet ex contrario. Namque multorum ciborum apparatus [illegible] tum habet nedecii : multum molestie. Est enim corpus uelut [illegible] : in quo fluctuationes graues insurgunt : et per flatus tumultuantur non absque grauioris cruciatoribus. Hinc Plato dum ad Dionis scriberet amicos inquit. Italiam Siciliamque mihi adeundam censui. Eo cum appulissem uitam (quam beatam uocant) Italicarum, Siracusanarumque mensurarum non potui non summopere non improbare. Mos enim illis est ita [illegible]. Bis die saginari epulis ac distendi : noctu uero libidinis socium adsciscere. Et id genus alia perficere : que uite sunt eius modi ueluti propagines. Nemo enim omnium ita ab ineunte etate consuetus et si ingenio sit mirus, prudens unquam euadet. Multo quam uarij mores seu naturales proclinitates ex ciborum uarietate promanent. Nam non omnes in omnem humorem uertuntur sed hic a nobis absumptus in bilem, ille in pituitam alius in sanguinem uertitur. Qui cum a parentibus filijs in cibis usum dant ad hunc uel ad illum proclines euadunt. Ait itaque has quidem causas ex parentibus et elementibus infirmitatibus ingeri potius quam ex eorum [illegible] : quoniam anima dum corporis structure tota intenta debita sua opera non exercet. De exercitatione autem Plato ca.° 100 hec scribit. Una demum est ad utrumque salus et conseruatio : ut neque animam sine corpore, neque corpus absque anima moueamus : ut in mutua contentione exequatis inuicem uiribus [illegible] bonam totius ualitudinem tueantur. Quapropter quicumque mathematicis doctrinis operam dat : aut cuiuis mentis indignationi uehementius studet : debet et motum corporis adhibere : et in gymnastica exercitatione uersari [illegible].

SECTIO. C.XIIII.

T autẽ bene se habeat animali bona sua corpus hẽre decet; sanitatem, sensationẽ bonã, robur, et pulchritudinẽ.

Annotationes.

T enim duobus constat homo, anima v3 et corpor: ita duo sunt bonorꝝ genera. queda .n. sunt animę bona queda corpis. Bona corporis (quę greci uocant taprotaphsicos latini prima naturę sue primigenia) hec sũt: valetudo sensus integri: robur oium partiũ incolumitas, pulchritudo, agilitas, et id genus.

SECTIO. C. XV.

Rincipia uõ pulchritudinis sit cõmensuratio ad corpꝰ partes et ad aĩam. Natura. n. quasi instrumentũ corpꝰ animę coaptauit ut illi pareat: et sit harmonicũ uitę causis.

Reportationes.

It Plato ca. 99. Omne bonum pulchrũ. Pulchrũ uõ sine mensura et moderatione ẽẽ nõ põt. Jõq; at. (qđ tale futurũ est) conuenienti mensura moderatum esse oportet. et paulo infra. Porro ad bona et mala sanitudine ad uirtutes et uitia nulla moderatio uel imo ... maioris momenti q̃ animę ad ipm corpus ẽẽ uidet. Hec plato et plura quibus horꝝ sensus explanat. De Imperio aũt aię ad corpus uide in capº. 65. et 102.

SECTIO. C. XVI.

Portet aũt aĩam uirtutibus exornari ad ea (quę sunt corpis) proportionatis. Vt ita se ad castitatẽ hẽat, ut ad sanitatẽ corpus. Sed ad prudentiã: ut illud ad bene sentiendum. Et ad uirilitatẽ et fortitudinẽ, ut illud ad robur et potentiam. Ad iustitiã uõ, ut illud ad pulchritudinẽ. Ãnotationes.

Nimę bona his (quę sunt corporis) bonis quoquomodo assimilari alias diximus. Nã et castitas aię corporis sanitati proporcionari uidet: et fortitudo (q̃ uirtus una moraliũ est) robori: et prudentia

recte sensationi: et iustitia corporis pulchritudini. Fiet et omnia in quadam mediocritate ac decenti proportione consistunt: quorum extrema perniciosa sunt, et indecentia. Quare bona animi et corporis bona ad uitam contemperanda sunt (ut plato ca. 99. iucundissime prouauit) ut corporis animique sanitas simul incedat. Habitur autem si uno hoc proportione quadam inuicem equitas congruent: siue hac naturaliter inhiant: siue consuetudine, uel educatione consequantur.

SECTIO. C. XVII.

Orum autem principia quidẽ ex nã: Media autẽ et ex̃ma ex diligentia uel cura. Corporis inq̃ cura per Gymnasticã. s. excitationẽ, et medicinam. Aĩę uõ per philosophicã doctrinã. Hę. n. potentię nutriunt et corroborant corpora. Animas aũt labores & certamina, et uitę expurgatio. Sed hę per medicinã: illæ aũt animas castigationibus, increpationibusq; erudiunt. Corroborant uõ easdẽ p exhortationes procliuitate excitantes et ad debita opa urgentes.

Annotationes.

Vnt in nobis tria corpus anima spus inter hec medius: que proprijs alimentis motibusque prudenter alere, augere et continuare debemus. Illud quidem disciplina gymnastica: hanc autem philosophica; Spum uõ Musica. Qua si hunc temperauerimus: corpus simul et aiam temperabimus. Principia et procliuitates ipse nobis insunt a na: actus uõ et habitus ex diligentia ac studio. Prima ina ex na: na que nos circumstant, et que assumuntur intus, continue tu uehementia quadam impulsionis, tu quantitatis suarum efficatia nos permutant. Quibus ne nos succumbere uideamur: motus interiores nros et pro uiribus moderatos, et rite exercitos opponere assidue debemus: imitantes uniuersalem naturam perpetuo se motu uersantem. Hec ex Platone cap. 100. Sunt aut motus ij, admonitio, correctio ex amore, siue reprehensio respectu aie et expiationis eius: quantum modum re. corporis medicina, ac frugalitas: quibus ad recta nẽ opera

perducimur: uti anima per increpationes, et id genus cætera. Eapp. Dñs in Euangelio correctionem fraternam fieri uoluit cũ ait. Si peccauerit in te frater tuus; uade et corripe eũ inter te, et ipm solũ.

SECTIO.C.XVIII.

Rs igitur uectionum, et ei proxima medicina ad curam corporis ordinata ad optimã harmoniã uires corporis ducens, sanguinẽ purũ et spm concordẽ efficit: ne hẽant potestate contra ipm sanguinis et sps corroborate potentie siqd unq̃ morbosum aduenerit. At musica et eius dux phia ad aĩe correctione a diis et legib⁹ ordinate assuefaciunt iteri et suadent: & cogunt iñicie quidẽ rõli parere: irroli uõ furorem quidẽ esse mitem: concupiscentiã deniq. ẽe iquiete: ne ab sqp rõne moueret̃. Nec tñ acquiescat intellectu prouocante ad opera, aut ad fruitiones. Hic eteni terminus castitatis ẽ. Hic obedientia et tolerantia. Annotationes.

Res motus curationum sunt. primus atq optimus est (ut inquit plato caº. 101.) quo seipsm quisq3 mouet, immitatus intelligentiã, uitaq mundanã: in qua sumus (ut ait Aratus et Apostolus Paulus) uiuimus: et mouemur. Secundus aũt et deterior motus est, quo ab alio qi exno quodã ue ctor quis mouet̃: ipẽ interĩ quodãmodo sese mouens. Tertius aũt et deterrimus ẽ, qñ uiolentum intro motorẽ suscipit. i. pharmacũ: ipẽ interĩ sub motore torpens. Vñ plo, Omnium uõ motuũ optimus illẽ est: qui in se met ipo ex seipo fit. Ná et mentis et totius ipius motiõi cognatissimus est. Qui uõ ab alio fit: deterior. Deterrimus aũt motus, qñ iacens, et quietem, agens corpus ab alijs 2m partes mouet̃. Quapp. purgationũ, constitutionũq omniũ corporis (quę exercitatione Gymnastica fit) saluberrima est. Proxẽ ad hanc accedit uectio facilis, siue naui, seu quouis alio uehiculo peragatur. Tertia cõmotionis spẽs tũc demũ cũ sũma cogit necessitas utilis: alr uõ nullo modo sanẽ mẽns homini suscipiendi. Medicorũ illa purgationẽ: quę phar

macis. i. solutiuis medelis fieri solet. Omnis nanque morborum constitutio animalium nostrae quodammodo similis est. Primam agit purgationem spem Musica ac eius dux philosophia. Haec enim uitam regit: uitia euellit radicitus, et animam mentem coniungit. Iubet quoque ut quod irrationale in nobis est rationi obediat: irrationale uero frenat ne furore nimio ferat praeceps. Concupiscibilis potestatis excursiones inhibet, ut quiete fruatur: nec absque ratione ad concupita moueat. Sed quoniam corpori curae interdum indulgendum est: ideo imperat philosophia, ut cum minimum intellectus speculationi, et uoluntas fruitioni studere mittit illis concupiscentia non acquiescat. Quae quidem obedientia et tolerantia terminus consolationis appellatur.

SECTIO. C. XVIIII.

T prudentia & antiquissima seu ueneranda philosophia medicamenta seu errores expurgantes scientiam in animam inducunt: euocantes intellectum ex ignorantia magna: & his quoque relaxantes ad uisionem diuinorum. In quibus immorari cum sufficientia ad humana, & cum cooperatione ad proportionatum uitae tempus beatum est. Annotationes.

Uitae nostrae duae sunt speculatiua scilicet cuius finis diuinorum contemplatione, et actiua cuius finis est operatio. Et propterea duae lex assignantur hominis faelicitas. Una speculatiua: quae est operatio ex uirtute perfecta contemplatiua quam sapientiam dicimus: et modo Locrus philosophiam appellat. Altera uero practica, quae hominis est perfectio ex uirtute actiua, quae uocatur prudentia. Sed quoniam de his multa congessimus in commentarijs nostris super quatuor platonis dialogos: ideo de his in praesenti supersedere decreuimus.

SECTIO. C. XX.

Ile igitur cui fortuna sortes hasce dediti, per uerissimam opinionem ad faelicissimam uitam ducitur. Annotationes.

Dixerat plato. x. de Republica philosophum imitarum exempla ex lachesis quemquam accepta in principio disposuisse: et sortes super omnes fudisse ...

eligentis ee omne et nō dei potestatē fuisse. Quapp (qm in hac electione omne hominis consistit periculū) subdidit. d. Quā ob rem omni studio danda opera est, ut quisq3 nrum omissis cęteris disciplinis, hanc quęrat assequaturq pro uiribus disciplinā: per quā et possit et sciat uitā bonā a mala discernere: et quoad fieri pōt ex omnibus eligere meliorē. Est aūt hec optimo recta rō, de qua in cap°. 36. diximus, et in comentariis produxis plura. Hac. n. duce, ac inqt anima curriculū uiuendi a nā datū recte conspiciens, ad illud astrū (cui accomodata fuerit) inquit plato cap°. 29. reuersa beatā aget uitā.

SECTIO. C. XXI.

Pertinacibus aūt proteruis: et obduratis supplicia adhibeant̃ a legib⁹: ac etiam timor uitę futurę a sermōe: qui perterreat poenis supis, inferisq3 grauissimis, et indeprecabilibus: nisi uirtutē coluerint. Vt. n. corpora interdū ęgrota insalubri aliquo cibo, siue medicamento pristinę ualitudini restituimus, si p° salubrib⁹ rebus exhibitis nō bñ cessit: sic aīos sæpe numero coercemus: retinemusq3 falso sermone. Sin uero minus obtemperant: quoquidē in loco necessaria eē uideo poenas q̃ña quædam inaudita: ut puta uitiosas aīas uaria pro uitiorū rōe induere corpora: & timi hoīs aīam muliebri corpi tardi. Turpissimi dedecoris grā homicidę ferino, aderūnas, et cautiatus, salacis, suillo. Leuis, atq3 superbi uolucri. Ocio si et ignaui: aquatili. Reportatioēs.

It plato cap°. 25. Contra uō agentes cogi in ortu 2°, sexu mutato fieri mulierem. Et qui ne dum quidē finē peccandi faciet; quatenus deprauatur, eatenus in brutorū nāz suis moribus similē permutari. Et ca. 103. quicūq3 inquit uirorū iniusti, timidiq uixerunt (q3 admodū nobis probabilis rō onit) in gnatione 2da in foeminas sunt conuersi. Et infra de hominū uersione in belluas idē dicit. Quę quidē q, ita intelligi debeamus, ut locrus dixit, alias declarauimus. Claudamus itaq sermōes

hunc dicentes hec a platone uulgo deterrendi cā prodita fuisse: ut homines pœne formidine a uitijs retraherent.

SECTIO. VLTIMA.

Mnia autē hec in secundo circuitu Nemesis simul discreuit, cum demonibus fœdis, terrenisq; spectatoribus humanorū. Quibus princeps oīum comisit gubernationē Mundi. Qui complectit^r una deos, hoīes, et cætera animalia: quecūq; creata sunt ad imaginē optimā. Ideę ingenitę et ęternę. Annotationes.

n Emesis nomen apud philosophos non est simplex. Nā Aristoteles in tertio libro (quo de moribus disseruit ad Eudemū) sanxit. Nemesim eā ēē animi passionē: qua quisq; tristatur ob ea: quę male preter dignitatem aguntur. Subditq;. quapp dīn putant esse Nemesim. quo ēt loco eamdē ēē (quę et dš) affirmauit. Orpheus itē illi uti deę Hymnum cecinit. Homerus Nemesis noīe pœnā significauit. Plutarchus Homero et Aristoteli mixus Nemesim appellauit perturbationē qua quis tristatur, quū prauis bona præter meritū eueniunt. Demetrius scepsius Nemesim Dianā ēē putauit. Alij pro accusatione pro pœna, pro contumelia posuer. Eadē et Rhamnusia ab atticę pago regionis appellata est si Pausanię et alijs credīm. Ut hinc ēt non īcomode possit illud pharsalię declarari. Et tumidis infesta colit que numina Rhamnes. Eā loco fortuę uī usurpasse Claudianus. Anthimacus clarius eādē Adrastiā, quę et Nemesis ēē putauit: cū alij tū Nicostratus et Menander uoluer. Sed et Nemesim stupratā a Joue fabule ferūt Apud Cratem tragediorꝝ scriptorē: apud Pausaniā, Hyginum, Ledam fortasse intelligi dantes: q̄admodū Firmianus in p°. aduersus gentes ledā post mortē obtinuisse ait Nemesis nomē. Plato aūt (ut cęteros mittā Politiani .s. Theętetū scriptorem epigrammaton et alios qui de eā scripser, ne texer de Nemesi uolumē)

videat) Nemesim diuinam prouidentiam esse existimat, ea parte qua eam nihil fugit: sed unicuique sua distribuit. Hoc etiam modo in principio desumitur: cum dicitur Nemesim in animalia hec humanas animas (ut dent poenas) distribui. Quomodo autem regimini uniuersi dij demonesque attribeantur, alias diximus.

Reportationum finis in Timeum Locrum R.di Epi Lamocens. F. Ambrosij Eremitę.

pena Explicitunt

Facusant accedit

